

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 5 Απριλίου 2020 • Έτος 120 • Αρ. φύλλου 603

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Απροετοίμαστη βρέθηκε η δημόσια υγεία

Οι πολιτικές της Ε.Ε. σε ό,τι αφορά τον τομέα της δημόσιας υγείας τον αποδυναμωσαν και τον εξέθεσαν σε τεράστιους κινδύνους, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Άντρος Κυπριανού. Σημειώνει πως τα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση, όμως αυτά δεν επιβάλλονται κοινωνώντας το δάκτυλο. Αναστέλλεται το συνέδριο του ΑΚΕΛ για Νοέμβριο. **Σελ. 5**

ΚΥΠΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Οι λίγοι κάνουν τη ζημιά με τα μέτρα

Η Αστυνομία δεν θα επιτρέψει σε μια μικρή ομάδα πολιτών να κάνει τη ζημιά στα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας, διαμνύει ο αρχηγός της Δύναμης. Στη συνέντευξή του στην «Κ» εξηγεί πώς θα πραγματοποιούνται οι έλεγχοι σε οικίες. **Σελ. 8**

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΦΥΛΑΚΤΟΥ

Η έγνοια μας είναι στον συνάνθρωπο

Με την προτροπή για προστασία των ευάλωτων ομάδων και ειδικότερα των ηλικιωμένων, ο εκτελεστικός διευθυντής του ΙΝΓΚ Λεωνίδας Φυλακτού στέλνει μέσω της «Κ» μήνυμα αισιοδοξίας για την έκβαση της μάχης ενάντια στην πανδημία. **Σελ. 4**

ΠΕΤΡΟΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ

Τέλος του 2020 το εμβόλιο για ιό

Ξεκάθαρη θέση απέναντι σε φαινόμενα εκμετάλλευσης και αισχροκέρδειας εν καιρώ πανδημίας παίρνει ο πρόεδρος του ΠΙΣ. Ο Πέτρος Αγαθαγγέλου στη συνέντευξή του στην «Κ» διαμνύει πως οι παραβάτες θα οδηγούνται στο Πειθαρχικό του ΠΙΣ. **Σελ. 9**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ Σελ. 4

✓ Γιατί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι σημαντικά

ΧΡΙΣΤΗΣ Θ. ΛΟΤΤΙΑΔΗΣ Σελ. 8

✓ Κατοικία και άσυλο

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΑΒΡΑΑΜ Σελ. 14

✓ Για ποιόν κτυπά η καμπάνα

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΣ Σελ. 15

✓ Η γερμανική «πορεία» και το μέλλον της ευρωπαϊκής ενοποίησης

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ Κ. ΤΣΟΥΚΑΣ Σελ. 15

✓ Ηξερε ποιος ήταν, ήξερε πού ανήκε

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Σελ. 15

✓ Η κρίση της πανδημίας του ιού και η πνευματική κρίση του κόσμου

Αναπνευστήρες και μάσκες κρίνουν τη μάχη

Σύμμαχοι της Λευκωσίας η Κομισιόν και ιδιώτες ενώ το υπ. Υγείας φέρνει μάσκες αξίας 3 εκατ. για κάλυψη όλου του πληθυσμού

Οι αναπνευστήρες αλλά και οι ιατρικές μάσκες αναδεικνύονται ως δύο πολύ σημαντικά όπλα άμυνας στην πανδημία του κορωνοϊού COVID-19, εν μέσω της οποίας βρίσκεται και η Κύπρος. Το κυπριακό σύστημα υγείας διαθέτει σήμερα 120 αναπνευστήρες ενώ αναμένει άλλους 39 που θα δωρίσουν ιδιώτες, όπως έχουν ήδη συνεννοηθεί με το υπουργό Υγείας. Ταυτόχρονα, ένας αριθμός αναπνευστήρων θα μας έρθει από την Κομισιόν στο πλαίσιο μεγαλύτερης παραγγελίας των Βρυξελλών, για την οποία η Λευκωσία έχει υπογράψει και σχετική σύμβαση. Καίριο ζήτημα όπως επισημαίνεται και από τον ίδιο τον υπουργό Υγείας είναι, τη ελλείψει ικανού αριθμού εντατακολόγων, να φτάσουμε

να έχουμε και ανάλογα καταρτισμένο ιατρικό προσωπικό. Την ίδια ώρα, προσπερνώντας τις συμβουλές του έδωσε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, να μη φοράμε μάσκα εκτός αν παρουσιάζουμε συμπτώματα π.χ. βήχα ή φροντίζουμε ασθενή, ο υπουργός Υγείας Κωνσταντίνος Ιωάννου αλλάζει κατεύθυνση, βλέποντας χώρες όπως η Νότιος Κορέα, η

Από 25.000 μέχρι 50.000 δολάρια στοιχίζει ένας υψηλής τεχνολογίας αναπνευστήρας.

Από 25.000 μέχρι 50.000 δολάρια στοιχίζει ένας υψηλής τεχνολογίας αναπνευστήρας.

Σιγκαπούρη αλλά και η ευρωπαϊκή Τσεχία, οι πολίτες των οποίων, φορώντας μάσκες στους δημόσιους χώρους κατόρθωσαν να περιορίσουν τον COVID-19. Έτσι όπως αποκάλυψε στην «Κ», η Λευκωσία έκανε στο Πεκίνο παραγγελία μασκών αξίας τριών εκατ. ευρώ έτσι ώστε να καλύψει τις ανάγκες όλου του πληθυσμού. **Σελ. 3**

Ο προφήτης Μπιλ Γκέιτς

Το 2015 ο 64χρονος Μπιλ Γκέιτς, συνιδρυτής της Microsoft, μιλώντας στο συνέδριο TED το είχε πει πως οι ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων δεν κινδυνεύουν τόσο από πολεμική σύγκρουση όσο από έναν φονικό ιό, λέγοντας χαρακτηριστικά πως η ανθρωπότητα κινδύνευε όχι από πυραύλους, αλλά από μικρόβια. Η αδυναμία που είχε αναδειχθεί κατά την έξαρση του ιού Έμπολα δεν ήταν απλώς «ότι το σύστημα δεν είχε λειτουργήσει αρκετά καλά» αλλά ότι «δεν είχαμε σύστημα καν», είχε επισημάνει ο Γκέιτς, προειδοποιώντας πως αν δεν προχωρήσουμε σε κατάλληλη προετοιμασία, «η επόμενη επιδημία θα είναι δραματικά πιο καταστροφική από αυτή του Έμπολα». Ο Μπιλ Γκέιτς μέσω του Ιδρύματος Bill & Melinda Gates έχει τα τελευταία 20 χρόνια συνεισφέρει πάνω από 6 δισεκατομμύρια δολάρια στην ιατρική έρευνα και περίθαλψη. **Σελ. 16**

Οι επιδημιολόγοι ανά τον κόσμο

Οι «Τσιόδρες» του πλανήτη

Εκατομμύρια άνθρωποι ανά το παγκόσμιο κρένονται από τα χείλη των επιδημιολόγων. Μπαίνουν στα σπίτια των νοικοκυριών κάθε βράδυ και ενημερώνουν για τη μάχη κατά του κορωνοϊού. Από τον αμφιλεγόμενο Γάλλο μικροβιολόγο Ντιντιέ Ραούλ στον Αντονι Φάουτσι, που αναλαμβάνει καθημερινά να αντικρούει τις συνθήως αντιεπιστημονικές δηλώσεις του προέδρου Τραμπ. **Σελ. 21**

Δάνειο ύψους 1 δισ. ευρώ παίρνει το κράτος από τραπεζικά ιδρύματα

Ομολόγο εντός της εβδομάδας για κάλυψη των αναγκών

Ένα δισ. ευρώ θα δανειστεί η κυβέρνηση από τα τραπεζικά ιδρύματα. Προς τούτο προχωρεί εντός της εβδομάδας στην έκδοση ομολόγου. Στόχος του δανείου είναι η εξυπηρέτηση των χρηματοδοτικών αναγκών που θα προκύψουν εφόσον η κατάσταση του «lockdown» που θα συνεχιστεί και τον Απρίλιο. Από την Παρασκευή, το Γραφείο Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους της κυβέρνησης εργαζόταν για την

ετοιμασία των απαραίτητων εγγράφων. Εντούτοις, το Υπουργείο κρατά κλειστά τα χαρτιά του για την ακριβή ημέρα της έκδοσης χρέους, αλλά και για το ύψος του δανεισμού. Η ΚΔ θα τοποθετήσει ομολόγο προς τις τράπεζες, αναλογικά με τη ρευστότητα που η κάθε μία διαθέτει. **Οικονομική, σελ. 3**

Όταν ο πλανήτης νίκησε τον Έμπολα

Ο μηχανισμός του rescUE

Ο τέως επίτροπος για την Ανθρωπιστική Βοήθεια και τη Διαχείριση Κρίσεων Χρήστος Στυλιανίδης μιλάει στην «Κ». Από την εμπειρία του Έμπολα, και κυρίως τη δυσκολία που βίωσε για την κινητοποίηση ιατρικών ομάδων, ο κ. Στυλιανίδης συνειδητοποιεί την ανάγκη για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Ιατρικού Σώματος και το 2017 πήρε ο μηχανισμός rescUE. **Σελ. 19**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Συλλογική ευθύνη

Μέρα με τη μέρα τα επιβεβαιωμένα κρούσματα του κορωνοϊού στη χώρα ολοένα και αυξάνονται. Οι αντοχές του δημόσιου συστήματος υγείας δοκιμάζονται και οι πολίτες καλούνται να επιδείξουν υποδειγματική υπομονή στα έκτακτα μέτρα που λαμβάνει η Πολιτεία. Ο αυτοπεριορισμός όλων μας είναι εκ των ανδρών ουκ άνευ υποχρέωση για να συμβάλουμε με θετικό τρόπο στον αγώνα που γίνεται στους θαλάμους αρνητικής πίεσης από ασθενείς και επαγγελματίες υγείας. Στο χέρι μας είναι τα έκτακτα μέτρα να παραμείνουν έκτακτα και να επιστρέψουμε το συντομότερο στην καθημερινότητά μας. Από την πλευρά της η Πολιτεία οφείλει να κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να διασφαλίσει όχι μόνο την ομαλή λειτουργία των νοσηλευτικών δομών της χώρας, αλλά και να περάσει το μήνυμα ότι αφουγκράζεται τις εύλογες ανησυχίες της κοινωνίας.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ο Αμερικάνος καθηγητής Ρεν Μιούρχεντ μιλάει στην «Κ»

Όταν η συνωμοσιολογία τα βάζει με έναν ιό, κερδίζει ο ιός, λέει για την επιδημία του κορωνοϊού και την αντίδραση της κυβέρνησης Τραμπ ο καθηγητής Δημοκρατίας και Πολιτικής του Πανεπιστημίου Ντάρτμουθ, Ράσελ Μιούρχεντ. Οι θεωρίες συνωμοσίας έχουν την τιμητική τους κάθε φορά που η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει ένα μικρό ή ένα μεγάλο πρόβλημα. **Ζωή, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

Εννιά άνθρωποι του κυπριακού θεάτρου παίζουν στην «Κ»

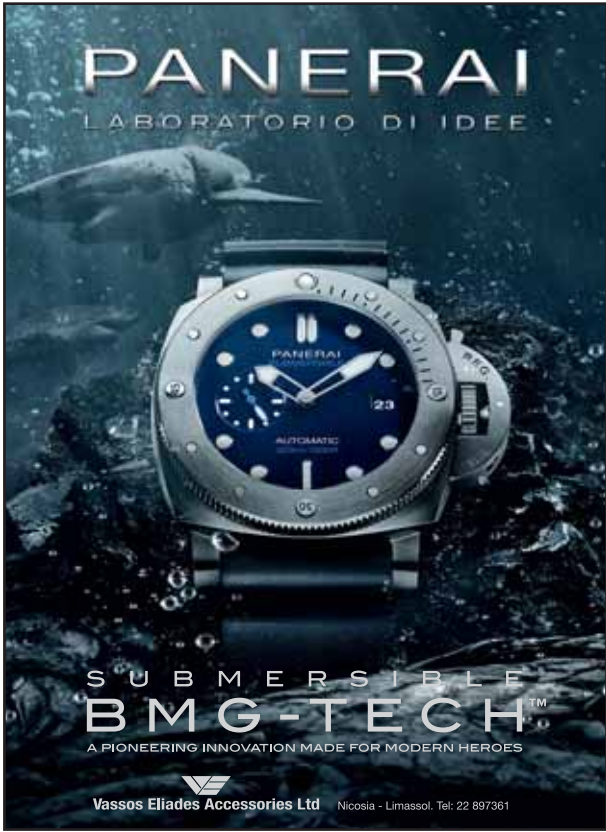
Μπορεί να μην παίζονται παραστάσεις, όμως το θέατρο για τους εραστές του είναι τρόπος ζωής. Στην «Κ» εννέα άνθρωποι του θεάτρου, τέσσερις σκηνοθέτες/τριες και πέντε ηθοποιοί επιλέγουν να απαντήσουν από κάποιο αγαπημένο τους έργο και απαντούν στο ερώτημά μας, «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;». **Ζωή, σελ. 4**

ΙΔΕΕΣ

Η τέχνη ως αντανάκλαση της κοινωνίας σε ώρες δύσκολες

Η τέχνη είναι ένας καθρέφτης, μια αντανάκλαση της κοινωνίας. Όταν ένας καλλιτέχνης αντιδρά / επαναστατεί, είναι και αυτό από μόνο του μια πολιτική στάση. Αναπόφευκτα, ο καλλιτέχνης γίνεται μέλος του συνόλου. Στην «Κ» ξεχωρίσαμε έργα τέχνης που είναι εμπνευσμένα ή επηρεασμένα από αυτές τις τραγικές καταστάσεις της ζωής. **Ζωή, σελ. 3**

λύση **ONE** Μία λύση δανεισμού, για όλα!

www.hellenicbank.com/one

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Έχεις τη δύναμη.

Πρέπει να συναφθεί ασφάλιση της κύριας κατοικίας και ασφάλεια ζωής. Προεπιόπιση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας. Προεδοποίηση: Υπάρχουν χρέη αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας. Προεδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**Προτεραιότητες
και κοινή λογική

Στην πιο κρίσιμη συγκυρία όπου αντιπαλεύει η ζωή με τον θάνατο για όλους μας, τις προτεραιότητες καθορίζει η κοινή λογική. Ο πρώτος που πρέπει να αντέξει για να υπάρχει συνέχεια είναι ο άνθρωπος. Άρα η πρώτη προτεραιότητα έχει η υγεία. Τούτέστιν πρέπει να οχυρωθεί στέρεα και μόνιμα το σύστημα της δημόσιας υγείας. Αυτό δηλαδή που την ώρα της κρίσης αναδύθηκε από το τέλμα που το είχαν σπρώξει και στάθηκε στην πρώτη γραμμή. Ούτε ιδιωτικά νοσηλευτήρια ούτε απαστράπτουσες ασφαλιστικές εταιρείες είχαν το ανύστημα γι' αυτό τον πόλεμο. Σωστά λοιπόν στις 15/03/20 ο πρόεδρος Αναστασιάδης εξήγγειλε απόφαση Υπουργικού, διάθεσης 100 εκατ. ευρώ για ενίσχυση της δημόσιας υγείας, σε πρώτη φάση. Αναμένουμε και τις άλλες. Δεύτερη προτεραιότητα είναι ο άνθρωπος, να μπορεί να επιβιώσει ως κινητήρια δύναμη για να λειτουργεί στη διάρκεια της επιδημίας και μετά από αυτή. Γι' αυτό χρειάζονται τα στοιχειώδη χρήματα για τροφή και φάρμακα. Κι εδώ είναι το μεγάλο στοιχείο. Η Βουλή στις 29/03/20, στο πλαίσιο των έκτακτων μέτρων ενέκρινε το Σχέδιο του Υπουργείου Εργασίας, που δίνει στις επιχειρήσεις με προσωπικό λιγότερο των 50 ανθρώπων το 60% των μισθών για το 75% των εργαζομένων για ένα μήνα. Τα άλλα θα τα επωμισθεί η επιχείρηση. Τον επόμενο μήνα και τον μεθεπόμενο τι θα γίνει; Κι αν μείνουμε σε περιορισμό μέχρι το καλοκαίρι ή και πέραν αυτού; Ποιος θα πληρώνει ποιον και με τι λεφτά; Θα πει κάποιος ότι προνόησαν την αναστολή της αποπληρωμής δόσεων των δανείων για περίοδο εννέα μηνών. Μα αυτό δεν το έκαναν για μας, για τις τράπεζες το έκαναν. Διότι αν είμαι άνεργος και δεν έχω να ταΐσω εαυτόν και τα παιδιά μου, σκοτίστηκα για το ΜΕΔ μου και σαν και μένα και όλοι οι άλλοι. Τότε τα ΜΕΔ, που είναι γύρω στα 16 δισ. συμφωνώ με τον υπ. Οικονομικών, θα μείνουν μετέωρα και το πρόβλημα θα το έχουν οι τράπεζες. Θα ευθύ-

νονται οι τραπεζίτες που πριν από το 2013 έδιναν δάνεια αβέρτα με αποτέλεσμα το ψηλό ιδιωτικό μας χρέος. Που να βρουν, όμως, τις αθώες περιστερές εκεί που διακοπεύουν; Το τίμημα πληρώνουν οι πληβείοι, αυτοί που θα πληρώσουν και τα δύο δια. ευρώ που θα δώσουν οι κυπριακές τράπεζες δανεικά σε επιχειρήσεις για ενίσχυση της ρευστότητάς τους, σύμφωνα με τον σχεδιασμό της κυβέρνησης. Ποιες επιχειρήσεις; Θα πρέπει να λάβουν όσες λειτουργούν, είναι βιώσιμες και διατηρούν και τις θέσεις εργασίας τους, οι νοικοκυρεμένες. Το Υπ. Εργασίας ξέρει ποιες είναι και οι τράπεζες ξέρουν, αλλά τα κριτήριά τους είναι διαφορετικά από ό,τι πρέπει να είναι του κράτους. Οι τράπεζες πιθανότατα θα ενισχύσουν με δάνεια πελάτες από τους οποίους θέλουν να πάρουν τα χρωστούμενα. Γι' αυτό τα πανωτόκια, για τα οποία τάχατες γίνεται τώρα πόλεμος, είναι προφάσεις εν αμαρτίαις και θεατρινισμοί οι ... απειλές. Τώρα, όμως, δεν είναι καιρός –ως φορολογούμενοι και διά του κράτους– να σώσουμε ξανά τράπεζες. Τώρα η κυβέρνηση επιείγει να εξασφαλίσει τον άνθρωπο και τη συνέχεια του στον τόπο. Να δανειστούμε; Ναι, λέγοντας διάφανα για ποιο σκοπό και από ποιους; Δεν είναι ντροπή. Να βγάλει το κράτος και ομόλογο που να το πάρουν οι κυπριακές τράπεζες που έχουν σήμερα περισσή ρευστότητα. Αλλά και η μαμά Ευρώπη καλό θα ήταν να σταματήσει να μιλά μόνο γερμανικά και να διαθέσει έναν από τους μαστούς της για τα μικρά ορφανά της τούτη την ώρα της κρίσης. Διότι με τον ένα τρόπο ή τον άλλο θα τα καταφέρουμε, αλλά η επόμενη μέρα δεν θα είναι η ίδια. Ούτε για εμάς, ούτε για την Ευρώπη, ούτε για τον πλανήτη. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η Ευρώπη ακούμπησε πάνω σε ιδεολόγους ηγέτες και στάθηκε στα πόδια της. Τώρα έμεινε στα χέρια των διαχειριστών ηγετών που υπηρετούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα, περιφρονώντας το όποιο σύστημα αξιών. Αύριο τι;

paraschos@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**Εβδομάδα εξελίξεων εν αναμονή καλών
και κακών ειδήσεων

Με αγωνία αναμένουν στην κυβέρνηση τα αποτελέσματα των τεστ που έγιναν μαζικά και στοχευμένα σε μεγάλο αριθμό δημοτών της Πάφου και της Αραδίππου για κορωνοϊό. Η Πάφος κατέγραψε το 40% των κρουσμάτων και πέντε από τους 10 νεκρούς μέχρι την περασμένη Παρασκευή, ενώ η Αραδίππου κατέγραψε 39 κρούσματα. Κάποιοι, σύμφωνα με όσα ακούω, αγχώνονται για το ενδεχόμενο να επιβεβαιωθεί μεγάλος αριθμός θετικών δειγμάτων με πειστικές συνέπειες στα νοσοκομεία και τους επαγγελματίες υγείας αλλά και στον ψυχολογικό τομέα. Όπως μαθαίνω από την πρώτη γραμμή του πολέμου κατά του κορωνοϊού, το ψυχολογικό μέρος αξιολογείται σοβαρά, τόσο για τους πολίτες, τους ασθενείς και τους συγγενείς τους, όσο και για τους επαγγελματίες υγείας.

Έντονες είναι οι διεργασίες που γίνονται από τον υπουργό Εξωτερικών και τον υπουργό Συγκοινωνιών για επαναπατρισμό όσο γίνεται πιο σύντομα αριθμού πολιτών που λόγω των έκτακτων μέτρων για τον κορωνοϊό έχουν εγκλωβιστεί στο εξωτερικό. Σύμφωνα με έγκυρη πηγή μου, εντός της νέας εβδομάδας θα υπάρξουν ευχάριστα νέα για το θέμα. Ιδιαίτερα για πολίτες και φοιτητές στο εξωτερικό που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας ενώ αναμένεται ότι ευχάριστα νέα θα ακουστούν και για άλλους που αναμένουν τον επαναπατρισμό τους.

Σύμφωνα με την πηγή μου, ο Νίκaros, ύστερα και από τις έντονες αντιδράσεις που σημειώνονται από γονείς και φοιτητές, ζήτησε όπως «επισπευσθεί όσο γίνεται η διαδικασία και να τηρηθεί αυστηρά η σειρά προτεραιότητας βάσει των κριτηρίων ώστε να μην αδικηθεί κανείς». Σύμφωνα με την πηγή μου «και στην κυβέρνηση αντιλαμβάνονται πως όσο καθυστερεί η διευθέτηση του ζητήματος τόσο θα αυξάνονται οι αντιδράσεις».

Πολλές συζητήσεις προκάλεσε στον Λόφο η διαχείριση των πιο αυστηρών μέτρων που εξήγγειλε η κυβέρνηση και οι δηλώσεις υπουργών και άλλων. Όπως μου έλεγε άτομο που γνωρίζει πολλά, «δεν ήταν καθόλου τυχαία η δήλωση του Νίκarου ότι δεν θα ανεχθεί την όποια κατάχρηση εξουσίας που θα παραβιάζει άνευ λόγου το οικογενειακό άσυλο του κάθε πολίτη» και ότι ο ίδιος περνά «έντονη κρίση συνειδήσης και δοκιμασίας» κάθε φορά που ανακοινώνονται αυστηρότερα μέτρα περιορισμού. Στο ίδιο πλαίσιο έγινε και η

Κωνσταντίνε, αγάπη μου, έχουμε τους ίδιους εφιάλτες.

δήλωση του Κωνσταντίνου Ιωάννου την περασμένη Πέμπτη ότι αφουγκράζεται τις έγνοιες των πολιτών που διαμαρτύρονται για τα περιοριστικά μέτρα και ζητούσε κατανόηση «γιατί έχουμε να διαχειριστούμε μια πρωτόγνωρη κατάσταση».

Σας έγγραφα την περασμένη Κυριακή 29 Μαρτίου: «Ούτε στα πιο τρελά του όνειρα, ούτε στους χειρότερους εφιάλτες του μπορούσε να δει ο Κωνσταντίνος Ιωάννου ότι ένα έτος μετά την ανάληψη του υπουργείου Υγείας θα εξέδιδε διατάγματα, τα οποία θα καθόριζαν τη ζωή και την καθημερινότητα όλων των Κυπρίων κατά τρόπο τραγικό». Διάβασα την περασμένη Πέμπτη 2 Απριλίου στη δήλωση του υπουργού στο Twitter: «Ούτε στους χειρότερους μου εφιάλτες δεν φανταζόμουν ότι θα έρχονταν η ώρα που θα υποχρεωνόμουν να εκδίδω διατάγματα για να επιβάλω περιορισμούς σε ατομικά δικαιώματα συμπολιτών μου». Μια κρίση ταυτότητας την έπαθα είναι αλήθεια... Να 'σαι καλά υπουργάρα μου. Στο μυαλό μου βρίσκεσαι. Κυριολεκτικά όμως! Εφιάλτης είναι και θα περάσει. Να τρως καλά και να κοιμάσαι. Και να βάξεις μάσκα!

-Αληθεύει ότι πρόσφατα υπήρξε έντονη συζήτηση του Νίκarου με δύο υπουργούς για τον τρόπο διαχείρισης των νέων μέτρων;

Σύμφωνα με την πηγή μου για το ίδιο θέμα ο Νίκaros είχε και επικοινωνία με ένα πολιτικό αρχηγό. «Σε φιλικό κλίμα», όπως μου λέχθηκε.

Μπορεί ο Φούλης να είπε το δικό του mea culpa για το ατόπημά του να επισκεφθεί «με κάμερα και σκηνοθέτη» το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας για να ευχαριστήσει γιατρούς και νοσοκόμους, σε περίοδο αυστηρού κατ' οίκον περιορισμού, κάποιοι όμως δεν έμειναν καθόλου ευχαριστημένοι. Και αναφέρομαι σε τρία τουλάχιστον κόμματα τα οποία είναι αποφασισμένα να διατηρήσουν το θέμα στην επικαιρότητα. Κάποια κομματικά στελέχη θέτουν μάλιστα και θέμα «τιμωρίας» ή επιβολής προστίμου στον πρόεδρο του ΔΗΣΥ ενώ ο Στέφανος Στεφάνου του ΑΚΕΛ με επίσημη ανακοίνωσή του διερωτήθηκε: Ποιος έδωσε άδεια στον πρόεδρο του ΔΗΣΥ να επισκεφθεί το Νοσοκομείο Λευκωσίας τη στιγμή που ακόμα και στενοί συγγενείς απαγορεύεται αυστηρά να επισκέπτονται στα νοσηλευτήρια τους δικούς τους; Ένα ερώτημα που, απ' όσα ακούω, «αναμένεται να ξανατεθεί για να αναζητηθούν ευθύνες και πέραν του ΔΗΣΥ»...

ΚΟΝΙΖ: Ποιου πολιτικού αρχηγού έχουν «σπάσει τα νεύρα» του από τον εγκλεισμό στο σπίτι και όπως ο ίδιος δήλωσε «τώρα δεν σταματώ να μιλώ στο τηλέφωνο και στο tablet»;

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ80 χρόνια πριν στην «Κ»
5.IV.1940

ΑΕΡΟΜΑΧΙΑ: Το Ρόντερ πληροφορείται ότι κατά την χθεσινή επίθεση των γερμανικών αεροπλάνων εναντίον αγγλικής νηοπομπής εν υδροπλάνων τύπου «Σάδεφλαντ» ενεργούν μεμονωμένοι, έδρασαν επιτυχώς εναντίον εξ εκ των επιτεθέντων κατά της νηοπομπής γερμανικών αεροπλάνων. [...] Η αερομαχία ενένητο υπεράνω της Βορείου

Θαλάσσης, ήτο δε θεαματικώτατη. [...] Ολίγον ύστερον έφθασαν εξ εχθρικά αεροπλάνα του αυτού τύπου και ήρχισε δεύτερα αερομαχία. Το αεροπλάνον ήνοιξε πυρ δι' όλων των πυ-

ροβόλων του κατά των εχθρικών, και εντός ολίγων στιγμών, τα δύο εκ των τελευταίων απεχώρησαν, ενώ τα άλλα τέσσαρα εκράτησαν τον αγώνα, μέχρις ότου, τέλος, το γερμανικόν αεροπλάνον, του οποίου, ως φαίνεται, επέβαινε ο διοικών το επιτεθέν σμήνος, κατέπεσαν εις την θάλασσαν φλεγόμενον, ενώ εν άλλο το οποίον είχε δεχθή βροχήν σφαιρών απεχώρησε. Φαίνεται ότι τούτο ήτο το αεροπλάνον το οποίον προσεγγιώθη αναγκαστικώς εις Νοβηγίαν. Εν τέλει απεχώρησαν και τα υπόλοιπα δύο. Το υδροπλάνον επέστρεφεν αβλαβές εις την βάση του. **ΔΥΣΑΡΕΣΚΕΙΑ:** [...] ο υπουργός των Εξωτερικών κ. Χαλλ [των ΗΠΑ], ομιλών προς τους αντιπροσώπους του Τύπου, εξέφρασε την δυσανεξία του διά τον λόγον τον οποίον εξεφώνησε ο υπουργός της Διακοινοτήσης του Καναδά κ. Γκόρντον Κόνραντ εις Οντάριο, δηλώσας ότι ο Καναδάς πρέπει να καταβάλη πάσαν προσπάθειαν διά να κάμη τας Ηνωμένας Πολιτείας να μετασχούν εις τον πόλεμον παρά του πλεονό των Συμμάχων.

Με άριστα
το 10

1 Στους μαϊντανούς. Θυμάστε το 2013 που είχαν γίνει όλοι οικονομολόγοι και για πέντε λεπτά δημοσιότητα ακούσαμε όλες τις αρλούμπες του κόσμου; Να βγούμε από ευρώ, καταστράφηκαν δύο γενιές, να τυπώσουμε νόμιμα, να αποκτήσουμε ξανά την κυριαρχία μας; Α γεια σου τώρα. Dejanou.

2 Στα λουλούδια. Βέβαια το άνθος της νεολαίας μας συνεχίζει τη ζωή του και σήμερα. Ή καλύτερα να πω, μέρος του ανθού... Ξει ακόμη καλύτερα σήμερα. Χωρίς πανεπιστήμιο, χωρίς σχολείο, πάρτι και ποτό στα πάρκα και στους μπαξέδες. Και οι γονείς περήφανοι για τα «μωρά».

3 Στον κάκτο. Αυτή δεν είναι Healthy προεδρία είναι ο Αρμαγεδδών. Νομίζαμε πως το 2013 τα είδαμε όλα να δείτε που και να φύγει αυτό δεν τελειώσαμε με την γκαντεμιά. Τσουνάμι θα έρθει να μας πνίξει μέχρι το 2023.

4 Στην επανάληψη. Θυμάστε που ο Πρίγκιπ είχε κάνει τη μνημειώδη προεδρική εκστρατεία πως θα δώσει πίσω τα λεφτά στους κουρεμένους; Διά του αποτελέσματος δεν έμαθε πως οι λαϊκές ακροασίες δεν ταιριάζουν

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει ο **ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ****Όταν έχουν** πρόθεση να σε αδικήσουν, κανένα σωστό επικείμενο δεν σε γλυτώνει. *Αίσωπος.*

στους royals. Τώρα θέλει να γίνει ο πιλότος του ελικoptέρου που θα πετά τα λεφτά στον λαό.

5 Στον ψηλό. Στηρίζουμε την υπουργάρα σε καιρό κρίσης, κρίνουμε το σύστημα υγείας που φαίνεται κατώτερο των περιστάσεων. Τα μισά κρούσματα βγήκαν μέσα από τα νοσοκομεία, η δημόσια περίθαλψη πέραν του κορωνοϊού πήγε στα ιδιωτικά νοσηλευτήρια, μάσκες και αναλωσιμα τρέχουμε να φέ-ρουμε, για ανανεωσθήρες κάνουμε τον

σταυρό μας. Α! και ψάχνουμε τους προσωπικούς γιατρούς και δεν τους βρίσκουμε. Αναστασία γράφε.

6 Στον αγέρωχο. Η στήλη στηρίζει τον Πρόεδρο Φούλη και το δικαίωμα του να πηγαίνει όπου θέλει και όποτε θέλει. Δεν είναι αυτόν που φωνάζετε όταν έρθουν τα δύσκολα; Το 13 ποιος σας έσωσε όταν ο Healthy ήταν ένα μήνα κάτω από το γραφείο του; Τώρα ποιος θα κάνει το αλισβέρσι με τον Πρίγκιπα για να μην πετάξει το royal ελικόπτερο του;

7 Στον νέο. Ο Αβέρωφ είναι αγέρωχος και όπου θέλει πάει, το παιδί του λαού όμως σοβάρεψε πολύ. Μετρημένος και ενωτικός ο ΓΓ κτίζει στα δύσκολα το προεδρικό του προφίλ. Και καλά κάνει.

8 Στο απίστευτο. Υπουργούς οικονομικών πάντα είχαμε σχετικά καλούς γιατί οι κύριοι θέλουν πάντα απ' όλα να ξέρουν πού πάνε τα λεφτά τους. Εκεί που νομίζω πάντα την τρώγαμε την πατάτα ήταν με τον διοικητή. Αυξεντίου, Χριστόδουλος, και η περίφημη κρυσταλίνη κόρη τους μας έκαναν την θέση του διοικητή κάτι σαν απωθημένο, την Κιμ Μπάσιντζερ στις 9 1/2 βδομάδες. Μέχρι που ήρθε το αγόρι με την πόρσε. Σκληρό, διαθέσιμο, που δεν μιλά πολύ και σας πέρασε και τους ανατοκισμούς. Μόνο να τον άκουγε λίγο περισσότερο στα κρίσιμα ο φίλος του ο Νικόλας.

9 Στην σοφία. Να είμαστε healthy προεδρία, αλλά δεν είμαστε και πενηντάρηδες να κάνουμε τους όμορφους όλη μέρα στα ίνσταγκραμ πρόεδρε. Αυτά τα αφήνουμε στην παρέα της Λεμεσού.

10 Στους ήρωες. Αυτοί που δουλεύουν μέρα νύχτα - για να σώσουν ζωές ενώ οι άλλοι έγγραψαν «sick leave». Αυτούς.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΔΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ
Αρχισυντάκτης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ • Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αιτιολογίας: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Αναπνευστήρες και μάσκες στην κούρσα για ζωή

Στην κόντρα με τον κορωνοϊό COVID-19, το στοίχημα της Λευκωσίας έχει φτάσει στην πιο κρίσιμη του καμπή με τις νέες παραγγελίες

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΡΑΣΧΟΥ**

Η επάρκεια σε αναπνευστήρες αλλά και ειδικευμένο ιατρικό προσωπικό που τους χειρίζεται, φαίνεται να είναι πλέον το μέγα ζήτημα στη μάχη που δίνει η Κύπρος με τον κορωνοϊό COVID-19, από τη στιγμή που διαπιστώνεται ότι έχει μπει ήδη μια τάξη στο υπόλοιπο πολεμικό μέτωπο με τον ιό. Κι αυτό καθώς:

1. Τα τεστ έχουν αυξηθεί, με την εμπλοκή και ιδιωτικών εργαστηρίων, σε βαθμό που η χώρα μας να εμφανίζεται πλέον στις πρώτες θέσεις διεθνώς κατ' αναλογία πληθυσμού.

2. Τα αναλυσίμα συμπληρώνονται σε ικανοποιητικό βαθμό με τις πρόσφατες παραλαβές αεροπορικών φορτίων από την Κίνα.

3. Την αναμονή παραλαβής ιατρικών μασκών αξίας τριών εκατομμυρίων ευρώ για να καλυφθεί σε ικανοποιητικό βαθμό όλος ο πληθυσμός, σύμφωνα με ακριβείς πληροφορίες της «Κ».

Πιο συγκεκριμένα, πολλές είναι οι χώρες που βρίσκονται στην κούρσα εξασφάλισης αναπνευστήρων καθώς γνωστές βιομηχανίες διεθνώς έχουν δημιουργήσει γραμμές παραγωγής με στόχο τη συμβολή στη μάχη με τον κορωνοϊό. Μάλιστα στις ΗΠΑ με προεδρικό διάταγμα μπήκαν στην παραγωγή κολοσσοί όπως οι General Electric, Hill-Rom, Medtronic, ResMed, Royal Philips και Vyair Medical. Στη χερσαία ζώνη Ιταλία η FCA και η Ferrari, της οικογένειας Ανιέλι, συνεργάζονται με την ιταλική εταιρεία παραγωγής αναπνευστήρων Siare Engineering με στόχο το διπλασιασμό της παραγωγής. Η Κύπρος βρίσκεται ανάμεσα στις χώρες που αγωνί-

ζονται για να εξασφαλίσουν όσο το δυνατό περισσότερες από τις ζωτικές -στην κυριολεξία- σημασίας συσκευές, αφού ο ιός επιτίθεται στους πνεύμονες προκαλώντας δυσλειτουργία στην αναπνοή. Ο ασθενής μπαίνει στη μηχανική στήριξη του αναπνευστήρα για να καταπολεμηθεί η δύσπνοια ή η λοίμωξη του αναπνευστικού. Μάλιστα σύμφωνα με τους ειδικούς, αν ασθενής με ήπια συμπτώματα τοποθετηθεί στον αναπνευστήρα έχει πολλές πιθανότητες η νόσος να παραμείνει σε ήπια κατάσταση και ο ασθενής

Την παραλαβή ιατρικών μασκών αξίας τριών εκατομμυρίων ευρώ για να καλυφθεί σε ικανοποιητικό βαθμό όλος ο πληθυσμός αναμένει η Κυβέρνηση.

να αποθεραπευθεί πλήρως. Η Κύπρος σήμερα διαθέτει 120 αναπνευστήρες, όπως εγκύτως πληροφορείται η «Κ». Ταυτόχρονα, αναμένονται τέλη Απριλίου, 10 αναπνευστήρες που παράγγειλε από το εξωτερικό ομάδα ευρωπαίων επιχειρηματιών, 10 που παράγγειλε ο ΟΠΑΠ και 19 που παράγγειλε μια ρωσική εταιρεία. Την ίδια ώρα η Κομισιόν έχει ήδη τοποθετήσει παραγγελία για τα κράτη μέλη της Ε.Ε. στο πλαίσιο της οποίας η Λευκωσία κατέθεσε τα αιτήματά της ενώ έχει ήδη την Παρασκευή υπογραφεί και σχετική σύμβαση. Ωστόσο, δεν έγινε γνωστό πότε θα παραληφθούν οι αναπνευστήρες της Κομισιόν.

Η Κύπρος σήμερα διαθέτει 120 αναπνευστήρες, αναμένει άλλους 39 που θα δωρίσουν ιδιώτες κι ένα αριθμό που θα λάβει από την Κομισιόν στο πλαίσιο σχετικής σύμβασης.

Σιγή ασυρμάτου από πλευράς Ισραήλ

Στις 27/03/20, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Κυριάκος Κούσιος είχε ανακοινώσει ότι ο πρόεδρος Αναστασιάδης είχε τηλεφωνική συνομιλία με τον πρόεδρο Ρίβλιν του Ισραήλ, ο οποίος υποσχέθηκε ότι η χώρα του θα στείλει στην Κύπρο 50 αναπνευστήρες. Όπως η «Κ» πληροφορείται ο ισραηλινός επίσημος ανέφερε στον Νίκο Αναστασιάδη, ότι το Ισραήλ στο πλαίσιο της προνομιακής του σχέσης με τις Ηνωμένες Πολιτείες, παρήγγειλε 1000 αναπνευστήρες και μόλις τους παραλάμβανε θα έστελνε στην Κύπρο 50. Τρεις μέρες μετά ο Πρόεδρος

Αναστασιάδης επανέλαβε το αίτημα της Λευκωσίας και στο πλαίσιο τηλεφωνικής επικοινωνίας που είχε με τον πρωθυπουργό Μπέντζαμιν Νετανιάχου. Μέχρι στιγμής πάντως από πλευράς Τελ Αβιβ υπάρχει σιγή ασυρμάτου. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι υψηλές τεχνολογίες νοσοκομειακοί αναπνευστήρες τιμούνται από 25.000 μέχρι 50.000 δολάρια και έχουν περί τα 10 χρόνια ζωής.

Λίγοι οι εντατικολόγοι

Πάντως, σύμφωνα και με όσα έχει πει στην «Κ» ο υπουργός Υγείας Κωνσταντίνος Ιωάννου, η επάρκεια,

όποια και αν είναι αυτή σε αναπνευστήρες, δεν είναι από μόνη της αρκετή διότι χρειάζονται και οι ανάλογοι εντατικολόγοι. Τη ελπίδα εντατικολόγων, εκπαιδεύονται στοιχειωδώς γιατροί άλλων ειδικοτήτων. Εκείνο που φαίνεται να αποτελέσει το βαρύ πυροβολικό του συστήματος υγείας και στην ολοκλήρωση του προσδοκεί η κυβέρνηση είναι η υπό οικοδόμηση Μονάδα Εντατικής Θεραπείας που στήνεται, καθώς η σιδηροκατασκευή, δίπλα στο ΤΑΕΠ του Γ.Ν. Λευκωσίας, η οποία χαρακτηρίζεται από τους ειδικούς state of art.

Οι μάσκες

Το άλλο ζήτημα που βρίσκεται στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης διεθνώς είναι η χρήση ιατρικών μασκών. Ενώ ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας συμβουλεύει τον κόσμο να μη φορά μάσκα εκτός αν παρουσιάζει συμπτώματα π.χ. βήχα ή φροντίζει ασθενή ή ασθενείς, η Κύπρος αλλάζει πλέον κατεύθυνση. Βλέποντας χώρες όπως η Νότιος Κορέα, η Σιγκαπούρη αλλά και την ευρωπαϊκή Τσεχία να περιορίζουν τον COVID-19, με βασική οδηγία των υγειονομικών τους αρχών προς τον πολίτη, τη χρήση μάσκας σε δημόσιους χώρους, ο υπουργός Υγείας Κωνσταντίνος Ιωάννου αξιοποιεί κονδύλι 3 εκατ. ευρώ σε σχετική παραγγελία από την Κίνα για να καλύψει τις ανάγκες του πληθυσμού ολόκληρης της Κύπρου. Τον ίδιο δρόμο ακολουθούν τώρα και οι ΗΠΑ καθώς σύμφωνα με τους New York Times, σχετική σύσταση έρχεται μετά από έρευνα του CDC, του κορυφαίου παγκοσμίου εθνικού κέντρου σχετικής ειδίκευσης, σχετικά με ασυμπτωματικούς ασθενείς φορείς του COVID-19, που υπολογίζεται ότι αντιστοιχούν στο 25% περίπου, του συνόλου αυτών που έχουν διαγνωστεί ότι φέρουν τον ιό. Τέλος η αυτοκινητοβιομηχανία Fiat Chrysler Mike Manley ανακοίνωσε ότι στη διάρκεια της πανδημίας θα παράγει μάσκες κινέζικο εργοστάσιο της εταιρείας που έχει τη δυνατότητα να κατασκευάζει ένα εκατομμύριο μάσκες μηνιαίως.

Η καλύτερη τράπεζα... είναι ο καναπές σου.

Τώρα ελέγχεις τους λογαριασμούς όλων των πιο κάτω ξένων & κυπριακών τραπεζών από ένα σημείο.

Μόνο στην 1bank.

Για άμεση πρόσβαση στους λογαριασμούς τραπεζών σε Κύπρο και Αγγλία από μόνο ένα σημείο, μπες τώρα στην **1bank** και σύνδεσε τους λογαριασμούς που έχεις στις ακόλουθες τράπεζες.

• ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ • BANK OF SCOTLAND
• BARCLAYS BANK • FIRST DIRECT BANK
• HALIFAX BANK • HSBC BANK • RBS BANK
• LLOYDS BANK • MARKS & SPENCER BANK
• NATWEST BANK

Σε κρίσιμο χρονικό στάδιο η επιδημία

Ο Λεωνίδας Φυλαχτού εκτελεστικός διευθυντής του ΙΝΓΚ λέει στην «Κ» ότι μέλημά του είναι η προστασία των ευάλωτων ομάδων

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Με ένα ανθρώπινο μήνυμα για προστασία των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, αλλά και των ηλικιωμένων ο εκτελεστικός ιατρικός διευθυντής του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής Λεωνίδας Φυλαχτού κάνει μια πρώτη αποτίμηση του έργου που επιτελείται με τις αναλύσεις των δειγμάτων. Ο κ. Φυλαχτού στη συνέντευξή του στην «Κ» παρουσιάζει τους ανθρώπους του Ινστιτούτου που καθημερινά επεξεργάζονται 400 με 500 δείγματα που αποστέλλονται από το Υπουργείο Υγείας. Αναδεικνύει ταυτόχρονα και την αποστολή του ΙΝΓΚ, που δεν είναι άλλη από την προσφορά υπηρεσιών στον τομέα της υγείας και της δικαιοσύνης, την ανταγωνιστική έρευνα και την εκπαίδευση.

— Ένα μήνα από τότε που το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής ξεκίνησε

Το κάθε δείγμα που έρχεται στο Ινστιτούτο έχει ιδιαίτερες για τους ανθρώπους του εργαστηρίου. Χρίζει ιδιαίτερης ανάλυσης και δεν είναι για εμάς απλώς ένα θετικό ή ένα αρνητικό αποτέλεσμα.

τις αναλύσεις δειγμάτων για κορωνοϊό πώς αποτιμάτε το έργο που έχει επιτελεσθεί;

— Η αποτίμηση είναι θετική. Το γεγονός ότι από την πρώτη μέρα συνεχίζουμε απρόσκοπτα την παροχή υπηρεσιών, αυτό το αποδεικνύει. Έχουμε καταφέρει να είμαστε οι βασικοί πάροχοι αυτής της υπηρεσίας, για τις ανάγκες του Υπουργείου Υγείας. Αν ληφθεί υπόψη ο αριθμός των δειγμάτων που αποστέλλεται, σε ημερήσια βάση, από το Υπουργείο Υγείας θεωρώ πολύ σημαντικό πως το Ινστιτούτο διεκπεραιώνει, αυθημερόν την ανάλυση του συνόλου των δειγμάτων που τις τελευταίες εβδομάδες κυμαίνονται από 400 έως 500 την ημέρα.

Ο Λεωνίδας Φυλαχτού στη συνέντευξή του στην «Κ» διαβεβαιώνει πως ο όγκος εργασίας επεξεργασίας δειγμάτων δεν έχει αυξήσει τον χρόνο διεκπεραίωσης των εξετάσεων μιας και έχει ενισχυθεί η ομάδα κατά του κορωνοϊού.

— Από την πρώτη μέρα που οι αναλύσεις πραγματοποιούνται εντός Κύπρου, το Ινστιτούτο έχει πραγματοποιήσει περίπου 8.000 εξετάσεις. Με τα δεδομένα αυτά και κατ' αναλογία πληθυσμού είμαστε από τις πιο ψηλές χώρες παγκοσμίως;

— Ναι πράγματι. Έχουμε διεκπεραιώσει τόσες εξετάσεις έτσι ώστε η Κύπρος να είναι μέσα στις πρώτες χώρες παγκοσμίως. Το αποτέλεσμα της εργαστηριακής εξέτασης είναι αυτό που καθορίζει αν κάποιος έχει τον ιό ή όχι και για αυτόν το λόγο είναι καθοριστικής σημασίας. Θα ήθελα σε αυτό το σημείο να τονίσω την άριστη συνεργασία που έχουμε με το Υπουργείο

Υγείας, αλλά και ιδιαίτερα με τον υπουργό Υγείας, σε ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της συνολικής προσπάθειας για περιορισμό της επιδημίας του κορωνοϊού.

— Η αύξηση του όγκου εργασίας που παρατηρείται έχει διαφοροποιήσει τον χρόνο που απαιτείται για την ολοκλήρωση ανάλυσης του κάθε δείγματος;

— Το κάθε δείγμα που έρχεται στο Ινστιτούτο έχει ιδιαιτερότητες για τους ανθρώπους του εργαστηρίου. Χρίζει ιδιαίτερης ανάλυσης και δεν είναι για εμάς απλώς ένα θετικό ή ένα αρνητικό αποτέλεσμα. Η ομάδα επιστημόνων του Ινστιτούτου, που έχει επωμιστεί τις αναλύσεις

των δειγμάτων, είναι εξειδικευμένη στο αντικείμενο, με εμπειρία πέραν των 25 χρόνων. Για να απαντήσω την ερώτησή σας, η αύξηση του όγκου εργασίας δεν έχει προκαλέσει αύξηση στον χρόνο διεκπεραίωσης των εξετάσεων, αφού έχουμε ενσωματώσει άλλους επιστήμονες και εξοπλισμό του Ινστιτούτου, στην ομάδα κατά του κορωνοϊού.

— Εξηγήστε μας τη διαδικασία αναλύσεων των δειγμάτων που αποστέλλονται στο Ινστιτούτο.

— Τα δείγματα που φθάνουν στο Ινστιτούτο παραλαμβάνονται, καταγράφονται και στη συνέχεια αρχίζει η επεξεργασία τους με την ενδεδειγμένη παγκοσμίως μέθοδο, η οποία περιλαμβάνει την απομόνωση του γενετικού υλικού και τον πολλαπλασιασμό μέρους του γονιδιώματός του, για να μπορεί να εντοπισθεί. Στη συνέχεια πραγματοποιείται η ανάλυση των αποτελεσμάτων. Αξίζει να τονίσουμε ότι τα δείγματα που αποστέλλονται προωθούνται αμέσως στη διαδικασία της επεξεργασίας, χωρίς καθυστέρηση. Με την ολοκλήρωση της επεξεργασίας και της ανάλυσης, τα αποτελέσματα αποστέλλονται επίσης άμεσα στη Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου των Λοιμωδών Νοσημάτων, που είναι και οι αρμόδιοι για την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων.

— Θα θέλατε να δώσετε κάποιο μήνυμα;

— Η επιδημία αυτή τη χρονική στιγμή βρίσκεται σε ένα κρίσιμο χρονικά στάδιο. Πρέπει όλοι μας, να τηρήσουμε με ευλάβεια τα περιοριστικά μέτρα έτσι ώστε να μπορεί να ελεγχθεί η εξάπλωση του ιού. Είναι φυσιολογικό ότι αρκετοί συνάνθρωποί μας θα βρεθούν αντιμέτωποι μαζί του. Παρόλο ότι υπάρχουν ενδείξεις ότι αυτός ο ιός μπορεί να προκαλέσει σοβαρές επιπλοκές σε οποιονδήποτε, πρέπει να έχουμε συνεχώς την έγνοια μας τους ευάλωτους συνανθρώπους μας και κυρίως τους ηλικιωμένους. Αυτούς πρέπει να προστατεύσουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ολοκληρώνοντας θα έλεγα ότι η πατρίδα μας είναι συνηθισμένη στις δοκιμασίες και είμαι σίγουρος ότι και αυτήν τη φορά θα τα καταφέρουμε!

Θα φέρουν εις πέρας την αποστολή μας

— Το έργο που επιτελεί το Ινστιτούτο έχει και την αθάνατη πλευρά του, που δεν είναι άλλη από το ανθρώπινο δυναμικό του.

— Ο άνθρωπος είναι το πιο σημαντικό στοιχείο προς την επιτυχία. Οι επιστήμονες που δουλεύουν για να καταπολεμήσουν την επιδημία έχουν τεράστια εμπειρία στις μοριακές επιστήμες, στην ιολογία και σε αρκετές προηγούμενες επιδημίες. Αυτός ο συνδυασμός είναι που κάνει όλη την ομάδα κατάλληλη για να ηγηθεί, ως εργαστήριο αναφοράς αυτής της προσπάθειας που άπτεται της εργαστηριακής εξέτασης προς την καταπολέμηση της πανδημίας στη χώρα μας. Η επικεφαλής της ομάδας καθηγήτρια Χριστίνα Χριστοδούλου είναι μια έμπειρη και άριστη επιστήμονας, την οποία συγχάιρω μαζί με την ομάδα της για τη σκληρή δουλειά και την αφοσίωση που επιδεικνύουν έτσι ώστε να βοηθήσουν την Πολιτεία να φέρουν εις πέρας αυτό το δύσκολο έργο. Επιπλέον, η ομάδα αυτή συμμετέχει στο ευρωπαϊκό δίκτυο για τους αναδυόμενους ιούς, όπως επίσης και σε αρκετά ερευνητικά προγράμματα.

— Πόσο εξοικειωμένο είναι το Ινστιτούτο σε τέτοιες δύσκολες στιγμές;

— Αυτό που βιώνουμε έχει μεν προκλήσεις και απαιτεί πολύ σκληρή δουλειά και αφοσίωση, αλλά ταυτόχρονα είναι μέρος της αποστολής μας. Το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου έχει δημιουργηθεί για να βοηθή την Πολιτεία καθημερινά, μέσα από την προσφορά υπηρεσιών στον τομέα της υγείας και της δικαιοσύνης, την ανταγωνιστική έρευνα και την εκπαίδευση. Είμαστε συνηθισμένοι, ως οργανισμός, να καταπιανόμαστε με δοκιμασίες υψηλού βαθμού δυσκολίας και είμαι σίγουρος ότι θα φέρουμε σε πέρας τη σημερινή μας αποστολή ενάντια στον ιό στο πιο υψηλό δυνατό επίπεδο.

ΑΡΘΡΟ / Της ΧΡΙΣΤΙΑΝΑΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Ο COVID-19 μας υπενθυμίζει γιατί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι σημαντικά

«**Ε**να είναι σίγουρο ο κόσμος δε θα είναι ποτέ ο ίδιος μετά την καραντίνα. Η γιαγιά μου είναι τώρα στο WhatsApp», έγραψε με χιουμοριστική διάθεση αναφερόμενος σε αυτή την απρόσμενη τεχνολογική κατάκτηση της γιαγιάς του ένας φίλος της προάλλες στο Facebook. Και παρόλο που οι λόγοι γι' αυτό τον διαφορετικό κόσμο που θα έχουμε με το τέλος αυτής της κρίσης δε θα είναι βέβαιο αποκλειστικά τέτοια ή παρόμοια τεχνολογικά επιτεύγματα, αλλά οι ίδιες οι συνέπειες και οι προκλήσεις αυτής της πανδημίας, οι τρόποι χρήσης της τεχνολογίας και ειδικότερα των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ) αποτελούν όντως αναπόσπαστο μέρος της δυναμικής που προκαλεί η κρίση του COVID-19 και των συνεπειών της.

Γιατί, αν το καλοσκεφτούμε δεν είναι μόνο η γιαγιά ετών 80+ που σημειώνει τεχνολογικά άλματα σε αυτή την περίοδο αλλά όλοι μας. Είναι πραγματικά εντυπωσιακό αν αναλογιστούμε πως μέσα σε δύο βδομάδες το μεγαλύτερο μέρος της καθημερινότητάς μας μεταφέρθηκε εξ ολοκλήρου στο διαδίκτυο και

εξαρτάται αποκλειστικά από την τεχνολογία. Δουλειά, παρά με φίλους, σωματική άσκηση, σχολείο και απογευματινές δραστηριότητες των παιδιών και άλλα πολλά διεκπεραιώνονται τώρα σε αυτόν τον παράλληλο «εικονικό» όπως συχνά —αλλά λανθασμένα όπως αποδεικνύεται— συνηθίζουμε να ονομάζουμε τον κόσμο του διαδικτύου. Μουσεία σε όλο τον κόσμο προσφέρουν δυνατότητες περιήγησης και δραστηριότητες για μικρούς και μεγάλους στους χώρους τους διαδικτυακά, καταστήματα, υπεραγορές ακόμα και συνοικιακές λαχαναγορές έχουν ενταχθεί, ή τουλάχιστον προσπαθούν, στο διαδικτυακό εμπόριο.

Αυτό που ίσως αξίζει να σημειώσουμε όμως όσον αφορά τη συμβολή των νέων τεχνολογιών στην κοινωνία στην περίοδο της πανδημίας του COVID-19 δεν είναι μόνο η συνεισφορά τους στην ικανοποίηση των προσωπικών μας αναγκών, αλλά στην ίδια την αντιμετώπιση της κρίσης. Αναφέρω λοιπόν τρία από τα σημαντικότερα κατά την άποψή μου τέτοια παραδείγματα.

Είναι εντυπωσιακό αν αναλογιστούμε πως μέσα σε δύο βδομάδες το μεγαλύτερο μέρος της καθημερινότητάς μας μεταφέρθηκε εξ ολοκλήρου στο διαδίκτυο και εξαρτάται αποκλειστικά από την τεχνολογία.

Τα ΜΚΔ ως πρωτογενής και εναλλακτική πηγή πληροφόρησης

Η πληροφόρηση μας για τις προκλήσεις και συνέπειες του COVID-19 ήρθε πολύ νωρίτερα από τη μέρα που σημειώθηκαν τα πρώτα κρούσματα στη χώρα μας και σε αυτό συνέβαλαν πολύ τα ΜΚΔ. Πολίτες από περιοχές του πλανήτη που πλάντωναν ήδη από τον ιό με αναρτήσεις τους (που περιείχαν και βίντεο ή/και εικόνες) δημοσίευαν τις δικές τους εμπειρίες στοχεύοντας στην προειδοποίηση των υπολοίπων μας ώστε να λάβουμε τα απαραίτητα μέτρα προστασίας

ή προετοιμάζοντάς μας για το τι να περιμένουμε όταν ο COVID-19 φτάσει και στη δική μας περιοχή. Αυτού του είδους η πληροφόρηση διαφέρει πολύ από αυτήν που παρείχαν τα ΜΜΕ τόσο σε περιεχόμενο όσο και σε επίδραση, γιατί πρώτον προερχόταν κατευθείαν από την πηγή χωρίς διαμεσολάβηση ή/και επεξεργασία και δεύτερο προσέφερε ενημέρωση η οποία σε κάποιες περιπτώσεις να ήταν εντελώς διαφορετική σε περιεχόμενο από αυτή που έδιναν τα κυρίαρχα ΜΜΕ ή οι κρατικές αρχές της χώρας. Για παράδειγμα, ενώ ο εφησυχασμός ήταν αυτός που επικρατούσε στην ενημέρωση που παρείχαν τα κυρίαρχα ΜΜΕ και οι κυβερνώντες στους πολίτες στις ΗΠΑ και Αγγλία, μια εναλλακτική πηγή ενημέρωσης συνέβαλε σημαντικά στο να παραβλέψει έστω και μια μερίδα πολιτών την επίσημη ενημέρωση και να λάβει τα απαραίτητα μέτρα προστασίας έγκαιρα.

Τα ΜΚΔ ως εργαλείο συντονισμού στις πρωτοβουλίες αλληλεγγύης

Μέσα σε αυτή την κοινωνική απόσταση και αυτοαπομόνωση

που βιώνουμε, βλέπουμε αξιοσημείωτες πρωτοβουλίες για παροχή βοήθειας και αλληλεγγύης. Οι πρωτοβουλίες αυτές οι οποίες γίνονται πάντα εθελοντικά, μπορεί να ξεκινήσουν από μια μικρή ομάδα πολιτών αλλά με τη βοήθεια των ΜΚΔ μεγαλώνουν με αποτέλεσμα οι προστάθεις να ενδυναμώνονται και να συνεισφέρουν αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση της κρίσης. Μερικά τέτοια παραδείγματα είναι η παροχή βοήθειας προς ευάλωτες / ευπαθείς ομάδες, ή η δημιουργία προστατευτικών μασκών και ασπίδων γι' αυτούς που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή, γιατρούς και νοσηλευτές, ή ακόμα και συμβολικές κινήσεις εμψύκωσης ή/και έκφρασης ευγνωμοσύνης προς όλους όσους αγωνίζονται στην αντιμετώπιση αυτής της κρίσης.

Τα ΜΚΔ ως εργαλείο παρακολούθησης των κρατικών αρχών και της αστυνόμευσης

Για το τέλος άφησα κατά την άποψή μου το πιο σημαντικό. Το πως τα ΜΚΔ μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα χέρια των πολιτών ως μοχλός πίεσης προς όλους αυτούς που

αναλαμβάνουν την τήρηση των περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν, έτσι ώστε να το κάνουν με τρόπο που όχι μόνο εμπίπτει στο αυτονόητο ως το πλαίσιο, μακριά δηλαδή από οποιαδήποτε μορφή βίας αλλά και με επιπλέον ανθρώπινη αντιμετώπιση προς άτομα ή ομάδες πολιτών που για πολλούς διαφορετικούς τρόπους δεν μπορούν να ακολουθήσουν κατά γράμμα τα όσα ορίζουν τα διατάγματα. Τα ΜΚΔ μπορούν λοιπόν να χρησιμοποιηθούν από τους πολίτες ως εργαλείο τεκμηρίωσης και δημοσίευσης σε περιπτώσεις που κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει. Γιατί όπως πολύ σωστά αναφέρει σε πρόσφατο και εξαιρετικά ενδιαφέρον άρθρο του ο Ισραηλινός ιστορικός Χαράρι: «Όποτε οι άνθρωποι μιλούν για παρακολούθηση, να θυμόμαστε ότι την ίδια τεχνολογία παρακολούθησης μπορούν συνήθως να χρησιμοποιήσουν όχι μόνο οι κυβερνήσεις για την παρακολούθηση ατόμων - αλλά και τα άτομα για να παρακολουθούν τις κυβερνήσεις».

Η δρ Χριστιάνα Καραγιάννη είναι λέκτορας ΜΜΕ και Πολιτισμικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Frederick.

“ΜΙΑ ΔΟΣΗ ΓΙΑ
ΟΛΑ ΜΟΥ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ
ΣΗΜΕΡΑ

ΚΑΙ ΑΥΡΙΟ.”

λύση
ONE Μία λύση
δανεισμού,
για όλα!
www.hellenicbank.com/one

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Έχεις τη δύναμη.

Πρέπει να συναφθεί ασφάλιση της κύριας κατοικίας και ασφάλεια ζωής. Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας. Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας. Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Ο ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ ΣΤΗΝ «Κ»

Η δημόσια υγεία βρέθηκε απροετοίμαστη λόγω των ευρωπαϊκών πολιτικών

ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ έκαναν το χατίρι των τραπεζών, τη στιγμή που αυτές θα έπρεπε να συνεισφέρουν σε αυτή την κρίση

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Οι πολιτικές που ακολουθήθηκαν από την Ε.Ε. και τα κράτη μέλη σε ό,τι αφορά τον τομέα της δημόσιας υγείας ήταν τέτοιες που τον αποδυναμώσαν και τον εξέθεσαν σε τεράστιους κινδύνους, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Άντρος Κυπριανού. Σημειώνει δε πως τα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση, κατόπιν εισιγώσεων από εμπειρογνώμονες, κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση, όμως, αυτά δεν επιβάλλονται, κουνώντας το δάκτυλο, αλλά πείθοντας τον κόσμο να τα εφαρμόσει. Κάνει λόγο για εφαρμογή προτάσεων που δεν ήταν αποτέλεσμα σοβαρού σχεδιασμού και ξεκαθαρίζει πως το σύστημα υγείας δεν έχει την επιλογή να μην αντέξει. Μιλάει και για τις προϋποθέσεις συνεργασίας με το ΔΗΚΟ, ενώ αποκαλύπτει πως το συνέδριο του ΑΚΕΛ θα πραγματοποιηθεί

“

Υπάρχει το πρόγραμμα *De mi-nimis* της Ε.Ε. στο οποίο συμμετέχει και η Κυπριακή Δημοκρατία και δίνει την ευχέρεια σε κράτη να ενισχύσουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με ποσά ύψους €200.000 για αντιμετώπιση της πανδημίας.

μάλλον τον Νοέμβριο και όχι τον Ιούνιο, όπως ήταν προγραμματισμένο.

—Ως ΑΚΕΛ είστε ικανοποιημένοι από τα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση ή θεωρείτε πως θα μπορούσαν να γίνουν καλύτεροι χειρισμοί;

—Πρώτα από όλα θα ήθελα να υπογραμμίσω πως οι πολιτικές που ακολουθήθηκαν από την Ε.Ε. και τα κράτη μέλη της σε ό,τι αφορά τον τομέα της δημόσιας υγείας ήταν τέτοιες που τον αποδυναμώσαν και τον εξέθεσαν σε τεράστιους κινδύνους με αποτέλεσμα να είναι εντελώς απροετοίμαστος μπροστά στην εξάπλωση της πανδημίας.

—Δηλαδή;

—Αποδυναμώθηκαν πλήρως τα δημόσια νοσηλευτήρια και αυτό δεν συνέβη μόνο στην Κύπρο, αλλά σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, καθώς ήταν άλλες οι προτεραιότητες αυτών που αποφάσιζαν στην Ε.Ε. Θεωρώ, όμως, ότι αυτή η κρίση θα μπορέσει να αποτελέσει ευκαιρία αναδιοργάνωσης ή αναθεώρησης των προτεραιοτήτων που κάθε κράτος πρέπει να έχει. Ως ΑΚΕΛ τονίζαμε πάντοτε ότι ο τομέας της υγείας και της παιδείας είναι οι πιο σημαντικοί και σε αυτούς θα έπρεπε να δίδεται απαραίτητη σημασία. Σε ό,τι αφορά πάντως την περίπτωση της Κύπρου, τα μέτρα που

Αν θέλουμε να δώσουμε και ώθηση στην οικονομία μας, μια σωστή λύση στο Κυπριακό είναι προαπαιτούμενο, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Άντρος Κυπριανού.

έχουν ληφθεί από την κυβέρνηση για αντιμετώπιση της εξάπλωσης της πανδημίας κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση, από τη στιγμή που ο καθορισμός των μέτρων αποφασίστηκε πως θα αφεθεί στους εμπειρογνώμονες. Υπήρξε μια μικρή καθυστέρηση στην αρχή, σε ό,τι αφορά τη λήψη μέτρων αλλά και σε ό,τι αφορά την προσπάθεια συνεργασίας, ολόκληρου του τομέα της υγείας στην Κύπρο.

—Τι θα μπορούσε να γίνει που δεν έγινε εξ αρχής;

—Θα έπρεπε να υπάρξει επιδίωξη συνεργασίας με τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια, καθώς επίσης και με τους προσωπικούς γιατρούς. Υπάρχουν και επί μέρους ζητήματα που θα μπορούσαν να τύχουν καλύτερου χειρισμού...

—Όπως ποια ζητήματα;

—Υπήρξαν κάποια διατάγματα, τα οποία στην συνέχεια αναθεωρήθηκαν και αποφάσεις που ανατράπηκαν. Τρανταχτό παράδειγμα η αλλαγή στην κατηγοριοποίηση της Βρετανίας και της Ελλάδας, αλλά και διατάγματα που αφορούσαν περιοριστικά μέτρα στα σπίτια. Εκείνο που προέχει σε πρώτο στάδιο είναι η στήριξη του τομέα της υγείας, σε δεύτερο στάδιο να υπάρξει σταθεροποίηση και σε επόμενο στάδιο να γίνει προσπάθεια για ανάπτυξη γιατί θα δεχτεί πάρα πολλά πλήγματα η οικο-

νομία του τόπου.

—Βλέπουμε σε ισχυρές χώρες να δοκιμάζεται το σύστημα υγείας τους. Το δικό μας θα αντέξει;

—Δεν έχουμε επιλογή να μην αντέξει, αλλά για να αντέξει πρέπει να στηριχθεί από την Πολιτεία. Έχει εξαγγελθεί ένα κονδύλι 100 εκατομμυρίων ευρώ για το σύστημα υγείας και θα πρέπει να διοχετευθεί το συντομότερο δυνατό. Με πολλά καθυστερήματα ο ΟΚΥΠΥ αποφάσισε να διαθέσει 20 εκατομμύρια για τη στήριξη του τομέα της υγείας. Θα πρέπει παράλληλα να ληφθούν όλα τα αναγκαία μέτρα προστασίας των γιατρών και των νοσηλευτών. Εκεί όπου παρατηρούνται προβλήματα θα πρέπει να εφαρμοζονται αυστηρά πρωτόκολλα να λαμβάνονται αποφάσεις κατ'οικονομία, ανησυχώντας για το πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα. Θα πρέπει να υπάρξει μια πολύ συγχρονημένη παρέμβαση στα θέματα υγείας.

—Επικρίνате την κυβέρνηση για την κίνηση της να κλείσει κάποια από τα οδοφράγματα ως μέτρο πρόληψης. Εκ του αποτελέσματος, ίσως να ήταν υπερβολική η αντίδρασή σας;

—Το αποτέλεσμα δείχνει ακριβώς το αντίθετο. Ότι πρόβλημα δεν προέκυψε

από τα οδοφράγματα, αλλά στα νοσοκομεία και στα αεροδρόμια. Ως εκ τούτου γιατί να θεωρήσουμε πως ήταν υπερβολική η άσκηση κριτικής;

—Σε αυτή την κρίση δοκιμάζονται τα δημοκρατικά αντανάκλαστικά; Υπάρχει κόκκινη γραμμή μεταξύ ασφάλειας και κατοχύρωσης ανθρωπίνων δικαιωμάτων;

—Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο είχα πει ότι λαμβάνονται αποφάσεις, οι οποίες δεν είναι μέρος ενός σοβαρού και ολοκληρωμένου σχεδιασμού, ενώ γίνονται και τοποθετήσεις, οι οποίες δικαιολογημένα προκαλούν αντιδράσεις από τον κόσμο. Δεν γίνεται να υπαινίσσεται ο υπουργός Εσωτερικών ότι θα μπαίνουν με το έτσι θέλω στα σπίτια του κόσμου οι αστυνομικοί για να ελέγχουν. Εμείς λέμε ότι τα περιοριστικά μέτρα είναι απαραίτητα, όμως δεν τα επιβάλλεις, κουνώντας το δάκτυλο στον κόσμο, αλλά εξηγώντας του και πείθοντάς τον να τα εφαρμόσει.

“

Είναι εκ των πραγμάτων αδύνατο να πραγματοποιηθεί το εκλογικό συνέδριο, όπως το είχαμε προγραμματίσει για τον προσεχή Ιούνιο. Υπάρχει μια σκέψη να διεξαχθεί τον ερχόμενο Νοέμβριο.

—Για ποιο λόγο λέτε πως δεν ήταν στοχευμένα τα μέτρα της κυβέρνησης;

—Παραβίαζε τα διατάγματα το 2-3% των πολιτών. Αυτό ακριβώς το ποσοστό που στη συνέχεια μειώθηκε στο 1,5% έπρεπε να είχε μεγαλύτερες συνέπειες...

—Να του επιβληθεί μεγαλύτερο πρόστιμο δηλαδή;

—Θα μπορούσαν να συζητηθούν επιπρόσθετα μέτρα. Για παράδειγμα την πρώτη φορά που παραβιάζεις το διάταγμα, το πρόστιμο να είναι 150 ευρώ, τη δεύτερη φορά 500, την τρίτη 1.000 ευρώ κ.ο.κ. Κάποια μέτρα λήφθηκαν χωρίς σοβαρό προβληματισμό. Και σε ό,τι αφορά τους αυτοπεριορισμούς, η κυβέρνηση θα έπρεπε να συνειδητοποιήσει ότι το να λείπει σε κάποιους να αυτοπεριοριστούν στο σπίτι δεν θα ήταν αποτελεσματικό μέτρο. Θα έπρεπε να υπήρχαν ανάλογοι χώροι για να τοποθετηθούν, έτσι ώστε να υπάρξει πραγματική απομόνωση. Θα έπρεπε να μεριμνήσει το κράτος ώστε τα άτομα αυτά να απομονωθούν πραγματικά.

—Με δεδομένο ότι συγκεκριμένες περιοχές, όπως η επαρχία της Πάφου και η Αραδίππου έχουν μεγάλο ποσοστό κρουσμάτων, θα ήταν καλύτερο να μπουν σε καραντίνα;

—Αυτό δεν θα το πω εγώ, αλλά θα πρέπει να μας το υποδείξουν οι επιστήμονες.

Οι προϋποθέσεις για συνεργασία με ΔΗΚΟ

—Το ΔΗΚΟ φέρεται να έγχειρε ακόμη μία φορά την πλάστιγγα για την ψήφιση του νομοσχεδίου. Πώς μπορείτε να μιλάτε για συνεννόηση και συνεργασία και σε τόσο κρίσιμα ζητήματα να βρίσκεστε απέναντι;

—Πότε μιλήσαμε για συνεργασία;

—Υπήρξε κάποια συνεννόηση το τελευταίο διάστημα, αν λάβουμε τις τοποθετήσεις και τις δικές σας και του κ. Παπαδόπουλου...

—Εμείς είμαστε ξεκάθαροι. Θέλουμε να συνεργαστούμε και με το ΔΗΚΟ και με άλλα πολιτικά κόμματα, εκεί και όπου μπορούμε για να εξυπηρετήσουμε τα συμφέροντα του λαού. Αν συμφωνούμε με θέματα, είμαστε έτοιμοι να συνεργαστούμε. Κάποιοι, όμως, κάνουν δικά τους σενάρια για τις προεδρικές εκλογές...

—Ποιος; Ο Νικόλας Παπαδόπουλος;

—Οχι εμείς, ούτε μιλώ για τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Μιλώ για εκείνους που αναφέρονται σε συνεργασία ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ και προσπαθούσαν να καλλιεργήσουν μία τέτοια συνεργασία. Κτίζουν εικόνες και παραστάσεις στο μυαλό τους. Είναι δικό τους πρόβλημα. Εμείς έχουμε ξεκαθαρίσει τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες θα επιδιώξουμε την όποια συνεργασία. Οι όποιες συνεργασίες για προεδρικές εκλογές θα συζητηθούν σε μεταγενέστερο στάδιο.

—Η προϋπόθεση είναι να μην είναι υποψήφιος ο Νικόλας Παπαδόπουλος ή άλλο πρωτοκλασάτο στέλεχος του ΔΗΚΟ;

—Ότι δεν θα είναι στελέχη των κομμάτων, αλλά μία ανεξάρτητη υποψηφιότητα που θα εξαγγείλει το πρόγραμμα και όσοι συμφωνούν μαζί του θα τον στηρίξουν. Όμως υπογραμμίζω ότι είναι πρόωρο να μιλάμε μέσω τέτοιων συνθηκών για προεδρικές εκλογές.

—Πώς επηρεάζεται το Κυπριακό από την κρίση, πέραν του ότι αναστέλλονται οι «εκλογές» στα Κατεχόμενα;

—Αυτό που προέχει είναι να ξεπεράσουμε την κρίση, που προκαλεί πάρα πολλούς κινδύνους για την κυπριακή κοινωνία. Την ίδια στιγμή θα πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας πως όταν τελειώσουν όλα αυτά θα πρέπει να ασχοληθούμε πολύ σοβαρά και με συνέπεια για το Κυπριακό. Δεν έχουμε περιθώρια. Αν θέλουμε να δώσουμε και ώθηση στην οικονομία μας, μια σωστή λύση στο Κυπριακό είναι προαπαιτούμενο.

—Να υποθέσουμε πως αναστέλλεται και το εκλογικό συνέδριο του ΑΚΕΛ;

—Είναι εκ των πραγμάτων αδύνατο να πραγματοποιηθεί, όπως το είχαμε προγραμματίσει για τον προσεχή Ιούνιο. Υπάρχει μια σκέψη να διεξαχθεί τον ερχόμενο Νοέμβριο.

Σωστά τα μέτρα στην οικονομία, αλλά χρειάζονται κι άλλα

—Υπάρχει το ενδεχόμενο αναβίωσης του 2013 εξαιτίας της κρίσης που προκαλείται από τον κορωνοϊό;

—Κάποιοι ειδικοί λένε πως θα είναι μεγαλύτερη η κρίση από το 2013. Η προτεραιότητα αυτή τη στιγμή, είναι να στηριχθεί ο τομέας της δημόσιας υγείας, να εξασφαλιστεί στη συνέχεια ότι θα υπάρξει ρευστότητα στην αγορά και θα υπάρξει ρευστότητα, αν στηριχθούν οι μισθοί των εργαζομένων, των αυτοεργοδοτούμενων και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Έχουν ληφθεί μέτρα και είναι προς τη σωστή κατεύθυνση αλλά χρειάζονται και επιπρόσθετα μέτρα.

—Όπως για παράδειγμα;

—Ενα είναι αυτό των ενοικίων. Πολλές επιχειρήσεις έχουν κλείσει με διάταγμα της κυβέρνησης και παρόλο που δεν εργάζονται οι επιχειρήσεις, οι καταστηματαρχές θα κληθούν να πληρώσουν ενοίκιο.

Η κυβέρνηση πρέπει να μελετήσει το όλο ζήτημα και να εκπονήσει τρόπους που το κράτος θα στηρίξει τους ενοικιαστές.

—Θα πρέπει να έχει όμως και έσοδα το κράτος για να προβεί σε τέτοιες ενέργειες...

—Συμφωνούμε, αλλά να μη μας διαφεύγει ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει δώσει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να προχωρήσουν σε χαλαρώσεις. Το δεύτερο σκέλος είναι πώς στηρίζεται η πραγματική οικονομία. Η κυβέρνηση έχει καταθέσει τη δική της πρόταση, αλλά δεν είναι αποτελεσματική, γιατί οι τράπεζες λειτουργούν σε ένα ασφυκτικό πλαίσιο, όπως καθορίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου. Θα πρέπει να θεθούν αποτελεσματικοί μηχανισμοί ελέγχου, γιατί ενδεχομένως να γίνεται κατάχρηση της διαδικασίας από τις τράπεζες. Επε-

“

Η κυβέρνηση έχει καταθέσει τη δική της πρόταση, αλλά δεν είναι αποτελεσματική, γιατί οι τράπεζες λειτουργούν σε ένα ασφυκτικό πλαίσιο.

ξεργαζόμαστε εναλλακτικές προτάσεις για το πώς θα μπορούσε να γίνει αυτή η στήριξη προς τους εργαζομένους, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τους αυτοεργοδοτούμενους και τις επιχειρήσεις.

—Τι εναλλακτικές προτάσεις;

—Υπάρχει το πρόγραμμα *De minimis* της Ε.Ε. στο οποίο συμμετέχει και η Κυπριακή Δημοκρατία και

δίνει την ευχέρεια σε κράτη να ενισχύσουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με ποσά ύψους 200.000 ευρώ για τρία χρόνια. Το έχουν αξιοποιήσει και άλλες χώρες είτε για να στηρίξουν μικρομεσαίες επιχειρήσεις είτε για να στηρίξουν τον πολιτισμό που πλήγηκε από την πανδημία.

—Στο θέμα του νομοσχεδίου για την αναστολή δανείων επικρίνεστε για λαϊκισμό και ότι στείλατε το μήνυμα ότι δεν θέλετε να βοηθήσετε τους δανειολήπτες δεδομένου ότι το καταψήφισατε.

—Η αναστολή των δόσεων και των τόκων είναι κάτι το απαραίτητο και έπρεπε να γίνει. Θα έπρεπε να γίνει με τον σωστό τρόπο. Εμείς είπαμε ότι η διαδικασία αναστολής δόσεων και τόκων θα έπρεπε να είναι αυτόματα, εκτός αν οι ίδιοι απευθύνονταν με επιστολή στις τράπεζες και έλεγαν πως θέλουν να συνεχίσουν την καταβολή δόσεων. Έγινε

όμως το ανάποδο. Είπαν πως οι δανειολήπτες πρέπει να απευθυνθούν στις τράπεζες για να ζητήσουν αναστολή. Προειδοποιήσαμε πως θα προέκυπτε ένα μεγάλο διαδικαστικό πρόβλημα, γιατί μιλάμε για εκατοντάδες χιλιάδες δάνεια που θα προκαλούσαν συμφόρηση στις τράπεζες. Αυτό συμβαίνει αυτή τη στιγμή. Οι δανειολήπτες μάς καταγγέλλουν ότι δεν μπορούν να επικοινωνήσουν με την τράπεζά τους. Πέραν όμως αυτού θεωρούμε πως σε αυτή την κρίση θα έπρεπε να συνεισφέρουν οι τράπεζες. Θυμάστε την παράσταση του κ. Νεοφύτου ότι δεν θα επέτρεπε στις τράπεζες τον ανατοκισμό τόκων. Οι τράπεζες θα το κάνουν. Απλώς δεν θα ζητήσουν αυτούς τους τόκους να πληρωθεί στην αρχή της αποπληρωμής των δόσεων. Θα το αφήσουν στο τέλος.

—Έχουμε την πολυτέλεια να καταλήξουμε σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια;

—Μα αν υπήρχε κίνδυνος για τα νοικοκυριά να μετατραπούν σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια, αυτός ο κίνδυνος είναι διπλάσιος και τριπλάσιος για τις ίδιες τις τράπεζες. Εκείνες είναι που ανησυχούν για τη συσσώρευση κόκκινων δανείων. Δεν έχω αμφιβολία ότι αν οι τράπεζες διαπίστωναν ότι δεν θα γινόταν το χατίρι τους από τον ΔΗΣΥ και το ΔΗΚΟ θα υποχρεώνονταν να πάρουν διαφορετικές αποφάσεις.

—Δεν είναι δευτερευούσης σημασίας όμως ο ανατοκισμός, μπροστά στο να διασφαλιστεί η αναστολή δανείων;

—Το συνολικό ποσό που θα κληθεί να πληρώσει ένας δανειολήπτης είναι πολύ περισσότερα από 55 ευρώ, όπως παρουσιάστηκε. Μπορεί για λίγους οι 2.500 ευρώ να είναι ασήμαντο ποσό όμως για τους πολλούς ακόμα και το ένα ευρώ είναι σημαντικό. Δεν έχουμε όλοι την ίδια οικονομική ευχέρεια...

Με πολιτική ουρά η πανδημία

Η κυβέρνηση Αναστασιάδη καλείται να δώσει απαντήσεις σε χειρισμούς και ολισθήματα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ορρίο στην κυκλοφορία, πλαφόν μπνυμάτων για κατ' εξαίρεση μετακίνηση, εφαρμογή βραχιολιού στα πρόσωπα που έχουν προσβληθεί από τον ιό, ενώ παρατηρητές της γειτονιάς θα ελέγχουν σπίτια και εκεί όπου κρίνεται ότι υπάρχει παράνομη συνάθροιση θα προχωρούν σε καταγγελία στην Αστυνομία, η οποία θα κάνει έφοδο. Αυτό είναι ένα σενάριο που θα ζήλευε και ο Όργουελ, αλλά είναι παράλληλα και τα νέα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση μετά την αισθητή αύξηση των ημερήσιων κρουσμάτων, προκαλώντας αντιδράσεις. Υπάρχει θέμα νομιμότητας, συνταγματικών δικαιωμάτων, υπάρχει θέμα υπερβολής ή όλα συγκοινωνούνται και η δημοκρατία θεωρείται πολυτέλεια σε αυτή την πρωτόγνωρη κρίση; Η πανδημία αποκτά καθαρά πολιτική χροιά όχι μόνο στην Κύπρο αλλά παντού. Με αφορμή τη μάχη που μαινεται, κατά της πανδημίας, το Κοινοβούλιο της Ουγγαρίας έδωσε επ' αόριστο τέτοιες εξουσίες στον πρωθυπουργό Βίκτορ Ορμπάν, που με δεδομένο το αυταρχικό του ιστορικό, πλέον η χώρα ρέπει καθαρά στη δικτατορία. Στο Ισραήλ, ο Βενιαμίν Νετανιάχου έχει εφαρμόσει ηλεκτρονικό σύστημα που εντοπίζει μέσω των κινητών τα θετικά κρούσματα, ενώ η Βολιβία έχει αναστείλει τις εκλογές της και η Χιλή έχει αναπτύξει στρατό στις πλατείες που άλλοτε ήταν γεμάτες διαδηλωτές εναντίον του καθεστώτος. Ο κόσμος αλλάζει και το δημοκρατικό πολίτευμα δοκιμάζεται

Η παρουσία του Νίκου Νουρή στο δελτίο ειδήσεων του Alpha άνοιξε συζήτηση για το κατά πόσο η κυβέρνηση με τα νέα μέτρα ρέπει προς τον αυταρχισμό.

εντόνως, με κάποιους ηγέτες να ρέπουν προς τον αυταρχισμό και τις υπερεξουσίες με αφορμή την κρίση. Το μέχρι πού θα φτάσει όλο αυτό, είναι άγνωστο, καθώς η κρίση από μόνη της δοκιμάζει και τις αντοχές της κοινωνίας και της Πολιτείας αλλά και τα δημοκρατικά αντανακλαστικά κάθε κράτους.

Η ανατροπή σχεδίων

Η αλήθεια είναι πως την ώρα που η κυβέρνηση ανέμενε να αποδώσουν τα σκληρά μέτρα που έλαβε εκείνη την Κυριακή στο Υπουργικό Συμβούλιο και τα οποία ενισχύθηκαν αρκετά την 23η Μαρτίου με το διάγγελμα του προέδρου, τα κρούσματα όχι μόνο δεν περιοριζόνταν, αλλά άρχισαν να αυξάνονται αισθητά. Από τα δεκάδες κρούσματα που ανακοινώνονταν ημερησίως, την περασμένη βδομάδα έφτασαν μία μέρα να μετρούν 36 κρούσματα και την άλλη 58. Κάπως έτσι, ενώ μέλη του Υπουργικού ανέμεναν πως στην επόμενη διυπουργική το θέμα συζητήσους θα ήταν ο επαναπατρισμός των φοιτητών που καίει, η ατζέντα άλλαξε αισθητά και περιλάμβανε σκληρότερα μέτρα. Αυτό που λένε πλέον στο Προεδρικό είναι πως η Κύπρος θα φτάσει στην κορύφωση των κρουσμάτων κατά την εβδομάδα του Πάσχα, με την κατάσταση, όπως εκτιμούν, να ομα-

Ο ου. Υγείας δέχτηκε επίθεση για την τοποθέτηση της 5ης Μαρτίου ότι ο κορωνοϊός είναι μια απλή γρίπη, όμως επί του παρόντος φαίνεται να έχει την στήριξη της μεγάλης μερίδας της κοινωνίας και την ασυλία της πλειοψηφίας των κομμάτων.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας φέρεται να στηρίζει το ευρωσολόγο, αν και δεν του προτάθηκε αρχικά να συμμετάσχει στην ομάδα των 9.

λοποιείται κάπου στο τέλος του Μάη. Το κατά πόσο κάτι τέτοιο ισχύει είναι βεβαίως θολό, καθώς πολλά ζητήματα έπεσαν εκτός προβλέψεων σε αυτή την κρίση. Αναμένουν παράλληλα να περάσουν οι 14 μέρες για να κριθεί κατά πόσο και τα επιπλέον μέτρα έχουν βοηθήσει ή αν η κατάσταση έχει ξεφύγει από τον έλεγχο.

Το ύψος και το μέτρο

Βεβαίως την εξαγγελία των νέων μέτρων δεν βοήθησε καθόλου το ύψος των κυβερνώντων. Όχι τόσο του υπουργού Υγείας που, αν εξαιρεθεί το βίντεο της 5ης Μαρτίου - που έγινε viral και το οποίο θα τύχει ανάλυσης στη συνέχεια- επιδέχεται επί του παρόντος ασυλία από το πολιτικό σύστημα και συμπάθεια από την κοινωνία. Ήταν κυρίως λόγω της παρουσίας του υπουργού Εσωτερικών Νίκου Νουρή στο δελτίο του Alpha που στόχο είχε να ενημερώσει για τα νέα μέτρα. Για κάποιους ενέπνεε αυτοπεποίθηση όταν έλεγε -λανθασμένα εκ του αποτελέσματος- ότι οι παρατηρητές θα κάνουν έφοδο στα σπίτια, για κάποιους ενέπνεε αυταρχισμό αλλοιτών εποχών και αλλοτινών πολιτευμάτων, όταν απαντούσε ότι ο χρόνος θα δείξει κατά πόσο όλα αυτά είναι νόμιμα. Τοποθέτηση που έφερε σε δύσκολη θέση ακόμα

και συναγερμικά στελέχη. Καθόλου τυχαία η ανάρτηση του βουλευτή του ΔΗΣΥ Μιχάλη Σοφοκλέους ότι «ελλοχεύει ο κίνδυνος υπέρβασης καθήκοντος από στελέχη της Αστυνομίας που θα φέρουν αντίθετα αποτελέσματα. Ήδη υπάρχουν δυστυχώς κακά παραδείγματα», ανέφερε χαρακτηριστικά. Ήταν μία ατυχής παρουσία του Νίκου Νουρή ή η απώλεια του μέτρου της κυβέρνησης μπροστά στην απαίτηση των πολιτών για επιπλέον μέτρα; Αυτό τυχάνει συζητήσεως, το σίγουρο είναι πως ο ίδιος άλλαξε σαφώς και τόνο και ύψος την επόμενη μέρα, μετά τη σωρεία αντιδράσεων, χωρίς ωστόσο να δέχεται το όποιο κατασάδισμα για τη στάση του από τον πρόεδρο. Από το κάδρο των συζητήσεων και της κριτικής δεν έμεινε εκτός και ο υπουργός Υγείας. Βίντεο της 5ης Μαρτίου -μετά το κλείσιμο των οδοφραγμάτων και τους νεκρούς στην Ιταλία- που παρουσίαζε τον Κωνσταντίνο Ιωάννου να χαρακτηρίζει τον κορωνοϊό μια «απλή γρίπη, τίποτε άλλο» ήταν αρκετή για να προκαλέσει θύελλα αντιδράσεων για το κατά πόσο ο ίδιος είχε υποτιμήσει τον κίνδυνο. Πάντως επί του παρόντος ο ίδιος φέρεται να δέχτηκε την στήριξη του προέδρου του ΔΗΣΥ (στήριξη που δεν είχε σε τόσο βαθμό ο προκάτοχός του), αλλά και από ένα με-

ρος της κοινωνίας, που βλέπει πως ο υπουργός Υγείας επί του παρόντος κινείται σωστά.

Το τούνελ και οι φοιτητές

Αυτό που ανησυχεί την κυβέρνηση είναι η εξάπλωση του ιού στην Πάφο και στην Αραδίππου, η οποία, όπως λένε, τείνει να λάβει μεγαλύτερες διαστάσεις από την Πάφο. Η κυβέρνηση είχε συζητήσει το ενδεχόμενο να μπει σε καραντίνα η Πάφος, κλείνοντας το τούνελ. Θέση που επί του παρόντος εγκαταλείφθηκε, όπως και το ενδεχόμενο καραντίνας της Αραδίππου, χωρίς ωστόσο να φεύγει πλήρως από το τραπέζι. Όμως σε μεγάλο πολιτικό ακάθι τείνει να μετατραπεί και το θέμα των φοιτητών. Η «Κ» είχε αναφέρει αρκετές φορές πως η κυβέρνηση δέχεται τεράστιες πιέσεις τόσο από φοιτητές όσο και από γονείς για το πότε θα επαναπατριστούν. Και ρόλο σε αυτή την πίεση παίζει και το γεγονός ότι η πλειοψηφία των φοιτητών του Ηνωμένου Βασιλείου πρόσκεινται φιλικά προς τον ΔΗΣΥ και την κυβέρνηση, αν λάβουμε υπόψη την πρωτιά που έλαβε προσφάτως στις φοιτητικές εκλογές η Πρωτοπορία.

Οι πρωτοετείς και οι εστίες

Στο Υπουργείο Εξωτερικών εκτός του επιβεβαιωμένου κρούσματος, που προκάλεσε αναστάτωση στον χώρο και την αφυπνρέτηση του Τάσου Τζιωνή, με τον Κορνήλιο Κορνηλιού να λαμβάνει τη σκυτάλη, επικρατεί ιδιαίτερη κινητικότητα για όσους αιτούνται να επιστρέψουν στην Κύπρο. Το θέμα ανέλαβε προσωπικά ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης, ενώ λειτουργοί του υπουργείου ανέλαβαν τις τηλεφωνικές επικοινωνίες με φοιτητές για πληροφορίες, παράπονα και ενημέρωση της κατάστασης. Εντός της επόμενης βδομάδας αναμένεται να εξεταστεί το ενδεχόμενο να ξεκινήσει ο επαναπατρισμός πρωτοετών φοιτητών από όλες τις χώρες σπουδών, οι οποίοι διαμένουν σε εστία.

Η αντιπολίτευση στην επαγρύπνηση

Η αρχική αμχανία στην πρωτόγνωρη αυτή κρίση αρχίζει να ξεθαριάζει με κόμματα της αντιπολίτευσης να γειρούν ζητήματα για κυβερνητικούς χειρισμούς και να ξεκινούν τις επικρίσεις. Εκτός των επικρίσεων για την ανεπάρκεια σε εξοπλισμό και ανεπαρκή προσοχή των επαγγελματιών υγείας, ζήτημα τέθηκε τόσο από το ΑΚΕΛ όσο και από το ΔΗΚΟ στο θέμα συνταγματικότητας των νέων μέτρων και για το ύψος των κυβερνώντων. Στα κομματικά πηγαδάκια, όμως, συζητείται εδώ και καιρό πως στις περιβόητες πτήσεις πριν από την εφαρμογή των διαταγμάτων, υπήρξε ευνοϊκή μεταχείριση και κατ' επέκταση προσώπων που πρόσκεινται στην κυβέρνηση. Φημολογία που απορρίπτει αναφανδόν η κυβέρνηση βεβαίως, ωστόσο, η πρόσφατη καταγγελία του Ανδρέα Φακοντή και δημοσίευμα της «Χαραυγής», που ήθελαν την 29η Μαρτίου να πραγματοποιείται πτήση παρά το απαγορευτικό διάταγμα και σε αυτήν να βρίσκονται φοιτητές, έδειξε πως η αντιπαράθεση τώρα αρχίζει με την αντιπολίτευση. Την κατάσταση βεβαίως δεν βοήθησε και η αμχανία του υπουργού Μεταφορών στον ANT1 μπροστά στο στρίμωγμα Φακοντή. Ο κ. Καρούσος απέφυγε να απαντήσει στην επανειλημμένη ερώτηση αν βρίσκονταν φοιτητές στην πτήση, περιοριζόμενος να απαντήσει πως είχαν όλοι τα απαραίτητα πιστοποιητικά. Διόρθωση έκανε στη συνέχεια ο εκπρόσωπος Τύπου του Προέδρου Βικτωρ Παπαδόπουλος, ο οποίος παραδέχτηκε πως πρόκειται για φοιτητές, υπογραμμίζοντας πως είχαν τα απαραίτητα πιστοποιητικά. Ήδη το μέλος του Πολιτικού Γραφείου του ΑΚΕΛ Χρίστος Χριστοφίδης ανέφερε σε ανάρτησή του στο twitter, ότι υπάρχουν καταγγελίες ότι «κάποιοι σφύριξε 'κενό του συστήματος', ότι εγκρίνεσαι αν κάνεις στάση σε άλλη χώρα και αιτηθείς χαρτί από εκεί». Τις επόμενες μέρες θα διαφανεί κατά πόσο το όλο ζήτημα θα κλείσει άδοξα για την αντιπολίτευση, ή αν θα ανοίξει ζητήματα

ευνοϊκής μεταχείρισης προσώπων για την κυβέρνηση. Όμως ζήτημα βεβαίως δεν υπήρξε από πλευράς αντιπολίτευσης για τους χειρισμούς μόνο της κυβέρνησης, αλλά και για τους χειρισμούς του ΔΗΣΥ. Το κυβερνών κόμμα και ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ κέρδισαν πόντους από την επιμονή τους προς τον πρόεδρο να λάβει αυστηρότερα μέτρα, αλλά και με την κίνηση να δώσουν οι βουλευτές το 40% της μισθοδοσίας αυτού του μήνα για την ενίσχυση του ιατρικού εξοπλισμού. Ζητήματα και αντιδράσεις προκάλεσε, ωστόσο, η κίνηση του Αβέρωφ Νεοφύτου να επισκεφθεί το νοσοκομείο Λευκωσίας. Μία κίνηση που στόχο είχε αφενός να κλείσει τις πηλγές

Ο επαναπατρισμός των φοιτητών τείνει να γίνει μείζον πολιτικό ζήτημα, με την αντιπολίτευση να αφήνει αιχμές ευνοϊκής μεταχείρισης και επistroφής επιλεγμένων φοιτητών παρά τα αυστηρά διατάγματα.

του παρελθόντος μεταξύ Αβέρωφ-επαγγελματιών υγείας και αφετέρου να στείλει το μήνυμα ευχαριστίας για το έργο τους. Κίνηση που γύρισε μάλλον εναντίον του. Όχι μόνο γιατί δεν έπεισε την αντιπολίτευση, αλλά γιατί έγινε εν τω μέσω των αυστηρών διαταγμάτων της κυβέρνησης. Ο ίδιος, πάντως, φρόντισε να απολογηθεί για την κίνηση, μέσω της πρωινής ψυχαγωγικής εκπομπής του Sfera. Βοήθησε το προφίλ τόσο του Αβέρωφ Νεοφύτου όσο και του Νικόλα Παπαδόπουλου -που δέχτηκε εσωκομματικές πιέσεις και κριτική- να τοποθετηθούν στο Συνέδριο Τραπεζών ότι δεν θα εφαρμοστεί ανατοκισμός κατά την περίοδο αναστολής δόσεων, στο νομοσχέδιο που στηρίζαν τα δύο κόμματα ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ.

Αρχίζει η μάχη Βορρά-Νότου

Η πανδημία βεβαίως δοκιμάζει την οικονομία κάθε χώρας ξεχωριστά, αναβιώνοντας την πάλη που σημειώθηκε επί οικονομικής κρίσης μεταξύ χωρών βορρά και νότου στην Ε.Ε. Την προηγούμενη βδομάδα η «Κ» είχε αναφερθεί στην τηλεδιάσκεψη των 27 ηγετών της Ε.Ε., με τη Γερμανία, τη Φινλανδία και την Ολλανδία να είναι αρνητικές στην πρόταση χωρών που έχουν πληγεί από τον κορωνοϊό (Ελλάδα, Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία, Σλοβενία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο) για έκδοση ευρωμολόγου. Η συζήτηση αυτή άνοιξε τη αντιπαράθεση Βορρά-Νότου μαζί με τη Γαλλία, με τους πρώτους να αρνούνται ευρωμολόγο και να εισηγούνται να αποσπαστούν στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, κάτι που συνεπάγεται νέο μνημόνιο. Ο Νότος μαζί με τη Γαλλία που πλήττεται από τον ιό, επιμένει πως αν η Ε.Ε. διατηρήσει το σκληρό της πρόσωπο τότε θα έχει να αντιμετωπίσει μία νέα κρίση. Το όλο ζήτημα αναμένεται να συζητηθεί ενδελεχώς στο προσεχές Eurogroup και να βρεθεί λύση εκεί. Αυτό βεβαίως που έκανε αίσθηση ήταν η απουσία της Κύπρου από την ομάδα των 9 που υπέγραψε υπέρ του ευρωμολόγου. Υπήρξε η φημολογία ότι η Λευκωσία συμφωνεί πως τα χρήματα θα πρέπει να δοθούν από τον ESM και όχι από ευρωμολόγο. Όπως ενημερώνεται η «Κ» την πρωτοβουλία ανέλαβε η Γαλλία αλλά δεν ρωτήθηκε η Κύπρος. Όπως σημειώνουν κυβερνητικές πηγές, δεν υπήρχε σκοπιμότητα στο ότι η Κύπρος απουσίαζε από την υπογραφή για το ευρωμολόγο, απλώς δεν γνώριζε για τη δημιουργία της εν λόγω ομάδας. Σημειώνεται πως μετά και την τηλεδιάσκεψη, όπου ο πρόεδρος Αναστασιάδης συμφώνησε με τους 9 η Γαλλία έστειλε σχετικό έγγραφο, για να συμπεριληφθεί στην ομάδα και η Κυπριακή Δημοκρατία. Όπως σημειώνουν με νόημα κυβερνητικοί κύκλοι, αν στη θέση του Κυριάκου Μητσοτάκη βρισκόταν ο Αλέξης Τσίπρας, τότε ο ίδιος θα πρότεινε να ενταχθεί και η Κύπρος στην εν λόγω ομάδα, δεσμευμένη και της καλύτερης σχέσης που υπήρχε μεταξύ των δύο ανδρών.

MC MEDOCHEMIE

44 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2020

Γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

#Μένουμε σπίτι

Η ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΗΣ ΓΕΥΣΗΣ: ΤΡΥΦΕΡΕΣ ΜΑΓΕΙΡΙΚΕΣ ΓΙΑ ΔΥΣΚΟΛΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ
Μένουμε σπίτι και μαγειρεύουμε τα πιο κόμφορτ φαγητά για όλη την οικογένεια

ΠΑΣΧΑ

Γλυκές και αλμυρές
πασχαλινές γεύσεις από
την Αθηνά Λοϊζίδου και
την Μαριλένα Ιωαννίδου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κοινωνική Πολιτική και Οικονομική Εμπειρογέφυρα

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ
ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Δεν θα κάνουν οι λίγοι ό,τι γουστάρουν

Κύπρος Μιχαηλίδης: Τα όργανα της τάξης δεν παραβιάζουν συνταγματικά δικαιώματα πολιτών

Συνέντευξη στον **ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ**

Το πλαίσιο δράσης της Αστυνομίας για εφαρμογή των μέτρων προστασίας του πληθυσμού από τον κορωνοϊό ξεδιπλώνει στην «Κ» ο αρχηγός Αστυνομίας Κύπρος Μιχαηλίδης. Ο κ. Μιχαηλίδης τονίζει πως σε καμία περίπτωση δεν παραβιάστηκαν ή θα παραβιαστούν τα δικαιώματα των πολιτών. Είναι επικριτικός με όσους εκτοξεύουν κατηγορίες κατά της Αστυνομίας, η οποία, όπως αναφέρει, έχει επωμισθεί ένα δύσκολο έργο, που αφορά την προστασία της δημόσιας υγείας.

—Πόσο δύσκολο είναι το έργο της Αστυνομίας, η οποία έχει επωμισθεί ένα κομμάτι των προσπαθειών περιορισμού της πανδημίας του κορωνοϊού;

—Πραγματικά το έργο της Αστυνομίας είναι πολύ δύσκολο, γιατί πέραν από τα προβλήματα που υπάρχουν με την έλλειψη προσωπικού, αυτή η κατάσταση με την πανδημία τα έχει επιδεινώσει. Μέλη μας βρίσκονται, δικαιολογημένα, εκτός υπηρεσίας είτε για ζητήματα αυτοπεριορισμού ή γιατί συγκαταλέγονται στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, ή ακόμα γιατί θα έπρεπε να εξαιρεθούν λόγω οικογενειακών λόγων, κυρίως γυναίκες μέλη της Αστυνομίας. Γι' αυτό έχει ζητηθεί η συνδρομή από άλλες υπηρεσίες, όπως η Εθνική Φρουρά, η Πολιτική Άμυνα, η Υπηρεσία Θήρας και τα δημαρχεία, τους οποίους και ευχαριστώ. Υπάρχει μια στενή και αγαστή συνεργασία. Η Εθνική Φρουρά μάς έχει διαθέσει αρκετό προσωπικό που μας ενισχύει, όμως τα προβλήματα παραμένουν πολλά, τα μέτωπα είναι εξίσου πολλά, τα διατάγματα πρέπει να εφαρμοστούν πλήρως, αν θέλουμε να προστατεύσουμε τον πληθυσμό από τον κορωνοϊό. Καταβάλλονται τεράστιες προσπάθειες, παρ' όλες τις αντιξοότητες που υπάρχουν. Δεν μπορούμε, για λόγους προστασίας, να επισκεφθούμε αστυνομικές διευθύνσεις για να συntonίσουμε το έργο μας. Παρά ταύτα γίνεται μια titάνια προσπάθεια έτσι

ώστε να εφαρμόσουμε τα διατάγματα για την ασφάλεια και υγεία του πολίτη.

—Οι πολίτες πειθαρχούν στα μέτρα;

—Η συντριπτική πλειοψηφία μετά και το τελευταίο διάταγμα είναι συνεργάσιμη, πειθαρχεί στα μέτρα, δυστυχώς, όμως, οι λίγοι κάνουν τη ζημιά. Αυτή η μικρή μερίδα είναι που παραβιάζει τα διατάγματα και μπορεί να προκαλέσει την εξάπλωση του κορωνοϊού. Κάνω έκκληση σε όλους τους πολίτες να δείξουμε υπευθυνότητα, σοβαρότητα αλλά κυρίως να σκεφτούμε τους δικούς μας ανθρώπους, την οικογένειά μας, τα παιδιά μας και το κοινωνικό μας περιβάλλον. Εάν δεν αντιληφθούμε τη σοβαρότητα της κατάστασης, τότε καθημερινά θα βλέπουμε να αυξάνεται ο αριθμός των κρουσμάτων και —ο μη γένοιτο, αύριο, θα αντικρίζουμε τις εικόνες που βλέπουμε στην Ιταλία ή στην Ισπανία. Δεν θέλουμε να τις δούμε.

—Η Αστυνομία πώς αντιμετωπίζει αυτές τις περιπτώσεις των ολίγων;

—Είμαστε αυστηροί με αυτές τις περιπτώσεις, γιατί είμαστε αποφασισμένοι να εφαρμόσουμε το νόμο και την τάξη. Δεν θα αφήσουμε τους λίγους να δημιουργήσουμε τέτοια κατάσταση στην Κύπρο και να οδηγήσουν ανθρώπους στον τάφο γιατί αυτοί έτσι γουστάρουν. Δεν θα ανεχθούμε καμιάς μορφής παρανομία. Υπάρχουν προβλήματα, αλλά με όσα μέσα διαθέτουμε, θα πολεμήσουμε γιατί έχουμε να κάνουμε με έναν αόρατο εχθρό. Πρέπει όλοι μαζί αποφασιστικά να πολεμήσουμε για να προστατεύσουμε τη δημόσια υγεία.

—Σε ποιο κομμάτι των απαγορεύσεων καταγράφεται η μεγαλύτερη παραβατικότητα;

—Στις κατ' εξαίρεση μετακινήσεις (έντυπο Β) άλλου σκοπού, που μπορεί να δικαιολογηθούν με βάση τα μέτρα απαγόρευσης της κυκλοφορίας. Φαίνεται πως κάποιοι, για δικούς τους λόγους, δεν αντέχουν τον περιορισμό, αλλά δεν γίνεται διαφορετικά. Υπάρχουν περιπτώσεις που μετακινούνται χωρίς λόγο, χωρίς να έχουν λάβει έγκριση μέσω

Ο Κύπρος Μιχαηλίδης περιγράφει στην «Κ», τον τρόπο με τον οποίο τα μέλη της Αστυνομίας θα πραγματοποιούν ελέγχους για τις συναθροίσεις σε οικίες, ξεκαθαρίζοντας πως οι αστυνομικοί δεν θα παραβιάζουν το οικογενειακό άσυλο.

Αυτή η μικρή μερίδα είναι που παραβιάζει τα διατάγματα και μπορεί να προκαλέσει την εξάπλωση του κορωνοϊού. Κάνω έκκληση στους πολίτες να δείξουμε υπευθυνότητα, σοβαρότητα αλλά κυρίως να σκεφτούμε τους ανθρώπους μας.

γραπτού μηνύματος ή να έχουν στην κατοχή τους τα έντυπα (Α και Β) μετακίνησης συμπληρωμένα.

—Έχει δημιουργηθεί ζήτημα με τους ελέγχους της Αστυνομίας, κατά τις βραδινές ώρες απαγόρευσης της κυκλοφορίας. Πώς απαντάτε στα όσα εγείρονται για παραβιάσεις δικαιωμάτων πολιτών;

—Δεν βλέπω να υπάρχει καμία παραβίαση. Ο κάθε πολίτης και ειδικά ο νομοταγής, αυτός που αγαπά την οικογένειά του, την ασφάλεια και την υγεία του, αγαπά τη χώρα του, σέβεται και εφαρμόζει τις οδηγίες της Αστυνομίας, αλλά και των διαταγμάτων. Εκείνοι που αναφέρονται σε παραβιάσεις δικαιωμάτων είναι αυτοί που έχουν κατά

νου να παραβιάσουν τα διατάγματα. Πραγματικά με λυπεί να ακούω, από κόσμο ή από άτομα που θα έπρεπε να ήταν πιο σοβαροί, να συμπεριφέρονται ή να διαδίδουν ότι υπάρχει θέμα παραβιάσεων δικαιωμάτων. Θεωρώ ότι αδικούμε τον εαυτό μας και τη χώρα μας, με το να λέμε ότι η Αστυνομία παρεμβαίνει και καταπατά δικαιώματα. Κανένας δεν θα μπει στο σπίτι του άλλου, κανένας δεν θα απαγορεύσει στον οποιοδήποτε, νοούμενου ότι έχει ένα σοβαρό λόγο να μετακινηθεί. Όλοι πρέπει να επιδείξουμε σοβαρότητα, υπευθυνότητα και προπάντων προγραμματισμό.

—Η Αστυνομία με ποιο τρόπο θα ελέγχει αν οι πολίτες έχουν συμμορφωθεί ή όχι με τα διατάγματα π.χ. για τις συναθροίσεις σε οικίες;

—Η Αστυνομία βρίσκεται σε επαφή και συνεργασία με πολλούς άλλους αρμόδιους φορείς, πέραν από τα μέλη μας. Έχουμε ενημέρωση από τους παρατηρητές της γειτονιάς, από πυροσβέστες, από την Πολιτική Άμυνα, από την Εθνική Φρουρά και εκεί που λαμβάνουμε πληροφορίες, άμεσα τα μέλη της Αστυνομίας επιλαμβάνονται των θεμάτων και προβαίνουν στις αναγκαίες ενέργειες και καταγγελίες. Υπάρχουν πάρα πολλοί τρόποι να εφαρμοστεί η νομοθεσία. Δεν είναι ανάγκη να εκδοθεί ένταλμα για

«Όλοι είμαστε ίσοι απέναντι στον νόμο»

—Βαδίζουμε προς τη Μεγάλη Εβδομάδα. Περίοδο με έντονο θρησκευτικό συναίσθημα. Τι θα λέγατε στους πιστούς και πώς θα αντιμετωπίσετε περιπτώσεις που παρατηρηθούν παρεκκλίσεις από τα μέτρα που έχουν αποφασισθεί;

—Πραγματικά μπορεί να είμαστε σε πολύ δύσκολη θέση, και εμείς θέλουμε να εκκλησιαστούμε αυτές τις μέρες, όμως από την άλλη προέχει η υγεία και ασφάλεια των πολιτών. Ως εκ τούτου, κάνω έκκληση να μη χρησιμοποιήσει κανένας τα θρησκευτικά του πιστεύω και τις λατρευτικές του ανάγκες για να μεταβεί σε εκκλησίες, θέτοντας έτσι σε κίνδυνο τη δική του υγεία και άλλων προσώπων. Οι εκκλησίες μπορούν να λειτουργήσουν με τους ιερείς, και εμείς θα παρακολουθήσουμε τις Θείες Ακολουθίες της Μεγάλης Εβδομάδας από την τηλεόραση. Μας λυπεί, όμως, αυτή η κατάσταση, αλλά η δημόσια υγεία προέχει. Μακάρι να περάσει αυτή η λαίλαπα και θα έχουμε τον χρόνο, νοούμενου ότι έχουμε την υγεία μας, να εκκλησιαστούμε. Δεν είναι αμαρτία και ο Θεός είναι μεγαλόψυχος.

—Σκετικά με την περίπτωση της συνάθροισης πιστών στη Λεμεσό, η έρευνα ολοκληρώθηκε και αν ναι τι έδειξε;

—Έχει ολοκληρωθεί, η υπόθεση βρίσκεται ενώπιον της Νομικής Υπηρεσίας και αναμένουμε οδηγίες για τον περαιτέρω χειρισμό της. Κανένας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ένοχος. Ενόχους ή όχι κρίνει η Δικαιοσύνη, αλλά την ίδια ώρα όλοι είμαστε ίσοι απέναντι στον νόμο. Αυτό πρέπει να είναι ξεκάθαρο από τους πάντες.

να εισέλθουμε σε ένα σπίτι. Μπορούμε να καλέσουμε τους πολίτες να βγουν από τα σπίτια τους, να αναμένουμε, όταν θα βγουν. Αν υπάρχει συνεχής παραβίαση, τότε ναι θα προχωρήσουμε και με την έκδοση ενταλμάτων έρευνας για να μπορέσουμε να επιτελέσουμε το καθήκον μας και να εφαρμόσουμε τα διατάγματα, με κύριο μέλημα την προστασία της υγείας του πολίτη.

—Από τα τελευταία διατάγματα και μετά, έχετε ενώπιόν σας καταγγελίες για παραβιάσεις των διαταγμάτων σε οικίες;

—Βεβαίως. Στη Λάρνακα είχαμε μια περίπτωση με 24 άτομα που βρίσκονταν σε διαμέρισμα, είχαμε ενημερωθεί από πολίτες για το περιστατικό και η Αστυνομία άμεσα επιλήφθηκε του ζητήματος. Γίνεται προσπάθεια για καταχώρηση υπόθεσης στο Δικαστήριο. Είχαμε και άλλες περιπτώσεις που με την άμεση κινητοποίηση, από τη μία απετράπησαν συνάξεις και από την άλλη έγιναν καταγγελίες.

—Οι χρηματικές ποινές, που προνοούνται από τα διατάγματα, μπορούν να περιορίσουν ή και να αποτρέψουν τα φαινόμενα παραβατικότητας;

—Θεωρώ πως το ποσό των 150 ευρώ, ίσως να μην ήταν επαρκές και πολύ σωστά η Πολιτεία προχωρεί στην εφαρμογή των εξώδικων ρυθμίσεων με το ποσό των 300 ευρώ.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΡΙΣΤΗΣ Θ. ΛΟΤΤΙΑΔΗ**

Κατοικία και άσυλο

Το άρθρο 16 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας ορίζει ότι: «1. Η κατοικία εκάστου είναι απαραβίαστος. 2. Η είσοδος εις οιαδήποτε κατοικίαν ή οιαδήποτε έρευνα εντός αυτής δεν επιτρέπεται, ειμή ότε και όπως ο νομός ορίζει και κατόπιν δικαστικού εντάλματος δούντως πτιολογημένου ή οσάκις η είσοδος ενεργήται τη ρητή συναινέσει του ενοίκου ή προς τον σκοπόν διασώσεως θυμάτων οιοιδήποτε αδικήματος bias ή οιοσδήποτε καταστροφής».

Άσυλο της κατοικίας είναι ο συνταγματικά προστατευμένος ιδιωτικός φυσικός χώρος του ανθρώπου, στον οποίο απαγορεύεται οποιαδήποτε επέμβαση χωρίς την θέληση του δικαίου. Ο συντακτικός νομοθέτης

στο άρθρο 16 αποβλέπει στην προστασία του κάθε ατόμου καθιερώνοντας το άσυλο της κατοικίας. Όπως ορίζεται στην πρώτη παράγραφο η κατοικία είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη.

Κατά το Σύνταγμα η κατοικία είναι άσυλο. Αυτό ακριβώς σημαίνει ότι ο συντακτικός νομοθέτης απαγορεύει κάθε παρέμβαση στον φυσικό χώρο της κατοικίας χωρίς τη θέληση του φορέα του δικαιώματος. Παραβίαση του ασύλου δεν υπάρχει εφόσον εξασφαλίζεται η συναίνεση του φορέα του δικαιώματος. Με τη συναίνεση, ή καλύτερα τη συγκατάθεση του φορέα του δικαιώματος, αίρεται οποιαδήποτε παραβίαση του ασύλου. Πρέπει, όμως, η συγκατάθεση να είναι συγκεκριμένη και να παρέχεται ελεύθερα και από

φορέα δικαιώματος που έχει πλήρη συνείδηση των πεπραγμένων του.

Το άσυλο της κατοικίας προστατεύεται από το Σύνταγμα ενάντια σε οποιαδήποτε παραβίαση από οπουδήποτε και εάν προέρχεται. Ίσως στην αρχική συνταγματική κατοχύρωση να αφορούσε κυρίως την έννοια της προστασίας από την κρατική εξουσία, φρονώ ότι οφείλεται να δίνεται η ερμηνεία που χρησιμοποιείται στα σύγχρονα συνταγματικά κείμενα ως απόλυτη προστασία έναντι πάντων.

Αναγκαία συνέπεια της αναγωγής της κατοικίας ως άσυλο είναι η απαγόρευση διεξαγωγής οποιασδήποτε έρευνας. Το Σύνταγμα στο άρθρο 16 παράγραφος 2 ορίζει ότι καμιά έρευνα δεν επιτρέπεται σε κατοικία. Όμως, η απαγόρευση αυτή δεν είναι απόλυτη. Την εξαίρεση της εισάγει

η ίδια η συνταγματική διάταξη, επιτρέποντας τη διεξαγωγή έρευνας στις περιπτώσεις και τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος. Η εξουσιοδότηση, όμως, που ορίζει ο νόμος είναι εξαιρετική με την έννοια ότι ο κοινός νομοθέτης εξουσιοδοτείται να εισάγει εξαιρέσεις από την αρχή της απαγόρευσης της έρευνας. Οι οριζόμενες από τον νόμο περιπτώσεις επιτρεπόμενης έρευνας δεν συνιστούν περιορισμούς, αλλά οριοθέτηση του αμυντικού δικαιώματος της κατοικίας. Με τη σύμπραξη του κοινού νομοθέτη οριοθετείται το γενικό περιεχόμενο του αμυντικού δικαιώματος του ασύλου της κατοικίας. Ο συντακτικός νομοθέτης δεν ορίζει τους λόγους για τους οποίους επιτρέπεται η διεξαγωγή έρευνας, αλλά αφήνει αυτό στον καθορισμό από τον κοινό νομοθέτη. Η εξου-

σιοδότηση αυτή στον κοινό νομοθέτη δεν είναι λευκή πετσέτα, αλλά έχει την έννοια της θεσμικής προστασίας του δικαιώματος. Ο κοινός νομοθέτης μπορεί να επιλέγει και να καθορίζει εξαιρέσεις του ασύλου της κατοικίας μόνο στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες η παραβίαση του ασύλου όχι απλώς διευκολύνει, αλλά είναι απόλυτα απαραίτητη για την υπόσταση του αναγνωρισμένου θεσμού ή της έννομης σχέσης και κατά το μέτρο που είναι απαραίτητο. Πρόκειται δηλαδή για τις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες το άσυλο συνδέεται με αιτιώδη συνάφεια με την έννομη σχέση ή θεσμό μέσα στον οποίο ασκείται.

Ο υπουργός Υγείας με το διατάγμα του, αριθμός 135, που βασίζεται στον Περί Λοιμοκάθαρσης Νόμου (Κεφ. 260) στην παράγραφο 2(β) όρι-

σε ότι: Απαγορεύεται η παρουσία προσώπων σε οποιαδήποτε οικία πέραν των μόνιμων σε αυτή διαμενόντων προσώπων. Μέχρι εδώ δεν υπάρχει κάτι που να πληγνέται το άσυλο της κατοικίας, αφού ο κίνδυνος του υπέρτατου αγαθού της ζωής οφείλει και πρέπει να προστατεύεται από την Πολιτεία εν καιρώ παγκόσμιας πανδημίας. Απλώσεις, όμως, από κρατικούς αξιωματούχους του τύπου, οι παρατηρητές της γειτονιάς θα καταγγέλλουν ενδεχόμενες παραβιάσεις μόνο ως ατυχείς μπορούν να χαρακτηριστούν και εκτός συνταγματικής νομιμότητας, τίποτα δεν μπορεί να θεωρηθεί συνταγματικά ορθό στην περίπτωση αυτή, εάν δεν υπάρχει εκ των προτέρων δικαστικό διάταγμα εξασφαλισμένο για έρευνα στην κατοικία και αφού τηρηθούν όλα τα πιο πάνω.

Θες το καλύτερο; Ψάξε το... Σε περιμένουμε!

Καινοτόμες Υπηρεσίες, σε τιμή που σου αξίζει

Προετοιμάσου κατά παντός κινδύνου, για ό,τι μπορεί να επιφυλάσσει το μέλλον με το **BusinessShield**.

Μηδενική ανοχή στην αισχροκέρδεια

Ενωμένη η ιατρική κοινότητα στη μάχη κατά του κορωνοϊού, λέει στην «Κ» ο πρόεδρος του ΠΙΣ Πέτρος Αγαθαγγέλου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Αυστηρό μήνυμα στην ιατρική κοινότητα για φαινόμενα εκμετάλλευσης και αισχροκέρδειας εν καιρώ κορωνοϊού στέλνει ο πρόεδρος του ΠΙΣ. Ο Πέτρος Αγαθαγγέλου στη συνέντευξή του στην «Κ» δίνει την εκτίμησή του για την παρασκευή εμβολίου, καθώς και για πιθανή επάνοδο του ιού στο μέλλον. **Επικροτεί τα μέτρα που πήρε η κυβέρνηση και εξηγεί γιατί οι πολίτες θα πρέπει να επιδείξουν πειθαρχία. –Ζούμε μια πρωτόγνωρη κατάσταση. Ο ιατρικός κόσμος είναι σε θέση να προσδιορίσει το τέλος της;**

–Οι μηχανισμοί που εμπλέκονται σε μια πανδημία είναι πολύ-παραγοντικοί, συνυπάρχουν δηλαδή επιστημονικά, κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα. Εξελικτικά, βάσει της αξιοπιστίας καταγραφής των επιδημιολογικών δεδομένων και στατιστικών, συμπεριλαμβανομένων και της εκθετικής κορύφωσης της καμπύλης των κρουσμάτων και λαμβάνοντας υπόψη την πιθανή διαθεσιμότητα αποτελεσματικής φαρμακευτικής αγωγής συμπεριλαμβανομένου και του εμβολίου, θα μπορούμε να προσδιορίσουμε πιο αξιόπιστα, αναλύοντας βέβαια και την ισοπέδωση της καμπύλης της πανδημίας σε παγκόσμιο επίπεδο, εάν σε μια περίοδο 4-6 μηνών, η πανδημία εξασθενήσει αλλά όχι ολοκληρωτικά. Ο νέος κορωνοϊός είναι πιθανό να επανέλθει, όπως επανέρχεται η εποχική και η κοινή γρίπη αλλά λόγω της ανοσίας του πληθυσμού όπως και της διάθεσης των εμβολίων της γρίπης που εμπλουτίζονται με καινούργια στελέχη της οικογένειας των κορωνοϊών, θα είναι και αυτό πλέον μία από τις ιώσεις που θα έχουμε να αντιμετωπίζουμε.

–Η πανδημία μας κατέβαλε εξαπίνης ή θα μπορούσε η γραμμή άμυνας να είχε στηθεί νωρίτερα;

–Καμία χώρα δεν είναι ολοκληρωτικά έτοιμη για το ξέσπασμα μιας πανδημίας. Στην Κύπρο η πολιτεία έχει εγκαίρως λάβει τα απαιτούμενα μέτρα. Εκείνο το οποίο είχε οδηγήσει και τον ΠΙΣ, να απαιτεί lockdown, ήταν η απειθαρχία που επέδειξε μερίδα του πληθυσμού σε συνδυασμό με την υψηλή μεταδοτικότητα του

“

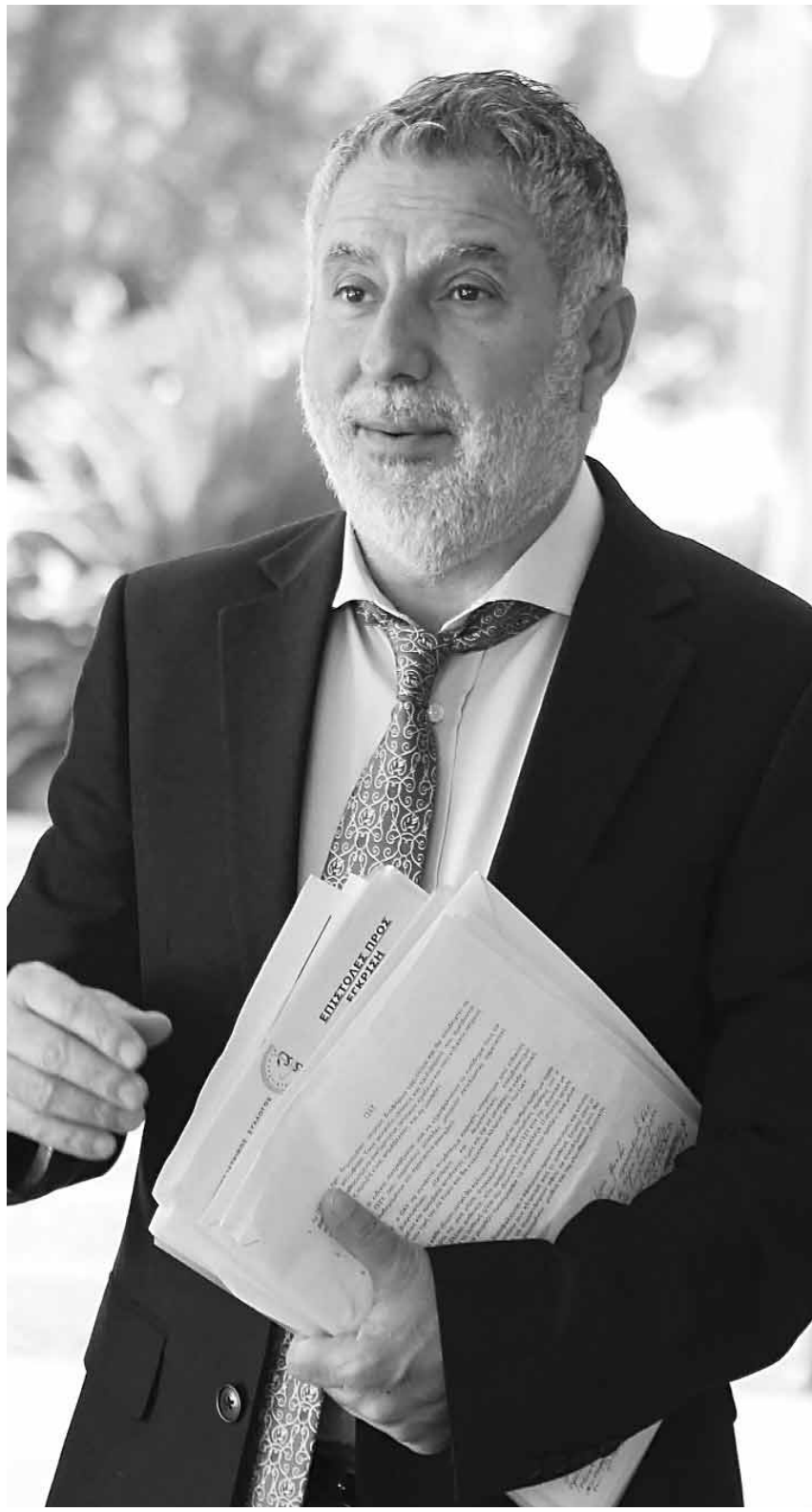
Να μην ξεχνάμε ότι πέραν της ανάγκης αντιμετώπισης της πανδημίας έχουμε και την ανάγκη ν' ανταποκριθούμε σε καθημερινές απαιτήσεις των χρόνιων πασχόντων ασθενών μας, που έχουν ακόμη περισσότερο την ανάγκη νοσηλείας και θεραπείας.

Οχι σε διακρίσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα

–Πώς αξιολογείτε το έργο του δημόσιου τομέα σε περιβάλλον κορωνοϊού;

–Ο Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος δεν κάνει διακρίσεις μεταξύ των μελών του είτε δίνουν τη μάχη από το δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα. Σ' αυτό τον πόλεμο όπως και σε κάθε μάχη προστασίας της δημόσιας υγείας και των συμπολιτών μας, είμαστε όλοι ένα, όλοι οι επαγγελματίες υγείας, ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό, αναλαμβάνουμε υψηλό ρίσκο και έχουμε μπει στην πρώτη γραμμή. Υπενθυμίζω ότι ήδη ιδιώτες γιατροί συνδράμουν και στηρίζουν τους συναδέλφους του Δημοσίου, καθώς οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εργάζονται είναι πολύ σκληρές και αντίξρες.

Covid-19 κυρίως από ασυμπτωματικούς ασθενείς αλλά και η καταγραφή των πρώτων συμπτωμάτων επιβεβαιωμένων κρουσμάτων ενδονοσοκομειακά, εννώνοντας το 50% των δημόσιων νοσηλευτηρίων που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του συστήματος υγείας. Για ακόμη μια φορά θέλω να συγχαρώ δημόσια την κυβέρνηση που εισάκουσε την

Ο πρόεδρος του Παγκύπριου Ιατρικού Συλλόγου Πέτρος Αγαθαγγέλου τοποθετεί χρονικά την παρασκευή εμβολίου για τον κορωνοϊό τέλος του έτους.

επιστημονική κοινότητα και επέβαλε αυστηρούς περιορισμούς στις μετακινήσεις και την κυκλοφορία, περιορισμοί οι οποίοι κατά την άποψή μας πρέπει όχι μόνο να συνεχιστούν αλλά ίσως να ενισχυθούν ακόμη περισσότερο.

–Γιατί το επόμενο διάστημα είναι κρίσιμο για αντιμετώπιση του κορωνοϊού;

–Το στοίχημα πλέον, είναι η αποτελεσματική εφαρμογή αυτών των μέτρων και να ελέγχουμε τη ραγδαία μεταδοτικότητα, ώστε η μάχη να μην χαθεί στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας και να εμποδίσουμε εάν είναι δυνατό την εκθετική κορύφωση της καμπύλης των επιβεβαιωμένων κρουσμάτων. Ο Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος,

ασκώντας το θεσμικό του ρόλο, υποβάλλει εισηγήσεις και συστάσεις προς την Πολιτεία, ως ενισχυτικές και ευθυγραμμισμένες με την εθνική στρατηγική. Στόχος μας είναι να θέσουμε υπό έλεγχο και να ανακαταστήσουμε όσο το δυνατό πιο έγκαιρα την πανδημία.

–Τι πρέπει να αναμένουν οι πολίτες το επόμενο διάστημα;

–Το μήνυμα προς τους συμπολίτες μας είναι ότι όσο μεγαλύτερη πειθαρχία επιδείξουν στην ευλαβική τήρηση των μέτρων της κυβέρνησης και των μέτρων ατομικής προστασίας, υγιεινής και περιορισμού, τόσο λιγότερες θα είναι οι συνέπειες και τόσο πιο γρήγορα θα εξέλθουμε αυτής της ιδιόρρυθμης και δυσάρεστης για όλους κατάστασης. Άρα, επιδεικνύοντας πειθαρχία, επισπεύδουν την επιστροφή όλων στους κανονικούς ρυθμούς της καθημερινότητας και παραγωγικότητας.

–Τι σας προκαλεί, αν σας προκαλεί, ανησυχία;

–Η ανακοίνωση ολοένα και περισσότερων νέων περιστατικών προκαλεί έντονο προβληματισμό για το πώς θα πετύχουμε αποτελεσματικότερα την εφαρμογή των υφισταμένων μέτρων προστασίας και καταπολέμησης του COVID-19. Τα όσα μέτρα έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα είναι προς τη σωστή κατεύθυνση αλλά εμφανώς απαιτείται πιο καλά συντονισμένος μηχανισμός για την αποτελεσματική εφαρμογή τους ώστε να αναστρέψουν την ανοδική πορεία εξάπλωσης της νόσου. Αυτό ωστόσο που μας ανησυχεί περισσότερο είναι μην βγει εκτός ελέγχου η κατάσταση ώστε ο αριθμός των κρουσμάτων να είναι πολύ πιο απαιτητικός για τριτοβάθμια περίθαλψη απ' ό,τι οι υποδομές των υπηρεσιών υγείας στον τόπο μας μπορούν να αντιμετωπίσουν.

–Ο ΠΙΣ πώς τοποθετείται σε κάποιες φωνές για φαινόμενα εκμετάλλευσης από πλευράς του ιδιωτικού τομέα υγείας;

–Η έγνοια της ιατρικής κοινότητας είναι η διασφάλιση της υγείας των πολιτών. Ως θεσμός ο ΠΙΣ, δεν θα επιτρέψει την οποιαδήποτε εκμετάλλευση ή/και αισχροκέρδεια είτε βάρος των συμπολιτών μας, είτε εν καιρώ πανδημίας είτε αλλιώς. Καλούμε όλους όσους κατέχουν στοιχεία να τα καταθέτουν ενώ-

πιον του ΠΙΣ, ώστε να τα επιλαμβάνονται τα αρμόδια όργανα που εξετάζουν τέτοιου είδους καταγγελίες, όπως είναι η Επιτροπή Δεοντολογίας και το Πειθαρχικό Συμβούλιο.

–Όλοι αναμένουν το εμβόλιο. Πότε μπορεί να είναι έτοιμο;

–Το εμβόλιο, βάσει διεθνών αναφορών καταξιωμένων εμβολιολόγων, ακαδημαϊκών ιδρυμάτων και πολυεθνικών φαρμακευτικών εταιρειών που πραγματικά δίνουν αγώνα δρόμου, το αναμένουμε εκτός απροόπτου, προς το τέλος τρέχοντος έτους. Αντιλαμβάνεστε ότι η παρασκευή ενός εμβολίου, προϋποθέτει ορισμένες διαδικασίες. Ένα εμβόλιο θα πρέπει να περάσει από διάφορα στάδια, ώστε να δοκιμαστεί η αποτελεσματικότητά του και η ασφάλειά του για χορήγηση στον άνθρωπο. Μια διαδικασία καθόλου απλή, μέσα από την οποία εφαρμόζονται εξειδικευμένα πρωτόκολλα που καθορίζονται από τους αρμόδιους οργανισμούς έγκρισης και διάθεσής τους στη θεραπευτική φαρέτρα για κάθε ασθενή. Όλα αυτά απαιτούν χρόνο.

–Είναι φυσικό επακόλουθο η μόλυνση επαγγελματιών υγείας ή λόγω ελλειμμάτων του συστήματος υγείας;

–Στο πλαίσιο ενός μελλοντικού τελικού απολογισμού, θα πρέπει να διαγνώσουμε ποιοι ήταν εκείνοι οι παράγοντες που συνέβαλαν επιβαρυντικά ώστε να έρθουμε αντιμέτωποι με τα στατιστικά στοιχεία που δείχνουν ότι ένα 25% των επιβεβαιωμένων κρουσμάτων αφορά επαγγελματίες υγείας. Μέσα από τα δεδομένα που θα έχουμε στον ουσιαστικό χρόνο θα πρέπει να αναγνωριστούν και να καταγραφούν τα κενά, οι επιχειρησιακές και επιτελικές ελλείψεις και αδυναμίες, όπως επίσης και η οργάνωση και ετοιμότητα των υπηρεσιών υγείας στον τόπο μας. Υπενθυμίζω ότι αυτά ήταν ζητήματα που επανειλημμένως είχαν προβληματίσει τον ΠΙΣ και τα οποία εστιάζονται στις αντοχές αυτών των υποδομών που αποτελούν στο σύνολο τους το Εθνικό Σύστημα Υγείας, το οποίο η ιατρική κοινότητα και η πολιτεία, καλούνται σήμερα, περισσότερο από ποτέ, να το στηρίξουν για να διασφαλίσουν την υγεία και την ίδια τη ζωή του κάθε πολίτη.

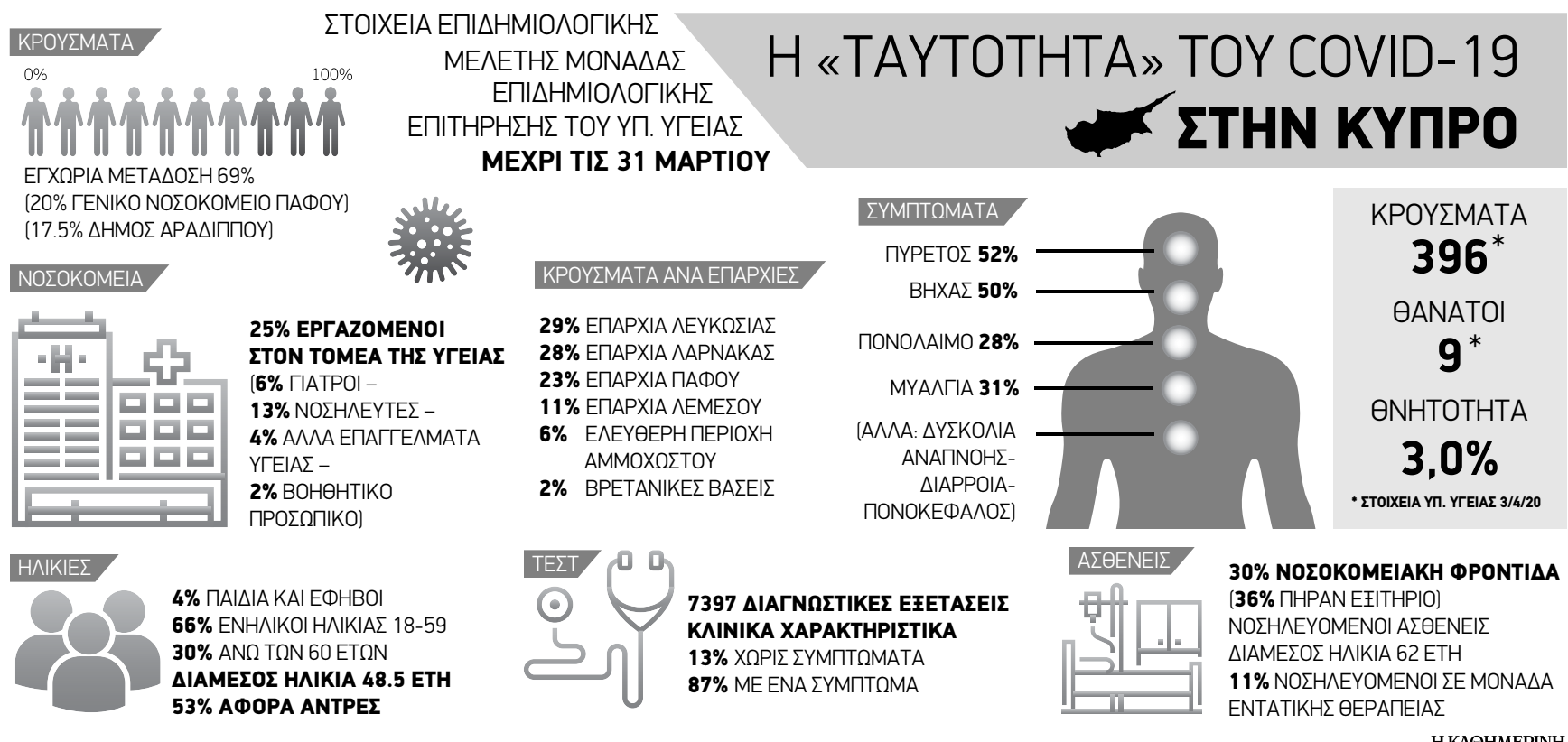
Οικονομικά προβλήματα απειλούν τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια

Οι εκτιμήσεις για το πόσο μπορούν να αντέξουν υπό τις παρούσες αντιξοες συνθήκες, δεν είναι ιδιαίτερα αισιόδοξες

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Η κατάσταση της έκτακτης ανάγκης στην Κύπρο εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού, θέτει το σύστημα υγείας αντιμέτωπο με μεγάλες προκλήσεις. Η εξάπλωση του ιού και μέσα στα δημόσια νοσηλευτήρια έχει αποδεκατίσει το προσωπικό, αλλά παρά τις ανάγκες που προκύπτουν, παρατηρήθηκε και το φαινόμενο της άρνησης ιδιωτών ιατρών να συνδράμουν τις προσπάθειες και να βγουν στην πρώτη γραμμή της μάχης κατά του κορωνοϊού. Το πρόβλημα που φαίνεται να είχε απασχολήσει την κυβέρνηση ήταν η επίκληση διαφόρων κωλυμάτων από τους ιδιώτες και τους προσωπικούς γιατρούς για να αποφύγουν την επίταξη, παρά το γεγονός ότι αυτή την περίοδο υπολειμθούν ένεκα της κατάστασης. Την ίδια ώρα, όμως, δημιουργείται η ανησυχία και στις ιδιωτικές κλινικές από τις οποίες το κράτος παίρνει επαγγελματίες υγείας με την μέθοδο της επίταξης, ότι δεν θα μπορούν να ανταποκριθούν ακόμα και στην αντιμετώπιση των επερχόμενων περιστατικών.

Το θέμα της άρνησης των Προσωπικών Ιατρών να βοηθήσουν τους ασθενείς τους, όταν αυτοί τους καλούσαν στο τηλέφωνο, απασχόλησε πρόσφατα την συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με καταγγελίες, οι Προσωπικοί Ιατροί παρέπεμπαν τους ασθενείς στο 1420 για οδηγίες. Ωστόσο, σύμφωνα με πληροφορίες της

«Κ», πλέον το πρόβλημα αυτό έχει επιλυθεί με την λειτουργία των Ιατρικών Γρίπης που λειτουργούν σε όλες τις πόλεις. Ακόμα, βάσει καταγγελιών, πρόβλημα παρατηρείται και με ιδιώτες γιατρούς οι οποίοι προσφασίζονται προβλήματα υγείας, ώστε να αποφύγουν την κλήση στην πρώτη γραμμή, ενώ δεν έλειψαν και επιστολές μέσω δικηγόρων.

Σοβαρά προβλήματα φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια, τα οποία καλούνται να

ανταπεξέλθουν στη νέα κατάσταση η οποία διαμορφώνεται εξαιτίας της πανδημίας. Κύκλοι του ιδιωτικού τομέα, με τους οποίους συνομιλήσε η «Κ», περιγράφοντας την κατάσταση, έκαναν λόγο για πολύ περιορισμένο κύκλο εργασιών, γεγονός που θα επηρεάσει αρνητικά τα οικονομικά τους. Όπως μας εξήγησαν, το γεγονός ότι έχουν μειωθεί κατακόρυφα τα περιστατικά τα οποία, πλέον, μπορούν να εξυπηρετούν τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια, σε συνδυασμό με τα

μεγάλα έξοδα που έγιναν, προκειμένου να θωρακιστούν σε περίπτωση που κληθούν να διαχειριστούν περιστατικά της νόσου COVID-19, έχει επιφέρει ζημιά. Επίσης, τον προβολισμό ιδιωτικών νοσηλευτηρίων της πρωτεύουσας έχει επιβαρύνει σε μεγάλο βαθμό η επένδυση σε νέα δωμάτια απομόνωσης, ανασχεδιασμού, αλλά και εξοπλισμού για τη διενέργεια εξετάσεων για κορωνοϊό. Με βάση τους νέους σχεδιασμούς, οι εκτιμήσεις από πηγές

που μίλησαν στην «Κ» για το πόσο μπορούν να αντέξουν τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια υπό αυτές τις συνθήκες, δεν είναι ιδιαίτερα αισιόδοξες, καθώς όπως ανέφεραν, δεν θα μπορούν για μεγάλο χρονικό διάστημα να επωμιστούν αυτό το βάρος. Αναμένεται ότι θα λάβουν οικονομική βοήθεια από το κονδύλι των 100 εκατομμυρίων ευρώ που διαθέτει το κράτος, καθώς έχει καθοριστεί τιμή αναφοράς για την πληρωμή των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων σε

κάθε περιστατικό το οποίο εξυπηρετούν, ενώ καταβάλλεται και προσπάθεια για σύντομη αποπληρωμή των τιμολογίων. Ωστόσο, η ενίσχυση αυτή θα φθάσει όταν προκύψουν τα επείγοντα περιστατικά για τα οποία έχει γίνει η συμφωνία να εξυπηρετούνται από τον ιδιωτικό τομέα, μέσω της αγοράς υπηρεσιών, με την ροή προς το παρόν να είναι μικρή.

Οι επιτάξεις

Ένα άλλο πρόβλημα που προκαλεί «πονοκέφαλο» στα ιδιωτικά νοσηλευτήρια, είναι η επίταξη επαγγελματιών υγείας από αυτά, για να στελεχώσουν την πρώτη γραμμή. Η ανησυχία που εκφράζουν πηγές από τον ιδιωτικό τομέα της Υγείας, αφορά στον κίνδυνο αποδόμησης των ιδιωτικών νοσοκομείων, τα οποία ίσως φτάσουν σε σημείο να μην μπορούν να διαδραματίσουν ακόμα και τον ρόλο ο οποίος τους έχει ανατεθεί, η κάλυψη, δηλαδή, των επερχόμενων περιστατικών. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο προκύπτει η ανάγκη για καλύτερο συντονισμό, προς αποφυγή της απώλειας της δυνατότητας των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων να ανταποκριθούν στα επείγοντα περιστατικά. Την ίδια ώρα, πηγές από το Υπουργείο Υγείας αναφέρουν ότι οι επιτάξεις επαγγελματιών από τον ιδιωτικό τομέα γίνονται με γνώμονα τον φόρτο εργασίας τους την δεδομένη στιγμή, ενώ ο στόχος είναι να μην κλονιστεί η λειτουργικότητα των ιδιωτικών νοσηλευτηρίων.

Συζητούν «κυβέρνηση» εθνικής σωτηρίας

Ακιντζί και οι Τ/κ πολιτικοί στρέφουν την προσοχή τους σε έκτακτες πολιτικές και οικονομικές πρωτοβουλίες για αναχαίτιση του ιού

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Πριν από την κρίση του κορωνοϊού, ο Νετζμί, ένας νεαρός Τουρκοκύπριος φαρμακοποιός, εξυπηρετούσε σε ημερήσια βάση δεκάδες Έλληνοκύπριους πελάτες. Ο κορωνοϊός είχε ως αποτέλεσμα τη διακοπή των επισκέψεων των Ε/κ στα Κατεχόμενα και αναπόφευκτα περιορίστηκαν τα έσοδά του. Έτσι, ο νεαρός Τ/κ φαρμακοποιός προσπαθεί να αντιμετωπίσει τις οικονομικές επιπτώσεις. «Όλα τα ενδεχόμενα για το φαρμακείο μου είναι στο τραπέζι. Δεν γνωρίζουμε το πόσο θα συνεχιστεί αυτή η κατάσταση. Αν όμως διαρκέσει για πολλές εβδομάδες, ή ακόμη και για πολλούς μήνες, τότε θα βρεθούμε αντιμέτωποι με μια μεγάλη πρωτόγνωρη οικονομική κρίση και το ενδεχόμενο της κατάρρευσης», σημειώνει με έντονη ανησυχία ο Νετζμί. Την άποψη του συμμερίζονται χιλιάδες Τ/κ που μέσα σε λίγες εβδομάδες είδαν να συρρικνώνονται οι οικογενειακοί τους προϋπολογισμοί. Ένας από αυτούς είναι ο Μπουλέντ, ο οποίος προβλέπει ότι το αμέσως επόμενο διάστημα θα ακολουθήσει η πτώχευση πολλών επιχειρήσεων στα Κατεχόμενα και εξάρση παυμένων όπως η βία και ο αλκοολισμός, ενώ οι ψυχικές ασθένειες θα μεγεθυνθούν. Την παραπάνω απαισιοδοξη άποψη συμμερίζεται και ο Μουσταφά Ακιντζί, ο οποίος με νέα έκθεσή του προειδοποιεί ότι οι οικονομικές επιπτώσεις του κορωνοϊού φέρνουν χιλιάδες Τ/κ στα όρια της πείνας και της φτώχειας. Η «κυβέρνηση» του Ερσίν Τατάρ, έχοντας επίγνωση της όλης κατάστασης, τρέχει να προλάβει τις εξελίξεις σε πολλά μέτωπα, με μια σειρά σπασμωδικών κινήσεων και αποφάσεων. Οι εκπρόσωποι της «κυβέρνησης» γνωρίζουν πολύ καλά ότι η νέα κρίση θα έχει πολιτικές επιπτώσεις και αναταράξεις.

Η προειδοποίηση Ακιντζί

Εξαιτίας της επιδείνωσης της κατάστασης στην καθημερινότητα

Πρόσφατα η «κυβέρνηση» Τατάρ εξήγγειλε οικονομικό πακέτο, το οποίο κατόρθωσε να πείσει μόνο μια μικρή μερίδα της τ/κ κοινωνίας, επιχειρώντας επίσης σε πρώτο επίπεδο να αντιμετωπίσει την κρίση με λαϊκιστικού περιεχόμενου πρωτοβουλίες, όπως προσωρινή μείωση των «υπουργικών».

χιλιάδων τ/κ νοικοκυριών, ο Μουσταφά Ακιντζί δημιούργησε στο «προεδρικό» ένα έκτακτο οικονομικό επιτελείο, στο οποίο συμμετέχουν Τ/κ πολιτικοί και οικονομολόγοι. Το οικονομικό επιτελείο του «προεδρικού» μελετά την επιδείνωση της οικονομικής κρίσης στην τ/κ κοινωνία και προτείνει στην τ/κ ηγεσία σειρά μέτρων για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων του κορωνοϊού. Πριν από λίγα εικοσιτετράωρα, το τ/κ οικονομικό συμβούλιο έδωσε στη δημοσιότητα τα αποτελέσματα έρευνας, που αφορά τη νέα κατάσταση που έχει δημιουργηθεί στην οικονομία μετά την εξάπλωση της

πανδημίας. Η έκθεση ετοιμάστηκε με βάση τις επαφές με εκατοντάδες μικρούς και μεσαίους Τ/κ επιχειρηματίες και εργάτες. Σύμφωνα, λοιπόν, με την εν λόγω έκθεση, μετά το κλείσιμο χιλιάδων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων κατά τις τελευταίες τρεις εβδομάδες, 32.000 Τ/κ εργάτες βρίσκονται ενώπιον πρωτόγνωρων οικονομικών προβλημάτων. Εξ αυτών το 12% αντιμετωπίζουν πλέον άμεσα τον κίνδυνο της πείνας. Το 27% των εργατών δηλώνουν ότι διαθέτουν οικονομικούς πόρους για να ανταποκριθούν στις βασικές ανάγκες των οικογενειών τους για μία μόνο εβδομάδα, ενώ το 30% των εργατών

δηλώνουν ότι δύνανται να αποφύγουν τη φτώχεια το πολύ για άλλες 30 ημέρες. Συνολικά 25.600 εργάτες έχουν φτάσει πλέον στα όρια της φτώχειας και 6.400 εργάτες κινδυνεύουν να χάσουν τη δουλειά τους αμέσως. Αναλύοντας τα παραπάνω δεδομένα στα Κατεχόμενα καταλήγουν σε δύο σημαντικά συμπεράσματα. Πρώτον, 128 χιλιάδες Τ/κ αντιμετωπίζουν σήμερα τον κίνδυνο της φτώχειας. Χιλιάδες εργάτες, αλλά και μικροί και μεσαίοι επιχειρηματίες, μαζί με τις οικογένειές τους, κινδυνεύουν να φτωχοποιηθούν εξαιτίας των οικονομικών επιπτώσεων του κορωνοϊού. Δεύτερον, η τ/κ κοινότητα βρίσκε-

Πολλοί είναι οι Τ/κ πολιτικοί αρχηγοί που προβάλλουν την άποψη ότι για την αντιμετώπιση της δύσκολης συγκυρίας χρειάζονται έκτακτες πολιτικές πρωτοβουλίες.

ται εν έτει 2020 αντιμετώπιση με τον κίνδυνο του λιμού, αφού πολλές οικογένειες δεν έχουν πρόσβαση σε βασικά αγαθά και είδη διατροφής.

Η πρόταση στο τραπέζι

Με το ενδεχόμενο φτώχειας να εμφανίζεται στον ορίζοντα της τ/κ κοινωνίας, το τ/κ πολιτικό σκηνικό στρέφει την προσοχή του σε έκτακτες πολιτικές και οικονομικές πρωτοβουλίες. Πολλοί είναι οι Τ/κ πολιτικοί αρχηγοί που προβάλλουν την άποψη ότι για την αντιμετώπιση της δύσκολης συγκυρίας χρειάζονται έκτακτες πολιτικές πρωτοβουλίες, όπως για παράδειγμα η δημιουργία μιας «κυβέρνησης» εθνικής σωτηρίας. Η εν λόγω πρόταση τέθηκε στο τραπέζι για πρώτη φορά με πρωτοβουλία της τ/κ αξιωματικής αντιπολίτευσης. Οι κύκλοι του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος (ΡΤΚ) πρότειναν τη δημιουργία μιας νέας «κυβέρνησης» με τη συμμετοχή όλων των τ/κ κομμάτων που εκπροσωπούνται στη «Βουλή» για την πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση της νέας κρίσης. Όλα δείχνουν ότι η πρόταση του ΡΤΚ είχε ως αποδέκτες ορισμένα κόμματα της αντιπολίτευσης, ενώ διάφορα μέλη της «κυβέρνησης» Τατάρ φαίνεται να είναι πρόθυμα να την συζητήσουν. Ενδεικτικά, στα μέσα της προηγούμενης εβδομάδας, ο Σερντάρ Ντενκτάς σε σχετική τοποθέτησή του άφησε να εννοηθεί ότι παρασκηνιακά ο αντιπρόεδρος της «κυβέρνησης» Κουντρέτ Όζερσαί προσεγγίζει θετικά τη νέα ιδέα.

Το πακέτο που δεν έπαισε

Η «κυβέρνηση» Τατάρ έδωσε στη δημοσιότητα ένα οικονομικό πακέτο, το οποίο κατόρθωσε να πείσει μόνο μια μικρή μερίδα της τ/κ κοινωνίας. Η «κυβέρνηση» επιχειρεί σε πρώτο επίπεδο να αντιμετωπίσει την κρίση με λαϊκιστικού περιεχομένου πρωτοβουλίες, όπως την προσωρινή μείωση των μισθών των «υπουργών», σε συνδυασμό με μια σειρά μέτρων που απευθύνονται κυρίως στους επιχειρηματίες. Στο σύνολό τους, τα συγκεκριμένα μέτρα δεν λύνουν τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Τ/κ. Στα Κατεχόμενα, εκτός από ορισμένες στρατηγικές και ζωτικές σημασίας επιχειρήσεις, όλες οι υπόλοιπες είναι κλειστές εδώ και εβδομάδες εξαιτίας του κορωνοϊού. Τα έκτακτα μέτρα αναμένεται να παραμείνουν σε ισχύ και την επόμενη περίοδο, καθώς ο αριθμός των κρουσμάτων παρουσιάζει μικρή αλλά αξιοσημείωτη αύξηση. Την ίδια στιγμή, τα Κατεχόμενα δεν επικοινωνούν με τις ελεύθερες περιοχές και τον έξω κόσμο, επειδή τόσο το «Αεροδρόμιο» όσο και τα λιμάνια και πολλά οδοφράγματα έχουν διακόψει τη λειτουργία τους. Εξαιτίας της σοβαρότητας της όλης κατάστασης, η «κυβέρνηση» προχωρά παρασκηνιακά σε περικοπές μισθών του «δημοσίου» παρά τις τις δεσμεύσεις, γεγονός που δίνει διαστάσεις στην αγανάκτηση των Τ/κ. Την ίδια ώρα έχει αρχίσει μια αποτυχημένη καμπάνια αισιοδοξίας. Την προηγούμενη εβδομάδα λ.χ., ο «κυπουργός τουρισμού» ισχυρίστηκε ότι η επιστροφή στην κανονικότητα θα ξεκινήσει στα μέσα Απριλίου. Φυσικά, η συγκεκριμένη δήλωση στερείται επιστημονικής βάσης.

Οι πόροι στο εσωτερικό της Τουρκίας έχουν εξαντληθεί

Οι οικονομικές επιπτώσεις από τον κορωνοϊό δοκιμάζουν την πολιτική ηγεμονία του ισχυρού προέδρου Ταγίπ Ερντογάν

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Με απώτερο στόχο την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων του κορωνοϊού, τις τελευταίες ημέρες, η κυβέρνηση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν έλαβε μια σειρά νέων πρωτοβουλιών και μέτρων. Στην πλειοψηφία τους τα νέα μέτρα απευθύνονται στους μεγάλους επιχειρηματίες που έχουν συνάψει συμμαχία με την κυβέρνηση Ερντογάν. Τα δε οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης τα οποία απευθύνονται στο σύνολο της τουρκικής κοινωνίας, δηλαδή σε όλες τις κοινωνικές ομάδες που επηρεάζονται από την πανδημία, είναι περιορισμένα. Εξαιτίας αυτής της κίνησης, οι οικονομολόγοι, οι αναλυτές, και οι εκπρόσωποι της τουρκικής αντιπολίτευσης ασκούν έντονη κριτική στην κυβέρνηση Ερντογάν, αφού, όπως λένε, δεν έχει κατανοήσει τη σοβαρότητα της κατάστασης, ούτε και το εύρος των οικονομικών επιπτώσεων. Με την παραπάνω άποψη «συμφωνούν» και τα νέα δεδομένα από την τουρκική κοινωνία.

Την Παρασκευή 3/4, η αντιστοιχία του δολαρίου έναντι της λίρας κυμαίνονταν στο επίπεδο ρεκόρ του 6,67-6,70. Σύμφωνα με Τούρκους οικονομολόγους, εάν δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, η όλη κατάσταση μπορεί να ξεφύγει από τον έλεγχο, και τότε το δολάριο πιθανόν να «σπάσει» το φράγμα των 7 μονάδων. Αξίζει να σημειωθεί ότι την ορθότητα των εκτιμήσεων της κυβέρνησης Ερντογάν για την πανδημία, πέραν των οικονομολόγων, αμφισβητούν και οι επαγγελματίες υγείας. Ιατροί και επιστήμονες θεωρούν ότι ο αριθμός των τεστ στην Τουρκία είναι πολύ μικρός και ότι

ο πραγματικός αριθμός των κρουσμάτων και των θανάτων είναι πολύ μεγαλύτερος από αυτόν που δίνει στην δημοσιότητα η κυβέρνηση.

Αμφισβητούν τα μέτρα

Ο Μουσταφά Σονμέζ είναι ένας από τους διακεκριμένους Τούρκους οικονομολόγους, ο οποίος το τελευταίο διάστημα ασκεί έντονη κριτική στο οικονομικό έργο της κυβέρνησης Ερντογάν. Πρόσφατα ο κ. Σονμέζ είχε συλληφθεί από την τουρκική αστυνομία λόγω μιας σειράς αναρτήσεών του στο twitter. Με τον αριθμό των κρουσμάτων

Την ορθότητα των εκτιμήσεων της κυβέρνησης Ερντογάν για την πανδημία αμφισβητούν και οι οικονομολόγοι, αλλά και οι επαγγελματίες υγείας.

του κορωνοϊού να παρουσιάζει ανοδική τάση, ο κ. Σονμέζ κρούει για ακόμη μία φορά τον κώδωνα του κινδύνου για την Τουρκία και επικρίνει τις πρωτοβουλίες της Άγκυρας. Όπως μας αναφέρει ο κ. Σονμέζ, η κυβέρνηση Ερντογάν έλαβε τις τελευταίες εβδομάδες νέες πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων του κορωνοϊού. Συγκεκριμένα, το Προεδρικό και η τουρκική Κεντρική Τράπεζα επενέβησαν στην οικονομία με στόχο να κρατήσουν υπό έλεγχο τις επιπτώσεις της πανδημίας χωρίς όμως τα επιθυμητά αποτελέσματα. Έτσι, η κατακάλυψη λίρας συνεχίστηκε μαζί με την τρε-

Το Προεδρικό και η τουρκική Κεντρική Τράπεζα επενέβησαν στην οικονομία με στόχο να κρατήσουν υπό έλεγχο τις επιπτώσεις της πανδημίας χωρίς όμως τα επιθυμητά αποτελέσματα.

λή κούρσα του δολαρίου στην τουρκική αγορά. Ενδεικτικά, το τουρκικό νόμισμα χάνει το 12% της αξίας του, ενώ την ίδια στιγμή οι απώλειες του τουρκικού χρηματιστηρίου φτάνουν στο ιστορικό επίπεδο του 35%. Σύμφωνα με τον κ. Σονμέζ, όπως πολλές ξένες κυβερνήσεις έτσι και η κυβέρνηση Ερντογάν, επιχειρεί να αντιμετωπίσει τη νέα κρίση με τις παλιές γνωστές οικονομικές συνταγές. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, η τουρκική Κεντρική Τράπεζα μειώνει τα επιτόκια σε μονοψήφιους αριθμούς και η κυβέρνηση επιχειρεί να βοηθήσει τις μεγάλες επιχειρήσεις της χώρας. Σύμφωνα με τον έμπειρο Τούρκο

οικονομολόγο, τέτοιου είδους κινήσεις δεν λύνουν τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει η τουρκική οικονομία. Στον τομέα των υπηρεσιών, πολλές είναι οι επιχειρήσεις που επιλέγουν να διακόψουν τις εργασίες τους, ενώ πληθώρα εργοστασίων μειώνουν τον κύκλο παραγωγής. Το ποσοστό της ανεργίας εξακολουθεί να αυξάνεται και εάν δεν ληφθούν άμεσα αποτελεσματικές πρωτοβουλίες τότε δεν αποκλείεται αυτό να εκτιναχθεί σε επίπεδα-ρεκόρ.

Αποφυγή κατάρρευσης

Όπως ο κ. Σονμέζ έτσι και ο οικονομολόγος κ. Μαχφί Εγλνιμέζ θε-

ωρεί ότι ο κίνδυνος της συνολικής κατάρρευσης της τουρκικής οικονομίας είναι πλέον ορατός. Η γειτονική χώρα χρειάζεται ριζικά μέτρα για να κρατηθεί οικονομικά «όρθια». «Το μεγαλύτερο τραύμα της γερμανικής οικονομίας είναι ο υπερπληθωρισμός.

Η Γερμανία βίωσε αυτό το φαινόμενο στο τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου όταν άρχισε να εκτυπώνει χρήματα. Σήμερα η Γερμανία στηρίζει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την εκτύπωση νέων χρημάτων. Αυτή η εξέλιξη πρέπει να θορυβήσει την τουρκική κυβέρνηση», τονίζει ο κ. Εγλνιμέζ. Σύμφωνα με τον κ. Εγλνιμέζ, για να αποφευχθεί ο κίνδυνος της κατάρρευσης της τουρκικής οικονομίας, θα πρέπει να διασφαλιστεί το ισοζύγιο μεταξύ εισοδήματος και δαπανών στην παραγωγική οικονομική αλυσίδα της χώρας. Η χώρα πρέπει οπωσδήποτε να συνεχίσει να «παράγει» κέρδος, έτσι ώστε οι πολίτες να είναι σε θέση να «τροφοδοτούν» την οικονομία με ζεστό χρήμα.

Στο ερώτημα, πώς θα επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος εν μέσω κρίσης κορωνοϊού, ο κ. Εγλνιμέζ δίνει την εξής απάντηση: «Εφόσον ο προϋπολογισμός παρουσιάζει έλλειμμα, τότε θα προχωρήσουμε σε δανεισμό. Αν δεν υπάρχει η δυνατότητα του δανεισμού τότε θα επιστρατευτούν τα έκτακτα κονδύλια της Κεντρικής Τράπεζας.

Αν έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί αυτά τα κονδύλια, τότε θα εκτυπωθούν χρήματα. Και την ίδια στιγμή, για να καλυφθούν οι ανάγκες σε ξένο νόμισμα θα πρέπει να ζητηθεί αίτηση από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)».

Οι κύκλοι της κυβέρνησης Ερντογάν στην Άγκυρα προσεγγίζουν με σκεπτικισμό την παραπάνω πρόταση. Από τη δική τους σκοπιά, αυτός ο οδικός χάρτης έχει μεγάλα πολιτικά ρίσκα, τα οποία η κυβέρνηση Ερντογάν πιθανόν να μην επιθυμεί να αντιμετωπίσει σε μια στιγμή που συρρικνώνονται τα ποσοστά της κυβερνητικής συμμαχίας. Για αυτόν τον λόγο, αναμένεται ότι στο άμεσο μέλλον οι «ιδιόρρυθμες» πρωτοβουλίες της κυβέρνησης Ερντογάν στο οικονομικό πεδίο θα έχουν συνέχεια. Σε κάθε περίπτωση, οι πηγές μας αποδέχονται το γεγονός ότι η τουρκική κυβέρνηση βρίσκεται αντιμέτωπη με μια μεγάλη δοκιμασία, ίσως τη μεγαλύτερη σε ολόκληρη την περίοδο διακυβέρνησης του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ).

Για το συγκεκριμένο ζήτημα, καλά ενημερωμένη πηγή επισμαίνει τα εξής: «Στα 18 χρόνια εξουσίας του το ΑΚΡ αντιμετώπισε σκληρές δοκιμασίες, όπως στρατιωτικά πραξικοπήματα, εσωτερικές πολιτικές κρίσεις, αλλά και κρίσεις στο πεδίο της διπλωματίας. Όλες αυτές οι δοκιμασίες ξεπεράστηκαν με τη χρήση των ενόπλων πόρων και δυνατοτήτων. Σήμερα ωστόσο, η συνολική εικόνα είναι πολύ διαφορετική. Οι πόροι στο εσωτερικό της χώρας έχουν εξαντληθεί, ενώ τα περιθώρια ελιγμών ενώπιόν της νέας οικονομικής κρίσης που συνοδεύει την πανδημία έχουν περιοριστεί. Πρόκειται για μια πρωτόγνωρη κατάσταση, για μια «τέλεια» καταιγίδα την οποία ο πρόεδρος Ερντογάν και η κυβέρνηση που καλούνται να θέσουν άμεσα υπό έλεγχο».

Μαζί θα τα καταφέρουμε #petridishrodotu

Πέφτουν τα κάστρα

Η πανδημία του κορωνοϊού έχει επισκιάσει την υπόλοιπη επικαιρότητα, ωστόσο υπάρχουν ζητήματα που εκ των πραγμάτων δεν μπορούν να πέσουν στα αζήτητα. Ένα από αυτά είναι του νέου γενικού εισαγγελέα αλλά και του βοηθού γενικού. Με βάση το παρασκήνιο, η προσοχή στρέφεται στον δεύτερο παρά στον πρώτο τη τάξει της Νομικής Υπηρεσίας. Η συγκεκριμένη θέση που παραμένει κενή από τον Μάρτιο του 2017, θα καλυφθεί και μάλιστα, όπως πληροφορούμαστε, το ενδιαφέρον που υπάρχει είναι γένους θηλυκού. Για τη μία περίπτωση, μάλιστα, έγιναν κινήσεις πριν ξεσπάσει η πανδημία με τον κορωνοϊό. Οι κινήσεις έγιναν από τον Λόφο, με βολιδοσκοπήσεις κυρίως δικηγόρων. Για μια από τις τρεις «υποψήφιες», μάλιστα, είχε ξεκινήσει και η αναζήτηση της διαδόχου κατάστασης στο πόστο που κατέχει. Για την ιστορία πάντως, στον τελευταίο ανασχηματισμό, κοιμηθήκαμε με υπουργό Μεταφορών τη Γιολίτη και ξυπνήσαμε με Καρούσο. Για τη θέση του γενικού εισαγγελέα δεν φαίνεται να υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον. Αυτή λέγεται ότι είναι καπαρωμένη.

• • • •

Πήγε διακοπές

Η επιδημία του κορωνοϊού έχει φέρει τα πάνω κάτω αλλά εκεί στο γραφείο Εφόρου Εταιρειών φαίνεται πως η επιδημία τους αποδεκάτισε ή βρήκαν ευκαιρία να κάνουν Πάσχα πριν μπει η Μεγάλη Εβδομάδα. Εδώ και μέρες όποιος επικείμενος να επικοινωνήσει με τον πρώτο πυλώνα παροχής υπηρεσιών της Κύπρου έσπασε τα μούτρα του. Το γραφείο του Εφόρου ή την έχει κοπανήσει ή κανένας από τους υπάλληλους δεν σπκώνει τα τηλέφωνα μήπως και μολυνθεί από τον κορωνοϊό. Κατ' άλλα η Κύπρος είναι κέντρο παροχής εξελιγμένων υπηρεσιών που φιλοδοξεί να ανταγωνιστεί άλλες χώρες της περιοχής. Αν ένας ξένος επενδυτής θα πρέπει να κάνει συμφωνία μέχρι να δεηθούν να σπκώσουν τα τηλέφωνα κλάφτα κ. Κόκκινε. Σιγά μη σας περιμένουν. Πάνε στη Μάλτα που δεν φοβούνται να κολλήσουν τον ιό από το τηλέφωνο.

• • • •

Είπε και ελάλησε

Λάδι ο μπτροπολίτης Λεμεσού Αθανάσιος από τα «άγια» κόλλα με τον εσπερινό του Ευαγγελισμού μέρα μεσημέρι. Ο απερχόμενος γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας δεν εντόπισε οτιδήποτε το μεμπτό από το κάλεσμα στους πιστούς να προστρέξουν

Και αναστολή δανείων και τόκων και μάλιστα χωρίς το αγαπημένο χόμπι των εμπορικών τραπεζών τα πανωτόκια για εννέα μήνες. Να το δείτε που στο τέλος ο υπουργός Οικονομικών και ο φουριόζος διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας που θα γίνουν ο φόβος και ο τρόμος των bankers.

στους εκκλησίες πριν ξεκινήσει η εφαρμογή των διαταγμάτων για τις μετακινήσεις. Το μόνο που εντόπισε ο κ. Κληρίδης ήταν η ανευθυνότητα του μπτροπολίτη Λεμεσού. Το γεγονός ότι μπορεί να μεταδόθηκε ο ιός και να έχει τεθεί σε κίνδυνο η δημόσια υγεία δεν αποτελεί παράπτωμα για τον γενικό εισαγγελέα επειδή η πιθανή μόλυνση μπορεί να έγινε πέντε λεπτά πριν από την εφαρμογή των διαταγμάτων. Πάντως ο κ. Κληρίδης ζωγράφισε. «Τα οδυνηρά μέτρα προστασίας της υγείας των πολιτών θα πρέπει να τηρούνται με θρησκευτική ευλάβεια και όχι η θρησκευτική ευλάβεια να γίνεται πρόξενος περαιτέρω προβλημάτων».

• • • •

Λίγη ευγένεια

Το έργο που επιτελείται από το προσωπικό των σωμάτων ασφαλείας, σε συνθήκες δύσκολες, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από κανένα. Όσοι βρίσκονται στους δρόμους για εφαρμογή των μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας, πρέπει και έχουν τον απόλυτο σεβασμό μας. Την ίδια ώρα και οι ίδιοι θα πρέπει, σε κάποιες περιπτώσεις, να προσπαθήσουν να μην επιβαρύνουν το κλίμα με ακρείαστες συμπεριφορές. Λίγη ευγένεια μπορεί να κάνει, όσο είναι δυνατόν, καλύτερη την καθημερινότητα όλων μας. Υπάρχουν περιπτώσεις που η συμπεριφορά κάποιων δεν ήταν η πρόβουσα. Και δεν αναφέρομαι για περιστατικά όπου εντοπίστηκαν παραβιάσεις των μέτρων ή εριστικής συμπεριφοράς από

πολίτες. Η επιτυχία της όλης προσπάθειας, απαιτεί τη συνεργασία όλων μας. Με συμπεριφορές και ύφος «Αποφασίζομεν και διατάσσομεν», ακόμα και εκεί όπου δεν υπάρχει παρανομία πολιτών, δεν κάνουμε χωριό.

• • • •

Τα γκάζια

Η πανδημία θα αφήσει τη σφραγίδα της και στο πρόγραμμα γεωτρήσεων, στην κυπριακή ΑΟΖ. Οι εργασίες έχουν προγραμματιστεί για τέλος Απριλίου, αλλά στην κυβέρνηση οι απόψεις που εκφράζονται είναι αισιόδοξες. Θεωρείται βέβαιο πως η ημερομηνία έναρξης γεωτρήσεων από ENI και TOTAL θα μετακινηθεί προς το καλοκαίρι, αυτό το οποίο δεν είναι

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΝΟΥΡΗΣ

Μετά το φερμάνι για τους δημοσιογράφους, ο υπουργός Εσωτερικών συνεχίζει να προκαλεί τεράστια ερωτηματικά, με το ύφος και τον τόνο των δηλώσεών του, για τα μέτρα κατά του κορωνοϊού. Αυτά βλέπουν κάποιοι απλοί αστυνομικοί και έχουν σπκώσει μπαράκι, στα μπλόκα ελέγχων.

γνωστό επί του παρόντος είναι το εύρος μετακίνησης. Κυβερνητικές πηγές υποστηρίζουν πως ακόμα και στο αισιόδοξο σενάριο τερματισμού της επιδημίας τον επόμενο Μάιο, οι εργασίες δεν μπορούν να αρχίσουν αμέσως. Απαντήσεις επί του προκειμένου δεν έχουν να δώσουν ούτε οι δύο εταιρείες, την ώρα που το γεωτρήπλο βρίσκεται στον γεωτονικό Λίβανο και με την επιδημία του κορωνοϊού να επηρεάζει την απρόσκοπτη διεξαγωγή των εργασιών.

• • • •

Προς Υπ. Υγείας

Με όλο το συμπάθιο, κ. Ιωάννου, όταν βρίσκεσαι μπροστά από μικρόφωνα και κάμερες, δεν λες ούτε το όνομά σου, όχι να χαρακτηρίζεις τον κορωνοϊό μια απλή γρίπη. Αν θέλεις να καθυστερήσεις τους ανησυχούντες συναδέλφους μου, κατεβαίνεις από το βήμα των δηλώσεων ή ζητάς να κλείσουν κάμερες και μικρόφωνα. Γιατί δυστυχώς ο «διάβολος» κρύβεται εκεί που δεν το φαντάζεσαι. Πάντως, για να απαλύνω την πίκρα σου, δεν είσαι ο μόνος που το άτιμο, στην δημοσιογραφική αρχή, μαρκούται εξέθεσε ανενανόρθωτα. Κάποιος επώνυμος δημοσιογράφος, παλαιότερος από εμένα, είχε πει το εξής αμίμητο: Η κάμερα και το μικρόφωνο δεν πίνονται φίλοι, ή θα σε απογειώσουν, τρόπος του λέγειν, ή θα σε εξαφανίσουν και πάλι τρόπος του λέγειν.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

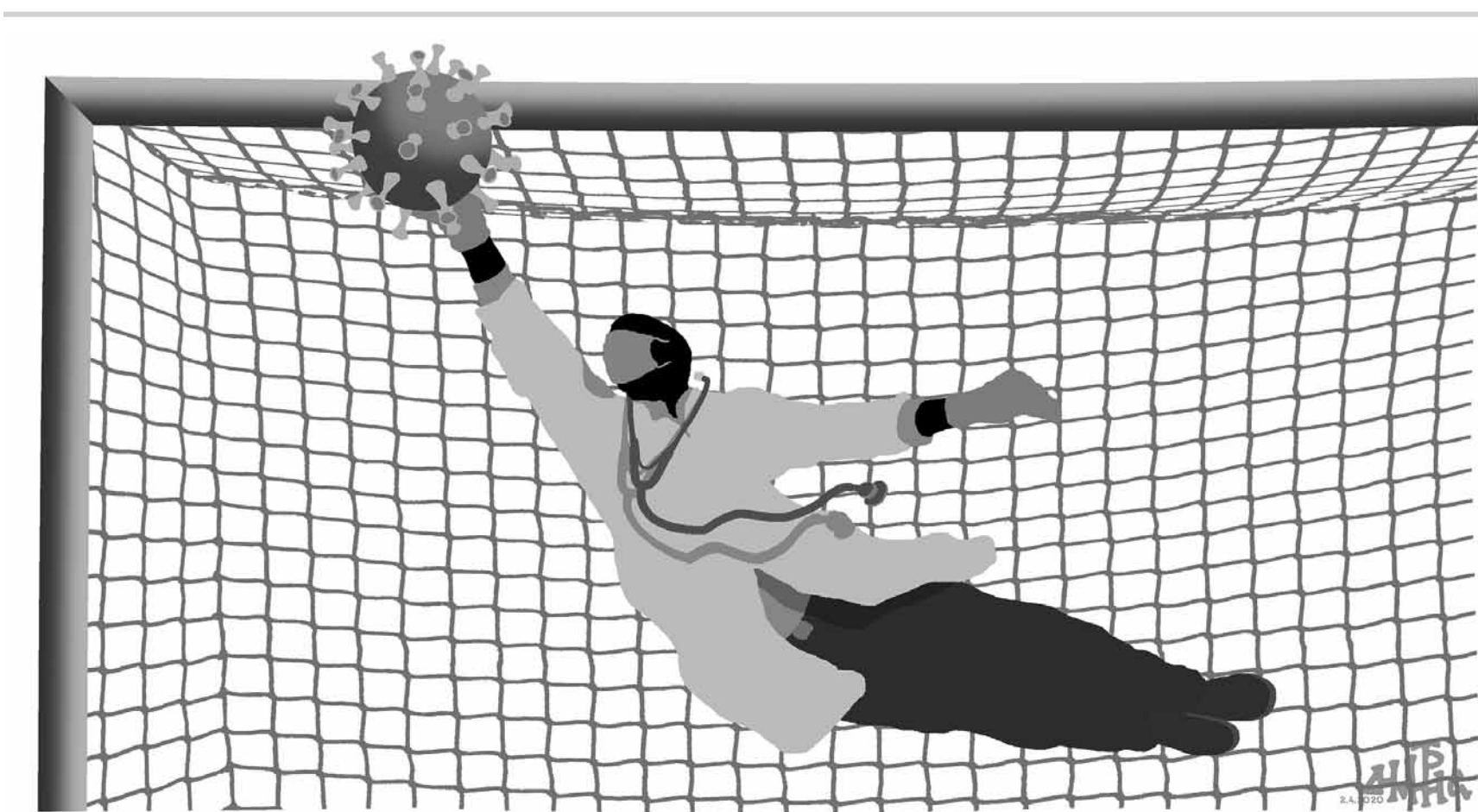
Ηγεσία σε ταραχώδεις καιρούς

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ**

Η Ντόρις Κερν Γκούντγουιν είναι διακεκριμένη Αμερικανίδα ιστορικός, γνωστή στο ευρύτερο κοινό κυρίως για δύο βιβλία της, το ένα σχετικά με τη διακυβέρνηση του Λίνκολν («Team of Rivals», 2005) και το άλλο για την πολιτική σχέση του Φραγκλίνου και της Ελινόρ Ρούζβελτ («No Ordinary Times», 1994). Χάρη στη γενναιοδωρία καλού φίλου, που φρόντισε να το προμηθευθεί για να μου το προσφέρει, μόλις τελείωσα το τελευταίο βιβλίο της, «Leadership in Turbulent Times», που κυκλοφόρησε το 2018 (εκδόσεις Πηγκουίνου) και του οποίου τον τίτλο, στα ελληνικά, δανείζομαι για το σημερινό σημείωμα. Εκφράζει, νομίζω, το ζητούμενο των καιρών.

Στο εξάιρετο βιβλίο της, η Γκούντγουιν επιλέγει τους τέσσερις προέδρους των ΗΠΑ, στη μελέτη της ζωής των οποίων η ίδια έχει αφιερώσει τη δική της ζωή: Αβραάμ Λίνκολν, Θεόδωρος Ρούζβελτ, Φραγκλίνος Ρούζβελτ και Λίντον Τζόνσον. Αυτές τις τέσσερις διαδρομές στην Ιστορία, που η ίδια τις γνωρίζει πια τόσο καλά στα 77 χρόνια της, η συγγραφέας τις εξετάζει εκ παραλλήλου, με γνώμονα την ανίχνευση της ηγετικής ικανότητας του καθενός.

Η παράλληλη εξιστόρηση αναπτύσσεται σε τρία στάδια. Στο πρώτο, εξετάζονται οι συνθήκες των πρώιμων χρόνων και ο τρόπος που διαμόρφωσαν την προσωπικότητα του καθενός. Στο δεύτερο, η επίδραση που είχε σε αυτές τις προσωπικότητες η αποτυχία ή η προσωπική τραγωδία, με την οποία ο καθένας τους (αναποφνευκτα) βρέθηκε αντιμέτωπος στα χρόνια της ωριμότητάς του. Για τον Λίνκολν, η μεγάλη καταθλι-

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

πτική κρίση που τον οδήγησε στα όρια της αυτοκτονίας. Για τον πρώτο Ρούζβελτ, ο θάνατος της πολυαγαπημένης γυναίκας του στη γέννηση της κόρης τους. Για τον δεύτερο, η πολιομυελίτιδα που τον άφησε ανάπηρο από τη μέση και κάτω. Για τον Τζόνσον, η αποτυχία του να εκλεγεί γερουσιαστής την πρώτη φορά.

Τέλος, στο τρίτο μέρος, εξετάζονται οι εθνικές κρίσεις που κλήθηκαν να διαχειρισθούν αυτοί οι άνθρωποι, μέσω των οποίων επιβλήθηκαν και

αναγνωρίστηκαν ως ηγέτες. Συγκεκριμένα, η απελευθέρωση των δούλων από τον Αβραάμ Λίνκολν το 1863, η μεγάλη απεργία των ανθρακωρύχων του 1902 για τον Θεόδωρο Ρούζβελτ, οι πρώτες εκατό ημέρες του Φραγκλίνου Ρούζβελτ στην προεδρία το 1933, όταν κατάφερε, αυτός που δεν μπορούσε να περπατήσει ο ίδιος, να ξαναστήσει την Αμερική στα πόδια της, όσο για τον Λίντον Τζόνσον, το «study case» είναι η πλήρης ισότητα δικαιωμάτων για τους μαύρους το 1964.

Δεν επιχειρώ να συμπυκνώσω ένα τόσο πλούσιο και εμπνευσμένο βιβλίο σε μερικές παραγράφους, μπορώ όμως να επισημάνω τρία στοιχεία, τα οποία ξεχώρισα επειδή νομίζω ότι μας είναι χρήσιμα σήμερα. Το πρώτο είναι η διανοητική δυνατότητα, αλλά και η πνευματική τόλμη του ηγέτη να αναγνωρίζει το καινούργιο όσο το έχει μπροστά του και μπορεί να το αντιμετωπίσει – και όχι αφού θα έχει περάσει από πάνω σαν οδοστρωτήρας. Φέρ' ειπείν, ότι η απελευθέρωση των δούλων ήταν

προϋπόθεση για τη νίκη στον Εμφύλιο ήταν κάτι ασύλληπτο για τους περισσότερους στην κυβέρνηση του Λίνκολν, όταν ο ίδιος το είχε ήδη συλλάβει καθαρά και το είχε αποφασίσει στο μυαλό του. Επίσης, η τόλμη του Θ. Ρούζβελτ να αντιληφθεί αμέσως ότι η προεδρία του όφειλε να παρέμβει για να ρυθμίσει τις εργασιακές σχέσεις, όχι μόνο για τη διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης, αλλά και για τη σωτηρία των δημοκρατικών θεσμών.

Το δεύτερο στοιχείο είναι η ταχεία και άμεση δράση – και προϋπόθεσή της, βέβαια, η κοινή κοουλτούρα εργατικότητας. Κανένας από τους ηγέτες αυτούς δεν φοβήθηκε να δράσει από την ώρα που είχε σχηματίσει ο ίδιος καθαρή εικόνα για την κατάσταση και το δέον γενέσθαι. Ο Τζόνσον, λ.χ., έθεσε τις προτεραιότητες και την ατζέντα της προεδρίας του, μένοντας ξάγρυπνος την πρώτη νύκτα μετά την ορκωμοσία του. Σε λιγότερο από μία εβδομάδα, είχε καταφέρει να επιβληθεί και να εμπνεύσει αισιοδοξία σε μια συγκλονισμένη κοινωνία, με μια ιστορική ομιλία του στο Κογκρέσο. Ο Φ. Ρούζβελτ βρήκε τον τρόπο μέσα σε δύο εβδομάδες να κλείσει τις τράπεζες, να τις ανοίξει ξανά και να αποκαταστήσει το κλίμα εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα μετά τέσσερα χρόνια απραξίας και απελπισίας.

Το τρίτο στοιχείο είναι η γνήσια έννοια για τους άλλους, κάτι που έθεσε με ανενανόλητο τρόπο ο Λίνκολν, σε ένα κείμενο 1.000 λέξεων, με το οποίο παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στους ψηφοφόρους το 1832: «Δεν έχω μεγαλύτερη φιλοδοξία από το να με εκτιμούν αληθινά οι συνάνθρωποί μου, κάνοντας τον εαυτό μου άξιο της εκτίμησής τους».

Το λέω χαμηλοφώνως, γιατί οι φωνάρες δεν είναι του χαρακτήρα μου, αλλά πιστεύω ότι αυτού του είδους την ηγεσία στην Ελλάδα τη βλέπουμε να αναδεικνύεται τώρα, μέσα από την κρίση, στο πρόσωπο του Κυριάκου Μητσοτάκη.

ΦΑΛΗΡΕΥΣ
kassimatis@kathimerini.gr

ΑΚΑΡΙΑΙΑ / Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Για ποια αξιοπρέπεια μιλάτε;

Διαβάζω συζητήσεις στο διαδίκτυο για τα νέα αυστηρά μέτρα. Από διάφορους. Και πολλούς. Να αναπτύσσει ο καθένας την δική του επιχειρηματολογία. Άλλοι θυμωμένοι, άλλοι απηυδισμένοι, άλλοι με «επαναστατικό» οίστρο. Ότι τα μέτρα πλῆττουν τα θεμελιώδη συσταγματικά μας δικαιώματα. Και την αξιοπρέπεια μας. Και ύστερα ακούω τις δηλώσεις των αρχηγών κομμάτων. Και αυτοί στην ίδια συχνότητα. Προσπαθώντας να βρουν κάτι να αντιπολιτευτούν (έλεος πια) θίγουν το θέμα των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Και της αξιοπρέπειας! Διότι, λένε, ναι μεν χρειάζονται τα μέτρα, αλλά υπάρχει όριο. Μιλάνε αυτοί για όριο les και ξέρουν τι σημαίνει όριο τη στιγμή που ολόκληρος ο πλανήτης στέκεται ανήμπορος μπροστά στη σαρωτική μανία ενός αόρατου εχθρού που δεν αναγνωρίζει κανένα όριο. Αυτοί θεωρούν ότι είναι σε θέση να ξέρουν το όριο. Και να μιλούν για θεμελιώδη δικαιώματα. Και αξιοπρέπεια. Και ύστερα διαβάζω άλλους «οργισμένους» στα σόσιαλ. Πως δεν πρέπει να μας τιμωρεί το κράτος για την ανευθυνότητα των λίγων. Θεωρούν πως τα αυστηρά μέτρα επιβλήθηκαν για να τιμωρηθούμε. Και δεν αντιλαμβάνονται πως δεν πρόκειται για τιμωρία, αλλά για μια αδήριτη ανάγκη η οποία δεν έχει σημασία εξαιτίας ποιων προέκυψε, σημασία έχει ότι προέκυψε και έγινε αδήριτη προκειμένου να μην λυγίσει το σύστημα υγείας. Να μην λυγίσουν οι γιατροί και οι νοσηλευτές μας. Να μη λυγίσουμε όλοι μαζί. Αλλά όχι, αυτοί επιμένουν να μιλούν για «τιμωρίες» και «θεμελιώδη δικαιώματα». Και αξιοπρέπεια. Να μιλάει ο κάθε αρχηγός κόμματος, ο πολλάκις αναξιοπρεπής στην πολιτική του ιστορία, για αξιοπρέπεια. Που δεν είχε ποτέ την γνώση ή την επίγνωση της έννοιας της λέξης. Διότι αν την είχε τότε αυτό το κράτος θα ήταν προ πολλού κράτος πρόνοιας. Και δεν θα υπήρχε αυτή η αδήριτη ανάγκη να επιβληθούν αυστηρά μέτρα. Αλλά αυτοί θεωρούν πως δικαιούνται, ακόμα και τώρα που αρρωσταίνουν άνθρωποι, που πεθαίνουν άνθρωποι, που κινδυνεύουν να πεθάνουν άνθρωποι, θεωρούν πως δικαιούνται να μιλούν για αξιοπρέπεια. Οι ίδιοι ακριβώς που χρόνια πολεμούσαν ένα δημόσιο σύστημα υγείας προκειμένου να εξυπηρετούν μικροκομματικά συμφέροντα. Οι ίδιοι τώρα θεωρούν πως δικαιούνται να μιλούν για αξιοπρέπεια. Και οι υπόλοιποι συνεχίζουν να οργίζονται. Για τα συσταγματικά μας δικαιώματα. Και αρχίζουν να αραδιάζουν τις ανεπάρκειες του κρατικού μας συστήματος, les και τώρα εμφανίστηκαν, les και δεν υπήρχαν πριν, πολύ πριν, που κανείς δεν οργιζόταν, που κανείς δεν έβρισκε χρόνο να οργιστεί αρκετά για να προστατεύσει την αξιοπρέπεια του και τα θεμελιώδη δικαιώματα. Αλλά τώρα που κλειστήκαμε στο σπίτι, που το μόνο που μας ζητήθηκε ήταν να κλειστούμε στο σπίτι, τώρα θυμηθήκαμε και την αξιοπρέπεια και τα θεμελιώδη δικαιώματα. Χωρίς να αντιλαμβανόμαστε πως το μόνο θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου που οφείλουμε αυτή τη στιγμή να προστατεύσουμε είναι το δικαίωμά του να ζήσει. Ή το δικαίωμά του να πεθάνει με τους δικούς του ανθρώπους να του κρατούν το χέρι. Ή το δικαίωμά του να μην πρέπει να διαλέξει κάποιος για λογαριασμό του αν θα ζήσει ή αν θα πεθάνει, επειδή εμείς για λόγους «αξιοπρέπειας» και «θεμελιωδών δικαιωμάτων» αφήσαμε το σύστημα υγείας να γονατίσει. Αυτό είναι το μοναδικό δικαίωμα που οφείλουμε να προστατεύσουμε. Αυτή είναι η υπέρβαση που καλούμαστε να κάνουμε. Να μεινουμε σπίτι και ναι, αν χρειαστεί, να παραχωρήσουμε κι άλλες από τις ατομικές μας ελευθερίες, προκειμένου να σωθούν ζωές. Διότι κάποιος εκεί έξω πεθαίνουν κάθε μέρα. Πεθαίνουν μόνοι. Κινδυνεύουν να πεθάνουν μόνοι. Και κάποιος εκεί έξω, δεν έχουν ούτε λεπτό να σκεφτούν τα περί «αξιοπρέπειας» και «θεμελιωδών δικαιωμάτων» γιατί αγωνίζονται νυχθημερόν να σώσουν ζωές. Αν πραγματικά μας γνοιάζει η ανθρώπινη αξιοπρέπεια τότε οφείλουμε να πάψουμε να «οργιζόμαστε» ετεροχρονισμένα για «θεμελιώδη δικαιώματα» και «καμένες αξιοπρέπειες» διότι εκείνο που πρωτίστως μετρά είναι το ότι εκεί έξω άνθρωποι πεθαίνουν μόνοι ή κινδυνεύουν να πεθάνουν μόνοι. Και όλα τ' άλλα έρχονται δεύτερα. Πολύ δεύτερα.

elenixenou11@gmail.com

Επαγγελματίες υγείας με προστατευτικό εξοπλισμό στο νοσοκομείο του Καζαλματζόρε στην Ιταλία στέλνουν το δικό τους αισιόδοξο μήνυμα.

ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΔΑ / Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Το αίσθημα του μέτρου

Όταν στις 23 Μαρτίου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προχωρούσε σε πιστή αντιγραφή του διαγγέλματος του Έλληνα πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, τόσο σε ό,τι αφορά το λεκτικό όσο και στα μέτρα που ελήγγειλε, να κείναι δεν εκπλήγνκε. Και δεν εκπλήγνκε γιατί για τα αυξημένα μέτρα, πίεζε πρώτα η κοινωνία και αυτή ήταν τελικός που ανάγκασε τον Πρόεδρο να τα εφαρμόσει. Πριν από το δεύτερο διάγγελμα, όμως, ο Πρόεδρος είχε χαθεί, καθώς τα πρώτα μέτρα που ελήγγειλε δεν έπεισαν. Και δεν έπεισαν σε θέμα ουσίας, καθώς οι πιέσεις που δέχτηκε από οικονομικά και άλλα συμφέροντα οδήγησαν ώστε οι ταξιδιωτικές οδηγίες για τους πυρήνες μόλυνσης Ηνωμένο Βασίλειο και Ελλάδα άλλαξαν από κατηγορία αυτοπεριορισμού σε αυτοπαρακολούθησης και τούμπαλιν μέσα σε λίγες ώρες. Εναλλαγές που στοίχισαν, αν λάβουμε υπόψη ότι τα πρώτα κρούσματα ήλθαν από το Ηνωμένο Βασίλειο. Όμως, η αρχική αμχανία άλλαξε θεαματικά μετά το δεύτερο διάγγελμα. Γιατί με την κατάρρευση του συστήματος sms, μας προειδοποίησε οργισμένα, πως αν διαπιστώσε κατάρρηση των κατ' εξαίρεση μετακινήσεων, θα μας τις απαγόρευε πλήρως. Φρόντισε, μάλιστα, να κάνει και περιπολίες στη Λευκωσία, ασχέτως αν έχει το μικρότερο ποσοστό παραβατικότητας, για να ελέγξει ότι τα μέτρα που έλαβε τηρούνται ευλαβικά τις οποίες φρόντισε βεβαίως να προβάλει το κρατικό κανάλι. Τα αυστηρά μέτρα προφανώς και επιβάλλονται σε μία τέτοια κρίση και τα συγκεκριμένα κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση. Όμως, ένα είναι τα αυστηρά μέτρα, και άλλο να χάνεται κάθε αίσθηση μέτρου. Να συμπαράσυνονται πολιτικά πρόσωπα από τα ζήτω και τα χειροκροτήματα των πολλών. Να ρέπουν στον αυταρχισμό και στα τσιπλίκια για να εντυπωσιάσουν, σε μία τέτοια πρωτόγνωρη κρίση. Αυτές τις κινήσεις θα τις αναμέναμε από ένα πρόσωπο όπως ο υπουργός Μεταφορών Γιάννης Καραούσης. Που για να ικανοποιήσει τους οργισμένους γονείς των φοιτητών, τους κατέβαζε από το αεροπλάνο, παραβαίνοντας το διάταγμα της κυβέρνησής του και την επόμενη μέρα, αφότου είδε τις αντιδράσεις της πλειοψηφίας των πολιτών, φοβήριζε πως κανείς δεν θα αποβιβάζεται πλέον αν δεν έχει ιατρικό πιστοποιητικό. Δεν αναμέναμε τέτοια συμπεριφορά, όμως, από τον πρώτο πολίτη του κράτους. Κι όταν ο ίδιος ο Πρόεδρος αναλαμβάνει καθήκοντα πε-

ριπολάρχη που απειλεί να τιμωρήσει τους ανυπάκουους για να εισπράξει το χειροκρότημα και τα «ζήτω», τότε δεν θα αναμέναμε και τίποτα λιγότερο από τον υπουργό Εσωτερικών Νίκο Νουρή και την παράσταση που έδωσε στο δελτίο του Alpha. Μία εμφάνιση που έδειξε το μέγεθος της ανεπάρκειας και της απουσίας του πολιτικού υποβάθρου που όφειλε να είχε. Όχι μόνο γιατί τα όσα έλεγε περί παρατηρητών που θα κάνουν εφόδους στα σπίτια ήταν προφανώς fake news, αλλά και για το αυταρχικό του ύφος. Θεώρησε προφανώς αστειότητες και δευτερευούσης σημασίας το να καταπατούνται βασικά συνταγματικά δικαιώματα. Αυτό ακριβώς το ύφος που επιχειρήθηκε από την κυβέρνηση, τείνει να αναίρεσει τα ίδια τα μέτρα στη συνείδηση των πολιτών, αν συνεχίσουν παρόμοιες συμπεριφορές. Όλων εκείνων που στη συντριπτική τους πλειοψηφία πειθαρχούν. Η Πολιτεία δεν έπρεπε να είναι τιμωρός, δεν έπρεπε να στέλνει την εικόνα ενός αστυνομικατούμενου τοπίου, αλλά να συμπάσχει και να δίδσκει. Αναμένουμε προστασία των επαγγελματιών υγείας και σωστό εξοπλισμό τους. Αναμένουμε σοβαρούς ελέγχους και παραδειγματική τιμωρία εκεί όπου παρατηρούνται οι παραβάσεις. Γιατί ότι η Πάφος και η Αραδίππου ήταν πυρήνες μόλυνσης το γνωρίζαμε και το γνώριζαν εδώ και μέρες. Εκεί όφειλαν να αυξήσουν τους ελέγχους και να αφήσουν τις παραστάσεις της κακής ώρας. Και στις παραστάσεις της κακής ώρας συμπεριλαμβάνεται και η επίσκεψη του Αβέρωφ Νεοφύτου στα νοσοκομεία που φρόντισε να εκμεταλλευθεί πολιτικά μία τέτοια κατάσταση. Κανέναν δεν πρόκειται να πείσει αυτή την ώρα για τον σεβασμό του προς τη δημόσια υγεία και προφανώς, έστω και εκ των υστέρων, το αντιλήφθηκε. Δεν ξέρουμε μέχρι πού θα φτάσει η κρίση. Όσα συμβαίνουν στην Ουγγαρία, στη Χιλή, τη Βολιβία και το Ισραήλ θα έπρεπε να ανησυχίσουν κάθε δημοκρατικό σκεπτόμενο άνθρωπο. Ο αυταρχισμός δεν έχει καμία θέση στο δικό μας κράτος. Γιατί η δημοκρατία δεν αποτελεί πολυτέλεια, σε καμία δύσκολη και άνευ προηγουμένου συνθήκη. Δεν μας παίρνει να προσπερνάμε αυταρχικού τύπου νοσηρίες, στο όνομα της ασφάλειάς μας. Και όταν αυτές οι συμπεριφορές σπκνώνουν ζήτω και μπράβο, αποτελούν το πρώτο ανησυχητικό σύμπτωμα της κατάστασής μας.

economidoum@kathimerini.com.cy

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Δημαγωγία και οικονομία

Όσο πιο δύσκολες είναι οι περιστάσεις στην οικονομία, τόσο πιο έντονη είναι η ανάγκη για σοβαρές και αξιόπιστες αποφάσεις εκ μέρους όλων. Οι δημαγωγικές προσεγγίσεις δεν έχουν θέση. Την περασμένη βδομάδα η Βουλή κλήθηκε να εγκρίνει νομοθετικό μέτρο για την προσωρινή αναστολή πληρωμών δόσεων κεφαλαίου και τόκου για το σύνολο των δανείων που υπάρχουν στην οικονομία μας. Υπό κανονικές συνθήκες κάτι τέτοιο θα ήταν αδιανόητο. Θα παραβιάζε βασικούς κανόνες και θα προκαλούσε δραστητική αντίδραση των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών. Εξάλλου, η αρμοδιότητα της ρύθμισης και εποπτείας των τραπεζών έχει μεταφερθεί από το επίπεδο του κράτους-μέλους, στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Κανένα κράτος-μέλος δεν έχει το δικαίωμα να αγνοεί ή να παραβιάζει το ευρωπαϊκό δίκαιο το οποίο, με βάση πρόνοια του Συντάγματος, υπερέχει κάθε εθνικής νομοθεσίας. Αυτό σημαίνει να είσαι κράτος-μέλος της ΕΕ. Ήταν όμως οι αρμόδιες ευρωπαϊκές αρχές που άνοιξαν τον δρόμο για αυτή την έκτακτη ρύθμιση, καθορίζοντας το σχετικό πλαίσιο, ως μέτρο αντίδρασης στην κρίση που έχει προκύψει λόγω του κορωνοϊού. Εντός αυτού του πλαισίου, η κυβέρνηση και η Κεντρική Τράπεζα ετοίμασαν νομοσχέδιο για αναστολή εξυπηρέτησης των δανείων για περίοδο εννέα μηνών. Σύμφωνα με πρόχειρους υπολογισμούς, συνολικό ποσό που υπερβαίνει τα €3 δισ., αντί να εισπραχθεί από τις τράπεζες, θα παραμείνει ως ρευστότητα στην οικονομία. Η εξυπηρέτηση των δανείων θα ξαναρχίσει στις αρχές του 2021, με σχετική επέκταση της διάρκειας στον κάθε δανειού. Πρόκειται δηλαδή για ένα εξαιρετικό σημαντικό και επωφελές μέτρο. Και όμως, αντί της γρήγορης και ομόφωνης έγκρισης, το μέτρο αποτέλεσε αντικείμενο έντονων αντιπαραθέσεων. Εγκρίθηκε μεν, με τις ψήφους του Δημοκρατικού Συναγερμού, του Δημοκρατικού Κόμματος και της Αλληλεγγύης, αλλά καταψηφίστηκε από το ΑΚΕΛ και άλλες πολιτικές δυνάμεις. Το ΑΚΕΛ μάλιστα θεωρεί ότι το μέτρο εξυπηρετεί τα συμφέροντα των τραπεζών και στραγγαλίζει τους δανειολήπτες. Το πώς ακριβώς, ουδείς έχει καταλάβει. Στο κάτω-κάτω, εάν ένας δανειολήπτης αυτό θεωρεί, μπορεί να αποφύγει το σχέδιο και να συνεχίσει να πληρώνει κανονικά τις δόσεις του. Η δε επιμονή για πλήρη διαγραφή των τόκων της περιόδου, όσο και εάν αυτή θα ήταν δημοφιλής, δεν είναι επιτρεπτή με βάση το κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο. Εάν μονομερώς η Κύπρος επέβαλε ανάλογη ρύθμιση, θα μετέτρεπε το σύνολο των δανείων της χώρας σε μη-εξυπηρετούμενα και θα προκαλούσε μια, ακόμη πιο έντονη, οικονομική κρίση. Πρόκειται, συνεπώς, για ανεύθυνη δημαγωγία. Η εκδήλωση της σε μια τέτοια στιγμή προκαλεί ανησυχία και προβληματισμό. Επειδή, παρά την έγκριση του μέτρου, το κλίμα συναίνεσης και συνεννόησης χάθηκε. Και αυτό φαίνεται να καθιστά δύσκολη την προώθηση ενός επιπρόσθετου μέτρου, αυτού της διευκόλυνσης της παραχώρησης χαμηλότοκων δανείων από το τραπεζικό σύστημα, με κυβερνητική εγγύηση. Και αυτό το μέτρο κινείται σε ένα πλαίσιο που έχει καθοριστεί σε επίπεδο Ε.Ε. Πανομοιότυπα σχέδια έχουν ανακοινωθεί αυτές τις μέρες από όλα σχεδόν τα κράτη-μέλη. Διευκρινίζεται ότι το κράτος δεν εγγυάται την εξόφληση του κάθε δανείου ξεχωριστά, αλλά μέρος των λογιστικών ζημιών που ενδεχομένως να προκύψουν σε βάθος χρόνου. Το κόστος δεν αναμένεται να είναι ιδιαίτερα μεγάλο σε σχέση με το όφελος της διοχετεύσης ρευστότητας σε μια οικονομία που το έχει ανάγκη. Η αντίληψη ότι αυτό θα μπορούσε να γίνει από το κράτος, με δημόσιο χρήμα, αποτελεί πλάνη. Το κράτος έχει ήδη δεσμευτεί και θα δαπανήσει το σύνολο των δημοσιονομικών του περιθωρίων για να στηρίξει την οικονομία και τους εργαζόμενους και ούτως ή άλλως, θα χρειαστεί να δανειστεί μερικά δισεκατομμύρια προκειμένου να καλύψει τα ελλείμματα αλλά και να διασφαλίσει την συνέχιση των βασικών του λειτουργιών. Άρα πρέπει να κινητοποιηθεί και η ρευστότητα που υπάρχει στο τραπεζικό σύστημα. Η κατάσταση είναι δύσκολη. Μπορούμε να την αντιμετωπίσουμε με προσεκτικές και μελετημένες κινήσεις, με τεχνοκρατική τεκμηρίωση και όχι με κινήσεις που εντάσσονται σε ένα κλίμα ανευθυνότητας και δημαγωγίας.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

ΒΟΛΕΣ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Θέλει καρδιά χριστιανού

Οι άγιοι παππούδες της Λύσπς, ο Παναής, ο Βασίλης και Τρυφώ, συνήθιζαν να λένε ότι «θέλει καρδιά χριστιανού» (θέλει καρδιά χριστιανού) για να αντιμετωπίσεις τα μεγάλα βάσανα του βίου και τις ξαφνικές δοκιμασίες. Η Παναγία της Λύσπς, πολλές φορές έκανε το θαύμα της, ανταποκρίθηκε στις προσευχές των παππούδων, αλλά και των πονεμένων ανθρώπων, χαρίζοντας υγεία σε ασθενείς, ειρήνη και παρηγορία σε ταλαιπωρημένους, αλλά και ζωή σε ανδρώπους οι οποίοι κινδύνευαν. Στη Λύσπς, αλλά και σε πολλά χώρια και πόλεις της Κύπρου, τοποθετούσαν γύρω από τις στέγες εκκλησιών, «νήματα» δηλαδή χοντρές δέσμες κλωστών, οι οποίες φτιάχνονταν, από το μαλλί προβάτων. Αποτελούσαν τάματα, αφιερώματα, προς την Παναγία και τους

Αγίους, για την προστασία από επιδημίες, αλλά και άλλες φυσικές καταστροφές, όπως οι επιδρομές ακριτών. Ο μητροπολίτης Μόρφου Νεόφυτος πριν από μερικούς μήνες μίλησε για τη δύναμη των πρώτων χριστιανών, οι οποίοι ήταν οι μόνοι που αφηρούσαν με τη δύναμη του Χριστού τις επιδημίες, τη χολέρα, όπως την αποκαλούσαν, οι οποίες ήταν τότε συχνό φαινόμενο. Οι χριστιανοί περιέβαλλαν και θεράπευαν όλους τους ασθενείς, ακόμη και σε βασιλικές οικογένειες, οι οποίες δεν έβρισκαν θεραπεία, στους χρυσόπληρωμένους γιατρούς της εποχής. Με τη δύναμη του θαύματος κάθωσαν να κηρύξουν τον Χριστό και να εδραιώσουν τον Χριστιανισμό, σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο. Δεν ήταν μόνο τα λόγια, αλλά ήταν οι πράξεις αυτοθυσίας και αληθινής αγάπης.

Ο μητροπολίτης Νεόφυτος μίλησε και για τρεις, πνευματικά συνδεμένους, αγίους της εποχής μας, οι οποίοι είχαν σχέση με τη φοβερή λέπρα, η οποία συνοδευόταν και από αβυστακτους πόνους. Τον πνευματικό του πατέρα, τον Άγιο Ευμένιο, τον χαρομένο, τον κυρφό άγιο των Αθηνών, ο οποίος εξομολογούσε λεπρούς, στο νοσοκομείο Λοιμωδών. Ακόμη και όταν βρέθηκε το φάρμακο της λέπρας και αποθεραπεύτηκε, παρέμεινε στο λεπροκομείο και υπηρετούσε τους ανθρώπους, οι οποίοι διατηρούσαν τα σημάδια της ασθένειας και δεν τους δέχονταν ή καλύτερα τους έδιωχναν οι συγγενείς τους. Τον Άγιο Άνθιμο της Χίου, ο οποίος συνέντρωγε, συνομιλούσε, κοινωνούσε τους λεπρούς καταλύνοντας τη Θεία Κοινωνία, χωρίς ποτέ να τον αγγίζει η φοβερή λέπρα. Και τον Άγιο Νικηφόρο τον Λεπρό, ο

ο οποίος κοιβαλόταν τον σταυρό της λέπρας από τα 13 του χρόνια, έγινε μοναχός στη Χίο. Στη συνέχεια διακονούσε στην Αγία Βαρβάρα του Αιγάλεω στην Αθήνα, όπου επιτελούσε πολλά θαύματα και παρηγορούσε πολλούς βασανισμένους. Συγκλονιστικό είναι και η μαρτυρία του Μόρφου Νεόφυτου, για τις πέντε λεπρές μοναχές, με τη γερντισσα Φιλοθέη, οι οποίες έκαναν τάμα να μη φάνε ποτέ λάδι, μέχρι να βρεθεί το φάρμακο. Έβλεπαν και βίωναν τα φρικτά βάσανα των λεπρών, μερικοί από τους οποίους δεν άντεχαν και αυτοκτονούσαν. Ο Χριστός έκανε το θαύμα του και οι μοναχές δεν έφαγαν ποτέ λάδι. Μόνο κάθε Πάσχα, λάμβαναν λάδι από το καντήλι του ναού και άλειβαν τα χείλια τους. Στη συνέχεια έτρωγαν άλαδα φαγάτα, όπως κάθε μέρα. Οι αγίες, οι άγινοις μοναχές, καταξιώθηκαν να ευωδιάζουν τα λείψανά

τους. Ανάλογο ήταν το παράδειγμα της γερντισσας Γαβριλίας, η οποία περιέθαλπε λεπρούς στην Ινδία, έκανε μασάζ, έκοβε με ψαλίδι τα νεκρά μέλη τους και έπλενε τα ρούχα τους, χωρίς ποτέ να προσβληθεί από την ασθένεια. Στο Άγιο Όρος, φυλάσσεται στη Μονή Βατοπεδίου, η θαυματουργή Αγία ζώνη της Παναγίας, η οποία μέσα στους αιώνες, μεταφερόταν σε διάφορες χώρες, για να σταματά τα «θανατικά» δηλαδή τις επιδημίες. Τα θαύματα της Αγίας Ζώνης είναι αναρίθμητα. Ο μακαριστός μητροπολίτης Αυγουστίνος Καντιώτης, πριν από 30 χρόνια, έλεγε: «Κινδυνεύουμε από επιδημίες... ωχ, ωχ, ωχ, ωχ, έρχεται, έρχεται, έρχεται... επιδημία, όχι σαν τη γριπούλα που πέφτουμε στο κρεβάτι κλπ. Κλπ., αλλά, σύμφωνα με την Αποκάλυψη έρχεται επιδημία με ένα περίεργο όνομα ασθενείας, που θα εκμηδενίσει, θα

εξετελείσει τους γιατρούς, τα φάρμακα, τα πάντα, σκούπα ηλεκτρική...Κύριε Ελέησον, στα άρματα, στα γόνата, στην προσευχή...». Η πορεία των χριστιανών ανά τους αιώνες δεν ήταν ποτέ στρωμένη με ροδοπέταλα και χαζοχαρούμενες χαρούλες, αλλά αντιθέτως ήταν «στενή και τεθλιμμένη η οδός η απαγούσα εις την ζώνη» δηλαδή στον παράδεισο, στην πραγματική χαρά. Στην μάχη κατά του κορωνοϊού, πατέρες της Εκκλησίας και πιστοί παλεύουν σιωπηλά, στηρίζοντας πνευματικά, υλικά και ψυχολογικά τους απελπισμένους και προσεύχονται ακατάπαυστα στην Παναγία και τους Αγίους. Το θαύμα σίγουρα δεν θα αργήσει, γιατί οι προσευχές των πιστών είναι πολύ ισχυρότερες, από τις φωνές των ταγών.

kaparispan@yahoo.gr

Οι ήρωες πίσω από τις μάσκες

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Παράξενο πράγμα ο υπαρξιακός φόβος. Από τη μια στιγμή στην άλλη νιώθεις ότι μπορεί να μηνγκαλιάσεις ξανά αυτούς που αγαπάς, να μην έχεις την ευκαιρία να ζητήσεις συγγνώμη για κάποια γέφυρα που έκοψες χωρίς λόγο ή να ξαναδείς το αγαπημένο σου αιαιοπολεαγίτικο εκκλησάκι με την ελληνική σημαία να κυματίζει δίπλα. Νιώθεις ένα ανεξήγητο άγχος ότι δεν θα ξαναδείς πράγματα που πρακτικά ποτέ δεν είχες καν παρατηρήσει. Είναι πολύ παράξενο πόσο κινηματογραφικές και ρομαντικές μπορούν να μοιάζουν οι «ρετρό» λάμπες της Βασιλίσσης Σοφίας από το πίσω παράθυρο ενός ασθενοφόρου.

Από ό,τι καταλάβατε, έως τώρα πέρασα μια δύσκολη περίοδο στην προσωπική μου μάχη με τον ιό. Την ξεπέρασα και ενδεχομένως να έχω την ευτυχία να είμαι από την εθνική πλευρά της στατιστικής, αυτών που ανέρρωσαν από τον κορωνοϊό. Δεν μου αρέσει να γράφω για τον εαυτό μου, ούτε να γίνομαι μελοδραματικός. Ομως, νιώθω την ανάγκη να στείλουμε όλοι μας ένα μήνυμα αισιοδοξίας στους συμπολίτες μας που θα περάσουν αντίστοιχες εμπειρίες. Δεν μπορείτε να καταλάβετε πόσο σημαντικό είναι να νιώσουμε την αγάπη και τη στήριξη σας. Στη δική μου περίπτωση, έχω μάθει να ξεχωρίζω το αληθινό από τις δημόσιες σχέσεις. Τα μηνύματα παλιών φίλων, συνεργατών, αναγνωστών, ιδεολογικών «αντιπάλων», φίλων με τους οποίους τσακωθήκαμε ανεξήγητα, έπαιξαν τεράστιο ρόλο στο να σταθώ στα πόδια μου. Ήταν σαν να ψιθυρίζαν την παλιά καλή συμβουλή της μάνας μου: «Έπεσες, σήκω και περπάτα». Οντας δημόσιο πρόσωπο σε μια ταραγμένη εποχή, ήξερα ότι θα υπήρχε και το ανάλογο τοξικό κουσούρι. Αποφάσισα ότι έχω έναν ιό πραγματικό

να παλέψω και δεν θα ασχοληθώ με τον ιό της τοξικότητας που έχει δηλητηριάσει τα μυαλά και τις καρδιές μας.

Ήθελα όμως να γράψω γι' αυτήν την περιπέτεια για έναν βασικό λόγο. Πέρα από την αγάπη και την πίστη, χρειάζεται κάτι παραπάνω για να περάσεις απέναντι. Η ιατρική ομάδα της κ. Κοτανίδου στον Ευαγγελισμό έκανε το δικό της θαύμα.

Και δεν θέλω να ξεχάσω, ούτε εγώ ούτε και εσείς, τους πραγματικούς ήρωες πίσω από τις μάσκες, που δίνουν τη μάχη για εμάς όλους. Το νοσηλευτικό προσωπικό, που τα δίνει όλα, κακοπληρωμένο, χωρίς τα απαραίτητα πολλές φορές. Τους ανθρώπους του ΕΚΑΒ, που δείχνουν καθημερινά γενναιοδωρία και ανθρωπιά. Η δουλειά τους δεν μπορεί να ανταμειφθεί αρκετά, αλλά πρέπει να θυμηθούμε την επόμενη μέρα και να διασφαλίσουμε τα πολύ βασικά γι' αυτούς τους ανθρώπους. Τους ακούς να σου εξηγούν πόσο δύσκολο είναι να αρνούνται σε μια κόρη να δει έναν πατέρα για τελευταία φορά. Να λένε με υπερηφάνεια πως δαυλεούν άπειρες ώρες και κάνουν ταυτόχρονα μεταπτυχιακό. Ή να τους λες «καλή ξεκούραση» όταν τελειώνει η βάρδια τους και να σου λένε «πάω σπίτι τώρα να φροντίσω τα παιδιά για να πάει η γυναίκα μου να δουλέψει σε άλλο νοσοκομείο». Αυτοί είναι οι δικοί μου ήρωες τους οποίους πρέπει να αναδείξουμε και να φροντίσουμε και όταν περάσει η σημερινή τρέλα.

Θα έχουμε πολλές «Θερμοπύλες» μπροστά μας ως χώρα. Η ηγεσία είναι στοιχείο απαραίτητο και, ευτυχώς, το έχουμε στον τόπο μας σήμερα. Οι «Θερμοπύλες» όμως, είτε στις εντατικές είτε στον Έβρο, δεν κρατούν χωρίς τους ήρωες της πρώτης γραμμής καλοπληρωμένους, καλά εξοπλισμένους και με μια κοινωνία στοιχισμένη πίσω τους!

Οσα δημιουργήσαμε

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Υπήρχε μία εποχή που οι άνθρωποι εξοικειώνονταν με την ιδέα του θανάτου. Όταν νεκροί και ζώντες τελούσαν σε μετ' αλλήλων κοινωνία. Ήταν η εποχή που συνυπήρχαν ο ανорθολογισμός του επέκεινα και οι πρακτικές όψεις της καθημερινότητας. Παρήχθησαν αριστουργήματα στην Τέχνη και στα Γράμματα, όπως η κάθοδος του Οδυσσέα στον Άδη, στην 11η ραψωδία της Οδύσσειας.

Αιώνες πέρασαν και με την έλευση του Ιησού στη γη, τον σταυρικό του θάνατο, διά της Αναστάσεώς του επήλθε η λύτρωση του ανθρώπου. Εξόχου ωραιότητας οι ύμνοι της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας.

Δεν έχει σημασία εάν πιστεύει κάποιος ή τα απορρίπτει αυτά ως δοξασίες. Είναι σαφές ωστόσο ότι τέχνη υψίστης τελειότητας ουδέποτε προκύπτει εν κενώ, αλλά από πίστη βαθυτάτη.

Στις μέρες μας φάσμα θανάτου πλανάται στον πλανήτη λόγω της μάστιγος του κορωνοϊού. Πολιτικοί και όχι μόνον υποστηρίζουν ότι η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί είναι στην κυριολεξία πόλεμος. Αλλά στον πόλεμο ένα έθνος αντιμετωπίζει έναν μετρήσιμο και ορατό αντίπαλο. Στον πόλεμο η αδρεναλίνη των ανθρώπων εκτινάσσεται, το ηθικό είναι ακμαιότατο. Πόλεμος είναι εκδήλωση εξωστρέφειας οργανωμένων και ομαδικών στον υψίστο βαθμό. Σήμερα αντιθέτως οι πολίτες είναι έγκλειστοι στα σπίτια τους. Αποκομμένοι από τον έξω κόσμο.

Αλλά το ποσοστό των διανοομένων που βρίσκουν διέξοδο στον στοχασμό είναι απειροελάχιστο. Η μάζα των πολιτών είναι εκτεθειμένη στην εικόνα, τηλε-

οράσεως και Διαδικτύου, όπου κυριαρχεί το φάσμα της απειλής και του θανάτου.

Πλέον, η κοινωνία των δυτικών κρατών στηρίζεται αποκλειστικά σε δύο πυλώνες, στον φιλελευθερισμό και στη δημοκρατία, λαμπρά επιτεύγματα της σκέψης και της εμπειρίας του σύγχρονου λογοκρατούμενου ατόμου.

Ο φιλελευθερισμός, ως κυριαρχούσα τάση της οικονομίας στην παγκοσμιοποιημένη εκδοχή της, έχει δοκιμασθεί σκληρότατα και η ανεπάρκειά του έναντι του κράτους επιβεβαιώνεται καθημερινά. Αλλά δεν έφθασε το τέλος του.

Τα εργαλεία επιβολής της παγκοσμιοποιήσεως και του φιλελευθερισμού είναι η τεχνολογία. Σύγχρονοι ειδωλόλατρες της τεχνολογικής προόδου, δεν πρόκειται να σπάσουμε τους ηλεκτρονικούς μας υπολογιστές ή να πετάξουμε τα smart phones. Ούτες ή άλλως, η καταστροφή των μηχανών από ανέργους δεν ανέκοψε τη βιομηχανική επανάσταση.

Όσο για τον δεύτερο πυλώνα, της δημοκρατίας, που χρησιμοποιείται τόσο ευρύτατα ώστε να μη σημαίνει τίποτε, η μάστιγα του κορωνοϊού ανέδειξε την υστέρηση της –ως συστήματος– έναντι της απολυταρχικής διοικήσεως, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της κρίσεως.

Και η μεν Ουγγαρία αποτελεί ακραίο φαινόμενο υιοθετήσεως ολοκληρωτικών επιλογών, αλλά αυταρχικές μεθόδους εφαρμόζουν για την αντιμετώπιση της μάστιγος και όλες οι δημοκρατικές χώρες της Δύσεως.

Κάποτε θα περάσουν όλα αυτά, αλλά μην τύχει, όταν πλέον παύσουμε να μετράμε κάθε μέρα απώλειες και θύματα, και αρχίσουμε την καταμέτρηση όσων έχουν ανάγκη από ψυχοθεραπεία.

Από την αρχή της κρίσης φάνηκε ότι οι κοινωνίες των εγκλειστών στα σπίτια τους σε όλο τον κόσμο θα βασίζονταν στις υπηρεσίες αν-

θρώπων που έως τώρα ήταν υποτιμημένοι, στο περιθώριο και, σε πολλές περιπτώσεις, παράνομοι. Αναγκάζομαστε να αναθεωρήσουμε όχι μόνο την αξία του καθενός και τις μεταξύ μας σχέσεις στην κοινωνία, αλλά και τις αντιλήψεις που έχουμε για κορυφαία ζητήματα, όπως ο οικονομική ανάπτυξη, η μετανάστευση, η σχέση πολίτη - κράτους, η θρησκεία, οι διενείς σχέσεις. Σήμερα, που δεν γνωρίζουμε πόσο θα διαρκέσει η κρίση και τι πληγές θα αφήσει, δεν μπορούμε να προβλέψουμε την επόμενη μέρα. Θα προχωρήσουμε προς έναν κόσμο που θα ενθαρρύνει τη συνείνεση και τη συνεργασία μέσω μιας δίκαιης διεθνούς διακυβέρνησης ή θα περιχαρακωθούμε πίσω από σύνορα και τείχη, με την κάθε χώρα να επιχειρεί να επιβιώσει μέσα σε έναν απρόβλεπτο κόσμο;

Για τους αισιόδοξους, το πιο ενθαρρυντικό σημάδι των ημερών είναι η πρωτοφανής συνεργασία μεταξύ επιστημόνων όλου του κόσμου στην

αναζήτηση θεραπείας και εμβολίου για τον νέο κορωνοϊό. Η επέλαση του ιού ανατρέπει τη ζωή όλων σε κάθε κοινωνία, όχι μόνο σε κάποιες απομακρυσμένες χώρες, όπως συνέβη σε άλλες περιπτώσεις. Ετσι, ανέτρεψε τα δεδομένα και στην επιστήμη. Σε μια γιγαντιαία επιχείρηση, ερευνητές σε όλο τον κόσμο μοιράζονται τις γνώσεις τους αμέσως, από τον Ιανουάριο, όταν Κινέζοι επιστήμονες δημοσίευσαν το γονιδίωμα του νέου ιού. Τα αποτελέσματα των ερευνών αναρτώνται αμέσως σε ειδικές ιστοσελίδες, δεν περιμένουν μήνες για να δημοσιευθούν σε περιοδικά. Ετσι ο ένας ερευνητής βοηθάει τον άλλον. «Μπορούμε να δουλέψουμε συλλογικά τώρα, αφήνοντας στην άκρη την προσωπική ακαδημαϊκή μας εξέλιξη, επειδή είναι ζήτημα επιβίωσης», εξήγησε στους New York Times ο Ρίαν Κάρολ, καθηγητής στην Ιατρική Σχολή του Χάρβαρντ.

Παρότι κάθε χώρα χαράσσει τη δική της απάντηση στον ιό, κλείνοντας σύνορα, επιβάλλοντας μέτρα απομόνωσης στους πολίτες, όλες βασίζονται στη συνεργασία μεταξύ τους – για υλική και τεχνική στήριξη, για τον επαναπατρισμό πολιτών, για

τη θεραπεία ή για εμβόλιο. Η συνεργασία δεν είναι δεδομένη, η ανάγκη για λύσεις αντικαθιστά τη φυσική ροπή προς τον ανταγωνισμό. Στις ΗΠΑ, πολιτείες συναγωνίζονται για υγειονομικό υλικό, με αποτέλεσμα την άνοδο των τιμών. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, που ολιγωρούσε έως τώρα, επιχειρεί να διορθώσει την κατάσταση. Στην Ε.Ε., άμεση αντίδραση κάποιων χωρών ήταν να απαγορεύσουν τις εξαγωγές υγειονομικού υλικού, πριν αρχίσουν οι προσπάθειες συντονισμού και εκπλώσεις αλληλεγγύης. Η Ένωση χαλάωσε τους αυστηρούς κανόνες της για κρατικές δαπάνες και για τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων, εργαζομένων και άλλων, ώστε να καλυφθούν ανάγκες που προέκυψαν με την κρίση. Επίσης, προτείνεται τεράστια επιχείρηση χρηματοδότησης των κρατών-μελών, η οποία δεν πρέπει να επισκιάζεται από τη συζήτηση για το εάν το πακέτο θα συμπεριλαμβάνει και κοινό ομόλογο. Τα κλειστά σύνορα και οι πρόσκαιρες εντάσεις δεν σημαίνουν απομόνωση. Η ανάγκη για επιβίωση καταρρίπτει δόγματα.

Σαφνικά, πολίτες πλούσιων χωρών αντιλαμβάνονται πόσο εξαρτώνται

από ανθρώπους που γεννήθηκαν αλλού. Στη Βρετανία, λόγω Brexit, είχαν αντιληφθεί νωρίτερα ότι οι μετανάστες παίζουν δυσανάλογα μεγάλο ρόλο στον υγειονομικό τους τομέα. Όπως και στη γεωργία. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες τα κλειστά σύνορα απειλούν τη γεωργική παραγωγή. Στις ΗΠΑ, το 62% των εργαζομένων στη γεωργία είναι μεταναστές, όπως και ένας στους τέσσερις γιατρούς. Η εκτόξευση της ανεργίας αναγκάζει κάθε κυβέρνηση να αναζητήσει πολιτικές που θα αμβλύνουν τις επιπτώσεις και θα αποτρέψουν επιδείνωση της κοινωνικής ανασφάλειας. Η λιτότητα τώρα θα εμποδίσει την επιβίωση.

Όσο και εάν οι πλούσιες χώρες μπουν στον πειρασμό να απομονωθούν, να αδιαφορήσουν για το τι θα συμβαίνει εκτός συνόρων, η επιλογή αυτή θα ήταν αδιέξοδη. Εξαρτώνται και αυτές από όλες τις άλλες χώρες, όπως ο πολίτης εξαρτάται από τους συμπολίτες του. Στον μικρό, σφαιρικό πλανήτη μας, ουδείς είναι άτρωτος ή αμέτοχος. Η δυστυχία μεταδίδεται και προσβάλλει τον καθένα. Σαν ιός. Η θεραπεία βρίσκεται στη συνεργασία. Είναι ανάγκη. Ζήτημα επιβίωσης.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

A-νόπος βίος και ιός

Ο τρόμος για τον κορωνοϊό μας παραλύει. Πάμπολλες αφορμές θανάτου παραμονεύουν σε κάθε κλάσμα δευτερολέπτου. Ο κορωνοϊός μας τρομοκρατεί, γιατί δεν τον ξέρουμε, μας αιφνιδιάσει και δεν έχουμε τρόπους να αμυνθούμε – φάρμακα και εμβόλιο. Μας πανικοβάλλει το κατακόρυφα αυξημένο στατιστικό ενδεχόμενο να μολυνθούμε. Να έχουμε έναν βασιανιστικό θάνατο μέσα σε νοσοκομειακό αλαλούμ πανικού.

Όταν υπάρξουν φάρμακα και εμβόλιο, ο τρόμος θα αποσβεσθεί. Μόνο επειδή θα μειωθεί το στατιστικό ενδεχόμενο θανάτου μας. Μήπως θα ξέρουμε και ποιο «νόημα» (αίτια και σκοπό) έχει η ύπαρξη του κορωνοϊού; Όχι, όπως δεν ξέρουμε τι «νόημα» έχουν και οι παντοειδείς καρκίνοι, το έμφραγμα, το εγκεφαλικό επεισόδιο – οι αναρίθμητες αφορμές θανάτου – τι «νόημα» έχει επιτέλους ο θάνατος.

Αλλοτε, σε πολιτισμούς του παρελθόντος, ήταν μάλλον δεύτερη (όχι δευτερεύουσα) η ανάγκη για φάρμακα - εμβόλιο και πρώτα η ανάγκη για «νόημα». Ποιος βεβαιώνει αυτή την πρωτιά; Η πράξη, οι θεοί των ανθρώπων, ο μνημειωμένος λόγος τους. Οι άνθρωποι μιλούσαν για το «νόημα» της ύπαρξης, οπανάτα με νομικές κατηγορίες και λεκτικά σχήματα – τις εμπειρικές απαντήσεις τους τις αποτύπωναν στους θεσμούς του οργανωμένου κοινού βίου, όπως και στις γλώσσες της Τέχνης: σε ζωγραφίες, γλυπτά, μουσική, αρχιτεκτονήματα, χορό, δραματολογία. Σήμερα μοιάζει να ζούμε σε έναν

πολιτισμό α-νοσίας, άσκεπτης αδιαφορίας για τα ουσιώδη, φανερά παραμονεύουν σε κάθε κλάσμα δευτερολέπτου. Ο κορωνοϊός μας τρομοκρατεί, γιατί δεν τον ξέρουμε, μας αιφνιδιάσει και δεν έχουμε τρόπους να αμυνθούμε – φάρμακα και εμβόλιο.

Πιστοποιούμε αυτόν τον κατεστημένο μηδενισμό στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του βίου μας, ατομικού, συλλογικού, παγκόσμιου. Στα κίνητρα και στους στόχους της λεγόμενης «πολιτικής», στα συστήματα λειτουργίας της οικονομίας, στη λογική των παραγωγικών και ανταλλακτικών σχέσεων, στον πρωτογονισμό κυριαρχίας του ιδιωτικού πάνω στον δημόσιο (κοινωνικό) τομέα. Και εμφανέστερα, στους κυδαίνα χρηστικούς στόχους της Παιδείας, στην εμπορευματοποίηση της «πληροφόρησης» και της Τέχνης, την παγιότευση και των δύο στη στεγνή προτεραιότητα των «εντυπώσεων».

Πριν από 133 χρόνια, ο Νίτσε πιστοποιούσε, με προφητική ενάργεια συγκλονιστική, ότι «ο μηδενισμός στέκει στην πόρτα μας... η απαξίωση κάθε αξίας, η απουσία κάθε νοήματος – λείπει ο σκοπός, λείπει η απάντηση στο γιατί». Ψηλαφούμε σήμερα αυτόν τον θελημένο και ανάληπτο, παγερό μηδενισμό κάθε «νοήματος», στη φυσιογνωμική εκφραστική του προέδρου Τραμπ, στα νεκρόφιλα χαμόγελα της κυρίας Μέρκελ, στη ματαιόσπουδη ταπεινής της κυρίας Λαγκάρντ ή, απλώς, στην κωμική ανεπάρκεια σπουδαιοφανών ημετέρων σπιθαμιαίων.

Ο ακαταμάχητος και κατεστημένος πια μηδενισμός ότι «με τον θάνατο τελειώνουν όλα», είναι πρω-

τίστως γέννημα της αλλοτριώσεως του εκκλησιαστικού γεγονότος σε ατομοκεντρική θρησκεία. Το είχε και αυτό διαγνώσει εναργέστατα ο Νίτσε, διαφαίνεται η διάγνωση στην ανιγημιακή συχνά γλωσσική του τόλμη. Η μόνη εκφραστική που μπορεί να μεταγγίσει βεβαιότητα ότι με τον θάνατο δεν τελειώνουν όλα, αλλά υπάρχει δυνατότητα ο θάνατος να «πατείται θανάτω», είναι πράξη, εμπειρική μετοχή. Όχι ιδεολογική επινόημα, όχι νομτική βεβαιότητα, όχι ψυχολογική αυθυποβολή. Είναι Γιορτή, εμπειρία κοινωνούμενης βεβαιότητας, δώρο της χαράς που γεννιέται προκαθόριστα όπως κάθε αληθινός έρωτας.

«Δεν θα πεθάνουμε ποτέ κουφάλα νεκροφάφτην», τραγουδάγε κάποτε ο Σαρβόπουλος συνοψίζοντας, όπως γίνεται συχνά στην Τέχνη, μια κοινή (την εκκλησιαστική) εμπειρία. Στη ζωή της Εκκλησίας, κάθε σύνδεση Ευχαριστίας είναι γιορτή χαράς, γιατί ο θάνατος «πατείται θανάτω» – αν δεν υπάρχει η κοινωνούμενη χαρά, δεν έχει νόημα και η σύνδεση. Η πίστη είναι σχέση, σχέση που τη συνιστά η εμπιστοσύνη, εμπιστοσύνη που τη γεννάει ο έρωτας. Ούτε το κήρυγμα, ούτε οι νουθεσίες, ούτε ο νομικισμός της ντιρεκτίβας γεννάνε έρωτα.

Αυτήν την εξόφθαλμη πραγματικότητα μοιάζει να μην μπορεί πια να την αναγνωρίσει η πλειονότητα των επισκόπων της ελλαδικής Εκκλησίας. Ίσως είναι φυσιολογικό. Διακόσια τώρα χρόνια στην Ελλάδα, η Εκκλησία είναι υποταγμένη στον

ρόλο της «επικρατούσας θρησκείας», επομένως ταυτισμένη με τη νοσησιαρχία της κοινής ωφέλειας, τον διδασκισμό της ιδεολογίας, τον νομικισμό της ηθικής αποτελεσματικότητας – δηλαδή με τη θνητότητα ως νομοτέλεια.

Ετσι, αποδέχθηκαν οι επίσκοποι να απαγορευθεί η συγκρότηση και φανέρωση της Εκκλησίας στην Ευχαριστία, προκειμένου να σωθούν από τον θάνατο οι βαφτισμένοι στον αναστάσιμο θάνατο. Αποδέχθηκαν να διαστραφεί η γιορτή της υπαρκτικής ελευθερίας σε θέαμα και ακρόαση τηλεοπτικό. Προφανέστατα, επειδή πιστεύουν οι ιεράρχες ότι ο ρόλος της Ευχαριστίας είναι απλώς κηρυγματικός: να «ωφεληθεί» το άτομο, να διδαχθεί, να τονωθεί συναισθηματικά, να συμμορφωθεί με δεοντολογικές ντιρεκτίβες. Η Εκκλησία σήμερα έχει να κάνει με τη συμπεριφορά, καμία σχέση με την ύπαρξη.

Γιατί υπάρχουμε; Κι αν έχει αιτία και σκοπό η ύπαρξη, γιατί είναι εφήμερη, γιατί ο τρόμος της αναπαράστασης; Η Εκκλησία απαντάει σε αυτά τα ερωτήματα ως γεγονός, όχι με κηρύγματα. Την αγάπη της μάνας ή τον αληθινό έρωτα δεν τα μαθαίνουμε μέσα από ιδεολογικές παραλήψεις, η γνώση και των δυο «γεννιέται», είναι εμπειρία, χαρίζεται «ανεισιδούτως» χάρη στην αμεσότητα της σχέσης.

«Δεν θα πεθάνουμε ποτέ, κουφάλα νεκροφάφτην» – η Εκκλησία το βεβαιώνει τραγουδώντας «Χριστός Ανέστη»!

Για ποιον κτυπά η καμπάνα

Του ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΑΒΡΑΑΜ

«Κανένας άνθρωπος δεν είναι νησί, ακέριος μοναχός του/ Κάθε άνθρωπος είναι ένα κομμάτι ηπείρου, ένα μέρος στεριάς. Αν η θάλασσα ξεπλύνει ένα σβόλο χώμα, η Ευρώπη γίνεται μικρότερη/ Όπως κι αν ξεπλύνει ένα ακρωτήριο ή ένα σπίτι φίλων σου ή δικό σου. Κάθε ανθρώπου ο θάνατος λιγοστεύει εμένα τον ίδιο, γιατί είμαι ένα με την Ανθρωπότητα. Και έτσι ποτέ σου μη στέλλεις να ρωτήσεις για ποιον κτυπά η καμπάνα. Κτυπάει για σένα.»

(Τζον Ντον, «Προσευχές σε περιπτώσεις ανάγκης».)

Στο απόσπασμα από το έργο του Άγγλου θεολόγου και ποιητή Τζον Ντον (1572-1631), το οποίο χρησιμοποίησε ο Αμερικανός συγγραφέας Έρνεστ Χέμινγουεϊ στον πρόλογο του βιβλίου του, «Για ποιον κτυπά η καμπάνα», που έχει βασικό θέμα τον εμφύλιο πόλεμο στην Ισπανία και την πάλη ενάντια στον φασισμό, προβάλλονται έντονα οι μεγάλες ιδέες του ανθρώπου και του διεθνισμού. Ίδρες που τόσο πολύ χρειαζόμαστε σήμερα σε όλον τον κόσμο για να ανακαιτίσουμε από κοινού την πανδημία του κορωνοϊού και τις αρνητικές συνέπειές της σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης δραστηριότητας: στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, εκπαιδευτικό, αθλητικό, πολιτιστικό, θρησκευτικό και άλλους τομείς. Η αλληλοκατανόηση, η ενσυναίσθηση, το φιλότεμπο, η αλληλεγγύη, ο αλtruισμός και η συνεργασία αποτελούν συστατικά στοιχεία του ανθρωπισμού και του διεθνισμού. Είναι αξίες που τροφοδοτούν και προάγουν την αρετή και την τόλη για να απεγκλωβιστούμε από το μοναχικό εγώ μας, το ατομικό μας συμφέρον και να απελευθερώσουμε το πλεόνασμα της αγάπης και της δοτικότητας, στρέφοντας το πρόσωπό μας και τείνοντας τα χέρια μας προς αυτούς που έχουν ανάγκη, είτε είναι κράτη και λαοί που βρίσκονται σε хаοτική κατάσταση, είτε είναι δυσπραγούντες και ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, είτε είναι ο ανήμπορος γείτονάς μας.

Αν μέσα σε αυτήν την επέλαση του πολυπολιτισμικού θανάτου, αισθανθούμε έστω για μια στιγμή τον συγκλονιστικό στίχο του Τζον Ντον που ενέπνευσε και τον Χέμινγουεϊ, «Κάθε άνθρωπου ο θάνατος λιγοστεύει εμένα τον ίδιο, γιατί είμαι ένα με την ανθρωπότητα», τότε μπορούμε να ελπίζουμε, άσχετα αν σε διακρατικό επίπεδο, τα πράγματα λειτουργούν άδελφ υπολογιστικά, χρησιμοθηρικά, ανταγωνιστικά, με τον τύπο «ο θάνατός σου η ζωή μου». Πέραν από τον ανταγωνισμό ΗΠΑ-Κίνας, ακόμη και σε αυτήν την Ε.Ε. για άλλη μια φορά, όπως και με την οικονομική κρίση, καταρρακώνεται η αρχή της αλληλεγγύης, τα πάντα κρίνονται με χρηματοπιστωτικούς όρους και ο καθένας τραβά τελικά μοναχός τον δρόμο του, ενισχύοντας τις φωνές που επιθυμούν την αποσύνθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε αντίθεση όμως με τον διακρατικό ανταγωνισμό, σε διανθρώπινο επίπεδο, αισθανόμαστε να βρίσκεται σε εξέλιξη ένα τοπικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο κύμα ευαισθησίας, συγκίνησης, συμπόνιας και θέλησης για βοήθεια, βλέπουμε να αναδύεται ένα φωτεινό ουράνιο τόξο ανθρωπιάς και αλληλεγγύης, νιώθουμε μια πανανθρώπινη διαδύληση των ηθικών αξιών.

Αυτή η πρωτοφανής διεθνής συγκυρία έχει γεννήσει τρία αλληλένδετα πεδία μάχης που απαιτούν τη μέγιστη συνεργασία. Το ένα μέτωπο είναι η πρώτη γραμμή της μάχης. Είναι το μέτωπο που επωμίζεται το πρώτιστο έργο της σωτηρίας της ζωής, της αναχαίτισης της εξάπλωσης του κορωνοϊού και της διαδύλησής του. Οι ηρωικά μαχόμενοι σε αυτό το πεδίο είναι το ιατρικό, νοσηλευτικό, υγειονομικό και ερευνητικό επιστημονικό προσωπικό με επίκεντρο τα δημόσια νοσοκομεία. Είναι οι άμεσα εκτεθειμένοι στον κίνδυνο και σε αυτούς προσβλέπει το κράτος και ο κόσμος, σε αυτούς στηρίζεται ην ελπίδα και

την αισοδοξία για την απάμβλυνση της κρίσης και την τελική νίκη. Αρωγός σε αυτόν τον αγώνα είναι οι κυβερνήσεις που αποτελούν το δεύτερο, διοικητικό μέτωπο. Ανάλογα με τις αποφάσεις τους ή θα επιταχύνουν ή θα επιβραδύνουν την πορεία προς την ανακοπή και την υπέρβαση της κρίσης ή ακόμη και θα την οξύνουν. Το πιο σημαντικό για τις κυβερνήσεις, είναι να συνδυάσουν την άμεση εξασφάλιση και παροχή στα νοσοκομεία και τα εργαστήρια, τεχνολογικού, προστατευτικού και διαγνωστικού εξοπλισμού και αναλωσίμων, με την έγκαιρη λήψη προστατευτικών μέτρων για τους πολίτες, τη σωστή προβολή για την κατανόησή τους και τον ορθό έλεγχο για την υλοποίηση αυτών των μέτρων. Σε αυτήν την κρατική μάχη δεν έχουν θέση η ατολμία και η έλλειψη αποφασιστικότητας, ούτε οι αλχημείες για το πού θα βρεθούν τα λεφτά, ούτε οι τραπεζικές μανούβρες, ούτε οι ψηφοθηρικές προσεγγίσεις ανόητων πολιτικών, ούτε οι κομματικές αντιπαραθέσεις. Γιατί είμαστε όλοι στην ίδια βάρκα. Η ορθολογική και κοινωνικά ευαίσθητη πολιτική που αποβλέπει στο κοινό καλό θα διασώσει την αξιοπιστία του κράτους και των πολιτικών δυνάμεων (κυβέρνησης και αντιπολίτευσης) και θα συντείνει καταλυτικά στην εναρμοσύνη της κρατικής, συλλογικής και ατομικής ευθύνης.

Υπάρχει όμως και ένα τρίτο μέτωπο. Είναι μια τρίτη γραμμή στα μετόπισθεν, την οποία θεωρώ εξίσου σημαντική και για το παρόν και ιδιαίτερα για ένα πιο ευοίωνο μέλλον. Σε αυτήν τη σωθεί και θα αναγεννηθεί το διαχρονικό πνεύμα, η ηθική και η αισθητική του ανθρώπου. Σε αυτήν τη μεγάλη μάχη έχουν χρέος να συστρατευθούν οι διαποσούμενοι, οι πνευματικοί άνθρωποι, οι λογοτέχνες, οι καλλιτέχνες, οι αθλητές, προσωπικότητες που επιπρεάζουν την κοινή γνώμη με το ξεχωριστό έργο τους και τις πολιτικές και κοινωνικές τους παρεμβάσεις. Οφείλουν να κάνουν πιο έντονη την παρουσία τους και οι εκπαιδευτικοί, όχι ως εξειδικευμένοι επιστήμονες σε γνωστικούς κλάδους, αλλά ως παιδαγωγοί που μπορούν να συμβάλουν τα μέγιστα στην ηθικοπνευματική, αισθητική και κοινωνικοπολιτική καλλιέργεια των παιδιών και των νέων. Σε αυτόν τον αγώνα καθοριστικός είναι και ο ρόλος της οικογένειας, που αποτελεί τον πρώτο πυρήνα μέσα στον οποίο συντελείται η διαδικοσία διαμόρφωσης του χαρακτήρα των παιδιών, ο εμβολιασμός τους με αξίες και η κοινωνικοποίηση τους.

Σε αυτήν την τραγική στιγμή που χάνονται άδικα ζωές, κλυδωνίζεται η οικονομία και συρρικνώνεται το κατά κεφαλή εισόδημα, οφείλουμε να σταθούμε όρθιοι και να αυξήσουμε την κατά κεφαλήν καλλιέργεια, την κατά κεφαλήν ηθική και σε τοπικό και σε ευρωπαϊκό και σε παγκόσμιο επίπεδο. Το όμορφο και αγωνιστικό σύνθημα «Σκέφτομαι παγκόσμια, δρω τοπικά» αναγεννάται σήμερα όπως τον Φοίνικα μέσα από τις στάχτες της παγκόσμιας υγειονομικής και οικονομικής πανδημίας. Το ζήτημα λοιπόν τώρα, είναι ότι παρόλλαμε τη μάχη στο πρώτο και δεύτερο μέτωπο για τη σωτηρία ανθρώπων ζωώνεϊνα να πετύχουμε και στο τρίτο μέτωπο: να αναδείξουμε τις μεγάλες ηθικές και πνευματικές αξίες, τις ανθρωπιστικές και διεθνιστικές ιδέες και να καταφέρουμε να παγκοσμιοποιήσουμε τον προβληματισμό και τον αναστοχασμό για την πορεία του ανθρωπίνου πολιτισμού, να παγκοσμιοποιήσουμε την αντίδρασή μας ενάντια στις πολιτικές που παράγουν την ασχμία, τον ανελέπτο και αδυσώπητο ανταγωνισμό και την ανήθικη φιλοσοφία που θέλει τα κέρδη να είναι πάνω από τη φύση, τον άνθρωπο και τον πολιτισμό. Γι' αυτό, γνωρίζοντας τώρα «για ποιον κτυπά η καμπάνα» και κτυπά για όλους μας σε όλον τον κόσμο, ορθολογικοί, ευαίσθητοι και ανήσυχοι άνθρωποι όλων των χωρών, ενωθείτε!

Ο κ. Μενέλαος Αβραάμ είναι δρ Φιλοσοφίας. rodo@primehome.com

Δανοί καλωσορίζουν συγγενείς τους στο Διεθνές Αεροδρόμιο της Κοπεγχάγης, οι οποίοι είχαν εγκλωβιστεί στο Περού, εξαιτίας του COVID-19. Η πτήση της SAS έκανε την πιο μακρά πτήση στην ιστορία της.

«Πανδημία» στο Κυπριακό χωρίς αναισθητικό

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Η υπόθεση της πανδημίας επισκιάζει κάθε άλλη ανθρώπινη δραστηριότητα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο οι διεργασίες για το Κυπριακό, που ήταν προγραμματισμένες από τον ΟΗΕ για το διάστημα αμέσως μετά την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας στην τ/κ κοινότητα, στις 26 Απριλίου 2020, μετατίθενται για το τέλος του χρόνου. Ήδη ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτιέρες παρουσίασε στις 27 Μαρτίου τις προτεραιότητες του Οργανισμού που θα έχουν ως κύρια αποστολή τους τον συντονισμό δυνάμεων για την αντιμετώπιση της παγκόσμιας απειλής. Γι' αυτό δήλωσε πως «οι ειδικοί μας απεσταλμένοι προσπαθούν να πετύχουν κατάπαυση του πυρός στη Συρία, την Υεμένη, και τη Λιβύη. Πολλά από τα κινήματα έχουν ανταποκριθεί θετικά, ενώ σε μερικά έχουμε δει ακόμη και συνεργασία. Σε άλλες περιπτώσεις δεν προχωρούν όπως συμβαίνει στο Τσαντ». Ο γ.γ. του ΟΗΕ συμπεραίνει ότι «όλοι σταδιακά συνειδητοποιούν ότι έχουμε μόνο έναν πόλεμο, αυτόν κατά του κορωνοϊού». Στις 31 Μαρτίου ο Ν. Αναστασιάδης και ο Β. Νετανιάχου «συζήτησαν τρόπους που αφορούν τη μάχη κατά του κορωνοϊού, καθώς και τη διμερή συνεργασία σε θέματα πολιτικής, έρευνας και ανάπτυξης και προμηθειών». Οι διαπιστώσεις του γ.γ. του ΟΗΕ ενέχουν ιδιαίτερη σημασία στην περίπτωση της Κύπρου, καθώς την μέχρι τώρα δεν έχει διαπιστωθεί κάποιο θετικό «κρούσμα» στο νησί. Η κρίση αντί να φέρει κοννότερα κοινότητες, ηγεσίες και επιτροπές, έως τώρα κα-

ταγράφει νέες αποστάσεις και νέα ψυχρότητα. 1) Η διαχείριση του ζητήματος της διακίνησης προσώπων στα «σημεία ελέγχου» από και προς το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου. Ο Ν. Αναστασιάδης ανακοίνωσε στο τέλος Φεβρουαρίου κλείσιμο 4 σημείων. Κανένας ρόλος στην Τεχνική Επιτροπή για την Υγεία. Καμιά συνεννόηση με τον Μ. Ακιντζι παρόλο που σε συνάντηση των δύο ηγετών στις 3 Φεβρουαρίου συμφωνήθηκε το αντίθετο. Και βέβαια καμιά προηγούμενη διαβούλευση με την Ε.Ε. και ως εκ τούτου το θέμα απασχολεί τη νομική υπηρεσία της Ε.Ε. Στη συνέχεια την σκυτάλη πήρε η «κυβέρνηση» Τατάρ και τα έκλεισε όλα. 2) Η Τ.Ε. για την Υγεία αποτελείται από ειδικούς επιστήμονες και των δύο πλευρών. Είναι σε θέση να έχει εικόνα και στοιχεία από όλη την Κύπρο. Θα μπορούσε να εισηγηθεί κλείσιμο σημείων ελέγχου, με βάση την επιστημονική της γνώση. Αντί να παίζει ηγετικό ρόλο, μήπως σε καραντίνα και ο κάθε επικεφαλής της απευθύνεται στη δική του κοινότητα. 3) Η επικοινωνία ανάμεσα στους δύο ηγέτες, οι συμβολισμοί, η διάθεση, τα μηνύματα, ο τρόπος εμφάνισης τους στην κοινή γνώμη ενέχουν μεγάλη πολιτική σπουδαιότητα, αν βέβαια ενδιαφέρει κάποιους το σύνολο της Κύπρου. Η καθηγήτρια Θεανώ Καλαβανά σημειώνει ότι «για να μπορεί ένας ηγέτης να κάνει όλα αυτά χρειάζεται να έχει αναπτυγμένη την συναισθηματική νοημοσύνη που είναι συνδεδεμένη με αυτό που ονομάζεται ενσυναίσθηση. Το να μπορεί,

δηλαδή, να κατανοεί, τα αισθήματα των ατόμων που ηγείται», (άρθρο, «Καθημερινή», 28/3). Το μέλος της Τ.Ε. για τη Διατήρηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, πολεοδόμος, Γλαύκος Κωνσταντινίδης (31/3) συμπληρώνει τις παρατηρήσεις της Θ. Καλαβανά ως εξής: «αν κοιτάξει όμως κανείς το Κυπριακό κάτω από το πρίσμα της προσέγγισης στο όλο ζήτημα, οι παράπλευρες επιπτώσεις δεν θα μπορούσαν να ήταν χειρότερες για το Κυπριακό και την Κύπρο. Γιατί η Κύπρος λειτουργήσε σαν δύο χώρες. Η επιλογή να υιοθετήσουμε «εμείς» τα δικά μας μέτρα εδώ και οι Τουρκοκύπριοι τα «δικά» τους εκεί φέρνει τη διχοτόμηση πολύ κοντά, εμβαθύνει τον διαχωρισμό και εμπεδώνει μια πραγματικότητα της Κύπρου των δύο πλευρών». 4) Μέσα σε ένα περιβάλλον μη επαφών, ο Μ. Ακιντζι στις 28 Μαρτίου ανακοίνωσε ότι απέστειλε επιστολές στην Τουρκία, στην Ε.Ε., στην Παγκόσμια Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανάπτυξης. Ο Μ. Ακιντζι επισμημαίνει προς όλους πως η βοήθειά τους «θα είναι ζωτικής σημασίας για την τ/κ κοινότητα σε αυτή τη δύσκολη μάχη», ενώ κάνει λόγο για «σοβαρές ελλείψεις στον τομέα της υγείας». Σημειώνει δε πως «οι Τ/κ έχουν περιορισμένες ευκαιρίες πρόσβασης σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω άδικων αποφάσεων». Βεβαίως έχει την ειδική του σημασία του πως ο Τ/κ ηγέτης απέστειλε επιστολή στον πρόεδρο της Τουρκίας με τον οποίο οι ευθείες γραμμές επικοινωνίας εξακολουθούν να παραμένουν προβληματικές. Μία

εβδομάδα ενωρίτερα η Ε.Ε. ανακίνωνσε οικονομική βοήθεια προς την τ/κ κοινότητα ύψους 5 εκατομμυρίων ευρώ για να αγοραστεί ιατρικός εξοπλισμός, αναπνευστήρες, αντιδραστήρια για τεστ και μάσκες, γάντια και άλλα αναλώσιμα. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του τ/κ επιμελητηρίου μικρομεσαίων καταστηματαρχών μέχρι το τέλος της κρίσης του κορωνοϊού «θα έχει χρεοκοπήσει το 70%-80% των περίπου 15.000 μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες εροδοτούν γύρω στις 40.000-45.000 εργαζόμενους –ήδη σταμάτησε το 80% της οικονομικής δραστηριότητας» (1/4). 5) Η διασύνδεση της πανδημίας με το κλασικό Κυπριακό δείχνει ότι τα πράγματα ολοένα και δυσκολεύουν. Η κρίση ως εργαλείο για να επανασυγκληθούν πράγματα δεν είναι στην ατζέντα της κοινότητας που όφειλε να έχει πιο ανοικτές κεραιές για την επίλυση. Η κρίση επιβάλλει μικρές και συμβολικές κινήσεις, όπως κάνουν Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι, που επιτρέπει στον Πούτιν να στέλλει βοήθεια στον Τραμπ και στον Α. Γκουτιέρες να μιλά για επιτυχημένες προσπάθειες κατάπαυσης του πυρός σε διάφορες περιοχές. Η ε/κ ηγεσία παραμένει αιχμάλωτη της ρητορείας που η ίδια φρόντισε να καλλιέργησει. Δύο βήματα και δεν μπορείς να συνεννοηθείς σε τρία πράγματα για την πανδημία και μετά νομίζεις ότι θα έχεις ακροατήριο να καταγγέλλεις επ' άπειρον την τουρκική αδιαλλαξία;

www.larkoslarkou.org.cy

Ο κίνδυνος και η ευκαιρία

Του ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

«**Στα κινεζικά** η λέξη «κρίση» γράφεται με δύο γράμματα. Το ένα σημαίνει κίνδυνος και το άλλο σημαίνει ευκαιρία», είχε πει ο Τζον Κένεντυ. Βέβαια θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι αυτό συμβαίνει σε οικονομικές κρίσεις, σε εμπόλεμες καταστάσεις και όχι σε κρίσεις ζωής-θανάτου, όπως η πανδημία του κορωνοϊού την οποία βιώνουμε. Όμως, η ιστορία της ανθρωπότητας επιβεβαιώνει τον Τζον Κένεντυ και κατ' επέκταση τους Κινέζους. Η κρίση φέρνει πάντα ευκαιρίες. Οποιασδήποτε φύσεως και να είναι, όσο μικρή ή μεγάλη, πάντα δημιουργεί ευκαιρίες. Το θέμα είναι να είσαι σε θέση, μέσα στη δύση της κρίσης, να εντοπίσεις την ευκαιρία και να την αξιοποιήσεις.

Η πανδημία του κορωνοϊού κτύπησε για τα καλά την πατρίδα μας. Κανένας δεν περίμενε τι θα έρθει. Όχι μόνο εμείς αλλά και η Ευρώπη, στο σύνολό της, υποβάθμισε τον κίνδυνο. Δυστυχώς, η πανδημία βρήκε πολλές χώρες απροετοίμαστες. Όταν όλα αυτά τα δραματικά συνέβαιναν στην Κίνα τα θεωρούσαμε μακρινά και συνεχίζαμε την καθημερινότητά μας ως να μην υπήρχε περίπτωση να κτυπήσει την πόρτα μας. Νομίζαμε ότι ο κορωνοϊός έχει ιθαγένεια και υπηκοότητα. Νομίζαμε ότι υπάρχει κινεζικός, κορεάτικος και σιγκαπουρέζικος. Νομίζαμε ότι υπάρχει άστρος, ιχθύριος και μαύρος ιός. Μα έλα που είναι ένας, παγκό-

σμιος, και δεν γνωρίζεις σύνορα, χρώματα και εθνικότητες. Στην Κύπρο σίγουρα στην αρχή δεν το πήραμε όσο σοβαρά θα έπρεπε. Στην αρχή ο κίνδυνος υποβαθμίστηκε. Τρανή απόδειξη της υποβάθμισης του προβλήματος ήταν η αψυχολόγητη διαχείριση των οδοφραγμάτων. Αν αντιμετωπίζαμε, με την ίδια ευαισθησία, όπως τα οδοφράγματα, με τα κατάλληλα μέτρα στα αεροδρόμια και σε άλλους τομείς της καθημερινότητας ίσως να ήμασταν σε καλύτερη κατάσταση επιβεβαιώνοντας τον Τζον Κένεντυ και κατ' επέκταση τους Κινέζους. Η κρίση φέρνει πάντα ευκαιρίες. Οποιασδήποτε φύσεως και να είναι, όσο μικρή ή μεγάλη, πάντα δημιουργεί ευκαιρίες. Το θέμα είναι να είσαι σε θέση, μέσα στη δύση της κρίσης, να εντοπίσεις την ευκαιρία και να την αξιοποιήσεις.

Όσο τραγικές και να είναι οι επιπτώσεις του ιού, η κρίση θα περάσει. Σίγουρα δεν πρόκειται για το τέλος του κόσμου. Η πατρίδα μας, όμως, με ή χωρίς κορωνοϊό, θα συνεχίσει να αντιμετωπίζει την άλλη «πανδη-

μία», αυτή της διαίρεσης, η οποία από το 1974 είναι εδώ και μασιτίζει όλο τον πληθυσμό, ένθεν και ένθεν της πράσινης γραμμής. Σε αυτό, λοιπόν, έγκειται η ευκαιρία. Το πρώτο γράμμα της κινεζικής γραφής της «κρίσης», δηλαδή τον κίνδυνο, άλλοι λίγο άλλοι πολύ, τον έχουμε εμπεδώσει, το θέμα είναι να αντιληφθούμε το δεύτερο κινεζικό γράμμα, αυτό της ευκαιρίας. Η πρόκληση είναι μπροστά μας. Να αντιμετωπίσουμε την τραγωδία όλοι μαζί, Ε/κ και Τ/κ. Μακριά από μικροπολιτικές, τακτικές και ψευτοεγωισμούς να δούμε πώς μπορούμε να σώσουμε από την πανδημία ολόκληρη την κοινή μας πατρίδα. Γιατί κακά τα ψέματα, δεν υπάρχει κορωνοϊός και ψευδοκορωνοϊός. Δεν υπάρχει Ε/κ και Τ/κ κορωνοϊός.

Η πρωτοβουλία του ΠτΔ να επικοινωνήσει με τον Τ/κ ηγέτη για από κοινού αντιμετώπιση της κατάστασης είναι όχι μόνο σωστή, αλλά και επιβεβλημένη. Ακόμα προς την ορθή κατεύθυνση είναι η συνένωση της συνεννόησης στο πλαίσιο της δικονομικής Τεχνικής Επιτροπής Υγείας. Όλα αυτά είναι δείγματα γραφής της θέλησης για κοινή αντιμετώπιση της κρίσης.

Είναι ακόμα ένα χαστούκι προς όλους αυτούς τους πολιτικάντηδες των δυνάμεων της μη λύσης που είχαν το θράσος και την αναιδεια χιλίων πιθήκων, να εκμεταλλευτούν την ανθρωπινή τραγωδία και να μιλήσουν ακόμα για οδοφράγματα και για δήθεν σύνορα. Ένα χαστούκι

προς όλους αυτούς των «κλείστε τα όλα» και «του εμείς απ' εδώ και αυτοί απ' εκεί».

Αν καταφέρουμε από κοινού να αντιμετωπίσουμε την πανδημία θα είναι η πλέον αξιοπιστή απόδειξη ότι, είτε το θέλουν ορισμένοι είτε όχι, η μοίρα είναι κοινή σε αυτήν τη μαρτυρική γη. Το μεγάλο ερωτηματικό είναι αν θα έχουμε τις ίδιες ευαισθησίες και μετά την κρίση. Αν θα συνεχίσουμε τη συνεννόηση και για τον άλλο ιό, τον καταστροφικό «κορωνοϊό» της διχοτόμησης και της οριστικής διαίρεσης. Να παραδεχτούμε επιτέλους ότι στην αρχή αντιμετωπίσαμε την κρίση με μικροψυχία, κάναμε λάθη, πάθαμε αλλά τουλάχιστον μάθαμε. Γιατί το πάθημα δεν είναι έγκλημα. Έγκλημα είναι όταν το πάθημα δεν γίνεται μάθημα. Αν μπροστά στην τραγωδία ενώσουμε δυνάμεις και την περάσουμε μαζί τότε θα είναι η πλέον τρανή απόδειξη ότι μαζί μπορούμε. Όταν μπορείς να ζήσεις μαζί στα δύσκολα τότε στα εύκολα είναι δεδομένο. Το συγκινητικό, «ενωμένοι θα νικήσουμε» του ΚΕ, να μετατραπεί στο «ενωμένοι, Ε/κ και Τ/κ, θα νικήσουμε».

As εκμεταλλευτούμε, λοιπόν, την ευκαιρία που μας δίνει η τραγωδία του κορωνοϊού. As αφουγκραζόμαστε τη ρήση του μεγάλου Ουίντον Τσώρτσιλ, «Ποτέ μην αφήνεις μια κρίση να πάει χαμένη».

Ο κ. Θεόδωρος Θεοδώρου είναι ειδικός προγραμμάτων ηλεκτρ. υπολογιστών.

Ήξερε ποιος ήταν, ήξερε πού ανήκε

Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Δεν μπορεί να απαντήσω στο ερώτημα «τι να κάνω;», γράφει ο φιλόσοφος Αλασντερ Μάκκινταϊρ, αν δεν απαντήσω προηγουμένως στο ερώτημα: «Ποιος ιστορίας είμαι μέρος;». Για τον αλπομόνιητο Μανώλη Γλέζο αυτό ήταν ένα εύκολο ερώτημα. Ήξερε καλά σε ποια ιστορία ήταν πρωταγωνιστής: την ιστορία της ανυπακοής στην αυθαιρετη ή άδικη εξουσία, αλλοδαπή ή εγχώρια. Είμαι Απεραθίτης και αριστερός, έλεγε με περηφάνεια.

«Δεν είμαι πλάσμα ουρανοκατέβατο», είχε πει σε συνέντευξή του στη Λένα Παπαδημητρίου (ΒΗΜΑgazino, 24/10/16). «Είμαι πλάσμα απεραθίτικο». «Απεραθίτης είμαι αυτός που δεν ορρωδεί μπροστά σε τίποτα» – ο ανυπότακτος. Η Αριστερά γι' αυτόν, ήταν ο διαρκής αγώνας «να αποφασίζει ο λαός για όλα». Αριστερός είναι αυτός που σκάβει τον δρόμο της ουτοπίας: επιμένει να μάχεται γι' αυτό που οι άλλοι θεωρούν ανέφικτο – μια κοινωνία χωρίς εκμετάλλευση. Αν και δεν ήταν ένθεος, ο πυρήνας της σκέψης του ήταν θρησκευτικός: η εξουσία και ο λαός, η αμαρτία της εκμετάλλευσης και η σωτηρία της ισότητας, η καπιταλιστική κόλαση και ο σοσιαλιστικός παράδεισος. Απλές διχοτομίες που απελευθερώνουν τεράστια ανθρώπινη ενέργεια.

Ο ανθρώπινος βίος έχει στη συνείδησή μας τόση συνοχή, όση συνοχή διαθέτει η αναζήτηση προσωπικού αφηγήματος – δηλαδή, ποιος είμαι, τι θέλω, πώς ενεργώ. Τοποθετούμε τις ψηφίδες του βίου μας σε ένα μοτίβο, επιδιώκοντας τη συνοχή. Αναζητούμε αυτό που δίνει στην αφήγυσή μας –στην προσωπική μας ιστορία– νόημα και κατεύθυνση. Ο Μ. Γλέζος δεν είχε αμφιβολίες: νόημα είχε η αντίσταση στην αδικία. Δεν ήταν μια αυστηρά ατομική επιλογή. Η ηθική αφετηρία του ήταν ριζωμένη στον ιδιαίτερο τόπο του, την ιστορία της Ελλάδας, και την ιστορία της Αριστεράς. Η ιστορία της ζωής του ήταν ενσωματωμένη στην ιστορία των κοινοτήτων από τις οποίες αντλούσε την ταυτότητά του. Οι επιλογές του δεν ήταν οι επιλογές ενός αφηρημένου ατόμου, αλλά ενός ιστορικού δρώντος, στο εσωτερικό μιας παράδοσης. Διέθετε επίγνωση της ιστορικής παράδοσης που ενσάρκωνε. «Στις παραμονές των εκτελέσεων», είπε σε μια συγκινητική ομιλία του, «στις παραμονές από κάθε μάχη, μαζευόμαστε και κουβεντιάζαμε και λέγαμε. Αν εσύ ζήσεις, μη με ξεχάσεις. Αν εσένα δε σε βρει το βόλι, όταν συναντάς τους ανθρώπους, θα λες καλημέρα κι από μένα. Κι όταν πίνεις κρασί θα πίνεις κρασί κι από μένα. Κι όταν ακούς τον παφλασμό των κυμάτων θα τον ακούς και για μένα. [...] Κι όταν χορεύεις θα χορεύεις και για μένα. Μπορώ να ξεχάσω αυτό τον κόσμο;». Όχι, δεν μπορούσε. Ζούσε για να τηρήσει την υπόσχεσή του – να τιμή την παράδοσή του και να αφηγείται.

Με την πάροδο του χρόνου, μετά την εμπέδωση της δημοκρατικής ομολότητας το 1974, μετατράπηκε σε εθνικό σύμβολο. Έχοντας προηγηθεί η διεθνής αναγνώριση, ήταν θέμα χρόνου η εγκώρια καθολική αποδοχή του. Η κυρίαρχη

αφήγηση ήταν αυτή του ήρωα, ο οποίος με τον φίλο του Απόστολο Σιάντα, κατέβασε τη σβάστικα από την Ακρόπολη στις 31 Μαρτίου 1941. Μια συμπληρωματική αφήγηση, επέκταση της κυρίαρχης, ήταν αυτή του αιώνιου αντιστασιακού – όχι μόνο στο ναζισμό, αλλά σε οποιαδήποτε εξουσία. Έχοντας ασπασθεί τη διχοτομία εξουσία-«λαός», τασούσαν πάντοτε με τον δεύτερο.

Όταν μια αφήγηση γίνει κυρίαρχη, κινδυνεύει να παγιδύσει τον πρωταγωνιστή της, στο μέτρο που η αφήγηση δεν οργανώνει μόνο τα πεπραγμένα, αλλά καθίσταται περιγράμμα συμπεριφοράς για το μέλλον. Ο χρόνος τότε παγώνει: το παρόν θεωρείται μετενοάρκωση του παρελθόντος· ο πρωταγωνιστής πασχίζει να δικαιώνει τη θέση του στην αφήγηση, όχι να προσαρμόζεται με εγρήγορση στην πραγματικότητα που βιώνει. Η ιστορικότητα μετατρέπεται σε παρελθοντολαγνεία.

Ο Μ. Γλέζος δεν έφυγε από την παγίδα. Η «αντίσταση» μετατράπηκε σε μανιέρα. Υπήρχε πολιτικά όσο υπήρχαν αντίπαλοι να αντιμάχεται, εξουσίες να καταγγέλλει. Τις τελευταίες δεκαετίες υπερασπίστηκε πολιτικούς κουλίγκαν, προσέδωσε ηθική νομιμοποίηση στον (ενίοτε βίαιο) αντιμνημονιακό λαϊκισμό, και ανταποκρίθηκε ασμένως στον ρόλο που η κυρίαρχη αφήγηση του προσέδωσε: να είναι η φωνή της «Ελλάδας που αντιτίκεται». Δεν συνειδητοποιούσε, όμως, ότι ο θυματοποιητικός λόγος δεν προάγει την αυτογνωσία – συγκληίπεται και αποσιωπά.

Απηκώντας το κυρίαρχο αίσθημα της ελληνικής Αριστεράς, η πολιτική του αντίληψη για τον «ηρωικό λαό» ήταν απλουστευτική. Δεν φαίνεται να ήθελε να αντιληφθεί τη σημασία των θεσμών, την ετερογένεια του «λαού», και την εγγενώς εξουσιαστική φύση κάθε διακυβέρνησης. Γι' αυτό ο ψήφος πολιτικός λόγος του παράπαιε μεταξύ λαϊκισμού και ελευθεριακότητας. Η «αντιστασιακή» του μανιέρα δεν του στέργει την καλοσύνη: «δεν είμασταν οκτροί» έγραψε τρυφερά στο προσωπικό του σημείωμα προς την οικογένεια Μπιστσάκη, με αφορμή τον θάνατο του Κων/νου Μπιστσάκη.

Η συνεκτική αφήγηση του ανθρώπινου βίου δυνητικά εμπεριέχει την ανατροπή. Εκκινώντας από μια συγκεκριμένη παράδοση στην αναζήτηση νοήματος, ο πρωταγωνιστής ενδέχεται να ανα-θεωρήσει τις πεποιθήσεις του παραμένοντας ο ίδιος. Η «αντιστασιακή» αφήγηση του Μ. Γλέζου δεν προχώρησε μέχρι τέλους: και να αντισταθεί στο κυρίαρχο γι' αυτόν αφήγημα και να αναθεωρήσει τις απόψεις του για τον κομμουνιστικό ολοκληρωτισμό. Η συναισθηματική του πρόσδεση με την Αριστερά, η ανάγκη να τιμήσει τους συντρόφους του, ίσως δεν του επέτρεψαν να βρει το διανοητικό θάρρος να δει με κριτικό μάτι τα πολιτικά ιδεώδη στα οποία με αυταπάρνηση στρατευόθηκε. Ακόμη κι ένας Ήρωας δεν παύει να είναι άνθρωπος.

Ο κ. Χαρίδημος Κ. Τσούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής Στρατηγικής Διοίκησης στην Έδρα Columbia Ship Management, Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Η κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού και η πνευματική κρίση του κόσμου

Του μητροπολίτη Κωνσταντίας και Αμμοχώστου κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

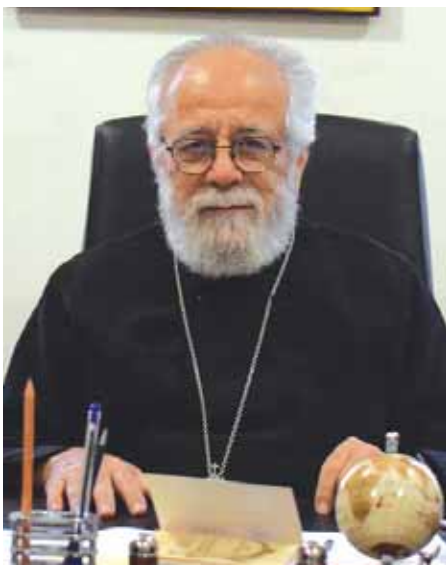
Εχει προκαλέσει αίσθηση η απόφαση ενίων Εκκλησιών ή ιεραρχών να ζητήσουν από τους πιστούς να μη προσέρχονται στην τέλεση των ιερών Ακολουθιών, ακόμα και αυτής της θείας Λειτουργίας, το οποίο σημαίνει και μη συμμετοχή τους στη Θεία Ευχαριστία. Βεβαίως, το μέτρο αυτό δεν ενοχοποιεί την ίδια τη Θεία Ευχαριστία, γιατί είναι πηγή ζωής και σωτηρίας. Ο στόχος είναι η αποφυγή σινάξεων με κίνδυνο τη διάδοση του ιού. Θα ήταν φρόνιμο, όμως, μέσα από αυτή τη δοκιμασία, να διερωτηθούμε, ή περαιτέρω, να προβληματιστούμε για την πνευματική κρίση που υφάρχει αυτή τη στιγμή και ποια απάντηση μπορούμε να δώσουμε στο σοβαρό αυτό εκκλησιολογικό και ευχαριστιακό ζήτημα. Στην ιερά ιστορία της ανθρωπότητας υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που ο άνθρωπος επιχείρησε να αντικαταστήσει τον Θεό και να λάβει τη θέση του. Ο Θεός, μετά από την κατάσταση που δημιουργήσε ο σαρκικός και μόνο τρόπος ζωής των ανθρώπων, αεφάρισε να αποσύρει, άχρι καιρού, το Άγιον Πνεύμα από τους ανθρώπους, λέγοντας: «οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῦτο εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας» (Γεν. 6:3).

Το αποτέλεσμα ήταν η καταστροφή του Κατακλυσμού. Εκείνο που έχει σημασία από το μάθημα αυτό της ιστορίας του ανθρώπινου γένους, είναι ότι οι κατά καιρούς παρουσιαζόμενες κρίσεις ασθευνών, οικονομικών, πολιτικών, πολέμων και καταστροφών, ή και όποιων άλλων κρίσεων στη ζωή της ανθρωπότητας, όλες υποδηλώνουν υφέλπουσα πνευματική κρίση. Ποια είναι η διάγνωση της πνευματικής κρίσης σήμερα και ποια απάντηση μπορούμε να δώσουμε στο συγκεκριμένο πνευματικό πρόβλημα; Η απάντηση του Ιησού Χριστού στο ερώτημα των μαθητών του Ιωάννη τον Βαπτιστή για τη νηστεία είναι κλειδί και στο δικό μας ερώτημα:

Ευχαριστιακή Νηστεία

«καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶ, νηστεῖν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεῖν. ἔλευσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρτῇ ὅτ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις» (Μκ. 2:19-20).

Όταν ο Ιησούς Χριστός αναφερόταν στον χρόνο της απουσίας του, όταν οι μαθητές θα παραμείνουν μόνοι, είναι προφανές ότι αναφερόταν στον χρόνο της σταυρωτής του θυσίας και του θανάτου του, που στην εξέλιξη των γεγονότων των Παθόν, του Σταυρού, του Θανάτου και του ενταφιασμού του Χριστού, θα

έπρεπε να νηστεύσουν. Από την πλευρά όμως του Νυμφίου Χριστού, υπάρχουν δύο προοπτικές:

α) ο Σταυρός και ο θάνατος του Κυρίου και κατ' επέκταση και αυτή αυτή η αναστάση του, αποτελούν τις πράξεις εξουδετερώσεως του κακού, όποιο και αν είναι αυτό το κακό, και η ύψιστη έκφραση της αγάπης του Θεού προς τον άνθρωπο και,

β) οι ανωτέρω λόγοι του Ιησού Χριστού έχουν εσχατολογική και προφητική διάσταση αναφορικά με τη χριστιανική νηστεία. Λέγοντας, «τότε νηστεύσουσιν, ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις», δεν αναφέρεται σε αποχή φαγητών, αλλά πρόκειται για την Ευχαριστιακή Νηστεία. Στο Μυστικό Δείπνο ο Χριστός ήταν παρών και παρέδωσε το Σώμα και το Αίμα του με τον άρτο και τον οίνο (Α΄ Κορ. 11:23-26). Σε λίγο θα οδηγείτο στο σταυρωτικό θάνατο. Εδώ έγκειται η ουσιαστική απουσία του, κατά την οποία οι Μαθητές πρέπει να νηστεύουν. Ο Χριστός, στην παρούσα κρίση, θα τολμούσα να πω ότι δεν είναι παρών, δεν είναι ανάμεσά μας, «διὰ τὸ εἶναι καὶ ἡμῶς σάρκας» (βλ. Ρωμ. 8:1-11). Εκδιώξαμε το Πνεύμα το Άγιο και ασχοληθήκαμε με μόνη τη σάρκα. Ο απόστολος Παῦλος αποδίδει την ασθένεια και το θάνατο πολλών ένεκα της αναισχότιας προσελεύσεως στο Μυστήριο της Ευχαριστίας: «ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀνάξιος κρῖμα ἐντῶν ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦτο ἐν ἡμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. (Α΄ Κορ. 11:29-30). Ο απόστολος Παῦλος, αφενός μεν συνδέει απόλυτα την πνευματική κρίση με την κρίση των σωματικών ασθευνών και των θανάτων, αφετέρου δε τα φαινόμενα αυτά είναι για τον απόστολο «γεγονός κρίσεως», όπως η τελική κρίση του κόσμου, ένεκα της ηθικής και πνευματικής εξαθλίωσης. Στην Αγία Γραφή

υπάρχουν άλλα δύο συγκρίσιμα γεγονότα που μας βοηθούν να κατανοήσουμε τη βαθύτατη πνευματική κρίση των ημερών μας: Όπως ο Ισραηλιτικός λαός καταπάτησε τη Διαθήκη του με τον Θεό τη στιγμή που ο Θεός παρέδιδε το Νόμο στον Μωυσή, αντιοίχως και εμείς, κατά τον απ. Παῦλο, έχουμε καταπατήσει τη Νέα Διαθήκη που υπεγράφη με το Αίμα της θυσίας του Ιησού Χριστού, γιατί ο Χριστός, προσφέροντας τον Άρτο και τον Οίνο κατά τον Μυστικό Δείπνο, είπε: «τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ πάσης διαθήκης ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι» (Α΄ Κορ. 11:25).

Θα τολμούσαμε να ερμηνεύσουμε τη σημερινή κατάσταση ως επιβολή της Ευχαριστιακής Νηστείας από τον ίδιο τον Πατέρα Θεό, ένεκα του γεγονότος της απουσίας του Νυμφίου Χριστού. Ο Χριστός είναι απών από ανάμεσά μας, γιατί, τη στιγμή αυτή που πάσχει η ανθρωπότητα, ο ίδιος με την ανθρωπίνη του φύση, πάσχει, αποθνήσκει και θα αναστηθεί, για να οδηγήσει και πάλι στη χαρά της παρουσίας Του, μέσω της θείας Ευχαριστίας. Είναι καφός Νηστείας της Μ. Τεσσαρακοστής, αλλά και καφός Ευχαριστιακής νηστείας, για να ευδοχήσει ο Πατέρας Θεός να μας αποστείλει και πάλιν το Άγιον Πνεύμα, για να θεραπευθούμε σωματικά και να καταστούμε μέτοχοι του Σώματος και Αίματος του Κυρίου Ιησού Χριστού. Υπενθυμίζω ότι η Οσία Μαρία η Αιγυπτία υπέβαλε στον εαυτό της την ευχαριστιακή νηστεία για σαράντα χρόνια. Πρέπει να υπάρχει πνευματική εργήγορση του καθενός και όλων μας, για να συντομεύσει ο φιλεσπλάχνος Θεός τον χρόνο της «απουσίας» του Νυμφίου και να χαρούμε την μετ' αυτού κοινωνία. Αυτή τη στιγμή βιώνουμε μία συνεχή άνευ Ευχαριστίας «Μεγάλη Παρασκευή» όπου και εμείς αλληλεγγύως συμπάσχουμε με το εσφαγμένον αρνίον του ουράνιου θυσιαστηρίου. Αυτή η στέρηση της θείας Ευχαριστίας μας προκαλεί ατεριόριστη οδύνη που πρέπει να κραυγάζουμε, όπως ο Χριστός επί του Σταυρού: «Ο Θεός μου ὁ Θεός μου, εἰς τί με ἐγκατέλιπες;» (Μκ. 15:34). Άλλωστε, η βεβαίωση της υπαξέσεως της Εκκλησίας είναι η τέλεση της Θείας Ευχαριστίας. Εφ' όσον η πανδημία μάς επέβλεπε περιορισμό κατ' οίκον και βιώνουμε τη στέρηση του Σώματος και Αίματος του Κυρίου, δεν μπορεί παρά με αλληλεγγυή μεταξύ μας, να ανιήσουμε την προσευχή και τις δεήσεις μας προς τον Φιλάνθρωπο Κύριο, τον Θεό του ουρανού και της γης, να φανεί ἔλεος και να μας ελευθερώσει από την ασθένεια της ψυχής και του σώματος, και να ενισχύσει όλους εκείνους που νόσησαν και θα νοσήσουν από τον ιό της επιδημίας.

Η γερμανική «ιδιαιτερη πορεία» και το μέλλον της ευρωπαϊκής ενοποίησης

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

«Το ζήτημα των μελλοντικών γερμανικών προοπτικών δεν μπορεί να συζητηθεί ανεξάρτητα από το ζήτημα της λεγόμενης 'ιδιαιτερης πορείας' των Γερμανών κατά το παρελθόν», σημείωνε ο αείμνηστος Παναγιώτης Κονδύλης (1943-1998) το 1993 στο κείμενό του «Η γερμανική 'ιδιαιτερη πορεία' και οι γερμανικές προοπτικές» (στο: «Μελαγχολία και πολεμική», Θεμέλιο, 2002). Την ίδια στιγμή έδινε έμφαση στο ότι «αν θέλουμε να κατανοήσουμε την κατάσταση των πραγμάτων είναι άκρως παραπλανητικό να συγκρίνουμε τη θεωρία της 'ιδιαιτερης πορείας' με την 'ιδιαιτερη πορεία' ως ιστορικό γεγονός». Ο Κονδύλης διακρίνει δύο ιδεολογικές και συνάμα πολεμικές χρήσεις της θεωρίας αυτής. Η αρχική θετική εκδοχή αποτελεί στην ουσία τον τρόπο με τον οποίο η γερμανική διανόηση κατανόει τη θέση του γερμανικού έθνους στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι από τα τέλη του 18ου έως τα τέλη του 19ου αιώνα. Η θετική κατανόηση της «ιδιαιτερης πορείας» βρίσκει στην στον αντιποδο του Διαφωτισμού και συμπλέει με την απελευθερωτική κριτική της νέας εποχής. Η γερμανική ρομαντική «ψυχική» μένει αμείωτη από τον «ρηχό» φιλελεύθερο κοινοβουλευτισμό της Δύσης, αντιστέκεται στη «μέθη» του καπιταλισμού και μένει σταθερή στα όσια και ιερά, επιδιόδμενη στη μελέτη των κλασικών και την καλλιέργεια του πνευματικού πολιτισμού. Η Γερμανία ανακαλύπτει σε αυτή την στέση την ειδοποιό διαφορά της

από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές δυνάμεις και την ανάγκη σε πολιτισμική της ταυτότητα πολύ πριν αποκτήσει πολιτική ταυτότητα μετά τη στρατιωτική νίκη επί των Γάλλων το 1870.

Κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο, «η 'γερμανική ιδέα' πρόσβαλε ως εκείνη η ιδεώδης συνένωση του πολεμιστή και του στοχαστή που αντιστρατεύεται τα δυτικά 'ιδεώδη των εμπόρων' και είναι κατά πολύ ανώτερή τους. Σύμφωνα με αυτή, η γερμανική 'ιδιαιτερη πορεία' παρέκαμπε τόσο εν λόγω 'εμπόρους' όσο και σύνολο τον 'ρηχό' Δυτικό Διαφωτισμό, του οποίου η στενόμυαλη ορθολογικότητα υποβάσταζε τάχα την κοσμοθεώρηση του 'εμπόρου'». Η δεύτερη εκδοχή της ιδιαιτερης πορείας κατασκευάζεται και κινητοποιείται ενάντια στη θετική στο πλαίσιο της οικονομικής, πολιτικής και στρατιωτικής ανάπτυξης της Γερμανίας, η οποία απειλούσε ευθέως τα αποικιοκρατικά συμφέροντα Άγγλων και Γάλλων, ζητώντας μερίδιο στο παγκόσμιο αποικιοκρατικό σύστημα.

Η αρνητική εκδοχή, που στρέφεται πολεμικά εναντίον των Γερμανών, θα δώσει έμφαση «στην υποπλάσια του γερμανικού ατισμού και στην αδυναμία του αστικού-φιλελεύθερου πνεύματος», η οποία «συννοδύτηκε από την αντιστροφή ανάλογη δύναμη των αντιδραστικών-στρατοκρατικών ιδεών ως επικόλουθο της κοινωνικής ηγεμονίας ημιφουδερικών στρωμάτων». Μεταπολεμικά, θα συνδυασθεί με την

πιο ακραία ρατσιστική εκδοχή που ήθελε «να βλέπει στον Γερμανό το τευτονικό ξανθό κτήνος ή ακόμη τον 'Ούννο' που έθεσε τα μέσα της σύγχρονης τεχνικής στην υπηρεσία του ηδονικού ορμέμφυτου της βάρβαρης καταστροφής, ορμέμφυτο το οποίο προσidiaζε τάχα ανέκαθεν στη φύση του και ήταν επόμενο να τον οδηγήσει σε διαρκή σύγκρουση με την πολιτισμένη ανθρωπότητα». Τη μομφή του «καθυστερημένου έθνους» ασπασθηκαν και οι ίδιοι οι Γερμανοί μεταπολεμικά ως «μια ομολόγη εννοχής για εκείνα τα εγκλήματα που υποτίθεται ότι απέρρυσσαν αναγκαιά από την 'ιδιαιτερη πορεία' που ακολουθήσαν στην παλαιότερη ιστορία τους», αποδεχόμενοι ταυτόχρονα τη φιλελεύθερη διαπαιδαγώγησή τους από την Δύση.

Είναι βέβαιο ότι μετά τον οικονομικό θρίαμβο του 'γερμανικού θαύματος', την ηθική και πολιτισμική αποκατάσταση που επήλθε μετά από δεκαετίες συλλογικής εννοχής και την προσήλωση στις αρχές του κοινοβουλευτισμού και των ανθρώπινων δικαιωμάτων, η Γερμανία απαιτεί πλέον, στο απόγειο της αδιαμφισβήτητης οικονομικής κυριαρχίας της, το δικαίωμα συγκαθορισμού της ευρωπαϊκής πολιτικής. Είναι όμως ενδεχόμενο, σχολιάζε το 1993 ο Κονδύλης, «ότι η αδέξια πολιτική ισχύος του παρελθόντος θα δώσει τώρα τη θέση της σε μια αδέξια ηθολογία, που εξ ανάγκης θα οδηγήσει εξίσου σε αδιέξοδο». Πολύ εύστοχα παρατηρούσε τότε: «Οι Γερμανοί

διαθέτουν μεν αποδεδειγμένα τις αρετές του πληβείου (φιλοπονία, φειδώ, ηθική σοβαρότητα, δράση σύμφωνα με προδιαγραφές και σχέδιο), όμως σε γενικές γραμμές στερούνται τις αρετές του αριστοκράτη: την ειρωνεία και την αυτοειρωνεία του κυρίαρχου, την αταραξία κατά τις περιστάσεις όπου οι προδιαγραφές ναυαγούν, την αποστασιοποιημένη ανωτερότητα απέναντι στους κάθε λογής κανόνες». Υπό αυτό το πρίσμα, ποιο είναι το όραμα της ενοποιημένης Ευρώπης που διαγράφεται πίσω από τη συστηματική άρνηση της Γερμανίας σε μια άνευ όρων και ορίων αλληλεγγυή μεταξύ των εταίρων της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης; Πώς η γερμανική ιδιαιτερότητα επιηρεάζει την τωρινή επιλογή πολιτικής της; Πιστεύω ότι πρέπει να δοθεί ιδιαιτερη σημασία σε αυτό που οι Γερμανοί νομικοί και διανοούμενοι σκιαγραφούσαν τον 19ο αιώνα και στις αρχές του 20ού αιώνα ως «γερμανική ιδέα του κράτους», το οποίο και αντιδιέσπειλαν προς τη γαλλική ή «ρωμαϊκή» ιδέα μιας κεντρικής κρατικής εξουσίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ένα μεστό και ευσυνόπτο κείμενο, δημοσιευμένο την επομένη του τέλους του Πρώτου Παγκοσμίου πολέμου, από τον Γερμανό νομικό, ιστορικό και πολιτικό Otto von Gierke (1841-1921) με χαρακτηριστικό τίτλο: «Η γερμανική ιδέα του κράτους» (1919).

Σύμφωνα με τον Gierke, στο μεσαιωνικό κράτος, το γερμανικό στοιχείο κατόρθωσε να αντισταθεί στον

ρωμαϊκό συγκεντρωτισμό. Έτσι, αντίθετα με το αγγλικό και το γαλλικό κράτος, η Γερμανική Αυτοκρατορία παρέμεινε πιστή σε ένα αποκεντρωτικό σύστημα, το οποίο επέτρεπε την αυτονομία των ενδιάμεσων σωμάτων και των ελευθερων κρατιδίων και πόλεων. Στη λογική αυτή, το στοιχείο της πολλαπλότητας (αυτονομία των ενδιάμεσων βαθμίδων εξουσίας) και αυτό της ενότητας (κυριαρχία του κράτους) συνυπάρχουν αρμονικά, όχι χωρίς εντάσεις, αλλά χωρίς το ένα να καταργεί το άλλο. Εν ολίγοις, η γερμανική ιδέα του κράτους δεν επιτρέπει σε καμία περίπτωση τη μία και αδιαίρετη Ευρώπη, η οποία θα καθιστούσε δυνατό ένα ολοκληρωτικά αλληλέγγυο καθεστώς μεταξύ των κρατών-μελών, τα οποία αποτελούν πλέον ενδιάμεσες βαθμίδες ή ενδιάμεσα σώματα σε μια Ευρώπη προς την πολιτική ενοποίηση. Αντίθετα, προωθεί ένα πρόγραμμα όπου διαίρεση και ενότητα θα αλληλοσυμπληρώνονται χωρίς όμως ποτέ να αλληλοαναιρούνται. Με αυτό τον τρόπο όμως εμποδίζεται η ανάπτυξη της κυρίαρχης δύναμης της κοινότητας των Ευρωπαίων, η οποία ξεπερνάει κατά πολύ τις επιμέρους δυνάμεις που την απαρτίζουν. Είναι προφανές ότι το γερμανικό μοντέλο κράτους βρίσκεται στον αντίποδα του συγκεντρωτικού φιλελεύθερου κράτους, προτόνως της Γαλλικής Επανάστασης, όπου καταργούνται όλα τα ενδιάμεσα σώματα ανάμεσα στους πολίτες και την κεντρική εξουσία. Και

για να έρθω στο προκείμενο των ημερών, το γερμανικό μοντέλο απαγορεύει ουσιαστικά τόσο την απευθείας φορολογία των Ευρωπαίων πολιτών όσο και την έκδοση χρέους από τις Βρυξέλλες, είτε για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων του κορωνοϊού είτε για τις αμυντικές δαπάνες ανάπτυξης ενός ευρωπαϊκού στρατού στα σύνορα της Ένωσης.

Η κρίση του κορωνοϊού είναι βέβαιο ότι θα εντείνει το ζήτημα της πολιτικής ηγεμονίας, καθώς η έκβαση της διαμάχης ανάμεσα στη γαλλική συγκεντρωτική και τη γερμανική αποκεντρωτική ιδέα του ευρωπαϊκού κράτους θα κρίνει και τη μορφή του ευρωπαϊκού πολιτεύματος. Τη διαμάχη αυτή περιπλέκει η ευρέως διαδεδομένη ιδέα του διαχωρισμού της πολιτικής από την οικονομία. Την ιδέα αυτή ασπάζεται η Γερμανία καθότι η ισχύς της είναι οικονομική σε μια εποχή όπου η οικονομία είναι πεδίο ζωτικών αντιπαράθεσεων. Αλλά, όπως έλεγε χαρακτηριστικά ο Κονδύλης, «ο οικονομία δεν είναι λιγότερο πολιτική από την ίδια την πολιτική, ήτοι αποτελεί όπως ακριβώς και η πολιτική (με την τρέχουσα στενή σημασία της λέξης) πρόβλημα συγκεκριμένων σχέσεων και συσχετισμών ισχύος μεταξύ συγκεκριμένων ανθρώπων».

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος ερευνητικών κέντρων των Πανεπιστημίων Λωρραίνης και Στρασβούργου.

Επενδύσαμε περισσότερα για πυρηνικό πόλεμο παρά για αντιμετώπιση πανδημιών

Ο συνιδρυτής της Microsoft Μπιλ Γκέιτς στο συνέδριο TED το 2015 είχε τονίσει ότι δεν είμαστε προετοιμασμένοι για την επόμενη επιδημία

Της **ΛΙΖΖΥ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ**

Καθώς ο κορωνοϊός συνεχίζει να εξαπλώνεται ραγδαία, επιβραδύνοντας την παγκόσμια οικονομία, λυγίζοντας συστήματα υγειονομικής περιθαλψης και επηρεάζοντας την καθημερινή ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων ανά τον κόσμο, είναι φυσιολογικό να ανατρέξουμε στο πρόσφατο παρελθόν αναζητώντας γεγονότα ή πρόσωπα που προειδοποιούσαν για ό,τι ζούμε σήμερα. Μιλώντας στο συνέδριο TED το 2015, ο συνιδρυτής της Microsoft Μπιλ Γκέιτς είχε πει πως οι ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων δεν κινδυνεύουν τόσο από πολεμική σύγκρουση όσο από έναν φονικό ιό, λέγοντας χαρακτηριστικά πως η ανθρωπότητα κινδύνευε «όχι από πυραύλους, αλλά από μικρόβια».

Ο 64χρονος Μπιλ Γκέιτς, μέσω του Ιδρύματος Bill & Melinda Gates, έχει τα τελευταία 20 χρόνια συνεισφέρει πάνω από 6 δισεκατομμύρια δολάρια στην ιατρική έρευνα και περίθαλψη. Στην προ πέντε ετών ομιλία του, ο Γκέιτς είχε πει πως «δεν είμαστε προετοιμασμένοι για την επόμενη επιδημία», τονίζοντας πως η ανθρωπότητα είχε επενδύσει ένα τεράστιο και δυσανάλογο ποσό στην πυρηνική αποτροπή παρά σε μέσα αντιμετώπισης πανδημιών.

Σύμφωνα με το Διεθνές Ινστιτούτο Ερευνών για την Ειρήνη της Στοκχόλμς (SIPRI), οι συνολικές παγκόσμιες στρατιωτικές δαπάνες έφτασαν τα 1,8 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2018, αντιπροσωπεύοντας αύξηση 2,6% από το 2017. Ο Γκέιτς στήριξε την προειδοποίησή του στις αδυναμίες που είχαν φανερωθεί κατά την έξαρση του ιού Έμπολα στη Δυτική Αφρική το 2014, η οποία είχε σκοτώσει πάνω από 11.300 άτομα στη Λιβερία, τη Σιέρα Λεόνε και τη Γουινέα. Παρά τους θανάτους που σημειώθηκαν, ο Γκέιτς ανέ-

Ο Μπιλ Γκέιτς, μέσω του Ιδρύματος Bill & Melinda Gates, έχει τα τελευταία 20 χρόνια συνεισφέρει πάνω από 6 δισεκατομμύρια δολάρια στην ιατρική έρευνα και περίθαλψη.

φερε πως η κρίση είχε αποφύγει τα χειρότερα, αφού ο ιός δεν είχε ταξιδέψει σε πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές και δεν ήταν αερομεταφερόμενος. Πέρα από την «πρωική μάχη του ιατρικού προσωπικού ενάντια στον Έμπολα», ο Μπιλ Γκέιτς σημείωσε ότι η κρίση αυτή και η ανεπαρκής απάντηση της παγκόσμιας ιατρικής κοινότητας είχαν αναδείξει την απουσία βασικών στοιχείων στην αντιμετώπιση επιδημίας τέτοιου κλίμακας. Συγκεκριμένα, δεν υπήρχε ομάδα επιδημιολόγων έτοιμη να μεταβεί στις χώρες όπου εξαπλωνόταν ο ιός για την επιτήρησή του, αλλά ούτε και ομάδα ιατρών έτοιμη για άμεση απάντηση και περίθαλψη των κρουσμάτων.

Η αδυναμία που είχε αναδειχθεί κατά την έξαρση Έμπολα δεν ήταν απλώς «ότι το σύστημα δεν είχε λειτουργήσει αρκετά καλά» αλλά ότι «δεν είχαμε σύστημα καν», επισήμανε ο Γκέιτς, προειδοποιώντας πως αν δεν προχωρήσουμε σε κατάλληλη προετοιμασία, «η επόμενη επιδημία θα είναι δραματικά πιο καταστροφική από αυτή του Έμπολα». Αυτό που προσπαθούσε να αναδείξει τότε ο Γκέιτς ήταν την ανάγκη να αντιμετωπίσουμε την επικείμενη απειλή ενός φονικού ιού με την ίδια σοβαρότητα με την οποία προετοιμαζόμαστε για ένα πόλεμο που ακνοφαίνεται συνεχώς στον ορίζοντα, προσαρμόζοντας στρατιωτικούς μηχανισμούς για την αντιμετώπιση οποι-

ασδήποτε θανατηφόρας υγειονομικής κρίσης. Αν και έχουμε ακούσει δηλώσεις από αρκετούς αρχηγούς χωρών, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου Νίκου Αναστασιάδη, πως είμαστε σε πόλεμο με τον κορωνοϊό, τον αόρατο αυτό εχθρό που είχε μέχρι το απόγευμα της Παρασκευής (3/4) σημειώσει περισσότερα από ένα εκατομμύριο κρούσματα και 53.975 θανάτους παγκοσμίως, καμία χώρα δεν είχε κινητοποιηθεί επαρκώς από την έκκληση του Γκέιτς το 2015.

Μια αποτελεσματική αντιμετώπιση πανδημίας, σύμφωνα με τον Γκέιτς, θα αποτελούνταν από τη δημιουργία από κάθε χώρα ενός «υγειονομικού στρατού», καθώς και ενός «εφεδρικού στρατού» επαγγελματιών υγείας, που θα ενεργοποιούνταν να δώσουν άμεσες απαντήσεις σε περιπτώσεις επιδημίας, σε συντονισμό με τον πραγματικό στρατό.

«Ακριβώς όπως το NATO έχει μια κινητή μονάδα που μπορεί να ενεργοποιηθεί πολύ γρήγορα και ακριβώς όπως προετοιμάζεται για τον πόλεμο με προσομοιώσεις μάχης», ο Γκέιτς είχε μιλήσει για την ανάγκη προσομοιώσεων επιδημίας, «έτσι ώστε να δούμε πού είναι τα κενά». Τέλος, ο Γκέιτς τόνισε την ανάγκη ενίσχυσης της έρευνας και ανάπτυξης στους τομείς των εμβολίων και της διάγνωσης. «Αυτή τη στιγμή δεν έχω ακριβή προϋπολογισμό για το τι θα κόστιζε αυτό, αλλά είμαι βέβαιος ότι είναι πολύ περισσότερα σε σχέση με την πιθανή ζημιά», είχε δηλώσει ο Γκέιτς, χαρακτηρίζοντας την απουσία αυτών των στοιχείων «παγκόσμια αποτυχία».

Μπιλ Γκέιτς: Δυστυχώς δεν κάνουμε αρκετά

Περί τα τέλη Φεβρουαρίου, ο Γκέιτς δήλωσε ότι «το COVID-19 έχει αρχίσει να συμπεριφέρεται πολύ όπως το παθογόνο

Μιλώντας στο συνέδριο TED το 2015, ο συνιδρυτής της Microsoft Μπιλ Γκέιτς είχε πει πως οι ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων δεν κινδυνεύουν τόσο από πολεμική σύγκρουση όσο από έναν φονικό ιό, λέγοντας χαρακτηριστικά πως η ανθρωπότητα κινδύνευε «όχι από πυραύλους, αλλά από μικρόβια».

του αιώνα, για το οποίο ανησυχούσαμε». Μιλώντας σε τηλεδιάσκεψη, ο Γκέιτς δήλωσε ότι ήλπιζε πως η ομιλία του το 2015 θα είχε συμβάλει στην ευαισθητοποίηση του κόσμου για τις καταστροφικές συνέπειες μιας επιδημίας, αλλά τόνισε πως «δυστυχώς πολλά λίγα έγιναν». Μια θετική κίνηση, είπε, ήταν η δημιουργία του Συνασπισμού για την Καινοτομία στην Επιδημιολογική Ετοιμότητα (Coalition for Epidemic Preparedness Innovation), η οποία συγχρηματοδοτήθηκε από το Ίδρυμα Bill & Melinda Gates, καθώς και από άλλα ιδρύματα και ορισμένες κυβερνήσεις. «Ήταν ένα βήμα, αλλά μικρό, σε σύγκριση με αυτό που θα έπρεπε να συμβεί». Στις 5 Φεβρουαρίου, το ίδρυμα ανακοίνωσε δωρεά

ύψους 100 εκατομμυρίων δολαρίων για τη χρηματοδότηση έρευνας και ανάπτυξης φαρμάκων και άλλων θεραπειών για το COVID-19.

Σύμφωνα με τον Γκέιτς, «εάν μια χώρα κάνει καλή δουλειά όσον αφορά τις εξετάσεις και εφαρμόσει lockdown, τότε μέσα σε 6-10 εβδομάδες θα πρέπει να αρχίσουν να βλέπουν πολύ λίγα κρούσματα, και θα μπορέσει να επαναλειτουργήσει». Αναγνωρίζοντας τις οικονομικές επιπτώσεις, ο Γκέιτς τόνισε παράλληλα ότι είναι πιο σημαντικό να διατηρηθούν οι κανόνες κοινωνικής απομάκρυνσης, ώστε τα κρούσματα να μην γίνουν ανεξέλεγκτα, κατακλύζοντας τα νοσοκομεία και οδηγώντας τους θανάτους στα ύψη.

Πανδημία, τεχνολογία, καινοτομία...

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΑΡΜΕΥΤΗ**

Η πανδημία φαίνεται να αποτελεί ιστορικό ορόσημο για όλο τον πλανήτη. Σαν έργο επιστημονικής φαντασίας, βλέπουμε εκατοντάδες χιλιάδες συνανθρώπους μας μολυσμένους από τον κορωνοϊό, δεκάδες χιλιάδες νεκρούς, με κίνδυνο κατάρρευσης συστημάτων υγείας, με περιορισμούς στη διακίνηση, με σχολεία και εκπαιδευτήρια κλειστά. Μεγάλος αριθμός ανθρώπων είναι αποκλεισμένος από τους δικούς του, μεγαλουπόλεις βουβές και έρημες, εμπορική και τουριστική δραστηριότητα στο ναδίρ, χρηματιστηρια να καταρρέουν, νοικοκυριά σε απόγνωση με την ανεργία και τις οικονομικές επιπτώσεις να είναι πλέον χειρότερες.

Η ιστορία, αλλά και η βιολογία μάς έχουν διδάξει ότι ο άνθρωπος, αλλά και γενικότερα οι ζωντανοί οργανισμοί του πλανήτη μας, κατάρφταν να επιβιώσουν επειδή μπορούσαν να προσαρμοστούν στις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε εποχής. Με παρόμοιους όρους το ίδιο συμβαίνει και με την επιβίωση οργανισμών, επιχειρήσεων και εργαζομένων. Η προσαρμογή στο νέο περιβάλλον είναι αναγκαία. Όσο πιο συντεταγμένα γίνεται η προσαρμογή στο νέο περιβάλλον, τόσο πιο μεγάλη θα είναι και η επιτυχία των στόχων και βέβαια η ευημερία των πολιτών θα γίνεται ολοένα και πιο κατορθωτή. Η προσαρμογή στο νέο περιβάλλον δεν είναι αφηρημένη έννοια, αλλά βασίζεται στην τεχνολογία που χρειάζεται γνώση, δεξιότητες, στρατηγική, και βέβαια αντίληψη ότι πλέον η καινοτομία συνιστά ένα βασικό αναπτυξιακό εργαλείο.

Η επόμενη μέρα της παγκόσμιας δοκιμασίας με την πανδημία δεν θα είναι η ίδια. Οι προκλήσεις θα είναι σε όλα τα επίπεδα. Ειδικότερα: α) Η απόκτηση εξειδικευμένων δεξιοτήτων στη χρήση της νέας τε-

χνολογίας από τους εργαζόμενους, β) Η δυνατότητα εργασίας πάνω σε ευέλικτο ωράριο και της εργασίας από το σπίτι, γ) Η εφαρμογή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από το κράτος και τις δημόσιες υπηρεσίες.

Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ψηφιακής επανάστασης είναι επιβεβλημένη. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση θα επιφέρει μείωση της γραφειοκρατίας με δυνατότητα υποβολής αιτήσεων και ερωτημάτων για άμεσες απαντήσεις, στην επικοινωνία με δημόσιους λειτουργούς μέσω e-mail, ή και με τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Οι ακρείστες, χρονοβόρες και αντιπαραγωγικές συναντήσεις έχουν ήδη αντικατασταθεί από σύντομες τηλεδιασκέψεις.

Η ψηφιακή επανάσταση αλλάζει δραματικά τον τρόπο με τον οποίο συνεργάζονται οι επιχειρήσεις με τους ιδιώτες. Από τη μια στιγμή στην άλλη, μικρές επιχειρήσεις απέκτησαν λόγο και πρόσβαση σε μεγάλες αγορές. Καινούργιες ιδέες, όπως η κατά παραγγελία υπηρεσίες και κατασκευές (on demand) σε συνδυασμό με τη ραγδαία πτώση του τεχνολογικού κόστους, κατέστησαν δυνατές νέες καινοτόμες πρακτικές σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας και της καθημερινής ζωής. Για όλους αυτούς τους λόγους, η ανάγκη για γρήγορο και ασφαλές διαδίκτυο είναι απολύτως επιβεβλημένη. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές που να μπορούν να ανταποκριθούν στη ζήτηση που η αγορά ήδη έχει δημιουργήσει. Με βάση τα πιο πάνω, είναι αναμενόμενο πως ο εργαζόμενος θα αποκτήσει διαφορετικούς όρους εργασίας, ενώ οι επιχειρήσεις θα αυξήσουν την παραγωγικότητα, την ποιότητα των προϊόντων, καθώς και τις υπηρεσίες τους. Το κράτος και άλλοι δημόσιοι οργανισμοί μπο-

ρούν να εξυπηρετούν τους πολίτες γρηγορότερα, φθηνότερα και καλύτερα, αλλά και να μπορούν προσελκύσουν σημαντικές επενδύσεις. Επίσης το ζήτημα της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, ίσως να αποτελεί ένα νέο πεδίο αναζητήσεων. Όμως ένας τέτοιος σχεδιασμός μεταφράζεται σε αυξημένο κόστος για τους εργοδότες. Το κόστος αυτό, ωστόσο, είναι λιγότερο από το να είναι όλα κλειστά! Έργα αξίας πολλών δισ. έχουν σταματήσει, και δικαιολογημένα, γιατί αυτή η κατάσταση μάς έχει βρει απροετοίμαστους. Όμως, για πόσο καιρό θα παραμείνουν κλειστά; Για 2-3 μήνες; Εάν γίνουν έξι μήνες, ή ένας χρόνος τι γίνεται; Η οικονομική εξέλιξη δεν έχει την πολυτέλεια της αναμονής γιατί ο χρόνος δεν παγώνει και γιατί οι ανάγκες είναι καθημερινές.

Να γιατί υποστηρίζω ότι αυτή η νεκρή περίοδος χρειάζεται να λειτουργήσει ως χρόνος προετοιμασίας και προσαρμογής μας στα νέα δεδομένα – επενδύσεις στην έρευνα και την τεχνολογία, ασφαλές διαδίκτυο, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, αναδιοργάνωση εργασίας, αυξημένα μέτρα ασφαλείας και υγείας για τους εργαζόμενους στα εργοτάξια, νέα μεθοδολογία κατασκευής κ.ά.

Νομίζω η λέξη- κλειδί για όλα τα πιο πάνω είναι η λέξη «προσαρμογή». Αυτό είναι ένα καθαρό μήνυμα για όλους: δεν θα γυρίσουμε ξανά στην προηγούμενη περίοδο. Γι' αυτό με γνώση και με μέθοδο να προσαρμόσουμε στις νέες συνθήκες τις τεχνολογικές επαναστάσεις, το γρηγορότερο δυνατό. Διαφορετικά η απραξία και η επακόλουθη ανεργία θα δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα, ελλείψεις στην αγορά και νέο φαύλο κύκλο στο χώρο της οικονομίας.

Ο κ. Γιάννης Αρμεύτης είναι αρχιτέκτονας,

Το δημοσιογραφείν εν καιρώ κορωνοϊού

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΡΑΓΚΟΥ**

Ο κορωνοϊός, μέσα σε πολύ βραχύ χρονικό διάστημα, κατάφερε να αλλάξει άρδην τη δημοσιογραφία και τα ΜΜΕ παγκοσμίως. Άλλαξε δραματικά τη θεματογραφία, άλλαξε καταλυτικά τον τρόπο και τις συνθήκες εργασίας. Το δημοσιογραφικό και μιντιακό τοπίο είναι πια εντελώς διαφορετικό. Όλες οι θεματικές και υπο-θεματικές των ΜΜΕ έχουν διαφοροποιηθεί αισθητά, ευδιάκριτα και νομοτελειακά. Ο τρόπος εργασίας των δημοσιογράφων άλλαξε ριζικά και οι συνθήκες υπό τις οποίες καλούνται να επιτελέσουν την αποστολή και το έργο τους είναι εντελώς διαφορετικές, αλλά και αφάνταστα πιο δυσχερείς. Έντυπος, διαδικτυακός, ηλεκτρονικός-ραδιοτηλεοπτικός Τύπος, επανειράρχησαν τις προτεραιότητές τους. Το ζωντανό ρεπορτάζ προσλαμβάνει άλλες μορφές, η σχολιογραφία αλλάζει προσανατολισμούς, η αρθρογραφία αγγίζει άλλους ορίζοντες. Και μέσα σε όλη αυτή τη δραματική κοσμογονία, ο δημοσιογράφος καλείται να εργαστεί, να επιτελέσει έργο, να υπηρετήσει μια αποστολή, ένα λειτουργήμα, που ούτως ή άλλως πάντα υπήρξε δύσκολο, δυσχερές και πολυδαίδαλο.

Ο δημοσιογράφος οφείλει να βρίσκεται στην καρδιά των γεγονότων, προκειμένου να αποκομίσει πλήρη και σφαιρική εικόνα των όσων θα καταγραφεί και θα μεταφερθεί στην κοινή γνώμη. Μόνο που η καρδιά των γεγονότων επικεντρώνει πλέον κινδύνους και υπόκειται σε περιορισμούς διακίνησης. Έτσι επιστρατεύεται η τεχνολογία, που δεν αποτελεί πάντα εκέγγυο πιστής απόδοσης πάντων δρωμένων. Όπως και να έχει, σε περιόδους κρίσης, οι δημοσιογράφοι και τα ΜΜΕ πρέπει να ταχθούν περαιτέρω διεκδικώντας και μεγαλύτερης αρωγής, αντί

πρόσθετων περιορισμών, μεγαλύτερων ακόμα και από ό,τι ισχύει για όλους τους υπόλοιπους πολίτες.

Όπως σε καιρό πολέμου η απόρροια λειτουργία των ΜΜΕ και η ανεμπόδιστη εργασία των δημοσιογράφων αποτελεί μέρος της αμυντικής θωράκισης μιας χώρας, ομοίως και εν καιρώ πανδημίας. Η απόρροια λειτουργία των ΜΜΕ και η ανεμπόδιστη εργασία των δημοσιογράφων αποτελούν αναπόσπαστο και νευραλγικό μέρος της αντιμετώπισης της λαίλαπας του κορωνοϊού από όλα τα συγκαταμένα και θεομοθετημένα όργανα της πολιτείας μας. Εξάλλου, όπως απέδειξε η ίδια η ζωή και η καθημερινή πρακτική των τελευταίων εβδομάδων, από όλες τις επαγγελματικές ομάδες το βάρος διαχείρισης της πανδημίας επιμύχονται πρώτα οι γιατροί και οι νοσηλευτές και μετά οι δημοσιογράφοι. Διότι η ενημέρωση της κοινής γνώμης είναι η αμυντική μας θωράκιση έναντι του ιού. Και την ενημέρωση την επιμύχονται αποκλειστικά οι δημοσιογράφοι.

Βέβαια ο ρόλος της δημοσιογραφικής κοινότητας είναι διττός. Να μην ενισχύουμε τις αρμόδιες αρχές στη διάδοση και μετάδοση όλων των συναφών οδηγιών και διαταγμάτων περί της πανδημίας. Αλλά την ίδια ώρα ελέγχουμε και εξετάζουμε κριτικά τις οδηγίες, τις αποφάσεις και αυτά τα διατάγματα. Ελέγχουμε και κρίνουμε τη στόχευση, τη συγκρότηση, την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα των όσων αποφασίζονται και εφαρμόζονται.

Την ίδια ώρα βέβαια η δημοσιογραφική κοινότητα οφείλει να είναι αυτοκριτική και με τον εαυτό της, αλλά και κριτική για το σύνολο των πολιτών. Ως Ένωση Συντακτών από την πρώτη στιγμή καλέσαμε όλους τους συναδέλφους, όπως στα σχετικά με τον κορωνοϊό

ρεπορτάζ αποφεύγουν το συναισθηματισμό, την εντυπωσιοθηρία και την υπερβολή και όπως απευθύνονται αποκλειστικά και μόνο στους αρμόδιους και στους εμπειρογνώμονες για αντίληψη ενημέρωσης και συναφών πληροφοριών. Πλην ελαχίστων εξαιρέσεων η δημοσιογραφική δεοντολογία τηρείται και δεν έχουμε παρά να σημειώσουμε γι' αυτό.

Όσον αφορά την κριτική στάση των δημοσιογράφων έναντι όλων των πολιτών και για τον τρόπο και τον βαθμό συμμόρφωσής τους σε όλα τα αναγκαία και επιβεβλημένα μέτρα, δεν είναι λίγες οι φορές που μέσα από τα ΜΜΕ ασκήθηκε κριτική για όλες τις περιπτώσεις και τα φαινόμενα απειθείας, άσεκτων ενεργειών, παρατυπιών και παρανομιών. Και έτσι θα συνεχίσει να ενεργεί η δημοσιογραφική κοινότητα μέχρι τέλους. Αυτός είναι ο διττός, ο πολλαπλός της ρόλος.

Άφησα για το τέλος τη συνδικαλιστική πτυχή του όλου θέματος δημοσιογραφία και κορωνοϊός. Η Ένωση Συντακτών Κύπρου έχει την πεποίθηση ότι η κατανόηση των βαρών από την πανδημία του κορωνοϊού πρέπει να είναι ακριβοδικαι, ισομερής, κοινωνικά ευαίσθητη και αλληλέγγυα. Εργοδότης και εργοδοτούμενοι, ιδιοκτήτες ΜΜΕ και δημοσιογράφοι, να επωμιστούν το βάρος που πραγματικά τους αναλογεί, χωρίς η πλάστη να γέρνει προς τη μια ή την άλλη πλευρά. Όποτε διαπιστώνεται «αξιοποίηση» του κορωνοϊού προς περαιτέρω συρρίκνωση εργασιακών δικαιωμάτων και ωφελημάτων, η ΕΣΚ θα προβαίνει στις δέουσες ενέργειες, καταγγέλλοντας και σπληνιτεύοντας ανάλογα φαινόμενα.

Ο κ. Γιώργος Φράγκος είναι πρόεδρος της Ένωσης Συντακτών Κύπρου.

Αύξηση της βίας στην οικογένεια εν καιρώ κορωνοϊού

Αυτές τις ημέρες του περιορισμού ας γίνουμε εμείς η φωνή των γυναικών που ίσως ζουν ακόμη πιο δύσκολες μέρες

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η πανδημία του COVID-19 έχει επηρεάσει όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας και φαίνεται ότι σε συγκεκριμένα ζητήματα έχει αρχίσει να επιδρά αρνητικά και ένα από αυτά είναι η ενδοοικογενειακή βία. Ο περιορισμός των μετακινήσεων και ο αυτο-περιορισμός στο σπίτι επιδείνωσε την κατάσταση ορισμένων οικογενειών, με αποτέλεσμα ο Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην οικογένεια (ΣΠΑΒΟ) να έχει καταγράψει 10 περιστατικά την ημέρα για βία στην οικογένεια, τον πρώτο μήνα του περιορισμού λόγω COVID-19. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Συνδέσμου, το σύστημα καταγραφής κλήσεων της Γραμμής Βοήθειας 1440 από το πρώτο επιβεβαιωμένο κρούσμα στην Κύπρο μέχρι και τις 31 Μαρτίου κατέγραψε 2075 κλήσεις. Λόγω του αυξημένου αριθμού κλήσεων απαντήθηκαν οι 921 κλήσεις, ενώ 1154 κλήσεις παρέμειναν απάντητες λόγω πληρότητας της γραμμής, επομένως και αγνώστου περιεχομένου. Σε διάστημα 23 ημερών υποβλήθηκαν 15 αιτήματα για εισδοχή σε χώρους φιλοξενίας, 12 αιτήματα για ατομική συμβουλευτική και 230 αναφορές για βία στην οικογένεια. Όπως αναφέρεται, οι αναφορές για βία στην οικογένεια συνεχίζουν να αυξάνονται δραματικά με το ποσοστό αύξησης να φθάνει το 47% σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες. Η δρ Άντρν Ανδρονίκου, επιστημονική διευθύντρια του Συνδέσμου, σημείωσε στην «Κ» ότι η αύξηση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας δεν τους εκπλήσσει, διότι είναι κάτι που παρατηρείται όταν υπάρχει μεγαλύτερος χρόνος παραμονής στο σπίτι μαζί με τον δράστη (Χριστούγεννα, Πά-

σχα, καλοκαιρινές διακοπές), «αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι δεν μας ανησυχεί η αύξηση». Η δρ Ανδρονίκου τόνισε ότι η αύξηση περιστατικών βίας εξαιτίας του COVID-19 δεν παρατηρείται μόνο στην Κύπρο, αλλά σε όλες τις χώρες και ιδιαίτερα σε εκείνες που λειτουργούν προγράμματα αντιμετώπισης βίας.

Αυτό που ανησυχεί κυρίως τον

Η δρ Ανδρονίκου λέει ότι αυτό που προβληματίζει είναι τα 15 νέα αιτήματα για τους χώρους φιλοξενίας, διότι αν ξεπεραστεί ο διαθέσιμος αριθμός κλινών ο Σύνδεσμος θα αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα.

ΣΠΑΒΟ, όπως εξηγεί η δρ Ανδρονίκου, πέραν της αύξησης στα περιστατικά, είναι ο αριθμός κλήσεων που δεν απαντιούνται, λόγω του πολύ μεγάλου αριθμού κλήσεων που καλούνται να διαχειριστούν, «μας προβληματίζει ιδιαίτερα, γιατί δεν γνωρίζουμε το περιεχόμενο της κλήσης και της σοβαρότητάς της». Η δρ Ανδρονίκου προσθέτει επίσης ότι αυτό που επίσης προβληματίζει τον Σύνδεσμο είναι τα 15 νέα αιτήματα σε χώρους φιλοξενίας, διότι αν ξεπεραστεί ο διαθέσιμος αριθμός κλινών ο Σύνδεσμος θα αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα. Σημειώνεται ότι ο ΣΠΑΒΟ λειτουργήσει με πολύ καλά αντανακλαστικά, αφού εξ αρχής φρόντισε να αναπροσαρμόσει τον τρόπο υποδοχής καταγγελιών, «αυτό που μας απασχόλησε ιδιαίτερα ήταν οι γυναίκες που δε-

χονται βία να μπορούν να ζητούν βοήθεια και τώρα που οι δράστες βρίσκονται στο σπίτι ή έχουν συνεχώς τη φροντίδα των παιδιών». Έτσι ο Σύνδεσμος ενεργοποίησε την καταγγελία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ενώ εντός των ημερών θα λειτουργήσει και η ζωντανή επικοινωνία με live chat, συν αυτών όλα τα ατομικά ραντεβού μπορούν να γίνουν με τηλεδιάσκεψη, «ακόμα και πριν από την εξάπλωση του ιού είχαμε εξοπλίσει όλα τα καταφύγια με είδη πρώτης ανάγκης».

Η δρ Ανδρονίκου γι' αυτή τη φάση που διανύουμε είναι πέραν ότι πρέπει να σπάσει η αλυσίδα της βίας, «θα ήθελα να παροτρύνω προς δύο κατευθύνσεις, μπορεί να ζούμε αυτή την κατάσταση σήμερα του περιορισμού, αλλά το σίγουρο είναι ότι δεν απαγορεύεται για καμία γυναίκα να ζητήσει βοήθεια, και δεύτερο τώρα όλοι οι πολίτες που βρίσκονται στο σπίτι, αν ακούσουν ή αν υποψιαστούν πως ένα άτομο βιώνει βία ή απειλείται με βία να γίνουν εκείνοι η φωνή της γυναίκας-θύμα. Θα πρέπει να σταθούν όλοι αλληλέγγυοι απέναντι στις παγιδευμένες γυναίκες».

Σύμφωνα με την Αστυνομία Κύπρου ακόμα δεν μπορεί να τεκμηριωθεί αύξηση καθότι δεν έγινε οποιαδήποτε σχετική μελέτη που να συγκρίνει τον αριθμό των καταγγελιών κατά το πρώτο τρίμηνο του 2019 με το τρίμηνο του 2020. Ωστόσο, προκαταρκτικά αναφέρεται πως το πρώτο τρίμηνο του 2020 καταγράφηκαν παγκύπρια περίπου 400 περιστατικά. Σύμφωνα με τα στοιχεία που τηρούνται στο Γραφείο Χειρισμού Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια και Κακοποιήσεις Ανηλίκων, του Τμήματος Καταπολέμησης Εγκλήματος Αρχηγείου Αστυνομίας, ο παγκύπριος ετήσιος αριθμός των ανα-

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του Συνδέσμου για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην οικογένεια, το ποσοστό αύξησης των περιστατικών φθάνει το 47% σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες.

Πού να απευθύνεστε

Ο Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην οικογένεια υπενθυμίζει ότι συνεχίζει την παροχή βοήθειας μέσα από τη Γραμμή Βοήθειας 1440, τις τηλεδιασκέψεις, την ηλεκτρονική επικοινωνία ενώ αντίστοιχα όλοι οι χώροι φιλοξενίας βρίσκονται σε πλήρη λειτουργία. Αν ακούσεις η υποψιαστείς ότι κάποιο άτομο βιώνει βία, έχεις ευθύνη να καλέσεις για βοήθεια. Αστυνομία 112-Γραμμή Βοήθειας 1440.

φερόμενων περιστατικών/καταγγελιών βίας στην οικογένεια για το 2019 είναι 1175. Η πανδημία δεν έχει διαφοροποιήσει τις διαδικασίες που ακολουθούνται από την Αστυνομία για την διερεύνηση καταγγελιών/περιστατικών βίας στην οικογένεια, ωστόσο η αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια και ο αποτελεσματικός χειρισμός τέτοιων περιστατικών, αποτελεί εδώ και χρόνια σημαντική προτεραιότητα για την Αστυνομία. Σύμφωνα, δε, με τις οδηγίες που έχουν δοθεί από τον Αρχηγό Αστυνομίας, οι υποθέσεις Βίας στην Οικογένεια πρέπει να διερευνώνται τάχιστα και να επιτυγχάνεται η αναγκαία συνεργασία με τις συναρμόδιες Υπηρεσίες, κυρίως τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευμερείας, τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, τη Νομική Υπηρεσία, Μν Κυβερνητικούς Οργανισμούς

που χειρίζονται αυτά τα ζητήματα κ.α. Αυτή είναι πάντοτε η προσπάθειά μας. Σχετικά με την πανδημία και ελλείποντα πρόσωπα η Αστυνομία σημειώνει στην «Κ» ότι μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν καταγγελίες για ελλείποντα πρόσωπα, που ο λόγος της εξαφάνισής τους είναι η πανδημία, ούτε υπάρχουν στοιχεία που να καταδεικνύουν την αύξηση τέτοιων περιστατικών.

Νέες τακτικές

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΣΠΑΒΟ οι δράστες παρουσιάζουν νέες τακτικές και μεθόδους βίας, όπως η παρακράτηση από τον δράστη μέσω ατομικής προστασίας (αντισποπικά υγρά, μάσκες, φάρμακα, κ.λπ.), παρακοή του δράστη στα μέτρα προστασίας και έκθεση γυναικών και παιδιών σε αυξημένο κίνδυνο ως προς τον ιδ, απειλές από το δράστη για εξώθηση των γυναικών και παιδιών εκτός σπιτιού και έκθεση στον ιδ, παραπληροφόρηση γυναικών από τον δράστη για την επικινδυνότητα της πανδημίας με αποτέλεσμα την πρόκληση παρατεταμένου φόβου αλλά και την ενίσχυση της παραμονής στο σπίτι και του φόβου στην αναζήτηση βοήθειας και παρεμπόδιση γυναικών στην αναζήτηση ιατρικής και άλλης βοήθειας στην περίπτωση εμφάνισης συμπτωμάτων και παρακίνηση γυναικών για υπέρμετρη χρήση των μέσων ατομικής προστασίας μέχρι την αιμορραγία ή την πρόκληση πληγών, αλλά και

την παρακράτηση ή και χρησιμοποίηση παιδιών ως μέτρο άσκησης ψυχολογικής βίας.

Κανένα ελαφρυντικό

Ο δρ Γιώργος Μεταξάς, συμβουλευτικός ψυχολόγος και πρόεδρος του Παγκύπριου Συλλόγου Ψυχολόγων, σημειώνει εν πρώτοις ότι η κοινωνική απομόνωση έχει αρνητικές συνέπειες, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την ψυχική μας ευεξία και επικροτεί την πρωτοβουλία των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας για τη λειτουργία υπηρεσιών τηλεψυχολογικής στήριξης. Όσον αφορά την αύξηση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, τονίζει ότι η απομόνωση δεν αποτελεί δικαιολογία για κανέναν και ότι η απομόνωση δεν αποτελεί γενεσιουργό αιτία της βίας, «η απάντηση στην ενδοοικογενειακή βία δεν μπορεί να είναι άλλη από το να σπάσει η σιωπή. Και κυρίως δεν μπορεί η απομόνωση να χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία ή ως 'ελαφρυντικό'. Από την πλευρά του η διευθύντρια του Συνδέσμου Οικογενειακού Προγραμματισμού κα Μαρία Επαμεινώνδα είπε στην «Κ» ότι μέσω της γραμμής για το κοινό 1455 παρέχεται βοήθεια για θέματα σεξουαλικής φύσης που απορρέουν από τον κορωνοϊό, «το κυριότερο ερώτημα για το οποίο μπορούμε να απαντήσουμε είναι κατά πόσο μπορεί να μεταδοθεί με το σεξ, αλλά και για να καταευθύνουμε σωστά γυναίκες με ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη».

Ευκαιρία για τους γονείς να επικοινωνήσουν με τα παιδιά τους

Ο δρ Κωνσταντίνος Σιώμος μιλάει στην «Κ» για τον κίνδυνο εξάρτησης των εφήβων από το διαδίκτυο εξαιτίας του κορωνοϊού

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο δρ Κωνσταντίνος Σιώμος, παιδοψυχίατρος στο Ειδικό Ιατρείο Gaming Disorder Πανεπιστημιακή Ψυχιατρική Κλινική ΙΠΓΝ Λαρίσας και πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας μελέτης Διαταραχής εθισμού στο διαδίκτυο, μιλάει στην «Κ» για τον κίνδυνο εξάρτησης των εφήβων στο διαδίκτυο από την υποχρεωτική παραμονή τους στο σπίτι. Σύμφωνα με αναφορά στο επίσημο site του World Economic Forum στις 23/3/2020 έχει παρατηρηθεί αύξηση κατά 50% της online δραστηριότητας των ανθρώπων.

—Ποιες ηλικίες και ποια φύλα είναι οι πιο επικίνδυνες για εξάρτηση;

—Η ηλικία εμφάνισης της διαδικτυακής εξάρτησης συνεχώς μειώνεται. Οι ηλικίες 12-25 ετών είναι υψηλού κινδύνου για την εμφάνιση της νόσου, με ποσοστό εμφάνισης του Gaming disorder με βάση τα στοιχεία του ΠΟΥ στο 3-4%. Παρόλο, όμως, που αυξήθηκε σημαντικά το ποσοστό των κοριτσιών που έπαιζαν συχνά ηλεκτρονικά και διαδικτυακά παιχνίδια, δεν φάνηκε να εθίζονται τόσο σε αυτά, όσο στα μέσα κοινωνικών δικτύων, ενώ τα αγόρια αποκλειστικά στα διαδικτυακά παιχνίδια. Γενικά, σε όλο τον κόσμο, η αναλογία αγοριών προς κορίτσια που παίζουν παιχνίδια πέφτει συνεχώς. Στην Αμερική το 2006 η αναλογία ήταν 62% - 38%, ενώ το 2018 εκτιμάται ότι ήταν 55% - 45%. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι παρόλο που πε-

ρισσότερα κορίτσια παίζουν ηλεκτρονικά και διαδικτυακά παιχνίδια, τα αγόρια έχουν μεγαλύτερο αναλογικά κίνδυνο να εθιστούν σε αυτά. Τα αγόρια τείνουν να παίζουν περισσότερο παιχνίδια δράσης, με μεγάλη ένταση, καθώς και παιχνίδια ρόλων όπου σχηματίζονται ομάδες με έντονες διαδράσεις μεταξύ τους και μεγάλο ανταγωνισμό. Τα κορίτσια τείνουν να ασχολούνται με περισσότερο κοινωνικά παιχνίδια, χαμηλής έντασης. Κατά συνέπεια, ενώ και τα δύο φύλα παίζουν παιχνίδια, τα αγόρια ελκύονται περισσότερο από παιχνίδια που έχουν μεγάλη ένταση παιχνιδιού και μεγάλη συχνότητα μεταξύ των παρτίδων, ενώ λαχταρούν την αναγνώριση των ομοιών τους (peer recognition), στοιχεία που συνάδουν περισσότερο με τον εθισμό σε ένα παιχνίδι.

—Υπάρχουν μεγαλύτεροι κίνδυνοι για εθισμό, αυτή την περίοδο; Ποιοι είναι οι κίνδυνοι, gaming π.χ.

—Μία από τις κύριες δραστηριότητες στην οποία μπορεί να εθιστεί ένα παιδί ή ένας έφηβος αυτή την περίοδο της πανδημίας, που επιβάλλεται παραμονή στο σπίτι, είναι το ηλεκτρονικό παιχνίδι και ιδίως το διαδικτυακό παιχνίδι. Τα παιδιά και οι έφηβοι αποκτούν ψυχολογική εξάρτηση από το Διαδίκτυο, γιατί μέσα από τη χρήση αισθάνονται καλύτερα, ενισχύεται η αυτοεκτίμησή τους ή διαφεύγουν από τα άγχος της καθημερινότητας, της οικογένειας, της εφηβείας. Αυτό είδαμε στις έρευνες της Ελληνικής Εταιρείας Μελέτης Εθισμού στο Διαδι-

Οι γονείς μπορούν να σχεδιάσουν ένα χρονοδιάγραμμα εκ των προτέρων και ανάλογα με τη διαδικτυακή δραστηριότητα, λέει ο δρ Σιώμος.

Παρόλο που περισσότερα κορίτσια παίζουν ηλεκτρονικά και διαδικτυακά παιχνίδια, τα αγόρια έχουν μεγαλύτερο αναλογικά κίνδυνο να εθιστούν σε αυτά.

κτυο ήδη από το 2008. Ο ΠΟΥ στις 18/6/18, συμπεριέλαβε στην τελευταία 11η έκδοση του επίσημου κατάλογου όλων των ασθενειών τη διαταραχή ηλεκτρονικού παιχνιδιού (Gaming Disorder, κωδικός 6C51) ως επίσημη ψυχική διαταραχή, θιστώντας σαφές ότι πρόκειται για μία αυτοτελή διαταραχή εθισμού και όχι κάποιο δευτερογενές φαινόμενο που παρουσιάζεται ως σύμπτωμα ή απότοκο μίας άλλης πάθησης. Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, η διαταραχή ηλεκτρονικού παιχνιδιού μπορεί να αφορά τόσο σε διαδικτυακό παιχνίδι όσο και σε παιχνίδι εκτός διαδικτύου ή και σε συνδυασμούς τους.

—Πώς περιγράφεται η διαταραχή ηλεκτρονικού παιχνιδιού;

—Κατ' αρχάς ως ένα πρότυπο μόνιμης ή επαναλαμβανόμενης συμπεριφοράς βιντεοπαιχνιδιού, διαδικτυακού και μη, που εκδηλώνεται με: Μειωμένο έλεγχο στο παιχνίδι (π.χ., έναρξη, συχνότητα, ένταση), διάρκεια, τεματισμός, λήτση). Αύξηση της προτεραιότητας που δίνεται στα παιχνίδια, στον βαθμό που τα παιχνίδια υπερισχύουν των άλλων συμφερόντων ζωής και των καθημερινών δραστηριοτήτων. Συνέχιση ή κλιμάκωση του παιχνιδιού παρά την εμφάνιση αρνητικών συνεπειών.

—Τι θα συμβουλευάτε τους γονείς αυτή την περίοδο για τη χρήση του διαδικτύου από τους έφηβους. Αλλά και τα ίδια τα παιδιά.

—Οι γονείς οφείλουν να συζητήσουν και να συμφωνήσουν με τα παιδιά τους συγκεκριμένους κα-

νόνες χρήσης των ηλεκτρονικών συσκευών και να φροντίσουν τη συστηματική τήρησή τους, χωρίς εξαιρέσεις. Οι γονείς μπορούν να σχεδιάσουν ένα χρονοδιάγραμμα εκ των προτέρων και ανάλογα με τη διαδικτυακή δραστηριότητα, ορίζοντας ώρες για την online εκπαίδευση το πρωί και ώρες ηλεκτρονικής ψυχαγωγίας και επικοινωνίας το απόγευμα. Δώστε το παράδειγμα με τις πράξεις σας. Ο πρώτος που θα ελέγχεται για τη συνέπεια των πράξεών του θα είναι ο γονιός, ο οποίος πρέπει να δίνει το καλό παράδειγμα. Είναι σημαντικό οι ίδιοι οι γονείς να μπορούν να τηρήσουν ορισμένους ψηφιακούς κανόνες. Επίσης, θα πρέπει να φροντίσουν ώστε να μην υπάρχουν εξαιρέσεις μεταξύ των παιδιών της οικογένειας στην χρήση του διαδικτύου. Οι κανόνες θα πρέπει να ισχύουν για όλα τα παιδιά. Δεν θα είναι διαπραγματεύσιμοι κατά περίπτωση. Δεν θα αλλάζουν ανάλογα με τη συμπεριφορά του ενός ή του άλλου. Δεν θα συγκρίνονται με κανόνες που ακολουθούν άλλα παιδιά άλλων οικογενειών. Να βρεθούν δημιουργικές δραστηριότητες για τα παιδιά στο σπίτι. Θα πρέπει να υπάρχουν εναλλακτικές δραστηριότητες, εύκολες να οργανωθούν και να πραγματοποιηθούν, στις οποίες τα παιδιά θα χρησιμοποιούν τα χέρια τους και τη φαντασία τους (π.χ. συναρμολόγηση, ζωγραφική, πηλός κ.ο.κ.).

—Μπορεί εν τέλει να αξιοποιηθεί θετικά η πανδημία;

—Η συζουρία της πανδημίας

μπορεί να αξιοποιηθεί θετικά αυξάνοντας τον ποιοτικό χρόνο αλληλεπίδρασης των μελών της οικογένειας. Είναι μια ευκαιρία να τους γονείς να επικοινωνήσουν ουσιαστικά με τα παιδιά τους και να οργανώσουν κοινές δημιουργικές δραστηριότητες. Μπορούμε, μικροί και μεγάλοι να εκπαιδευτούμε στην ορθολογική και δημιουργική χρήση του διαδικτύου και να προστατέψουμε τους εαυτούς μας από τους διάφορους κινδύνους. Οφείλουμε να μάθουμε να αξιοποιούμε την τεχνολογία με δημιουργικότητα και ασφάλεια, καλλιεργώντας δεξιότητες ζωής απαραίτητες για το ψηφιακό μας μέλλον. Με αυτόν τον τρόπο θα ισορροπήσουμε την πραγματική και την ψηφιακή ζωή και θα μετατραπούμε σε πολίτες του αύριο, με κριτική σκέψη και καινοτόμες ιδέες...

—Υπάρχει κάτι που αναμένετε να διαφανεί την επόμενη περίοδο;

—Αναμένω μεγάλη ανάπτυξη της χρήσης του διαδικτύου ακόμη και από τις μεγαλύτερες ηλικίες, ο χρόνος online που θα αντιστοιχεί σε καθέναν μας θα αυξηθεί πολύ, γεγονός το οποίο θα πρέπει να συνοδεύεται και από την αντίστοιχη ανάπτυξη ψηφιακής νομοσύνης των πολιτών, ώστε να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία με κριτική σκέψη και προς όφελός τους. Θα παρατηρηθεί, επίσης, εκρηκτική αύξηση των esports, χιλιάδες παιδιά στον κόσμο θα φιλοδοξούν να γίνουν επαγγελματίες παίκτες και αναμένεται να αυξηθεί ανάλογα και ο επιπολασμός του Gaming disorder.

«Πάμε καλά, όμως απαιτείται εγρήγορση»

Δύο διακεκριμένες ιατροί, η κ. Αναστασία Κοτανίδου και η κ. Παγώνα Λάγιου, απαντούν σε καίρια ερωτήματα για την επιδημία

Της ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

«Οι επιδημίες είναι απρόβλεπτες. Αρκούν λίγοι υπερμεταδότες με δυνατότητα επαφών με επίνουσα άτομα για να αλλάξει η εικόνα», τονίζουν στην «Κ» η καθηγήτρια Πνευμονολογίας - Εντατικής Θεραπείας στην Α' Πανεπιστημιακή Κλινική Εντατικής Θεραπείας της Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ και πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Εντατικής Θεραπείας, Αναστασία Κοτανίδου και η παθολόγος, καθηγήτρια Υγιεινής και Επιδημιολογίας, διευθύντρια Εργαστηρίου Υγιεινής, Επιδημιολογίας και Ιατρικής Στατιστικής του ΕΚΠΑ, πρόεδρος καθηγήτρια Επιδημιολογίας πανεπιστημίου Χάρβαρντ, Παγώνα Λάγιου. Και οι δύο εκφράζουν συγκρατημένη αισιοδοξία για την έως τώρα εξέλιξη της επιδημίας στη χώρα, προειδοποιώντας για τον κίνδυνο η επιτυχής αυτή εικόνα να οδηγήσει σε χαλάρωση της εφαρμογής των μέτρων από τον πληθυσμό, και ξεκαθαρίζουν ότι «λήξη συναγερμού», με την έννοια του ότι γυρίζουμε στις παλιές μας συνήθειες και παύουμε να ανησυχούμε, δεν θα πρέπει να υπάρξει ποτέ. Η κ. Κοτανίδου και η κ. Λάγιου, ως επικεφαλής τμημάτων με στενή συνεργασία επί σειρά ετών για την προστασία της υγείας του πληθυσμού, ενώνουν ξανά τις δυνάμεις τους και απαντούν σε 15 ερωτήσεις της «Κ» σχετικά με ό,τι έχουμε μάθει για τη λοίμωξη COVID-19 ύστερα από 40 ημέρες μάχης με τον κορωνοϊό στη χώρα μας.

1 Ποια είναι τα συμπτώματα του νέου κορωνοϊού που εμφανίζουν οι ασθενείς, από τα ήπια έως τα σοβαρά;

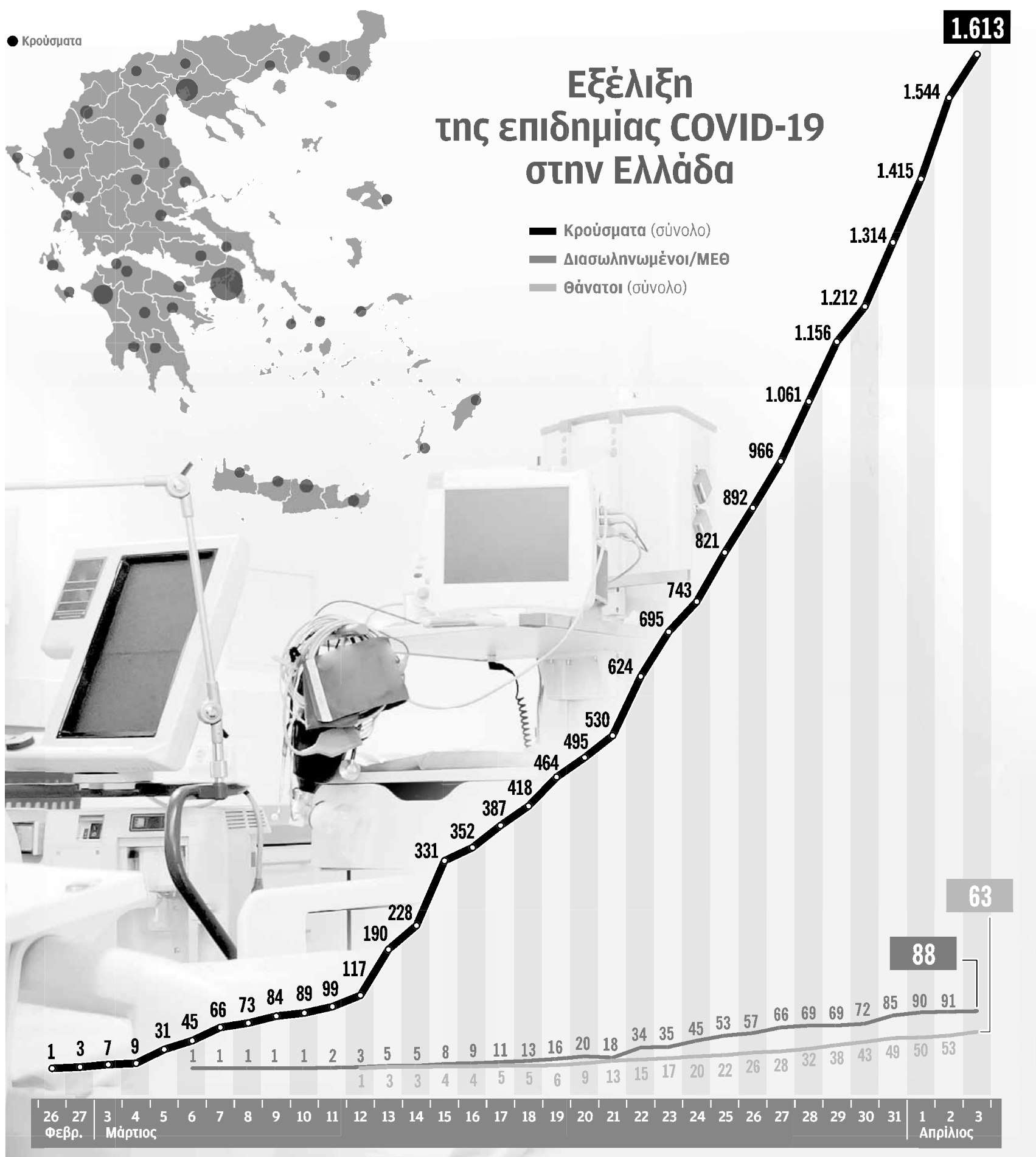
Οι ασθενείς μπορεί να εμφανίσουν πυρετό, φaryγγαλγία (πονόλαιμος), βήχα, δύσπνοια, κεφαλαλγία, μυαλγίες, καταβολή, με την ένταση των συμπτωμάτων να κυμαίνεται από ήπια, όπως σε μια απλή γριπώδη συνδρομή, μέχρι πολύ έντονη στις σοβαρές περιπτώσεις. Έχουν αναφερθεί επίσης απώλεια της γεύσης και της όσφρησης, καθώς και συμπτώματα από το γαστρεντερικό σύστημα, όπως διάρροια. Στα σοβαρά περιστατικά που νοσηλεύονται σε μονάδες εντατικής θεραπείας, η εικόνα μπορεί να είναι πολύ πιο δύσκολη, με συμπτώματα όπως οξεία αναπνευστική δυσχέρεια και σπτικού σοκ.

2 Μπορεί κάποιος να διακρίνει διαφορές στα συμπτώματα της COVID-19, της γρίπης και του κοινού κρυολήματος;

Η συμπτωματολογία της νόσου COVID-19 δεν είναι ειδική, αλλά θυμίζει αυτή του κοινού κρυολήματος, της γρίπης ή άλλων λοιμώξεων του αναπνευστικού. Οι ασθενείς δεν μπορούν με βάση τα συμπτώματα να αυτοδιαγνωστούν με COVID-19. Η επικοινωνία τους με τον γιατρό σε εμφάνιση ή επιδείνωση συμπτωμάτων, ειδικά αν ανήκουν σε ομάδα υψηλού κινδύνου, όπως, για παράδειγμα, ηλικιωμένοι, άτομα με σοβαρά χρόνια αναπνευστικά ή καρδιολογικά νοσήματα, ανοσοκατεσταλμένοι, είναι απαραίτητη.

3 Πρέπει να ελεγχθεί ένα άτομο με συμπτώματα λοίμωξης από τον νέο κορωνοϊό και, εάν ναι, πότε;

Να ξεκαθαρίσουμε ότι η απόφαση για την ανάγκη ελέγχου για

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

τον ιό είναι απόφαση που πρέπει να λαμβάνεται από τον γιατρό μας. Όταν δεν ανήκουμε σε ομάδα υψηλού κινδύνου και τα συμπτώματα είναι ήπια, δεν υπάρχει ανάγκη για έλεγχο. Μένουμε σπίτι και κάπου που θα κάναμε σε ένα απλό κρυολήμμα, αλλά αντιμετωπίζουμε τον εαυτό μας ως φορέα του ιού και προστατεύουμε τους γύρω μας. Αν εμφανίσουμε πυρετό >37,8 ή / και επίμονο βήχα, επικοινωνούμε με τον γιατρό μας, ο οποίος θα αποφασίσει αν χρειάζεται να ελεγχθούμε. Αν υφίσταται αυτό που λέμε «θετικό επιδημιολογικό ιστορικό», δηλαδή ταξίδι σε περιοχή όπου υπάρχουν πολλά κρούσματα της νόσου ή επαφή με κρούσμα, ο γιατρός μας ή ο ΕΟΔΥ θα μας καθοδηγήσουν αναφορικά με τον έλεγχο.

4 Πόσο μεταδοτικός είναι ο νέος ιός;

Ο ιός μεταδίδεται εύκολα. Εκτιμάται ότι, κατά μέσον όρο, ένα άτομο μπορεί να μολύνει δύο-τρία άλλα. Το πρόβλημα όμως είναι ότι κάποια άτομα, οι λεγόμενοι υπερμεταδότες, μπορούν να μολύνουν σε μεγάλο βαθμό τους γύρω τους.

Η ευκολία με την οποία μεταδίδεται ο ιός, και το γεγονός ότι ενδεχομένως μεταδίδεται και από άτομα που δεν έχουν εκδηλώσει συμπτώματα ή έντονα συμπτώματα, καθιστά τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης ζωτικής σημασίας για τον έλεγχο της πορείας της επιδημίας και την προφύλαξη του συστήματος υγείας από την υπερφόρτωση.

5 Ποια είναι η διάρκεια των συμπτωμάτων στα ήπια περιστατικά COVID-19;

Μία ήπια λοίμωξη με τον ιό μπορεί να λήξει σε μία εβδομάδα, αλλά έχουν αναφερθεί και ήπια συμπτώματα για χρονικό διάστημα δύο εβδομάδων ή και περισσότερο.

6 Σε πόσο διάστημα μετά την έναρξη της νόσου εμφανίζονται τα ανησυχητικά συμπτώματα;

Τα συμπτώματα της νόσου εμφανίζονται κατά μέσον όρο 5 ημέρες μετά την επαφή μας με τον ιό, αλλά το διάστημα αυτό μπορεί να κυμαίνεται από 1-14 ημέρες. Μετά την έναρξη των συμπτωμάτων, σε κάποια περιστατικά έχει αναφερ-

θεί επιδείνωση της εικόνας έπειτα από 5-7 ημέρες, αλλά αυτό δεν αποτελεί τον κανόνα.

7 Πόσοι από αυτούς που έχουν προσβληθεί από τη νόσο θα χρειαστούν νοσηλεία σε νοσοκομείο;

Υπολογίζεται, αν και ξέρουμε ότι πρόκειται για υπερεκτίμηση, καθώς πολλά ήπια περιστατικά δεν καταγράφονται, ότι κατά μέσον όρο το 10% των νοσηνών θα χρειαστεί νοσηλεία. Τα ποσοστά, όμως, διαφοροποιούνται σημαντικά ανάλογα με την ηλικία. Είναι πολύ μικρά στις νεότερες ηλικίες και αυξάνονται σημαντικά στους ηλικιωμένους.

8 Πόσοι από αυτούς που νοσηλεύονται, εισάγονται σε ΜΕΘ;

Το ένα τρίτο αυτών που θα νοσηλευτούν μπορεί να χρειαστούν υποστήριξη σε ΜΕΘ.

9 Ποια είναι η μέση διάρκεια νοσηλείας για τα σοβαρά περιστατικά, εντός και εκτός εντατικής;

Αυτή τη στιγμή, που τα νοσο-

κομεία μας μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες, η μέση διάρκεια νοσηλείας εκτός εντατικής είναι της τάξεως των 5-7 ημερών. Εντός εντατικής, οι ασθενείς παραμένουν κατά μέσον όρο 10-12 ημέρες.

10 Στην πλειονότητά τους οι ασθενείς με σοβαρή νόσηση από τον νέο κορωνοϊό έχουν υποκείμενα νοσήματα. Ποια είναι τα πιο συχνά στους ασθενείς στη χώρα μας;

Συνήθως χρόνια καρδιαγγειακά νοσήματα, που είναι και από τα συχνότερα χρόνια νοσήματα, αλλά και χρόνια αναπνευστικά νοσήματα και αρρυθμισμός σακχαρώδους διαβήτη.

11 Πότε μπορεί κάποιος που έχει αρρωστήσει από τον νέο ιό να βγει με ασφάλεια για τους άλλους από την καραντίνα;

Μετά 3-4 ημέρες απυρεξίας (χωρίς τη λήψη αντιπυρετικών) και απουσίας συμπτωμάτων από το αναπνευστικό (βήχας), που ακολουθούνται από τουλάχιστον άλλες 5 ημέρες μετά τη διακοπή των συμπτωμάτων, εκτιμάται ότι θα μπο-

ρούσε κάποιος να βγει από την καραντίνα. Για την ασφάλεια και του ίδιου, όμως, αλλά και των άλλων, τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης θα πρέπει να συνεχίζουν να τηρούνται. Στις περιπτώσεις ατόμων που παίρνουν εξιτήριο από το νοσοκομείο, τις οδηγίες δίνουν οι θεράποντες ιατροί τους.

12 Ένα άτομο που έχει νοσήσει αποκτά ανοσία έναντι του ιού και, εάν ναι, για πόσο διάστημα;

Αυτή τη στιγμή δεν γνωρίζουμε πολλά για την ανοσία που καταλείπει η λοίμωξη από τον ιό. Φαίνεται ότι όντως καταλείπει ανοσία, καθώς δεν έχουν αναφερθεί περιστατικά επαναλοιμώξεων, αλλά δεν ξέρουμε πόσο διάστημα διαρκεί η ανοσία αυτή.

13 Τι γνωρίζουμε για την επιβίωση του ιού στις καιρικές συνθήκες;

Δεν είμαστε βέβαιοι ότι ο ιός εξασθενεί με την άνοδο της θερμοκρασίας, παρότι υπάρχουν κάποιες τέτοιες αναφορές. Αν και γνωρίζουμε ότι το κοινό κρυολήμμα που προκαλείται από κορωνοϊούς μάς απασχολεί κυρίως τους χειμερινούς μήνες, η εμπειρία μας από τους κορωνοϊούς που προκάλεσαν τις επιδημίες SARS και MERS ενισχύει τις αμφιβολίες μας. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η βελτίωση του καιρού επιτρέπει τον καλύτερο αερισμό των χώρων, γεγονός που βοηθά στον περιορισμό της μετάδοσης του ιού.

14 Πότε αναμένεται να έχουμε μια σαφή εικόνα για την εξέλιξη της επιδημίας στη χώρα μας;

Οι επόμενες εβδομάδες θα είναι καθοριστικές. Χάρη στην έγκαιρη λήψη μέτρων από την πολιτεία, αυτή τη στιγμή η πορεία της επιδημίας στη χώρα μας δικαιολογεί συγκρατημένη αισιοδοξία, με έμφαση στο «συγκρατημένη». Οι επιδημίες, όμως, είναι απρόβλεπτες – αρκούν λίγοι υπερμεταδότες με δυνατότητα επαφών με επίνουσα άτομα για να αλλάξει η εικόνα. Επίσης, το διαχρονικό πρόβλημα της προληπτικής ιατρικής είναι ότι όταν η πρόληψη είναι επιτυχής, η απειλή φαντάζει μακρινή στον πληθυσμό και οι προφυλάξεις χαλαρώνουν, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει καθοριστικά την εξέλιξη της επιδημίας στη χώρα μας.

15 Με βάση ποια επιδημιολογικά δεδομένα θα μπορεί η πολιτεία να σημάνει λήξη συναγερμού και να ξεκινήσει τη σταδιακή άρση των μέτρων κοινωνικής απομόνωσης;

Αν κάτι μας διδάξε αυτή η πανδημία, είναι ότι λήξη συναγερμού με την έννοια του ότι γυρίζουμε στις παλιές μας συνήθειες και παύουμε να ανησυχούμε και να προσπαθούμε να είμαστε προετοιμασμένοι για την αντιμετώπιση επιδημιών, σε μια εποχή που ο κόσμος δεν γνωρίζει σύνορα, δεν θα πρέπει να υπάρξει ποτέ. Στην παρούσα επιδημία, για να αρχίσουμε να εξετάζουμε το ενδεχόμενο σταδιακής άρσης των μέτρων, θα πρέπει πρώτα να δούμε μια σταθερή, διαχρονική και σημαντική μείωση των κρουσμάτων και να αποκτήσουμε τη σαφέστερη δυνατή εικόνα της ανοσιακής κατάστασης του πληθυσμού με μελέτες που ήδη προγραμματίζονται.

Βασίλης Κικίλιας στην «Κ»: Κερδίζουμε χρόνο, ανοίγουμε ΜΕΘ

Να μην νοσήσουμε όλοι μαζί. Να κερδίσουμε χρόνο. Και στον χρόνο αυτό να ενισχύεται το λαβωμένο μετά μία δεκαετία δημοσιονομικών περιορισμών ΕΣΥ. Αυτό το στοίχημα φαίνεται να κερδίζει μέρα τη μέρα η χώρα μας, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχιστεί αδιαλείπτως η προσπάθεια όλων για την τήρηση των μέτρων περιορισμού των συναθροίσεων. Ο υπουργός Υγείας Βασίλης Κικί-

λιας, με δήλωσή του στην «Κ», εκπέμπει μήνυμα στήριξης στους γιατρούς, στους νοσηλευτές και στο λοιπό προσωπικό, «που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή και νικούν τον φόβο», τονίζοντας ότι η κυβέρνηση δεν θα σταματήσει την προσπάθεια ανάπτυξης του μεγίστου αριθμού κλινών εντατικής, όπου και διαδραματίζεται η πιο σκληρή μάχη με τον COVID-19. Ενδεικτικό της προσπάθειας εί-

ναι ότι μόνο την τελευταία εβδομάδα έχουν προστεθεί στις ΜΕΘ του ΕΣΥ 40 κλίνες.

Ενίσχυση του ΕΣΥ

«Για να νικήσουμε τον κορωνοϊό απαιτείται σωματική αποστασιοποίηση, όχι κοινωνική. Την κοινωνικότητα μας δεν πρέπει να τη χάσουμε. Χρειάζεται να επικοινωνούμε με τους συνανθρώπους μας και να στηρίζουμε ο ένας τον

άλλο. Και όλοι μαζί στηρίζουμε τους ήρωες γιατρούς, νοσηλευτές και λοιπό προσωπικό, που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της μάχης και νικούν τον φόβο. Εμείς θα συνεχίσουμε να τους ενισχύουμε και να προστατεύουμε τον πληθυσμό της χώρας», δηλώνει στην «Κ» ο κ. Κικίλιας και τονίζει πως «υποσχεθήκαμε ότι δεν θα σταματήσουμε να προσπαθούμε με όλες μας τις δυνάμεις, ώστε να

αναπτύξουμε τον μέγιστο αριθμό μονάδων εντατικής θεραπείας σε όλη την επικράτεια. Αυτή την εβδομάδα προσθήσαμε 40 νέες κλίνες ΜΕΘ και ΜΑΦ του ΕΣΥ, φθάνοντας έτσι συνολικά τις 910. Και προχωράμε καθημερινά στη λειτουργία νέων κλινών ΜΕΘ, με την απαραίτητη εξοπλισμό και με τη βοήθεια των ιατρών και των νοσηλευτών του ΕΣΥ».

Από το σύνολο των διαθέσι-

μων στο ΕΣΥ κλινών ΜΕΘ, οι 247 έχουν «δεσμευθεί» αποκλειστικά για τη νοσηλεία ασθενών που έχουν προσβληθεί από τον κορωνοϊό. Σύμφωνα με τον προγραμματισμό του υπουργείου Υγείας, ο αριθμός των δεσμευμένων για ασθενείς με COVID-19 κλινών εντατικής θα φτάσει τις 400, ενώ ανάλογα με την εξέλιξη της νόσου θα αυξηθεί περαιτέρω ο αριθμός αυτός.

Όσα μας έμαθε η νίκη κατά του Εμπολα

Ο τέως επίτροπος για την Ανθρωπιστική Βοήθεια και τη Διαχείριση Κρίσεων Χρήστος Στυλιανίδης μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στην **ΕΛΕΝΗ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ**

Πριν από περίπου πέντε χρόνια, η παγκόσμια υγεία κινδύνευε από άλλη μία επιδημία, αυτή του Εμπολα. Παρόλο που τα θύματα του θανατηφόρου αυτού ιού έφτασαν σχεδόν τις 12.000, ο Εμπολα δεν κατάφερε να περάσει τα ευρωπαϊκά σύνορα και παρέμεινε κυρίως στις χώρες της Δυτ. Αφρικής, απ' όπου είχε ξεσπάσει. Ο λόγος; Η συντονισμένη προσπάθεια Ευρωπαίων και Αμερικανών πολιτικών και επιστημόνων. Ο άνθρωπος που ανέλαβε τη διαχείριση της επιδημίας εκ μέρους της Ε.Ε., ο τότε επίτροπος για την Ανθρωπιστική Βοήθεια και τη Διαχείριση Κρίσεων, Κύπριος, Χρήστος Στυλιανίδης μιλάει στην «Κ» για το πώς κατάφεραν και αντιμετώπισαν αποτελεσματικά τη χειρότερη επιδημία του Εμπολα.

Ήταν Σεπτέμβριος του 2014 στις Βρυξέλλες και οι υποψήφιοι για την Επιτροπή Γιούνκερ περνούσαν από ακροάσεις και καλούνταν να απαντήσουν σε εξονυχιστικές ερωτήσεις από ευρωβουλευτές πριν αναλάβουν το χαρτοφυλάκιό τους. Όταν ο κ. Στυλιανίδης ρωτήθηκε τι θα έκανε για να αντιμετωπίσει τον Εμπολα, η επιδημία ήδη μετρούσε 4.000 κρούσματα, με τον αριθμό να διπλασιάζεται κάθε μήνα. «Αν θέλουμε να αποφύγουμε πανδημία, πρέπει να αντιμετωπίσουμε τον ιό από εκεί που ξεκίνησε και όχι από τα γραφεία μας στις Βρυξέλλες», απάντησε χωρίς δεύτερη σκέψη και δεσμεύθηκε ότι αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του θα επισκεπτόταν τις πληγείσες χώρες. Λίγες ημέρες αργότερα και πριν ακόμη αναλάβει επίσημα το χαρτοφυλάκιό του, ο κ. Στυλιανίδης διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντονιστής για την καταπολέμηση του Εμπολα. «Η κατάσταση επιδεινωνόταν και υπήρχε ανησυχία πως ο ιός μπορούσε να απειλήσει ακόμη και την Ευρώπη», λέει στην «Κ» ο ίδιος. Και δυστυχώς, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, που ήταν ο συντονιστής για τη μεγάλη αυτή κρίση, βρισκόταν υπό κατάρρευση. «Κυκλοφορούσε τότε ένα τρομακτικό σενάριο για πανδημία και γινόταν λόγος για 30 έως 40 εκατομμύρια νεκρούς!» θυμάται ο κ. Στυλιανίδης, αφού ο Εμπολα είναι πολύ πιο φονι-

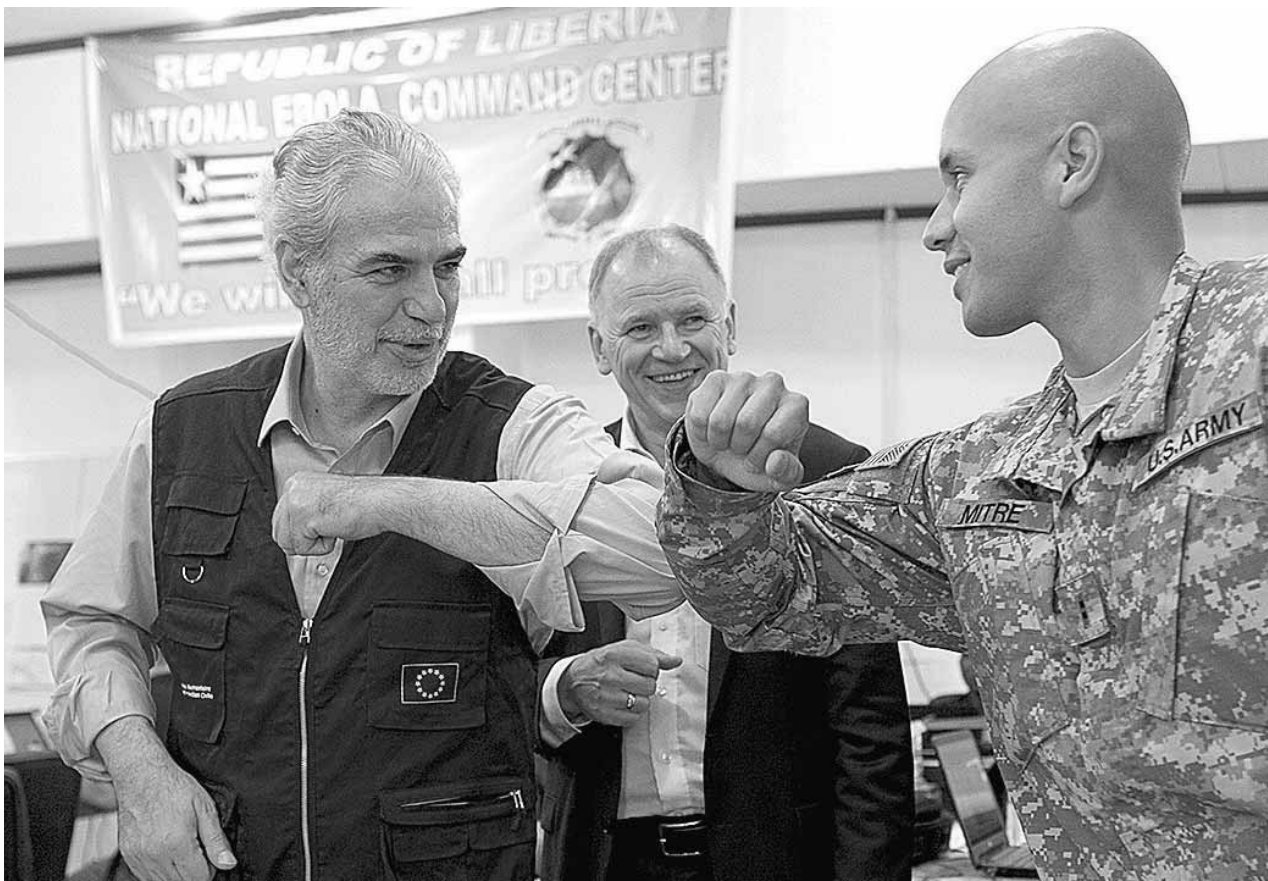
κός ιός από τον κορωνοϊό, με θνητότητα πέραν του 60%.

Και αυτό που είχε πει κατά τη διάρκεια των ακροάσεων έσπευσε αμέσως να κάνει με το που ανέλαβε. Έτσι, στα μέσα Νοεμβρίου ταξίδεψε σε Σιέρα Λεόνε, Γουινέα και από εκεί στη Λιβερία, τις τρεις χώρες που είχαν χτυπηθεί. «Δεν πήγαιναν ούτε αεροσυννοδοί ούτε γιατροί, κανένας δεν τολμούσε να ταξιδέψει εκεί. Η απομόνωση ήταν κάτι απίστευτο. Οι πτήσεις είχαν σχεδόν όλες απαγορευθεί», λέει στην «Κ». Ανακαλύπτει αμέσως ότι δύο ήταν οι βασικότεροι λόγοι της ραγδαίας μετάδοσης. Πρώτον, οι τρεις πληγείσες χώρες δεν συνεργάζονταν μεταξύ τους παρότι είχαν ανοικτά σύνορα ανάμεσά τους, ενώ το ποτάμι που χώριζε τις δύο από αυτές το διέσχιζαν καθημερινά χιλιάδες άνθρωποι. Και δεύτερον, ο παραδοσιακός τρόπος ταφής, ο οποίος εφαρμοζόταν και για τα θύματα του Εμπολα.

Τα πράγματα, όμως, ήταν πιο περίπλοκα, καθώς μεγάλο μέρος του πληθυσμού πίστευε ότι ο ιός δεν υπήρχε και ότι ήταν μια διεθνής συνωμοσία. Επιπροσθέτως, εξαιτίας των παρατεταμένων πολέμων που είχαν βιώσει, οι χώρες αυτές δεν είχαν επενδύσει στα συστήματα υγείας, τα οποία κατέρρευσαν με τη μεγάλη εισροή των ασθενών από τον ιό. «Δεν μπορούσαν να τους απομονώσουν και αναμείγνυναν άλλους ασθενείς με εκείνους που είχαν προσβληθεί από τον ιό», εξηγεί ο κ. Στυλιανίδης, ο οποίος παρομοιάζει την τότε κατάσταση με ωρολογιακή βόμβα που κρατούσε στο χέρι του και έπρεπε να την απενεργοποιήσει προτού σκάσει.

Ο συντονιστής

Κάνοντας μια σειρά από πολιτικές επαφές, προέτρεψε τους αρχηγούς των τριών κρατών να αρχίσουν να συνεργάζονται μεταξύ τους. Το πιο σημαντικό βεβαίως ήταν να ενισχυθούν οι μονάδες περιθάλψης άμεσα με κινητά εργαστήρια και νοσοκομεία, τα οποία θα μπορούσαν να στείλουν η Ε.Ε. αλλά και οι ΗΠΑ. Με τον ρόλο του συντονιστή, ο κ. Στυλιανίδης μπορούσε να είναι σε συνεχή επικοινωνία με τους υπουργούς Εξωτερικών Γερμανίας, Γαλλίας, Αγγλίας, που είχαν τη μεγαλύτερη ανάμειξη στην αντιμετώπιση του

Τον Νοέμβριο του 2014, ο κ. Χρήστος Στυλιανίδης είχε ταξιδέψει στη Λιβερία (στη φωτ. χαιρετά με ασφάλεια μέλος της αμερικανικής υπηρεσίας USAID). «Δεν πήγαιναν ούτε γιατροί, κανένας δεν τολμούσε να ταξιδέψει εκεί», λέει στην «Κ».

“

Υπήρχε ανησυχία ότι ο ιός μπορούσε να απειλήσει ακόμη και την Ευρώπη. Κυκλοφορούσε, δε, ένα τρομακτικό σενάριο για 40 εκατ. νεκρούς!

ιού, τους υπουργούς Υγείας όλων των κρατών-μελών, αλλά και των ΗΠΑ, οι οποίες είχαν και αυτές διορίσει ένα συντονιστή για την αντιμετώπιση του ιού.

«Ο διορισμός ενός υπευθύνου ήταν ένα δραστικό και αναγκαίο μέτρο για να αυξήσει την αποτελεσματικότητα και την έγκυρη λήψη των αποφάσεων», τονίζει ο ίδιος. Ανάλογος ρόλος δεν υπάρχει μέχρι σήμερα στην παρούσα κρίση. «Τώρα η αντιμετώπιση της κρίσης του κορωνοϊού γίνεται κυρίως σε εθνικό επίπεδο»,

λέει. «Η αντιμετώπιση της κρίσης πιθανόν να ενισχυόταν με πιο ισχυρό ευρωπαϊκό συντονισμό. Η εμπειρία αυτή, όπως και οι προηγούμενες, αποδεικνύει ότι η ευρωπαϊκή ομπρέλα θα ενίσχυε τα κράτη-μέλη, αφού από μόνα τους έχουν τεράστιες δυσκολίες, με παράδειγμα την Ιταλία».

Πίσω στο 2014, ένα από τα βασικά προβλήματα που συνάντησε ο κ. Στυλιανίδης ήταν ότι το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό δεν μπορούσε και δεν έπρεπε να πάει στις χώρες αυτές εάν δεν είχε τη δυνατότητα να επιστρέψει άμεσα πίσω σε περίπτωση που ασθενούσε. Οργανώθηκε η υπηρεσία MEDEVAC, με ειδικά εξοπλισμένα αεροπλάνα τα οποία διαθέτουν εντακτική μονάδα και θα μπορούσαν να επιστρέψουν άμεσα το ιατρικό προσωπικό στην Ε.Ε. σε περίπτωση ανάγκης. Παράλληλα με τη σύσταση της MEDEVAC μεταφέρονταν κινητά εργαστήρια και δημιουργούνταν κινητά νοσοκομεία με τη βοήθεια διεθνών οργανισμών και μεγάλων οργανώσεων όπως «Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα». Υπήρχε μεγάλη καθυστέρηση, πάνω από τέσσερις μήνες

(το πρώτο κρούσμα εκδηλώθηκε στη Γουινέα στα τέλη Μαρτίου του 2014), στη διαχείριση της κρίσης. Με τον διορισμό του συντονιστή, ωστόσο, ελήφθησαν αποφάσεις χρηματοδότησης για επιτάχυνση των ερευνών για το εμβόλιο του Εμπολα και άλλα φάρμακα. Ένα από τα φάρμακα για τον Εμπολα εμφανίζεται ως μία από τις επιλογές για τους ασθενείς με κορωνοϊό.

«Ενιαίος χώρος»

«Λίγους μήνες αργότερα, τον Μάρτιο του 2015, πείσαμε τους αρχηγούς των τριών πληγέντων κρατών να έρθουν στις Βρυξέλλες, σε μια μεγάλη διεθνή διάσκεψη, και να συμφωνήσουν για να ενταθεί η συνεργασία μεταξύ τους, αλλά και ότι πλέον θα αντιμετωπιζόνταν ως ενιαίος χώρος», λέει ο κ. Στυλιανίδης και τονίζει πόσο καθοριστική ήταν αυτή η συνεργασία για τη μείωση των κρουσμάτων. Και όντως, από τον Απρίλιο τα κρούσματα άρχισαν να μειώνονται αισθητά μέχρι που τον επόμενο Απρίλιο του 2016 ο Εμπολα είχε εξαλειφθεί στις τρεις χώρες.

Αναζητώντας «εμβόλιο» για τις θεωρίες συνωμοσίας του κορωνοϊού

Της **ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ**

Μέσα σε μιάμιση ώρα ακούστηκαν οι πιο τρελές θεωρίες συνωμοσίας γύρω από τον κορωνοϊό. Από το ότι τον «ρύτηψε» στην Κίνα ένας αξιωματικός του αμερικανικού Πολεμικού Ναυτικού, μέχρι ότι η σάουνα, το τοιγάρο ή η βότκα είναι οι ενδελεγμένες θεραπείες για όποιον νοσήσει. Θεωρίες που άλλοτε εμφανίζονται μυστηριωδώς από ανώνυμους χρήστες, άλλοτε όμως ακούγονται από επίσημα κυβερνητικά κελιά – και ακόμη και αν σχετικά εύκολα μπορεί κάποιος να τις καταρρίψει ως αναληθείς, συνεχίζουν να ανα-

παράγονται και να φτάνουν στους πολίτες. Την περασμένη εβδομάδα, επτά ομιλητές (δημοσιογράφοι, πανεπιστημιακοί και αναλυτές) μοιράστηκαν σκέψεις, ευρήματα και συμπεράσματα για το πώς η πληροφόρηση αυτή επηρεάζει τη δημόσια υγεία. Εκατόν τριάντα συμμετέχοντες από όλο τον κόσμο τους παρακολουθήσαμε και κάναμε ερωτήσεις. Ήταν μια τηλεδιάσκεψη που οργανώθηκε από το Κέντρο Ερευνών και Καινοτομίας Νοτιοανατολικής Ευρώπης με την υποστήριξη του αμερικανικού υπουργείου Εξωτερικών. Η συζήτηση συντονίστηκε από τον επικουρό καθηγητή του ΑΠΘ Νίκο

Παναγιώτου και ξεκίνησε από εκεί που... ξεκίνησαν όλα: την Κίνα.

Η Μπέθανι Αλεν-Εμπραχίμαν, δημοσιογράφος της ιστοσελίδας αξίως με ειδίκευση στην Κίνα, εξήγησε πως από τη στιγμή που η κινεζική κυβέρνηση παραδέχθηκε το πρόβλημα, παρουσιάστηκαν στα τοπικά μέσα δύο πολύ διαφορετικά αφηγήματα: «Το πρώτο τόνιζε το πώς η Κίνα ουσιαστικά κατάφερε να κερδίσει χρόνο για τον υπόλοιπο κόσμο. Πρόκειται για κλασικά περιπτώσεις κινεζικής προπαγάνδας, που δημιουργεί θετική εικόνα για την ίδια τη χώρα και δεν επιτίθεται σε άλλες χώρες. Όσο περνούσαν οι ημέρες όμως άρχισε να

εμφανίζεται ένα δεύτερο αφήγημα, πως τελικά μπορεί να μην ξεκίνησε ο ιός από την Κίνα. Το πρωτοείπε ένας Κινέζος επιδημιολόγος και στη συνέχεια ένας Κινέζος διπλωμάτης το πήγε ένα βήμα παραπέρα, υποστηρίζοντας τη θεωρία πως τον ιό τον έφερε στην Κίνα ένας Αμερικανός αξιωματικός του πολεμικού ναυτικού».

Χιλιάδες διαφορετικοί λογαριασμοί του Twitter αναπαράγουν διάφορες εκδοχές αυτές τις θεωρίες και εκτός Κίνας. Σύμφωνα με την Αλεν, η στρατηγική αυτή προκαλεί σύγχυση και αμφιβολία, τονίζει όμως πως λειτουργεί κυρίως για εσωτερι-

κή κατανάλωση: «Η κυβέρνηση προσπάθει να κατευθύνει τον θυμό που σαφέστατα υπάρχει στον λαό για την καθυστέρηση στον χειρισμό της πανδημίας», σημειώνει.

Τον λόγο, στη συνέχεια, πήρε ο Τόμας Μίλερ, πρώην διπλωμάτης και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο George Washington, ο οποίος μίλησε για τις θεωρίες που κυκλοφορούν στη δική του πλευρά του Ατλαντικού: Πως ο ιός κατασκευάστηκε στην Κίνα είτε για να σαμποτάρει τη Δύση είτε για να ελέγξει τον πληθυσμό της. Άλλοι πάλι υποστηρίζουν πως δεν είναι στην πραγματικότητα ένα τόσο μεγάλο πρόβλημα, αλλά πρό-

κειται είτε για μια προσπάθεια των Δημοκρατικών να πλήξουν την κυβέρνηση είτε, από την άλλη, για μια τακτική της κυβέρνησης να επιβάλει ένα ολοκληρωτικό καθεστώς. «Η συμβουλή μου προς όλους μας είναι να μην αποσυντονιζόμαστε. Σε μια τέτοια ακραία κατάσταση όπως αυτή που ζούμε, πρέπει να επικεντρωθούμε στο να καταρρίψουμε μόνο εκείνες τις θεωρίες συνωμοσίας που είναι επικίνδυνες και απειλούν τη δημόσια υγεία», σημειώνει. «Όπως, για παράδειγμα, ότι ο ιός δεν αφορά τους νέους. Το ότι είναι κατασκευασμένος από Κινέζους απλά θα ξεφουσκώσει».

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (Κ.Ο.Α.Π.)
CYPRUS AGRICULTURAL PAYMENTS ORGANISATION (C.A.P.O.)

ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΙΑΙΑΣ ΕΚΤΑΡΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΚΟΑΠ

Ο Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών, λόγω της έκτακτης κατάστασης που έχει διαμορφωθεί σε σχέση με την πανδημία COVID-19 ειδικρινίζει τα πιο κάτω σε σχέση με την υποβολή της Ενιαίας Αίτησης Εκταρικών Επιδοτήσεων 2020:

- Η ημερομηνία** έναρξης της ηλεκτρονικής υποβολής αιτήσεων μετατίθεται στις 13.04.2020. Η τελευταία ημερομηνία παραλαβής των αιτήσεων παραμένει η 04.05.2020.
- Οι ενδιαφερόμενοι** αιτητές καλούνται όπως υποβάλουν τις αιτήσεις τους, χωρίς να μεταβούν στα γραφεία του ΚΟΑΠ, ηλεκτρονικά από το σπίτι τους, μέσω της σελίδας www.eas.capo.gov.cy
- Κατά την περίοδο** υποβολής των αιτήσεων και για όσο χρόνο θα ισχύει η έκτακτη κατάσταση της πανδημίας, τα επαρκιακά γραφεία θα παραμένουν κλειστά για το κοινό.
- Για τη δόλωση** τυχόν νέων τεμαχίων που δεν είναι ήδη καταχωρημένα στο Γεωγραφικό Σύστημα του ΚΟΑΠ, οι αιτητές θα πρέπει να επικοινωνούν με τα επαρκιακά γραφεία και να αποστέλλουν τα το-

πογραφικά έγγραφα ή άλλα έγγραφα προς εντοπισμό των εν λόγω τεμαχίων από το προσωπικό του Οργανισμού.

5. Οι Κωδικοί Πρόσβασης στο ηλεκτρονικό σύστημα υποβολής των αιτήσεων έχουν αποσταλεί σε όλους τους αιτητές στο παρελθόν και είναι απαραίτητα να χρησιμοποιηθούν για να υποβληθεί η αίτηση τους. Οι αιτητές θα πρέπει να ανακτούν τους εν λόγω κωδικούς μέσω της αλληλογραφίας που τους έχει αποσταλεί στο παρελθόν από τον Οργανισμό και να αποφεύγουν να επικοινωνούν προς τούτο με τον Οργανισμό διότι ο αριθμός των τηλεφωνικών του γραμμών είναι περιορισμένος.

6. Για την ομαλότερη, ηλεκτρονική επικοινωνία των αιτητών με τον Οργανισμό αλλά και για την ευκολότερη υποβολή των αιτήσεων τους οι αιτητές θα πρέπει να επικαιροποιήσουν τα δεδομένα της προσωπικής τους μερίδας και οπωσδήποτε την ηλεκτρονική τους διεύθυνση, της οποίας η ύπαρξη αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για την ολοκλήρωση της υποβολής της αίτησης.

Drago Holdings Ltd (In Voluntary Liquidation) Company No. (1897378)

NOTICE is hereby given pursuant to Section 204, subsection (1)(b) of the BVI Business Companies Act, 2004 that the Company is in voluntary liquidation. The voluntary liquidation commenced on 20th March, 2020. The Liquidator is Ekaterina Strukova of 116 Revolutsiyonnaya Street, Zavonenezhskoe, Tambov region, Michurinsk area, Russia. Dated 20th March, 2020
(Sgd.) Ekaterina Strukova, Voluntary Liquidator

Ηλεκτρολογική εταιρία με έδρα τον Πειραιά
ζητά αποκλειστικό αντιπρόσωπο για την Κύπρο.

Παρέχεται το 40% των κερδών
της αντιπροσωπείας, απαραίτητο κεφάλαιο
100.000 ευρώ.

Υπεύθυνος Δημοσθένης Δάγγας
Τηλέφωνο: +6942829339

Η Αμερική βαδίζει στον δρόμο της Ιταλίας

Φόβοι για δεκάδες χιλιάδες νεκρούς

Πάγωσε η αμερικανική κοινή γνώμη και μαζί της όλος ο κόσμος το βράδυ της Τετάρτης, όταν ο αντιπρόεδρος Μάικ Πενς αναγνώρισε στωικά ότι η χώρα του φαίνεται να ακολουθεί με καθυστέρηση την Ιταλία όσον αφορά την εξέλιξη της πανδημίας. Αν η μεσογειακή χώρα, που βρίσκεται στη μέση της κρίσης, θρηνούσε όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές πάνω από 15.000 νεκρούς, αντιλαμβάνεται κανείς τι πρόκειται να συμβεί στις ΗΠΑ, μια χώρα με εξαπλόσιο πληθυσμό, που μόλις τώρα μπαίνει στον μαρτυρικό ανήφορο. Ο επικεφαλής του επιτελείου Υγείας του Λευκού Οίκου Αντονι Φάουσι εκτιμούσε, στα μέσα της εβδομάδας, ότι τα θύματα του φονικού ιού

ζιάνα. Στην περίπτωση της τελευταίας, οι φόβοι επικεντρώνονται στη Νέα Ορλεάνη, την πόλη με τη δημογραφική πλειοψηφία των μαύρων, τις αδύναμες υποδομές και τις ανοικτές πληγές από τον τυφώνα «Κατρίνα» του 2005.

Η δραματική επιδείνωση της κατάστασης αφήνει έκθετο τον Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος για μεγάλο διάστημα χειριζόταν με απίστευτη ελαφρότητα τη δοκιμασία του COVID-19, υποτιμώντας τον ως απλή γρίπη, ενώ μέχρι και πριν από δέκα ημέρες ήλπιζε ότι θα μπορούσαν να αρθούν τα περιοριστικά μέτρα στις 12 Απριλίου. Το γεγονός ότι πολίτες όπως η Καλιφόρνια και η Ουάσινγκτον, που πήραν εγκαίρως δραστηριτικά μέτρα, κατάφεραν σε σημαντικό βαθμό να ανακόψουν τον ρυθμό επέκτασης του ιού, μαρτυρεί την τεράστια σημασία του χρόνου που χάθηκε. Η ιστοσελίδα Politico χαρακτήρισε τον Τραμπ ως τον πιο αποτυχημένο πρόεδρο της μεταπολεμικής περιόδου και τον συγκρίνει με τον Χέρμπερτ Χούβερ, ο οποίος απέτυχε τραγικά στη διαχείριση του κραχ του 1929, οδηγώντας την Αμερική και όλον τον κόσμο σε πρωτοφανή ύφεση.

Ηδη η αμερικανική οικονομία στενάζει, ενώ το τελευταίο δεκαπενθήμερο δέκα εκατομμύρια άνθρωποι βγήκαν στην ανεργία, αριθμός που κόβει την ανάσα, χωρίς προηγούμενο στην Ιστορία για σύγκριση – στην κρίση του 2007-2008 έχαναν τη δουλειά τους 800.000 άνθρωποι τον μήνα. Αν συνεχιστεί αυτή η πορεία των πραγμάτων, ακόμη και η Μεγάλη Ύφεση του 1929-1933 θα ωχριά απέναντι στη σημερινή. Παράλληλα, η πανδημία έφερε στην επιφάνεια όλες τις χρόνιες παθολογίες του αμερικανικού κοινωνικού κράτους, με πρώτη τα κραυγαλέα ελλείμματα στο σύστημα υγείας και στην ασφάλιση των πολιτών. Μέσα σε όλα αυτά, ο Βλαντιμίρ Πούτιν πέτυχε μια μεγάλη επικοινωνιακή νίκη, καθώς ρωσικό αεροπλάνο με ανθρωπιστική βοήθεια για τους Αμερικανούς πολίτες έφτασε στις ΗΠΑ, αφού προηγουμένως ο Τραμπ είχε εκφράσει την ευγνωμοσύνη του στον Ρώσο ομόλογό του.

REUTERS, A.P.

Το περασμένο Σαββατοκύριακο, παρά τις εκκλήσεις των Αρχών προς τους πολίτες να μείνουν σπίτι, οι ανθισμένες κερασιές στις όχθες της μικρής λίμνης του Μνημείου του Τζέφερσον προσείλκυαν τόση κοσμοσυρροή, που επιστρατεύθηκε η αστυνομία για να αποκλείσει την πρόσβαση.

Σκληρή η άνοιξη φέτος στην Ουάσινγκτον

Της **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΣΧΩΚΟΥ**

Οι πρώτες ημέρες της άνοιξης είναι η καλύτερη εποχή στην Ουάσινγκτον, όταν ανοίγει ο καιρός και το κρύο του χειμώνα δίνει τη θέση του σε μια γλυκιά λιακάδα. Όπως όλα τα φαινομενικά πράγματα, δεν διαρκεί πολύ αυτό το ευχάριστο διάλειμμα – δύο μήνες αν είμαστε τυχεροί, καθώς ακολουθεί η αποπνικτική ζέση του καλοκαιριού. Ακόμη λιγότερο κρατά η πιο ρομαντική στιγμή της πόλης: οι λίγες ημέρες, μία με δύο εβδομάδες, που οι περίφημες κερασιές –ένα δώρο φιλίας από την Ιαπωνία στις ΗΠΑ πριν από 110 χρόνια– βρίσκονται σε πλήρη ανθοφορία.

Το περασμένο Σαββατοκύριακο, λίγο πρώιμα για την εποχή, εξαιρετικά πρώιμα για τις δυσοίωνες συνθήκες στο μέτωπο του κορωνοϊού, ο καλός καιρός έφερε στην αμερικανική πρωτεύουσα το δικό της σύμβολο της άνοιξης. Και παρά τις εκκλήσεις των Αρχών στους πολίτες να μείνουν σπίτι, οι ανθισμένες κερασιές στις όχθες της μικρής λίμνης του Μνημείου του Τζέφερσον προσείλκυαν τόση κοσμοσυρροή που επιστρατεύθηκε η αστυνομία για να αποκλείσει την πρόσβαση στην περιοχή.

Την ίδια ώρα, στον Λευκό Οίκο ο πρόεδρος Τραμπ αποφασίζει αν θα παρατείνει τις οδηγίες του για τη διατήρηση των κοινωνικών αποστάσεων. Εκεί, οι σύμβουλοί του τον έφεραν αντιμέτωπο με τα δυσοίωνα μοντέλα για τα συνολικά κρούσματα και τους θανάτους που θα στοίχιζε η επιθυμία του να ξανανοίξει την οικονομία μέχρι το Πάσχα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αλλάξει στάση, και να ανακοινώσει την παράταση των συστάσεων του μέχρι το τέλος Απριλίου. Αλλά τη μεγαλύτερη αίσθηση προκάλεσε η εκτίμησή του ότι «θα έχουμε κάνει πολύ καλή δουλειά» αν οι θάνατοι στις Ηνωμένες Πολιτείες περιοριστούν μεταξύ 100.000 και 200.000. Την Τρίτη παρουσίασε τα μοντέλα πίσω από αυτά τα στοιχεία, τα οποία αποτελούν πλέον την υπόθεση εργασίας της αμερικανικής κυβέρνησης. Αυτή τη φορά ο τόνος του ήταν σοβαρός, καθώς προειδοποίησε τους Αμερικανούς για «δύο πολύ σκληρές εβδομάδες». Όπως είπε,

αν δεν ελάμβανε μέτρα, οι νεκροί θα μπορούσαν να ξεπεράσουν τα 2 εκατομμύρια.

Ενώ όμως ο Αμερικανός πρόεδρος εξακολουθεί να απορρίπτει τον καθολικό περιορισμό της κυκλοφορίας στις ΗΠΑ που συμβουλεύουν πολλοί επιδημιολόγοι, 37 πολιτείες έχουν ήδη προχωρήσει σε περιορισμούς. Με τα κρούσματα να πολλαπλασιάζονται ανησυχητικά, τη Δευτέρα οι κυβερνήτες του Μέριλαντ και της Βιρτζίνια, των δύο πολιτειών που συνορεύουν με την Ουάσινγκτον και όπου διαμένει το μεγαλύτερο μέρος των εργαζομένων στην αμερικανική πρωτεύουσα, παρέτειναν το κλείσιμο των σχολείων και εξέδωσαν εντολές παραμονής στο σπίτι, περιορίζοντας την κυκλοφορία μόνο για αγορές τροφίμων και φαρμάκων, άσκηση ή μετάβαση σε ιατρική υπηρεσία ή την εργασία, εφόσον αυτή έχει χαρακτηριστεί απαραίτητη.

Κλείσιμο επιχειρήσεων

Το ίδιο έκανε λίγο αργότερα και η δήμερος της Ουάσινγκτον Μιούριελ Μπάουζερ, η οποία ανακοίνωσε επίσης το κλείσιμο όλων των μη απαραίτητων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων γυμναστηρίων, κομμωτηρίων, μπαρ και πολυκαταστημάτων, ενώ εξέφρασε την ελπίδα να μη χρειαστεί να επιβάλει τις κυρώσεις που προ-

βλέπει η νομοθεσία – πρόστιμο 5.000 δολαρίων ή φυλάκιση 90 ημερών. Με το σύνθημα «μείνε σπίτι», στις περιπολίες τους οι αστυνομικοί της πόλης θυμίζουν από τα megafona τον δημόσιο κίνδυνο για την υγεία και συστήνουν στους πολίτες να κρατούν τις αποστάσεις ασφαλείας όταν χρειάζεται να κυκλοφορήσουν. Για τους δραστήσιους κατοίκους της, αυτή η άνοιξη θα είναι δύσκολη χωρίς τα συνηθισμένα ταξίδια και τις κοινωνικές επαφές. Με τα κρούσματα στη μητροπολιτική περιοχή να έχουν ξεπεράσει τις 4.000 και τους περισσότερους ασθενείς στην πόλη μεταξύ 19-50 ετών, όμως, το πρόβλημα δεν είναι μόνο ψυχολογικό.

Αρκετά εστιατόρια της πόλης λειτουργούν ακόμη για παραγγελίες ή παράδοση στο σπίτι, και οι σερβιτόροι δωρεάν γεύματα ή διαθέτουν μέρος των εσόδων στους υπαλλήλους τους. Μάλιστα, με την επιδημία να δοκιμάζει την αντοχή των πιο αδύναμων, το περιοδικό Time ανδέειξε στο εξώφυλλό του μία αγαπημένη προσωπικότητα της Ουάσινγκτον, τον μετανάστη σεφ Χοσέ Αντρές, ως έναν από τους ηγέτες αυτής της κρίσης, καθώς με τη φιλανθρωπική του δράση στο World Central Kitchen δίνει μαθήματα αλληλεγγύης και κοινωνικής υπευθυνότητας.

Αυξάνονται δραματικά κάθε μέρα τα θύματα, στο χείλος της κατάρρευσης το σύστημα υγείας, βαθύς κλονισμός της οικονομίας.

θα κυμανθούν μεταξύ 100.000 και 240.000, κι αυτό υπό την προϋπόθεση ότι τα περιοριστικά μέτρα θα εφαρμοστούν αυστηρά.

Τα μάτια όλων στρέφονται αυτή τη στιγμή στη Νέα Υόρκη, η οποία σπκώνει για την ώρα το μεγαλύτερο βάρος, συγκεντρώνοντας γύρω στο 40% των απωλειών σε πανεθνική κλίμακα. Σε πολύ επικίνδυνη τροχιά έχουν μπει κι άλλες πολιτείες, όπως το γειτονικό Νιου Τζέρσεϊ, το Μίσιγκαν, η Φλόριντα και η Λουι-

Ηνωμένες Πολιτείες: η χώρα της άρνησης και του θανάτου

Του **PAUL KRUGMAN**
THE NEW YORK TIMES

Ο θάνατος έρχεται γρήγορα. Πριν από μόλις τρεις εβδομάδες, η επίσημη θέση του Λευκού Οίκου και του Fox News ήταν ότι ο κορωνοϊός δεν είναι μεγάλη υπόθεση και ότι οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί αποτελούσαν μέρος πολιτικής πλεκτάνης με στόχο τον Ντόναλντ Τραμπ. Σήμερα, η Νέα Υόρκη βιώνει υγειονομική κρίση, ενώ πολλές άλλες πόλεις των ΗΠΑ θα βρεθούν σύντομα στην ίδια θέση. Ποιοι είναι, όμως, οι λόγοι που οδήγησαν σε τέτοια κακή διαχείριση;

Η απίστευτα κακή ηγεσία αποτελεί σίγουρα καθοριστικό παράγοντα. Χιλιάδες Αμερικανοί πεθαίνουν και ο πρόεδρος κοιμάται για τα μεγάλα ποσοστά δημοτικότητας του. Το πρόβλημα δεν αφορά, όμως, έναν άνθρωπο. Μεταξύ των προηγμένων κρατών, οι ΗΠΑ πάντα ξεχώριζαν ως η χώρα της άρνησης και του θανάτου. Σήμερα, όμως, τα ελαττώματα αυτά έχουν καταστεί πιο απειλητικά από ποτέ άλλοτε.

Σε ό,τι αφορά την άρνηση, οι επιδημιολόγοι εξεπλάγησαν από

την ταχύτατη πολιτικοποίηση των ερευνών τους και τις κατηγορίες ότι οι έρευνες αυτές στοχεύουν τον Τραμπ ή προωθούν τον σοσιαλισμό στις ΗΠΑ. Οφείλουν, όμως, να έχουν προβλέψει την αντίδραση αυτή, καθώς οι κλιματολόγοι συνάδελφοί τους αντιμετωπίζουν τέτοιες μομφές εδώ και χρόνια. Παρότι η κλιματική άρνηση αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο, το επίκεντρό της βρίσκεται στις ΗΠΑ, στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα.

Ο κορωνοϊός και η σκοτεινή πλευρά της αμερικανικής εξαίρεσης.

Ούτε ένας υποψήφιος του κόμματός αυτού για το χρίσμα το 2016 δεν θέλησε να υποστηρίξει τη θεωρία της εξέλιξης των ειδών. Τι κρύβεται πίσω από τη ρεπουμπλικανική καχυποψία απέναντι στην επιστήμη; Η απάντηση είναι ένα μείγμα υποτέλειας στις βιομηχανίες, αλλά και προς τους ηγέτες χριστιανικών προτεσταντικών αιρέσεων, όπως ο Τζέρι Φάλγουελ Τζούνιορ, ο οποίος

Ένα μήνα πριν, ο Ντόναλντ Τραμπ καθιστούσε τους Αμερικανούς πολίτες ότι ο κίνδυνος για τις ΗΠΑ είναι μικρός. Επιδείκνυε, δε, και τα σχετικά πειστήρια...

απέρριψε τον κορωνοϊό ως σκευωρία κατά του Τραμπ και αποφάσισε την επανάληψη της λειτουργίας του πανεπιστημίου του, δημιουργώντας τον προσωπικό του πυρήνα μόλυνσης. Δεκαετίες καταπολέμησης της επιστημονικής έρευνας έθεσαν τις βάσεις για τη σημερινή κρατική παράλυση απέναντι στον COVID-19.

Σε ό,τι αφορά τον θάνατο: Συναντώ ακόμη ανθρώπους, οι οποίοι πα-

ραμένουν πεπεισμένοι ότι οι ΗΠΑ διαθέτουν το υψηλότερο προσδόκιμο ζωής στον πλανήτη. Δεν είμαστε, άλλωστε, το σπουδαιότερο κράτος στον κόσμο; Στην πραγματικότητα, εμφανίζουμε το χαμηλότερο προσδόκιμο ζωής μεταξύ των προηγμένων κρατών του πλανήτη, ενώ το χάσμα αυτό διευρύνεται σταθερά τις τελευταίες δεκαετίες.

Το διευρυνόμενο αυτό χάσμα,

με τη σειρά του, τροφοδοτείται από την πρωτοφανή για δυτική χώρα έλλειψη καθολικής κρατικής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και την επίσης μοναδική αύξηση των «θανάτων από απελπισία», δηλαδή από ναρκωτικά, αλκοόλ και αυτοκτονία, μεταξύ των λευκών Αμερικανών μελών των εργατικών τάξεων, των οποίων οι οικονομικές ευκαιρίες εξαφανίζονται σταδιακά.

Υπάρχει άραγε σχέση μεταξύ των εκατοντάδων χιλιάδων πρόωγων θανάτων, που καταγράφονται κάθε χρόνο στις ΗΠΑ σε σχέση με άλλες ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες και των δεκάδων χιλιάδων επιπλέον θανάτων εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού; Η απάντηση είναι: βέβαια. Όταν στο μέλλον ολοκληρώσουμε τη «νεκροψία» της επιδημίας αυτής, με τον όρο να χρησιμοποιείται εδώ με την κυριολεκτική του έννοια, θα διαπιστώσουμε την ίδια εχθρική στάση απέναντι στο κράτος, η οποία υπονομεύει κάθε προσπάθεια παροχής βοήθειας σε ευπαθείς Αμερικανούς. Η εχθρότητα αυτή έπαιξε κρίσιμο ρόλο στην καθυστέρηση της λήψης αναγκαίων μέτρων για την αντιμετώπιση

της παρούσας υγειονομικής κρίσης.

Υπάρχει άραγε σχέση μεταξύ της μοναδικής στον κόσμο αμερικανικής άρνησης επιστημονικών δεδομένων και της πρωτοφανώς υψηλής θνησιμότητας στις ΗΠΑ; Αυτό αξίζει περισσότερο μελέτης, ενώ δεν μπορώ να πω ότι έχω ακόμη την απάντηση. Μία πιθανή εξήγηση είναι ότι το αμερικανικό πολιτικό σκηνικό προσφέρει γόνιμο έδαφος στη θρησκευτική δεξιά, γνωστή πολέμιο της επιστήμης. Δεν είμαι, όμως, σίγουρος εάν η εξήγηση αυτή είναι επαρκής, καθώς η ισχύς φανατικών ιεροκηρύκων, όπως ο Φάλγουελ, αποτελεί από μόνη της φαινόμενο αξιο ενδελεχούς μελέτης.

Το κύριο συμπέρασμα είναι ότι ενώ η Αμερική είναι σπουδαίο έθνος με λαμπρή ιστορία και σημαντικά επιτεύγματα στο ενεργητικό του – θεωρώ τον εαυτό μου πατριώτη – η άνοδος της Ακροδεξιάς έχει μετατρέψει τις ΗΠΑ σε χώρα άρνησης και θανάτου. Η μεταμόρφωση αυτή πραγματοποιήθηκε σταδιακά τις τελευταίες δεκαετίες, ενώ οι επιπτώσεις της μόλις άρχισαν να γίνονται σαφείς, με αφορμή την πανδημία του κορωνοϊού.

Οι «Τσιόδρες» που ακούν ευλαβικά οι πολίτες

Οι εθνικοί επιδημιολόγοι ανά τον κόσμο

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Έχουν γίνει ροκ σταρ, μπαίνουν στα σπίτια των νοικοκυριών κάθε βράδυ και καθουσιάζουν τους πολίτες με την αυθεντία τους. Εκατομμύρια άνθρωποι τους ακούν ευλαβικά, κρέμονται από τα χείλη τους. Τα ΜΜΕ τους αφιερώνουν εκτενή πορτρέτα, με τις σπουδές τους, τα χόμπι τους, τα προσωπικά τους στοιχεία.

Η αγωνία της κοινής γνώμης τους ομορφαίνει. Οι σπασίκες απόκληροι της φοιτητικής ζωής, οι αποκηρυγμένοι τρελοί επιστήμονες, που κάποτε ταυτίζονταν με τους ήρωες της καμικής σειράς Big bang, αϊφνός, την κρίσιμη αυτή στιγμή, φαντάζουν γοητευτικοί. Ο λόγος για τους απανταχού συναδέλφους και ομολόγους του Σωτήρη Τσιόδρα, που σε πολλές χώρες έχουν αποκτήσει ανάλογη επιρροή και απήχηση με τον δικό μας εθνικό επιδημιολόγο.

Στη Γερμανία, αν και την Αγκελα Μέρκελ συνοδεύει συνήθως στις συνεντεύξεις Τύπου ο πρόεδρος του Ινστιτούτου «Ρόμπερτ Κοχ», Ρόμπερτ Βίλερ, το φωτογενές πρόσωπο του κορωνοϊού είναι ο Κρίστιαν Ντρόστεν, επικεφαλής ιολόγος του βερολινέζικου νοσοκομείου Charité. Ο 48χρονος επιστήμονας με τις μπουκλές έχει προφανώς επικοινωνιακό ταλέντο με αποτέλεσμα η Süddeutsche Zeitung να τον κρίνει «τσάρο του κορωνοϊού». Από τα τέλη Φεβρουαρίου, το podcast του, στο οποίο λύνει καθημερινά απορίες των πολιτών σχετικά με τον COVID-19, είναι πρώτο στη λίστα με τα δημοφιλέστερα της Apple. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης πολλοί χρήστες τον προτρέπουν να βάλει υποψηφιότητα για καγκελάριος και άλλοι/-ες δηλώνουν ερωτευμένοι/ες μαζί του.

Στην Ισπανία είναι η δεύτερη φορά που η χώρα περιμένει με αγωνία τις εξηγήσεις του Φερνάντο Σιμόν. Ο ανεπιτήδευτος επιδημιολόγος της χώρας που έχει ξεπεράσει τους 10.000 νεκρούς από την πανδημία, έχει ξαναβρεθεί στο προσκήνιο πριν από έξι χρόνια, όταν μία νοσοκόμα είχε προσβληθεί από τον ιό Εμπολα. Ήταν η πρώτη περίπτωση εκτός Αφρικής και ο Σιμόν κατάφερε με την προσωπική του στάση και ενημέρωση να εμφυσήσει σε πολίτες και Αρχές την ανάγκη για ψυχραιμία αντιμετώπιση της κατάστασης. Οι σαφείς και ψυχρά επιστημονικές απαντήσεις του εκτιμώνται ιδιαίτερα από τους εκπροσώπους του Τύπου, που εμφανίστηκαν εξαιρετικά ικανοποιημένοι μόλις πρωτοανέλαβε δράση ο οικείος επιδημιολόγος, με αφορμή τον κορωνοϊό όμως αυτή τη φορά.

Μπαίνουν στα σπίτια των νοικοκυριών κάθε βράδυ και ενημερώνουν για τη μάχη κατά του κορωνοϊού – Εκατομμύρια άνθρωποι κρέμονται από τα χείλη τους.

Ωστόσο, η εξέλιξη της πανδημίας στην Ισπανία και η ολιγορία της κεντροαριστερής κυβέρνησης να πάρει περιοριστικά μέτρα κατέστησαν τον Σιμόν έναν βολικό αποδιοπομπαίο τράγο. Οι ευθύνες προσωποποιήθηκαν με αποτέλεσμα συχνά τον τελευταίο καιρό να ακούγονται εκκλήσεις να παραιτηθεί.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες ο Αντονι Φάουσι έχει γίνει ο αντίποδας του Ντόναλντ Τραμπ. Είναι εκείνος που αναλαμβάνει καθη-

Ο **Αντονι Φάουσι** έχει γίνει ο αντίποδας του Ντόναλντ Τραμπ. Είναι εκείνος που αναλαμβάνει καθημερινά να αντικρούει τις συνήθως αντιεπιστημονικές δηλώσεις του προέδρου. Δεξιά, πάνω ο Κρίστιαν Ντρόστεν, επικεφαλής ιολόγος του βερολινέζικου νοσοκομείου Charité, και κάτω ο Ισλανδός Τόρολφουρ Γκούντνασον.

Ο Ντιντιέ Ραούλ και η χλωροκίνη

Ο **αμφιλεγόμενος** Γάλλος μικροβιολόγος Ντιντιέ Ραούλ θεωρείται μεν σοβαρός επιστήμονας, πλην εσχάτως έχει αποκτήσει την εμμονή να πείσει την υφήλιο για την αποτελεσματικότητα του φαρμάκου κατά της ελονοσίας στη μάχη εναντίον του COVID-19. Το γεγονός ότι μοιάζει ψυσιονωμικά με τον γιαντόρ του Ντόναλντ Τραμπ ίσως εξηγήσει για το Αμερικανός πρόεδρος εμφανίζεται να υιοθετεί τη γνώμη του. Η αλήθεια είναι ότι η χλωροκίνη χρησιμοποιείται ευρέως σε βαριά περιστατικά νοσημάτων από τον κορωνοϊό. «Υπάρχουν ενδείξεις ότι εργαστηριακά αλλά και σε πρώτες κλινικές έρευνες το Resochin (σ.σ.: με κύρια δραστική ουσία τη χλωροκίνη) μειώνει τα επίπεδα του ιού», αναφέρει ο επικεφαλής της γερμανικής Bayer. Ωστόσο, ο γνωστός Γάλλος επιστήμονας διακήρυξε με αυτοεπιπόνηση το τέλος του κορωνοϊού στο YouTube, κάτι που δεν συνάδει ούτε με τις οδηγίες των συναδέλφων του ούτε με τις προειδοποιήσεις ότι η χλωροκίνη θα μπορούσε να έχει παρενέργειες. Το δείγμα των ασθενών στο οποίο έχει δοκιμάσει τη δράση της ο Ραούλ είναι μικρό για να μπορεί να βγάλει ασφαλή συμπεράσματα. Παρ' όλα αυτά, όσοι τον ακολουθούν στο Twitter επιδιώκουν σε συνωμοσιολογίες γιατί ο ΠΟΥ δεν τάσσεται υπέρ της χλωροκίνης.

μερινά να αντικρούει τις συνήθως αντιεπιστημονικές δηλώσεις του Αμερικανού προέδρου: από τη διαβόητη πλέον εξαγγελία του ότι τα περιοριστικά μέτρα θα αρθούν πριν από το Πάσχα μέχρι την παθιασμένη και άκριτη υπεράσπιση της χλωροκίνης. Πολλοί πρόβλεψαν ότι η –κομψή έστω– ανασκευή των προεδρικών δηλώσεων θα του στοιχίσει τη θέση του στην taskforce του Λευκού Οίκου. Είναι πλέον σαφές όμως ότι η επισημονική σκέψη επικράτησε της

ρατσιστικής (βλ. «κινεζικός ιός») και οικονομοκεντρικής προεδρικής αντίληψης για τη διαχείριση της κρίσης. Αυτό που εκτιμούν οι πάντες είναι η ειλικρίνεια του στις συχνές εμφανίσεις του στις συνεντεύξεις Τύπου.

Ο φακός τον συλλαμβάνει να κάνει μορφασμούς οδόντων πίσω από τον Τραμπ και οι γκριμάτσες του δίνουν τροφή στα κομικά late night shows. Γεννημένος στο Μπρούκλιν, ο Φάουσι έχει συνεργαστεί με έξι διαφορετικούς

προέδρους των Ηνωμένων Πολιτειών και έχει σημαντικό ακαδημαϊκό έργο, αφού πέρυσι ήταν ο 41ος κατά σειράν επιστήμονας με τις περισσότερες αναφορές, με βάση το Google Scholar. Είναι εργασιομανής, σύμφωνα με τα λεγόμενά του δουλεύει 19 ώρες τη μέρα, και καταφέρνει παρά την ηλικία του (είναι 79 ετών) να τρέχει τουλάχιστον 5 χιλιόμετρα τη μέρα. Παλιότερα είχε μάλιστα τρέξει και μααραθώνιο σε τρεις ώρες και 37 λεπτά.

Στη Βρετανία

Ο Νιλ Φέργκιουσον του Πανεπιστημίου Imperial, ο άνθρωπος που έπεισε τον Μπόρις Τζόνσον να εγκαταλείψει τη θεωρία περί ανοσίας της αγέλης, κραδαινοντας ως δαμόκλειο σπάθην τον κίνδυνο να θρηνήσει η Βρετανία μισό εκατομμύριο νεκρούς, νόσπσε και ο ίδιος από τον ιό. «Αναστανάγμος. Εμφάνισα έναν επίμονο ξερόβηχα χθες και απομονώθηκα εθελοντικά παρόλο που αισθανόμουν καλά. Σήμερα στις 4 το πρωί ξύπνησα με υψηλό πυρετό. Κυκλοφορεί πολύ COVID-19 στο Ουέστμινστερ», σχολίασε στο Twitter στα μέσα Μαρτίου λίγο προτού βγει θετικός στον ιό και ο ίδιος ο Τζόνσον.

Πάντως, ο ίδιος αναθεώρησε τα μαθηματικά μοντέλα του ση-

μαντικά προς τα κάτω, κάνοντας λόγο για μόλις 20.000 νεκρούς στο Ηνωμένο Βασίλειο, με δεδομένο ότι η κυβέρνηση αποφάσισε τελικά να ακολουθήσει την ορθόδοξη οδό της επιβολής περιοριστικών μέτρων. Οι αντίπαλοί του τον εγκάλεσαν για ασυνείπεια και άτακτη υποχώρηση από την καταστροφολογία, αλλά ο ίδιος επέμεινε ότι η αρχική εκτίμηση για εκατόμβη, σε περίπτωση που δεν λαμβάνονταν μέτρα καραντίνας, ήταν σωστή.

Στην Ισλανδία ο Τόρολφουρ Γκούντνασον έχει γίνει αγαπημένος των ΜΜΕ εξαιτίας των καθημερινών τηλεοπτικών εμφανίσεων. Παιδίατρος με ειδικότητα στις λοιμώδεις νόσους, ο Γκούντνασον απολαύει της πλήρους εμπιστοσύνης της κοινής γνώμης, αν και εν μέρει προωθεί και αυτός τη θεωρία της ανοσίας της αγέλης.

Μόνο που η χώρα του έχει πληθυσμό 364.000 και έτσι είναι δυνατόν ο εντοπισμός των φορέων του ιού και η άμεση απομόνωσή τους. Ειδικό «ντετέκτιβ» αναζητούν στη συνέχεια όλα τα άτομα που ήρθαν σε επαφή με τους καταγεγραμμένους φορείς, συχνά εντός ολίγων λεπτών από μια θετική διάγνωση. Η άμεση επιβολή καραντίνας για δύο εβδομάδες αποτρέπει έτσι την περαιτέρω διάδοση του ιού – προς το παρόν τουλάχιστον.

Επιμένει στη στρατηγική υψηλού ρίσκου η Σουηδία

Του **ΚΩΣΤΑ ΚΑΡΚΑΓΙΑΝΝΗ**

Σκεδόν όλες οι ευρωπαϊκές πρωτεύουσες ήταν αυτή την εβδομάδα ερημωμένες. Οι κάτοικοι είναι κλεισμένοι στα σπίτια τους, καθώς οι κυβερνήσεις έχουν επιβάλει πρωτοφανή, σε περίοδο ειρήνης, περιοριστικά μέτρα με στόχο να προστατεύσουν τον πληθυσμό από την πανδημία COVID-19. Εξαιρέση είναι η Στοκχόλμη. Η κυβέρνηση της Σουηδίας είναι η μοναδική που επιμένει να μην έχει επιβάλει δραστησια περιοριστικά μέτρα και όλο το προηγούμενο διάστημα οι δρόμοι, τα εστιατόρια και τα καφέ των μεγάλων σουηδικών πόλεων ήταν γεμάτα κόσμο. Το ερώτημα είναι γιατί να κάνει κανείς ένα πείραμα με τόσο υψηλό ρίσκο, το οποίο αν δεν εξελιχθεί κατ' ευχάν θα έχει ως αποτέλεσμα χιλιάδες νεκρούς.

Τα μόνα μέτρα που είχε λάβει η σουηδική κυβέρνηση μέχρι την Τετάρτη ήταν κλείσιμο των πανεπιστημίων, η απαγόρευση συγκεντρώσεων άνω των 50 ατόμων, η συμβουλή για αποφυγή ταξιδιών και η σύσταση σε όσους νιώθουν άρρωστοι ή είναι άνω των 70 ετών να παραμείνουν στο σπίτι τους. Όμως, καθώς οι νεκροί από την πανδημία είχαν αυξηθεί την 1η Απριλίου στους 239 από 180 την προηγούμενη ημέρα, η κυβέρνηση ανακοίνωσε την Τετάρτη πως στο εξής οι πολίτες θα πρέπει υποχρεωτικά να διατηρούν αποστάσεις από τους άλλους, τα καταστήματα και οι επικειρήσεις να φροντίζουν να μην υπάρχει συνωστισμός πελατών και όλοι όσοι έχουν το πα-

ραμικό σύμπτωμα να μένουν στο σπίτι ανεξαρτήτως ηλικίας.

Πρόσωπο-κλειδί για τη στρατηγική που ακολουθεί η Σουηδία είναι, εκτός από τον πρωθυπουργό Στέφαν Λόφεν, ο Αντερς Τέγκνελ, επικεφαλής επιδημιολόγος της σουηδικής Υπηρεσίας Δημόσιας Υγείας. Επιμένει να αρνείται ότι η τακτική που έχει υιοθετήσει η χώρα είναι να περάσει την ασθένεια γρήγορα μεγάλο μέρος του πληθυσμού ώστε να επιτευχθεί η λεγόμενη «ανοσία της αγέλης», δηλαδή μεγάλο μέρος του πληθυσμού να έχει αποκτήσει ανοσία στην ασθένεια COVID-19 ώστε να σταματήσει τη διάδοσή της. Αυτή

Ενας από τους λόγους για τους οποίους ο Σουηδός πρωθυπουργός δείχνει «χαλαρός», είναι ότι στη χώρα σε ελάχιστα νοικοκυριά ζουν μαζί διαφορετικές γενιές.

την τακτική ακολούθησαν αρχικά και η Βρετανία και η Ολλανδία, ωστόσο έχουν αλλάξει στάση σταδιακά μετά την προειδοποίηση επιστημόνων ότι η μόλυνση τόσο πολλών ανθρώπων σε τόσο μικρό διάστημα θα οδηγήσει σε καταρρευση το σύστημα υγείας και σε εκατοντάδες χιλιάδες θανάτους. Προ ημερών ο Τέγκνελ είχε δηλώσει στη σουηδική τηλεόραση ότι ο νέος κορωνοϊός θα αναχαιτιστεί

Πεζόδρομος στη Στοκχόλμη στα μέσα της εβδομάδας. Η κυβέρνηση της Σουηδίας είναι η μοναδική που επιμένει να μην επιβάλει δραστησια περιοριστικά μέτρα.

είτε μέσω «της ανοσίας της αγέλης», ή ενός συνδυασμού ανοσίας και εμβολιασμού. Βασικά είναι το ίδιο πράγμα». Ωστόσο, με τον εμβολιασμό επιτυγχάνεται η ανοσία μεγάλου μέρους του πληθυσμού με ασφαλή τρόπο, ενώ η κατάσταση είναι εντελώς διαφορετική αν προσπαθήσει κανείς να πετύχει γενικευμένη ανοσία επιτρέποντας σε μεγάλο μέρος του πληθυσμού να κολλήσει την ασθένεια. Σημειω-

τέον ότι η Σουηδία διαθέτει αναλογικά με τον πληθυσμό της τον μικρότερο αριθμό νοσοκομειακών κλινών στην Ευρώπη.

Γιατί άραγε ακολουθεί η σουηδική κυβέρνηση τόσο διαφορετική τακτική σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και με την Κίνα που πρώτη απέδειξε ότι η επιδημία μπορεί να νικηθεί με σκληρά περιοριστικά μέτρα; Αυτά είναι μέτρα που μπο-

ρεί να εφαρμόσει κανείς για πολύ περιορισμένο χρονικό διάστημα... Αν τα εφαρμόσει κανείς υπερβολικά νωρίς, τότε θα κουρασθούν οι άνθρωποι», είχε δηλώσει ο Τέγκνελ σε συνέντευξη του. Παραδέχθηκε, επίσης, ότι είναι πιθανό να αυξηθούν οι εισαγωγές σε νοσοκομεία τις επόμενες εβδομάδες και δήλωσε ότι «κανείς δεν γνωρίζει, όλοι υποθέτουμε» με ποιον τρόπο θα εξελιχθεί η πανδημία.

Η πραγματικότητα

Μόνο που αυτό δεν ισχύει ακριβώς. Η Ιταλία και η Ισπανία καθυστέρησαν να λάβουν περιοριστικά μέτρα και το αποτέλεσμα είναι περισσότεροι από 20.000 θάνατοι σε έναν μήνα. Επιπλέον, το αμερικανικό Κέντρο Πρόληψης Νόσων (CDC) εκτιμάει την Τετάρτη ότι το 25% των ανθρώπων που νοσούν από τον COVID-19 δεν εμφανίζει απολύτως κανένα σύμπτωμα με αποτέλεσμα να μεταδίδει την ασθένεια χωρίς να το γνωρίζει αν δεν έχει περιοριστεί. Ο Τέγκνελ εκτιμάει ότι ο αριθμός των ασθενών που θα χρειαστούν νοσηλεία το αμέσως προσεχές διάστημα δεν θα είναι πολύ μεγάλος. Βάσισε αυτή την εκτίμηση σε ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας του, όπως ότι σε πολύ μικρό ποσοστό των σουηδικών νοικοκυριών (σε σύγκριση με την Ιταλία) ζουν μαζί διαφορετικές γενιές. Επιπλέον, η Σουηδία είναι αραιοκατοικημένη χώρα και οι πολίτες της είναι παραδοσιακά πειθαρχημένοι λαός με εμπιστοσύνη στην κυβέρνησή του.

Προς το παρόν, ο πληθυσμός

φαίνεται να υποστηρίζει την τακτική της κυβέρνησης, έχει εμπιστοσύνη σε αυτήν, καθώς ο πρωθυπουργός Λόφεν έχει καλέσει τους Σουηδούς να συμπεριφέρονται ως «ενήλικες» και να μη διαδίδουν «πανικό ή φήμες». Ωστόσο, πολλοί Σουηδοί επιστήμονες και γιατροί μάλλον έχουν αρχίσει να αισθάνονται ακριβώς πανικό.

Περισσότεροι από δύο χιλιάδες γιατροί, επιστήμονες και καθηγητές –περιλαμβανομένου του προέδρου του Ιδρύματος Νομπέλ– υπέγραψαν την περασμένη εβδομάδα έκκληση για υιοθέτηση αυστηρότερων περιοριστικών μέτρων. «Μας οδηγούν στην καταστροφή. Δεν κάνουμε αρκετά διαγνωστικά τεστ, δεν παρακολουθούμε επαρκώς με ποιους ήρθαν σε επαφή οι φορείς, δεν απομονώνουμε επαρκώς –έχουμε αφήσει τον ιό ελεύθερο», λέει στον Guardian η καθηγήτρια Σεσίλια Σόντερμπεργκ-Νοκλέρ, η οποία είναι ερευνήτρια με αντικείμενο την ανοσολογία ιών στο Ινστιτούτο Καρολίνα. «Η κυβέρνηση νομίζει ότι δεν μπορεί να τη σταματήσει (την πανδημία), οπότε αποφάσισε να αφήσει τους ανθρώπους να πεθάνουν», συνεχίζει. «Έχουμε ενδείξεις ότι ο ρυθμός διπλασιασμού είναι υψηλότερος από της Ιταλίας, σύντομα θα έχουμε οξεία έλλειψη ΜΕΘ στη Στοκχόλμη και δεν κατανοούν ότι τότε θα είναι πολύ αργά. Όλα αυτά είναι πολύ επικίνδυνα». Δεν μπορεί κανείς παρά να ελπίζει ότι το σουηδικό πείραμα θα έχει ευτυχικά κατάληξη. Ωστόσο, η ελπίδα δεν αποτελεί τακτική.

Σε πολύ δύσκολη θέση βρίσκεται η Αγκυρα

Η υβριδική απειλή στον Εβρο και στο Αιγαίο απειράπη από την Ελλάδα, στη Συρία έχει βαλτώσει, ενέσκηψε και ο κορωνοϊός

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Οι τελευταίες πέντε εβδομάδες έχουν δημιουργήσει στην Αθήνα μια νέα, σωρευτική εμπειρία σχετικά με τον τρόπο συμπεριφοράς της Τουρκίας, από τον Εβρο και την ασύμμετρη υβριδική απειλή κατά της εθνικής ασφάλειας υπό την κάλυψη ενός μανδύα μεταναστευτικών ροών, μέχρι και την Ανατολική Μεσόγειο και την επιχείρηση μεταφοράς αντιαεροπορικών συστημάτων με το πλοίο «Pıray». το οποίο και τελικά εξετράπη της πορείας του προς τη Μιζράτα. Η απρόσμενη επιπλοκή που έλαβαν οι επιχειρήσεις της Τουρκίας στον Εβρο και στην Ανατολική Μεσόγειο μετά την καταλυτική εμφάνιση του κορωνοϊού, σε συνδυασμό με το αδιέξοδο στη βόρεια Συρία, καθιστούν την Τουρκία έναν δρώντα με ιδιαίτερα προβλήματα που δύσκολα θα μπορούσε να επιτύχει στην παρούσα φάση τους σχεδιασμούς του σε όλη την περιοχή, όπως τουλάχιστον τους είχε υπολογίσει το προηγούμενο χρονικό διάστημα. Γι' αυτό τον λόγο, στην Αθήνα το καθεστώς πρόνοιας και επιφυλακής το επόμενο χρονικό διάστημα, όχι απλά δεν περιορίζεται, αλλά αυξάνεται.

Ανώτατες στρατιωτικές πηγές με βαθύτατη γνώση των εξελίξεων τις τελευταίες εβδομάδες, επισημαίνουν στην «Κ» ότι το σχέδιο μεταφοράς μεταναστών από την κυβέρνηση Ερντογάν στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα της Ελλάδας ήταν οργανωμένο κεντρικά, καθώς γι' αυτό χρησιμοποιήθηκαν μισθωμένα λεωφορεία, ενώ υπάρχουν πληροφορίες για τη σχετική χρήση και στρατιωτικών οχημάτων. Η προσπάθεια της τουρκικής κυβέρνησης για αιφνιδιασμό της Ελλάδας απέτυχε καταγυδώς και η πρώτη αντίδραση του ΓΕΕΘΑ και των τριών κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος (Π.Σ.) και του Λιμενικού σε στεριά, θάλασσα και αέρα χαρακτηριστική από απόλυτη επιτυχία. Η ένταση μετά με τη μέρα αυξανόταν, αλλά με συντονισμένες ενέργειες κάθε προσπάθεια αποκοινούταν με επιτυχία. Ταυτόχρονα με τις επιχειρήσεις επιτήρησης και αποτροπής, οργανώθη-

κε άμεσα σύστημα επισκευής και ισοχυροποίησης των υπαρχόντων αποτρεπτικών εμποδίων αλλά και δημιουργίας νέων σε όλο το μήκος των συνόρων στον Εβρο, κάτι το οποίο είναι ένα κέρδος με ευρύτερο ορίζοντα, καθώς τα συγκεκριμένα μέτρα είναι πλέον μόνιμα.

Ενα δεύτερο, αμιγώς υβριδικό, μέτωπο το οποίο η Αθήνα κλήθηκε να αντιμετωπίσει ήταν αυτό της διασποράς ψευδών ειδήσεων, ανάμεσα στις οποίες αποκαλούμενες «ειδήσεις» για νεκρούς ή όγκο μεταναστών που «ήδη» είχαν περάσει τον Εβρο. Οι ψευδείς αυτές ειδήσεις αποκαλύφθηκαν με συντονισμένες ενέργειες από την ελληνική πλευρά. Ταυτόχρονα,

Οι τελευταίες αποτυχίες και τα αδιέξοδα των επιλογών του έχουν προκαλέσει νευρικότητα στην κυβέρνηση Ερντογάν, γεγονός που γνωρίζει η ευρισκόμενη σε αυξημένη επιφυλακή Αθήνα.

η κυβέρνηση ανέλαβε επιτυχίες δράσεις κινητοποίησης διεθνών οργανισμών αλλά και αριθμού κρατών, εναντίον της αποσταθεροποιητικής πρακτικής της Τουρκίας, η οποία δεν δίστασε να χρησιμοποιήσει πρόσφυγες και μετανάστες για να επιτύχει τους στόχους της.

Στο θαλάσσιο μέτωπο, η ταχεία ανάπτυξη μονάδων του Πολεμικού Ναυτικού στο Ανατολικό Αιγαίο και η εντατικοποίηση της επιτήρησης και της ενίσχυσης της αποτροπής στη θάλασσα, οδήγησαν στον δραστικό περιορισμό των ροών στο Αιγαίο με το πρόσχημα της επικινδυνότητας του ταξιδιού προς την Ε.Ε. Ο περιορισμός των ροών επιτεύχθηκε αφενός λόγω της ετοιμότητας της Αθήνας, αφετέρου υπό τον φόβο της επέκτασης της δράσης του στολίσκου της SMMG-2 του ΝΑΤΟ σε όλο το Ανατολικό Αιγαίο, μάλιστα με περισσότερες μονάδες από κράτη-μέλη της Συμμαχίας. Η υπαναχώρηση της Τουρκίας κατέδειξε και στους πλέον ανυποψίαστους,

Η προσπάθεια της τουρκικής κυβέρνησης για αιφνιδιασμό της Ελλάδας στον Εβρο απέτυχε καταγυδώς. Ενοπλές Δυνάμεις, Αστυνομία, Πυροσβεστική και Λιμενικό, σε απόλυτο συντονισμό, απέτρεψαν τον κίνδυνο.

ότι η Αγκυρα ελέγχει πλήρως το φαινόμενο και ανά πάσα στιγμή μπορεί να αυξήσει ή να μπεινίσει τις ροές.

Από αυτό το σημείο και έπειτα, τονίζουν οι ίδιες πηγές, ο χρόνος άρχισε να κυλάει εις βάρος των τουρκικών επιδιώξεων, καθώς είχε χαθεί οριστικά το στοιχείο του αιφνιδιασμού. Η ανάληψη σε μικρό χρονικό διάστημα της πρωτοβουλίας των κινήσεων από τις ελληνικές Ενοπλές Δυνάμεις με την ενίσχυση των οχυρωματικών έργων και τη δημιουργία νέων εμποδίων ακόμα και κατά την εξέλιξη επεισοδίων και τη χρησιμοποίηση εξειδικευμένων και πρωτότυπων μέσων και υλικών (διασκευασμένα οχήματα με ανεμιστήρα, διασκευασμένα άρματα με πυροσβεστικό εξοπλισμό κ.ά.) ανάγκασε την Τουρκία να ενισχύσει τις δυνάμεις της με ειδικά τμήματα της αστυνομίας, παρέχοντας ακόμη μία απόδειξη για την άμεση εμπλοκή του τουρκικού κράτους στη δημιουργία της κρίσης. Όλες οι προσπάθειες όμως

απέτυχαν. Έτσι, η διατήρηση της αστάθειας στον Εβρο για παρατεταμένο χρονικό διάστημα κατέστη το επόμενο τουρκικό σενάριο, αφού προηγούμενες απέτυχε ο αιφνιδιασμός. Η φθορά και η κόπωση των ελληνικών δυνάμεων αποτέλεσε το νέο τουρκικό σχέδιο δράσης, για την καταρρευση της έννομης τάξης εκ των έσω, κατόπιν εξωτερικής υβριδικής παρέμβασης. Η Αγκυρα όμως απέτυχε και σε αυτό.

Την πλέον κρίσιμη χρονική στιγμή, γιγαντώθηκε παγκοσμίως η κρίση της πανδημίας του COVID-19. Η πραγματικά αποτυχημένη διαχείριση της πανδημίας, κίνησε σοβαρές αντιδράσεις στο εσωτερικό της χώρας, συνεπικουρούμενες από νέες διεθνείς πιέσεις (τηλεδιάσκεψη Αγκελα Μέρκελ, Εμανουέλ Μακρόν, Μπόρις Τζόνσον, Ερντογάν στις 17 Μαρτίου) προς την τουρκική κυβέρνηση. Εδώσε, όμως, και μία πολιτική διέξοδο στον κ. Ερντογάν, αφού ο φόβος εμφάνισης κρουσμάτων

στο ετερόκλητο πλήθος μεταναστών, προσφύγων και παρακρατικών με απρόβλεπτη κλιμάκωση του αριθμού των κρουσμάτων και των θυμάτων, καθώς και η εξάλειψη των τραγικών συνεπειών στον τουρκικό πληθυσμό των περιοχών συγκέντρωσής τους, ως ο από μηχανής θεός προσέφερε το βολικό πρόσχημα και οδήγησε στην ξαφνική απομάκρυνσή τους από τα ελληνοτουρκικά σύνορα τις πρώτες πρωινές ώρες της 27ης Μαρτίου.

Στη Λιβύη

Η πλήρης αποτυχία του σχεδίου του Ερντογάν στη μεταναστευτική και προσφυγική κρίση συνδυάστηκε με την εξίσου απογοητευτική έκβαση της απόπειρας μεταφοράς μεγάλων ποσοτήτων οπλισμού στη Λιβύη από το πλοίο «Pıray», κατόπιν συντονισμένων ενεργειών Ελλάδας και Γαλλίας, την οποία αποκάλυψε προ ολίγων ημερών η «Κ». Το συγκεκριμένο περιστατικό, σε συνδυασμό

με τις αρνητικές εξελίξεις και τις τουρκικές απώλειες στο θέατρο επιχειρήσεων της Λιβύης, έθεσε την Τουρκία και πάλι απέναντι στη διεθνή κοινότητα με τρόπο εξαιρετικά δυσμενή για τα συμφέροντά της.

Στο θέατρο επιχειρήσεων της Συρίας, οι εξελίξεις έχουν καταστεί και εκεί ιδιαίτερας πιεστικές. Οι δυνάμεις του Μπασάρ αλ Ασαντ σταδιακά ενισχύονται στην περιφέρεια του Ιντλίμπ, ενώ και η Μόσχα του Βλαντιμίρ Πούτιν ασκεί ασφυκτική πίεση, στο πλαίσιο προηγούμενων συμφωνιών, τις οποίες η Τουρκία δεν θέλει να τηρήσει. Η προσπάθεια του κ. Ερντογάν να σύρει το ΝΑΤΟ στη λήψη απόφασης εμπλοκής της συμμαχίας στην αντιπαράθεσή της με τη Ρωσία, ώστε η τελευταία να υποκύψει στις απαιτήσεις της, απέτυχε επίσης. Κατέστη σαφές ότι κανείς δεν θέλει να συρθεί στον πολεμικό βούρκο της Συρίας με σύντροφο εν όπλοις την αναξιόπιστη στις συμφωνίες της Τουρκία, αφού όλοι γνωρίζουν ότι το τμήμα θα είναι δυσανάλογο έναντι ελάχιων ή και μηδενικών ωφελημάτων.

Στη νευρικότητα της κυβέρνησης του κ. Ερντογάν συνέβαλαν οι εικόνες από τις εντυπωσιακές χαμηλές διελυφείς ελληνικών μαχητικών στο πλαίσιο εορτασμού της 25ης Μαρτίου πάνω από 35 πόλεις της πειρωτικής και νησιωτικής Ελλάδας και ειδικά πάνω από τις Καστανίες του Εβρου. Η συνολικότερη εικόνα της Τουρκίας αυτή την περίοδο ευρισκόμενης σε κλειστή πολεμική κρίση στο βόρεια Συρία και εσωτερικής υγειονομικής και οικονομικής κρίσης, οδήγησε και στις αποφάσεις αύξησης της τεχνικής έντασης στο Αιγαίο με τη μορφή σωρείας υπερηχημένων άνωθεν ελληνικών εδαφών. Οι ίδιες πηγές επισημαίνουν ότι αυτή η τακτική δεν θα δώσει στον κ. Ερντογάν λύση στα δύσκολα προβλήματα που καλείται να διαχειριστεί. Και πρόσθεταν, ότι η Ελλάδα πιστή στις αρχές του διεθνούς δικαίου και της καλής γειτονίας, δεν προκαλεί και δεν απειλεί κανέναν, ωστόσο είναι έτοιμη, όπως απέδειξε με τη διαχείριση έως τώρα δύο μεγάλων προκλήσεων, να ανταπεξέλθει αποτελεσματικά όποτε απαιτηθεί.

Τείχη ανάγκης υψώθηκαν με τους βόρειους γείτονές μας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ**

Όταν η αλβανική κυβέρνηση έκλεισε τα σύνορά της με τις όμορες χώρες, στο πλαίσιο της αυστηροποίησης των μέτρων για τον κορωνοϊό, ο 73χρονος ομογενής από το χωριό Ραντάτες της Δρόπολης, Βασίλης Ομήριος, βρισκόταν στην Ελλάδα, όπου ζουν και εργάζονται τα τρία παιδιά του και τούτη την εποχή νοσηλεύεται η σύζυγός του. Τώρα εγκλωβίστηκε στη Λάρισα και αγωνιά για τους υπερήλικους συγχωριανούς του που άφησε πίσω, καθώς είναι και ο δημογέροντας (πρόεδρος) του χωριού, που αριθμεί έντεκα όλες κι όλες οικογένειες.

«Εύχομαι να μην φτάσει ο ιός στο χωριό, γιατί δεν θα μείνει ζωντανός κανένας», λέει στην «Κ». «Αν τούτη την εποχή πεθάνει κάποιος, θα τον θάψει αναγκαστικά ο δήμος, οι γέροντες δεν είναι ικανοί να το κάνουν και τα παιδιά από την Ελλάδα δεν θα μπορέσουν να πάνε», προσθέτει.

Οι Ραντάτες είναι ένα από τα πολλά μειονοτικά χωριά της αλβανικής μεθροίης που η καθημερινότητα των λιγοστών ανθρώπων που έχουν απομείνει, μετά το άνοιγμα των συνόρων, το 1991, έχει δεθεί άρρηκτα με την Ελλάδα, εν προκειμένω κυρίως με την πόλη των Ιωαννίνων, από όπου εφοδιάζονταν με αγαθά και κατέφευγαν για νοσηλεία.

«Καθημερινά, προτού κλείσουν τα σύνορα, λεωφορείο από τα Γιάννενα εκτελούσε δύο δρομολόγια στα σαράντα δύο μειονοτικά χωριά της Δρόπολης, μεταφέροντας

φάρμακα και ψώνια. Εμείς βγαίναμε στο φυλάκιο της Κακαβιάς και τα παραλαμβάναμε για το χωριό μας. Τώρα αυτό σταμάτησε και προσπαθεί να μας βοηθήσει ο δήμος, τα πράγματα δυσκόλεψαν».

Ο κ. Ομήριος βίωσε τη «φυλακή» του καθεστώτος Χότζα, εντύχισε να χαρεί το άνοιγμα των συνόρων και τώρα στο νου του έρχονται, έστω και αν δεν πιστεύει ότι θα τις ξαναζήσει, οι δύσκολες μέρες, του εγκλεισμού.

Τα προβλήματα και οι μνήμες άλλων εποχών από το κλείσιμο των συνόρων με Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία και Βουλγαρία λόγω κορωνοϊού.

Όπως στην ελληνοαλβανική μεθροί, έτσι και στις ακριτικές περιοχές με τα άλλα όμορα κράτη οι κοινωνίες, ένθεν κακειθεν, αισθάνονται να οπισθοδρομούν, με το αναπάντεχο κλείσιμο των συνόρων, στις «μαύρες εποχές» του Ψυχρού Πολέμου. Τότε ήταν ο φόβος των ιδεολογιών, οι εθντικές αντιπαλότητες και τα γεωπολιτικά συμφέροντα που επέβαλαν τους διαχωρισμούς με συρματοπλέγματα και συστοιχίες πυραυλικών συστημάτων, τώρα είναι ο τρόμος των κορωνοϊού που υψώνει και πάλι σύνορα. Αυτά που επί τριάντα χρόνια είχαν σχεδόν καταργηθεί

Εδώ και χρόνια, συνταξιούχοι ομογενείς της Αλβανίας, αλλά και Αλβανοί, επισκέπτονταν καθημερινά τα Γιάννενα είτε για προμήθειες είτε για να αναζητήσουν ιατρική βοήθεια στο νοσοκομείο. Επίσης, όσοι εργάζονταν στην Ελλάδα επισκέπτονταν τους ηλικιωμένους γονείς τους. Τώρα, τα σύνορα στην Κακαβιά έκλεισαν.

(με τη Βουλγαρία εντελώς, λόγω Ευρωπαϊκής Ενωσης), επιτρέποντας την ελεύθερη μετακίνηση ανθρώπων και τη διακίνηση αγαθών. Ο φόβος ότι ο γείτονας μπορεί να μας μεταδώσει τον ιό έχει αρχίσει να επιφλοχωρεί και στις διακρατικές σχέσεις – όχι στις επίσημες ακόμη.

Οι πρόεδροι τριών επιμελητηρίων της Θράκης, με επιστολή τους προς τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, ζήτησαν την αναστολή λειτουργίας των πέντε συντοριακών σταθμών Ελλάδας - Βουλγαρίας, με το αιτιολογικό ότι «παράτρεφεται αυξημένη κίνηση πολιτών από τη Βουλγαρία

προς τη χώρα μας, την οποία θεωρούν ασφαλέστερη και με καλύτερες υποδομές υγείας, γεγονός που (σ.σ.: κατ' εκείνους) ελλοχεύει σοβαρούς κινδύνους για την υγεία όλων των Ελλήνων».

Κατόπιν τούτου, όπως είπε στην «Κ» ένας εξ αυτών, ο πρόεδρος του Επιμελητηρίου Εβρου Χριστόδουλος Τσιφίδης, οι έλεγχοι στις διαβάσεις εντάθηκαν, ενώ και η Βουλγαρία έχει σχεδόν στεγανοποιήσει τα σύνορα από την πλευρά της. «Καθημερινά έρχονται νόμιμοι εργάτες από τη Βουλγαρία, δουλεύουν σε βιομηχανίες της Ροδόπης και επιστρέφουν το βράδυ στα σπίτια

τους. Πολλοί Βούλγαροι έχουν αγοράσει σπίτια στην Αλεξανδρούπολη, στα Αβδέρρα της Ξάνθης, στη Νέα Πέραμο Καβάλας, στη Θάσο, στην Ασπροβάλτα. Το ίδιο θα έκανα κι εγώ αυτή τη χρονική στιγμή αν ήμουν στη θέση τους, θα επέλεγα ένα υγειονομικά ασφαλέστερο περιβάλλον», πρόσθεσε.

Ανεξαρτήτως του βάσιμου των ανησυχιών για τη Βουλγαρία, ο κορωνοϊός έχει κλείσει τα βόρεια σύνορα, αποκόβοντας την Ελλάδα από τους γείτονές της και διαρρηγνύοντας τους δεσμούς των τοπικών κοινωνιών και από τις δύο πλευρές, με τα πλήγματα στις οικονομίες τους να καταγράφονται συντριπτικά.

Μεγάλες καθυστερήσεις

Αλβανία και Βόρεια Μακεδονία έχουν τεθεί σε καραντίνα, η Βουλγαρία έχει σχεδόν κλείσει τα σύνορά της και η Ελλάδα έχει κάνει το ίδιο με την Τουρκία. Από τις δώδεκα διαβάσεις στα βόρεια σύνορά μας και τη μία, ανατολικά, στους Κήπους, με την Τουρκία (η άλλη, στις Καστανίες, είναι κλειστή για τους γνωστούς λόγους), διέρχονται μόνο αυτοκίνητα, φορτηγά στην πλειονότητά τους, και αυτά με μεγάλες καθυστερήσεις, αφού οι οδηγοί τους πρέπει να υποβληθούν σε ελέγχους για τον κορωνοϊό και τα οχήματα να ψεκάστούν.

Ουρές χιλιομέτρων καταγράφονται στα τελωνεία και οι ανησυχίες για την επαρκή τροφοδοσία των κοινωνιών στα σύνορα οικονομικών και κοινωνικών αυξάνονται. Οι δι-οικούντες το λιμάνι της Θεσσα-

λονίκης, απ' όπου διακινούνται προς και από Βορρά μεγάλα φορτία, εμφανίζονται πάντως καθησυχαστικοί.

Οι συνταξιούχοι ομογενείς μας της Αλβανίας, αλλά και οι Αλβανοί από τον κάμπο του Αργυροκάστρου και τους Αγίους Σαράντα, δεν μπορούν να αναζητήσουν ιατρική βοήθεια στο νοσοκομείο Ιωαννίνων, όπως συνήθιζαν έως τώρα, τα παιδιά τους που εργάζονται στην Ελλάδα αδυνατούν να επισκεφθούν τους γέροντες γονείς τους στη Βόρεια Ηπειρο, οι βόλτες τα Σαββατοκύριακα των πολιτών της Βόρειας Μακεδονίας στην παλαιά της Θεσσαλονίκης κομμένες, όπως επίσης και ο τζόγος των Ελλήνων στα καζίνο της Γευγελής και τα σφραγίσματα δοντιών στα εκεί πιο φθηνά οδοντιατρεία.

Οι χτιστήρες με πολύ κόπο, χρόνια τώρα, στο επίπεδο της συνεργασίας μεταξύ των κοινωνιών των συνόρων, απειλείται όχι από τις προαιώνιες ιστορικές τριβές, αλλά από έναν κοινό εχθρό, που δεν ήταν ορατός και τις ανάγκασε να ψάξουν τείχη ανάμεσά τους. Το εάν αυτά θα είναι προσωρινά, μένει να φανεί. Οι άνθρωποι εκεί, πάντως, το ελπίζουν.

«Το ποτάμι δεν γυρίζει πίσω, έχουν δει πολλά τα μάτια μας εδώ, αλλά το να κλειστούμε πάλι ο καθένας στα οράτα ή άορατα συρματοπλέγματά του δεν μπορεί να γίνει...» μας είπε ένας Αλβανός πρώην διπλωμάτης. Όσο για τον Βασίλη Ομήριο, ζει με το όνειρο να ανοίξουν τα σύνορα και να επιστρέψει στο χωριό του.

Φόβοι για νέο «Γουχάν» στη Συρία του εμφυλίου

Η κρίση του κορωνοϊού είναι υγειονομική βόμβα έτοιμη να εκραγεί στη χώρα, όπου η δημόσια υγεία έχει καταστραφεί ολοκληρωτικά

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Το τελευταίο διάστημα, ιατροί και αναλυτές που παρακολουθούν την πορεία του νέου ιού στην γειτονική Συρία προειδοποιούν ότι εάν δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα και εάν η διεθνής κοινότητα δεν παράσχει υποστήριξη και βοήθεια στους πολίτες της χώρας, τότε θα κληθούμε σύντομα να αντιμετωπίσουμε ένα νέο «Γουχάν» στην Ανατολική Μεσόγειο. Όπως συνέβη στην περίπτωση της κινεζικής επαρχίας, όπου ο κορωνοϊός διαδόθηκε με γοργούς ρυθμούς εξαιτίας της απουσίας των κατάλληλων μέτρων προστασίας και των τεστ εντοπισμού του νέου ιού, έτσι και στη Συρία δεν αποκλείεται να επαναληφθεί το πιο απαισιόδοξο σενάριο, το οποίο θα θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία τόσο στη χώρα όσο και σε ολόκληρη την περιοχή. Μελετώντας τις τελευταίες εξελίξεις στη Συρία και στο μέτωπο της πανδημίας, οι αναλυτές επκεντρώνουν την προσοχή τους σε τρία πεδία. Πρώτον, υπογραμμίζουν το γεγονός ότι ο νέος ιός εισέρχεται στα εδάφη της Συρίας σε μια περίοδο κατά την οποία ο εμφύλιος πόλεμος έχει αποδυναμώσει τις δομές υγείας. Δεύτερον, εστιάζουν στον ιρανικό παράγοντα σε σχέση με την εξάπλωση του κορωνοϊού στα συριακά εδάφη. Τέλος, αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στους κινδύνους από τον νέος ιό στη Β.Α. Συρία, που μόλις πριν από λίγα χρόνια αντιμετώπιζε τον εφιάλτη του Ισλαμικού Κράτους.

Εμφύλιος - δημόσια υγεία

Ο κορωνοϊός χτυπά τα συριακά εδάφη τα οποία εδώ και δέκα περίπου χρόνια ταλανίζονται από την εμφύλια σύρραξη που έχει δοκιμάσει τις αντοχές του υγειονομικού συστήματος. Σε πολλές περιοχές της χώρας, ο πόλεμος είχε ως αποτέλεσμα την κατάρρευση του συστήματος υγείας και τη ραγδαία εξάπλωση προηγούμενων επιδημιών στη χώρα. Για παράδειγμα, σύμφωνα με την Οργάνωση «Γιατροί Χωρίς Σύνορα», η εξάπλωση της επιδημίας ιλαράς στα συριακά

Τα διαγνωστικά τεστ που διεξάγονται στην επικράτεια που ελέγχεται από τη συριακή κυβέρνηση συγκεντρώνονται στη Δαμασκό και στη συνέχεια στέλνονται σε ιδιωτικό εργαστήριο στο Κάιρο. Η όλη διαδικασία ανίχνευσης του νέου ιού κρατά από 10 έως και 12 ημέρες.

εδάφη ήταν αστραπαία και κόστισε 7.000 ανθρώπινες ζωές. Στην περίπτωση του κορωνοϊού οι γιατροί της χώρας προειδοποιούν ότι η Συρία δεν έχει τα απαιτούμενα μέσα για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Συγκεκριμένα, τα νοσοκομεία της Συρίας δεν διαθέτουν τον κατάλληλο διαγνωστικό εξοπλισμό για τον εντοπισμό του ιού, ενώ οι ελλείψεις σε ιατροφαρμακευτικό και προστατευτικό υλικό δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο το έργο των λειτουργιών υγείας. Επίσης, πολλά νοσοκομεία της χώρας δεν είναι σε θέση να ξεχωρίσουν τον κορωνοϊό από το σύνδρομο του αναπνευστικού συστήματος της Μέσης Ανατολής, το οποίο είχε εξαπλωθεί στη Σαουδική Αραβία το 2012.

Το Υπουργείο Υγείας της Αραβικής Δημοκρατίας της Συρίας, με τα περιορισμένα μέσα που διαθέτει, προετοιμάζεται για την επερχόμενη αύξηση των κρουσμάτων του κορωνοϊού ήδη από τα τέλη Φεβρουαρίου. Τότε είχαν δημιουργηθεί οι πρώτες ομάδες επιστημόνων και ιατρών, οι οποίες ριχθηκαν στη μάχη κατά της νέα πανδημίας στις περιοχές που ελέγχει η συριακή κυβέρνηση. Σύμφωνα με Σύριους ιατρούς και ξένα δημοσιεύματα, τα διαγνωστικά τεστ που διεξάγονται στην επικράτεια που ελέγχεται από τη συριακή κυβέρνηση αρχικά συγκεντρώνονται στη Δαμασκό. Στη συνέχεια στέλνονται σε ιδιωτικό εργαστήριο στο Κάιρο,

Σύμφωνα με την Οργάνωση «Γιατροί Χωρίς Σύνορα», η εξάπλωση της επιδημίας ιλαράς στα συριακά εδάφη ήταν αστραπαία και κόστισε 7.000 ανθρώπινες ζωές. Στην περίπτωση του κορωνοϊού οι γιατροί της χώρας προειδοποιούν ότι η Συρία δεν έχει τα απαιτούμενα μέσα για την αντιμετώπιση της πανδημίας

το οποίο συνεργάζεται με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Η όλη διαδικασία ανίχνευσης του νέου ιού κρατά από 10 έως και 12 ημέρες.

Ιός από το Ιράν

Ο εντοπισμός και η ικνυλάττηση των πρώτων κρουσμάτων στην Συρία στρέφουν την προσοχή και τις υποψίες των επιστημόνων και ιατρών στον ιρανικό παράγοντα. Οι στενές σχέσεις της Δαμασκού με την Τεχεράνη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη μετάδοση της ασθένειας στα συριακά εδάφη. Ως γνωστόν, το τελευταίο διάστημα παρατηρείται έξαρση του κορωνοϊού στο Ιράν, από την οποία φαίνεται ότι έχουν επηρεαστεί οι γειτονικές χώρες συμπεριλαμβανομένης και της Συρίας.

Στα τέλη Φεβρουαρίου, η Διεύθυνση Μεταδιδόμενων και Χρόνιων Ασθενειών του Υπουργείου Υγείας

της Συρίας ανακοίνωσε ότι τα πρώτα κρούσματα του κορωνοϊού είχαν ως σημείο εκκίνησης το Ιράν. Τα δύο «εισαγόμενα» κρούσματα, τα οποία νοσηλεύτηκαν σε νοσοκομείο που ελέγχεται από την κεντρική κυβέρνηση της Συρίας, ανάρρωσαν σύντομα.

Στην τελική φάση του εμφυλίου πολέμου, τη Συρία με το Ιράν και τον υπόλοιπο κόσμο ενώνουν τρία αεροδρόμια και ορισμένες συνοριακές πύλες. Τα εν λόγω σημεία σύμφωνα με τους επιστήμονες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για την είσοδο του κορωνοϊού στη Συρία. Πτήσεις προς τα Αεροδρόμια της Δαμασκού, της Λατάκειας και του Χαλεπίου μεταφέρουν στη Συρία, σε εβδομαδιαία βάση επισκέπτες από το εξωτερικό. Την ίδια στιγμή στο ανατολικό κομμάτι της χώρας, στα σύνορα με το Ιράκ, έχουν επαναλειτουργήσει συνο-

ριακές πύλες, από τις οποίες περνούν πολίτες του Ιράν, του Ιράκ και της Συρίας. Σύριοι φοιτητές του Πανεπιστημίου του Ευφράτη, χρησιμοποιούν αυτές τις πύλες ή τα τρία προαναφερόμενα αεροδρόμια για να μεταβούν στο Ιράν όπου παρακολουθούν ειδικά μαθήματα σε ιρανικά πανεπιστήμια. Επίσης, στα σύνορα Ιράκ-Συρίας λειτουργεί μια συνοριακή πύλη την οποία ελέγχουν οι Κούρδοι και οι σύμμαχοί τους.

Κίνδυνος στη βόρεια Συρία

Ο κίνδυνος του νέου ιού δεν αφορά μονάχα τις περιοχές τις οποίες ελέγχει η κεντρική κυβέρνηση της Συρίας. Ο κίνδυνος της πανδημίας ελλοχεύει σε δύο ακόμη περιοχές της γειτονικής χώρας, την τουρκική ζώνη κατοχής και τις περιοχές που ελέγχουν οι Κούρδοι και οι σύμμαχοί τους, όπου ζουν

περίπου δύο εκατομμύρια άνθρωποι. Σε ό,τι αφορά την τουρκική ζώνη κατοχής, την οποία ελέγχει τυπικά ο «Εθνικός Στρατός της Συρίας» και η λεγόμενη μεταβατική κυβέρνηση της Συρίας, το έργο της καταπολέμησης του κορωνοϊού βρίσκεται στα χέρια των τουρκικών αρχών.

Σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες, τα τεστ που διεξάγονται στις περιοχές που ελέγχει η «μεταβατική κυβέρνηση» στέλνονται στην Τουρκία όπου και εξετάζονται. Στα πλαίσια της καταπολέμησης του νέου ιού, η «κυβέρνηση» έχει διακόψει την εισαγωγή κινεζικών προϊόντων στην τουρκική ζώνη κατοχής. Στο βορειοανατολικό κομμάτι της Συρίας, το οποίο ελέγχουν οι Κούρδοι και οι συμμαχικές δυνάμεις, η αυτόνομη διοίκηση προσπαθεί με τα περιορισμένα μέσα που διαθέτει να καταπολεμήσει την εξάπλωση του ιού. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, αυτόνομη διοίκηση έχει κλείσει την μοναδική συνοριακή πύλη η οποία ενώνει την βορειοανατολική Συρία με το Ιράκ και έχει απαγορεύσει την κίνηση σε πολλές πόλεις.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στον αγώνα κατά της πανδημίας, η αυτόνομη διοίκηση, την οποία στελεχώνουν Κούρδοι, Χριστιανοί, Άραβες, και διάφορες εθνικές και θρησκευτικές ομάδες της Συρίας, σκοντάφτει πάνω σε δύο εμπόδια. Πρώτον, η Τουρκία εμποδίζει κάθε είδους παροχή βοήθειας στη βορειοανατολική Συρία. Δεύτερον, η Δαμασκό δεν συνεργάζεται με την αυτόνομη διοίκηση για την καταπολέμηση του κορωνοϊού.

Εξαιτίας των προαναφερόμενων εμποδίων, στα τέλη της προηγούμενης εβδομάδας, κάτοικοι της βορειοανατολικής Συρίας επεσήμαναν στην «Κ» ότι η περιοχή μοιάζει με μια «υγειονομική βόμβα, η οποία είναι έτοιμη να εκραγεί». «Αν σκάσει αυτή η βόμβα θα επηρεαστεί ολόκληρη η περιοχή, όχι μόνο για λίγους μήνες, αλλά για πολλά χρόνια», συμπλήρωναν πριν από λίγα εικοσιτετράωρα γεμάτοι με αγανάκτηση πολίτες της Συρίας.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ**

Δυνατότητες τουρκικού Πολεμικού Ναυτικού, νέα γεωστρατηγική πολιτική και προβολή ισχύος

Η Τουρκία, εκμεταλλευόμενη τις πρόσφατες διεθνείς εξελίξεις και κυρίως αυτές που επισυμβαίνουν στις περιοχές πλησίον αυτής, έδωσε ιδιαίτερο βάρος στην επαύξηση των δραστηριοτήτων της και των παράνομων διεκδικήσεων στο Αιγαίο και στην Αν. Μεσόγειο – κυπριακή ΑΟΖ. Ο δεύτερος είναι η υποστήριξη της νέας γεωστρατηγικής της πολιτικής, σε μια διευρυμένη «περιοχή άμυνας» που ξεκινά από το νότιο Αιγαίο και μέσω Λιβύης καταλήγει στη Σομαλία και στο Κατάρ.

Σε ό,τι αφορά στον πρώτο λόγο είναι γεγονός ότι η συγκέντρωση μεγάλης ναυτικής δύναμης σε ένα γεωγραφικό χώρο όπως η Αν. Μεσόγειος αποτελεί γεωπολιτικά ένα σημαντικό παράγοντα ισχύος. Σχετικά με τον δεύτερο, όμως, τα πράγματα είναι εκ των πραγμάτων πιο απαιτητικά, διότι υπάρχει μια σημαντική διαφορά μεταξύ Μεσογείου και μιας περιοχής που έχει χαρακτηρίσει ως «αμυντική».

Έτσι, κινούμενη μεταξύ ΝΑΤΟ και Ρωσίας, μεταξύ Δύσης και Οργανισμού Ισλαμικής Συνεργασίας, αλλά και του αντίπαλου του μπλόκ –αυτού που δημιουργήθηκε στην τελευταία Σύνοδο Κορυφής στην Κουάλα Λουμπούρ (Δεκ. 2019)– η Άγκυρα έχει εμπλακεί σε καταστάσεις, οι οποίες απαιτούν μία ναυτική δύναμη που να μπορεί να εκτελεί επιχειρήσεις μακριά από τις ακτές

της. Παρενθετικά και όπως αναφέραμε σε προηγούμενο άρθρο, τα συμπεράσματα της Κουάλα Λουμπούρ αποτελούν το άλλοθι των ενεργειών της. Τα διδάγματα, όμως, που αποκόμισε από τις πρόσφατες επιχειρήσεις στη Λιβύη σε συνδυασμό με την άρνηση της Τυνησίας για χρησιμοποίηση του εδάφους της ως ορμητηρίου και την απόφαση της Αλγερίας να παραμείνει ουδέτερη, κατάδειξαν την αδυναμία της για προβολή ισχύος μακριά από την επικράτεια της.

Μελετώντας, όμως, την υλοποίηση των σχετικών εξοπλιστικών προγραμμάτων, είναι εύκολο να διαπιστώσει ότι αυτές οι ενέργειες κινούνται πάνω στους δύο άξονες που έχουμε αναφέρει πιο πάνω. Το ζήτημα, λοιπόν, που εγείρεται είναι κατά πόσο το τουρκικό Πολεμικό Ναυτικό είναι ικανό να επιχειρήσει προβολή ισχύος μέσα στο πλαίσιο των δύο παραπάνω, παράλληλων και αλληλένδετων αξόνων. Είναι φανερό ότι τόσο ο εκσυγχρονισμός του υφιστάμενου δυναμικού όσο και οι νέες προσθήκες, που έγιναν και προγραμματίζονται να γίνουν, προσθέτουν νέες και μεγαλύτερες δυνατότητες που αντανακλούν ένα φιλόδοξο πλάνο του τουρκικού κράτους.

Το πιο σημαντικό, όμως, ζητούμενο για την Τουρκία είναι η διατήρηση και συντήρηση ναυτικής δύναμης για μεγάλο χρονικό διάστημα μακριά από τις ακτές της. Για τον σκοπό αυτό έχει ήδη δημιουργήσει στρατιωτικές βάσεις στη Σομαλία και στο Κατάρ με κύριους αντιπάλους

Το πιο σημαντικό ζητούμενο για την Τουρκία είναι η διατήρηση και συντήρηση ναυτικής δύναμης για μεγάλο διάστημα μακριά από τις ακτές της. Για τον σκοπό αυτό έχει ήδη δημιουργήσει στρατιωτικές βάσεις, στη Σομαλία και στο Κατάρ με κύριους αντιπάλους της, σε αυτές τις περιοχές, την Αίγυπτο και τα ΗΑΕ.

της, σε αυτές τις περιοχές, την Αίγυπτο και τα ΗΑΕ.

Όλοι οι πιο πάνω παράγοντες, που αναπτύσσονται εν μέσω αλληλεξαρτώμενων γεωπολιτικών και στρατιωτικών εξελίξεων, έχουν ωθήσει την Τουρκία να αναπτύξει ένα πρόγραμμα εκσυγχρονισμού και αύξησης των δυνατοτήτων του ΤΠΝ. Αυτή δε η απόφαση έχει συνοδευτεί και με ακόμη μία, εξίσου σημαντική, και που αφορά στην απεξάρτηση της αμυντικής της βιομηχανίας από ξένους παράγοντες και τη μετατροπή της σε καθαρά εγχώρια.

Είναι πλέον προφανές ότι το εξοπλιστικό πρόγραμμα του τουρκικού Π.Ν. είναι προσανατολισμένο πάνω στους εξής τομείς: 1) Στις δραστηριότητες που αφορούν στην προ-

ώθηση των εθνικών συμφερόντων στις περιοχές που περιβάλλουν τη χώρα, 2) στις δραστηριότητες μέσα στο πλαίσιο των επιχειρήσεων του ΝΑΤΟ και 3) στη στήριξη της νέας γεωστρατηγικής της πολιτικής.

Πρόσφατα, το πρώτο από τα δύο πλοία αμφιβίων επιχειρήσεων που σχεδιάζει να έχει, το «Αναντολού», και το οποίο θα αποτελέσει τη ναυαρχίδα του τουρκικού στόλου, αναμένεται να ενταχθεί στις δυνάμεις του τουρκικού Π.Ν. μέχρι το τέλος του 2020. Πρόκειται για πλοίο πολλαπλών αποστολών, το οποίο θα προσδώσει τη δυνατότητα επιχειρήσεων με δυνατότητα παραμονής εν πλώ για έναν μήνα. Το «Αναντολού» θα μπορεί να μεταφέρει στρατιωτική δύναμη επιπέδου τάγματος και θα διαθέτει έξι θέσεις ελικοπτέρων μεσαίου τύπου (επιθετικά-γενικής χρήσης) και δύο για ελικόπτερα μεταφοράς μεγάλου φορτίου. Ανάλογα με την αποστολή του, το «Αναντολού» θα μπορεί να μεταφέρει μέχρι και 30 τροχοφόρα οχήματα, συμπεριλαμβανομένων τεθωρακισμένων, αμφιβίων και μεταφοράς προσωπικού, ενώ στο υπόστεγο θα μπορεί να μεταφέρει τουλάχιστον 12 ελικόπτερα μεσαίου τύπου ή 45 τεθωρακισμένα βαρέος τύπου. Παρόλο που το κατάστρωμα του πλοίου δεν διαθέτει τον κατάλληλο διάδρομο σε μήκος, για κλασικά μαχητικά αεροσκάφη, εντούτοις παρέχεται η δυνατότητα χρησιμοποίησης του από αεροσκάφη καθέτου προσνήωσης (π.χ. F-35B). Όμως, η απομάκρυνση της Τουρκίας από το πρόγραμμα των

F-35 σε συνδυασμό με την τεράστια σημασία που έχει δοθεί από το τουρκικό Π.Ν. σχετικά με την πλήρη αξιοποίηση του Anadolu, ώθησαν την Άγκυρα προς την κατεύθυνση της σταδιακής εθνικοποίησης της αμυντικής βιομηχανίας μέχρι την πλήρη απεξάρτησή της από ξένους παράγοντες. Αυτή η στροφή προς τον εγχώριο σχεδιασμό και κατασκευή, αποδεικνύεται με την ανάπτυξη του προγράμματος του πρώτου τουρκικού μαχητικού αεροσκάφους, του TF-X, το οποίο φαίνεται ότι προορίζεται να αντικαταστήσει το F-16.

Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, το τουρκικό Π.Ν. είχε αποφασίσει για τον εξ ολοκλήρου εγχώριο σχεδιασμό και κατασκευή κορβέτας. Μετά από μία δεκαετία περίπου (2004), ιδρύθηκε στα ναυπηγεία της Κωνσταντινούπολης το Γραφείο Έρευνας και Σχεδιασμού MILGEM, με σκοπό την ανάπτυξη προγράμματος σχεδιασμού και κατασκευής πολεμικών πλοίων.

Με στόχο την καθαρά εγχώρια κατασκευή ενός πολεμικού πλοίου, η Τουρκία στόχευσε σε δύο τομείς: 1) Στη χρησιμοποίηση εγχώριων πόρων και δυναμικού και 2) στην ανάπτυξη εθνικών ικανοτήτων ναυπήγησης πολεμικών πλοίων. Ο σχεδιασμός εστιάσθηκε σε ένα πλοίο περιπολιών ανοικτής θάλασσας, ανθυποβρυχιακού πολέμου, χαμηλού προφίλ και με αισθητήρες ηλεκτρονικού πολέμου.

Σε γενικές γραμμές το Πρόγραμμα MILGEM, το οποίο διευθύνεται από το ΤΠΝ, περιλαμβάνει την κατασκευή

τεσσάρων ανθυποβρυχιακών κορβέτων κλάσεως Ada –έχουν ήδη ενταχθεί στη δύναμη του τουρκικού Π.Ν. –και ενός πλοίου ηλεκτρονικού πολέμου και υποκλοπών, τεσσάρων φρεγατών πολλαπλών αποστολών και οκτώ αντιτορπιλικών Α/Α πολέμου. Εξίσου αν όξι σημαντικότερο πρόγραμμα είναι και αυτό της ναυπήγησης υποβρυχίων. Στις 2 Ιουλίου 2009, υπογράφηκε σύμβαση πρόσκτησης έξι υποβρυχίων κλάσεως 214 AIP και η κατασκευή τριών εξ αυτών, βρίσκεται σε εξέλιξη στα ναυπηγεία Colcuk. Παράλληλα, όλες οι κύριες μονάδες του στόλου βρίσκονται σε πρόγραμμα εκσυγχρονισμού όπως επίσης το πρόγραμμα Meltmem-2 που αφορά στα αεροσκάφη Ναυτικής Συνεργασίας (P 235) με σκοπό την εντατικοποίηση των περιπολιών από τη Μαύρη Θάλασσα στο Αιγαίο και από την Αν. Μεσόγειο στις λιβικές ακτές.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι η Τουρκία έχει βάλει τις βάσεις ενός φιλόδοξου σχεδίου με σκοπό τη μετατροπή του Π.Ν. της, από «Ναυτικό μεσαίας κλίμακας δυνατοτήτων περιφερειακής προβολής ισχύος» σε «Ναυτικό μεσαίας κλίμακας δυνατοτήτων παγκόσμιας προβολής ισχύος. Αυτό θα της επιτρέψει να έχει λόγο και να αποτελέσει κύριο παίκτη στην Αραβική Θάλασσα και στον Περσικό Κόλπο, σε μια περιοχή που έχει χαρακτηρίσει ως «ζωτικής σημασίας».

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχανής είναι αρχιπλοίαρχος (εα) Π.Ν.

Να κριθούν όλα στο γήπεδο...

Η UEFA ξεκαθαρίζει ότι θέλει να τελειώσουν οι διοργανώσεις, όποτε και όπως είναι δυνατόν

Με την έξαρση της πανδημίας οι ποδοσφαιρικές και όλες οι αθλητικές διοργανώσεις μπήκαν και αυτά σε... καραντίνα. Η UEFA επιμένει ότι θα πρέπει να ολοκληρωθούν οι ποδοσφαιρικές διοργανώσεις, εφόσον υπάρξει ύφεση της πανδημίας μέχρι το τέλος του μήνα αυτού. Σε μια τέτοια περίπτωση ο Μάιος θα είναι η μεταβατική περίοδος για την επαναφορά των ποδοσφαιριστών και οι Ιούνιος, Ιούλιος, μήνες για επιστροφή στην δράση, χωρίς όμως την επιστροφή και του κόσμου στα γήπεδα.

Το μεσημέρι της Πέμπτης (2/4) το Βέλγιο με ψήφισμα της λίγκας αποφάσισε να τελειώσει η σεζόν και να στεφθεί πρωταθλήτρια η Μπριζ. Η UEFA και η ECA αντέδρασαν άμεσα και με επιστολή τους προς τις ομάδες τονίζουν ότι η διακοπή είναι η έσχατη λύση και απειλούν με αποκλεισμό από τις Ευρωπαϊκές διοργανώσεις της επόμενης σεζόν, όσες Λίγκες το κάνουν.

Η Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία αλλά και η Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου, σε νέες τηλεδιασκέψεις με τους συλλόγους, έκαναν σκέψεις οριστικής διακοπής της σεζόν, με το βάρος (και τον φόβο) των νέων οικονομικών δεδομένων.

Με την νέα όμως τοποθέτηση – απειλή της UEFA, «καλάστηκαν» οι οποιεσδήποτε σκέψεις διακοπής γίνονται γιατί είναι απαίτηση της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας η οποία έχει να προτάξει σοβαρή επιχειρηματολογία. Πρώτα υπενθύμισε στα μέλη της πως στις 17 Μαρτίου αποφάσισαν όλοι μαζί, ομόφωνα, να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε όλες οι διοργανώσεις να ολοκληρωθούν κανονικά. Τους υπενθύμισε ακόμα ότι όλοι μαζί αποφάσισαν οι τίτλοι, τα ευρωπαϊκά εισιτήρια και οι υποβιβασμοί θα κριθούν στο γήπεδο, σύμφωνα με το κανονικό φορμάτ κάθε διοργάνωσης. Χωρίς παρακάμψεις.

Να εξαντληθεί κάθε πιθανότητα

Η UEFA προειδοποίησε ότι δεν θα δεχτεί μεμονωμένες αποφάσεις των Ομοσπονδιών της. Θα πρέπει λοιπόν να κάνουν υπομονή και να περιμένουν για αποφάσεις όταν θα έρθει η κατάλληλη ώρα, όταν δηλαδή θα υπάρχουν νέα δεδομένα με την πανδημία, στις επόμενες εβδομάδες. Η πρόθεση της UEFA παραμένει η ίδια. Να τελειώσουν όλα, όποτε και όπως είναι δυνατόν. Η επιστολή της λέει καθαρά

Η UEFA υπενθύμισε στα μέλη της πως στις 17 Μαρτίου αποφάσισαν όλοι μαζί, ομόφωνα, να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε όλες οι διοργανώσεις να ολοκληρωθούν κανονικά και προειδοποιεί ότι δεν θα δεχτεί μεμονωμένες αποφάσεις.

ECA και UEFA τονίζουν ότι η διακοπή είναι η έσχατη λύση και απειλούν με αποκλεισμό από τις ευρωπαϊκές διοργανώσεις όσες Λίγκες το κάνουν.

κάτι πολύ απλό. “Η απόφαση οριστικής διακοπής είναι, σε αυτό το στάδιο, πρόωπη και αδικαιολόγητη, θα πρέπει να είναι η έσχατη λύση. Μέχρι να εξαντληθεί κάθε πιθανότητα”.

Μπορεί βέβαια στο άμεσο μέλλον σε κάποιες χώρες ή σε όλες να εξαντληθούν οι πιθανότητες για ποδόσφαιρο και τότε η διακοπή να είναι μονόδρομος. Μακάρι όμως, για το καλό του κόσμου, να μην χήσουμε αυτό το σενάριο.

Απευκταίο σενάριο, όχι γιατί έχει σημασία το ποδόσφαιρο, αλλά γιατί μια τέτοια εξέλιξη θα σημαίνει πως τα πράγματα θα έχουν γίνει ακόμη πιο τραγικά από όσο είναι σήμερα. Προφανώς και σε ένα τέτοιο σενάριο θα μπουν παύλες και τελείες σε πολύ πιο σημαντικά πράγματα από το πο-

δόσφαιρο. Γι’ αυτό και θα πρέπει να περιμένουμε. Όσο χρειαστεί.

Δεν υπάρχει βιασύνη

Η επιστολή της UEFA εξήγησε πως δεν υπάρχει λόγος για βιασύνη. Γιατί μαζί με την απειλή αποβολής από τις ευρωπαϊκές διοργανώσεις, η Ομοσπονδία ενημέρωσε πως εξακολουθεί να μην βιάζεται και δεν θα πρέπει να βιάζονται σε καμία χώρα.

Σύμφωνα με την επιστολή, στα μέσα Μαΐου θα καταλήξουν σε κάποιο πλάνο, ίσως – αν χρειαστεί - και πιο αργά. Και η πρόθεση είναι οι εγχώριες διοργανώσεις να επανεκκινήσουν και να ολοκληρωθούν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο. Και για να γίνει πιο εύκολη η διαδικασία, η Ομοσπονδία ενημέρωσε πως πρώτα θα τελειώσουν τα πρωταθλήματα και μετά θα πάμε σε Champions και Europa League.

Κεντρικές αποφάσεις

Πώς θα γίνει αυτό και πώς θα επηρεάσει την επόμενη σεζόν; Πώς θα παίξουν οι παίκτες που το συμβόλαιό τους τελειώνει στις 30 Ιουνίου; Πότε θα γίνει μεταγραφική περίοδος; Κανείς δεν ξέρει ακόμα, είναι πολύ νωρίς. Όπως αναφέρει η επιστολή ό,τι συμ-

βει θα συμβεί “μέσα σε συνθήκες που θα μας υποδείξουν οι δημόσιες αρχές”.

Όλα αυτά είναι δουλειά των ομάδων εργασίας της UEFA, γιατί όλοι συμφώνησαν σε μια κεντρική προσπάθεια. Η κεντρική προσπάθεια συνεπάγεται και κεντρικές αποφάσεις. Αν σε κάποια χώρα, αυτές είναι ανεφάρμοστες, θα εξεταστεί η κατάσταση τότε, όχι τώρα.

Η UEFA ζητά από τα μέλη της ψυχραιμία, ενόττητα και αλληλεγγύη. «Χωρίς ενόττητα κι αλληλεγγύη, κανείς δεν θα βγει από την κρίση, γιατί είμαστε αλληλοεξαρτώμενοι. Η ομάδα εργασίας που ασχολείται με το καλεντάρι θα δείξει σύντομα, ιδανικά στα μέσα Μαΐου, ποιο πλάνο θα προχωρήσει για να ολοκληρωθεί η σεζόν, χωρίς να αφήσει κανέναν πίσω». Γι’ αυτό και οι παράγοντες του ποδοσφαίρου μας και όλοι εμείς οι ποδοσφαιρόφιλοι πρέπει να συνεχίσουμε να «Μένουμε σίτιτι» και όσον αφορά την διασκέδαση και τις συγκινήσεις που μας προσφέρει ο Αθλητισμός, έχουμε χρόνο... Αυτή την άνοιξη την... χάσαμε. Ελπίζουμε όμως πως το καλοκαίρι θα μπορούσαμε, υγιείς, να το απολαύσουμε.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Μετά το δάκτυλο, τι;

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Το σκηνικό που ζούμε είναι όντως Χολιγουντιανό. Παγκόσμια πανδημία, άδειες μεγαλουπόλεις, καθημερινές ανακινώσεις επί των εξελίξεων, τεράστια ειδησιογραφικά πρακτορεία αναμεταδίδουν εικόνες από νοσοκομεία, η επιστημονική κοινότητα ανά την υφήλιο τοποθετείται μέρα με την μέρα, τα μεγάλα χρηματιστήρια περνούν μέρες κρίσης... γενικώς ο πλανήτης όλος βιώνει πρωτόγνωρες καταστάσεις καθι- στώντας τις ταινίες επιστημονικές φαντασίας απόλυτα ρεαλιστικές. Σμικρύνοντας το φακό ή εστιάζοντάς τον στο μικρό νησί μας, η κατάσταση κάπως διαφοροποιείται. Εδώ τα πράγματα ναι μεν κυλούν, όπως στις μεγάλες χώρες, σε μικρότερο σίγουρα μέγεθος, αλλά όπως και αλλού έτσι και εδώ, τα πάντα περιστρέφονται γύρω από την προσπάθεια καταπολέμησης του ιού. Από κει και πέρα όμως, ο’ αυτόν ακριβώς τον σκοταδιστικό πίνακα που έχει ως επίκεντρο τον κωρονοϊό, προστίθενται και οι δικές μας πινελιές... οι κυπριακές. Ακούς δηλαδή τον ένα που κάνει πάρτι με 15 άτομα, τον άλλο που ενοικιάζει σκύλους σε πολίτες που επιθυμούν μια «νύμφη» βόλτα, τους «μασούνους», τον πόλεμο κατά της ορθοδοξίας από τα ερπετοειδή, τον συνήθη τσακωμό δεξιών και Ακελικών, αρχηγό κόμματος να επισκέπτεται νοσοκομειακή μονάδα για επικοινωνιακούς και μόνο λόγους εν μέσω της πανδημίας και άλλες δεκάδες ή εκατοντάδες κουφά που βγάζει η ράτσα μας τούτες τις ημέρες.

Αυτό όμως που σίγουρα προέχει και είναι πέρα για πέρα εμφανές είναι ακριβώς το «κούνημα του δακτύλου». Αυτό δηλαδή που στον τόπο μας ζούμε από το νηπιαγωγείο έως το τέλος της ζωής μας. Κουνουμε δηλαδή το δάκτυλο, συνήθως στον πιο αδύνατο ή ο’ αυτόν που δεν σωφρονίζεται σε σχέση με τους υπόλοιπους. Ο γονιός στο παιδί και ακολούθως το παιδί στον γονιό όταν γεράσει, ο καθηγητής στον μαθητή, ο ιερέας στον αμαρτωλό πιστό, ο εργοδότης στον υπάλληλο, ο αστυνομός στον παραβάτη και τώρα πια ο Υπουργός ή ο Πρόεδρος στον ίδιο τον λαό. Μόνο που τέτοιου είδους υποδείξεις ή αν θες ο αυταρχικός τρόπος που συντηθήσαμε να μεγαλώνουμε, αφαιρούν από την επικοινωνία θεμελιώδη στοιχεία για την βελτίωση της όποιας κατάστασης. Στοιχεία όπως κατανόηση, σεβασμός, συμπόνια, συζήτηση που αυτομάτως θα βελτιώσουν την όποια παράβαση. Άσε που πλέον έχουμε μπερδευτεί γενικώς και ο καθένας αναλαμβάνει το ρόλο του καθοδηγητή, κουνώντας το δάκτυλο μ’ αποτέλεσμα να μην γνωρίζουμε πια ποιος είναι ο θύτης και ποιος το θύμα. Το μόνο που μας μένει είναι το δάκτυλο. Το οποίο κουνιέται, χωρίς πλέον κανείς να κατανοεί γιατί. Και κάπου εδώ προκύπτει μια ακόμη λέξη πολύ, πολύ εμφανίζεται τούτες τις ημέρες... Ττοπουζοκυπραίος.

Κρίση και ευκαιρία...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΤΗ**

Βιώνοντας την οικονομική κρίση του 2013, αναθεωρήσαμε σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο ζωής μας. Στο κυπριακό ποδόσφαιρο, στα χρόνια που ακολούθησαν και μέχρι την ταρινή οικονομική κρίση, η οποία εξελίσσεται παράλληλα με την εξάπλωση της πανδημίας, αποδείχθηκε, σε μεγάλο βαθμό, πως το «πάθημα» του 2013 δεν έγινε μάθημα. Και η άποψη πως το στοιχείο της υπερβολής υπήρχε έντονο σε προϋπολογισμούς, συμβόλαιο και γενικότερα τρόπο λειτουργίας των ποδοσφαιρικών σωματείων – εταιρειών, είχε εκφραστεί πολλές φορές στο παρελθόν. Η διαπίστωση πως πολλές και σίγουρα οι περισσότερες ομάδες, ακροβατούσαν επικίνδυνα, έχοντας έξοδα πολύ πιο πάνω από τα εγγυημένα έσοδα, δεν χρειαζόταν μια οικονομική κρίση για να αποδειχθεί. Τα νέα δεδομένα, ωστόσο, που δημιουργεί η υπό εξέλιξη οικονομική κρίση και γενικότερα η αβεβαιότητα στο χώρο του ποδοσφαίρου, πέρα από την τεράστια δυσκολία, προσφέρουν και μια νέα ευκαιρία. Ευκαιρία να αναθεωρήσουν κάποιοι τον τρόπο σκέψης και γενικότερα φιλοσοφίας γύρω από το κυπριακό ποδόσφαιρο και τις ρεαλιστικές δυνατότητές του. Ακούσαμε και διαβάσαμε, πολλές φορές τα τελευταία χρόνια, περί μειώσεων σε προϋπολογισμούς, για πιο λογικά συμβόλαια και λιγότερες... υπερβάσεις. Όλα αυτά δηλαδή, τα οποία περισσότερο έμειναν στα λόγια, μπροστά στο... πάθος για διάκριση, για κατάκτηση ενός τίτλου, για υλοποίηση ενός στόχου... Το ότι καμιά σχεδόν ποδοσφαιρική διοίκηση δεν ξοδεύει μέχρι εκεί που της επιτρέπουν τα εγγυημένα έσοδα, το διαπιστώνει κανείς εύκολα, από τους ελλειμματικούς προϋπολογισμούς της κάθε χρονιάς αλλά και από την ανάγκη συμφωνιών διακανονισμού, για καθυστερημένες οφειλές, σχεδόν σε κάθε έλεγχο κριτηρίων της ΟΥΕΦΑ.

Αργά ή γρήγορα, στις επόμενες μέρες, μια λύση θα πρέπει να βρεθεί για τα συμβόλαιο των ποδοσφαιριστών. Τι θα πληρώσουν οι ομάδες, ποιο ποσοστό περικοπών θα αποδεχθούν οι ποδοσφαιριστές, σε αυτή τη δύσκολη περίοδο – συνέπεια της αγωνιστικής απραξίας λόγω κωρονοϊού. Η επόμενη μέρα, σε πολύ πιο φυσιολογικές συνθήκες, είναι το ζητούμενο. Επόμενη μέρα, η οποία θα πρέπει να... προσγειώσει, επιτέλους, όλους όσοι έχουν σημαντικό ρόλο να επιτελέσουν στη λειτουργία και πολύ περισσότερο βιωσιμότητα των ποδοσφαιρικών συλλόγων. Προσγείωση σε... κυπριακά δεδομένα, απαιτείται και στην πλευρά των ποδοσφαιριστών, αν και σε τέτοιες περιπτώσεις, αυτό εξαρτάται κατά πολύ από ενδεχόμενη κοινή γραμμή, προσέγγιση και φιλοσοφία από πλευράς των σωματείων...

Εκπαιδευτικά βίντεο

Σε μια περίοδο αγωνιστικής απραξίας πολλές ομάδες ανατοούν στις επίσημες ιστοσελίδες τους οπτικό υλικό από σημαντικούς αγώνες στο παρελθόν. Η ΚΟΠ επέλεξε την ανάρτηση, στην επίσημη ιστοσελίδα της, εκπαιδευτικών βίντεο με στόχο την επιμόρφωση των φιλάθλων σε θέματα διαίτησας. Πολύ καλή ιδέα και πολύ καλύτερη θα ήταν αν υπήρχε η δυνατότητα να γίνει κάτι τέτοιο πολύ νωρίτερα, ακόμη και πριν την έναρξη της φετινής περιόδου, ειδικά για τους νέους κανονισμούς οι οποίοι τέθηκαν σε εφαρμογή από τον περασμένο Ιούνιο.

* * * * *

Νόμισμα με μία όψη!

Πολλές από τις απόψεις που εκφράζονται από εκπροσώπους ομάδων της δεύτερης κατηγορίας, υποστηρίζουν πως είναι αδύνατο να επαναρχίσει το συγκεκριμένο πρωτάθλημα και παράλληλα πως είναι άδικο να μην ληφθεί υπόψη η βαθμολογία μέχρι τη στιγμή της διακοπής. Και σε μια τέτοια περίπτωση, οι συγκεκριμένες απόψεις υποστηρίζουν πως το δίκαιο είναι να ανέβουν στην πρώτη κατηγορία όσες ομάδες βρίσκονταν (μαθηματικά) στη διεκδίκηση της ανόδου. Το γιατί δεν

πρέπει να υποβαθμιστούν και οι ομάδες που βρίσκονταν στις τελευταίες θέσεις, δεν εξηγείται από την ίδια λογική. Πώς γίνεται δηλαδή να ισχύει η βαθμολογία για την άνοδο αλλά όχι για τον υποβιβασμό; Κάτι σαν νόμισμα με μία μόνο όψη μοιάζει...

* * * * *

Όλοι θέλουν αποζημιώσεις!

Είναι όντως σουρεάλ το σκηνικό και κανείς δεν μπορεί να εκτιμήσει το τι θα συμβεί όμως σε ένα συμφωνούν όλοι. Ψάχνουν με κάποιο τρόπο να σώσουν ό,τι σώζεται στα λεφτά! Οι ποδοσφαιριστές τους μισθούς τους, οι προμηθευτές τις συμβάσεις τους, οι χορηγοί, τηλεοπτικοί και άλλοι, να μειώσουν τη χασούρα και οι ομάδες να γλιτώσουν από όπου μπορούν χρήματα. Σε αυτό το πλαίσιο ποιος μπορεί να αδικήσει την ΑΕΛ και τον Ανδρέα Σοφοκλέους που ζήτησε αποζημίωση για το ενδεχόμενο να μην έχει την ευκαιρία να διεκδικήσει ευρωπαϊκό εισιτήριο. Όλοι αυτό κάνουν!

* * * * *

Οχι στην υποκρισία

Η ζημιά είναι μεγάλη και σεβαστό ο καθένας να έχει τις απόψεις του ως προς

τι πρέπει να γίνει. Αλλά όταν θέλεις να παίξεις, δεν πρέπει μόνο να το λες δημόσια αλλά και να το αποδεικνύεις στην πράξη με όσα κάνεις. Στην Κύπρο είναι αλήθεια πως αρκετοί το λένε αλλά δεν μοιάζουν να το πολυπιστεύουν. Οι Γερμανοί για παράδειγμα το είπαν αλλά πήραν και ένα σωρό μέτρα, ώστε αυτό να καταστεί εφικτό εξαντλώντας και στην πράξη κάθε πιθανότητα ώστε η δράση να ξεκινήσει. Το κατά πόσο αυτό θα το επιτρέψει ο ιός ασφαλώς και κανείς δεν μπορεί να το ξέρει. Το παλεύουν όμως εμπράκτως.

* * * * *

Chat

Μέσω chat προσπαθούν να βρουν την λύση οι πρόεδροι των ομάδων ως προς το τι πρόκειται να γίνει στο φετινό πρωτάθλημα. Μαζεύονται στις τηλεδιασκέψεις και ο καθένας γράφει τις απόψεις του. Τώρα να μου πεις καλά, καλά δεν τα έβρισκαν μεταξύ τους όταν συναντιόντουσαν, θα τα βρουν διαδικτυακά;

* * * * *

Καμία θέση

Διαβάζουμε και ακούμε τις τελευταίες ώρες τις απόψεις των προέδρων των

ομάδων για το ποιος θα αναδειχθεί πρωταθλητής, για την αύξηση ή όχι των ομάδων, για τον υποβιβασμό και πάει λέγοντας. Όλα τα ακούσαμε εκτός από τον θόση της Ομοσπονδίας. Η οποία προς το παρόν απλά παρακολουθεί...

* * * * *

Για την UEFA

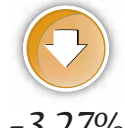
«Πιστεύουμε ακράδαντα πως το ποδόσφαιρο μπορεί να επιστρέψει στους επόμενους μήνες, μέσα σε συνθήκες που θα μας υποδείξουν οι δημόσιες αρχές και πως κάθε απόφαση οριστικής διακοπής εγχώριων διοργανώσεων είναι, σε αυτό το στάδιο, πρόωπη και αδικαιολόγητη». Αυτό λέει η ανακίνωση της UEFA. Αποδεικνύουν αυτοί οι κύριοι για μια ακόμη φορά ότι το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι τα λεφτά.

* * * * *

Αυτοί που... τρελάθηκαν

Μέσα σε όλο αυτό το κακό που μας βρήκε μη ξεκινάμε και τη βιομηχανία του παράνομου στοιχήματος. Αυτοί οι κύριοι που αποτελούν μέρος υπόκομου παγκόσμια βρίσκονται τώρα σε απραξία και μάλλον θα πρέπει να έχουν... τρελαθεί.

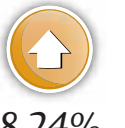
Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,44%Χ.Α.
-1,83%

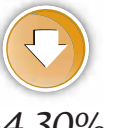
-3,27%

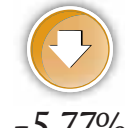
-2,59%

8,24%

-4,30%

-5,77%

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
Η μετάβαση ΕΕ
στην «πράσινη»
οικονομία θύμα
της πανδημίας
Σελ. 2Πετρέλαιο
12,09%€/€
-2,64%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΔΙΕΘΝΗ

Η ανεργία κτυπά κόκκινο
στις Ηπα και την Ευρώπη

Περισσότεροι από 10 εκατ. Αμερικανοί έχασαν τη δουλειά τους μέσα σε ένα δεκαπενθήμερο καθώς έκλεισαν εστιατόρια, ξενοδοχεία, γυμναστήρια και γραφεία. Απολύσεις και στον μεταποιητικό τομέα και στις μεταφορές. Εξίσου θεαματική είναι η εκτίναξη της ανεργίας στην Ευρώπη. **Σελ. 9**

ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Δεν πληρώνουν ενοίκια
για τα καταστήματά τους

Φαινόμενα «δεν πληρώνω» έχουν κάνει την εμφάνισή τους στην αγορά εμπορικών καταστημάτων στην Ελλάδα, καθώς πολυεθνικοί όμιλοι πιέζουν ιδιοκτήτες για μη καταβολή ενοικίων τουλάχιστον για τον Απρίλιο και ενδεχομένως τον Μάιο, αφού τα καταστήματά τους παραμένουν κλειστά. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετιών
ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	1,26%	-0,03%
Γερμανία	-0,44%	-0,07%
Γαλλία	0,03%	0,03%
Ιταλία	1,46%	-0,24%
Ισπανία	0,70%	0,14%
Ιρλανδία	0,18%	0,07%
Ελλάδα	1,72%	0,48%
Ην. Βασίλειο	0,32%	-0,07%

Βαθμολογία
από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ-πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Εγχώριο δάνειο 1 δισ. εντός των ημερών

Σκοπός να γεμίσουν τα κρατικά ταμεία και να εξυπηρετηθούν οι χρηματοδοτικές ανάγκες

Σε εγχώριο δανεισμό 1 δισ. ευρώ θα προβεί η Κ.Δ. εντός της εβδομάδας. Ο δανεισμός θα γίνει από τη ρευστότητα των κυπριακών τραπεζών, με τα οφέλη που θα προκύψουν να είναι τρία. Το Υπουργείο κρατά κλειστά τα

χαρτιά του για την ακριβή ημέρα της έκδοσης χρέους, ενώ πρέπει να προετοιμάζεται χρηματοδοτικά και για άλλο πακέτο στήριξης της οικονομίας, όπως προέβη με τα 700 εκατ. ευρώ. Εκτός από το «τρίπτυχο της επιτυχίας»

με το νέο δανεισμό που θα προκύψει λόγω ρευστοτικής δύναμης, ενδεχόμενης ικανοποίησης των κομμάτων και παραχώρησης επιδομάτων, προκύπτει και ένας τέταρτος κερδισμένος, οι τράπεζες. Το νομοσχέδιο για το

οποίο υπάρχει μεγάλη διάσταση απόψεων από την προηγούμενη Κυριακή, είναι αυτό με τις κρατικές εγγυήσεις, δηλαδή δάνεια που θα δοθούν από τις τράπεζες προς τις επιχειρήσεις που θα θηλήσουν να δανειστούν. Η κυ-

βερνητική εγγύηση για την έκδοση δανείων βάσει του νομοσχεδίου που έφερε το Υπουργείο Οικονομικών, βρίσκει αντίθετο το ΔΗΚΟ και το ΑΚΕΛ, αλλά γίνονται προσπάθειες να βρεθεί η χρυσή τομή. **Σελ. 3**

Ο κορωνοϊός μάρανε και τις ολλανδικές τουλίπες

Αποκλειστικά στα είδη πρώτης ανάγκης επικεντρώνονται οι καταναλωτές στην Ολλανδία, αφήνοντας ολόκληρους κλάδους στάσιμους, μεταξύ αυτών και τον τομέα παραγωγής λουλουδιών. Η κρίση του κορωνοϊού έχει σχεδόν μηδενίσει τη ζήτηση για λουλούδια και μάλιστα ενόψει Πάσχα, της σημαντικότερης περιόδου για τους παραγωγούς και τους ανθοπώλες, σύμφωνα με τη γερμανική εφημερίδα Deutsche Welle. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των HOLGER SCHMIEDING ΚΑΙ KALLUM PICKERING*

Ζητούμενο η ταχεία ανάκαμψη μετά τη δεδομένη ύφεση

Η πανδημία και τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τον περιορισμό της εξάπλωσης θα επηρεάσουν με ασυνήθιστο τρόπο την προσφορά και τη ζήτηση σε διάφορους τομείς της οικονομίας. Τα ενδεχόμενα σενάρια καλύπτουν από αιφνίδιες διακοπές (μεγάλες πτώσεις) μέχρι μεγάλες απώλειες (τμήματα της βιομηχανίας), μικρές απώλειες (προμήθεια νερού και ενέργειας) έως και σημαντικές αυξήσεις (υγεία, διαδικτυακές αγορές). Συγκρίνοντας την έναρξη των προηγούμενων υφέσεων με την κατάσταση που επικρατούσε πριν από την επέλαση της πανδημίας και λαμβάνοντας υπ' όψιν την ασυνήθιστη φύση αυτής της απειλής, θεωρούμε ότι μπορεί να περιοριστεί ο κίνδυνος μιας χρ-

ματοπιστωτικής κρίσης, εφόσον εξακολουθήσουν να λαμβάνονται με τον ίδιο ρυθμό μέτρα νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Μόλις η πανδημία τεθεί επαρκώς υπό έλεγχο και όταν χαλαρώσουν τα μέτρα καραντίνας, τότε οι οικονομίες θα αρχίσουν να ανακάμπτουν. Υποθέτοντας ότι τα μέτρα καραντίνας θα χαλαρώσουν έπειτα από περίπου 8 εβδομάδες, στα τέλη Μαΐου, πολλές δραστηριότητες θα πρέπει να επανεκκινήσουν σταδιακά. Ωστόσο, ορισμένες δραστηριότητες, όπως τα μεγάλα ταξίδια, θα σταματήσουν για πολύ μεγαλύτερο διάστημα. Η δημοσιονομική πολιτική θα αντισταθμίσει εν μέρει τη διατακτικότητα των καταναλωτών και

Αν συνεχιστεί η δημοσιονομική στήριξη από τις κυβερνήσεις, η νέα χρηματοπιστωτική κρίση μπορεί να αποφευχθεί.

των επιχειρήσεων να ξοδέψουν. Μετά την ταχεία επιβράδυνση θα ακολουθήσει μια ήπια ανάκαμψη και τελικά το ΑΕΠ θα ξεπεράσει τα επίπεδα που σημειώθηκαν πριν από την επέλαση του ιού. Θα υπάρχουν διαφορές μεταξύ των χωρών, ανάλογα με τα μέτρα που θα έχουν λάβει, το

σύστημα υγείας και τη συνήθη κατάσταση προσφοράς και ζήτησης. Σε γενικές γραμμές, προβλέπουμε ότι το ΑΕΠ θα ξεπεράσει τα επίπεδα που καταγράφηκαν πριν από την πανδημία, στο τέλος του 2019, περίπου δύο χρόνια αφότου αγγίξει το χαμηλότερο σημείο.

Ένα γεγονός με τέτοιο βελπνεκές είναι σχεδόν σίγουρο πως θα επηρεάσει έντονα και για αρκετό καιρό την οικονομική, χρηματοπιστωτική και πολιτική σκηνή. Στον κλάδο της μεταποίησης, οι επιχειρήσεις θα μικρύνουν και θα διαφοροποιήσουν τις εφοδιαστικές αλυσίδες τους και θα αυξήσουν τα αποθέματά τους. Η ανάγκη για δημοσιονομική αναστήλωση και για περισσότερες

δαπάνες στην υγεία και στην κοινωνία θα μπορούσε να επιβαρύνει τα κέρδη της παγκόσμιας παραγωγής.

Η αναστάτωση που έχει προκαλέσει ο κορωνοϊός είναι πιθανό πως θα δώσει ώθηση στην καινοτομία σε πολλούς τομείς, από την τεχνολογία επικοινωνίας μέχρι την αυξημένη χρήση της τριτοδιάστατης εκτύπωσης. Σε βάθος χρόνου, η ώθηση που θα δοθεί στη παραγωγικότητα ενδέχεται να αντισταθμίσει τις απώλειες, εκτός εάν οι οικονομικές πολιτικές αποστραφούν από τα μοντέλα που βασίζονται στην αγορά.

* Οι κ. Holger Schmieding και Kallum Pickering είναι επικεφαλής οικονομολόγοι της τράπεζας Berenberg.

Ανταποκρινόμαστε στις επιπτώσεις
του COVID-19 για τις επιχειρήσειςΠως να προετοιμαστείτε: www.pwc.com.cy/covid-19

#μένουμεσπίτι

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑ

Η οικονομία στον αναπνευστήρα

Πολλοί αναρωτιούνται αν η συνεπακόλουθη οικονομική κρίση από την εξάπλωση του κορωνοϊού, θα είναι χειρότερη από την κρίση του 2013. Οι απόψεις βέβαια διαίστανται καθώς κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με ακρίβεια ποιες θα είναι τελικά οι επιπτώσεις. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι στην Ευρώπη θα υπάρξει μείωση του ΑΕΠ το δεύτερο τρίμηνο του έτους κατά 5-10% (σε ετήσια βάση). Αντίστοιχα στις ΗΠΑ, οι αναλυτές εκτιμούν ότι η μείωση θα κινηθεί περίπου στο 8-10%, αλλά η ανεργία για το αντίστοιχο διάστημα, από το ιστορικά χαμηλό των τελευταίων 50 χρόνων, θα ανέβει κατακόρυφα ξεπερνώντας το 20%.

Η Κύπρος δεν αποτελεί εξαίρεση, καθώς το ΑΕΠ αναμένεται να ακολουθήσει την πορεία των χωρών της ευρωζώνης. Όσον αφορά την ανεργία, (6% το περασμένο Φεβρουάριο, δηλ. 25.620 άτομα), πέρα από 100 χιλ. θέσεις εργασίας, σε κατασκευές, μαζικά εστίαση, φιλοξενία, λιανικό εμπόριο, τέχνες και ψυχαγωγία είναι εύλωτες στην πανδημία. Τα πάντα θα εξαρτηθούν όμως, από την εξάπλωση του ιού και τη διάρκεια που αυτή θα έχει, τόσο στην Κύπρο όσο και στην συλλαβασόμενες χώρες.

Οι πλείστες κυβερνήσεις ανά το παγκόσμιο, έχουν ανακινώσει σειρά μέτρων, προς επίτευξη δύο σημαντικών στόχων: 1. Να προστατέψουν τα νοικοκυριά των οποίων τα εισοδήματα έχουν μειωθεί ή μηδενιστεί, ώστε να αποφευχθεί η μετατροπή της πανδημίας σε ανθρωπιστική κρίση αλλά και τις επιχειρήσεις ώστε να οχυρωθεί η παραγωγική δυναμικότητα της κάθε χώρας 2. Να ετοιμάσουν το έδαφος ώστε όταν επανέλθει η κανονικότητα, να μπορέσει η οικονομία να κινηθεί σε ρυθμούς ανάπτυξης. Προς την επίτευξη των πιο πάνω στόχων, η κυπριακή κυβέρνηση προχώρησε σε μέτρα ύψους 813 εκατομμυρίων, 3,8% του ΑΕΠ. Αναφέρω επιγραμματικά κάποια σημαντικά και ουσιαστικά: Το «Σχέδιο ολικής ή μερικής αναστολής εργασιών», σύμφωνα με το οποίο 60%-90% του κόστους μισθοδοσίας μιας επιχείρησης, θα καταβάλλεται από τα έκτακτα κρατικά κονδύλια υπό τη μορφή ανεργιακού επιδόματος, το ειδικό επίδομα ασθενείας για όσους νοσήνουν ή παραμένουν σε καραντίνα λόγω του ιού και το ειδικό επίδομα αδείας σε γονείς δεδομένων των κλειστών σχολείων. Με τα πιο πάνω, παρέχεται ένα μαζιλάρι ρευστότητας αφενός σε εργαζόμενους που πρέπει να εγκαταλείψουν τις εργασίες τους, αλλά και σε επιχειρήσεις, των οποίων ο κύκλος εργασιών έχει συρρικνωθεί. Στο πλαίσιο του ίδιου πακέτου, αναμένουμε διευκρινίσεις για ακόμα δύο μέτρα. Την στήριξη της τουριστικής βιομηχανίας με 11 εκατομμύρια για τα οποία δεν έχουν δοθεί λεπτομέρειες μέχρι σήμερα και την ενίσχυση του συστήματος υγείας. Για το τελευταίο, η προσθήκη της φράσης «σε περίπτωση που χρειαστεί» στη σχετική ανακοίνωση, προβληματίζει ως προς την ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για την ταχύτερη καταπολέμηση της πανδημίας.

Πέραν του δημοσιονομικού πακέτου, ανακοινώθηκαν ακόμα δύο σημαντικά μέτρα. Το πρώτο αφορά την αναστολή καταβολής δόσεων και τόκων, από νοικοκυριά και επιχειρήσεις για 9 μήνες, το

οποίο ψηφίστηκε ήδη από τη βουλή. Το δεύτερο αφορά τη δανειοδότηση νοικοκυριών και επιχειρήσεων μέσω τραπεζών, με κρατικές εγγυήσεις ύψους 2 δισ., κάτι που μέχρι και την περασμένη Παρασκευή πελαγοδρομούσε. Αν θέλουμε όμως πραγματικά να στηρίξουμε την παραγωγική δυναμικότητα της χώρας, η ρευστότητα είναι αναγκαία για να επιβιώσει ακόμα και μια επιχείρηση που βρίσκεται σε πλήρη αναστολή εργασιών, ώστε να μπορεί να καλύψει σταθερά έξοδα π.χ. ενοίκια. Με την ολιγορία, ελλοχεύει ο κίνδυνος για ντόμινο.

Μπορεί να είναι νωρίς για να κρίνουμε την αποτελεσματικότητα των μέτρων που ανακοινώθηκαν, αλλά είναι το κατάλληλο χρονικό σημείο να εξετάσουμε κριτικά και συγκριτικά τα μέτρα που πάρθηκαν σε άλλες χώρες. Ας δούμε το παράδειγμα της Αμερικής, που παρέχει κονδύλι στήριξης ύψους 2,2 τρις. δολάρια, δηλαδή το 10% του ΑΕΠ. Το πακέτο αφορά σε αύξηση των επιδομάτων ανεργίας, πληρωμένες άδειες ασθενείας αλλά και το πρωτόγνωρο επίδομα \$1200 σε μεγάλο αριθμό Αμερικανών πολιτών που έχουν ετήσιο εισόδημα μέχρι \$75 χιλ. Επίσης απευθείας από το κράτος, θα δανειζονται εταιρείες άτοκα για να ενισχυθεί η ρευστότητά τους αλλά και για να καλύψουν μισθούς. Το ποσοστό του δανείου που θα δοθεί σε κάλυψη μισθών, δεν θα επιστρέφεται πίσω. Αν η επιχείρηση προβεί σε απολύσεις, τότε θα επιστρέφεται το αντίστοιχο ποσοστό. Στη Μεγάλη Βρετανία, το δημοσιονομικό πακέτο στήριξης αγγίζει το 5,8% του ΑΕΠ. Κύριο χαρακτηριστικό του πακέτου, είναι η καταβολή μισθών των εργαζομένων όπου οι εργοδότες τους ανέστειλαν εργασίες, οι επιδοτήσεις μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων με £10-£15 χιλ. και οι φοροελαφρύνσεις. Σημαντικό στοιχείο είναι πως τα δάνεια ρευστότητας σε επιχειρήσεις (επιπλέον £300 δισ.) θα δίνονται απευθείας από την British Business Bank και την Bank of England, έτσι ώστε να αποφευχθεί πιθανή ολιγορία από τις εμπορικές τράπεζες.

Είναι φανερό ότι από το κυπριακό πακέτο απουσιάζει η δανειοδότηση ρευστότητας και οι επιδοτήσεις στήριξης της πραγματικής οικονομίας. Βεβαίως στην Κύπρο δεν υφίσταται αντίστοιχη κρατική τράπεζα που να δύναται να αναλάβει ένα τέτοιο ογκώδες κι ακανθώδες χαρτοφυλάκιο, αλλά προβληματίζει που τα κυπριακά πιστωτικά ιδρύματα δεν διαθέτουν την ήδη αυξημένη τους ρευστότητα στην πληγείσα οικονομία. Το πρόβλημα θα συνεχίσει να υφίσταται ακόμα και με την παροχή κρατικών εγγυήσεων, συνεπώς θα πρέπει να συνδυαστούν με κάποια αυστηρή φόρμουλα επίβλεψης. Ευελπιστούμε ότι μετά και την ανακοίνωση του πακέτου SURE των €110 δισ. από την Κομισιόν, θα δοθούν άμεσα και οι απαραίτητες ενισχύσεις στους τομείς που έχουν πληγεί ώστε να αποφευχθούν λουκέτα και απολύσεις. Κάθε νέα μέρα που περνά, με την οικονομία στον αναπνευστήρα, τόσο πιο μικρό θα μας φαίνεται το 2013.

Ο κ. Πάνος Λοΐζου Παρράς είναι οικονομολόγος.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Η πανδημία, εκτός των όσων άλλων, έφερε και την έντονη διαφωνία για τον τρόπο διάσωσης της οικονομίας μεταξύ Αβέρωφ και Νικόλα.

Συνταγή Κομισιόν για την ανεργία

Μοντέλο Γερμανίας προτείνει η Κομισιόν για τους εργαζόμενους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με τη γερμανική λύση και ως αποτέλεσμα του lockdown, οι εργοδότες καλούνται να μειώσουν τις ώρες εργασίας των υπαλλήλων τους και όχι τις θέσεις εργασίας. Το απολεσθέν εισόδημα των εργαζομένων καλύπτουν οι εθνικές κυβερνήσεις προκειμένου να διασφαλιστεί η αγοραστική δύναμη. Για όσες χώρες δε επιθυμούν να εφαρμόσουν τη συγκεκριμένη λύση, έχουν εξασφαλιστεί χαμηλότοκα δάνεια συνολικού ύψους 100 δισ. ευρώ με τις εγγυήσεις των χωρών-μελών με την υψηλότερη πιστοληπτική διαβάθμιση στην Ένωση.

• • • •

Βρετανικά αντανάκλαστικά

Στήριξη του εθνικού συστήματος υγείας αποφάσισε η Βρετανία με τη διαγραφή συνολικών χρεών ύψους 13,4 δισ. στερλίνες. Στόχος της κυβέρνησης Μπόρις Τζόνσον είναι η ενίσχυση του NHS έτσι ώστε να ανταποκριθεί στην αντιμετώπιση του κορωνοϊού και να αποκτήσει ισχυρότερες βάσεις για το μέλλον. Προτεραιότητα είναι η αύξηση των τεστ διάγνωσης σε 25.000 ημερησίως, με στόχο να προσεγγίσουν τις 100.000 ημερησίως μέχρι τέλος του μηνός. Η άστοχη αρχική αντίδραση της βρετανικής κυβέρνησης στην πανδημία έχει ανατραπεί ολοκληρωτικά, αναλαμβάνοντας συγκεκριμένες πρωτοβουλίες οι οποίες έχουν ήδη αρχίσει να δίνουν αποτελέσματα. Η εφαρμογή, επίσης, του μέτρου των πολλών δειγματοληπτικών ελέγχων αποτελεί ίσως την πλέον αποφασιστική κίνηση για έλεγχο της εξάπλωσης.

• • • •

Σεβασμός στα χρήματα των φορολογούμενων

Να σφίξει το ζωνάρι καλεί τη δημόσια υπηρεσία ο Γιώργος Παντελής, προτάσσοντας το δαπανηρό πακέτο μέτρων που προ ημερών ανέλαβε η κυβέρνηση για ανακούφιση της οικονομίας. Στην εγκυκλιό του ο γενικός διευθυντής του Υπουργείου Οικονομικών, αφού σημειώνει τον συμπληρωματικό προϋπολογισμό συνολικής δαπάνης ίσης με το 2% του κυπριακού ΑΕΠ, καλεί τους δημόσιους υπαλλήλους να προσαρμοστούν στη δύσκολη πραγματικότητα. Το ψαλίδισμα που επικριρείται θα καλύψει τόσο λειτουργικές όσο και αναπτυξιακές δαπάνες. Επιδόματα πάσης φύσεως αλλά και έξοδα προς τρίτους φορείς θα πρέπει να εξοικονομηθούν. Ο σεβασμός που επιδεικνύεται για τα χρήματα των φορολογούμενων αποτελεί πράξη που παραδοσιακά συγκεντρώνει αρκετούς οπαδούς.

• • • •

Εστω και με καθυστέρηση θα εκκινήσει

Να ετοιμάζονται για επέκταση των μέτρων στήριξης για ακόμα δύο μήνες κάλεσε την κυβέρνηση να πράξει ο πρόεδρος του κυβερνώντος κόμματος. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου ζήτησε έγκαιρο προγραμματισμό και κοινωνική δικαιοσύνη στα χειρίσματα της κατάστασης μέχρι τα μέσα Ιουνίου τουλάχιστον. Η δήλωση, όπως καταγράφηκε, δεν θα μπορούσε να προσπεράσει και να μην σχολιαστεί από τον ΔΗΚΤΗ ο οποίος πάντοτε παρακολουθεί με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τις οικονομικές προβλέψεις του συναγερμικού γνήτη. Ο χρονικός προσδιορισμός της στήριξης εμπεριέχει την εκτίμηση ότι, έστω και με καθυστέρηση, η τουριστική μηχανή θα πάρει μπρος. Αν η ερμηνεία μας είναι σωστή η εκτίμηση αυτή έρχεται σε σύγκρουση με απόψεις που κάνουν λόγο για χαμένη καλοκαιρινή τουριστική σεζόν για το 2020.

• • • •

Η δόση Μαρτίου θα επιστραφεί!

Το μέτρο για αναστολή των δόσεων που ψήφισε η Βουλή τέθηκε σε ισχύ από το τέλος του προηγούμενου μήνα. Συνεπώς, όλοι όσοι θα αιτηθούν αναστολή των δόσεων τους και εγκριθούν από την τράπεζά τους, θα τους επιστραφεί και η δόση Μαρτίου, η οποία πληρώθηκε πριν να τεθεί σε ισχύ ο νόμος. Η επιστροφή επηρεάζει όσους πλήρωσαν τη δόση των δανείων τους κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων ημερών του προηγούμενου μήνα. Η συγκεκριμένη εξέλιξη αποτελεί ακόμη μια θετική πρωτοβουλία προς την κατεύθυνση ενίσχυσης της ρευστότητας των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών προκειμένου να κρατήσουν την αγοραστική τους δύναμη.

Θύμα της πανδημίας η μετάβαση της Ε.Ε. στην «πράσινη» οικονομία

Πριν ξεσπάσει σε όλο τον κόσμο η επιδημία του κορωνοϊού και παύσει βίαια τη ροή της καθημερινής ζωής και τη λειτουργία της οικονομίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση με την επονομαζόμενη «Πράσινη Συμφωνία» είχε θέσει στόχο να φέρει εις πέρας το δύσκολο έργο της νέα της ταυτότητας. Με ορίζοντα το 2050 η Κομισιόν είχε αποφασίσει να μηδενίσει συνολικά τους ρύπους σε όλη τη Γηραιά Ήπειρο. Ωστόσο, στα μέσα της εβδομάδας ανακοινώθηκε ότι μετατίθεται για την επόμενη χρονιά η Διεθνής Διάσκεψη για το Κλίμα COP26, η οποία θα γινόταν τον Νοέμβριο στη Γλασκώβη.

Κι αυτό απλώς καθιστά ακόμα πιο προφανές το ότι τίθεται υπό αμφισβήτηση η δέσμευση της Ευρώπης να εκπληρώσει τους περιβαλλοντικούς στόχους της, καθώς και το να δώσει με κάθε τρόπο προτεραιότητα στις φιλικές για το κλίμα πολιτικές.

Πάντως, όπως επισημαίνουν οι οικονομολόγοι, η πανδημία ως απειλή δεν διαφέρει από την αντίστοιχη, που πηγάζει από την κλιματική αλλαγή. Ίσα ίσα, που το να βρει κανείς τρόπους να αμβλύνει τους κραδασμούς, λόγω χάριν, με προγράμματα

πράσινων πρωτοβουλιών, θα αποδειχθεί ζωτικής σημασίας για να αποφευχθεί στο μέλλον μία περιδίνηση της οικονομίας.

Η διάσωση εταιρειών μπορεί σε μία κρίση να ανασταλώσει ολόκληρους κλάδους και οικονομίες, οι οποίες προετοιμάζονται για την επόμενη φάση ανάκαμψης. «Εάν κάνουμε μία αναδρομή στη Μεγάλη Ύφεση και εκτίναξη της οικονομικής δραστηριότητας στη συνέχεια, υπάρχουν σίγουρα ευκαιρίες κατά την περίοδο ανάκαμψης να διασφαλιστεί πως τα κονδύλια τοποθετούνται στην επίτευξη μακροπρόθεσμων στόχων», επισημαίνει η Σόνια Γκιμπς, γενική διευθύντρια και υπεύθυνη θεμάτων βιώσιμων οικονομικών στο Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών.

Ακόμα προ της «Πράσινης Συμφωνίας» για μηδενικούς ρύπους, η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε συμφωνήσει να τους μειώσει 40% έως το 2030.

Αυτό από μόνο του θα σήμαινε δαπάνες 1,5% του ΑΕΠ του 2018, σύμφωνα με στοιχεία της Κομισιόν ή δαπάνες ύψους 260 δισεκατομμυρίων ευρώ σε νέες επενδύσεις κάθε χρόνο.

Στην τηλεδιάσκεψη της περα-

Από τις έως τώρα κινήσεις της Ε.Ε. σε πολλές χώρες ελαττώθηκε η χρήση πλαστικής τσάντας, ενώ είναι εφικτός ο στόχος για κάλυψη του 20% των ενεργειακών αναγκών της από ανανεώσιμες πηγές.

σμέντες εβδομάδες με θέμα το πακέτο μέτρων κατά της πανδημίας, όλοι οι συμμετέχοντες αγωνίστηκαν να συμφωνήσουν, και, ταυτόχρονα παραδέχθηκαν ότι υπάρχει η ανάγκη να γίνει η μετάβαση στην «πράσινη» οικονομία και να δημιουργηθεί ένα καλύτερο σύστημα διαχείρισης κρίσεων. Πρόκειται για μία νίκη αυτή

καθαυτή, ωστόσο, δεν αρκεί για να παραμείνει άθικτη η «Πράσινη Συμφωνία».

Το ύψος των επενδύσεων για τους μηδενικούς ρύπους είναι δυσθεώρητο και ειδικά για τεχνολογίες σημαντικές για την επιτυχία του εγχειρήματος, αλλά ακόμα ευρισκόμενες σε πρώιμο στάδιο, όπως η δέ-

σμευση και αποθήκευση ρύπων και το πράσινο υδρογόνο, που αντικαθιστά τον γαϊάνθρακα στην παραγωγή χάλυβα. Βέβαια, οι στόχοι μείωσης του διοξειδίου του άνθρακα στα αρχικά στάδια έχουν σημειώσει πρόοδο.

Υπάρχει ανώτατο όριο στις εκπομπές ρύπων από τον κλάδο των μεταφορών, με αποτέλεσμα τη μείωση χρήσης ορυκτών καυσίμων και την τόνωση των πωλήσεων ηλεκτρικών οχημάτων. Σε πολλές χώρες ελαττώθηκε η χρήση πλαστικών τσαντών, ενώ η Ε.Ε. βρίσκεται σε καλό δρόμο να επιτύχει τον στόχο για κάλυψη του 20% των ενεργειακών της αναγκών από ανανεώσιμες πηγές. Ο μηδενισμός των ρύπων έως το 2050 προϋποθέτει ότι η Ε.Ε. θα κάνει γερή στροφή στην αιολική και ηλιακή ενέργεια, αυξάνοντας τις αντίστοιχες εγκαταστάσεις, αλλά και υιοθετώντας τάχιστα την ηλεκτροδοτούμενη μετακίνηση και θέρμανση.

Τα πράγματα γίνονται ακόμα πιο περίπλοκα, πάντως, διότι η κρίση του κορωνοϊού έχει οξύνει την παλαιά διαμάχη στους κόλπους της Ευρώπης για το πώς θα συμκρυνθεί

το χάσμα μεταξύ των πλουσιότερων και των φτωχότερων κρατών-μελών. Οι πλουσιότερες με πρωτοπόρο την Γερμανία ανθίστανται στην έκδοση ευρωομολόγου, που ζητούν Γαλλία, Ιταλία και Ισπανία για την κάλυψη των δαπανών της πανδημίας, ενώ μία αντίστοιχη διαμάχη υποβόσκει και στην «Πράσινη Συμφωνία».

Ο σχεδιασμός προβλέπει έναν μηχανισμό δικαίαν μετάβασης στην «πράσινη» οικονομία, όπου κονδύλια 143 δισ. ευρώ θα δίδονται για να υποστηριχθεί η διαδικασία στις βαρύτερα πληττόμενες περιοχές την προσεχή δεκαετία. Λόγω χάριν, η Πολωνία, η οποία εξαρτάται κατά 80% από τον γαϊάνθρακα, είναι άγνωστο εάν θα θεωρήσει το μέτρο αυτό αρκετό να μηδενίσει τους ρύπους της έως το 2050. Η Κομισιόν επίσης εξετάζει τη ριζική αλλαγή εκπλήρωσης μεσοπρόθεσμων στόχων, ώστε να είναι δυσκολότερο για κυβερνήσεις αλλά και το Ευρωκοινοβούλιο να τους απορρίπτει. Αλλά και ο ορισμός των στόχων αυτών δεν είναι εφικτός, έως ότου οι ηγέτες αντιληφθούν με τι θα μοιάζει η τωρινή ύφεση.

BLOOMBERG

Εγχώριο ομόλογο 1 δισ. εντός εβδομάδας

Τα τραπεζικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο θα δανείσουν την Κυπριακή Δημοκρατία

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Σε εγχώριο δανεισμό από τις κυπριακές τράπεζες θα προχωρήσει η Κυπριακή Δημοκρατία εντός της εβδομάδας. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο δανεισμός θα είναι της τάξης του 1 δισεκατομμυρίου ευρώ ώστε να εξυπηρετήσει τις χρηματοδοτικές ανάγκες του κράτους που θα προκύψουν ενόψει του «lockdown» που θα συνεχιστεί και τον Απρίλιο. Σημειώνεται ότι ο εγχώριος δανεισμός του κράτους σπριζείται στους εγχώριους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Όλες οι τράπεζες έχουν πλέον αυξημένη ρευστότητα και είναι δεδομένο πως θα υπάρξει συμφωνία για αναχρηματοδότηση, πόσω μάλλον τώρα που οι δυνάμεις του κράτους πρέπει να ανασυνταχθούν για να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις του κορωνοϊού. Μετά την εφαρμογή του πακέτου των 700+100 εκατομμυρίων ευρώ από την κυβέρνηση για την ελαχιστοποίηση – όσο το δυνατόν περισσότερο – των οικονομικών επιπτώσεων από την υγειονομική κρίση που έχει φέρει ο κορωνοϊός, ήταν δεδομένο πως θα προχωρούσε σε πρόσθετο δανεισμό το κράτος (όπως είχε αναφέρει και ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης). Και έτσι πρόκειται να γίνει. Από την Παρασκευή, όπως πληροφορήθηκε η «Κ», το Γραφείο Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους της Κυβέρνησης εργαζόταν για την ετοιμασία των απαραίτητων εγγράφων. Εντούτοις, το Υπουργείο κρατά κλειστά τα χαρτιά του για την ακριβή ημέρα της έκδοσης χρέους, αλλά και για το ύψος του δανεισμού. Είναι ορθό όμως να προχωρήσει αυτή την

Μετά την εφαρμογή του πακέτου των 700+100 εκατομμυρίων ευρώ από την κυβέρνηση για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων του κορωνοϊού, ήταν δεδομένο πως θα προχωρούσε σε πρόσθετο δανεισμό το κράτος.

εβδομάδα σε έκδοση χρέους, ώστε να εξασφαλίσει πως θα είναι προγραμματισμένο και σωστό για τις υποχρεώσεις που θα έχει στους επόμενους μήνες. Μην ξεχνάμε πως, σύμφωνα με τις πρόνοιες του πακέτου των 700 εκατ. που ανακοινώθηκε στις αρχές του ξεσπάσματος της κρίσης, το οποίο περιλαμβάνει για παράδειγμα και το πρόγραμμα μερικής αναστολής εργασιών των επιχειρήσεων, σταματά την 12η Απριλίου. Μπορεί να μην έχει ανακοινωθεί επέκταση αυτού, ή τα επόμενα βήματα, ωστόσο το κράτος θα πρέπει να έχει την χρηματοδοτική δυνατότητα εξασφαλισμένη πριν από την ανακοίνωση οποιωνδήποτε μέτρων για επέκτα-

ση του προγράμματος. Οι τελευταίες μεγάλες εκδόσεις χρέους του κυπριακού γραφείου διαχείρισης χρέους αφορούσαν ομόλογα που εκδίδονταν μέσω του προγράμματος «Euro Medium Term Note». Τώρα θα ακολουθήσει την μέθοδο του εγχώριου ομολόγου. Η ΚΔ θα τοποθετήσει ομόλογο προς τις τράπεζες, αναλογικά με τη ρευστότητα που η κάθε μία διαθέτει, δηλαδή, θα δανειστεί μερικά χρήματα από όλες.

Με ένα σμπάρο

Μία τέτοια απόφαση της κυβέρνησης, εκτός από το προφανές, δηλαδή να έχει ρευστά διαθέσιμα το κράτος και να μην φτάσουν τα τα-

μεία του στα όρια εξάντλησης, ενδεχομένως να συνδυαστεί και με άλλες πολιτικές, για μερικά ικανοποίηση «των θέλω» των ΔΗΚΟ και ΑΚΕΛ.

Το νομοσχέδιο για το οποίο υπάρχει μεγάλη διάσταση απόψεων από την προηγούμενη Κυριακή, είναι αυτό με τις κρατικές εγγυήσεις, για δάνεια που θα δοθούν από τις τράπεζες προς τις επιχειρήσεις που θα θελήσουν να δανειστούν συνολικής αξίας έως και 2 δισ. ευρώ. Η κυβερνητική εγγύηση για την έκδοση δανείων βάσει του νομοσχεδίου που έφερε το Υπουργείο Οικονομικών και βρίσκεται αντίθετο το ΔΗΚΟ και το ΑΚΕΛ, άρα δεν υπάρχει και πλειοψηφία, καλύπτει

τις ζημιές που θα προκύψουν στα δάνεια που θα παραχωρηθούν, με καθορισμένο ανώτατο όριο κάλυψης ζημιών ποσοστού 70% για τη Δημοκρατία και 30% για τα πιστωτικά ιδρύματα για νέα εξασφαλισμένα και μη εξασφαλισμένα δάνεια. Ως εξασφάλιση, θα θεωρείται η υποθήκευση ακίνητης ιδιοκτησίας ή άλλων αποδεκτών περιουσιακών στοιχείων, είναι δε δυνατόν να γίνεται αποδεκτή και δεύτερη υποθήκη στην έκταση που αυτή καλύπτεται από το όριο του δανείου και νοούμενου ότι η πρώτη υποθήκη επενεργεί υπέρ του ίδιου πιστωτικού ιδρύματος. Τα πιστωτικά ιδρύματα δύνανται να παρέχουν δάνεια στους δικαιούχους δανείων προς κάλυψη αναγκών ρευστότητας, κεφαλαίου κίνησης και επενδύσεων. Βάσει του νομοσχεδίου, ποσό ύψους μέχρι 1,75 δισ. ευρώ θα καλύψει αποκλειστικά την έκδοση νέων δανείων προς επιχειρήσεις και αυτοτελώς εργαζομένους, ενώ 250 εκατ. θα καλύψει την επιδότηση μέρους του επιτοκίου εξυπηρετούμενων δανείων σε φυσικά πρόσωπα, αυτοτελώς εργαζομένους και επιχειρήσεις, βάσει κριτηρίων.

Έχοντας στο νου πως το κράτος έχει κάποια ρευστά διαθέσιμα τη δεδομένη στιγμή και δημοσιονομική πολιτική των τελευταίων χρόνων του επέτρεψε να έχει και κάποια πλεονάσματα, ο νέος δανεισμός του κράτους από τις κυπριακές τράπεζες που θα γίνει εντός της εβδομάδας ύψους 1 δισ. ευρώ, ενδεχομένως να ικανοποιήσει μερικώς και αυτά που ζητά ΔΗΚΟ – ΑΚΕΛ. Η Κοινοβουλευτική Ομάδα του Δημοκρατικού Κόμματος υποστήριζε, τουλάχιστον μέχρι και

την Παρασκευή, πως προτεραιότητα του κράτους θα πρέπει να είναι ο δανεισμός 2 δισεκατομμυρίων ευρώ, τα οποία θα διοχετευθούν απευθείας στην οικονομία, μέσω επιδομάτων και χρηματοδότησης, προς κάλυψη μισθών, λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών και όχι να έχουν την κατεύθυνση της στήριξης της ρευστότητας μέσω του δανεισμού από το τραπεζικό σύστημα με κρατικές εγγυήσεις.

Εάν υποθέσουμε πως το πρόγραμμα μερικής αναστολής των εργασιών του ιδιωτικού τομέα και επιδότησης των μισθών των εργαζομένων κατά 60% για ένα μήνα κόστισε στο κράτος 180 – 200 εκατ. ευρώ, με το νέο δανεισμό, ενδεχομένως 200 – 400 εκατ. να είναι ανοικτή η Κυβέρνηση να δοθούν ως επιδόματα. Έτσι, ενδεχομένως και το ΔΗΚΟ – ΑΚΕΛ να ανάψουν «πράσινο φως» στην Κυβέρνηση να εγκληθεί δάνεια 1 δισ. ευρώ για παράδειγμα και όχι 2 δισ. ευρώ, όπως αρχικά είχε ετοιμάσει νομοσχέδιο.

Ωφελούνται και οι τράπεζες

Εκτός από το «τρίπτυχο της επιτυχίας» με τον νέο δανεισμό που θα προκύψει λόγω ρευστοτικής δύναμης, ικανοποίησης των κομμάτων και παραχώρησης επιδομάτων, βγαίνει και ένας τέταρτος κερδισμένος, οι τράπεζες. Τη δεδομένη στιγμή οι τράπεζες πληρώνουν 0,5% για να κρατούν την υπερβάλλουσα ρευστότητά τους στην ΕΚΤ, ενώ αν δανείσουν το κράτος 1 δισ. ευρώ, ακόμα και με 0% επιτόκιο, τότε θα βγουν κερδισμένες. Πόσω μάλλον, να δανείσουν με ποσοστό παραπάνω από 0% και κοντά στο 1%. Εκεί, θα είναι ένα δώρο εξ ουρανού.

THE CYPRUS INSTITUTE OF
NEUROLOGY & GENETICS

CYPRUS SCHOOL
of molecular medicine

Medical Genetics (MSc & Phd)

Molecular Medicine (MSc & Phd)

Neuroscience (MSc & Phd)

Biomedical Research (MSc)

Cyprus School of Molecular Medicine

The Cyprus Institute of Neurology and Genetics

6 Iroon Avenue, 2371 Ayios Dhometios, Nicosia, Cyprus, P.O.Box 23462, 1683 Nicosia

www.cing.ac.cy/csmm/

csmm@cing.ac.cy

+357 22392840

SOS από τις αερομεταφορές λόγω πανδημίας

Ταξιδιωτικές απαγορεύσεις και έλεγχοι συνόρων έχουν κοστίσει περίπου το 38,1% της ταξιδιωτικής κίνησης για το 2020

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Κρίση άνευ προηγουμένου διέρχεται ο κλάδος των αερομεταφορών ένεκα πανδημίας. Σε διεθνές επίπεδο, κατατοπιστική είναι η εικόνα που δίνει μέσω της δικής του εκτίμησης ο IATA (Διεθνής Ένωση Αερομεταφορών) που βλέπει ότι μέσα στο 2020 θα χαθούν πέραν των 250 δισεκατομμυρίων ευρώ λόγω του κορωνοϊού, με το μπαλάκι να βρίσκεται στα πόδια των κυβερνήσεων για καταβολή άμεσων οικονομικής στήριξης στην βιομηχανία.

Ανάλογες ζημιές μετρούν και τα αεροδρόμια. Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Αεροδρομίων (ACI), υπολογίζεται ότι η τρέχουσα χρονιά θα κλείσει με μειωμένη την ταξιδιωτική κίνηση κατά 38,1%. Αναμένεται επίσης ότι η αεροπορική βιομηχανία θα κλείσει με μείωση 45%, ποσοστό

Από τον Μάιο θα αρχίσει να ξεκαθαρίζει η επόμενη μέρα για τους ταξιδιωτικούς πράκτορες οι οποίοι έχουν τους τελευταίους δύο μήνες μηδενικές πωλήσεις.

Πέραν των 250 δισεκατομμυρίων ευρώ θα χαθούν λόγω του κορωνοϊού μέσα στο 2020, εκτιμά ο IATA και θεωρεί ότι οι κυβερνήσεις θα κληθούν να καταβάλουν άμεση οικονομική στήριξη στην βιομηχανία.

που σε πραγματικούς αριθμούς ξεπερνά τα 76 δισεκατομμύρια δολάρια.

Ένα είναι το δεδομένο πάντως: ότι και με την λήξη της απαγόρευσης πτήσεων, η ομαλότητα στην αεροπορική κίνηση δεν θα επανέλθει από την μια μέρα στην άλλη. Παράγοντες της αεροπορικής βιομηχανίας στην Κύπρο εκτιμούν ότι θα χρειαστούν πολλά βήματα προκειμένου ο κόσμος να ξεκινήσει να ταξιδεύει και ότι μέχρι να επανέλθει η ομαλότητα στην ζήτηση και οι αεροπορικές να δραστηριοποιηθούν ξανά τον στόλο τους στο σύνολό του, θα χρειαστούν δύο πράγματα, κίνητρα και καιρός.

Ζημιές μέχρι 100%

Η ίδια εικόνα ισχύει και για τους ταξιδιωτικούς πράκτορες. Από τον Φεβρουάριο, με τα κρούσματα του κορωνοϊού να αυξάνονται σε Ιταλία και Κίνα, και την ανησυχία να κερδίζει έδαφος στις τάξεις των ταξιδιωτών, ο κύκλος εργασιών των

ταξιδιωτικών γραφείων Κύπρου άρχισε να αποδεκατίζεται. Φυσικά ο Φεβρουάριος με τη μείωση της τάξης του 30% δεν ήταν παρά μόνο ένα προμήνυμα για το τι θα αντιμετώπιζαν οι επιχειρήσεις του τομέα τους επόμενους μήνες. Μέχρι 100% είναι οι ζημιές τόσο για τον μήνα Μάρτιο όσο και για τον Απρίλιο για τους ταξιδιωτικούς πράκτορες λόγω του διατάγματος της κυβέρνησης για προσωρινό λουκέτο. Το επιβεβαιωμένο προσωρινό λουκέτο μάλλον πρόλαβε αρκετά οριστικά λουκέτα στις τάξεις των ταξιδιωτικών πρακτόρων, εφόσον με κλειστές αερογραμμές και αεροδρόμια είχαν ήδη μηδενικές κρατήσεις. Υπενθυμίζεται ότι και τους προηγούμενους μήνες οι ταξιδιωτικοί πράκτορες κατέγραφαν πτωχική πορεία στον κύκλο εργασιών τους, και τα θεμέλια του τομέα είχαν ήδη αρχίσει προ μηνών να κλονίζονται. Το μέγεθος της ζημιάς μετά και τον κορωνοϊό, είναι κάτι που θα διαφανεί μετά το τέλος της

Ζητά μέτρα η Cyprus Airways

Γρήγορα αντανάκλαστικά ζητά από την κυβέρνηση η κυπριακή αεροπορική εταιρεία Cyprus Airways, όχι μόνο για στήριξη των αερομεταφορών, αλλά γενικότερα του τουριστικού τομέα. Θα πρέπει να κινηθεί αρκετά γρήγορα για να στηρίξει τον τουριστικό τομέα, ο οποίος αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της κυπριακής οικονομίας. Ο CEO της εταιρείας Γιώργος Μαυρόκωστας αναφέρει ότι τέτοια μέτρα θα μπορούσαν να αφορούν φορολογικές ελαφρύνσεις μέχρι και το Δεκέμβριο 2020, σε φόρους αεροδρομίου και φόρους επιβατών, μείωση του κόστους προσγείωσης, όπως επίσης και άλλα μέτρα με βάση και τις οδηγίες της IATA στο πλαίσιο του IATA Global Advocacy Response. Αναφέρει δε ότι η κυβέρνηση θα μπορούσε να υποστηρί-

ξει την προσπάθεια των αεροπορικών εταιρειών να επιβιώσουν χρησιμοποιώντας κονδύλια που προσφέρονται από την ΕΕ μέσω της πρωτοβουλίας της για αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού (EU Coronavirus Response Investment Initiative). Αναφέρει επίσης ότι σε περίπτωση πτώχευσης εταιρειών αυτό μεταφράζεται σε διαγραφή του χρέους τους με τεράστιες συνέπειες για τραπεζικά ιδρύματα, κάτι που θα έχει ως αποτέλεσμα μείωση της πίστωσης.

πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων. Πάντως, σύμφωνα με τον επίτιμο πρόεδρο των ταξιδιωτικών πρακτόρων Άκη Κελεπέσι, ακόμα κι αν ανοίξουν τα αεροδρόμια και τα μέτρα χαλαρώσουν, εντούτοις και πάλι οι ταξιδιωτικοί πράκτορες θα αντιμετωπίσουν ζήτημα στις κρατήσεις. «Μόνο αν τελειώσει η καραντίνα στην Κύπρο αλλά και σε άλλες χώρες, τότε θα ξεκινήσει ξανά να κινείται ο τουρισμός» εκτιμά, ενώ αναφέρει ότι καλύτερη αποτίμηση της κατάστασης θα μπορεί να γίνει μετά το τέλος του Πάσχα, περί τα τέλη Απριλίου, όταν αναμένεται να χαλαρώσουν τα μέτρα εντός και εκτός της χώρας. Σωτήρια θεωρείται για τους ταξιδιωτικούς πράκτορες το γεγονός ότι μετά από απόφαση της κυβέρνησης θα επιδοτηθεί το 90% των μισθών του προσωπικού των ταξιδιωτικών γραφείων.

Παράταση για τα slots

Χωρίς αεροσκάφη παραμένουν

οι κυπριακοί αιθέρες τις τελευταίες δύο εβδομάδες, μετά τον τερματισμό των πτήσεων και από τις 28 χώρες από τις οποίες πραγματοποιούνται απευθείας πτήσεις προς την Κυπριακή Δημοκρατία, ενώ την Πέμπτη ο Υπουργός Μεταφορών ανακοίνωσε την παράταση της απαγόρευσης μέχρι τα μέσα Απριλίου. Το υπουργείο Μεταφορών κάνει σκέψεις για το πώς θα επαναρχίσει και πώς θα ενισχύσει την συνδεσιμότητα, κάτι το οποίο έχει συζητηθεί και σε επίπεδο ΕΕ με τους συναρμόδιους υπουργούς και την Επιτροπή για στήριξη των αερομεταφορών και των αεροδρομίων.

Επί του παρόντος οι συζητήσεις είναι σε αρχικό στάδιο, ωστόσο φαίνεται ότι ήδη υπάρχουν σκέψεις για συγκεκριμένες ενέργειες. Για

Μέχρι 100% είναι οι ζημιές τόσο για τον μήνα Μάρτιο όσο και για τον Απρίλιο για τους ταξιδιωτικούς πράκτορες λόγω του διατάγματος της κυβέρνησης για προσωρινό λουκέτο.

παράδειγμα, έχει ήδη ληφθεί απόφαση που αφορά τις χρονοθυρίδες (slots) των αεροπορικών εταιρειών στα αεροδρόμια. Σύμφωνα με τον κανόνα, αν μια εταιρεία δεν χρησιμοποιεί τουλάχιστον το 80% της χρονοθυρίδας, τότε η χρονοθυρίδα χάνεται.

Βάσει της απόφασης, αναμένεται να δοθεί παράταση είτε μέχρι το καλοκαίρι και ίσως μέχρι και τον Οκτώβριο, ώστε αυτοί που έχουν τα slots τους να μην τα χάσουν επειδή σταμάτησαν να πετούν λόγω της κατάστασης. Εξετάζονται επίσης τα δικαιώματα επιβατών. Γίνεται προεργασία τόσο στο υπουργείο Μεταφορών αλλά και σε συνεργασία με το υπουργείο Τουρισμού ώστε να ετοιμαστεί κάτι για στήριξη του τομέα. Αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναμένεται να ληφθούν αποφάσεις, ενώ ήδη αρκετές χώρες ζήτησαν να υπάρχει κρατική ενίσχυση σε αυτό τον τομέα ώστε να μπορούν να ενισχυθούν κάποιες βιομηχανίες.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΑΡΙΟΥ ΜΑΡΑΘΕΥΤΗ

Πέντε παρεξηγημένες έννοιες και η σημασία τους σε ένα σχέδιο οικονομικής διάσωσης

Η συζήτηση για το σχέδιο διάσωσης της κυπριακής οικονομίας έχει ενταθεί. Ακούμε διάφορες απόψεις. Αυτό είναι θετικό. Σήμερα θα αναφερθώ σε πέντε σημεία τα οποία κυριαρχούν στη συζήτηση.

1. Η σημασία της ρευστότητας: Η διατήρηση της ρευστότητας σε ικανοποιητικά επίπεδα είναι απαραίτητη για τρεις κυρίως λόγους. Πρώτον, για να αποφευχθεί μια οποιαδήποτε τραπεζική κρίση. Δεύτερον, για να μπορούν οι τράπεζες να τη διοικηθούν σε φερέγγυους πελάτες τους για να παραμείνουν φερέγγυοι. Και τρίτον, για να μπορούν οι κυβερνήσεις να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση χωρίς τα επιτόκια σε κρατικά ομόλογα να ξεφεύγουν σε απαγορευτικά επίπεδα. Πολλές φορές, σε μια οικονομική κρίση, βλέπουμε την ρευστότητα να στερεύει. Για αυτό και οι κινήσεις κεντρικών τραπεζών παγκοσμίως προς στήριξη της είναι σημαντικές. Αν και η εξασφάλιση ρευστότητας είναι απαραίτητη, δεν είναι από μόνη της αρκετή για τη διάσωση της κυπριακής οικονομίας.

2. Ο ρόλος της δημοσιονομικής πολιτικής: Η οικονομία μας θα χρειαστεί και στήριξη από αυξημένες δημοσιονομικές δαπάνες. Σκοπός των δαπανών πρέπει να είναι η διατήρηση θέσεων εργασίας και η στήριξη επιχειρήσεων που παραμένουν κλειστές λόγω του κορωνοϊού. Οι

επιχειρήσεις που μένουν κλειστές αντιμετωπίζουν τρία σημαντικά έξοδα, ενώ κατά την ίδια περίοδο δεν έχουν καθόλου έσοδα. Τα έξοδα αυτά αφορούν τους μισθούς, τα ενοίκια, και την εξυπηρέτηση δανείου. Με το πάγωμα των δόσεων δόθηκε μια λύση για την εξυπηρέτηση δανείου. Παράμοια όμως άλλα τα αλλά δυο προβλήματα. Με το ιδιωτικό χρέος να είναι στο 280% του ΑΕΠ μας, δεν μπορούμε να αναμένουμε εργοδότες να δανειστούν περαιτέρω, όσο ελκυστικά και να είναι τα επιτόκια, για να πληρώσουν μισθούς και ενοίκια ενόσω δεν έχουν κύκλο εργασιών. Η λύση δεν μπορεί να βασίζεται σε τραπεζικά μέτρα. Μια στοχευμένη κρατική επιδότηση μισθών μόνο για επιχειρήσεις και άτομα που έχουν επηρεαστεί και μέχρι ενός ποσού θα ήταν βοηθητική. Για να έχει όμως αποτέλεσμα η επιδότηση αυτή θα πρέπει να γίνει άμεσα και για τον λόγο αυτό είναι σημαντικό να παρθούν οι σωστές αποφάσεις και να υλοποιηθούν το συντομότερο. Και για τα ενοίκια μπορούμε να μελετήσουμε το σχέδιο της Γερμανίας, που επιτρέπει την αναβολή πληρωμής ενοικίων από τον Απρίλη μέχρι τον Ιούνιο (για επηρεαζόμενες επιχειρήσεις), με την πληρωμή των καθυστερημένων ενοικίων μέχρι τον Ιούνιο του 2022.

3. Τα δημοσιονομικά ελλείμματα:

Μια συνήθης ερώτηση είναι εάν οι αυξημένες δαπάνες θα οδηγήσουν τα δημόσια οικονομικά σε ελλείμματα. Η απάντηση είναι ότι θα έχουμε ελλειμματικά δημοσιονομικά ισοζύγια και χωρίς να έχουμε ένα δημοσιονομικό πακέτο στήριξης της οικονομίας. Όπως είχαμε δει και στην παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008, τα δημοσιονομικά ελλείμματα αυξήθηκαν παγκοσμίως κυρίως λόγω της πτώσης των φορολογικών εισοδημάτων των κυβερνήσεων. Στην Κύπρο σήμερα, με τα ξενοδοχεία και τόσους άλλους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας κλειστούς, τα εισοδήματα της κυβέρνησης από τη φορολογία θα καταρρεύσουν και οι ισολογισμοί μας θα γίνουν είτε το θέλουμε είτε όχι ελλειμματικοί. Αυτό που έχει σημασία τώρα, και που μπορούμε ακόμη να επηρεάσουμε, είναι να προσπαθήσουμε να σμικρύνουμε τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης, αποφεύγοντας έτσι παρατεταμένους ελλειμματικούς προϋπολογισμούς. Ένα κατάλληλα δομημένο δημοσιονομικό πακέτο που θα έχει τους σωστούς στόχους, μπορεί να είναι πολύ βοηθητικό. Η επιστροφή στην ανάπτυξη είναι που θα βελτιώσει το δημοσιονομικό ισοζύγιο. Από την άλλη, μια παρατεταμένη και ανεξέλεγκτη ύφεση στην οικονομία μας θα έχει πολύ πιο αρνητικές επιπτώσεις στο δημοσιονομικό έλλει-

Η στήριξη στην οικονομία τώρα θα επιτρέψει την ανάκαμψη στο μέλλον. Και η ανάκαμψη, μαζί με το αυστηρό πλαίσιο του «πακέτου διάσωσης» θα είναι πολύ πιο σημαντικά για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους.

μα και κατ' επέκταση στο δημόσιο χρέος.

4. Η βιωσιμότητα του χρέους: Ένα δημοσιονομικό πακέτο των 2 δισεκατομμυρίων ευρώ ισοβαθμεί περίπου με 9% του ΑΕΠ. Αυτό όντως θα αύξανε το δημόσιο χρέος. Δεν σημαίνει όμως πως το δημόσιο χρέος θα γινόταν μη βιώσιμο. Για να παραμείνει το χρέος βιώσιμο, έστω και σε υψηλότερα επίπεδα από τα σημερινά, πρέπει να σταθεροποιηθεί, και να μη συνεχίσει να αυξάνεται. Για να συμβεί αυτό, πρέπει να ικανοποιηθούν δυο αρχές. Πρώτον, πρέπει οι δαπάνες να είναι προσωρινές, και όχι μόνιμες. Πρόκειται μόνο για ένα πολύ βραχυπρόθεσμο σχέδιο και όχι για μα-

κροπρόθεσμη πολιτική ανάπτυξης. Δεύτερον, πρέπει μετά το πέρας της κρίσης, οι ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας μας να είναι υψηλότεροι από το μέσο όρο επιτοκίων που πληρώνουμε σε όλο το δημόσιο χρέος. Παρεμπιπτόντως, αυτός είναι ακόμη ένας λόγος που δεν πρέπει να επιτρεψούμε στην οικονομία μας να μπει στο φαύλο κύκλο μιας παρατεταμένης ύφεσης γιατί τότε θα υπάρξουν ερωτηματικά βιωσιμότητας του δημοσίου χρέους που ήδη έχουμε.

5. Μπορεί μια αύξηση δαπανών να οδηγήσει σε υποβάθμιση της κυπριακής οικονομίας από τους οίκους αξιολόγησης; Έχω ήδη αναλύσει πιο πάνω ότι το δημοσιονομικό ισοζύγιο θα γίνει ελλειμματικό είτε αυξήσουμε τις δαπάνες είτε όχι. Έτσι δεν μπορεί να αποκλειστεί η πιθανότητα υποβάθμισης του αξιολογούμενου χρέους με ή χωρίς αυξημένες δαπάνες. Να μην ξεχνάμε ότι υπάρχουν ήδη σημαντικές δομικές αδυναμίες στην οικονομία μας που την κάνουν ιδιαίτερα ευάλωτη. Υπάρχει παρά πολύ υψηλός ιδιωτικός δανεισμός, εξάρτηση από τον τουρισμό (που είναι ο τομέας που έχει επηρεαστεί περισσότερο) και υψηλά ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων. Εισερχόμαστε σε αυτή την ύφεση με μακροχρόνια προβλήματα που δεν έχουν επιλυθεί.

Οι οίκοι αξιολόγησης θα δουν

αυτές τις αδυναμίες, την πορεία του χρέους μας, το πλάνο διάσωσης αλλά και την προοπτική που θα έχει η οικονομία μας. Για αυτούς τους λόγους πρέπει το σχέδιο να έχει πολύ συγκεκριμένους στόχους, να αποσκοπεί σε θετικές και σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία και να είναι ξεκάθαρο ότι οποιεσδήποτε δαπάνες θα είναι προσωρινές και βραχυπρόθεσμες. Η Κύπρος θα χρειαστεί να δανειστεί ακόμη και εάν δεν αυξήσει τις κυβερνητικές δαπάνες γιατί τα εισοδήματα από τους φόρους θα καταρρεύσουν. Αυτό πρέπει να το γνωρίζουμε. Είναι πολύ προτιμότερο να δανειστεί η Κύπρος ενόσω έχει θετική αξιολόγηση και πρόσβαση στις αγορές και όχι μετά. Η στήριξη στην οικονομία τώρα θα επιτρέψει την ανάκαμψη στο μέλλον. Και η ανάκαμψη, μαζί με το αυστηρό πλαίσιο του «πακέτου διάσωσης» θα είναι πολύ πιο σημαντικά για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους.

Το παράθυρο για να δράσουμε είναι ακόμη ανοικτό. Αλλά δεν θα είναι για πολύ ακόμα.

Ο κ. Μάριος Μαραθεύτης είναι οικονομολόγος και διέτελε επί σειρά ετών Chief Economist της Βρετανικής τράπεζας Standard Chartered Bank. Οι απόψεις που εκφράζει είναι προσωπικές.

Η ΚΡΙΣΗ ΘΕΛΕΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΑΞΙΟΠΙΣΤΑ

ΨΥΧΡΑΙΜΑ

ΑΜΕΣΑ

SPP
MEDIA

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

24SPORTS

must

γαστρονόμος

Read
Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

RADIO
LIVE

KNEWS.com.cy

24NEWS

ADS BY

adstore.

NETWORK

www.ad-store.net

*Στοιχεία από google analytics/ firebase/ pushbots εβδομάδα 9 – 15 Μαρτίου

Η πανδημία αλλάζει το DNA των εταιρειών

Ο Ανδρέας Κίτσιος, VP of Marketing του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, μιλάει για το πώς θα προετοιμαστούν οι επιχειρήσεις

Συνέντευξη στη **MARIA ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Γερό τεστ για τις εταιρείες είναι η πανδημία, η οποία αλλάζει άρδην τα δεδομένα στον κόσμο των επιχειρήσεων. Από αυτή την κρίση όλοι θα χάσουν, σημειώνει ο Vice President of Marketing του Πανεπιστημίου Λευκωσίας Ανδρέας Κίτσιος. Περιγράφει τα δύο σενάρια για τα οποία όλες οι εταιρείες θα πρέπει να προετοιμάζονται, καθώς και τις αλλαγές οι οποίες ήδη άρχισαν να συντελούνται στην δομή των εταιρειών.

—Πώς έχει επηρεάσει η πανδημία τα πλάνα των εταιρειών;

—Έχουμε μπροστά μας μία πρωτοφανή κατάσταση, στην οποία μέσα σε ένα πολύ μικρό χρονικό διάστημα, ουσιαστικά «αφαιρέθηκε» ο παγκόσμιος καταναλωτικός πληθυσμός από τη φυσική αγορά. Αυτό δεν μπορεί παρά να επηρεάσει όλες τις πτυχές της οικονομίας και όλες ανεξαιρέτως τις εταιρείες, ιδιαίτερα αυτές οι οποίες βασίζονται στη φυσική παρουσία των πε-

Οι διαφημιστικοί προϋπολογισμοί στρέφονται κυρίως στο διαδίκτυο, αλλά και στις δημόσιες σχέσεις μέσω κοινωνικών ενεργειών.

λατών τους. Οργανισμοί όπως κέντρα εστίασης και αναψυχής, καταστήματα λιανικού εμπορίου, διοργανωτές εκδηλώσεων κ.ά., είναι μερικά παραδείγματα αυτών οι οποίοι έχουν ήδη πληγεί σημαντικά. Το μεγάλο ερώτημα είναι πώς θα επηρεαστούν τα σχέδια της κάθε εταιρείας και πώς θα αντιδράσουν ο καθένας στην περίπτωση μιας παρατεταμένης πανδημίας. Στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας προετοιμαζόμασταν για αυτή την κρίση από τις αρχές Ιανουαρίου. Δεν είναι απλή υπόθεση να μεταφέρεis από τη μια μέρα στην άλλη χιλιάδες φοιτητές από διαζώσης σε εξ αποστάσεως διδασκαλία, αλλά ούτε και μερικές εκατοντάδες υπαλλήλους από τα γραφεία τους σε διαδικτυακή εργασία. Είμαι στην ευχάριστη θέση να ζω αυτό τον άθλο, αφού η αντίδραση αλλά και το αποτέλεσμα ήταν εντυπωσιακά. Τη 17η Μαρτίου είχαμε 6.500 εξ αποστάσεως φοιτητές και 6.500 διάζώσης. Από τις 18 Μαρ-

Αυτή η εμπειρία θα αφήσει έντονα τα σημάδια της και πολλοί οργανισμοί θα πρέπει να κάνουν ριζικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας τους και στις πρακτικές που ακολουθούν, αναφέρει ο Ανδρέας Κίτσιος, VP of Marketing του Πανεπιστημίου Λευκωσίας.

τίου έχουμε 13.000 εξ αποστάσεως φοιτητές.

—Υπάρχουν περιθώρια επιβίωσης της διαφήμισης εν μέσω αυτής της κρίσης;

—Δεν βλέπω λόγο γιατί να μην επιβιώσει η διαφήμιση εν μέσω της πανδημίας. Οι ανάγκες των καταναλωτών δεν έχουν εξαφανιστεί. Χρειάζονται είδη πρώτης ανάγκης, αλλά και άλλα προϊόντα και υπηρεσίες, τα οποία με τη βοήθεια της

τεχνολογίας, μπορούν ακόμα να προμηθευτούν. Επίσης, ο κόσμος βρίσκεται στα σπίτια του και καταναλώνει πολύ περισσότερο περιεχόμενο από πριν, είτε στην τηλεόραση, είτε στο διαδίκτυο. Σίγουρα υπό τις περιστάσεις δεν είναι τόσο δεκτικός στον ίδιο τρόπο διαφήμισης, αλλά με τα σωστά μηνύματα, μια προσεκτικά στοχευμένη διαφήμιση μπορεί να είναι αποτελεσματική. Αναμένω όμως να δούμε

μια στροφή των διαφημιστικών προϋπολογισμών κυρίως στο διαδίκτυο, αλλά και στις δημόσιες σχέσεις μέσω κοινωνικών ενεργειών. Στο τέλος της ημέρας δεν μιλάμε για ένα ριζικό πρόβλημα με την οικονομία, αλλά για έναν ιό ο οποίος να μην βραχυπρόθεσμα θα επηρεάσει την οικονομία αρνητικά, αλλά αν περάσει σχετικά σύντομα πιστεύω ότι η επαναφορά σε κανονικούς ρυθμούς θα επέλθει σε

γενικές γραμμές αρκετά γρήγορα. Όλα αυτά χωρίς φυσικά να υποτιμούμε τη σημαντική ζημιά την οποία θα υποστούν κάποιες εταιρείες, η οποία μπορεί να είναι ανεπανόρθωτη, ιδιαίτερα αν η επιδημία κρατήσει περισσότερο από μερικούς μήνες και χωρίς ανάπτυξη εμβολίου.

—Τι θα πρέπει να προσέξουν οι εταιρείες; Ποιες κινήσεις θα ήταν καλό να αποφύγουν και ποιες να προτιμήσουν;

—Η κρίση συνέλαβε την πλειοψηφία των εταιρειών εξ απορόπτου και είναι λίγο δύσκολο να μιλάμε για το τι πρέπει να προσέξουν σε αυτό το σημείο. Οι αντιδράσεις της κάθε εταιρείας θα εξαρτηθούν από το πόσο προετοιμασμένες ήταν για να αντιμετωπίσουν την κρίση, αλλά και κατά πόσο ήταν ήδη δομημένες με τρόπο που τους επιτρέπει να προσαρμοστούν έτσι ώστε να λειτουργούν αποτελεσματικά μέσα σε αυτές τις συνθήκες. Το σίγουρο είναι ότι όλοι πρέπει να είναι προετοιμασμένοι

Οι εταιρείες οι οποίες θα αγκαλιάσουν την τεχνολογία είναι αυτές που μακροπρόθεσμα θα επωφεληθούν από τα νέα δεδομένα.

για 2 ενδεχόμενα. α) Η περίοδος της πανδημίας να τελειώσει μέσα στους επόμενους 2-3 μήνες και να επιστρέψουμε σε ομαλότητα— αυτό είναι το καλύτερο σενάριο. β) Η πανδημία να συνεχιστεί για αρκετούς μήνες, με σκαμπανεβασματα και με διαφορετικές τάσεις σε διάφορες χώρες, το οποίο θα αναγκάσει τις κυβερνήσεις να προβούν σε μέτρα εκ νέου— αυτό το σενάριο είναι δυσμενές και μόνο οι πιο ευέλικτες εταιρείες θα επιβιώσουν. Αν ισχύουν αυτά τα δεδομένα, όλες οι οικονομίες παγκοσμίως θα χρειαστούν έκτακτη κυβερνητική στήριξη για να μπορέσουν να ανακάμψουν με αποτελεσματικό τρόπο. Φυσικά, υπάρχουν και εταιρείες οι οποίες μπορεί να μην έχουν επιλογή καθώς η φύση των εργασιών τους να μην επιτρέπει την προσαρμογή στα νέα δεδομένα. Σε αυτές τις περιπτώσεις το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι να αξιοποιήσουν σε όποιο βαθμό μπορούν τα μέτρα στήριξης της κυβέρνησης, αλλά και τον χρόνο που θα τους δοθεί

για να προετοιμαστούν για το μέλλον.

—Θα υπάρχουν νικητές και ηττημένοι μετά την πανδημία;

—Δεν πιστεύω ότι είναι σωστός ο όρος νικητής ή ηττημένος. Όλοι θα χάσουν από αυτή την κατάσταση. Κερδισμένοι όμως θα βγουν αυτοί οι οποίοι θα καταφέρουν να επιβιώσουν εν μέσω της κρίσης και να προετοιμαστούν σωστά για την επόμενη ημέρα. Γιατί ακόμα και όταν επιστρέψουμε σε μια ομαλότητα, τίποτα δεν θα είναι ξανά το ίδιο. Αυτή η εμπειρία θα αφήσει έντονα τα σημάδια της και πολλοί οργανισμοί θα πρέπει να κάνουν ριζικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας τους και στις πρακτικές που ακολουθούν, έτσι ώστε να είναι προετοιμασμένες για να αντιμετωπίσουν παρόμοιες μελλοντικές κρίσεις, αλλά και τον ίδιο καταναλωτή του οποίου η συμπεριφορά δεν θα είναι η ίδια. Ήδη ο κόσμος βλέπει με τελείως διαφορετικό μάτι την ιδέα της διαδικτυακής εργασίας, της εξ αποστάσεως μάθησης, της κατ'οίκον παράδοσης ειδών πρώτης ανάγκης, αλλά και άλλων πρακτικών που εξ ανάγκης ακολουθούμε αυτή την περίοδο, και αυτό πιστεύω θα παραμείνει μετά και το πέρας της κρίσης. Μακροπρόθεσμα θα επωφεληθούν από αυτά τα νέα δεδομένα οι εταιρείες οι οποίες θα αγκαλιάσουν την τεχνολογία και θα επιτύχουν να αλλάξουν το DNA τους έτσι ώστε να την αξιοποιούν με τον σωστότερο τρόπο.

—Τι εννοείτε όταν λέτε για αλλαγή του DNA των εταιρειών;

—Για παράδειγμα ένα κατάστημα λιανικής πώλησης, μέχρι σήμερα έπρεπε να πάει ο καταναλωτής εκεί για να ψωνίσει. Μετά από την πανδημία αυτό αλλάζει και το βλέπουμε ακόμα και στις υπεραγορές και τα περίπτερα που στρέφονται σε υπηρεσίες delivery. Στην περίπτωση των εστιατορίων και των χώρων δεξιώσεων, θα πρέπει να τους απασχολήσει σοβαρά πλέον το να τηρούνται οι αποστάσεις ασφαλείας μεταξύ των πελατών, ή το να έχουν τον απαραίτητο εξοπλισμό ελέγχου και απολύμανσης. Πιθανότατα να δούμε σε συνδέρια και μεγάλες εκδηλώσεις να απαγορευτούν οι χειραφτίες, ή ακόμα πιο ακραία μέτρα όπως οι συμμετέχοντες να περνούν από «fever control». Θα πρέπει λοιπόν οι επιχειρήσεις να αλλάξουν ριζικά τον τρόπο που σκέφτονται. Ακόμα και να τελειώσει η περίοδος της πανδημίας, το σίγουρο είναι ότι η επήρεια της στα δεδομένα των εταιρειών θα είναι μόνιμη.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΧΡ. ΕΥΓΕΝΙΟΥ**

Απέναντι σ' έναν άγνωστο: οι προκλήσεις για τις επιχειρήσεις στις επιπτώσεις του Covid-19

Η εξάπλωση του ιού COVID-19 έχει οδηγήσει τον πλανήτη σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, έχοντας ήδη προκαλέσει δραματικές αλλαγές στις ζωές μας. Το κοινωνικό και οικονομικό κόστος είναι τεράστιο. Καθώς η διεθνής κοινότητα συνεχίζει να λαμβάνει πρωτόγνωρα μέτρα για να διαχειριστεί τις συνθήκες πανδημίας, οι επιχειρήσεις βρίσκονται αντιμέτωπες με πολυάπλες και σημαντικές προκλήσεις. Μέσα σε ένα περιβάλλον μεγάλης αβεβαιότητας, καλούνται να ανταποκριθούν στις προκλήσεις αυτές, άμεσα και αποτελεσματικά.

Οι αρχικές οικονομικές αναλύσεις για το δυνητικό αντίκτυπο του κορωνοϊού, στην πλειοψηφία τους επικεντρώθηκαν στη σύγκριση με την έξαρση του ιού SARS το 2003. Τη συγκεκριμένη περίοδο, ωστόσο, η οικονομία της Κίνας αντιπροσώπευε ποσοστό μικρότερο του 10% του παγκόσμιου ΑΕΠ σε όρους ισοτιμιών αγοραστικής δύναμης, ενώ σήμερα στην Κίνα αντιστοιχεί το 20% σχεδόν του ΑΕΠ και το 11% του συνόλου των εξαγωγών παγκοσμίως. Επιπρόσθετα, αυτή τη φορά η διεθνής και η τοπική οικονομία έχουν παγώσει.

Ισχυροί τομείς της οικονομίας,

όπως ο τουρισμός, η εστίαση, οι μεταφορές, η ψυχαγωγία, αλλά και το εμπόριο αγαθών (εκτός τροφίμων, φαρμάκων, ειδών υγιεινής και καθαριστικών), έχουν απότομα τερματίσει τη λειτουργία τους ενώ άλλοι υπολειπόμενοι. Η εφοδιαστική αλυσίδα έχει διακοπεί, η πρόσβαση των ανθρώπων στην εργασία τους σε πολλές περιπτώσεις είναι αδύνατη και, μέσα στην εντεινόμενη αβεβαιότητα, οι επενδύσεις έχουν παγώσει. Συνεπώς, ο οικονομικός αντίκτυπος θα είναι σημαντικά μεγαλύτερος σε σύγκριση με εκείνον του SARS.

Βρισκόμαστε λοιπόν αντιμέτωποι με μια νέα κρίση, η οποία δεν μπορεί να συγκριθεί με καμία από τις προηγούμενες που έχουμε βιώσει. Ο ραγδαίος ρυθμός της εξέλιξης της, η συγκεκριμένη περίοδος, ωστόσο, η οικονομία της Κίνας αντιπροσώπευε ποσοστό μικρότερο του 10% του παγκόσμιου ΑΕΠ σε όρους ισοτιμιών αγοραστικής δύναμης, ενώ σήμερα στην Κίνα αντιστοιχεί το 20% σχεδόν του ΑΕΠ και το 11% του συνόλου των εξαγωγών παγκοσμίως. Επιπρόσθετα, αυτή τη φορά η διεθνής και η τοπική οικονομία έχουν παγώσει.

Τώρα, περισσότερο από ποτέ, οι άνθρωποι πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της στρατηγικής μας. Να συμβάλουμε εμπράκτως στη στήριξη των συνανθρώπων μας και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

δεν συνοδεύονται από επαρκείς πληροφορίες που θα επιτρέψουν την ορθή αξιολόγησή τους.

Με αυτά τα δεδομένα, η κρίση που βιώνουμε σήμερα αναμένεται να επιφέρει κατακόρυφη πτώση των οικονομικών δεικτών. Πολύ πιθανόν η οικονομία να εισέλθει με ταχύτητα σε μια περίοδο μεγάλης ύφεσης, αλλά εξίσου πιθανό είναι και η ανάκαμψη να επέλθει με πιο γρήγορους ρυθμούς. Όλα φυσικά θα εξαρτηθούν από τη διάρκεια, την έκταση και το βάθος, όσον αφορά στις επιπτώσεις της

πανδημίας και στις συνθήκες έκτακτης ανάγκης.

Ο αποτελεσματικότερος τρόπος για να διαχειριστούν οι επιχειρήσεις της παρούσας κρίσης και έντονες αβεβαιότητας, είναι μέσα από την ανάπτυξη διαφορετικών υποθετικών σεναρίων που λαμβάνουν υπόψη τους όσο το δυνατόν περισσότερες παραμέτρους και αφορούν στην πιθανή εξέλιξη της κατάστασης. Αυτό θα τους επιτρέψει να αξιολογήσουν τις επιπτώσεις του κάθε σεναρίου στις διαφορετικές πτυχές της δραστηριότητάς τους. Θα μπορέσουν με τον τρόπο αυτό να εντοπίσουν τις κρίσιμες λειτουργικές διεργασίες στο εσωτερικό τους και να θέσουν τις κατάλληλες προτεραιότητες, ώστε να διατηρήσουν την ευελιξία τους μέσα στη ροή των γεγονότων. Εκείνο πάντως που έχει ιδιαίτερη σημασία, είναι τα υποθετικά αυτά σενάρια να αξιολογούνται και να αναπροσαρμόζονται συνεχώς. Σε παρόμοιες αβέβαιες και ασαφείς συγκυρίες, οφείλουμε να προετοιμάζουμε για το χειρότερο και να είσαι αισιόδοξος για το καλύτερο.

Τα διαθέσιμα κεφάλαια και η εξέταση πιθανών δεξαμενών άντλησης ρευστότητας, επιβάλλεται

να βρίσκονται στην πρώτη θέση της λίστας των άμεσων προτεραιοτήτων των επιχειρήσεων, όπως επίσης και η επικοινωνία με τα τραπεζικά ιδρύματα με τα οποία συνεργάζονται. Τα σχέδια στήριξης της κυβέρνησης, που έχουν ανακοινωθεί, χρειάζεται να αξιολογηθούν και να αξιοποιηθούν με τέτοιο τρόπο που να διασφαλίζεται η επιβίωση της επιχείρησης για όσο καιρό επικρατούν οι πρωτόγνωρες αυτές συνθήκες.

Ιδιαίτερο μέλημα πρέπει να δοθεί και στην επικοινωνία με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της επιχείρησης, το προσωπικό, τους πελάτες, τις ρυθμιστικές αρχές και τους προμηθευτές - συνεργάτες. Όλοι μπορούν να αποτελέσουν μέρος της λύσης του προβλήματος και ως εκ τούτου οι διαβουλεύσεις αλλά και η συνεργασία είναι υψίστης σημασίας τη δεδομένη στιγμή.

Με παράδειγμα την Κίνα, όπου πρωτοεμφανίστηκε ο ιός, τα αυστηρά μέτρα θα αρχίσουν κάποια στιγμή να αironται. Ως αποτέλεσμα, θα υπάρξει μεγαλύτερη δυνατότητα να προβούμε σε αλλαγές και δράσεις που μας επαναφέρουν σταδιακά στην «κανονικότητα». Βεβαίως, μέχρι να βρεθεί αποτελε-

σματικό φάρμακο και το κατάλληλο εμβόλιο, η πλήρης επιστροφή στην «κανονικότητα» ενδεχομένως να είναι δύσκολη.

Σε κάθε περίπτωση ένα είναι σίγουρο: η επόμενη μέρα, θα είναι διαφορετική. Αλλαγές που χρειάζονται χρόνια, έγιναν σε λίγες μόνο μέρες και μέτρα κρατικής παρέμβασης αδιανόητα μέχρι πριν λίγες εβδομάδες, αποτελούν σήμερα πραγματικότητα. Πάντως ουδείς είναι σε θέση να προβλέψει πο θα είναι το ανθρώπινο κόστος όταν θα έχουμε εξέλθει από αυτήν τη πρωτόγνωρη κατάσταση. As ευχόμαστε πως οι αλλαγές που θα προκύψουν, σε κοινωνικό και επιχειρηματικό επίπεδο, θα είναι προς τη σωστή κατεύθυνση.

Τώρα, περισσότερο από ποτέ, οι άνθρωποι πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της στρατηγικής μας. Μόνο έτσι μπορούμε να αποδείξουμε ότι έχουμε διδαχθεί από τις κρίσεις του παρελθόντος, συμβάλλοντας έτσι έμπρακτα στη στήριξη των συνανθρώπων μας και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Ο κ. Ευγένιου Χρ. Ευγενίου είναι διευθυνών σύμβουλος της PwC Κύπρου.

Προς νέες βελτιώσεις το Πρόγραμμα Πολιτογραφήσεων

Η τριμελής επιτροπή προχώρησε σε συστάσεις προς το Υπ. Συμβούλιο για την ορθότερη λειτουργία του Σχεδίου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Στην κορυφή της ειδησεογραφίας βρίσκεται στην παρούσα φάση η υγειονομική κρίση του κορωνοϊού και οι επιπτώσεις που θα φέρει στην οικονομία, ωστόσο πριν παρουσιαστεί, η Κύπρος ήταν στη διαδικασία βελτίωσης του κυπριακού επενδυτικού προγράμματος, σε μια προσπάθεια να διορθωθεί -τα ομολογουμένως- πολλά του σφάλματα. Σε μία περίοδο όμως που μετά την «μπόρα» ενδεχομένως να χρειαστεί να χρησιμοποιηθεί ξανά για να εισρεύσουν στην οικονομία ξένα κεφάλαια, η τριμελής επιτροπή που συστάθηκε για να ελέγχει τις πολιτογραφήσεις, εισηγείται βελτιώσεις. Εξάλλου, σύμφωνα με την εντολή που έχει λάβει η επιτροπή από το Υπουργικό Συμβούλιο περιλαμβάνεται και η δυνατότητα να προβαίνει σε εισηγήσεις και συστάσεις για περαιτέρω βελτίωση του Προγράμματος. Βάσει της επιστολής της Προέδρου της τριμελούς επιτροπής και Προέδρου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, Δήμητρας Καλογήρου, οι εισηγήσεις που παραδόθηκαν στο Υπουργικό Συμβούλιο έχουν τρεις πτυχές. Πρώτον, την τροποποίηση του περί αρχείου πληθυσμού νόμου, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να αποστερείται η πολιτογράφηση ενός επενδυτή για περισσότερους λόγους από ό, τι ισχύει

σήμερα. Δεύτερον, να συνδεθεί το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα με τους περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (AML) νόμους. Τρίτον, να γίνονται επενδύσεις που θα προσθέσουν πραγματική αξία και θα ευεργετήσουν την Κύπρο και τους Κύπριους πολίτες γενικότερα και όχι μερικούς μόνο κλάδους επαγγελματιών.

Όσον αφορά στην πρώτη πτυχή, αυτή της τροποποίησης του περί αρχείου πληθυσμού νόμου, η κ. Καλογήρου επισημαίνει πως το Υπουργικό Συμβούλιο δεν θα πρέπει να περιμένει να καταδικαστεί πρώτα ένας επενδυτής πριν να νομιμοποιείται να αφαιρέσει την πολιτογράφηση του, διότι ενώ μια τέτοια διαδικασία (σε οποιαδήποτε δικαιοδοσία) παίρνει πολύ χρόνο να τελεσιδικήσει, την ίδια ώρα μπορεί να προκαλείται ζημιά στη Δημοκρατία από αρνητικά δημοσιεύματα και φήμες που αφορούν συγκεκριμένους επενδυτές, όπως έγινε και στην περίπτωση των 29 ατόμων που το Υπουργικό Συμβούλιο έχει ήδη αποφασίσει την έναρξη διαδικασίας αποστέρησης της ιδιότητας του πολίτη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει η Πρόεδρος της Επιτροπής στις εισηγήσεις της προς το Υπουργικό, θα πρέπει το Υπουργείο Εσω-

τερικών να αναλάβει ενεργό ρόλο συνεχούς παρακολούθησης (ongoing monitoring) των επενδυτών σε σχέση με την καταλληλότητα και τη φήμη τους μετά την παραχώρηση της πολιτογράφησης, για ένα χρονικό διάστημα τουλάχιστον 10 ετών, ούτως ώστε να υπάρχει επαρκής έλεγχος ότι οι επενδυτές που έχουν λάβει πολιτογράφηση συνεχίζουν να συμμορφώνονται με τα κριτήρια και επιπρόσθετες προϋποθέσεις δυνάμει των οποίων απέκτησαν την ιδιότητα του πολίτη της Δημοκρατίας.

Κάτω από AML οδηγία

Στη συνέχεια, η κ. Καλογήρου αναφέρει προς το Υπουργικό πως η 5η Ευρωπαϊκή Οδηγία AML προσθέτει στον ενδεικτικό κατάλογο των παραγόντων και των τύπων αποδεικτικών στοιχείων ως προς την ύπαρξη δυνητικά υψηλότερου κινδύνου αναφορικά με το ξέπλυμα παράνομου χρήματος και την «αίτηση για χορήγηση δικαιώματος διαμονής ή ιθαγένειας με αντάλλαγμα μεταφορές κεφαλαίων, αγορά ιδιοκτησίας ή κρατικών ομολόγων, ή επενδύσεις σε εταιρείες». Από την εν λόγω τροποποίηση, η κ. Καλογήρου εξηγεί ότι ο νομοθέτης θεωρεί ως παράγοντα δυνητικά υψηλότερου κινδύνου τα προγράμματα πολιτογράφησης, γεγονός που κατά την άποψη της Τριμελούς Επιτροπής δεν μπορεί να

Προτείνεται το Υπουργικό Συμβούλιο να μην περιμένει να καταδικαστεί πρώτα ένας επενδυτής πριν να νομιμοποιείται να αφαιρέσει την πολιτογράφησή του.

αγνοηθεί. Συμπληρώνει ότι τα ρίσκα στα οποία αναφέρεται η Moneyval, αλλά και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε δικές της εκθέσεις αφορούν κυρίως τον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, τη φοροαποφυγή ή αποφυγή της δικαιοσύνης. Εκτιμά πως αν η επιθυμία του νομοθέτη είναι να θωρακίσει πραγματικά το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα από τον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, και να ασκηθεί ένας διεθνώς αποδεκτός τρόπος άσκησης δέουσας επιμέλειας επί των επενδυτών που ενδιαφέρονται να συμμετέχουν σε αυτό το πρόγραμμα, θα πρέπει να συνδεθεί το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα με το νόμο AML, γεγονός που μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει, ή έχει γίνει μόνο επιδερμικά.

Βιώσιμη ανάπτυξη

Τέλος, στις εισηγήσεις της τριμελούς επιτροπής υπογραμμίζεται όπως το Υπουργικό Συμβούλιο καθορίσει ως επιλέξιμες, επενδύσεις

που σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καινοτομία, τους περιβαλλοντικούς στόχους της Δημοκρατίας προς την ΕΕ, έργα υποδομής και άλλους τομείς που θα βοηθήσουν την οικονομία της Κύπρου να διαφοροποιηθεί και να γίνει πιο βιώσιμη και πράσινη. «Στο Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα φαίνεται να δίδεται μια δεύτερη ευκαιρία την οποία πρέπει η Πολιτεία να εκμεταλλευτεί σωστά», αναφέρεται χαρακτηριστικά.

Το αρχικό πλάνο

Σύμφωνα με την έκθεση του Υπουργείου Οικονομικών, αρχικός στόχος του Προγράμματος ήταν η διατήρηση των ξένων επενδύσεων και η συνέχιση της παρουσίας τους στη χώρα, μετά τον κλονισμό της εμπιστοσύνης λόγω της κορύφωσης της οικονομικής κρίσης. Δευτερευόντως, το Πρόγραμμα στόχευε στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, οι οποίες θα συνέβαλλαν στην επανεκκίνηση της κυπριακής οικονομίας. Το 2016, μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος οικονομικής αναπροσαρμογής και την

έξοδο της Κύπρου από το Μνημόνιο, το Υπουργικό προχώρησε σε αναθεώρηση του Προγράμματος, η οποία εντασσόταν στο πλαίσιο υλοποίησης ενός από τους βασικούς στόχους της οικονομικής πολιτικής της Κ.Δ., που είναι η περαιτέρω ενθάρρυνση άμεσων ξένων επενδύσεων και η προσέλκυση φυσικών προσώπων υψηλής εισοδηματικής στάθμης για εγκατάσταση και δραστηριοποίησή τους στην Κύπρο. Πιο συγκεκριμένα, η απόφαση καθόρισε καλύτερη στόχευση των επενδυτικών κριτηρίων για αυξημένη οικονομική δραστηριότητα με την προσέλκυση επενδύσεων. Ωστόσο, εντός των ετών που τέθηκε σε εφαρμογή, παρατηρήθηκαν ενέργειες που έφεραν ουκ ολίγες φορές την κυβέρνηση αντιμέτωπη με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον τρόπο που το εφάρμοζε και αναγκάστηκε να προχωρήσει σε αναγκαστικές βελτιώσεις. Ανακάλεσε διαβατήρια που είχε δώσει σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, αλλά το πρόγραμμα ήταν υπαίτιο για την αύξηση των τιμών των ακινήτων σε συγκεκριμένες παραλιακές πόλεις.

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η πολυπλοκότητά του και η ανεπιτυχής προσπάθεια αναθεώρησής του, το 1963

Μία κριτική επισκόπηση του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας

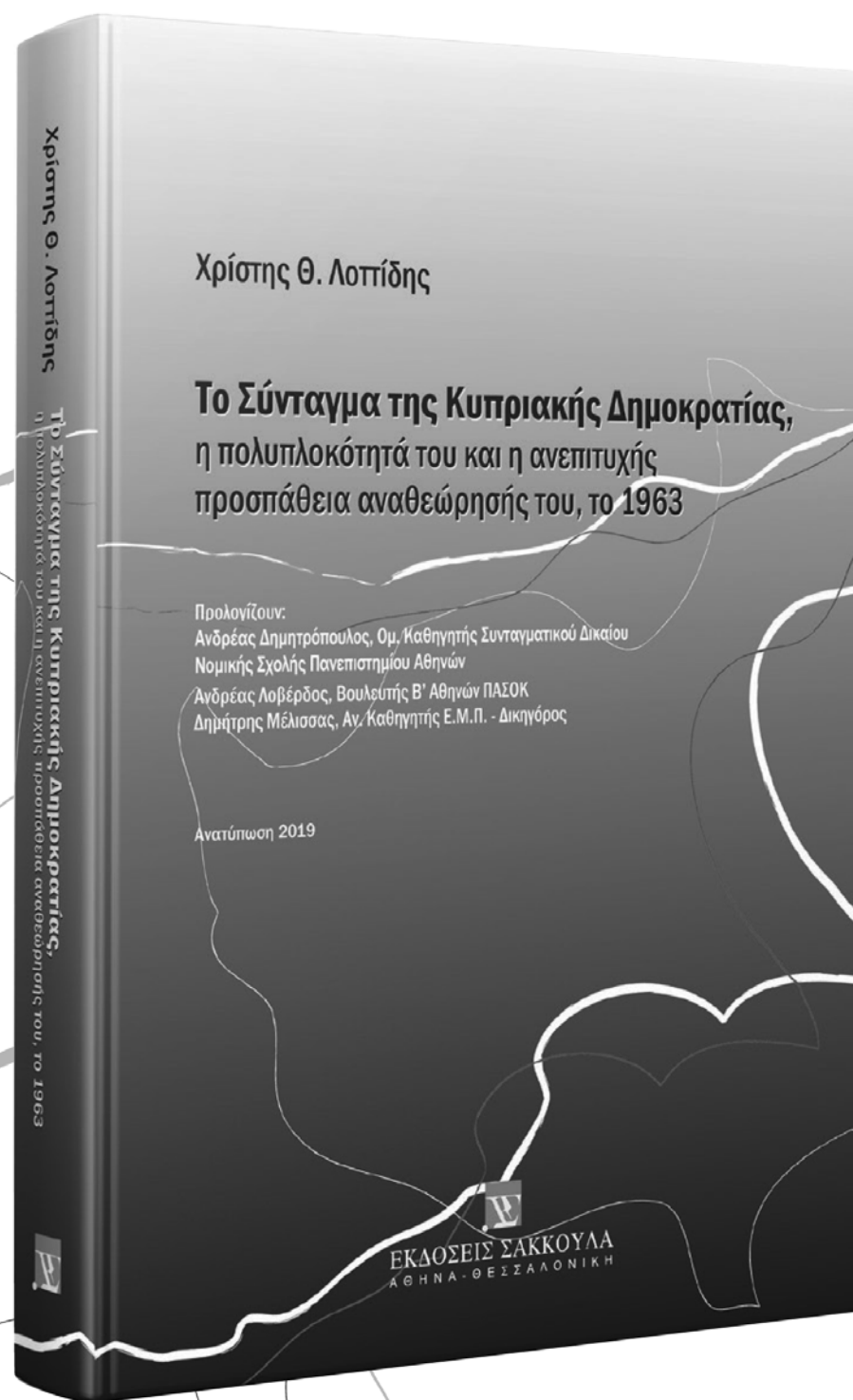
«Εν αρχή ήν το ήθος. Και το ήθος του συγγραφέα αντανακλά στο περιεχόμενο και στον τρόπο της γραφής του βιβλίου. Ύψος σεμνό, απέριπτο, κατανοητό, αλλά παράλληλα αυστηρά επιστημονικό. Πρόκειται για κείμενο που σε πείθει σε όλο το μήκος και πλάτος, ότι ο συγγραφέας με αφοσίωση και αγάπη για την πατρίδα, χωρίς οποιαδήποτε σκοπιμότητα είναι ένας ασυμβίβαστος κυνηγός της επιστημονικής αλήθειας. Η επεξεργασία των θεμάτων υπόκειται σε επιστημονική συνέπεια χωρίς εκλεκτικισμούς.»

Ανδρέας Δημητρόπουλος,
Ομ. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου
Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα: Ινποκράτους 23 - Τ.Κ. 106 79 - Τηλ. 210 33 87 500 - Fax 210 33 90 075 - Θεσσαλονίκη: Φεγγαίων 1 - Τ.Κ. 546 26 - Τηλ. 2310 535 381 - Fax 2310 546 812
Εθνικής Αμύνης 42 - Τ.Κ. 546 21 - Τηλ. 2310 244 228, 9 - Fax 2310 244 230 - www.sakkoulas.gr - info@sakkoulas.gr

Ανάρπαστα λόγω κορωνοϊού οινόπνευμα και μαντιλάκια

*Τζίρο 615 εκατ. σε έναν μήνα έφερε
στα σούπερ μάρκετ η πανδημία*

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Πάνω από 615 εκατ. ευρώ έβαλαν στα ταμεία τους τα σούπερ μάρκετ μέσα σε μόλις τέσσερις εβδομάδες, τον πρώτο μήνα δηλαδή της ζωής με τον κορωνοϊό στην Ελλάδα, καθώς η πανδημία και κυρίως ο φόβος για την επόμενη ημέρα οδήγησαν μαζικά τους καταναλωτές στην αγορά μεγάλων ποσοτήτων προϊόντων, κυρίως απολυμαντικών-αντισηπτικών ειδών και τροφίμων μακράς διάρκειας. Η τάση αυτή, πάντως, δεν αναμένεται να συνεχιστεί, τουλάχιστον όχι με την ίδια ένταση, λόγω της υπερποθεματοποίησης των προηγούμενων ημερών, των περιορισμών στις μετακινήσεις, αλλά και λόγω της αμυντικής καταναλωτικής συμπεριφοράς που αναμένεται να αναπτύξουν το επόμενο διάστημα οι περισσότεροι καταναλωτές, αποτέλεσμα της εργασιακής ανασφάλειας που εμφανίζεται εκ νέου στον ορίζοντα.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα νέα, επικαιροποιημένα στοιχεία που ανακοίνωσε η εταιρεία ερευνών αγορών IRI στο διάστημα 24 Φεβρουαρίου 2020 έως 22 Μαρτίου 2020, δηλαδή τις πρώτες τέσσερις εβδομάδες ύπαρξης του κορωνοϊού στην Ελλάδα, ο τζίρος των σούπερ μάρκετ με βάση τις πωλήσεις σε 340 βασικές κατηγορίες προϊόντων διαμορφώθηκε σε 615,01 εκατ. ευρώ έναντι 455,25 εκατ. ευρώ το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι, καταγράφοντας αύξηση 35,1%. Από τις αρχές του έτους έως τις 22 Μαρτίου η αύξηση του τζίρου στα

σούπερ μάρκετ είναι της τάξεως του 13,1%, αύξηση βεβαίως που οφείλεται κατά κύριο λόγο στα όσα συμβαίνουν από τα τέλη Φεβρουαρίου και έπειτα στη

**Από 16/3 έως 22/3
οι πωλήσεις
αυξήθηκαν κατά
32,6% σε σύγκριση
με το αντίστοιχο
διάστημα του 2019.**

κώρα. Το διάστημα 16/3-22/3 οι πωλήσεις αυξήθηκαν κατά 32,6%, σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019, με τον τζίρο από 340 βασικές κατηγορίες προϊόντων να διαμορφώνεται σε 150,32 εκατ. ευρώ έναντι 113,34 εκατ. ευρώ πέρυσι.

Τον πρώτο μήνα της ζωής με τον COVID-19 στην Ελλάδα υπερπενταπλασιάστηκαν οι πωλήσεις σε συμπληρώματα διατροφής και πλαστικά γάντια. Το ενδιαφέρον είναι ότι τα ελληνικά νοικοκυριά έβαλαν ξανά στα ράφια και στα ψυγεία τους προϊόντα όπως το κρέας σε κονσέρβα (luncheon meat), οι πωλήσεις του οποίου αυξήθηκαν κατά 214,4%! Σύμφωνα με τα στοιχεία της IRI οι 10 κατηγορίες προϊόντων με τις μεγαλύτερες αυξήσεις πωλήσεων τον πρώτο μήνα του κορωνοϊού σε σύγκριση με το αντίστοιχο

Ενας μήνας κορωνοϊού στα ελληνικά σούπερ μάρκετ

ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2020/2019:	ΤΖΙΡΟΣ ΣΕ 340 ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ 24/2/2020 - 22/3/2020	€615,01 ΕΚΑΤ.
35,1%	ΤΖΙΡΟΣ ΣΕ 340 ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ 25/2/2019 - 24/3/2019	€455,25 ΕΚΑΤ.

ΟΙ 15 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΑΥΞΗΣΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

1. Οινόπνευμα	437,7%
2. Υγρά μαντιλάκια	431,3%
3. Αντισηπτικά μαντιλάκια	398,1%
4. Παραφαρμακευτικά	385,3%
5. Συμπληρώματα διατροφής	381,7%
6. Γάντια	301,6%
7. Κρεμοσάπουνα	280,7%
8. Κρέας σε κονσέρβα (luncheon meat)	214,4%
9. Απολυμαντικά μπάνιου - κουζίνας	191,6%
10. Χλωρίνη	187,8%
11. Σαπούνια	168,8%
12. Αλεύρι	153,7%
13. Οσπρία	146,7%
14. Ρύζι	128,6%
15. Ζυμαρικά	123,7%

ΠΗΓΗ: IRI

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

διάστημα του 2019 είναι οι ακόλουθες: οινόπνευμα (437,7%), υγρά μαντιλάκια (431,3), αντισηπτικά μαντιλάκια (398,1%), παραφαρμακευτικά (385,3%), συμπληρώματα διατροφής (381,7%), γάντια (301,6%), κρεμοσάπουνα (280,7%), luncheon meat (214,4%), απολυμαντικά μπάνιου-κουζίνας (191,6%) και χλωρίνη (187,8%). Από τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται ότι η γρήγορη εξάντληση των αντισηπτικών τζελ και υγρών οδήγησε τους καταναλωτές στην αγορά νοσηλευτικού υλικού.

Πέρα από την παρουσία των συμπληρωμάτων διατροφής και του luncheon meat στην πρώτη δεκάδα, τα στοιχεία αποκαλύπτουν και άλλες «πρωτοτυπίες» στις καταναλωτικές και διατροφικές συνήθειες των Ελλήνων. Εκτός, λοιπόν, από την προμήθεια μεγάλων ποσοτήτων ρυζιού, οσπρίων, ζυμαρικών και γάλακτος εβαπορέ, καταγράφηκε μεγάλη αύξηση πωλήσε-

ων (84,5%) στις έτοιμες σούπες (σε κονσέρβα), οι οποίες υπό κανονικές συνθήκες δεν είναι δημοφιλείς στην Ελλάδα, στις έτοιμες σούπες σε σκόνη (65,8% αύξηση πωλήσεων), στις κονσέρβες τόνου (αύξηση πωλήσεων 91,7%), αλλά και... σε άρτυμα λεμονιού, του οποίου οι πωλήσεις αυξήθηκαν κατά 62,6%! Το κλείσιμο των εστιατορίων, αλλά και ο φόβος που επικρατεί σε αρκετούς στο να παραγγείλουν φαγητό απέξω οδήγησε στο να αυξηθούν οι πωλήσεις πίτσας (έτοιμης για ψήσιμο) κατά 63,5%, της ζύμης/βάσης για πίτσα κατά 55,6%, ενώ κατά 54,4% αυξήθηκαν οι πωλήσεις στις έτοιμες πίτες.

Ενδιαφέρον έχει τέλος ότι η μεγαλύτερη αύξηση πωλήσεων τον πρώτο αυτόν μήνα τον COVID-19 καταγράφηκε στη Θεσσαλονίκη (39,8%), ακολουθεί η Κρήτη (38%), ενώ η Αττική βρίσκεται στην τρίτη θέση με αύξηση πωλήσεων κατά 35,1%.

Δύσκολοι καιροί για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων

Ο χειρότερος Μάρτιος από πλευράς ίδρυσης νέων επιχειρήσεων από το 2012 (οπότε υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία στην ηλεκτρονική βάση του Γενικού Εμπορικού Μητρώου) αποδεικνύεται ο φετινός. Η κρίση του κορωνοϊού έχει επιφέρει ισχυρό πλήγμα όχι μόνο σε εκατοντάδες χιλιάδες υφιστάμενες επιχειρήσεις, αλλά έχει «παγώσει» και νέα επιχειρηματικά ξεκινήματα, τα οποία τώρα είναι αμφίβολο εάν ποτέ θα προχωρήσουν. Ο λόγος της μη ίδρυσης είναι κυρίως ουσιαστικός –το αβεβαίο οικονομικό περιβάλλον που διαμορφώνεται– και εν μέρει πρακτικός, η υπολειπόμενη κάποιων υπηρεσιών.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΓΕΜΗ, τον Μάρτιο του 2020 ιδρύθηκαν 2.353 νέες επιχειρήσεις, που αποτελεί αρνητικό ρεκόρ για την περίοδο 2012-2020 για τον τρίτο μήνα του έτους. Η επίδοση αυτή μεταφράζεται σε ίδρυση 31% λιγότερων νέων επιχειρήσεων σε σύγκριση με τον Μάρτιο του 2019, όταν είχαν εγγραφεί στο ΓΕΜΗ 3.409 νέες επιχειρήσεις. Τον Μάρτιο του 2018 οι νέες εγγραφές έφθασαν τις 4.033, τον Μάρτιο του 2017 τις 3.778, τον Μάρτιο του 2016 τις 3.059, τον Μάρτιο του 2015 τις 3.355, τον Μάρτιο του 2014 τις 3.607, τον Μάρτιο του 2013 τις 3.893, ενώ τον Μάρτιο του 2012 οι εγγραφές νέων επιχειρήσεων στο ΓΕΜΗ ήταν 4.101.

Η εξέλιξη αυτή για τον μήνα Μάρτιο έρχεται έπειτα από μια σαφώς ανοδική πορεία στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων που καταγράφηκε κατά τους δύο πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους, όταν δεν είχε ακόμη κάνει την εμφάνισή της στην Ελλάδα και στην Ευρώπη η πανδημία του κορωνοϊού. Τον Ιανουάριο του 2020 ιδρύθηκαν 3.842 νέες επιχειρήσεις έναντι 3.210 τον Ιανουάριο του 2019 (αύξηση δηλαδή 19,7%), ενώ τον Φεβρουάριο του 2020 (χωρίς την επίδραση της πανδημίας) ιδρύθηκαν 4.188 νέες

επιχειρήσεις έναντι 3.440 τον Φεβρουάριο του 2019 (αύξηση δηλαδή κατά 21,7%).

Στη διάρκεια του φετινού Μαρτίου έχουν ιδρυθεί 82 ανώνυμες εταιρείες (Α.Ε. έναντι 62 Α.Ε. τον περυσινό Μάρτιο), 19 εταιρείες περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ έναντι 36 πέρυσι), 822 ατομικές έναντι 1.178 τον Μάρτιο του 2019, 771 ιδιωτικές κεφαλαιουχικές εταιρείες (ΙΚΕ) έναντι 903 πέρυσι και 359 ομόρρυθμες έναντι 436 πέρυσι. Οι υπόλοιπες εταιρείες είναι ετερόρρυθμες, συνεταιριστικές, κοινοπραξίες κ.ά.

Την ίδια ώρα παρατηρείται σημαντική υποχώρηση των διαγραφών από το ΓΕΜΗ, η οποία, σύμφωνα με παράγοντες της αγο-

**Σύμφωνα με το ΓΕΜΗ,
τον Μάρτιο ιδρύθηκαν
2.353 επιχειρήσεις,
που αποτελεί αρνητικό
ρεκόρ για την περίοδο
2012-2020.**

ράς και του υπουργείου, έχει δύο αιτίες: πρώτον, οι επιχειρήσεις θα δουν πόσο και εάν θα αντέξουν με τη βοήθεια και τη στήριξη από το πακέτο μέτρων που έχει ανακοινώσει η κυβέρνηση και, δεύτερον, η υπολειπόμενη κάποιων υπηρεσιών εμποδίζει ακόμη και τη διακοπή λειτουργίας. Ετσι, τον Μάρτιο έχουν διαγραφεί από το ΓΕΜΗ μόλις 584 επιχειρήσεις έναντι 1.371 και 1.105 τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2020 αντίστοιχως. Τον Μάρτιο του 2019 οι διαγραφές επιχειρήσεων είχαν φτάσει τις 1.504.

Από τις 584 επιχειρήσεις που δέκοψαν τη λειτουργία τους και διαγράφηκαν από το ΓΕΜΗ τον φετινό Μάρτιο, οι 43 είναι Α.Ε., 142 ατομικές, 34 ΕΠΕ, 121 ΙΚΕ, ενώ οι περισσότερες, 174, είναι ομόρρυθμες εταιρείες (Ο.Ε.).

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Εκτοξεύθηκαν οι πωλήσεις των φαρμακείων τον Μάρτιο

Αυξάνονται εβδομάδα με την εβδομάδα οι πωλήσεις των φαρμακείων, με τον κλάδο να βρίσκεται σταθερά σε ανοδική τροχιά, διανύοντας μια από τις καλύτερες περιόδους του. Η υπηρεσία weekly data της IQVIA, που παρακολουθεί την επίπτωση του κορωνοϊού στις πωλήσεις των φαρμακείων, αποτυπώνει τη «φρενιτιδα» των τελευταίων ημερών μέσω της στροφής των καταναλωτών σε προϊόντα ατομικής υγιεινής και προστασίας.

Ετσι, σύμφωνα με τα στοιχεία της IQVIA, την εβδομάδα 09/03-15/03, δηλαδή πριν από την επιβολή του μέτρου της

σχεδόν καθολικής απαγόρευσης κυκλοφορίας των πολιτών, οι πωλήσεις των ιατρικών και χειρουργικών βοηθημάτων, κατηγορία που περιλαμβάνει μεταξυ άλλων μάσκες, γάντια, προϊόντα υγιεινομικού υλικού κ.ά., σημείωσαν αύξηση 97% σε σύγκριση με την αμέσως προηγούμενη εβδομάδα (+66.000 τεμάχια). Η αύξηση αυτή ώθησε προς τα πάνω τις συνολικές πωλήσεις των προϊόντων φροντίδας ασθενών κατά 36% σε σχέση με την αμέσως προηγούμενη εβδομάδα. Την ίδια στιγμή, η αγωνία του κόσμου για την εξέλιξη της νόσου αποτυπώνεται και στην

αύξηση των πωλήσεων (σε όγκο) των προϊόντων ΟΤΚ, που χορηγούνται χωρίς ιατρική συνταγή. Ετσι, τη δεύτερη εβδομάδα του Μαρτίου, τα σκευάσματα για τον βήχα, το κρύωμα αλλά και το αναπνευστικό σημείωσαν αύξηση 61% (+387.000 τεμάχια) σε σχέση με την αμέσως προηγούμενη, με τη συνολική αύξηση της κατηγορίας αυτής να φθάνει το 73% (+1,7 εκατ. τεμάχια). Στο μεταξύ, τα προϊόντα προσωπικής υγιεινής (καλλυντικά), στα οποία περιλαμβάνονται και τα αντισηπτικά, αυξήθηκαν κατά 63% (+116.000 τεμάχια) σε σχέση με την πρώτη εβδομάδα του

Μαρτίου. Στα φάρμακα, η κατηγορία των καρδιολογικών σκευασμάτων σημείωσε αύξηση 35% (+604.000 τεμάχια), ενώ η κατηγορία των βρεφικών τροφών σημείωσε αύξηση 80% (+40.000 τεμάχια). Ως εκ τούτου, η κατηγορία των φαρμάκων αυξήθηκε συνολικά 44%, ενώ εκείνη των προϊόντων διατροφής που περιλαμβάνει τις βρεφικές τροφές, 61%. Σημειώνεται ότι τα συγκεκριμένα στοιχεία συλλέγονται από περισσότερα από 2.000 φαρμακεία σε όλη την Ελλάδα και δείχνουν τον παλμό της αγοράς σε 70 περιοχές.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΗ

«Βουτιά» 57% της ζήτησης για βενζίνη την τελευταία εβδομάδα του Μαρτίου

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Τις πιο δυσμενείς προβλέψεις για την εξέλιξη της ζήτησης υγρών καυσίμων επιβεβαιώνουν τα στοιχεία της αγοράς για τον Μάρτιο, μήνα κατά τον οποίο άρχισαν να εφαρμόζονται κλιμακωτά τα περιοριστικά μέτρα προστασίας από τον κορωνοϊό. Οι πωλήσεις στις βενζίνες, από το -13% την πρώτη εβδομάδα του Μαρτίου, υποχώρησαν στο -20% τη δεύτερη εβδομάδα με το κλείσιμο των σχολείων και βούτηξαν στο -57% την τελευταία εβδομάδα με τη μερική απαγόρευση μετακινήσεων.

Ετσι, έπειτα από ένα πολύ καλό πρώτο δίμηνο, που τίποτα δεν προμήννε τι θα επακολουθούσε, ο Μάρτιος έκλεισε για τις βενζίνες με μειωμένες πωλήσεις κατά 33%, ποσοστό που, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της αγοράς, τον Απρίλιο θα φτάσει στο -80% σε σχέση με τον

**Η κατάσταση είναι
απελπιστικά ασφυκτική
για τη βιωσιμότητα
των μικρών εταιρειών
του κλάδου.**

αντίστοιχο μήνα πέρυσι, αφού δεν θα πραγματοποιηθούν οι καθιερωμένες μετακινήσεις για τον εορτασμό του Πάσχα. Το πετρέλαιο κίνησης δεν ακολουθεί τη βουτιά των βενζινών, αλλά μια σταθερή μείωση από την πρώτη εβδομάδα του Μαρτίου της τάξεως του 15%-20%, με τις πωλήσεις στο τέλος του μηνός να είναι μειωμένες σε ποσοστό 17%. Οι αυξημένες εσωτερικές μεταφορές για την τροφοδοσία των σούπερ μάρκετ και την εξυπηρέτηση του επίσης αυξημένου ηλεκτρονικού

Οδηγούμαστε σε μηδενική ρευστότητα, αναφέρει ο πρόεδρος του Συνδέσμου Εμπορίας Πετρελαιοειδών, Γιάννης Αλνιζάκης.

εμπορίου, αλλά και η πληοφάνεια που, σε συνδυασμό με το κλείσιμο των καφενείων, οδήγησε νωρίτερα φέτος τον αγρότη στο χωράφι από πέρυσι, είναι οι λόγοι που, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της αγοράς, συνέβαλαν στη συγκράτηση της

μείωσης των πωλήσεων πετρελαίου κίνησης.

Η αγορά εκτιμά, πάντως, ότι σταδιακά και οι πωλήσεις του πετρελαίου κίνησης θα μειώνονται και τον Απρίλιο προβλέπεται να κλείσουν στο -40%. Στον αντιποδα ακριβώς

βρίσκεται το πετρέλαιο θέρμανσης, με τις πωλήσεις να βαίνουν αυξανόμενες ακολουθώντας την κλιμάκωση των μέτρων και να κλείνουν τελικά τον Μάρτιο στο +68%. Ο συνδυασμός ψύχους σε πολλές περιοχές της χώρας και υποχρεωτικής παραμονής στο σπίτι, αλλά και χαμηλών τιμών, οδήγησε σε αύξηση των πωλήσεων πετρελαίου θέρμανσης.

Για βαθιά ύφεση του κλάδου, που απειλεί τη βιωσιμότητα των μικρών εταιρειών, κάνει λόγο ο πρόεδρος του ΣΕΕΠΕ Γιάννης Αλνιζάκης. Οι εταιρείες βρίσκονται αντιμέτωπες με ένα τεράστιο πρόβλημα ρευστότητας, αποτέλεσμα τόσο των μειωμένων πωλήσεων όσο και των μέτρων που ελάφρυναν για την παράταση των αεροπορικών επιχειρήσεων, σε συνδυασμό με την υποχρέωση των εταιρειών του κλά-

δου να προκαταβάλουν φόρους και δασμούς. «Οδηγούμαστε σε μηδενική ρευστότητα. Ένα πολύ μεγάλο κομμάτι των πρατηρίων πληρώνει με μεταχρονολογημένες επιταγές. Την ίδια στιγμή, οι εταιρείες πρέπει να προκαταβάλουμε δασμούς και φόρους, που αντιπροσωπεύουν το 70% της αξίας των προϊόντων. Η κατάσταση είναι απελπιστικά ασφυκτική για τη βιωσιμότητα των μικρών εταιρειών (εμπορίας)», τονίζει στην «Κ» ο κ. Αλνιζάκης. Σύμφωνα με τον ίδιο, ο ΣΕΕΠΕ με κατεπείγουσα επιστολή που απέστειλε χθες στα συναρμόδια υπουργεία Οικονομικών και Περιβάλλοντος και Ενέργειας ζητάει παράταση 30 ημερών για την πληρωμή φόρων και δασμών, μέτρο που ισχύει και για άλλους κλάδους, επισημαίνοντας ότι δεν υπάρχει άλλος τρόπος να επιβιώσουν οι εταιρείες με τα δεδομένα της παρούσας συγκυρίας.

Ο αριθμός των νεοϊδρυθεισών επιχειρήσεων τον Μάρτιο του 2020 είναι μικρότερος κατά 31% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019.

Σε επίπεδα ρεκόρ εκτινάσσεται η ανεργία

Στις ΗΠΑ, 10 εκατ. άτομα έχασαν τη δουλειά τους σε ένα 15ενθήμερο

Περισσότεροι από 10 εκατ. Αμερικανοί έχασαν τη δουλειά τους μέσα σε ένα δεκαπενθήμερο καθώς έκλεισαν εστιατόρια, ξενοδοχεία, γυμναστήρια και ταξιδιωτικά γραφεία για να ανακοπεί η μετάδοση της επιδημίας. Οι απολύσεις αυξάνονται διαρκώς στον μεταποιητικό τομέα της υπερδύναμης, στις μεταφορές και στις αποθήκες. Μερίδα οικονομολόγων εκτιμά πως ο πραγματικός αριθμός των ανέργων μπορεί να είναι ακόμη υψηλότερος, καθώς πολλοί νέοι δεν έχουν υποβάλει αίτηση για επίδομα ανεργίας. Την περασμένη εβδομάδα σημείωσαν ρεκόρ οι αιτήσεις για επίδομα ανεργίας φτάνοντας τα 6,6 εκατ., ενώ άλλα 3 εκατ. αιτήσεις είχαν υποβληθεί την αμέσως προηγούμενη εβδομάδα. Όπως επισημαίνει η Washington Post, μέσα στο τελευταίο δεκαπενθήμερο χάθηκαν ουσιαστικά όσες θέσεις εργασίας είχαν δημιουργηθεί στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας. Τα στοιχεία είναι ενδεικτικά του πόσο ραγδαίος και επώδυνος θα είναι ο οικονομικός αντίκτυπος της επιδημίας του κορωνοϊού για τη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο.

Την ίδια στιγμή, εξίσου θεαματική είναι η εκτίναξη της ανεργίας στην Ευρώπη, με ποσοστά ανήκοντα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλε-

μο να αποτυπώνουν τις εφιαλτικές επιπτώσεις από την αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχει φέρει στα όριά τους τα ταμεία ανεργίας, που κινδυνεύουν να γονατίσουν οικονομικά, ενώ σε άλλες προκαλεί υπερφόρτωση του συστήματος τόσο σε ψυχιακό επίπεδο όσο και ως προς τον όγκο εργασίας των υπαλλήλων των ταμείων.

Ενδεικτική περίπτωση η Νορβηγία, η χώρα με τον πακτωλό πλουτοπαραγωγικών πηγών (π.χ. πετρέλαιο), η οποία βλέπει για πρώτη φορά να απειλείται το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της, καθώς χάνουν μαζικά τις θέσεις εργασίας τους. Στη διάρκεια των τελευταίων δύο εβδομάδων η ανεργία έχει τετραπλασιαστεί και φτάνει τα υψηλότερα επίπεδα που έχουν καταγραφεί στη χώρα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Αυτές τις τελευταίες 15 ημέρες υπέβαλε αίτηση για επίδομα ανεργίας ποσοστό πάνω από το 5% του πληθυσμού της πλουσιότερης από τις σκανδιναβικές χώρες. «Πρέπει να σφίξουμε το ζωνάρι μας, θα γίνουμε σαν τις άλλες σκανδιναβικές χώρες», τόνισαν μιλώντας στους Financial Times στελέχη της νορβηγικής τράπεζας Handelsbanken.

Παράλληλα, βρίσκεται στα πρόθυρα κατάρρευσης ο μηχανισμός

οι απολύσεις στις ΗΠΑ αυξάνονται διαρκώς στον μεταποιητικό τομέα, στις μεταφορές και στις αποθήκες. Όπως επισημαίνει η Washington Post, μέσα στο τελευταίο δεκαπενθήμερο χάθηκαν ουσιαστικά όσες θέσεις εργασίας είχαν δημιουργηθεί στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας.

Στη Νορβηγία η ανεργία βρέθηκε στο υψηλότερο σημείο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

έγκρισης των αιτημάτων για επίδομα ανεργίας στη Φινλανδία. Το μεγαλύτερο ταμείο ανεργίας της χώρας, το YTK, δέχεται καταγινό από αιτήματα για επίδομα, στα οποία δεν μπορεί να ανταπεξέλθει όχι από οικονομικής απόψεως αλλά επειδή δεν προλαβαίνουν τα στελέχη του να διεκπεραιώσουν την απαιτούμενη διαδικασία. Όπως ανέφεραν στο Bloomberg, το τελευταίο χρονικό διάστημα έχουν μείνει άνεργοι περισσότεροι από 300.000 Φινλανδοί είτε επειδή η επιχείρησή τους έκλεισε προσωρινά είτε επειδή απολύθηκαν. Και

σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, θα υποβληθούν τουλάχιστον άλλες 100.000 αντίστοιχες αιτήσεις στη διάρκεια του Απριλίου. Το άθροισμα αυτών των αιτήσεων υπερβαίνει το σύνολο όσων διεκπεραιώνει το εν λόγω ταμείο σε χρονοδιάγραμμα ενός έτους υπό κανονικές συνθήκες. Αυτό σημαίνει πως ακόμη κι αν τριπλασιάσει το προσωπικό του το εν λόγω ταμείο, οι ρυθμοί διεκπεραίωσης των αιτήσεων θα είναι τέτοιοι ώστε οι άνεργοι θα χρειαστεί να περιμένουν τουλάχιστον τρεις μήνες έως ότου λάβουν τα πρώτα επιδόματα.

Ετσι το υπερφορτωμένο ταμείο, που αντιπροσωπεύει το 20% των μισθωτών στη χώρα, απηύθυνε έκκληση στην κυβέρνηση να ενισχύσει οικονομικά τις επιχειρήσεις που απολύουν εργαζόμενους ή τους θέτουν προσωρινά σε διαθεσιμότητα, ώστε να τους καταβάλουν κάποιες αποδοχές μέχρις ότου διεκπεραιωθούν τα αιτήμα-

τά τους. Σε επιστολή του προς τα μέλη του, άλλωστε, ανέφερε πως κινδυνεύουν να μείνουν άνεργοι στο εγγύς μέλλον άλλοι 270.000 Φινλανδοί, όταν μόλις τον Φεβρουάριο ο αριθμός των ανέργων στη χώρα ήταν περίπου 187.000 άτομα.

Βρετανία

Το ίδιο ακριβώς χρονικό διάστημα, το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου, σχεδόν 1 εκατ. Βρετανοί προσέφυγαν στην αρωγή του κράτους ζητώντας επιδόματα, είτε επειδή έχουν χάσει τη δουλειά τους είτε επειδή έχει μειωθεί δραστικά ο μισθός τους και αδυνατούν να επιβιώσουν. Σύμφωνα με στοιχεία της βρετανικής στατιστικής υπηρεσίας, το 27% των επιχειρήσεων της χώρας μείωσε προσωπικό στη διάρκεια της δεύτερης και της τρίτης εβδομάδας του Μαρτίου, ενώ σχεδόν οι μισές επιχειρήσεις κατέγραψαν πτώση των εσόδων τους. Ο Βρετανός υπουργός Οικονο-

μικών, Ρίσι Σουνάκ, έχει ανακοινώσει πακέτο μέτρων ύψους 81,2 δισ. δολαρίων για τη στήριξη της βρετανικής οικονομίας. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί περίπου στο 3% του ΑΕΠ της Βρετανίας και προβλέπεται κάλυψη των μισθών των εργαζομένων σε ποσοστό 80%, στήριξη στους αυτοαπασχολούμενους καθώς και δάνεια και εγγυήσεις. Όπως, όμως, επισημαίνουν διεθνή ΜΜΕ, το πακέτο στήριξης των επιχειρήσεων που αποφάσισε η βρετανική κυβέρνηση προβλέπει μεν επιδοτήσεις των μισθών ώστε να αποτραπούν απολύσεις, αλλά φαίνεται πως θα φτάσει πολύ αργά και δεν θα μπορέσει να αποτρέψει την εκτίναξη της ανεργίας στα ύψη. Εξάλλου, μέλη της κυβέρνησης καταγγέλλουν ότι πολλές τράπεζες αρνούνται να χορηγήσουν σε επιχειρήσεις τα δάνεια που έχουν την εγγύηση της κυβέρνησης, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο κίνδυνος των μαζικών πτωχεύσεων.

Οικονομική ενίσχυση 10,6 δισ. έχουν ζητήσει 2.500 γερμανικές επιχειρήσεις

Εμπόδια υψώνονται στις προσπάθειες της γερμανικής κυβέρνησης να στηρίξει τις επιχειρήσεις της χώρας, καθώς ήδη 2.500 εταιρείες έχουν ζητήσει οικονομική βοήθεια συνολικού ύψους 10,6 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η πηγή του προβλήματος εντοπίζεται στην κεντρική αρτηρία της γερμανικής οικονομίας, την αυτοκινητοβιομηχανία της, η οποία προετοιμάζεται για ένα αόριστο διάστημα διαρκών ζημιών, συμπαρασύροντας τους προμηθευτές της, που κατά κύριο λόγο είναι μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις.

Ο υπουργός Οικονομίας της Γερμανίας, Πέτερ Αλτμάιερ, έκανε λόγο για επιβράδυνση έως και 8% τους μήνες της εξάρσης του κορωνοϊού. Ο Αλτμάιερ τόνισε ότι η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης ενδέχεται να δεχθεί μεγαλύτερο πλήγμα από τη χρηματοπιστωτική κρίση. Την αμέσως προηγούμενη ημέρα, η Γερμανίδα καγκελάρια Άγκελα Μέρκελ είχε στραφεί στα υψηλόβαθμα στελέχη της βιομηχανίας αυτοκινήτων —θεμελιώδους σημασίας για την οικονο-

Η κυβέρνηση καλείται να στηρίξει τις αυτοκινητοβιομηχανίες, αλλά και τους χιλιάδες προμηθευτές τους.

μία της χώρας— προσπαθώντας να σχεδιάσει την επανεκκίνηση των εργοστασίων.

Σύμφωνα με σχετικό δημοσίευμα του Bloomberg, η Γερμανίδα καγκελάρια εξέτασε μέτρα που θα ληφθούν όταν επανεκκινήσει η παραγωγή, ώστε να προστατευθούν οι εργαζόμενοι. Ο σχεδιασμός αφορά άμεσα τις μικρομεσαίες γερμανικές επιχειρήσεις, οι οποίες κατασκευάζουν εξαρτήματα αυτοκινήτων και κινδυνεύουν από χρεοκοπία.

Στην περίπτωση που παραταθούν τα μέτρα περιορισμού, η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία, όπου απασχολούνται πάνω από 800.000 ερ-

Εκπρόσωπος της Daimler (Mercedes-Benz) δήλωσε πως εάν τα μέτρα περιορισμού διαρκέσουν τρεις μήνες, η κυβέρνηση δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στα αιτήματα για οικονομική στήριξη.

γαζόμενοι, θα δεχθεί ισχυρότατα πλήγματα. Ενδεικτικά, κάθε εβδομάδα αδράνειας στις μονάδες παραγωγής της Volkswagen κοστίζει στην εταιρεία 2 δισεκατομμύρια ευρώ, σύμφωνα με το Bloomberg.

Το οικονομικό βάρος από την

αναστολή λειτουργίας των εργοστασίων μετακυλιέται στις εκατοντάδες προμηθευτές, που κατασκευάζουν εξαρτήματα αυτοκινήτων. Πρόκειται για έναν κλάδο που σε μεγάλο ποσοστό απαρτίζεται από μικρές επιχειρήσεις με λίγους υπαλλήλους.

Συνολικά οι Γερμανοί προμηθευτές εξαρτημάτων απασχολούν περίπου 300.000 εργαζόμενους.

Οι γερμανικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των αυτοκινητοβιομηχανιών, προχώρησαν σε σχεδόν 500.000 αιτήσεις για το πρόγραμμα Kurzarbeit, που τους επιτρέπει να μειώσουν το ωράριο εργασίας, όσο οι εργαζόμενοι λαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος των αποδοχών τους μέσω του κράτους. Σύμφωνα με τον Γκεκ Φουτζέσι, οικονομολόγο της JPMorgan, αυτό σημαίνει ότι περίπου το ένα πέμπτο του εργατικού δυναμικού της χώρας δουλεύει με μειωμένο ωράριο.

Ωστόσο, οι μικρές επιχειρήσεις ενδέχεται να μην μπορέσουν να λάβουν εγκαίρως την απαραίτητη ρευστότητα, οδηγώντας σε αλυσιδωτές χρεοκοπίες και σε παράλυση ενός τμήματος της γερμανικής οικονομίας. Σύμφωνα με τον επικεφαλής της Continental, του κολοσσού παραγωγής εξαρτημάτων αυτοκινήτων, εάν η οικονομική στήριξη καθυστερήσει έστω και μερικές ημέρες, η μόνη επι-

λογή των ιδιοκτητών θα είναι να κηρύξουν πτώχευση, διαφορετικά θα πρέπει να αντισταθμίσουν τις ζημιές με χρήματα από την τσέπη τους.

Εκπρόσωπος της Daimler, η οποία έχει το εμπορικό σήμα της Mercedes-Benz, δήλωσε στη γερμανική εφημερίδα Stuttgarter Zeitung ότι η Γερμανία θα μπορέσει κατά πάσα πιθανότητα να ανταπεξέλθει σε μια βραχυπρόθεσμη αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας. Ωστόσο, εάν τα μέτρα περιορισμού διαρκέσουν τρεις μήνες, η κυβέρνηση δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στα αιτήματα για οικονομική στήριξη. Υπενθυμίζεται ότι η γερμανική κυβέρνηση αποφάσισε την παράταση των μέτρων σε ολόκληρη τη χώρα έως τις 19 Απριλίου. Οι περισσότεροι εργαζόμενοι της Daimler έχουν μειωμένα ωράρια και οι αποδοχές τους συμπληρώνονται μέσω του Kurzarbeit. Ωστόσο, η εταιρεία εξακολουθεί να αναπτύσσει το μοντέλο S-Class, το οποίο πρόκειται να βγει στην αγορά στο τέλος του χρόνου.

Εως 30% η ύφεση το δεύτερο τρίμηνο σε ΗΠΑ και Ε.Ε.

Ο διεθνής οίκος αξιολόγησης Fitch Ratings εκτιμά πως η πανδημία θα καταφέρει καιρό πλάνη στη διεθνή οικονομία, η οποία θα περιπέσει σε βαθιά ύφεση φέτος. Η ταχύτητα εξάπλωσης της ασθένειας υποχρεώνει τον οίκο να αναθεωρήσει και πάλι δραστικά τις προβλέψεις του για το παγκόσμιο ΑΕΠ. Η οικονομική δραστηριότητα θα υποχωρήσει φέτος 1,9% συνολικά, ενώ στις ΗΠΑ, στην Ευρώζων και στη Βρετανία το ΑΕΠ θα συρρικνωθεί 3,3%, 4,2% και 3,9%, αντίστοιχα. Η δε ανάκαμψη της Κίνας μετά την αναταραχή λόγω ιού το πρώτο τρίμηνο θα συγκρατηθεί σημαντικά λόγω της διεθνούς ύφεσης και ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της θα διαμορφωθεί κάτω από 2%. Συνεχτιζόμενες την καραντίνα και την απαγόρευση κυκλοφορίας σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ενωσης και στις ΗΠΑ, η Fitch προβλέπει ότι το ΑΕΠ το δεύτερο τρίμηνο της χρονιάς θα συρρικνωθεί

Για το σύνολο του 2020 η Fitch προβλέπει ότι το παγκόσμιο ΑΕΠ θα μειωθεί κατά 1,9%.

από 7%-8% ή 28%-30% σε ετήσια βάση σε αυτές. Πρόκειται για κάτι πρωτόγνωρο εν καιρώ ειρήνης και πιθανώς να προσομοιάζει με την ανάλογη κάμψη του ΑΕΠ στην Κίνα το πρώτο τρίμηνο του 2020.

Πέραν τούτου, υποθέτοντας ότι η κρίση της δημόσιας υγείας θα συγκρατηθεί το δεύτερο εξάμηνο σε μεγάλο βαθμό, εκτιμάται ότι θα εμφανισθεί μια ικανοποιητική ανάκαμψη στην οικονομική δραστηριότητα, καθόσον θα έχουν αρθεί οι απαγορεύσεις, κάποιες καταναλωτικές δαπάνες θα επανέλθουν, τα αποθέματα θα δημιουργούνται ξα-

νά και τα πακέτα μέτρων τόνωσης της οικονομίας θα έχουν τεθεί σε εφαρμογή. Όλα αυτά, βέβαια, πρέπει να αντιπαραβληθούν με πολλούς παράγοντες, που επιδεινώνουν την αναστάτωση, όπως η απώλεια θέσεων εργασίας, το σοκ στις τιμές εμπορευμάτων, οι μειώσεις στις εταιρικές επενδύσεις και η αναταραχή στις κεφαλαιαγορές. Κατά τον Μπράιαν Κάλτον, προϊστάμενο οικονομολόγο της Fitch Ratings, «ακολουθώντας το βασικό μας σενάριο, το ΑΕΠ δεν θα επανέλθει στα προ της πανδημίας επίπεδα στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη παρά μόνον προς τα τέλη του 2021». Οι καραντίνες στα κράτη φαίνεται πως περιορίζουν την καθημερινή οικονομική δραστηριότητα κατά σχεδόν 20% σε σύγκριση με το τι συνέβαινε συνήθως.

Επίσης, ο οίκος αξιολόγησης αναθεώρησε επί τα χείρω τις προβλέψεις του για την ανεργία, η οποία στις ΗΠΑ εκτιμάται στο 10% το δεύτε-

ρο τρίμηνο του 2020. Σημειώνεται ακόμη πως κυβερνήσεις καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια να ελαχιστοποιήσουν τις παράπλευρες επιπτώσεις από την πανδημία. Η δημοσιονομικά και νομισματικής φύσης απάντηση αποδεικνύεται με πολλούς τρόπους πως είναι μεγαλύτερη και πιο άμεση από την αντίστοιχη των κρατών στη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Οι ισολογισμοί των κεντρικών τραπεζών διογκώνονται με ραγδαίο ρυθμό, διοχετεύοντας ρευστότητα στο σύστημα, ενώ στο πλαίσιο των δημοσιονομικών μέτρων παρέχονται εγγυήσεις για δανεισμό των επιχειρήσεων και αποφυγή πτωχεύσεων, καθώς και επιδότηση της απασχόλησης.

Τέλος, η πρόβλεψη της Fitch Ratings για το πετρέλαιο τύπου Brent βρίσκεται και πάλι χαμηλότερα από προηγούμενως, στα 35 δολάρια το βαρέλι.

Η Fitch εκτιμά πως το ΑΕΠ δεν θα επανέλθει στα προ της πανδημίας επίπεδα στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη παρά μόνον προς τα τέλη του 2021.

Μαζική στροφή της βιομηχανίας στην παραγωγή ιατρικού εξοπλισμού

Αναπνευστήρες, μάσκες, αντισηπτικά από Rolls-Royce, Airbus, LVMH, Armani

Σήμερα η υπάρχουσα βιομηχανική δραστηριότητα σε πολλές χώρες της Δυτικής Ευρώπης, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό τελούν σε κατάσταση καραντίνας, έχει στραφεί στην κατεπείγουσα παραγωγή και κατασκευή ιατρικού και νοσηλευτικού εξοπλισμού και υλικών (μάσκες, γάντια, αναπνευστήρες, ποδιές και ρόμπες γιατρών/ασθενών κ.ά.). Από τη γερμανική εταιρεία εξωτερικού σχεδιασμού Zettl μέχρι τη βρετανική Rolls-Royce, την ευρωπαϊκή Airbus, τη γαλλική LVMH, τον ιταλικό οίκο Armani και την ισπανική Zara, όλες έχουν αποδυθεί σε μια μάχη με τον χρόνο. Η Zettl ασχολούνταν με τις δερμάτινες λεπτομέρειες στο εσωτερικό των πολυτελών Porsche ή των Rolls-Royce και τώρα παράγει χειρουργικές μάσκες, χρησιμοποιώντας τα αυτοματοποιημένα συστήματά της. Η Rolls-Royce και η αεροναυπηγική Airbus καταπιάνονται με την κατασκευή αναπνευστήρων για τις μονάδες ΜΕΘ.

Στις ημέρες μας πλέον, με τη ραγδαία εξάπλωση της ασθένειας, οι μάσκες είναι πολυτιμες κατ' αρχάς για το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, τους εργαζομένους στα σούπερ μάρκετ και τις εταιρείες αποθήκευσης, οργάνωσης και διανομής ποικίλων προϊόντων, αλλά και για τους απλούς ανθρώπους — κι αυτό παρά τις συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας να δίνεται προτεραιότητα στους επαγγελματίες. Τα κρούσματα φθάνουν παγκοσμίως τις 800.000 και ήδη στις Ηνωμένες Πολιτείες οι προμήθειες στα νοσοκομεία είναι πολύ περιορισμένες και οι γιατροί χρησιμοποιούν επανειλημμένως μάσκες που όμως είναι μιας χρήσεως.

Στην Ισπανία, όπως είχε αναφερθεί από γιατρούς, υπήρχαν περιπτώσεις που χρησιμοποιούσαν για προστασία πλαστικές σακούλες σκουπιδιών. Στη Γερμανία, η καγκελάρια Άγκελα Μέρκελ έκανε η ίδια τηλεφωνή-

Η ζήτηση για μάσκες έχει εκτοξευθεί το τελευταίο διάστημα, καθώς η χρήση τους διευρύνεται και στο κοινό, παρά τις εκκλήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας.

Η Zara κατασκευάζει στολές για γιατρούς και νοσηλευτές, ενώ η Ferrari έχει ξεκινήσει την παραγωγή αναπνευστήρων.

ματα για επιπλέον προμήθειες χειρουργικών μασκών υψηλής προστασίας, όπως είπε ο Μάρκος Ζέτερ, πρωθυπουργός του κρατιδίου της Βαυαρίας, το οποίο έχει πληγεί ιδιαίτερα από τον ιό. «Τα μηχανήματα που κατασκευάζουν μαζί με τους μάσκες στην Κίνα, όλα προέρχονται από τη Γερμανία. Τώρα λοιπόν πρέπει να αλλάξουμε την παραγωγή μας για να παραγάγουμε εμείς

το υλικό, που επειγόντως χρειάζομαστε στη χώρα μας», είπε.

Εν τω μεταξύ, γίνεται αντιληπτό πως η χρήση μάσκας διευρύνεται και στο κοινό, παρά τις εκκλήσεις του ΠΟΥ. Στην Αυστρία ορισμένα σούπερ μάρκετ διανέμουν στην πελατεία μάσκες, ενώ στην πόλη Ιένα της ανατολικής Γερμανίας ζητείται από τους πολίτες να τις φορούν στα ΜΜΜ και στα ψώνια τους. Ωστόσο, η Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων της Γερμανίας διαφωνεί με ένα τέτοιο μέτρο, γιατί μπορεί να στερήσει μάσκες από ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό. Ο οίκος Armani στην Ιταλία ράβει στολές γιατρών και νοσηλευτών και η Ferrari κατασκευάζει αναπνευστήρες, ενώ στη Γαλλία η βιομηχανία της μόδας φτιάχνει μάσκες και αντισηπτι-

κά (εκεί όπου παρήγε αρώματα και καλλυντικά). Όπως δήλωσε η αναπληρώτρια υπουργός Οικονομίας της Γαλλίας Ανιές Παβιέ-Ρινασέ, ο κλάδος της μόδας θα φθάσει να παράγει σύντομα 480.000 χειρουργικές μάσκες ημερησίως, ενώ όσες εταιρείες ήδη δραστηριοποιούνταν σε αυτό το πεδίο στόχο έχουν τα 40 εκατ. τεμάχια μέσα στον Απρίλιο. Η δε γερμανική ομοσπονδιακή κυβέρνηση εξασφάλισε την προηγούμενη εβδομάδα 20 εκατ. μάσκες, όπως δήλωσε το υπουργείο Υγείας. Στο μεσοδιάστημα η γερμανική Draegerwerk έκλεισε συμφωνία για δεκάδες εκατομμύρια μάσκες υψηλής προστασίας N95 για γιατρούς και νοσοκόμες/ους στις ΗΠΑ και θα ανοίξει εργοστάσιο εκεί για την παραγωγή τους.

Μειώθηκαν τον Μάρτιο οι πωλήσεις αυτοκινήτων σε Γαλλία και Ισπανία

Βαθαίνουν οι πηγές που έχει προκαλέσει ο κορωνοϊός στον ευρωπαϊκό κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας, καθώς οι πωλήσεις νέων αυτοκινήτων στη Γαλλία και στην Ισπανία μειώθηκαν κατακόρυφα και προβλέπεται πως θα παραμείνουν σε χαμηλά επίπεδα και μέσα στον Απρίλιο. Επιπλέον, οι μεγάλες βιομηχανίες εξαρτημάτων αυτοκινήτων ανακάλεσαν τις προβλέψεις τους για το 2020, υποστηρίζοντας ότι το οικονομικό περιβάλλον είναι εξαιρετικά ασταθές και συνεπώς είναι αδύνατο να προβούν σε ασφαλείς προβλέψεις.

Σύμφωνα με στοιχεία της ένωσης Γάλλων βιομηχάνων CCFA, οι νέες αιτήσεις για άδεια κυκλοφορίας μειώθηκαν κατά 72% τον Μάρτιο σε σχέση με το 2019. Αντίστοιχα στην Ισπανία μειώθηκαν κατά 69%, αγίζοντας έτσι επίπεδο χαμηλότερο από την περίοδο της χρηματοπιστωτικής κρίσης, σύμφωνα με την ένωση βιομηχανίας αυτοκινήτων και φορτηγών. «Είναι πολύ πιθανό ότι οι πωλήσεις νέων αυτοκινήτων και φορτηγών θα δεχθούν το μεγαλύτερο πλήγμα από το 1945», σχολίασε στο Bloomberg ο Χούργκεν Πίπερ, αναλυτής στην Bankhaus Metzler. Στη Σουηδία, οι πωλήσεις νέων αυτοκινήτων υποχώρησαν κατά 8,6% τον Μάρτιο, σύμφωνα με την ένωση βιομηχανιών της χώρας, ωστόσο, η πτώση δεν οφείλεται εξ ολοκλήρου στην πανδημία, καθώς οι παραγγελίες ενός μεγάλου όγκου οχημάτων είχαν ολοκληρωθεί πριν από αρκετούς μήνες. «Τους επόμενους μήνες» πρόκειται να φανεί ο αντίκτυπος της πανδημίας στον σουηδικό κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας, δήλωσε στο Bloomberg ο Μάτιας Μπέργκμαν, επικεφαλής της ένωσης. Πολλές ευρωπαϊκές αυτοκινητοβιομηχανίες, μεταξύ αυτών η Volkswagen, η Renault, η Fiat Chrysler και ο γαλλικός όμιλος PSA, που περιλαμβάνει τις μάρκες Peugeot, Citroen, και Opel,

Πολλές ευρωπαϊκές αυτοκινητοβιομηχανίες έχουν αναστείλει τη λειτουργία των εργοστασίων τους, καθώς και των καταστημάτων πώλησης.

έχουν αναστείλει τη λειτουργία των εργοστασίων τους, καθώς και των καταστημάτων πώλησης. Ωστόσο, ούτως ή άλλως τα εθνικά μέτρα καραντίνας που έχουν επιβληθεί σε πολλές χώρες Ευρώπης αποτρέπουν τους ενδιαφερόμενους από νέες αγορές.

«Ο Απρίλιος θα είναι πολύ δύσκολος μήνας, διότι οι κάτοικοι πολλών χωρών θα παραμείνουν εγκλειστοί στα σπίτια τους», δήλωσε στον γαλλικό ραδιοφωνικό σταθμό BFM ο Ζακ Ασενμπίροξ, επικεφαλής της Valeo, βιομηχανίας εξαρτημάτων για αυτοκίνητα. Η εταιρεία μείωσε τις επενδύσεις και τις δαπάνες της, ενώ καθόρισε ένα καινούργιο εργασιακό καθεστώς για ορισμένους υπαλλήλους της. «Οι περισσότεροι πελάτες μας αναστέλλουν την ανάπτυξη νέων οχημάτων και μαζί οι ομάδες μας. Η βιομηχανία ίσως ανακάμψει αυτό τον μήνα, αλλά δεν ξέρουμε», συμπλήρωσε ο Ασενμπίροξ.

Η γερμανική Continental, η οποία επίσης κατασκευάζει εξαρτήματα αυτοκινήτων, ανακοίνωσε ότι περισσότερο από το 40% των εργοστασίων της έχει σταματήσει να λειτουργεί και ανείρεσε τις οικονομικές προβλέψεις της για το τρέχον έτος.

Πρόγραμμα 100 δισ. για την απασχόληση προωθεί η Κομισιόν

Περισσότερες λεπτομέρειες για το SURE, το πρόγραμμα στήριξης της απασχόλησης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο επίσης θα συζητηθεί στο Eurogroup της Τρίτης, έδωσε χτες η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Όπως είπε η Κ. Φον ντερ Λάιεν σε συνέντευξη Τύπου χτες, «θα κινητοποιήσουμε 100 δισ. ευρώ ώστε να διαφυλαχθούν θέσεις εργασίας και οι επιχειρήσεις να συνεχίσουν να λειτουργούν». Οι πόροι αυτοί θα προκύψουν από δανεισμό της Επιτροπής, βασιζόμενο σε 25 δισ. μέσω εγγυήσεων από τα κράτη-μέλη. Θα χορηγηθούν ως δάνεια με ευνοϊκούς όρους στα κράτη-μέλη, ώστε να χρηματοδοτήσουν προγράμματα βραχυπρόθεσμης εργασίας για μισθωτούς και αντίστοιχα και αυτοαπασχολούμενους για τη διάρκεια εξάρσης της κρίσης. Η πρωτοβουλία εδράζεται στο άρθρο 122 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε. Όπως αναφέρει το σχέδιο του σχετικού κανονισμού, η πανδημία «είναι ένα ξαφνικό και έκτακτο γεγονός που συνεπάγεται έναν τεράστιο και ανατρεπτικό αντίκτυπο στα οικονομικά συστήματα των κρατών-μελών, που καθιστά αναγκαίες συλλογικές αντιδράσεις σε πνεύμα αλληλεγγύης».

Η Κ. Φον ντερ Λάιεν είπε ότι έχει έλθει σε επαφή με πολλούς από τους ηγέτες των κρατών-μελών για το συγκεκριμένο πρόγραμμα και ήταν όλοι «ανοικτοί και θετικοί» επί της αρχής. Δήλωσε μάλιστα πεπεισμένη ότι οι υπουργοί Οικονομικών της Ευρωζώνης θα το υιοθετήσουν την προσεχή Τρίτη. Σημειώνεται πάντως ότι στο Βερολίνο υπάρχει αμφιθυμία, καθώς το υπουργείο Οικονομικών είναι πιο θετικά διακείμενο στην ιδέα από την καγκελαρία. Επιπλέον, η Επιτροπή προτείνει όλοι οι δι-

Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δήλωσε πεπεισμένη ότι οι υπουργοί Οικονομικών της Ευρωζώνης θα υιοθετήσουν το πρόγραμμα στήριξης της απασχόλησης την προσεχή Τρίτη στο Eurogroup.

αθέσιμοι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων να ανακατευθυνθούν για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Όπως σημειώνεται, για να εξασφαλιστεί ότι οι πόροι θα κατευθυνθούν εκεί που χρειάζονται περισσότερο, επιτρέπεται πλέον η ανακατανομή τους μεταξύ διαφορετικών ταμείων που χρησιμοποιούνται για την ευρωπαϊκήν περιφερειών. Επιπλέον, καταργείται η υποχρέωση εθνικής συγχρηματοδότησης, δίνοντας μία ακόμα δημοσιονομική ανάσα στα κράτη-μέλη. Αναφερόμενη μάλιστα στον νέο κοινοτικό προϋπολογισμό (2021-2027), που είναι ακόμα υπό διαπραγμάτευση, η πρόεδρος της Κομισιόν τόνισε ότι «θέλουμε να τον διαμορφώσουμε ώστε να είναι κρίσιμο μέρος του σχεδίου ανάκαμψης... το "σχέδιο Μάρσαλ"» της Ε.Ε. «Είναι το πιο ισχυρό εργαλείο που έχουμε, το εμπίστούνται όλα τα κράτη-μέλη», είπε, σημειώνοντας ότι πρέπει να επικεντρωθεί σε επενδύσεις που αντανακλούν τις στρατηγικές προτεραιότητες της Ένωσης.

Γ. ΠΑΛ.

Ο κορωνοϊός μάρανε και τις ολλανδικές τουλίπες

Αποκλειστικά στα είδη πρώτης ανάγκης επικεντρώνονται οι καταναλωτές, αφήνοντας ολόκληρους κλάδους στάσιμους, μεταξύ αυτών και τον τομέα παραγωγής λουλουδιών. Υπό φυσιολογικές συνθήκες, πολλοί σπεύδουν από το ξεκίνημα της άνοιξης να αγοράσουν άνθη ή φυτά για το σπίτι ή ως δώρα. Ωστόσο, η κρίση του κορωνοϊού έχει σχεδόν μπενίσει τη ζήτηση για λουλούδια και μάλιστα ενόψει Πάσχα, της σημαντικότερης περιόδου για τους παραγωγούς και τους ανθοπώλες, σύμφωνα με τη γερμανική εφημερίδα Deutsche Welle.

Η Ολλανδία ανήκει στους μεγαλύτερους παραγωγούς ανθών στον κόσμο και σημείο κατατεθέν της αποτελούν οι τουλίπες, που τέτοια περίοδο κάθε χρόνο στολίζουν τεράστιες εκτάσεις της χώρας. Τα διάσημα τουριστικά αξιοθέατα των πάρκων με τουλίπες στην Ολλανδία παραμένουν φέτος άδεια. Από τα σημεία πώλησης λουλουδιών, που βρίσκονται δίπλα στις καλλιέργειες, περνούν πλέον ελάχιστοι πελάτες παρά τις εκπληκτικές προσφορές, όπως 50 τουλίπες έναντι μόλις 5 ευρώ. Αντιθέτως, τα προηγούμενα χρόνια, τα πάρκα της Ολλανδίας προσείλκυαν αυτή την περίοδο 1,5 εκατομμύριο τουρίστες κατά μέσον όρο.

Η Ολλανδία εξάγει φυτά και λουλούδια αξίας περίπου 6 δισ. ευρώ ετησίως. Επιπλέον, οι καλλιεργτές πωλούν περίπου 12 δισ. λουλούδια στις αγορές έξω από το Αμστερνταμ. Ωστόσο, σύμφωνα με την Deutsche Welle, οι εξαγωγές έχουν ανακοπεί σχε-

Η Ολλανδία εξάγει φυτά και λουλούδια αξίας περίπου 6 δισ. ευρώ ετησίως. Επιπλέον, οι καλλιεργτές πωλούν περίπου 12 δισ. λουλούδια στις αγορές έξω από το Αμστερνταμ. Φέτος όμως οι εξαγωγές είναι μηδενικές.

Τα διάσημα τουριστικά αξιοθέατα των πάρκων με τουλίπες στην Ολλανδία παραμένουν φέτος άδεια.

δόν εξ ολοκλήρου εξαιτίας των αυστηρών μέτρων περιορισμού που έχουν επιβληθεί σε ολόκληρη την Ευρώπη. Το κλείσιμο των συνόρων και η ανακοπή της οι-

κονομικής δραστηριότητας οδηγούν τους παραγωγούς στο χείλος της χρεοκοπίας, δήλωσε ο Μισέλ βαν Σι, εκπρόσωπος της Royal Flora Holland. Πλέον, η αγορά έχει μείνει στάσιμη, διότι τα πάρτι γενεθλίων και τα μυστήρια είτε αναβάλλονται είτε λαμβάνουν χώρα σε κλειστό κύκλο. Επιπλέον, οι επισκέψεις σε νοσοκομεία, οίκους ευγηρίας και σε σπίτια απαγορεύονται. «Όταν δεν επισκέπτεσαι πια κανέναν, δεν αγοράζεις λουλούδια», σχολίασε στην Deutsche Welle ο Μισέλ βαν Σι.

Φθηνό πετρέλαιο από τις ΗΠΑ αγοράζουν μαζικά κινεζικοί όμιλοι

Βρίσκονται πλέον σε φάση ανάκαμψης και επωφελούνται από τον πόλεμο τιμών

Φανόταν πως ο πόλεμος τιμών ανάμεσα στη Σαουδική Αραβία και στη Ρωσία δεν θα απέβαινε προς όφελος κανενός εκ των δύο, αφού σε συνδυασμό με την αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας ανά τον κόσμο οδήγησε τον «μαύρο χρυσό» στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων 18 ετών.

Προκύπτει, όμως, πως θα ωφεληθούν και μάλιστα στο έπακρον οι κινεζικές επιχειρήσεις που, με τα γρήγορα ανακλαστικά τους, βρίσκουν την ευκαιρία να καλύψουν την ενεργειακές τους ανάγκες σε εξαιρετικά χαμηλές τιμές.

Την ώρα που ο ασιατικός οικονομικός γίγαντας βγαίνει από την αδράνεια που επέβαλε η πανδημία και η οικονομική δραστηριότητα ανακάμπτει, οι κινεζικές επιχειρήσεις σπεύδουν μαζικά να προμηθευθούν φθηνό πετρέλαιο από τις χειμαζόμενες αμερικανικές εταιρείες. Αγοράζουν μεγάλο όγκο «μαύρου χρυσού» αλλά και υδροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) από τις ΗΠΑ, σε μια στιγμή που η παγκόσμια αγορά ουσιαστικά έχει πλημμυρίσει από ένα πλεόνασμα προσφοράς τόσο από τον ΟΠΕΚ όσο και από τη Ρωσία.

Το όφελος είναι, όμως, διπλό για την Κίνα, καθώς πέρα από τις

χαμηλές τιμές, το Πεκίνο εμφανίζεται να συμμορφώνεται με τις προβλέψεις της προκαταρκτικής εμπορικής συμφωνίας με την Ουάσιγκτον, που προβλέπει αύξηση των εισαγωγών ενέργειας από τις ΗΠΑ.

«Μόνο οι Κινέζοι αγοράζουν και όλος ο άλλος κόσμος πουλάει», σχολίασε στο Reuters διαπραγματευτής συμβολαίων, που τόνισε πως το αποτέλεσμα είναι να προσφέρουν οι αμερικανικές ενεργειακές πολύ μεγάλες εκπτώσεις στην πελατεία τους από την Κίνα. Και βέβαια το φθηνό πετρέλαιο θα βοηθήσει την Κίνα να μειώσει το κόστος των εισαγωγών της ενώ την ίδια στιγμή οι αμερικανικές εταιρείες έχουν όλο και λιγότερα έσοδα.

Σύμφωνα με πηγές που μίλησαν στο Reuters, τα συμβόλαια παράδοσης αμερικανικού αργού Σεπτεμβρίου πουλήθηκαν στις κινεζικές επιχειρήσεις με έκπτωση από 7 έως 9 δολάρια στην τιμή του βαρελίου. Οι ίδιες πηγές ανέφεραν πως οι εταιρείες που πούλησαν με αυτήν την έκπτωση ήταν ενδεχομένως οι BP και Equinor, ενώ δεν έχουν υπάρξει έως τώρα πληροφορίες για το ποιες ήταν οι κινεζικές επιχειρήσεις που αγόρασαν. Στο μεταξύ, η αυξημένη ζήτηση

Οι τιμές του αργού δυτικού Τέξας παραμένουν καθηλωμένες σε επίπεδα γύρω στα 20,60 δολάρια το βαρέλι, ενώ η τιμή του Brent υποχώρησε στα 25,52 δολάρια το βαρέλι. Σύμφωνα δε με την Goldman Sachs, ακόμη κι αν υπάρξει στο προσεχές διάστημα συμφωνία για μείωση της παραγωγής, θα είναι πολύ αργά για να εξισορροπήσει την τεράστια μείωση της κατανάλωσης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Συμβόλαια παράδοσης αργού Σεπτεμβρίου πουλήθηκαν σε κινεζικές εταιρείες με έκπτωση από 7 έως 9 δολ. το βαρέλι.

για μεταφορά αμερικανικού αργού στην Κίνα έχει οδηγήσει σε αύξηση του ναύλου, με το κόστος της μεταφοράς να φτάνει έτσι στα 8 με 10 δολάρια το βαρέλι.

Παρέμβαση Τραμπ

Την ίδια ώρα, πάντως, σοβεί ο πόλεμος τιμών ανάμεσα στο Ριάντ και στην Μόσχα και η προσπάθεια μεσολάβησης του Αμε-

ρικανού προέδρου έχει ως τώρα αποδειχθεί ατελέσφορη. Ο Ντόναλντ Τραμπ έχει από την Τρίτη το βράδυ εκφράσει την πρόθεση να μεσολαβήσει ανάμεσα στους δύο πρώην συμμάχους και νυν αντιπάλους και τόνισε μάλιστα πως δεν θέλει να δει τον ενεργειακό κλάδο «να συνθλίβεται». Επικοινωνήσε, έτσι, τόσο με τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν όσο και με τον Σαουδάραβα πρίγκιπα Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν, σε μια προσπάθεια να επιτύχει μια ανακωχή ανάμεσα στις δύο πετρελαιοπαραγωγούς χώρες με τις μεγαλύτερες εξαγωγές «μαύρου χρυσού» στον κόσμο.

Όπως, όμως, αναφέρει το Bloomberg, η Σαουδική Αραβία δεν φαίνεται να υποκύπτει στις πιέσεις της Ουάσιγκτον. Αρχιστον μίνα αυξάνοντας την παρα-

γωγή της περαιτέρω κατά 12 εκατ. βαρέλια την ημέρα, καταγράφοντας, έτσι, τη μεγαλύτερη αύξηση στην ιστορία της. Το Ριάντ εμμένει έως τώρα στη θέση του ότι θα αλλάξει στάση και θα σταματήσει να πλημμυρίζει την αγορά με πετρέλαιο μόνο αν συμφωνήσουν να μειώσουν την παραγωγή τους όλες οι σημαντικές πετρελαιοπαραγωγείς χώρες, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ.

Η Ρωσία τηρεί μια πιο συναινετική στάση δηλώνοντας πρόθυμη να μνησθεί περαιτέρω την παραγωγή της. Δεν έχει, όμως, έως τώρα παρουσιάσει συγκεκριμένες προτάσεις ως κλάδο ελαίας στην ανταγωνιστική της και ντε φάκτο ηγέτιδα δύναμη του ΟΠΕΚ. Εξάλλου, καμία από τις δύο χώρες δεν δείχνει διάθεση να προσεγγίσει την άλλη. Έτσι οι τιμές του

αργού δυτικού Τέξας παραμένουν καθηλωμένες σε επίπεδα γύρω στα 20,60 δολάρια το βαρέλι, ενώ η τιμή του Brent υποχώρησε χθες στα 25,52 δολάρια το βαρέλι.

Σύμφωνα δε με την Goldman Sachs, ακόμη κι αν καταλήξουν κάποια στιγμή σε νέα συμφωνία για μείωση της παραγωγής, θα είναι πολύ αργά για να εξισορροπήσει την τεράστια μείωση της κατανάλωσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Σύμφωνα με τη μεγαλύτερη στον κόσμο ανεξάρτητη εταιρεία διαπραγμάτευσης πετρελαίου Vitol SA, η ζήτηση θα μειωθεί τον Απρίλιο κατά 30 εκατ. βαρέλια την ημέρα. Και στο μεταξύ, τα στρατηγικά αποθέματα πετρελαίου των ΗΠΑ έχουν αυτή την εβδομάδα σημειώσει τη μεγαλύτερη εβδομαδιαία αύξηση που έχει καταγραφεί από το 2017.

Η ΗΛΙΑΣ ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ και ΣΙΑ ΔΕΠΕ καλωσορίζει τον κ. Alper Ali Riza στην ομάδα της

Η ΗΛΙΑΣ ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ και ΣΙΑ ΔΕΠΕ, ανακοινώνει την έναρξη της συνεργασίας της με τον κ. Alper Riza QC. Ο κ. Riza είναι γνωστός στην Κύπρο σε πολλούς ως τακτικός αρθρογράφος στην εφημερίδα Cyprus Mail και ως εγνωσμένου κύρους νομικός με λαμπρή και μακρά σταδιοδρομία στο δικηγορικό επάγγελμα.

Έγινε μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου της Αγγλίας το 1973 και στα πρώτα στάδια της σταδιοδρομίας του ασχολήθηκε με το Δίκαιο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο βρισκόταν τότε στην αρχή της εξέλιξης του. Ακολούθως, σαν δικηγόρος ανέλαβε και χειρίστηκε μια σειρά από σημαντικές υποθέσεις, όπως:

- R v Secretary of State ex parte Bugdaycay [1987], House of Lords - σχετικά με την εύλογη πιθανότητα διώξης σε υποθέσεις προσφύγων,
- R v Secretary of State ex parte Ross-Clunis [1991], House of Lords - σχετικά με το νόμο περί Βρετανικής Ιθαγένειας,
- R v Collin Miller {2010} Court of Appeal, Criminal Division - σχετικά με ζητήματα εγκληματικής ροπής εφήβων,
- R (On the Application of Nicolaou) v Redbridge Magistrates Court Divisional Court [2012] - σχετικά με το νόημα του όρου "Take out of the UK" στο πλαίσιο του νόμου περί Απαγωγής Παιδιών 1984,
- Guzelyurtlu v Cyprus & Turkey (2018) European Court of Human Rights, Grand Chamber - σχετικά με την υποχρέωση των κρατών να συνεργάζονται για τη διερεύνηση δολοφονιών,
- Ledra Advertising and others v European Commission and European Central Bank [2016] Court of Justice of the EU, Grand Chamber - σχετικά με τη νομιμότητα του πλαισίου της οικονομικής διάσωσης της Κύπρου.

Το 1991, ο κ. Riza έγινε ο πρώτος Κύπριος υπήκοος που αναγορεύθηκε Queen's Counsel (Σύμβουλος της Βασίλισσας της Αγγλίας, τίτλος που απονέμεται σε εξέχοντες μάχιμους δικηγόρους στην Αγγλία) μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου το 1960. Το 1992 διορίστηκε δικαστής μερικής απασχόλησης με δικαιοδοσία εκδίκασης αστικών και ποινικών υποθέσεων.

Ο κ. Riza ο οποίος έχει έδρα τα Chambers Goldsmith στο Middle Temple του Λονδίνου, διατηρεί ισχυρούς δεσμούς με την Κύπρο και μιλάει άπταιστα και την ελληνική γλώσσα. Ως ομιλητής και συχνός σχολιαστής επί κοινωνικών και πολιτικών θεμάτων που επηρεάζουν και τη χώρα μας, χαιρεί της εκτίμησης των ακροατών και αναγνωστών του αλλά και πολλών συναδέλφων του. Για τις απόψεις του σχετικά με τα ζητήματα της οικονομικής διάσωσης της Κύπρου από την κρίση του 2013 (<https://www.youtube.com/watch?v=1tp7Lm8ND6k>)

Είναι για εμάς, την ΗΛΙΑΣ ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ και ΣΙΑ ΔΕΠΕ, μεγάλη χαρά και προνόμιο να έχουμε τον κ. Riza στην ομάδα του δικαστηριακού τμήματός μας και προσβλέπουμε σε μια μακροχρόνια συνεργασία μαζί του, έχοντας την πλήρη πεποίθηση ότι θα καταστεί αμοιβαία επωφελής για τους πελάτες μας αλλά και για την ίδια την Κύπρο.

Για περισσότερες πληροφορίες, επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας www.neo.law

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (Κ.Ο.Α.Π.)
CYPRUS AGRICULTURAL PAYMENTS ORGANISATION (C.A.P.O.)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗΜΕΤΡΩΝ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗΣΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ (ΠΣΣΑ) 2020

Ο Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ) ανακοινώνει την έναρξη υποβολής αιτήσεων για τα δύο πιο κάτω Μέτρα Προαιρετικής Συνδεδεμένης Στήριξης Αιγοπροβάτων 2020 με βάση τις πρόνοιες του άρθρου 52 του Καν. (ΕΕ) αριθ. 1307/2013:

Μέτρο 1: Συνδεδεμένη κατά κεφαλή στήριξη αιγοπροβάτων σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις με προσανατολισμό την παραγωγή γάλακτος. Οι επιλέξιμες μονάδες θα πρέπει να έχουν παραδώσει σε εγκατεστημένες γαλακτοβιομηχανίες ποσότητα γάλακτος μεγαλύτερη από δέκα τόνους (10300lt) κατά την περίοδο 01/01/2019 μέχρι 31/12/2019. Η πιστοποίηση της παράδοσης διενεργείται με την προσκόμιση των νόμιμων τιμολογίων από ή προς συγκεκριμένη γαλακτοβιομηχανία. Η προσκόμιση των σχετικών τιμολογίων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση της επιδότησης.

Μέτρο 2: Συνδεδεμένη κατά κεφαλή στήριξη αιγοπροβάτων σε κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις με προσανατολισμό την παραγωγή κρέατος.

Οι περίοδοι υποβολής εμπρόθεσμων αιτήσεων, καθώς και τυχόν εκπρόθεσμων αιτήσεων παρουσιάζονται στον πιο κάτω πίνακα.

Περίοδος υποβολής εμπρόθεσμης αίτησης ΠΣΣΑ

(ΕΜΠΡΟΘΕΣΜΕΣ - δύναται να επιδοτηθούν)30/03/2020 - 10/04/2020

Περίοδος υποβολής εκπρόθεσμης αίτησης ΠΣΣΑ

(ΕΚΠΡΟΘΕΣΜΕΣ - δύναται να επιδοτηθούν με ποινή 1%

για κάθε εργάσιμη ημέρα καθυστέρησης)11/04/2020 - 05/05/2020

Λόγω των εκτάκτων μέτρων για αντιμετώπιση και μείωση της εξάπλωσης της Πανδημίας Κορωνοϊού COVID-19, η υποβολή των αιτήσεων θα γίνεται, εκ πρώτης, μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας των Επαρχιακών Γραφείων του ΚΟΑΠ με τους δυνητικά δικαιούχους για υποβολή αίτησης, κατά την περίοδο υποβολής των αιτήσεων. Εν τούτοις, τυχόν δικαιούχοι που δεν θατύχουν επικοινωνίας από τα Επαρχιακά Γραφεία ΚΟΑΠ μέχρι τις 03/04/2020, καλούνται να επικοινωνήσουν οι ίδιοι με το οικείο Επαρχιακό Γραφείο κατά την περίοδο 06/04/2020 μέχρι 10/04/2020.

Τυχόν άλλα συνοδευτικά έντυπα (πχ. τιμολόγια), θα πρέπει να παραδοθούν στα Επαρχιακά Γραφεία μετά τη λήξη των εκτάκτων μέτρων ή όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν. Σχετικά, θα γίνει ενημέρωση προς τους αιτητές/δικαιούχους από τον Οργανισμό.

Ο ζωικός πληθυσμός για τον οποίο μπορεί να υποβληθεί αίτηση, είναι τα θηλυκά ζώα αναπαραγωγής επτά (7) μηνών και άνω που ήταν καταγεγραμμένα στην Κεντρική Βάση δεδομένων IRSC των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών της Δημοκρατίας κατά την 3η Μαρτίου 2020 (ημερομηνία κατοχής) και τα οποία κατέχουν ηλεκτρονική σήμανση και ατομικό κωδικό αναγνώρισης.

Τονίζεται ότι δικαίωμα συμμετοχής στα πιο πάνω Μέτρα για το έτος 2020, παρέχεται μόνο σε αιτητές που κατά την περίοδο υποβολής της αίτησης η εκμετάλλευση είναι στην κατοχή τους και σε αυτήν διενεργήθηκε απογραφή (αυτοέλεγχος), για το έτος 2020 και κοινοποίηση αποτελεσμάτων στις ΚΥ. Υπογραμμίζεται η απαίτηση όπως εκμεταλλεύσεις με 100 ή περισσότερα ζώα να έχουν διενεργήσει απογραφή με τη χρήση σαρωτή.

Το Εγχειρίδιο Εφαρμογής - Ενημέρωσης Αιτητών και άλλα σχετικά έντυπα θα βρίσκονται στην ιστοσελίδα του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών, στη διεύθυνση www.capo.gov.cy, με την έναρξη της υποβολής των αιτήσεων για τα προαναφερόμενα Μέτρα.

«Λες και ήταν διακοπές», διαμαρτύρεται ο καλλιεργητής στρειδιών Φρεντερικ Μπουσάρ.

Οι κάτοικοι των πόλεων πήγαν στα εξοχικά

Στη Γαλλία, στην Ιταλία, στην Ισπανία και σε πολλές άλλες χώρες της Ευρώπης παρατηρήθηκε το φαινόμενο οι πιο ευκατάστατοι πολίτες να εγκαταλείπουν τις πόλεις με προορισμό τα εξοχικά τους, ώστε να περάσουν εκεί τις εβδομάδες του περιορισμού των μετακινήσεων, σύμφωνα με ρεπορτάζ των New York Times. Η μετα-

δήμαρχος Νοζέ Φοσέ προσπάθησε να κλείσει τη μοναδική γέφυρα που συνδέει το νησάκι με την πειρωτική χώρα, αλλά οι Αρχές την ενημέρωσαν ότι αυτό θα ήταν παράνομο (η κυβέρνηση δεν έχει απαγορεύσει τη μετακίνηση στη δεύτερη κατοικία). «Ανεύθυνο και εγωιστικό» είχε σκεφθεί ο γιατρός Σίριλ Βαρτανιάν, ένας από τους έξι που υπάρχουν στο νησί Νουαρμουτιέ. Μέσα σε μία νύχτα ο πληθυσμός του νησιού διπλασιάστηκε στις 20.000 «Η συμπεριφορά τους ήταν απαράδεκτη. Είναι λες και βρίσκονται σε διακοπές», λέει ο Φρεντερικ Μπουσάρ, καλλιεργητής μυδιών. Σχεδόν δύο εβδομάδες μετά, καταγράφονται 70 ύποπτα κρούσματα του κορωνοϊού στο νησί.

Στην Ιταλία, χιλιάδες πολίτες έφυγαν από τις πόλεις του Βορρά προς άλλες περιοχές του Νότου ώστε να αποφύγουν τον κατ'οίκον περιορισμό. Σήμερα, πολλοί αξιωματούχοι αποδίδουν σε αυτή ακριβώς τη μετακίνηση την αύξηση του αριθμού των κρουσμάτων στη νότια Ιταλία. Στην Ισπανία, ο πρώην πρωθυπουργός Χοσέ Μαρία Αθάνρ προκάλεσε αντιδράσεις όταν εγκατέλειψε τη Μαδρίτη με προορισμό την εξοχική του βίλα στη Μαριμπέγια την ημέρα που ανακοινώθηκε η απαγόρευση μετακινήσεων.

«Δεν πληρώνω» από πολυεθνικές για τα ενοίκια καταστημάτων

Ασκούν πιέσεις στους ιδιοκτήτες ακινήτων για αναστολή των πληρωμών

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Φαινόμενα «Δεν πληρώνω» έχουν αρχίσει να κάνουν την εμφάνισή τους στην αγορά των εμπορικών καταστημάτων, καθώς μεγάλοι πολυεθνικοί όμιλοι, όπως ο Zara, έχουν αρχίσει να ασκούν πιέσεις σε ιδιοκτήτες καταστημάτων προκειμένου να εξασφαλίσουν τη μη καταβολή του ενοικίου τουλάχιστον του μηνός Απριλίου, με προοπτική και για τον μήνα Μάιο, εφόσον τα καταστήματα παραμείνουν κλειστά και τότε. Αυτό έχει συμβεί σε τουλάχιστον μία περίπτωση καταστήματος της αλυσίδας, όπου έχει ζητηθεί η μη καταβολή του ενοικίου του Απριλίου. Ωστόσο, έχει καταβληθεί το αντίστοιχο ενοίκιο του Μαρτίου, χωρίς κάποια έκπτωση, παρότι έχει θεσπιστεί έκπτωση ενοικίου 40% στα κλειστά καταστήματα, με αναδρομική ισχύ από τις αρχές του μήνα. Τις σχετικές πληροφορίες και για άλλες πολυεθνικές αλυσίδες επιβεβαιώνουν και μεγαλύτερες εταιρείες που εκμεταλλεύονται ακίνητα, αν και δεν φαίνεται να ισχύει το ίδιο επί του παρόντος και για τους ιδιοκτήτες των μεγάλων εμπορικών κέντρων. «Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι δεν είμαστε προετοιμασμένοι για τέτοιες κινήσεις από πελάτες μας και επίσης δεν σημαίνει ότι κι εμείς από την πλευρά μας θα συναινέσουμε σε κάτι τέτοιο», σημειώνει χαρακτηριστικά στέλεχος ενός εκ των ομίλων διαχειρίσις εμπορικών κέντρων. Σύμφωνα με επαγγελματίες του κλάδου των ακινήτων, μια δίμηνη αναστολή λειτουργίας των καταστημάτων δεν απειλεί την επιβίωση των μεγάλων εμπορικών αλυσίδων και, επομένως, εκτιμούν ότι η κίνηση της κυβέρνησης να θεσπίσει την έκπτωση του 40% του ενοικίου επαγγελματιών χώρων για τον Μάρτιο και τον Απρίλιο, σε συνδυασμό και με τα υπόλοιπα μέτρα, καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες τους. Αυτό δεν σημαίνει, βέβαια, ότι δεν θα υπάρξουν και

Σύμφωνα με επαγγελματίες του κλάδου των ακινήτων, η κίνηση της κυβέρνησης να θεσπίσει την έκπτωση του 40% του ενοικίου επαγγελματιών χώρων για τον Μάρτιο και τον Απρίλιο, σε συνδυασμό και με τα υπόλοιπα μέτρα, καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες των εμπόρων.

Στελέχη της αγοράς έχουν αρχίσει να εκφράζουν την ανησυχία τους για την εξάπλωση του φαινομένου.

αλυσίδες που θα επιχειρήσουν να εσωφεληθούν από τις συνθήκες προκειμένου να εξασφαλίσουν ακόμα ευνοϊκότερες ρυθμίσεις για τις ίδιες, ποντάροντας στον φόβο ορισμένων ιδιοκτητών ότι θα χάσουν έναν ισχυρό και φερέγγυο μισθωτή. Στο πλαίσιο αυτό, στελέχη

της αγοράς έχουν αρχίσει να εκφράζουν την ανησυχία τους, κατ'αρχάς για την εξάπλωση του φαινομένου αυτού. Όπως τονίζουν χαρακτηριστικά, «όταν βλέπεις τέτοια στάση από πολυεθνικές αλυσίδες που δεν αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, πώς θα πρέπει να συμπεριφερθούν μικρότερες εταιρείες ή ακόμα και μεμονωμένοι καταστηματάρχες που λειτουργούν ένα-δύο σημεία πώλησης σε δευτερεύουσες εμπορικές «πιάτσες»». Σημειώτεον ότι ανάλογα περιστατικά έχουν σημειωθεί και εκτός Ελλάδας. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις ήταν οι όμιλοι ένδυσης κι υπόδησης Adidas και H&M, που έσπευσαν να αιτη-

θούν αναστολές πληρωμής ενοικίων σε καταστήματα στη Γερμανία, με αποτέλεσμα ανώτατα στελέχη τους να υποχρεωθούν σε διευκρινιστικές δηλώσεις τις προηγούμενες ημέρες, προκειμένου να διασκεδάσουν τις εντυπώσεις που δημιουργήθηκαν και την κατακραυγή πολιτών, που απειλούσαν ακόμα και με εμπάργκο των προϊόντων τους. Υπενθυμίζεται ότι μόνο στην Αττική, η Adidas λειτουργεί 15 καταστήματα, εκ των οποίων τέσσερα εντός των εμπορικών κέντρων The Mall Athens, Golden Hall, Athens Metro Mall και του εκπαιδευτικού χωριού MacArthur Glen.

Αντίστοιχα, η H&M λειτουργεί 19 καταστήματα, δύο εκ των οποίων στα εμπορικά κέντρα The Mall Athens και Athens Metro Mall κι ενός ακόμα στο εμπορικό πάρκο Smart Park. Επιπλέον, υπάρχει έκδηλη ανησυχία για επιστροφή του φαινομένου των αιτημάτων αναπροσαρμογής ενοικίων προς τα κάτω μόλις επιτραπεί η επαναλειτουργία των καταστημάτων, παγιώνοντας κατά κάποιον τρόπο τη μείωση του 40% που έχει κορηγνηθεί εκτάκτως μέχρι και το τέλος Απριλίου. Στο ξεκίνημα της οικονομικής κρίσης το 2010 και μέχρι τουλάχιστον το 2014, στην αγορά λιανικού εμπορίου πραγματοποιήθηκαν σημαντικές μειώσεις ενοικίων προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο μειωμένος τζίρος των καταστηματάρχων και να αποφευχθούν όσο το δυνατόν περισσότερα λουκέτα. Στο πλαίσιο αυτό, οι τιμές των ενοικίων κατέγραφε μείωση της τάξεως του 40% στις πλέον δημοφιλείς «πιάτσες», ενώ σε λιγότερο εμπορικά σημεία η μείωση των ενοικίων μέχρι και το 2014, όταν και σταθεροποιήθηκε τελικά η αγορά, είχε αγγίζει το 70%. Ωστόσο, την τελευταία πενταετία τα ενοίκια των καταστημάτων είχαν ξεκινήσει να σταθερά ανοδική πορεία, η οποία συνεχίστηκε και το 2019, κυρίως χάρις στην υψηλή ζήτηση και την περιορισμένη προσφορά.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Προτάσεις μέτρων για ενοίκια

Ένας ουσιαστικός περιορισμός που αντιμετωπίζουμε είναι το πως δεν μπορούμε να εφαρμόσουμε μέτρα και πολιτικές που επεμβαίνουν στις συμβατικές σχέσεις μεταξύ ιδιοκτητών και ενοικιαστών. Συνεπώς μέτρα όπως ρύθμιση μείωσης ενοικίων κλπ ενδεχομένως να κριθούν παράνομα. Έχοντας τα πιο πάνω κατά νουν, τα οποία μέτρα θα πρέπει να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά έτσι ώστε οι συμβαλλόμενοι (ιδιοκτήτες και ενοικιαστές) να βρουν συμβιβαστικές λύσεις που θα τους οδηγήσουν διά μέσου της έκρυθμης κατάστασης όσο το δυνατόν πιο αλώβητους για να αποφευχθεί όσο γίνεται η να περιοριστεί ο αρνητικός οικονομικός επηρεασμός και η βαθιά ύφεση.

Πρέπει επίσης να έχουμε πάντα υπόψη μας πως σε όλο αυτό, ο ιδιοκτήτης δεν είναι αρμόδιος ο κακός της υπόθεσης και ο ενοικιαστής το θύμα. Στις πλείστες των περιπτώσεων μάλλον το αντίθετο συμβαίνει, αφού ενοικιαστές δεν πληρώνουν τα ενοίκια τους προφασίζόμενοι διάφορα, ή/και ταμπουράνονται πίσω από την προστασία του Νόμου του Ενοικιοστασίου πολλές φορές για να εκμεταλλεύονται καταστάσεις προς όφελος της στέψης τους και εναντίον αυτής του ιδιοκτήτη, ωσάν ο ιδιοκτήτης να τιμωρείται με τη λογική πως «αυτός έχει πολλά, τι θα τον βλάψει αν δεν τον πληρώσω όσα του χρωστώ αφού δεν μπορεί να μου κάνει τίποτε άμεσα...».

Ενόψει των πιο πάνω και της γενικότερης κατάστασης, μια εισή-

γηση είναι η επέκταση του μέτρου της αναστολής των εξώσεων έτσι ώστε για περίοδο 3-4 μηνών ένας ιδιοκτήτης να μην μπορεί να αρχίσει διαδικασίες εξώσης ενοικιαστών αν λόγος της εκκίνησης μιας τέτοιας διαδικασίας είναι η μη πληρωμή ενοικίου συνεπεία του αρνητικού οικονομικού επηρεασμού του ενοικιαστή από τον COVID-19. Το τι θα απαιτείται σε τέτοια περίπτωση είναι μια τυπική ειδοποίηση, πλην υπεύθυνη δήλωση από τον ενοικιαστή προς τον ιδιοκτήτη με ένα email ή φαξ ή διπλοοπιστημένη επιστολή. Οι υπόλοιπες ρήτρες του συμβολαίου θα εξακολουθήσουν να ισχύουν κανονικά, οπότε και το ενοίκιο θα τρέχει.

Τόσο ο ιδιοκτήτης όσο και ο ενοικιαστής θα έχουν το δικαίωμα με παρόμοια επιστολή όπως την πιο πάνω να αιτούνται από το άλλο μέρος, αναδιάρθρωση του τρόπου πληρωμής του ενοικίου για την περίοδο Μαρτίου – Ιουνίου 2020 (περίληψανονομένων). Η αναδιάρθρωση θα διαλαμβάνει συμφωνημένο ποσοστό έκπτωσης κατά την περίοδο αυτή, τρόπο μελλοντικής της αποπληρωμής (π.χ. αναλογικά σε κάθε επόμενο μήνα μέχρι εξόφλησης κλπ) και ρητή διατύπωση από τον ιδιοκτήτη προς τον ενοικιαστή πως η αναπροσαρμογή ενοικίου κατά την περίοδο αυτή αποτελεί μια εφάπαξ έκπτωση και όχι μείωση του ενοικίου. Με την ρητή αυτή διατύπωση του ιδιοκτήτη, ο ενοικιαστής θα είναι υποχρεωμένος νομικά να την αποδεχτεί σαν τέτοια.

Τα όποια μέτρα θα πρέπει να λειτουργήσουν ενθαρρυντικά έτσι ώστε οι συμβαλλόμενοι (ιδιοκτήτες και ενοικιαστές) να βρουν συμβιβαστικές λύσεις.

Η διαφοροποίηση της εφάπαξ έκπτωσης με την μείωση είναι σημαντική επειδή η μείωση μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μελλοντικό στάδιο σαν όπλο από τον ενοικιαστή εναντίον του ιδιοκτήτη εντός διαδικασιών στο Δικαστήριο Ελέγχου Ενοικιάσεων αν το υποστατικό είναι ενοικιοστασιακό και να γίνει επανακαθορισμός του ενοικίου από πιο χαμηλό επίπεδο.

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πως κύριο ρόλο στο πιο πάνω παίζει ο ιδιοκτήτης. Αυτός κρίνει καλύτερα αν ο ενοικιαστής του είναι κάποιος ο οποίος αξίζει βοήθεια και αν δεν θέλει να τον χάσει, έχοντας υπόψη του την μέχρι τώρα σχέση τους.

Σαν μια ισοζυγισμένη αντιμετώπιση του πιο πάνω μέτρου μεταξύ

του ενοικιαστή και του ιδιοκτήτη προτείνεται όπως:

- Η έκπτωση που προσφέρεται από τον ιδιοκτήτη να μην είναι απαιτητή μελλοντικά αν ο ενοικιαστής αποδείξει πως έχει απώλεια πέραν του 50% των εισοδημάτων του.
- Ο ιδιοκτήτης θα έχει φοροαπαλλαγή ανάλογη με το ύψος έκπτωσης που παραχωρεί νοουμένου ότι αυτή η έκπτωση δεν απαιτείται από τον ενοικιαστή σε βάθος χρόνου.

Στη βάση της λογικής του πιο πάνω μέτρου, θα μπορούσε να γίνει ανάλογη ρύθμιση και στις περιπτώσεις των ενοικιαστών που υπόκεινται σε πληρωμή franchise fees.

Ένα άλλο μέτρο είναι το κράτος να δημιουργήσει ένα είδος κρατικής εγγύησης ενοικίων στην ακόλουθη βάση:

- Το μέτρο θα έχει ισχύ μέχρι 4 μήνες.
- Θα παρέχεται κάλυψη μέχρι 20% του ενοικίου για νοικοκυριά με συνδυασμένο συνολικό ετήσιο εισόδημα που θα καθοριστεί εκ των προτέρων.
- Θα παρέχεται κάλυψη μέχρι 40% του ενοικίου για επιχειρήσεις με ετήσιο τζίρο που θα καθοριστεί. Μπορεί το μέτρο να είναι κλιμακωτό τόσο σε επίπεδο κάλυψης όσο και σε επίπεδο τζίρων και ο τζίρος θα είναι ο τελευταίος που δηλώθηκε για σκοπούς φορολογίας.
- Ο ιδιοκτήτης σε κάθε περίπτωση θα είναι φυσικό πρόσωπο με ετήσιο εισόδημα που κατ'ελάχιστον 20% του εισοδήματος αυτού προέρχεται από ενοίκια.
- Η εγγύηση ενεργοποιείται και εκτελείται ένα μήνα μετά από τη στιγμή που το ενοίκιο είναι πληρωτέο.
- Ο φορέας καταβολής της εγγύησης προς τον ιδιοκτήτη είναι ένας οργανισμός όπως ο ΚΟΑΓ.
- Το υπόλοιπο του ενοικίου αποτελεί ρίσκο του ιδιοκτήτη.
- Θα μπορούσε μέρος των κρατικών εγγυήσεων προς τις τράπεζες – αν τελικά περάσει το μέτρο – να αφορά σε εγγύηση δανείων σχεδόν μηδενικού επιτοκίου που:
- οι ενοικιαστές θα λαμβάνουν για αποπληρωμή ενοικίων.
- οι ιδιοκτήτες θα λαμβάνουν αν πρέπει να συμπληρώσουν τρέχουσες τους ανάγκες από διαφυγόντα ενοίκια.

Σημειώνω πως το πιο πάνω μέτρο προωθείται από πολλές χώρες στην Ευρώπη, το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ και αλλού.

Όλα τα πιο πάνω μέτρα δεν θα ισχύουν για συμβάσεις μισθώσεων που συνάπτονται μετά την 01/04/2020, καθώς τα δεδομένα είναι ενόπιοι των συμβαλλόμενων μερών και οφείλουν να τα λαμβάνουν υπόψη κατά την οποία διαπραγμάτευση πριν τη σύναψη σύμβασης.

Όλα τα πιο πάνω μέτρα δεν θα μπορούν να εφαρμοστούν στις περιπτώσεις όπου ενοικιαστές είναι στρατηγικά κακοπληρωτές, εκτός αν εντός μιας τακτής χρονικής προθεσμίας και πριν την εφαρμογή μέτρων αρωγής, τακτοποιήσουν τις οφειλές τους προς τον ιδιοκτήτη.

Σε κάθε περίπτωση είναι αναγκαία η νομοθεσία προς τους ιδιοκτήτες να επιδείξουν σύνεση και λογική αντιμετώπιση έναντι των προβλημάτων των ενοικιαστών, αλλά και η προτροπή προς τους ενοικιαστές πως δεν πρέπει με κανένα τρόπο να παρεκκλίνουν από τις συμβατικές τους υποχρεώσεις με μονομερή μέτρα – όπως η άρνηση πληρωμής ενοικίου επειδή έτσι έκριναν. Σε αυτό, καταλυτικό ρόλο μπορούν να παίξουν οικείοι σύνδεσμοι, πολιτικά κόμματα και το επίσημο κράτος.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζωή

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2020

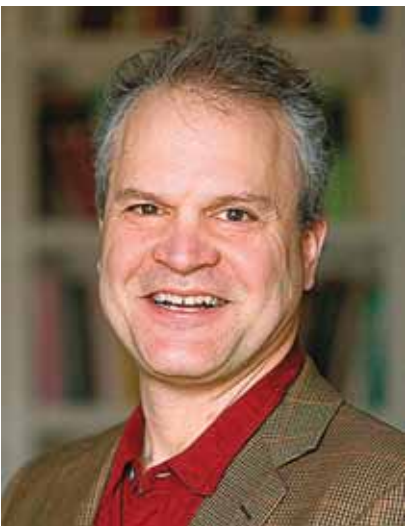
Ο νέος ιός της συνωμοσίας

Ο Αμερικανός καθηγητής και συγγραφέας Ράσελ Μιούρχεντ μιλάει στην «Κ» για τη μετάλλαξη των κατασκευασμένων θεωριών

Συνέντευξη στον ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

«Όταν η συνωμοσιολογία τα βάζει με έναν ιό, κερδίζει ο ιός», μας λέει από την άλλη άκρη του Ατλαντικού για την επιδημία του κορωνοϊού και την αντίδραση της κυβέρνησης Τραμπ ο καθηγητής Δημοκρατίας και Πολιτικής του Πανεπιστημίου Ντάρτμουθ, Ράσελ Μιούρχεντ. «Αλλά αυτό δεν είναι διόλου παρήγορο, διότι η συνήθεια της κυβέρνησης να φωνάζει “Συνωμοσία!” κάθε φορά που αντιμετωπίζει μια πτυχή της πραγματικότητας άφησε τη χώρα μας τελείως απροετοίμαστη να αντιμετωπίσει αυτή την καταστροφή», προσθέτει.

Οι θεωρίες συνωμοσίας έχουν την τιμητική τους κάθε φορά που η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει ένα μι-

Ο Ράσελ Μιούρχεντ.

κρό ή ένα μεγάλο πρόβλημα, όπως συμβαίνει αυτές τις μέρες με την πανδημία του κορωνοϊού. Στην αρχή της εξάπλωσης, η θεωρία ότι ο ιός δημιουργήθηκε σε ένα μυστικό εργαστήριο της πόλης Γουκάν της Κίνας ως όπλο ενός φανταστικού βιοχημικού πολέμου ριζώσε σε αρκετά μυαλά χωρίς να υπάρχει η παραμικρή σχετική απόδειξη ή ένδειξη. Αρκετοί, ωστόσο, έσπευσαν να ονοματίσουν τον κορωνοϊό «κι-νεζικό ιό» και να δώσουν επίσημη υπόσταση σε θεωρίες συνωμοσίας, όπως ο Ρεπουμπλικανός γερουσιαστής Τομ Κότον από το Αρканσο, την ώρα που παραδέχονταν ότι δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν τέτοιους ισχυρισμούς. «Δεν έχουμε στοιχεία ότι αυτή η ασθένεια ξεκίνησε από εκεί», έλεγε ο γερουσιαστής τον Φεβρουάριο, «αλλά επειδή η Κίνα ήταν δι-πρόσωπη και ανειλικρινής από την αρχή πρέπει να διατυπώσουμε την ερώτηση για να δούμε τι λένε τα στοιχεία και η Κίνα αυτή τη στιγμή δεν δίνει καμιά απάντηση σε αυτή την ερώτηση».

Ακούγεται μπλεφάρ και μάλλον είναι. Φαίνεται, όμως, ότι μεταλλάξεις δεν συμβαίνουν μόνο στους ιούς αλλά και στις θεωρίες συνωμοσίας που επανέρχονται πιο παράλογες και πιο επικίνδυνες από

«Μάλλον θα πρέπει να αποκτήσουμε ανοσία στις νέες θεωρίες συνωμοσίας, όπως και στον νέο ιό», λέει στην «Κ» ο καθηγητής Μιούρχεντ.

tis... κλασικές. Αυτό υποστηρίζουν ο Ράσελ Μιούρχεντ και η Νάνσι Ρόζελμπλουμ, καθηγήτρια Πολιτικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Μπράουν, στο βιβλίο τους «A lot of people are saying» («Το λένε πολλοί») των εκδόσεων του Πανεπιστημίου Πρίνστον που κυκλοφόρησε στα αγγλικά πριν από μερικές ημέρες. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι στην εποχή του Ντόναλντ Τραμπ οι θεωρίες συνωμοσίας απέκτησαν μια νέα, πιο απλή δομή, και διασπείρονται εύκολα μέσα από τα σόσιαλ μίντια.

Φράσεις όπως «το λένε πολλοί», «δεν λέω ότι είναι αλήθεια, αλλά θα μπορούσε να είναι», είναι ενδείξεις της νέας ρητορικής που χρησιμοποιείται ευρέως στην Αμερική και δεν βασίζεται σε στοιχεία, αλλά στην «εγκυρότητα» της επανάληψης. Αν το λένε (ή το κοινοποιούν θα προσθέταμε) πολλοί μάλλον ισχύει. Μέχρι στιγμής, πάντως, δεν φαίνεται να λειτουργεί η ανοσία της αγέλης. Μάλλον το αντίθετο.

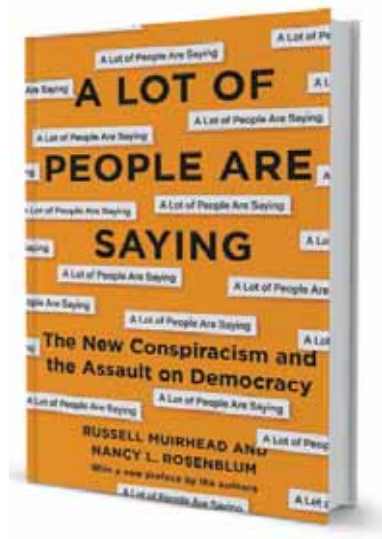
«Η παραδοσιακή θεωρία συνωμοσίας δημιουργείται εξαιτίας ενός γεγονότος. Κάτι συμβαίνει στον κόσμο που είναι δύσκολο να κατανοηθεί. Η νέα θεωρία συνωμοσίας δεν χρειάζεται γεγονότα. Ξεκινάει με μια κατασκευή γεγονότων ή με κάτι τελείως φανταστικό. Η κλασι-

“

Η συνήθεια της κυβέρνησης να φωνάζει «Συνωμοσία!» άφησε τη χώρα μας τελείως απροετοίμαστη να αντιμετωπίσει αυτή την καταστροφή.

“

Η εωρία συνωμοσίας δεν χρειάζεται γεγονότα. Ξεκινάει με μια κατασκευή γεγονότων ή με κάτι τελείως φανταστικό.

Το βιβλίο των Ράσελ Μιούρχεντ και Νάνσι Ρόζελμπλουμ «A lot of people are saying» («Το λένε πολλοί») κυκλοφόρησε στα αγγλικά πριν από μερικές ημέρες.

κή θεωρία χρειάζεται στοιχεία, ίσως όχι ακριβή, για να γίνει πιστευτή και καταλήγει σε μια εξήγηση. Στη νέα εποχή τα στοιχεία δεν είναι απαραίτητα, μόνο η αφήγηση, οι ιστορίες», μας λέει ο καθηγητής Μιούρχεντ.

Η 11η Σεπτεμβρίου

Η αμερικανική εισβολή στο Ιράκ και η τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου ήταν δύο μεγάλα

γεγονότα που «εξηγήθηκαν» από αρκετούς με θεωρίες συνωμοσίας. Δεν ήταν λίγοι όσοι συνέδεσαν την επίθεση στο Ιράκ με σχέσεις του τότε αντιπροέδρου Ντικ Τσένι με πετρελαϊκές εταιρείες. «Αυτό είναι μια κλασική θεωρία συνωμοσίας, ίσως όχι πολύ πειστική αλλά παραμένει μια θεωρία», σημειώνει ο κ. Μιούρχεντ, «αλλά ως τη συγκρίνουμε με το “Pizzagate” εναντίον της Χίλαρι Κλίντον που ήταν καθαρά μια φανταστική ιστορία». Το «Pizzagate» ήταν μια θεωρία συνωμοσίας που έγινε viral στις προεδρικές εκλογές του 2016 και ήθελε την Κλίντον να συνδέεται με ένα κύκλωμα εμπορίας ανθρώπων μέσω καταστημάτων... πίτσας.

Γιατί όμως την πατάει το κοινό ακόμα και στην εποχή μας; «Οι νέες θεωρίες συνωμοσίας δημιουργούν έναν πολιτικό κόσμο στον οποίο οι ψηφοφόροι και τα κόμματα αναγνωρίζονται από κάτι που φαίνεται απόλυτα σωστό και αγαθό και δικαιολογούν την πολιτική πίστη. Αν είχες κάποια αμφιβολία πολιτικά για την Κλίντον, το “Pizzagate” θα έπαιρνε αυτή την αμφιβολία και θα σου έλεγε ότι η Κλίντον δεν έχει μόνο ελαττώματα αλλά είναι και κακός άνθρωπος. Έτσι κάποιος θα ήταν ακόμα πιο σίγουρος ότι η στήριξη στον Τραμπ

είναι δικαιολογημένη και θα έσβηνε τις τελευταίες αμφιβολίες του. Αλλά οι πραγματικές δημοκρατίες είναι γεμάτες από αμφιβολίες, η πολιτική είναι περίπλοκη γιατί έτσι είναι οι άνθρωποι. Οι νέες θεωρίες προσπαθούν να εξαφανίσουν αυτές τις περιπλοκότητες και αναδεικνύουν απόλυτες βεβαιότητες», μας λέει ο καθηγητής.

Όπως συμβαίνει όμως και με τους ιούς, αυτές οι μεταλλάξεις δεν συμβαίνουν από τη μια μέρα στην άλλη. Ο κ. Μιούρχεντ τοποθετεί τα ίχνη αυτών των αλλαγών στο 2010 με την ωρίμανση και διάδοση μέσω επικοινωνίας, όπως το Facebook και το Twitter. Οι νέες τεχνολογίες έδωσαν τη δύναμη στον καθένα να διασπείρει στιδίο-ποτε θέλει στον κόσμο, ελεύθερα και δωρεάν. Μία από τις πιο δημοφιλείς θεωρίες συνωμοσίας που κυκλοφορούσε ευρέως πριν από την έλευση του Τραμπ ήταν εκείνη που αμφισβητούσε την αμερικανική ιθαγένεια του Μπαράκ Ομπάμα. «Αυτό που κάνει ο πρόεδρος Τραμπ είναι να ενισχύει αυτές τις θεωρίες, να τις κάνει πιο εμφανείς και πιο δυνατές. Εχει δημιουργήσει ένα νέο στυλ και δεν είμαι σίγουρος αν αυτός ο τρόπος άσκησης πολιτικής στις ΗΠΑ θα φύγει όταν φύγει και εκείνος».

Με έγκυρη πληροφόρηση να προστατέψουμε την κοινή γνώμη

Υπάρχουν φωνές που λένε ότι σε μια βρώμικη μάχη πρέπει να παλέψεις τη φωτιά με φωτιά. Στο βιβλίο τους, όμως, οι δύο συγγραφείς υποστηρίζουν ότι «πρέπει να σβήσεις τη φωτιά με νερό» και θεωρούν ότι το φάρμακο για το νέο ιό των συνωμοσιών είναι τα πραγματικά στοιχεία, τα επιχειρήματα και η επανάκτηση της εμπιστοσύνης στους δημοκρατικούς θεσμούς. Ποιοι, όμως, θα τα ακούσουν αυτά; «Υπάρχουν δύο τύποι κοινού.

Τα ΜΜΕ πρέπει να απευθυνθούν σε όσους δεν πιστεύουν αυτές τις θεωρίες αλλά είναι μπλε-δεμένοι, σε όσους ψάχνουν αληθινά στοιχεία αλλά δεν τα βρίσκουν.

Πρώτα είναι οι πραγματικοί πιστοί, όσοι δεν πρόκειται να αλλάξουν την άποψή τους και πιστεύουν ότι πραγματικά ο Ομπάμα δεν γεννήθηκε στην Αμερική. Εμάς μας ενδιαφέρουν περισσότερο όσοι δεν πιστεύουν πραγματικά αυτές τις θεωρίες αλλά είναι μπλε-δεμένοι από τη συνεχιζόμενη θύελλα συνωμοσιολογικών καταγγελιών. Αυτοί είναι όσοι ψάχνουν αληθινά στοιχεία αλλά δεν τα βρίσκουν και σε αυτούς πρέπει να απευθυνθούν τα σοβαρά ΜΜΕ. Πιστεύουμε ότι

η έγκυρη πληροφόρηση μπορεί πραγματικά να πείσει το μεγάλο κοινό και η μάχη είναι να προστατέψουμε την κοινή γνώμη από τη σύγχυση, την κόπωση και τον αποπροσανατολισμό».

Ολοκληρωτισμός

Οι συγγραφείς εκτιμούν πως όταν οι παράλογες θεωρίες γίνονται πολιτική, αυτό προκαλεί ένα νέο είδος ολοκληρωτισμού που είναι πολιτικά στείο. «Ακόμα και τα κομμουνιστικά καθεστώτα στη-

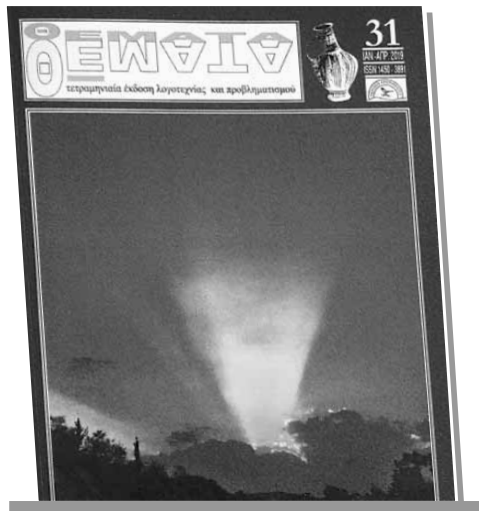
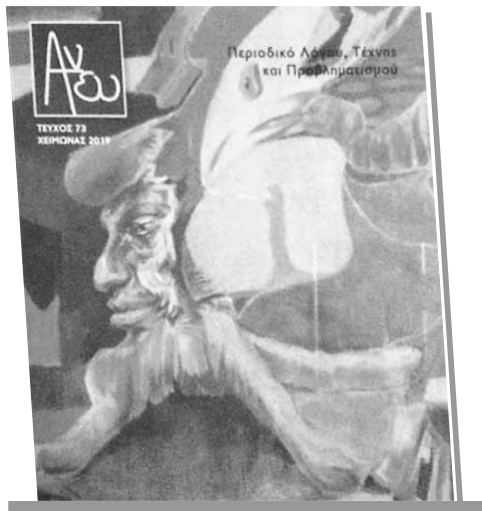
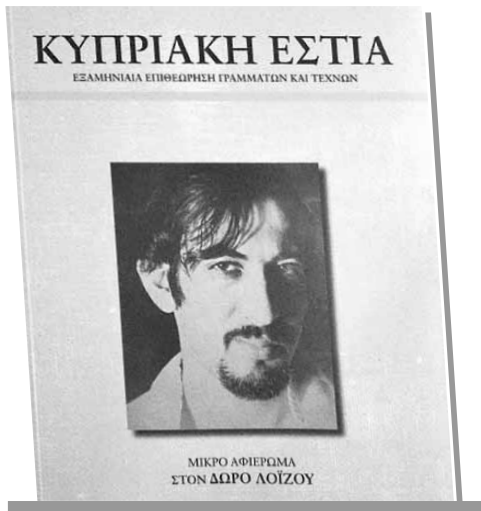
ρίζονταν στην ιδέα ενός δικαίου κόσμου όπως τον περιέγραφε η φιλοσοφία του μαρξισμού. Ο νέος ολοκληρωτισμός δεν έχει ιδανικά ή κάποια ιδέα δικαιοσύνης, δεν υπάρχει καμιά ελπίδα βελτίωσης της ζωής», μας λέει ο Ράσελ Μιούρχεντ, εκφράζοντας την ανησυχία του για την αποδυνάμωση της δημοκρατίας στην Αμερική. «Δεν νομίζω ότι η αμερικανική δημοκρατία κινδυνεύει βραχυπρόθεσμα, αλλά σταδιακά αποδυναμώνεται και γίνεται πιο εύθραυστη.

Τι θα γίνει σε 15 χρόνια; Νομίζω αυτό είναι το ερώτημα που πρέπει να θέσουμε».

Το βέβαιο είναι, μας λέει, ότι ακόμα δεν έχουμε δει την κορύφωση αυτού του φαινομένου. Θεωρεί ότι οι πολιτικοί θα χρησιμοποιήσουν αυτό το νέο εργαλείο για να προωθούν την ατζέντα τους και να αποκορύφουν τα δυσάρεστα, για τους ίδιους, γεγονότα. «Μάλλον θα πρέπει να αποκτήσουμε ανοσία στις νέες θεωρίες συνωμοσίας, όπως και στον νέο ιό».

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΠΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΕΞΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Επιμέλεια:

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Αυτή την εβδομάδα η «Κ» σας παρουσιάζει επτά περιοδικές εκδόσεις, οι οποίες θεραπεύουν τις ιστορικές σπουδές, τη λογοτεχνία σε όλες τις μορφές, τα εικαστικά και τις άλλες παραστατικές τέχνες. Το καθένα από αυτά έχει τον δικό του χαρακτήρα και αφήνει σε κάθε τεύχος συγκεκριμένο αποτύπωμα.

• • • • •

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΣΤΙΑ

Η «Κυπριακή Εστία» είναι εξαμηνιαία περιοδική έκδοση και φιλοδοξεί να συμβάλει στην ιστορία των κυπριακών γραμμάτων με τη δημοσίευση ποικίλων λογοτεχνικών και φιλολογικών κειμένων, αναδεικνύοντας θέματα και πρόσωπα τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος. Στο τεύχος 3 της «Κυπριακής Εστίας» γίνεται μικρό αφιέρωμα στον Δώρο Λοΐζου, με 11 ενδιαφέρουσες και πρωτότυπες εργασίες. Επίσης, δημοσιεύονται ποίηση, πεζογραφία (Χρήστος Μαυρίης, Ανδρέας Πάμπουκκας, Αντώνης Πιλάς, Σταυρούλα Μπίου κ.ά.) και μελέτες για τον Οδυσσέα Ελύτη, τον χαρακτήρα Χαμπή, κ.ά. καθώς και βιβλιοκρισίες. Για συνδρομές στα τηλέφωνα 22456140, 22485510 ή στο epiphanioue@cytanet.com.cy

• • • • •

ANEY

Το «Άνευ» είναι περιοδικό Λόγου, Τέχνης και Προβληματισμού και κυκλοφορεί κάθε τρεις μήνες από το 2001. Στόχος του περιοδικού είναι να προω-

θήσει τα Γράμματα και τις Τέχνες και να καλλιεργήσει την πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία των νέων ανθρώπων. Στο τελευταίο τεύχος (τχ. 73) δημοσιεύονται ποιήματα, μεταξύ άλλων, των Ανδρέα Αντωνίου, Καίτης Χρίστη, Άννας Τενέζη, θεατρικά σημειώματα της Ελένης Φιακά και Έλνς Σκαρλάτου, Μαρίας Ιάσωνος και Νικολέτας Τζιαούρη. Βιβλιοπαρουσίαση του Λογγίνου Παναγή και άλλα πολλά ενδιαφέροντα. Για συνδρομές στα τηλέφωνα 22336752, 99028603 ή στο anefdina@cytanet.com.cy

• • • • •

ΘΕΜΑΤΑ

Τα «Θέματα» είναι τετραμηνιαία έκδοση λογοτεχνίας και προβληματισμού, που εκδίδεται στη Λεμεσό. Φιλοξενεί λογοτεχνικά κείμενα ποικίλου ενδιαφέροντος και μικρά αφιερώματα. Το τελευταίο τεύχος (τχ. 31) ήταν αφιερωμένο στους Κύπριους Σατιρικούς Ποιητές, με ενδιαφέρουσες μελέτες. Στο τεύχος δημοσιεύονται και ποιήματα των Αλεξάνδρας Γαλανού, Παναγιώτη Ζένιου, Άγι Χαράλαμπιδη και άλλων. Στο επόμενο τεύχος έχει προγραμματιστεί αφιέρωμα στον σπουδαίο Κύπριο ποιητή Κυριάκο Χαραλαμπιδή. Για συνδρομές στο τηλέφωνο 99437209 και στο tass_arist@yahoo.gr

• • • • •

ΔΙΟΡΑΜΑ

Το διμηνιαίο περιοδικό «Διόραμα» δημοσιεύει κείμενα για το θέατρο, τη λογοτεχνία, τη μουσική και την αρχιτεκτονική, συνεισφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο στα πολιτιστικά πράγματα

της Κύπρου. Το συντακτικό επιτροπή του περιοδικού απαρτίζουν λογοτέχνες, μελετητές διαφόρων κλάδων και γενικά άνθρωποι που αγαπούν τον πολιτισμό. Στο τελευταίο τεύχος δημοσιεύονται μεταξύ άλλων κείμενα του ζωγράφου Χρίστου Χρίστου, του Νίκου Παναγιώτου, της Χρυσόθεμης Χατζηπαναγή, ένα ενδιαφέρον αφιέρωμα για τις διώξεις συγγραφέων και βιβλίων με την κατηγορία του αθεϊσμού και της βλασφημίας, από τον Ανδρέα Καπανδρέου. Για συνδρομές στο τηλέφωνο 99 653588 και στο eteandros@hotmail.com

• • • • •

ΑΚΤΗ

Το τριμηνιαίο περιοδικό λογοτεχνίας και κριτικής «Ακτή» κυκλοφορεί στην Κύπρο και την Ελλάδα από το 1989. Δημοσιεύονται κριτικά κείμενα, ποιήματα, πεζά, κείμενα θρησκευτικού χαρακτήρα και βιβλιοκριτικές. Μαζί με το περιοδικό κυκλοφορεί και το «Ελληνομουσειόν» στο οποίο ανθολογούνται Ελλαδίτες και Κύπριοι ποιητές. Στο τελευταίο τεύχος (τχ. 122) δημοσιεύονται κείμενα των Κώστα Ασπημάκου, Πίτσας Γαλάζη, Λεωνίδα Γαλάζη, Μόνας Σαββίδου Θεοδούλου, Νίκου Ορφανίδη, Αντώνη Φωσιτέρη και άλλων. Στο «Ελληνομουσειόν» από τον Ανδρέα Γεωργαλλίδη ανθολογείται ο λογοτέχνης Λεωνίδας Γαλάζης.

• • • • •

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

Η «Νέα Εποχή» κυκλοφορεί τέσσερις φορές τον χρόνο από το 1959 και είναι το πιο παλιό πολιτιστικό περιοδικό

του τόπου. Στο νέο τεύχος της «Νέας Εποχής» (τεύχος 343) φιλοξενούνται έργα από την ομαδική έκθεση χαρακτικής, η οποία ήταν αφιερωμένη στα 25 χρόνια από την ίδρυση του Πρότυπου Εργαστηρίου Χαρακτικής του ΕΚΑΤΕ. Υπάρχει αφιέρωμα στην ποιητριά, πεζογράφο και μεταφράστρια Βικτωρία Θεοδώρα. Το τεύχος αποχαιρέτα τον Αμμοχωστιανό ποιητή και μουσικό, Στέφανο. Περιλαμβάνονται επίσης βιβλιοπαρουσιάσεις, ποιήματα και διηγήματα, νέων και παλιών συνεργατών του περιοδικού. Για συνδρομές στο τηλέφωνο 22864502 ή στο neaepochi@cytanet.com.cy

• • • • •

ΔΕΛΤΟΣ

Η εξαμηνιαία Επιθεώρηση Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας και Ιστορίας της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας «Δέλτος» βασικό σκοπό έχει την έρευνα και την επιστημονική προσέγγιση της νεότερης και σύγχρονης ιστορίας, καθώς και της ιστορίας της λογοτεχνίας και των επιστημών γενικότερα. Η «Δέλτος» φιλοδοξεί με τη σύμπραξη γνώστων και καταξιωμένων ιστορικών να καλύψει αυτό το κενό και να καταστεί, κατά κύριο λόγο, χώρος έκφρασης των νέων ιστορικών. Οι εργασίες που αποστέλλονται υποβάλλονται για κρίση σε τρεις πανεπιστημιακούς. Στο 5ο τεύχος της «Δέλτος», ανάμεσα σε άλλες σημαντικές πρωτότυπες εργασίες, έχει γίνει αφιέρωμα στον μεγάλο Έλληνα διανοητή, δοκιμιογράφο, πεζογράφο και θεατρικό συγγραφέα Γιώργο Θεοδοκί. Πληροφορίες στο ideltsos@hotmail.com

• • • • •

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Η διαρκής επινόηση του εαυτού

Οι ιδιαίτερα δημοφιλής και στην Ελλάδα Ισραηλινός στοχαστής και συγγραφέας Γιουβάλ-Νοά Харάρι έδωσε πριν από λίγους μήνες μια πολύ ωραία συνέντευξη στην «Κ» και στον Ηλία Μαγκλίνη (3/12/2019). Προφητικός, όπως αποδεικνύεται στα βιβλία του, με την ευστοχία της σκέψης, της παρατήρησης, την ακρίβεια και διεισδυτικότητα της έκφρασής του. Πριν από λίγες ημέρες μάλιστα δημοσιεύθηκε και ένα κείμενό του στους Financial Times, με τίτλο «Ο κόσμος μετά τον κορωνοϊό», το οποίο συζητήθηκε ευρέως.

Από εκείνη τη συνέντευξη, του Δεκεμβρίου, αντιγράφω ένα εκτενές απόσπασμα: «Γύρω στο 2050, αυτό το παραδοσιακό μοντέλο (ο.σ.: μιας στέρξης ταυτότητας και συγκεκριμένων επαγγελματικών δεξιοτήτων) θα έχει εκλείψει και ο μοναδικός τρόπος για να μπορείς ο άνθρωπος να παραμείνει στο παιχνίδι θα είναι να συνεχίσει να μαθαίνει διά βίου και να επινοεί εκ νέου τον εαυτό του ξανά και ξανά. Αυτό θα έχει τεράστιες ψυχολογικές δυσκολίες. Η αλλαγή είναι πάντοτε στρεσογόνα και η επινόηση του εαυτού στα 40 σου θα είναι πολύ βαριά για τους περισσότερους. Ακόμα και αν το καταφέρεις, θα μπορέσεις να το ξανακάνεις στα 50 σου; Και ακόμα μία φορά στα 60 σου; Τα περισσότερα από τα υπάρχοντα εκπαιδευτικά συστήματα δεν προετοιμάζουν τους ανθρώπους για μια ρευστή και αγκυρική ζωή. Το πιο σημαντικό στοιχείο με το οποίο πρέπει να διδάσκουμε τα παιδιά μας είναι να χτίζουν την ταυτότητά τους και την προσωπικότητά τους με τέτοιο τρόπο ώστε να υποδέχονται παρά να αντιστέκονται στις μελλοντικές αλλαγές. Στο παρελθόν, η εκπαίδευση έχτιζε ανθρώπινες ταυτότητες με τον τρόπο που χτίζονται τα σπίτια – με βαθιά θεμέλια και στέρεους τοίχους. Τώρα χρειάζεται να χτίζουμε ανθρώπινες ταυτότητες όπως όταν στήνουμε ένα αντίσκηνο, κάτι που μπορείς ανά πάσα στιγμή να ξετιπώσεις και να διπλώσεις και μετά να το ξαναστήσεις αλλού, κάπου αλλού».

Σκέφτομαι ότι εδώ και λίγο καιρό, αυτές τις εβδομάδες της επιβεβλημένης απομόνωσης, τα σπίτια πρέπει να έχουν γεμίσει «αντίσκηνα». Είναι τέτοια η έκταση αυτής της πανδημίας αβεβαιότητας και ερωτημάτων, που όσο και να θέλουμε να απευθυνθούμε σε επαναλήψεις πεπραγμένων και δεδομένων, η πραγματικότητα της εποχής δεν αφήνει κανένα περιθώριο για επιστροφή. Οι νέοι οδοδείκτες δεν έχουν ακόμη τοποθετηθεί, οι παλαιοί έχουν τόσο φθαρεί που πια δεν «διαβάζονται». Ο χρόνος που επιθυμούσαμε, αλλά και την ίδια στιγμή ξεριζώσαμε, τώρα προσφέρεται αλλά δεν ξέρουμε και πώς να τον χειριστούμε. Η συνθηκική απαιτεί προετοιμασία για ανασυγκρότηση κυρίως και όχι για αναστοχασμό. Για την ακρίβεια, το πρώτο προϋποθέτει το δεύτερο. Όταν όλοι εργάζονται από το σπίτι και επικοινωνούν μόνο από απόσταση, όταν σχολεία και πανεπιστήμια προσαρμόζονται υποχρεωτικά στη διαδικτυακή εκπαίδευση, ποιος πιστεύει πως την ημέρα που θα ανοίξουμε την πόρτα για να συναντηθούμε με την «κανονικότητα» ο κόσμος εκεί έξω θα είναι αυτός που αφήσαμε; Προφανώς δεν θα είναι διαφορετικοί ούτε οι τόποι ούτε οι άνθρωποι και οι αλλαγές δεν θα επιβληθούν, όλες τουλάχιστον, από τα πρώτα 24ωρα της επανεκκίνησης. Αλλά θα πρόκειται για επανεκκίνηση που θα συμπεριλάβει όσους δεν υστερούσαν σε περιέργειες μαζί με εκείνους που δεν «αντιστέκονται στις αλλαγές».

Πριν από μερικά χρόνια, καθώς η οικονομική κρίση εξελισσόταν ραγδαία, γράφαμε για την επιτάχυνση των βιωμάτων, για τη φθορά του «παλιού κόσμου», χωρίς να μπορούμε να προσδιορίσουμε το νέο. Το 2021 έμελλε να αναδείξει τους επιστήμονες, της Υγείας κυρίως, ως τους ανθρώπους από τους οποίους εξαρτάται, χωρίς υπερβολή, το μέλλον του πλανήτη. Να αντιληφθούμε τι σημαίνει «αριστεία» όχι ως πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης με ανέξοδες κορώνες και οργανωμένες επιστημονικές από υπερσποτίες και πολέμιους (οι δεύτεροι φαντάζουν πλέον, το λιγότερο, θλιβερά απολιθώματα), αλλά ως ζήτημα ζωής και θανάτου. Η αριστεία όχι ως μεταφυσικό χάρισμα αλλά ως αφοσίωση και συνέπεια στην «επιστήμη» (με ή χωρίς εισαγωγικά) του καθενός.

Και ίως αυτή η «δέσμευση» να είναι ένα τρόπος διαρκούς «επινόησης του εαυτού». Ενός εαυτού που αποστρέφεται τις βολικές απαντήσεις, δεν θεωρεί τη ρευστότητα εκθρόνηση της αριστείας, παραδέχεται το λάθος του, αναλαμβάνει την ευθύνη που του αναλογεί, θεωρεί τον διπλανό του συνεπρήφτη στο ταξίδι της ζωής κι όχι βαριδίσι από το οποίο πρέπει να απαλλαγεί.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η ανάγκη του άλλου...

Για να είμαι ειλικρινής είχα σκεφτεί να γράψω για την υποστήριξη που πρέπει να έχουν οι άνθρωποι του πολιτισμού από την άνευ προηγουμένου κρίση που αντιμετωπίζει ολόκληρη η ανθρωπότητα. Είχα γράψει και τις προηγούμενες ημέρες για αυτή την ανάγκη και για τα οικονομικά προβλήματα που θα αντιμετωπίσουν όσοι θεραπεύουν τις τέχνες και κατ' επέκταση τις ψυχές όλων ημών, των θεατών. Σε εκείνη την παρέμβασή μου είχα τονίσει ότι η οποία βοήθεια αποφασιστεί να δοθεί δεν θα πρέπει να θεωρηθεί αρωγή απλώς προς επιμεριότητα, αλλά αδήριτη ανάγκη για να στηριχθεί ένας από τους πυλώνες της κοινωνίας, που δεν είναι άλλος από τον πολιτισμό.

Όλοι τον έχουμε ανάγκη και όλοι μπορούμε να δρέψουμε καρπούς από τα κλωνιά του, άλλοι από τα χαμηλά κλαδιά και άλλοι από τα πιο ψηλά. Δεν είναι ώρα για κουλτουριάρηδες και λαϊκούς, για υψηλή και χαμηλή τέχνη. Ήδη άλλες χώρες το έκαναν, ακόμα και αυτή η Ελλάδα, με τα τόσα άλλα προβλήματα που έχει, εξαιτίας της παρατεταμένης

οικονομικής κρίσης. Εμείς εδώ ακόμα περιμένουμε αναγγελίες, εγώ ελπίζω, αλλά δεν αγοράζω και μεγάλο καλάθι. Επίσης, με ευχαρίστηση είδα ότι ξεκίνησε πρωτοβουλία από τους ανθρώπους του πολιτισμού για καταγραφή των προβλημάτων, τα αιτήματα του κάθε πολιτιστικού κλάδου και παρατήρησα σύμπτωση και κατανόηση, άρα θεωρώ ότι βρισκόμαστε σε καλό δρόμο, οι άνθρωποι του χώρου, του κάθε χώρου έκαναν την αρχή, ας ακολουθήσει η Πολιτεία.

Έχοντας σκεφτεί και τελικά γράψει αδρομερώς τις σκέψεις περί του ζητήματος, θέλω να σημειώσω κάτι άλλο. Την ανάγκη να σταθούμε στον διπλά μας αυτές τις δύσκολες ημέρες, αλλά και το πόσο σημαντικό είναι να αναπτύξουμε την ενσυναίσθησή μας. Γι' αυτό αποφεύγω να χρησιμοποιώ τη λέξη εγκλεισμός και προτιμώ τον αυτο-περιορισμό, διότι ο εγκλεισμός μου ακούγεται άσχημα. Περιοριζόμαστε, διότι οφείλουμε να διαφυλάξουμε τη δημόσια υγεία, να προστατεύσουμε εαυτούς, συγγενείς και φίλους. Δεν είμαστε ούτε ο Άγιος Νεό-

φυτος, ούτε εγκλειστικοί διά της βίας, της οποίας μορφής βίας. Υπάρχουν αυτοί, και είναι διπλά μας, είναι στο απέναντι πεζοδρόμιο, στο παρακάτω σπίτι και στο αντικρινό διαμέρισμα. Είναι η γυναίκα εγκλειστική στο σπίτι από τον βίαιο σύζυγο ή σύντροφο, είναι ο γείτονας και η γειτόνισσα που χρειάζεται ψυχολογική υποστήριξη αυτές τις μέρες ακόμα περισσότερο, είναι ο έφηβος και η έφηβη που αυτή την περίοδο νιώθει ακόμη πιο μόνος/η. Είναι ο άστεγος, αυτός που δεν έχει ίντερνετ, που πρέπει να ζήσει με το ΕΕΕ και είναι εγκλωβισμένος στις δυσκολίες του. Έγκλειστος είναι αυτός που είναι περικυκλωμένος από τους δαιμόνες του και τώρα παλεύει ακόμη πιο μόνος να τους δαμάσει, και τόσοι άλλοι. Δεν ζούμε ακριβώς στο «Δεκαήμερο» του Βοκάκιου, αλλά μάλλον στο «1984» του Βόρτζι Όργουελ και εκεί είναι το στοίχημα, να μην στραφούμε διά του παρατηρητή της γειτονιάς στον Μεγάλο Αδελφό έτσι για την πλάκα μας, να κλείσουμε τα φτιά μας στη βία και στην απελπισία και να έχουμε ανοικτά

τα μάτια μας στην παρανομία, σε αυτό που εμείς ορίζουμε παρανομία. Με λίγα λόγια να μάθουμε να ακούμε και να βλέπουμε και να μην κρυφοκοιτάζουμε και κρυφοκοιτάμε. Τώρα είναι καιρός ο καθένας από εμάς να βγει πιο καθαρός όταν ο αυτοπεριορισμός θα τελειώσει. Δεν νομίζω στον διπλά μας, στον άνθρωπο που σήμερα έχει την ανάγκη μας περισσότερο από ποτέ άλλοτε, γιατί η μοναξιά εγκλωβισμένη σε μοναξιά είναι άγριο πράγμα. Θέλω να ελπίζω ότι όταν όλα θα έχουν περάσει δεν θα έχουμε μοιάσει σε κανένα τέρας και δεν θα έχουμε επιτρέψει σε κανέναν να καταχραστεί των δικαιωμάτων μας στην ελευθερία, στην αγκαλιά και στη δικαιοσύνη. Κανένα διάταγμα, καμιάς κυβέρνησης δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι πιο δυνατό από την ίδια μας την αξιοπρέπεια, και αυτή την αξιοπρέπεια πρέπει να δείξουμε ότι τη διατηρήσαμε, ως λάφυρο πολέμου, όταν θα έχουμε κερδίσει τη μάχη της εποχής, εμείς οι άνθρωποι, που περιοριστήκαμε, ας πούμε, για να κάνουμε μια αναπαύλα.

Η τέχνη ως αντανάκλαση της κοινωνίας

Μέσα από διάφορα κοσμοϊστορικά γεγονότα, πολλοί καλλιτέχνες πέρασαν και συνεχίζουν να περνούν τα δικά τους μηνύματα

Της ΛΟΥΪΖΑΣ ΛΟΥΗ

Οι άνθρωποι ανέκαθεν έκαναν στροφή στην τέχνη για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους, σχετικά με τα γεγονότα που συμβαίνουν, ιδίως σε περιόδους κρίσης. Η τέχνη είναι ένας καθρέφτης, μια αντανάκλαση της κοινωνίας. Όταν ένας καλλιτέχνης αντιδρά / επαναστατεί, είναι και αυτό από μόνο του μια πολιτική στάση. Αναπόφευκτα, ο καλλιτέχνης γίνεται μέρος του συνόλου. Έτσι, ξεχώρισα μερικά έργα τέχνης που είναι εμπνευσμένα ή επηρεασμένα από αυτές τις τραγικές καταστάσεις της ζωής. Η τέχνη είναι μια διέξοδος για πολλούς, αλλά επίσης η τέχνη μπορεί να δείξει μέσα από το μάτια του καλλιτέχνη, τα δικά του βιώματα κατά την χρονική περίοδο όπου έζησε. Κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει ποια θα είναι η κατάληξη με αυτή την πανδημία και πιο συγκεκριμένα στο χώρο της τέχνης. Πάντα, όμως, ο άνθρωπος έχει την ανάγκη να πιστεύει και να οραματίζεται ένα καλύτερο αύριο, διότι μόνο έτσι θα μπορέσει να προχωρήσει μπροστά.

Arnold Böcklin, Plague, (Πανούκλα), 1898

Το έργο «Πανούκλα» επεσήμανε την εμμονή του Arnold Böcklin με τους εφιάλτες του πολέμου, της επιδημίας και του θανάτου. Ο Böcklin ήταν συμβολιστής και στο έργο του με το όνομα «Πανούκλα», δείχνει την προσωποποίηση του θανάτου, ως καβαλάρης σε ένα φτερωτό πλάσμα, που πετάει μέσα από το δρόμο μιας μεσαιωνικής πόλης. Σύμφωνα με τους ιστορικούς της τέχνης

Όταν ένας καλλιτέχνης αντιδρά / επαναστατεί είναι και αυτό από μόνο του μια πολιτική στάση. Αναπόφευκτα ο καλλιτέχνης γίνεται μέρος του συνόλου.

εμπνεύστηκε από την πανώλη που εμφανίστηκε στη Βομβάν της Ινδίας το 1898.

Egon Schiele, The Family (Η οικογένεια), 1918

Ο 20ός αιώνας σηματοδεύτηκε από την Ισπανική Γρίπη. Ο ιός μόλυψε 500 εκατομμύρια ανθρώπους παγκοσμίως και σκότωσε περίπου 100 εκατομμύρια άτομα. Ο Egon Schiele και η οικογένειά του ήταν ένα από τα θύματα του ιού, με το έργο του «Η οικογένεια» να παραμένει ημιτελές. Στον πίνακα βλέπουμε τον ίδιο τον Schiele με τη σύζυγό του Edith και το αγέννητο παιδί τους. Η Edith πέθανε από την ισπανική γρίπη στον 6ο μήνα της εγκυμοσύνης της και τρεις μέρες μετά ακολούθησε ο Egon.

Edvard Munch, Αυτοπροσωπογραφία μετά την Ισπανική Γρίπη, 1919

Ο Edvard Munch έζησε την περίοδο της πανδημίας της ισπανικής γρίπης. Επηρεάστηκε τόσο πολύ που αμέσως μετά ζωγράφισε τον εαυτό του πορτραίτο. Στο πίνακα παρουσιάζεται καταβεβλημένος, τυλιγμένος σε ρόμπα και κουβέρτα. Στο έργο του Αυτοπρο-

Καθώς οι χώρες του κόσμου μπαίνουν σε καραντίνα για να εμποδίσουν την εξάπλωση του κορωνοϊού, οι «καλλιτέχνες του δρόμου» απαντούν, φέρνοντας μια δόση χιούμορ και στέλνοντας μηνύματα στο κοινό. Το πιο πάνω έργο δημοσίας τέχνης είναι από τον καλλιτέχνη Rony Wave στην Καλιφόρνια.

Arnold Böcklin, Plague (Πανούκλα), 1898

Egon Schiele, The Family (Η οικογένεια), 1918

σωπογραφία μετά την Ισπανική Γρίπη, ο «βασανισμένος» ζωγράφος φαίνεται δικαστής και θύμα αυτής της φονικής πανδημίας. Η πικρή, αλλά ασταθής συμπεριφορά, η έντονη αποχρωματισμένη

αντανάκλαση και οι αγχωτικές γραμμές υπογραμμίζουν μόνο την απελπισία και την απομόνωση του ασθενούς, την καταπίεση, την αδυναμία, τις κακουχίες, που έζησε εκείνη την περίοδο.

Keith Haring, Ignorance = Fear, 1989

Στη δεκαετία του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ο ιός του HIV εξαπλώθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες και στον υπόλοι-

πο κόσμο με εκατομμύρια θύματα έκτοτε. Ο Keith Haring ένας από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες της γενιάς του σχεδίασε το έργο Ignorance = Fear το 1989, αφότου διαγνώστηκε και ο ίδιος με τον ιό του AIDS έναν χρόνο πριν. Η αφίσα απεικονίζει τρεις μορφές που εκφράζουν με συμβολικό τρόπο «δεν βλέπω τίποτα, δεν ακούω τίποτα, δεν λέω τίποτα». Αυτό συνεπάγεται στους αγώνες που αντιμετωπίζουν όσοι ζουν με το AIDS και τις προκλήσεις που τίθενται από άτομα ή ομάδες που στιγματίζουν τα άτομα που αντιμετωπίζουν τον ιό αυτό.

Coronavirus 2020 και Δημόσια Τέχνη

Η σημερινή πανδημία της νόσου του κορωνοϊού εξαπλώνεται ταχέως, τα έργα τέχνης, όμως, αναδύονται σταθερά μπροστά σε αυτήν την πανδημία και τα πλείστα δείχνουν τον φόβο που οι άνθρωποι αισθάνονται, καθώς η πανδημία αυτή συνεχίζει να κλιμακώνεται. Στην περίοδο αυτή όπου όλες οι γκαλερί και τα μουσεία είναι κλειστά, οι δρόμοι έχουν γίνει ο καμβάς για τη δημόσια φαντασία.

Καθώς οι χώρες του κόσμου μπαίνουν σε καραντίνα για να εμποδίσουν την εξάπλωση του κορωνοϊού, οι «καλλιτέχνες του δρόμου» απαντούν φέρνοντας μια δόση χιούμορ και στέλνοντας μηνύματα στο κοινό. Υπάρχουν πλέον διάφορες διαδικτυακές πλατφόρμες που ο οποιοσδήποτε μπορεί να δει από την άνεση του σπιτιού του όλα αυτά τα κομμάτια δημοσίας τέχνης.

LOVE FM 100.7 ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΣ ΚΑΡΔΙΕΣ ΣΑΣ ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

**1ο ΜΟΥΣΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ**
ΤΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ
14.4%

**1ο ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ**
ΣΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ
18.8%

**1ο ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ**
ΣΤΙΣ ΗΛΙΚΙΕΣ 35-44
21.8%

**1ο ΜΟΥΣΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ**
ΣΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ
ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΜΕ 6.5% ΚΑΙ 90 ΛΕΠΤΑ
ΣΥΝΕΧΟΥΣ
ΑΚΡΟΑΣΗΣ

**LOVE
100.7 FM
98.1 & 105.7**

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΡΕΥΝΑ ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΗΛΙΚΙΕΣ 13-80 ΕΤΩΝ
ΣΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1/12/2019 – 29/2/2020 (ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ SYMMETRON MARKET RESEARCH & CONREAD RESEARCH BUREAU)

Το θέατρο και οι άνθρωποι του είναι εδώ

Τέσσερις σκηνοθέτες και πέντε ηθοποιοί ανοίγουν στην «Κ» το δικό τους θεατρικό παράθυρο, αναπνεύστε ελεύθερα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Μπορεί οι θεατρικές αίθουσες να είναι προς ώρας άδειες και το σανίδι να μη δονείται, εξαιτίας της πανδημίας, ωστόσο, οι άνθρωποι του θεάτρου δεν σιωπούν, αγωνιούν βέβαια για το μέλλον ως επαγγελματίες, αλλά και ως καλλιτέχνες. Στην «Κ» ζητήσαμε από τέσσερις σκηνοθέτες και πέντε ηθοποιούς, Μαρίνα Βρόντη, Παναγιώτης Λάρκου, Μαγδαλένα Ζήρα, Κώστας Σιλβέστρος, Ανδρέας Τσέλεπος, Βαλεντίνος Κόκκινος, Βασιλική Κυπραίου, Νιόβη Χαραλάμπους, Χριστίνα Χριστόφια, να μας απαντήσουν στο ερώτημα: «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;», αλλά και να επιλέξουν ένα απόσπασμα από κάποιο έργο, το οποίο νιώθουν ότι αντικατοπτρίζει την τρέχουσα κατάσταση. As ανοίξει η αυλαία.

• • • • •

ΜΑΡΙΝΑ ΒΡΟΝΤΗ

- «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;»

«Επειδή οι συνθήκες που ζούμε τώρα δεν είναι κανονικές, θα ήταν ελαφρομυαλιά από μέρους μου να πω ότι η διεξαγωγή μιας θεατρικής παράστασης θα άλλαζε την τρέχουσα, λυπηρή θέση στην οποία έχουμε βρεθεί. Για μας η έλλειψη ζωντανού θεάτρου, είναι μια μοναξιά, μια ευθεία γραμμή την ώρα που φεύγει η ζωή, μια ανησυχία για το μέλλον μήπως και δεν υπάρξει ξανά. Πάντα, όταν ανέβαινα στη σκηνή, έλεγα πως αυτή ίσως είναι η τελευταία φορά που πατώ το σανίδι. Τώρα τρέμω κάτι τέτοιο μην είναι αλήθεια. Μην πεθάνει ο πολιτισμός, γιατί τότε αλίμονο στο πώς θα κοιτάει ο άνθρωπος τον άνθρωπο!

«... Απαγορεύονται οι συνεσιάζσεις και όλα τα θεάματα. Τα καταστήματα, τα εστιατόρια και τα καφενεία θα λειτουργούν ελάχιστες ώρες, για να περιοριστεί η εξάπλωση ψευδών ειδήσεων. Διότι υπάρχει η υποψία πως το κακό που μας βρήκε προέρχεται από κάτι ανώτερό μας, από τον ουρανό, και καθετί από τον ουρανό διαβρώνει σαν οσάρατη βροχή τις στέγες, τους τοίχους και τις ψυχές μας. Όπως σας είπα, αυτή είναι η τελευταία δημόσια συγκέντρωση. Ομάδες πάνω από τρία άτομα θα διαλύονται. Επίσης, απαγορεύεται να περιφέρεστε άσκοπα. Όλοι οι πολίτες επιβάλλεται να κυκλοφορείτε ανά δύο, για να επιτηρείτε ο ένας τον άλλο. Τώρα γυρίστε στα σπίτια σας και μειντε εκεί. Θα βγειτε μόνο σε περίπτωση μεγάλης ανάγκης. Ειδικά συνεργεία θα στιγματίζουν την πόρτα κάθε μολυσμένου σπιτιού: θα κάνουν έναν μεγάλο κόκκινο σταυρό με μιογιά στην πόρτα και θα γράφουν, «Ελέησόν με, Κυρία!»»

Από τον μονόλογο του Προστού στο «Πακινίδι της Σφαγής» του Ευγένιου Ιονέσκο.

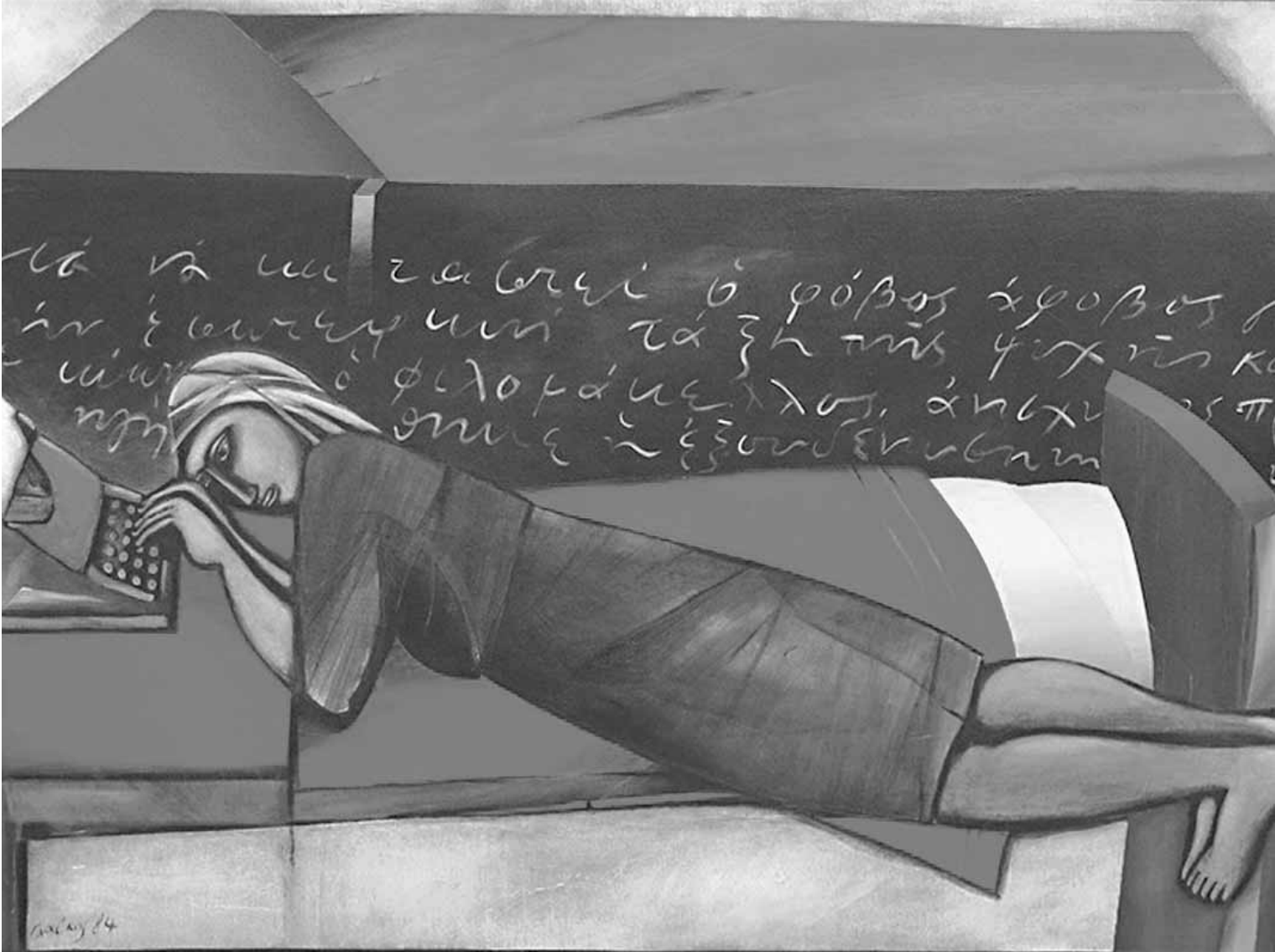
• • • • •

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΑΡΚΟΥ

- «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;»

«Μια ανησυχία για το πότε θα τελειώσουν τα χρήματα την έχω. Δηλαδή ξέρω, αλλά ανησυχώ έτσι για το σαμπέινς. Προς το παρόν μαγειρεύω. Και φοβάμαι πως όταν τελειώσει όλο αυτό, γιατί θα τελειώσει, θα χάσουμε ξανά την ευκαιρία να αξιολογήσουμε με καθαρό μυαλό τι στ’ αλήθεια είχε συμβεί. Υπάρχουν ίοι πιο επικίνδυνοι από αυτόν. Ο ιός του φόβου, της έλλειψης ψυχραιμίας, ο ιός του καταπίνω αμάσπτα όλες τις πληροφορίες. Εμβόλιο υπάρχει. Κριτική σκέψη το λένε. Και με το θέατρο είναι πολύ καλή φίλη.

Ι : Πού είμαι; Πού βρίσκομαι; Αυτό είναι το σπίτι μου; Δεν βαριέστε το σπίτι μου θα ’ναι. Να και το πτώμα μου πλάι στο πτώμα του βάζου μου. Φολιάθρα; Εκδότα μου; Με εγκατέλειψαν; Πόσο άδειο μου φαίνεται το σπίτι μου χωρίς εμένα. Αγα-

Γλαύκος Κουμίδης, «Προσωπική Μαρτυρία» (1984) ακρυλικό σε καμβά.

πητό μου τηλέφωνο που έσβησες μαζί με τη φωνή μου! Κι εσύ γέρικο bulgarî που σταμάτησες ακριβώς τη στιγμή του θανάτου μου! Κι εσύ, πορσελάνινο βάζο μου, σύντροφε πιστέ στην εξορία μου, όλα εσείς, χρυσές μου αγάπες, θα θαφτείτε μαζί μου, συνοδεύοντας τη μούμια μου, μέσα στην πυραμίδα από κρύσταλλο και βασάλτη που έβαλα να χτίσουν στο Αλτιπλάνο της Βολιβίας πάνω από τη λίμνη Τιτικάκα. Θα είστε οι αιώνιοι μάρτυρες του βαθιού δεσίσματος που είχα στη ζωή με τα απλά και καθημερινά αντικείμενα! Κάποιος χτυπάει την πόρτα. Ποιος είναι;»

Απόσπασμα από το έργο «Το ψυγείο» του Koni

• • • • •

ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ ΖΗΡΑ

- «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;»

«Πώς θα ήταν η ζωή μας τώρα αν δεν μπορούσαμε να ονειρευτούμε πως μια μέρα θα είμαστε μαζί στον ίδιο χώρο ξανά για να μοιραστούμε ιστορίες από τη σκηνή; Μετά απ’ όλο αυτό οι άνθρωποι, διψασμένοι για ουσιαστική επαφή, θα στραφούν στο θέατρο, στην τέχνη που δημιουργεί κοινότητες. Μας πληγώνει το ότι είμαστε από τους πρώτους που βρέθηκαν μετέωροι αλλά οι τελευταίοι για τους οποίους η πολιτεία θα μεριμνήσει –παρόλο που οι τέχνες είναι βάλασμο σ’ αυτή τη σκοτεινή περίοδο. Μας παρηγορεί η σκέψη πως το θέατρο θα μας βοηθήσει να ξαναχτίσουμε αυτά που τώρα γκρεμίζονται, γιατί ήταν πάντα στον πυρήνα μιας ελεύθερης κοινωνίας».

«... πέρασα από πόλεις που δεν τις είχα ξαναδεί. Οι αρουραίοι αιμορραγούσαν απ’ το στόμα και τ’ αυτιά, καλό είναι αυτό βέβαια, και τα κορίτσια επίσης στην άκρη του δρόμου. Ήταν πολύ κουραστικά εκεί γιατί έχουν στρατολογηθεί τα πάντα, υπήρχαν στοιβές πτωμάτων, άλλον τον είχε σκοτώσει ο καφές και άλλον τον είχαν σκοτώσει οι καρφίτσες, κάποιους τους είχε σκοτώσει η ηρωίνη, το πετρέλαιο, τα αλυσοπρίονα, η λακ των μαλλιών, η κλωρίνη, τα βότανα. [...] Ποιος θα κιντοποιήσει το σκοτάδι και τη σιωπή;»

Απόσπασμα από το έργο «Πολύ Μακριά» της Κάριλ Τσέρσιλ.

• • • • •

ΚΩΣΤΑΣ ΣΙΛΒΕΣΤΡΟΣ

- «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;»

«Σημαίνει ότι σου δίνεται χρόνος για ανασυγκρότηση, για παρατήρηση, για μια σειρά νέων συναισθημάτων που σπάνε τον τοίχο ανάμεσα στον ηθοποιό και τον ρόλο. Δεν υπάρχει ρόλος. Υπάρχεις εσύ, εσύ που οφείλεις να προβληματιστείς, να ανησυχήσεις, να βγάλεις τα συμπεράσματά σου, να αντξείς τη σιωπή, να χειροκροτήσεις άλλους και μέσα σ’ αυτό το νέο χειροκρότημα να ονειρευτείς. Να ονειρευτείς όσα θα έχεις να διηγηθείς μετά απ’ όλ’ αυτά».

«Σε καταλαβαίνω! Κι ετούτο επειδή αντίκρισα αμέτρητες φορές το γυμνό κορμί και την ψυχή σου. Σε είδα δίχως τη μάσκα σου, την κομματική σου ταυτότητα ή την εθνική σου υπερηφάνεια. Γυμνό σα νεογέννητο, γυμνό σα στρατάρχη ξεβράκωτο. Σε ξέρω και σε καταλαβαίνω. Και θα σου πω τι είσαι, ανθρωπάκο, επειδή πιστεύω πραγματικά στο τρανό σου μέλλον. Μα επειδή το μέλλον σου ανήκει, αναμφίβολα σου ανήκει, ρίξε μια ματιά στον εαυτό σου. Κοίτα τον όπως είναι πραγματικά. Άκου αυτό που κανένas από τους ηγέτες και τους αντιπροσώπους σου δεν τολμά να σου πει: Είσαι «άνθρωπος μικρός, κοινός». Συλλογίσου τη διπλή έννοια που έχουν τούτες οι λέξεις, «μικρός» και «κοινός»... Μην το βάζεις στα πόδια! Βρες το κουράγιο να αντικρίσεις τον εαυτό σου!»

Απόσπασμα από το «Άκου Ανθρωπάκο» του Βίλκεμ Ράικ.

• • • • •

ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΕΛΕΠΟΣ

- «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;»

«Το θέατρο εκφράζει μια βασική ανθρώπινη ανάγκη –κάποιος μπορεί να τη χαρακτηρίσει ως ένα ένστικτο– να μιμείται, να προβάλλει ιστορίες και να δημιουργεί νόημα μέσω της αφήγησης και της αλληγορίας. Αυτό το ένστικτο το βλέπουμε να εκφράζεται στα παιδιά όταν “υποδύονται” πραγματικούς ή φανταστικούς χαρακτήρες και γεγονότα. Επιπράζει τον τρόπο που σκεφτόμαστε και αισθανόμαστε για τη ζωή μας και μας ενθαρρύνει να κοιτάζουμε πραγματικά τον εαυτό μας, τις αξίες μας και τη συμπεριφορά μας. Επομένως, το θέατρο έχει ουσιαστική σημασία επειδή είναι μέρος αυτού που μας κάνει ανθρώπους.

«Επέρασ’ η νεότης· εγύρισε ‘ς το μάραμο ο δρόμος της ζωής μου· το φύλλον εκτρίνισε·κι’ απ’ όλα όσα πρέπει

να έχουν τα γηράματα, – τιμὴν, αγάπην, σέβας, σωρὸν τοὺς φίλους, – τίποτε δὲν ἔχω να προσμένω– κατάραις μόνον σιγανάις, αλλά θερμαίς θα ἔχω, κι’ αγάπην μόνον ψεύτικην ἀπὸ τα χεῖλη, – λόγια, που η καρδιά να τ’ αρνηθῇ θα ἦθελ’ η καὺμένη πλην δὲν τολμᾷ.

Απόσπασμα από τον «Μάκβεθ» του Ουίλλιαμ Σαίξπηρ (μτφρ. Δημήτριος Βικέλας)

• • • • •

ΒΑΛΕΝΤΙΝΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

- «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;»

«Φαντάζομαι ό,τι σημαίνει και για το κοινό. Το ζωντανό θέατρο είναι μια στιγμή συνάντησης, όπου το μαζί είναι το ζητούμενο. Παράσταση και κοινό βρίσκονται στο ίδιο βαγόνι. Κάθε πράγμα συμβαίνει σε ενεστώτα χρόνο, χωρίς μοντάζ, κι αυτό το κάνει επικίνδυνο, μαγικό και σημαντικό. Μαζί μοιραζόμαστε ένα ταξίδι, χέρι-χέρι, με αγάπη. Το ζωντανό θέατρο όπως και κάθε ζωντανός οργανισμός αποτελεί ένδειξη οξυγόνου».

«Η παράσταση δεν είναι φώτα, δεν είναι σκηνικό, είναι οι άνθρωποι, εσείς κι εγώ. Είναι οι γυναίκες που μας ρωτούν, είναι τα παιδιά που μας κοιτούν, έτσι που, εσείς, καθώς κι εγώ, αφήνουμε την ώρα να πηγαίνει μόνη της. Η παράσταση δεν είναι φώτα, δεν είναι σκηνικό, είναι οι άνθρωποι, εσείς κι εγώ. Είναι η αδιακρίσια σας στη μοναξιά μας, είναι η αναπνοή σας στη σιωπή μας. Τέλος, είναι η αγάπη σας για ’μας.»

Πρόλογος, «Απόψε Αυτοσχεδιάζουμε» του Λουίτζι Πιραντέλλο, στίχοι: Μάνος Χατζιδάκις (1961)

• • • • •

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΥΠΡΑΙΟΥ

- «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;»

«Ερμηιά. Έλλειψη ανθρώπων. Απουσία στιγμών. Κατάργηση σκέψης. Φόβος. Σκοτεινιά. Έλλειψη οξυγόνου. Κλειστά παράθυρα. Ζωή μισή».

Τώρα θα κλάψω για όλα τα ρυάκια, που δεν θα γίνουνε ποτάμια. Για όλα τα παιδιά που δεν θα μεγαλώσουν, επειδή δεν θα τα αγαπήσει κανείς.

Για όλα τα καλοκαίρια που δεν θα αφήσουν καμία ανάμνηση. Για όλους τους δασκάλους που δεν θα θυμόμαστε τα ονόματά τους. Για όλα τα βράδια που δεν θα καλινυχτίσω κανέναν. Για όλα τα φαγητά που δεν θα μαγειρέψω για σένα. Για όλα τα ποιήματα που δεν θα γράψεις για μένα. Θα κλάψω για εκείνες τις ώρες που ένιωσα απόλυτα μόνη μου. Κλαίω για σένα και για μένα.».

Απόσπασμα από «Αβελάρδος και Ελοΐζα» του Γιάννη Καλαβριανού.

ΝΙΟΒΗ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

- «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;»

«Δυστυχώς μόνο στεναχώρια μπορεί να προκαλέσει και έντονη ανησυχία το να μην έχουμε έστω και προσωρινά τη δυνατότητα να εκφραστούμε... Για έναν ηθοποιό το θέατρο είναι Ζωή... Αναπνοή... Ενέργεια... Τροφή... Φαντάζομαι πως έχουμε πάψει όλοι να αναπνέουμε αυτές τις στιγμές... Φοβάμαι να σκεφτώ πώς θα είμαστε όταν θα χρειαστούμε «αναπνευστήρες» για να συνεχίσουμε... Αν συνεχίσουμε.. Και αν... γενικά..

«Βλαντιμίρ: Τούτη τη στιγμή, όμως, σε τούτη εδώ την άκρη, η ανθρωπότητα ολόκληρη είμαστε εμείς είτε μας αρέσει είτε όχι. Ας σπεύσουμε να επωφεληθούμε λοιπόν πριν είναι πολύ αργά. Το βέβαιο είναι πώς οι ώρες είναι ατελείωτες, κάτω απ’ αυτές τις συνθήκες κι είμαστε αναγκασμένοι να τις σκοτώνουμε με διάφορα καμιάματα που, πώς να το πω, που μπορεί εκ πρώτης όψεως να μοιάζουν λογικά, μέχρι που μας γίνονται συνήθεια. Θα μου πεις βέβαια πως το κάνουμε για να μη χάσουμε τα λογικά μας. Αναμφισβήτητα. Μήπως όμως δεν έχουμε κιόλας χαθεί σε αέναα κι ανήλιαγα αβυσσαλέα βάθην; Αυτό λέω καμιά φορά με τον νου μου. Παρακολουθείς τον συλλογισμό μου; **Εσπραγκόν:** Όλοι μας γεννιόμαστε τρελοί. Μερικοί μένουν».

Απόσπασμα από το «Περιμένοντας τον Γκοντό» του Σ. Μπεκετ

• • • • •

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΧΡΙΣΤΟΦΙΑ

- «Τι σημαίνει για τον ηθοποιό/σκηνοθέτη να μην έχουμε, έστω και προσωρινά, ζωντανό θέατρο;»

«Δεν αντιλαμβάνομαι τον ηθοποιό ως κάτι ξεχωριστό από την υπόλοιπη κοινωνία. Γιατί αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της και αν είναι αρκούντως παρατηρητικός και με ευαίσθητες κεραίες, μπορεί να ευτυχίσει να έχει σκηνικές στιγμές αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας ουσιαστικής με τους υπόλοιπους ανθρώπους που επιλέγουν να έρθουν σε μια θεατρική αίθουσα και να συμμετέχουν στη θεατρική πράξη. Αν κάτι λείπει, λοιπόν, έστω και προσωρινά από τη μη ύπαρξη του ζωντανού θεάτρου, είναι η κατάργηση αυτής της «κοινωνικότητας» –as μου επιτραπεί αυτή η παράδοξη ορολογία– η κατάργηση της ζωντανής επικοινωνίας, η συλλογική συμμετοχή. Αυτή είναι και η ουσία της θεατρικής πράξης κατά την άποψή μου. Η δυνατότητα της συλλογικής συμμετοχής στο έργο τέχνης, της συλλογικής κατάθεσης και ανταλλαγής. Σκέψεων, ενέργειας, ανάσας. Σ’ αυτό ανυπομονώ να επιστρέψω. Τόσο στο θέατρο όσο και στη ζωή. Στο ΜΑΖΙ. Αλλιώς δεν έχει αξία».

«Κανένα πλάσμα δεν ανέχεται τη μοίρα της αυτάρκειας. Απόδειξη πως, σχεδόν όλα τα ζώα, κοπαδιστά ζουν. Και τα φυτά πολλές φορές. Συχνά, διπλά σ’ ένα πανύψηλο λυγερό κυπαρίσι, στέκει ένα άλλο κοντύτερο με τη δύναμη των κλαδιών του προς τα πλάγια και ποτέ προς τα πάνω...».

Απόσπασμα από το «Μου σερβίρετε ένα βασιλόπουλο παρακαλώ», της Λιλές Ζωγράφου.

• • • • •

Το πλωτό νοσοκομείο και ο Τραμπ

Η ρητορική με την οποία εξελέγη το 2016 ίσως δεν βρει απήχηση το 2020

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ
ΚΑΡΑΝΤΙΝΑΣ

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΩΣΤΑΚΗ

Ανοιξη, οι μέρες κερδίζουν αρκετά λεπτά κάθε μέρα στη Βόρεια Ευρώπη, διαχωρίζοντας σαφώς την αίσθηση της εποχής και της μετάβασης στο καλοκαίρι. Αυτή τη φορά, η πορεία προς το Πάσχα είναι διαφορετική, μας βρίσκει όλους στα σπίτια να περνάμε αρκετές ώρες της ημέρας καθισμένους με το λάπτοπ οκλαδόν στον καναπέ, ή και σε άβολες καρέκλες του τραπεζιού στην κουζίνα.

Τίποτα από όλα αυτά δεν είναι σχεδιασμένο για να υποκαταστήσει το εργονομικό γραφείο που αλλάζει ύψος σαν κρεβάτι νοσοκομείου, με ένα κουμπί, αλλά είναι και θα είναι ο εργασιακός χώρος για την πλειοψηφία του πλανήτη για τις επόμενες εβδομάδες, πολύ πιθανόν και μήνες. Το διάλειμμα από το γρά-

ψιμο και τη δουλειά πια δεν γίνεται για να ξεμουδιάσει κανείς στον διάδρομο από την καρέκλα, αυτά δεν υπάρχουν, καθώς ο καναπές απέχει από τον νεροχύτη περίπου 6 με 7 βήματα, ανάλογα με το εάν θα βάλεις τσόκαρα ή παντόφλες ή θα προχωρήσεις ευθεία ξυπόλυτος.

Το διάλειμμα από τις αλλεπάλλλες συνεντεύξεις Τύπου των υπουργείων Υγείας διαφόρων κρατών στην Ευρώπη και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, με το δικό μας στο Βέλγιο να ξεκινάει στις 11 το πρωί τοπική ώρα και να τελειώνει τη νύχτα, με τα νούμερα της Γαλλίας, γύρω στις 8 το βράδυ. Τελειώνει δηλαδή, γιατί πια τη νύχτα τη σκυτάλη παίρνει η Αμερική με τις όλο και χειρότερες προβλέψεις να πλημμυρίζουν το Twitter.

Η ζωή στο Βέλγιο

Το γράψιμο σπάει με κουβέντα με φίλους, με τα γκρουπ που συνήθως αναλώνονταν σε θέματα δουλειάς, με έμφαση την ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή και τα εσωτερικά των ευρωπαϊκών θεσμών, πια να συζητούν για το πόσο ανέβηκαν τα κρούσματα στο Βέλγιο, αν τα νούμερα βγάλουν νόημα και τι μα-

Ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ μόλις έχει ολοκληρώσει τις δηλώσεις του για την πανδημία του κορωνοϊού στις ΗΠΑ και επιστρέφει, σκυφτός, στον Λευκό Οίκο. Στις εκλογές του Νοεμβρίου δεν αποκλείεται ο ένοικος να αλλάξει.

Συζητούμε αν στην καλύτερη περίπτωση θα έχουμε 100.000 ή 200.000 νεκρούς, σε μια χώρα με πλήρη απουσία κράτους πρόνοιας.

γείρεψε ο καθένας. Αντί για αποφάσεις συμβουλίων υπουργών, οι κουβέντες αφορούν στρατηγικές χωρών σε σχέση με τα μέτρα, κλειστά σύνορα, επαναπατρισμός. Κυρίως όμως τι τρώει και τι μαγειρεύει ο καθένας στο σπίτι, άλλοι μόνοι τους, άλλοι ζευγάρια, οι οικογένειες πίσω στην Ελλάδα, μια οικογένεια όλοι στις Βρυξέλλες. Φωτογραφίες από την καραντίνα των επαναπατρισθέντων και από κατσαρόλες,

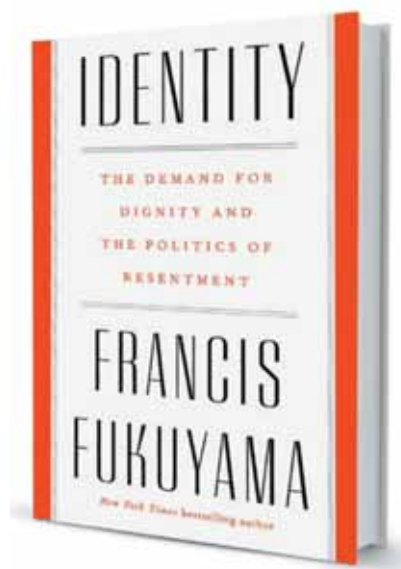
ταψιά και πολλά ψωμιά. Συζητήσεις στο ίνμποξ με φίλους από τη Θεσσαλονίκη και οδηγίες για το πώς θα φτιάξουν προζύμι, κι ως μην πετυχαίνει την πρώτη φορά. Άλλος δεν το ζύμωσε αρκετά, αλλά όλοι προσπαθούν.

Η βιβλιοθήκη απέναντι από τον καναπέ, σύμβουλος. Την τιμητική τους έχουν τα βιβλία μαγειρικής από οκτώ χώρες σε ό,τι γλώσσα μπορεί κανείς να φανταστεί, προσθέτουν στη συζήτηση με τους φίλους για το τι θα βγάλει το τραπέζι. Ξεχωρίζω το βιβλίο «Identity» του Φράνσις Φουκουγιάμα που ξαναβγήκε από τη βιβλιοθήκη όταν έγινε φανερό ότι η κρίση του κορωνοϊού θα έχει σοβαρές πολιτικές συνέπειες, ενόψει και των εκλογών του Νοεμβρίου στην Αμερική, σε συνθήκες πανδημίας. Πλέον συζητούμε αν στην καλύτερη περίπτωση θα έχουμε 100.000

ή 200.000 νεκρούς, σε μια χώρα με πλήρη απουσία κράτους πρόνοιας, όπου όσοι ανασφάλιστοι ασθενήσουν βαριά και νοσηλευτούν, θα κληθούν να πληρώσουν στην καλύτερη των περιπτώσεων 35.000 δολάρια για τη νοσηλεία τους.

Ένα βιβλίο λοιπόν που γράφτηκε με αιτία την εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ στον προεδρικό θώκο των ΗΠΑ και εξετάζει τη νέα μορφή ταυτότητας και την πολιτική εκμετάλλευση του θυμικού, εξηγεί ακριβώς και τους λόγους για τους οποίους οι εκλογές του Νοεμβρίου μπορεί και να σηματοδοτήσουν την πολιτική αλλαγή για την Αμερική.

Η κακή προετοιμασία μιας τεράστιας χώρας με τρομακτικές ανισότητες ενόψει της επέλασης της πανδημίας, αυτή τη φορά δεν μπορεί να κρύψει το πρόβλημα. Ο ιός είναι αόρατος, ενώ ο Τραμπ εξε-

Το εξώφυλλο του βιβλίου του Φράνσις Φουκουγιάμα, «Identity».

λέγη εργαλειοποιώντας τη ρητορική της «εισβολής» μεταναστών στις ΗΠΑ, ορατού εκθροί για τους οπαδούς του.

Ο Φουκουγιάμα εξηγεί πώς ο Τραμπ και άλλοι συντηρητικοί λαϊκιστές πολιτικοί παρουσίασαν την απειλή από τους μετανάστες, είτε Μεξικανούς, είτε μουσουλμάνους, σε ζήτημα ζωής και θανάτου, όλα σε μια εποχή ευρωστίας για την Αμερική, όπου η ανεργία πέφτει και οι μισθοί αυξάνονται ξανά. Είναι αυτή η Αμερική που απέτυχε να θωρακίσει το σύστημα υγείας και τους πολίτες, σπαταλώντας τον χρόνο που έδωσε τόσο η κρίση του Εμπολα, όσο και η ίδια η επέλαση του κορωνοϊού στην Ασία και στην Ευρώπη. Ίσως λοιπόν η επόμενη «επανάσταση» δεν θα είναι με εθνικιστικά τσιτάτα και επίκληση στο θυμικό και το συναίσθημα, αλλά ίσως αυτοί που σήμερα φωτογραφίζουν έκπληκτοι το πλωτό νοσοκομείο στη Νέα Υόρκη, πια διεκδικήσουν μια νέα εθνική ταυτότητα που θα οικοδομηθεί πάνω σε θεμελιώδη αγαθά και δημοκρατικές αξίες.

Η κ. Ειρήνη Κωστάκη είναι δημοσιογράφος.

Breakfast

ME ΤΟΝ ANTONY 642
@anthony642kritikos
ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
@vasil.p

#mousikares

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 07:00-10:00

LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Φόβος και αλληλεγγύη

Η «Πανούκλα» (1947) του Καμύ είναι αριστούργημα. Το μυθιστόρημα είναι το χρονικό, όπως το αποκαλεί από την πρώτη κιόλας αράδα ο αφηγητής του, της πανούκλας που χτύπησε το Οράν, μια πόλη 200.000 κατοίκων, της Αλγερίας. Το πρωτοδιάβασα στα εφηβικά μου χρόνια στην πολύ καλή –και πρώτη, νομίζω, στα ελληνικά– μετάφραση του Ηλία Θεοφιλάκη, με πρόλογο του Ροζέ Μιλιέξ (εκδόσεις Aujourd'hui, 1955), την οποία έχω ακόμη στη βιβλιοθήκη μου. Το έργο έχει έκτοτε μεταφραστεί αρκετές φορές στη γλώσσα μας. Η «Πανούκλα» διαβάστηκε και εξακολουθεί να διαβάζεται από εκατομμύρια αναγνώστες στον κόσμο, και έχουν γραφτεί χιλιάδες σελίδες γι' αυτήν, ώστε να μην υπάρχει τίποτε μάλλον να πεις που να μην έχει ήδη ειπωθεί, και μάλιστα σε ένα σύντομο κείμενο προορισμένο για εφημερίδα. Αυτό πράγματι ισχύει για όποιον αντιμετωπίζει τη λογοτεχνία ως ύλη για ακαδημαϊκές μελέτες, όχι όμως για όποιον προσφεύγει σε αυτήν με άλλο αίτημα, για να διευρύνει την ανθρώπινη εμπειρία του και να κατανοήσει καλύτερα τι του συμβαίνει, τι συμβαίνει μέσα του και στη σχέση του με τους άλλους και τον κόσμο.

Αν πάντως διαβάσουμε ή ξαναδιαβάσουμε το μυθιστόρημα αυτή την περίοδο, τώρα που η επιδημία σαρώνει τον κόσμο, απειλεί με δεκάδες χιλιάδες νεκρούς και γεμίζει φόβο την ψυχή μας, θα ανακαλύψουμε πράγματα που δεν θα προσέχαμε άλλοτε. Θα προσέξουμε περισσότερο και θα καταλάβουμε καλύτερα τη δυσκολία των ανθρώπων να πιστέψουν κατ' αρχάς στην ίδια την ύπαρξη της θανατηφόρας επιδημίας που τους έπεσε κατακέφαλα και να αλλάξουν συνήθειες, θα καταλάβουμε και θα αποδεχτούμε ότι η επιδημία καταργεί όλα τα συναισθήματα και αφήνει χώρο μόνο για ένα, τον φόβο, αλλά και ότι ο φόβος για τη ζωή είναι εγωιστικός, κλείνει τον άνθρωπο στον εαυτό του και δεν αφήνει χώρο στην αγάπη: «Πρέπει να το παραδεχτούμε: η πανούκλα είχε αφαιρέσει από όλους τη δύναμη της αγάπης, ακόμη και της φιλίας. Γιατί η αγάπη ζητάει λίγο μέλλον, και για μας δεν υπήρχαν παρά μόνο στιγμές» (σ. 168, στην τρέχουσα γαλλική έκδοση

EPA / MARCO OTTICO

Δεν αντέχω να ακούω πολλούς να λένε ότι η επιδημία αυτή είναι και ευκαιρία, και κάποιους άλλους, με αγέρωχο ύφος, ότι πρόκειται ακόμη και για ευλογία. Ας πάνε να το πουν αυτό, πόσο καλή ευκαιρία είναι και τι μεγάλη ευλογία, στους χιλιάδες νεκρούς! (Η φωτογραφία είναι από τη χωρίς τέλος τραγωδία της Ιταλίας.)

Είναι σημαντικό οι ζωντανοί, όταν πια θα έχει περάσει το κακό, να μην ντρέπονται για τη στάση τους τον καιρό της επιδημίας.

στα folio/Gallimard, από όπου και μεταφράζω).

Η «Πανούκλα» είναι ένα μυθιστόρημα για το κακό που χτυπάει τους ανθρώπους, χωρίς οι ίδιοι να έχουν καμία ευθύνη γι' αυτό, όπως έχουν για τους πολέμους, τις τυραννίες ή την κοινωνική αδικία, για το κακό το εξωανθρώπινο, το παράλογο. Το κακό αυτό οι άνθρωποι καλούνται απλώς να το αντιμετωπίσουν και να το αντιπάλεψουν, ατομικά και συλλογικά. Οι ήρωες του μυθιστορήματος εκφράζουν διαφορετικές στάσεις απέναντι στο θανάσιμο κακό. Ο ιησούτης ιερέας Πανελού, ενώ αντιμετωπίζει αρχικά την επιδημία ως θείκη τιμωρία, αλλάζει στάση όταν ήσσει από κοντά τον θάνατο ενός μικρού παιδιού, ο αγνός Ταρρού πιστεύει σε μια αγιότητα χωρίς Θεό και αγωνίζεται για τη σωτηρία των ανθρώπων πλάι στους γιατρούς, ο δημοσιογράφος Ραμπέρ, που έχει

εγκλωβιστεί στην πόλη, σχεδιάζει να σπάσει την καραντίνα και να φύγει για να πάει στην αγαπημένη του στο Παρίσι, αλλά τελικά μένει για να βοηθήσει τον γιατρό και την ομάδα του, γιατί θεωρεί ότι είναι ντροπή να ευτυχεις μοναχός σου όταν οι άλλοι γύρω σου πεθαίνουν. Υπάρχει και ο Κοττάρ, που χαιρέται με τη δυστυχία και κερδοσκοπεί. Κορυφαία μορφή ο γιατρός και αφηγητής Ριέ, ο οποίος εξεγείρεται ενάντια στην τάξη του κόσμου, μια τάξη που θεωρεί φυσικό να πεθαίνουν μικρά παιδιά, και η μόνη απάντηση που έχει σε αυτό είναι η πράξη της αλληλεγγύης, της συμπάσχουσας, δαυγούς και απελπισμένης αλληλεγγύης.

Αν αυτό δεν λέγεται αγάπη, τότε δεν ξέρω πραγματικά τι άλλο μπορεί να λέγεται έτσι. Ο γιατρός Ριέ εκφράζει την άποψη και τη στάση του ίδιου του Καμύ. Πέντε χρόνια χωρίζουν τον «Ξένο» (1942) από την «Πανούκλα» (1947), η απόστασή τους όμως είναι τεράστια. Ο Μερσώ, ξένος απέναντι στον εαυτό του, στη ζωή του και στις πράξεις του, βρίσκεται πολύ μακριά από τον Ριέ, που και αυτός δεν πιστεύει στον Θεό όπως και ο Μερσώ, αλλά δίνει καθημερινά τη μάχη, από το πρωί μέχρι το βράδυ, για να σώσει ζωές. Μόνο αυτή

η αγάπη και αυτή η αλληλεγγύη μπορούν να κάνουν τον φόβο να είναι προστασία και όχι απανθρωπιά. Και να αφήσουν χώρο στην ελπίδα, γιατί χωρίς ελπίδα δεν ειρηνεύει η ψυχή.

Και αυτή η επιδημία κάποτε θα περάσει, χωρίς κανείς να μπορεί να υπολογίσει τώρα τον αριθμό των θυμάτων της. Είναι σημαντικό οι ζωντανοί, όταν πια θα έχει περάσει το κακό, να μην ντρέπονται για τη στάση τους τον καιρό της επιδημίας. Ως τότε πάντως, όπως να έρθει η στιγμή της λύτρωσης, όπως και στην «Πανούκλα» του Καμύ, και ο κόσμος να ξεχυθεί στους δρόμους, ας αφήσουμε κατά μέρος τις βαρύγδουπες αναλύσεις, που όταν δεν φανερώνουν αναλγησία, φανερώνουν οπωσδήποτε ανοησία. Δεν αντέχω να ακούω πολλούς να λένε ότι η επιδημία αυτή είναι και ευκαιρία, και κάποιους άλλους, με αγέρωχο ύφος, ότι πρόκειται ακόμη και για ευλογία. Ας πάνε να το πουν αυτό, πόσο καλή ευκαιρία είναι και τι μεγάλη ευλογία, στους χιλιάδες νεκρούς! Τώρα το ζήτημα είναι ένα: να χάσουμε όσο γίνεται λιγότερους συνανθρώπους μας! Το τι είδους ευκαιρία ήταν η επιδημία, εάν ήταν πράγματι, αυτό είναι μια συζήτηση για μετά, όταν ξετρυπώσουμε από το θολάμι μας.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Η λεία της νόσου

ΕΡΕΗ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ζηγκ Ζαγκ στις νεραντζιές
εκδ. Πατάκη, σελ. 260

Αυτές τις ημέρες οι βιβλιόφιλοι που μένουμε σπίτι ξαναδιαβάζουμε αγαπημένα βιβλία. Ένα από τα δικά μου αγαπημένα είναι το «Ζηγκ Ζαγκ στις νεραντζιές» (πρώτη έκδοση 1999) της Ερης Σωτηροπούλου, που επαυτεκδόθηκε φέτος. Στον θάλαμο Εντεκα ενός αθηναϊκού νοσοκομείου πεθαίνει η Λία, προσβεβλημένη από έναν άγνωστο ιό, τον Hcnpvmb, για τον οποίο ο γιατρός της δεν γνωρίζει τίποτα πέρα από το ότι «σε λίγο καιρό όλοι θα μιλάνε γι' αυτόν, θα γίνει το θέμα της ημέρας». Ο δυσεξικνίαςτος ιός κατασπαράζει το σώμα της Λίας, μεταστοιχειώνοντάς την σε βέβηλο και αιρετικό πνεύμα, που βυσοδομεί από το κρεβάτι κατά πάντων.

Η Λία πεθαίνει φαρσικά. Τη σκοτώνει ένας κατά φαντασίαν ιός, ανύπαρκτος, απέναντι στον οποίο το σώμα της αμύνεται δονκικωτικά, μέχρις εξαλείψεως. Ο αδελφός της, ο Σιντ, πολέμα για την αποσπάσει από τη νόσο, αναρριπίζοντας τις εξάλλες αστείότητες που επινοούσε ο φονικός σαρκασμός της άρρωστης.

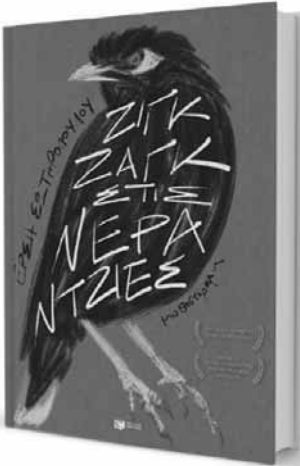
Όμως, ο ρόλος του γελοτοποιού δεν του ταίριαζε. Ούτε μια φάρσα της προκοπής δεν κατάφερε να σκορώσει. Παραήταν φοβισμένος και ανήμπορος. Ήταν «ένας αποτυχημένος κομπάρσος», που συνεργούσε αδέξια στην «αποθέωση του γελούσιου».

«Η σήψη αρχίζει με παράξενο τρόπο. Χωρίς προειδοποίηση». Γύρω από τον θάλαμο Εντεκα τρεκλίζουν πρόσωπα αποκαμωμένα από ένα αδυσώπητο, «κατακόρυφο» καλοκαίρι. Η έφηβη Νίνα παραθερίζει στην Πάτρα, λιγώνοντας από ζαχαρώδεις πόθους, στους οποίους τελικά

επιβάλλεται όταν αρχίζει να γράφει. Χάρη στο τετράδιό της είχε αποσυρθεί σε έναν τόπο απόρρητο, όπου εκτυλισσόταν η μόνη ιστορία που είχε σημασία, εκείνη που βρισκόταν υπό το κράτος της. Σφιγγοντας το τετράδιό στο στήθος της, προχωρούσε μες στο καύμα των ανελέπτων μεσημεριών σε μια υπέροχη ισορροπία. Ο Σιντ,

ναρκωμένος από τον καυτό αέρα, φανταζόταν τον χρόνο να κυλά ερήμην του. «Ετσι θα του άρεσε να γεράσει. Να μπορεί ν' αναπνέει όντας αναισθητός κάτω από τον ήλιο». Η Λία, εξαχνωμένη μέσα σε μια πυρέσσουσα άλω, αντίκριζε στον καθρέφτη ένα πρόσωπο παραμορφωμένο από προσμονή. «Το πρόσωπό της ήταν αιχμάλωτο της αναμονής». «Τι περιμένει το στόμα μου; Τι περιμένω;». Πολλά μικρά, ατέλειωτα φιλιά.

Εκείνο που απολαμβάνω στα βιβλία της Σωτηροπούλου είναι το μειδίαμα που επικρέμαται στο χέλιος των διαεπιβάλλεται όταν αρχίζει να γράφει. Χάρη στο τετράδιό της είχε αποσυρθεί σε έναν τόπο απόρρητο, όπου εκτυλισσόταν η μόνη ιστορία που είχε σημασία, εκείνη που βρισκόταν υπό το κράτος της. Σφιγγοντας το τετράδιό στο στήθος της, προχωρούσε μες στο καύμα των ανελέπτων μεσημεριών σε μια υπέροχη ισορροπία. Ο Σιντ,

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΜΑΚΗ ΤΣΙΤΑ

Ο Μάκης Τσίτας γεννήθηκε το 1971 στα Γιαννιτσά, ζει στην Αθήνα και διευθύνει το ενημερωτικό site για το βιβλίο και τον πολιτισμό Diastixo.gr. Διηγήματά του έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες. Έργα του σκηνοθέτησαν οι: Ρούλα Πατεράκη, Σοφία Καραγιάννη, Προμηθέας Αλειφερόπουλος, Ερση Βασιλικιώτη, Ταμ Makela, Alexandru Mazgareanu. Στίχους του μελοποίησαν οι: Γιώργος Σταυριανός, Τάκης Σούκας, Τατιάνα Ζωγράφου, Νίκος Βασιλείου. Έχει εκδώσει 24 βιβλία για παιδιά και 4 για ενήλικους. Για το μυθιστόρημά του «Μάρτυς μου ο Θεός» (εκδ. Μεταίχμιο), το οποίο κυκλοφορεί σε 12 ευρωπαϊκές γλώσσες, έλαβε το Βραβείο Λογοτεχνίας της Ευρωπαϊκής Ενωσης 2014. Τελευταίο του βιβλίο η νουβέλα «Πέντε στάσεις» (εκδ. Μεταίχμιο). Περισσότερα στο: makistsitas.com.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; Τα «Ποιήματα» του Κ. Π. Καβάφη – ό,τι πιο σπουδαίο έχει γραφτεί στη χώρα μας μετά τα ομηρικά έπη.

Ποιες είναι οι «πέντε στάσεις» της ηρωίδας σας; Είναι κάτι σαν τις «δεκατέσσερις στάσεις» ως τον Γολγοθά ή κάτι πιο... ελαφρύ ελπίζουμε;

Είναι η διαδρομή που κάνει καθημερινά με το λεωφορείο για να πάει από το σπίτι (Τούμπα) στη δουλειά (ΑΧΕΠΑ) και πάλι πίσω. Και είναι σχεδόν η μοναδική περριοχή της Θεσσαλονίκης που γνωρίζει, αν και έζησε στην πόλη για τριάντα χρόνια.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Τον «Εθνικό Κήπο» των Θεωδωρή Γκόννη και Ελένης Στρούλια, τις «Απαγορευμένες περιοχές» του Γιώργου Σταυριανού και την «Πίπη Φακιδομύτη» της Ασριντ Λίντγκρεν.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Ο Μικρός Νικόλας του Ρενέ Γκοσινί. Για το χιούμορ, την αθωότητά του, την αισιοδοξία και τη λαχτάρα για ζωή.

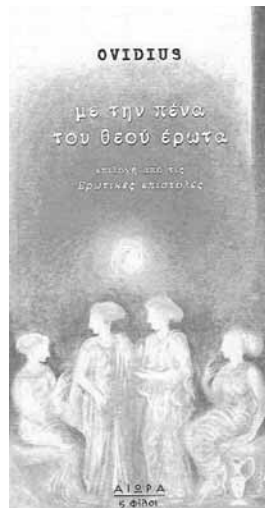

Στον καιρό της πανδημίας, έχετε τώρα περισσότερο χρόνο για διάβασμα, γράψιμο, ενδοσκόπηση, τηλεόραση, πλήξη ή τίποτα από όλα αυτά;

Πλήξη δεν έχω αισθανθεί ποτέ στη ζωή μου, καθώς πάντα είχα να κάνω πολλά πράγματα. Έτσι και τώρα, αν και κλείσμενος στο σπίτι, δουλεύω πολλές ώρες για το Diastixo και την ArtsPr. Κι επίσης διαβάζω, βλέπω θεατρικές παραστάσεις στο Διαδίκτυο και μιλάω στο τηλέφωνο με δικούς μου ανθρώπους.

ΕΚΤΑΚΤΩΣ

Μην απαντήσεις, έλα ο ίδιος

ΟVIDIUS
Με την πένα του θεού έρωτα. Επιλογή από τις Ερωτικές επιστολές
Απόδοση: Λυδία Τρύφωνας, εκδ. Αιώρω

Απόσπασμα από το βιβλίο «Με την πένα του θεού έρωτα»:

Η Πινελόπη προς τον Οδυσσέα: Το γράμμα αυτό, αργοπορημένο Οδυσσέα, η Πινελόπη σου σ' το στέλνει. Τίποτα όμως μην απαντήσεις, μόνο έλα συ ο ίδιος! Η μισπητή στις κόρες των Αχαιών Τροία σίγουρα δεν υπήρξε πια. Αλλά κι ο Πρίαμος κι η Τροία ολόκληρη δεν άξιζαν τα όσα τράβηξα εγώ γι' αυτή τη νίκη... Μακάρι, τότε που έπλεε για τη Σπάρτη ο μοικός ο Πάρις, να είχε αφανιστεί από τα μανιασμένα κύματα! Έτσι κι εγώ δεν θα πλάγιαζα παγωμένη στο έρμη κρεβάτι μου, κι ούτε παρατημένη θα παραπονιόμουν για τις αργόσυρτες μέρες μου. Κι ούτε για να ξεπεράσω τις μακρόσυρτες νύχτες μου θα κούραζα, σα να ήμουν χήρα, τα χέρια μου υφαίνοντας.

Αλλά και τότε εγώ δεν μεγαλοποιούσα από φόβο τους πραγματικούς κινδύνους; Όταν όμως αγαπάς, σε κυριεύει φόβος: κι έτσι έβλεπα μπροστά στα μάτια μου τους Τρώες να σου ρίχνονται με ορμή, ενώ και στο άκουσμα μοναχά του Εκτορα έκανα το χρώμα μου. Κι όταν κάποιος αφηρόγυταν πώς ξεψύχισε ο Αντίλοχος, εγώ εσένα έβλεπα να έβλεπα να ξεψυχάς. Κι όταν λέγαμε ότι ο γιος του Μενoitιου, ο Πάτροκλος, είχε σκοτωθεί φορώντας την πανοπλία του Αχιλλέα, θρηνώντας, γιατί έβλεπα ότι ακόμη κι ο δόλος μπορούσε ν' αποτύχει. Κι όταν το λυκιακό δόρυ είχε πηγεί στο αίμα του Τληπόλεμου, εγώ εσένα έβλεπα νεκρό. Με δυο λόγια, όποιος κι αν έπεφτε στο αχαϊκό στρατόπεδο άφανε πιο κρύα κι απ' τον πάγο την ερωτευμένη καρδιά μου.

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ**ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ**
Η επόμενη μέρα

Τα κλειστά μουσεία για αόριστο διάστημα είναι η νέα συνθήκη που κλονίζει τον κόσμο του πολιτισμού. Η Εθνική Πινακοθήκη της Ουάσιγκτον, από τα πιο σημαντικά μουσεία των ΗΠΑ, διατυπώνει δημοσίως μέσω της διευθύντριάς της, Κέιγουν Φέλντμαν, τον κοινό προβληματισμό για την επόμενη μέρα, που δεν μπορεί να προβλεφθεί ούτε χρονικά αλλά ούτε και ποιοτικά, παρά μόνο με τη σταθερή αρχή της ελευθερίας του ανθρώπινου πνεύματος.

ΗΠΑ
Ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία

Οι μεγάλες πιέσεις που δέχονται λόγω πανδημίας τα μικρά, ανεξάρτητα βιβλιοπωλεία είναι μια σημαντική παράμετρος. Στις ΗΠΑ, όπου υπάρχει μεγάλη παράδοση μικρών βιβλιοπωλείων στη Νέα Υόρκη, στο Σικάγο, στην Καλιφόρνια και στις πανεπιστημιούπολεις, υπάρχουν νέες καμπάνιες ενίσχυσης αυτών των μικρών κιβωτών πολιτισμού. Ο εκδοτικός κολοσσός Simon & Schuster εξέδωσε σχετική ανακοίνωση με την προτροπή για στήριξη του τοπικού βιβλιοπώλη.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Μισθοί στα μουσεία

Το Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης ανακοίνωσε πως θα εξασφαλίσει μισθούς και ασφάλεια για τους 2.200 υπαλλήλους του έως τις 2 Μαΐου, αν και η επαναλειτουργία του μουσείου τοποθετείται προς το καλοκαίρι. Για το μεσοδιάστημα η διοίκησή του εξετάζει το ενδεχόμενο να βάλει χέρι στα αποθεματικά, που ξεπερνούν τα 3,6 δισ. δολάρια. Η πανδημία προκαλεί σοβαρούς τριγμούς σε όλο το εργασιακό πλαίσιο του πολιτισμού διεθνώς.

ΝΤΙΤΡΟΪΤ

Διέξοδος στους καλλιτέχνες
Καθώς μουσεία και οργανισμοί σε όλον τον κόσμο επεξεργάζονται ιδέες για να σταθούν απέναντι στη διεθνή κρίση, το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης του Ντιτρόιτ δημιούργησε μια νέα πλατφόρμα. Μέσα από αυτήν την πύλη, προσφέρεται η δυνατότητα σε καλλιτέχνες να αναρτούν έργα που τους ανήκουν και τα οποία διαθέτουν προς πώληση. Ένας τεράστιος αριθμός ανεξάρτητων καλλιτεχνών θίγεται άμεσα από τη νέα κρίση, που πλήττει και την αγορά του πολιτισμού.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Γκογκέν σε 60 δεύτερα

Αγωνίζονται τα μουσεία, μικρά και μεγάλα διεθνώς, να κρατήσουν το ενδιαφέρον του κοινού τους. Η Βασιλική Ακαδημία του Λονδίνου είχε προγραμματίσει τα εγκαίνια μιας φιλόδοξης έκθεσης με θέμα «Ο Γκογκέν και οι ιμπρεσιονιστές», που θα είχε εγκαίνια προ ημερών. Τώρα, το μουσείο προσφέρει διαδικτυακά δόσεις από την έκθεση διάρκειας ενός λεπτού, ούτως ώστε να διατηρηθεί την επαφή με το πολυπληθές διεθνές κοινό της.

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

Όταν ο κόσμος υποδεχόταν το αύριο

ΠΑΡΙΣΙ

Ένας τρόπος για να μιλήσει κανείς για τους νεώτερους χρόνους είναι να προσεγγίσει τις μεγάλες διεθνείς εκθέσεις που ήδη από τη δεκαετία του 1840 ήταν βαρόμετρα οικονομικής ανάπτυξης και ανταγωνισμών ανάμεσα σε έθνη και αυτοκρατορίες. Σήμερα, στις μέρες που διανύουμε και στις ειδικές συνθήκες της πανδημίας που δεν ξέρουμε πού θα μας βγάλουν, εξάπτουν τη φαντασία οι εικόνες από το παρελθόν, προσπλωμένες σε ένα μέλλον που

ανοιγόταν τότε ευοίωνο, έστω και αν οι εξελίξεις διέψευσαν εν πολλοίς τις υψηλές προσδοκίες. Στάθηκαν στις φωτογραφίες που κυκλοφόρησαν πρόσφατα με αφορμή τα εγκαίνια, τέτοιες μέρες, του Πύργου του Αίφελ, το 1889, για τη Διεθνή Έκθεση των Παρισίων, 100 χρόνια μετά τη Γαλλική Επανάσταση. Μια εποχή ανασυγκρότησης του δυτικού κόσμου, με άνοδο του υλικού πολιτισμού, των νέων τεχνολογιών και επιστημονικών επιτευγμάτων, με πρωτοφανή κυκλοφορία αγαθών,

με αυξημένη ζήτηση, με ισχυρά τα δίκτυα της αποικιοκρατίας, με βελτίωση της καθημερινότητας και με διαρκή επένδυση σε μια υπερβολικά αισιόδοξη μελλοντολογία. Οι διεθνείς εκθέσεις, όπως το Σικάγο (1893), του Παρισιού (1900) και των Βρυξελλών (1910), για να σταθώ σε αυτές που έγιναν μέσα σε αυτό το κλίμα της μπελ εποχής, χωρίς να υπάρχει τότε η σκιά του Μεγάλου Πολέμου που θα ακολουθούσε, ήταν τα μεγάλα διεθνή γεγονότα της τότε παγκοσμιοποίησης,

που σήμερα μας φαίνονται μακρινά, αλλά απολύτως κατανοητά και δικαιολογημένα για τα μέτρα της εποχής. Ο Πύργος του Αίφελ ήταν το έμβλημα της εποχής του μοντερνισμού σε ένα Παρίσι του ιμπρεσιονισμού και σε μια εντελώς νεωτερική συνθήκη μετά τους κύκλους της ανοικοδόμησης στη δεκαετία του 1860 και τον πόλεμο με την Πρωσία το 1870. Τα γενέθλια του Πύργου του Αίφελ, που έγινε 131 ετών, είχαν, σε αυτήν τη δεδομένη συγκυρία, έναν μικρό απόηχο για

τους κύκλους του χρόνου και την υποδοχή του (όποιου) μέλλοντος. Θα σηματοδοτεί εσαεί την πίστη στο αύριο, στον υψηλό σχεδιασμό και στην εφαρμογή της προηγμένης τεχνολογίας στην υπηρεσία του ωραίου και του χρήσιμου. Αυτές τις μέρες του 2020, με τον πολιτισμό της ανθρωπότητας σε πρωτοφανή για τις γενιές μας κρίση, η ανάγνωση του πρόσφατου (ιστορικά) παρελθόντος έχει ένα στοιχείο πικρής γοητείας, καθώς προσφέρεται για συγκρίσεις και στοχασμό.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙΓράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Γράμμα από το μέτωπο VIII

Αγαπτιέ μου Γκρι, την περασμένη Πέμπτη, η κόρη μας έκλεισε πενήντα οκτώ (58) ημέρες συνεχούς νοσηλείας. Δύο μήνες της πρώτης αυτής φάσης, στην οποία οι γιατροί έχουν δώσει την πολεμική ονομασία «Εφοδος». Δύο μήνες που άλλαξαν τελείως τη ζωή σε ένα κοριτσάκι τεσσεράμισι χρόνων. Και τις δικές μας, φυσικά. Από άκαπνοι γίναμε και οι τρεις βετεράνοι. Πρώτα και κύρια η ίδια.

Προσπαθώ να κάνω έναν πρώτο απολογισμό. Τουλάχιστον ως προς το κλινικό μέρος. Λοιπόν, έχουμε και λέμε: πέντε ενδορραχιαίες εγχύσεις στη σπονδυλική στήλη, τέσσερα μυελογράμματα με τρύπημα στο ίδιο σημείο, καθημερινή σχεδόν ενδοφλέβια χημειοθεραπεία, άφθονη κορτιζόνη, μια ολική αναισθησία για να της τοποθετήσουν το Χίκμαν (την παροχέτευση με το σωληνάκι από το στήρνο, που θα φέρει επί σειρά μηνών και στο σπίτι όταν,

Όλα θα πάνε καλά. Αυτή είναι η σωστή ευχή: όλα «θα» πάνε καλά και όχι όλα «να» πάνε καλά.

επιτέλους, επιστρέψουμε), άλλη μία ολική αναισθησία για μαγνητική τομογραφία, μια επίμονη λοίμωξη με τον ιό RSV, επώδυνες άφθες στο στόμα, δύο αξονικές, άλλες τόσες ακτινογραφίες και υπέρηχοι άνω κάτω κοιλίας, δύο βυθομετρήσεις στα μάτια, δύο καρδιογραφήματα και άλλα δύο τρίπλεξ καρδιάς, ολική τριχοτόμηση λόγω χημειοθεραπείας – για ένα τετράχρονο κορίτσι δεν ήταν λίγες αυτές οι εμπειρίες. Όπως ούτε και για τους γονείς της. Αν μας είχες ρωτήσει δύο μήνες πριν όλη η παραπάνω παράγραφος θα ισοδυναμούσε με έναν από τους χειρότε-

Η απεικόνιση του «βλέμματος των χιλίων γιاردών», δηλαδή του σε κατάσταση σοκ στρατιώτη στον πόλεμο. Η κλασική εικονογράφηση του πολεμικού καλλιτέχνη Τόμας Λία, από τη μάχη της νήσου Πελελίου το 1944.

ρους εφιάλτες μας. Και όμως, έγινε η καθημερινότητά μας.

Θυμάμαι ακόμα την ερώτησή της την πρώτη της νύχτα στο νοσοκομείο: «Αυτό τώρα θα είναι το νέο μου σπίτι;». Το ίδιο πρωί, τα πρώτα λεπτά που την είχαν τρυπήσει στον καρπό για τον πρώτο ορό, την πρώτη κορτιζόνη, οι νοσηλεύτριες μας είχαν πάρει παράμερα για να μας ξεκαθαρίσουν πως επ' ουδενί δεν έπρεπε το παιδί να μας δει με πεσμένο το πθικό. «Αν δούμε δάκρυα», μας είπαν, «θα σας βγάλουμε αμέσως έξω».

Όταν μου έκανε αυτό το ερώτημα όμως, ζορίστηκα πάρα πολύ. Δεν θα ήταν η πρώτη φορά ούτε η τελευταία βέβαια. Δεν το ήξερα εκείνο το πρώτο βράδυ, αλλά ειδικά οι αμέσως επόμενες ημέρες θα ήταν σαν να περπατάς μέσα από ένα ναρκοπέδιο έχοντας στην αγκαλιά το παιδί σου, νιώθοντας πως κάθε σου βήμα είναι

ένα ακόμα λάθος, μία ακόμα εσφαλμένη επιλογή για το ίδιο το παιδί.

Κοιτάζω ένα ζευγάρι με την κόρη τους, μικρότερη από τη δική μας, που έχουν μόλις καταφτάσει σε ένα διπλανό δωμάτιο. Το κοριτσάκι τους κλαίει συνέχεια. Ο πατέρας έχει ένα μονίμως χαμένο, τρομοκρατημένο, παγωμένο βλέμμα, αυτό που οι Αμερικανοί πεζοναύτες στον Ειρηνικό το 1942-45 αποκαλούσαν «το βλέμμα των χιλίων γιاردών» (the thousand-yard stare). Θέλω να τον πάρω αγκαλιά και να του πω πως όλα θα πάνε καλά με το κοριτσάκι του. Αλλά δεν μου το επιτρέπουν οι κανονισμοί. Δεν το ξέρει πως αφιερώνω σε αυτή την οικογένεια τώρα αυτές τις σκέψεις, μα δεν πειράζει. Όλα θα πάνε καλά. Αυτή είναι η σωστή ευχή: όλα «θα» πάνε καλά και όχι όλα «να» πάνε καλά. Αυτό το «να» δεν σημαίνει τίποτα, δεν θες καν να το ακούς. Αυτό το «θα» είναι τα πάντα.

Το μπαλκόνι, η ιστορία και η μεγάλη σημασία του

Τρεις καταξιωμένοι αρχιτέκτονες στην «Κ»

Της ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΠΟΥΡΝΑΡΑ

Από το στενό πέτρινο μπαλκόνι της σαιμπρικής Ιουλιέτας στη Βερόνα ως εκείνο της Ρωζάνης όπου αντακούσε η φωνή του Σιρανό ντε Μπερζεράκ, μέχρι το μπαλκόνι που ζωγράφισε ο Μανέ το 1868 με τους καλοντυμένους αστούς και τη μοναχική γυναίκα φιογούρα του Χόπερ στον πίνακα «Cape Cod Balcony» του 1950, η λογοτεχνία και η τέχνη βρίσκουν διαχρονική στέγη σε αυτήν την προεξοχή που αιωρείται μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού χώρου. Άλλοτε πάλι τα μπαλκόνια είναι η συμβολική ανύψωση μιας μονάδας πάνω από το πλήθος, το αιθέριο βάθος: Ο Πάπας ευλογεί τους πιστούς, ενώ ηγεμόνες, δικτάτορες και βασιλείς χαιρετούν με στόμφο, πολιτικοί βγάζουν λόγους, σταρ γνέφουν στους θαυμαστές, η Εβίτα Περόν γέρνει δρακυσμένη πάνω από τους φανατισμένους Αργεντινούς.

Όμως στην εποχή του COVID-19, της επιβεβλημένης καραντίνας, το μπαλκόνι εκδημοκρατίζεται.

Ο ιός μάς αναγκάζει να το δούμε αλλιώς. Δεν είναι πια το βασίλειο της απλότητας και της σιδερένιας ντουλάπας ούτε το υποτυπώδες οικοσύστημα με τις γλάστρες. Είναι η πολύτιμη ημιυπαίθρια προέκταση των σπιτιών μας, ένα ατομικό θεωρείο στον παραλογισμό της ερήμωσης των πόλεων, το προγεφύρωμα επικοινωνίας με τους γείτονες και τον έξω κόσμο. Το μέρος όπου μπορούμε να κοιτάξουμε κατάματα τον ουρανό, να χορέψουμε, να χειροκροτήσουμε τους γιατρούς, να εμψυχώσουμε ο ένας τον άλλον. Είναι ο νέος δημόσιος χώρος. Ειδικά στην Ελλάδα της καλοκαιρίας, το μπαλκόνι, συνυφασμένο με την καθημερινότητα, γίνεται για τις επόμενες εβδομάδες μια θεατρική σκηνή με πρωταγωνιστές εμάς.

Ποια όμως είναι η ιστορία του και πώς έφτασε να γίνει ένα απαραίτητο στοιχείο της πολυκατοικίας; Η «Κ» ζήτησε από τρεις διακεκριμένους Έλληνες αρχιτέκτονες να τη διηγηθούν και να αναδείξουν τον πυκνό συμβολισμό που έχει για τη ζωή μας.

Στην εποχή του COVID-19, της επιβεβλημένης καραντίνας, το μπαλκόνι εκδημοκρατίζεται. Ο ιός μάς αναγκάζει να το δούμε αλλιώς. Είναι το μέρος όπου μπορούμε να κοιτάξουμε κατάματα τον ουρανό, να χορέψουμε, να χειροκροτήσουμε τους γιατρούς, να εμψυχώσουμε ο ένας τον άλλον.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΥΡΝΙΚΙΩΤΗΣ

Όταν φύγει ο κορωνοϊός, θα ξέρουμε πια ποιος μένει απέναντί μας

Στον ευρωπαϊκό Νότο το μπαλκόνι – από το ιταλικό balcone και το γαλικό balcon – είναι ένα κομμάτι της καθημερινότητάς μας. Στην Ελλάδα χρησιμοποιούμε τη λέξη αυτή για να περιγράψουμε και ένα belvedere, μια υπερύψωση του εδάφους για το τοπίο, όπως λ.χ. το Μπαλκόνι των Σπετσών του Μισέλ Ντεόν. Το μπαλκόνι ανήκει στον Βορρά της Μεσογείου. Αν πάτε στον Νότο της ή στη Μέση Ανατολή, δεν θα βρείτε μπαλκόνια, αλλά εσωτερικά αίθρια. Η κοινωνικότητα του δρόμου είναι έξω από τον πολιτισμό των Αράβων. Αντιθέτως, είδαμε στα τηλεοπτικά πλάνα τους Ιταλούς να βγαίνουν για άριες ή καντσονέτες – μας γυρίζουν πίσω

Αυτό που δεν ξέρουμε είναι ότι τα μπαλκόνια φτιάχτηκαν υποχρεωτικά χάρη στους οικοδομικούς κανονισμούς μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

στις καντάδες και στις κρεμασμένες μπουγάδες στα στενά. Ο διάλογος με το μπαλκόνι είναι κάτι γνώριμο για αυτούς αλλά και για εμάς.

Ξέρετε, στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Ελλάδας μέχρι και

τον 19ο αιώνα δεν είχαμε συνήθως μπαλκόνια. Οι ένοικοι των σπιτιών φοβόνταν εισβολείς και εκθρούς. Τα βλέπουμε να εμφανίζονται από τον 19ο αιώνα και μετά. Πρόκειται συνήθως για μικρές προεξοχές με σανίδια πάνω σε φουρούσια μαρμάρια, σκεφτείτε ότι δεν υπήρχαν εκείνες οι δυνατότητες που θα τους επέτρεπαν να είναι περισσότερο τολμηροί στις κατασκευές. Χρειάστηκε να περιμένουμε να φτάσουμε ως τον μοντερνισμό, δηλαδή την πολυκατοικία –που όλοι σιχτίζουμε– για να δούμε τα μπαλκόνια να φαναιούνται στον υπαίθριο βίο. Πριν από αυτές δεν υπήρχαν εικόνες ανθρώπων να τραγουδούν

σε παρέες στα ρετιρέ, να τρώνε οικογενειακά, να κάνουν σιέστα τα μεσημέρια.

Αυτό που δεν ξέρουμε για τα μπαλκόνια είναι ότι φτιάχτηκαν υποχρεωτικά χάρη στους οικοδομικούς κανονισμούς μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Κυρίως από τότε που το οπλισμένο σκυρόδεμα μας έδωσε αυτή την ευκολία. Το μέγεθος τους καθοριζόταν από το πλάτος του δρόμου στον οποίο έβλεπαν και μπορούσαν να φτάσουν σε φάρδος έως και στο 10% του. Σε στενά που είχαν πλάτος δέκα μέτρα, τα μπαλκόνια μπορούσαν να βγουν έως ένα μέτρο από την πρόσοψη του κτιρίου. Διαφορετικά δεν γινόταν να έχεις

προεξοχές, διότι έκοβες τον ήλιο των από κάτω. Επίσης, όσο πιο στενός είναι ο δρόμος τόσο πιο πολλά ρετιρέ έχει, έτσι ώστε να μπορέσει ο ήλιος να φτάνει πιο χαμηλά.

Η δημιουργία του μπαλκονιού έχει να κάνει με τη νεωτερικότητα, με τους κανόνες υγιεινής. Από τη στιγμή που δεν είχαμε πλέον αυλές, γιατί δεν ζούσαμε σε μονοκατοικίες αλλά σε διαμερίσματα, έπρεπε με κάποιον τρόπο να μπορούμε να γεμίσουμε έναν κλειστό χώρο με ήλιο και καθαρό αέρα. Τα μπαλκόνια, ειδικά στα ρετιρέ που είναι μεγαλύτερα, μας έδωσαν το δικαίωμα να αναπτύξουμε τη ζωή μας έξω από τον περικλειστό χώρο.

Παράλληλα, είναι για τους Έλληνες ένα μέρος για κατόπτευση – σε παλαιότερες πολιτικές συγκεντρώσεις ή στους γάμους των βασιλέων που όλοι κρέμονταν σαν τσαμπιά από τα κάγκελα. Το να βγαίνουμε εκεί έξω σημαίνει ότι συμμετέχουμε στα κοινά. Οι απέναντι γίνονται το υπαίθριο σινεμά μας. Αλλά και με τη σειρά μας, όταν είμαστε στο μπαλκόνι είμαστε ορατοί στους άλλους.

Τις προάλλες ο κόσμος χειροκρότησε γιατρούς και νοσηλευτές από το μπαλκόνι του σαν μια δημόσια χειρονομία. Το χρησιμοποιούσαν ως θεωρείο. Ξέρετε, πιστεύω ότι όταν θα τελειώσει αυτή η ιστορία, θα ξέρουμε πια ποιος μένει απέναντί μας.

Η αναγκαιότητα μπαλκονιών στη χώρα μας, εκτός από τους κανονισμούς, σχετίζεται και με το κλίμα και τον τρόπο ζωής μας. Λένε πολλά για τους ιδιοκτήτες τους και μπορεί κανείς να βγάλει εύκολα συμπεράσματα εάν είναι παρατηρητικός.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΟΣ

Δεν ανήκει στην παράδοσή μας

Το μπαλκόνι είναι η έξοδος προς τον δρόμο για τον Έλληνα. Είναι ένας στεγασμένος υπαίθριος χώρος που χρησιμοποιείται ως ένα ακόμα δωμάτιο στο σπίτι. Είναι εκεί όπου συναντάμε τους οικείους μας. Είναι ο πραγματικός μας εαυτός, δεν μοιάζει με το σαλόνι όπου υπάρχει το ταμπό του φαίνεσθαι. Δεν δέχεται συνήθως επισκέπτες. Πάντως, δεν ξέρω αν μπορούμε να μιλήσουμε για «ελληνικό μπαλκόνι» αρχιτεκτονικά, καθώς με εξαίρεση τα χαγιάτια και τα λιακωτά, δεν ανήκει στην παράδοσή μας. Μπορούμε να μιλήσουμε

Στην Ιταλία τα μπαλκόνια φτιάχνουν μια υπερυψωμένη γειτονιά, έναν στενό «κύκλο» ανθρώπων.

μόνο για τους οικοδομικούς κανονισμούς που το επέβαλαν, είναι μια προδιαγραφή τους. Πριν από τον COVID-19 τα μπαλκόνια λειτουργούσαν διαφορετικά για εμάς και για

Η αναγκαιότητα μπαλκονιών στη χώρα μας, εκτός από τους κανονισμούς, σχετίζεται και με το κλίμα και τον τρόπο ζωής μας. Λένε πολλά για τους ιδιοκτήτες τους και μπορεί κανείς να βγάλει εύκολα συμπεράσματα εάν είναι παρατηρητικός.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Πολυδιάστατος τύπος κοινωνικότητας

Στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική της ηπειρωτικής Ελλάδας είχαμε κάποιες βαθιές βεράντες στους επάνω ορόφους των αρχοντικών, ενώ στα νησιώτικα της ίδιας περιόδου δεν υπήρχουν αντίστοιχα, διότι οι κάτοικοι έβγαζαν στις ταρατσες για να φάνε ακόμη και για να κοιμηθούν. Στα νεοκλασικά βλέπουμε μπαλκόνια, διότι υποκαθιστούν την αυλή ή τον κήπο που υπήρχε παλαιότερα. Αυτό περνάει ομαλά και στις πολυκατοικίες. Η αναγκαιότητα μπαλκονιών στη χώρα μας, εκτός από τους κανονισμούς, σχετίζεται

και με το κλίμα και τον τρόπο της ζωής μας. Μας επιβάλλουν έναν τύπο κοινωνικότητας που δεν έχει μόνον οπτική διάσταση αλλά και ηχητική, καθώς και οσφρητική (σε περιπτώσεις γειτόνων που κάνουν μπάμπεκιο).

Τα μπαλκόνια λένε πολλά για τους ιδίους τους ιδιοκτήτες, και μπορεί κανείς να βγάλει εύκολα συμπεράσματα εάν είναι παρατηρητικός. Ιδιαίτερα τώρα που θα περνάμε πολύ περισσότερη ώρα εκεί, θα αποκτήσουμε διαυγέστερη εικόνα για ό,τι μας περιβάλλει. Εγώ με τη γυ-

ναίκα μου, λ.χ., βλέπουμε ένα ζευγάρι που μένει απέναντί μας. Το μισό μπαλκόνι είναι το βασίλειο του κυρίου με τα εργαλεία, τη σκάλα και τα μαστορικά του, το άλλο μισό της κυρίας με τα δικά της τσουμπλέκια. Παρατηρώ ένα άλλο κτίριο δίπλα μας, με πομπώδη μπαλκόνια που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί ποτέ: σε ένα από αυτά μόνο υπάρχουν δύο μοναχικές κόκκινες πολυθρόνες. Με τον εγκλεισμό που ζούμε πάντως, το μπαλκόνι αποκτά νέο νόημα, νέες χρήσεις, γίνεται παρατηρητήριο του έξω, αλλά και του μέσα.

Το γιατρικό της αμόλυντης λογοτεχνίας

Από το σπίτι, βρίσκομαι παντού: στο τρένο με τους ήρωες του Μοπασάν, στις στέπες του Τσέχοφ, στις δυστοπίες του Μπόρχες

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ
ΚΑΡΑΝΤΙΝΑΣ

Του ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ

Το διάβασμα είναι μία από τις πιο μοναχικές τέχνες, προσωπικά το θεωρώ μία δημιουργική ενασχόληση. Να μπορείς να συγκεντρώνεσαι πάνω σε ένα κείμενο, να το αφοσυγκράξεις αλλά και να το κάνεις δικό σου. Η προσωπική ανάγνωση απαιτεί συνήθως μια εσωτερική απομόνωση και όχι να σου επιβάλλεται εξωτερικά. Φαντάζομαι σε ένα κελί ή σε ένα καταφύγιο, μαζί με άλλους, δεν δραπετεύεις πάντα με ένα βιβλίο. Εφηβος, όταν αρρώσταينا, καθόμουν στο σπίτι και αποτελείωνα ένα ολόκληρο μυθιστόρημα, μάλιστα μια φορά «ανέβασα πυρετό» παραπάνω για να τελειώσω το «Ανθρώπινο κτήνος» του Ζολά – το θυμάμαι ακόμη.

Και να που βρέθηκε χρόνος για διάβασμα τις μέρες αυτές, χρόνος πολυς, χρόνος που μας επιβλήθηκε. Ως μοναχικός χαρακτήρας το αποδέχτηκα σαν μια προέκταση της μέχρι τώρα ζωής μου. Στα κοινωνικά δίκτυα πολλοί αναφέρουν ότι δεν μπορούν να συγκεντρωθούν σε ένα βιβλίο, κάποιοι το έχουν ρίξει στο ψυχαναγκαστικό διάβασμα όσων βιβλίων είχαν παραμερίσει τις ανέμελες μέρες.

Για εμένα, που το διάβασμα ήταν μια καθημερινότητα, εξακολουθεί να παραμένει αλλά οι περιστάσεις το καθιστούν ακόμη πιο αδέσμευτο. Με δεδομένο ότι δεν υπάρχει καμιά σιγουριά για το αύριο, αποδεσμεύτηκα από κάθε «υποχρεωτικό» διάβασμα, που οφειλόταν σε κάποιες κοινωνικές υποχρεώσεις όπως να διαβάσεις πρώτα, πριν πας σε κάποια εκδήλωση ή επειδή κάποιο βιβλίο συζητιέται στους βιβλιόφιλους κύκλους. Θα διαβαστούν κάποια στιγμή, αργότερα.

Αναζητώντας την ουσία

Τώρα, περισσότερο από ποτέ, αναζητώ την ουσία της ανάγνωσης γιατί ο χρόνος από τη μια φαντάζει άπλετος, από την άλλη όμως αβέβαιος. Αυτή η ουσιαστική ανάγνωση δεν έχει ανάγκη καμιάς επίδειξης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δεν ασκώ

**Οι ώρες του διαβά-
σματος είναι διάσπαρ-
τες σε όλη τη διάρκεια
της μέρας και της νύχτας
που τείνουν να ενοποι-
θούν σε έναν αλλόκοτο
χωροχρόνο.**

πρωταθλητισμό ανάγνωσης ούτε τον ονομιτισμό του εκλεκτού αναγνώστη. Επανέρχομαι στην εφηβεία μου, κάνομαι μέσα στο κείμενο και ας είναι ό,τι θέλει. Πε-

Ο Χέρμαν Μέλβιλ είναι ένας συγγραφέας που τον διαβάζω τακτικά, αλλά κάτω από τις τωρινές συνθήκες μου είναι πιο διαυγής, ειδικά στις νουβέλες του, στον «Μπίλι Μπαντ», στον «Μπενίτο Σερένο». Οι χαρακτήρες του δοκιμάζονται σωματικά, ηθικά, κοινωνικά, άλλοι επιβιώνουν, άλλοι όχι.

ριφέρομαι στις βιβλιοθήκες μου, κατεβάζω τόμους, ένα διήγημα από δω, μία σελίδα από εκεί, ένα ποίημα κάθε τόσο.

Κρατώντας το βιβλίο στο χέρι

αισθάνομαι μια τρυφερότητα, μια σιγουριά, λες και εγείρονται οι συγγραφείς και συνομιλούν μαζί μου. Δεν βιάζομαι να αποτελειώσω πολλά βιβλία, οι ώρες του δια-

βάσματος είναι διάσπαρτες σε όλη τη διάρκεια της μέρας και της νύχτας που τείνουν να ενοποιηθούν σε έναν αλλόκοτο χωροχρόνο.

Αφοσιώνομαι στο κείμενο, γιατί εκεί έξω δεν με περιμένει κανείς, είναι όλα κλειστά, ακόμη και τα βιβλιοπωλεία που σύχναζα, αντλώ δύναμη και μια – ίσως φαινομενική – αυτάρκεια απαραίτητη στο παράλογο των ημερών. Αν στην εφηβεία μου έκλεβα χρόνο για διάβασμα, τώρα – τι ερωνεία! – ο χρόνος αυτός ξανακερδίζεται αλλά μέσα σε τόσο δυσοίωνες συνθήκες.

Διαβάζοντας ηρεμώ και όταν αφήσω το βιβλίο στην άκρη (γιατί μου αρέσει να σκορπίζω τα βιβλία σε διαφορετικά σημεία του σπιτιού), οραματίζομαι ότι μπορεί να επιβιώσουμε ως ήρωες μιας εποχής. Και ότι ήδη είμαστε μέσα σε δυστοπικό αφήγημα που θα επιβιώσει για τις επόμενες γενιές.

Συνταξιδιώτες

Τις μέρες της απομόνωσης δεν είμαι μόνος, ταξιδεύουν πολλοί μαζί μου, βρίσκομαι στο τρένο με τους ήρωες του Μοπασάν, ξαφνικά επιστρέφω με τον Ιζό στο λιμάνι της Μασσαλίας και ύστερα στο Βερολίνο του μεσοπολέμου με τον Ισεργουντ, στον φάρο με τη Βιρτζίνια Γουλφ, στις στέπες του Τσέχοφ, στις δυστοπίες του Μπόρχες, στην Ομόνοια του Γιώργου Ιωάννου, στις πολιτείες του Τσίρκα, στις λεκτικές επικράτειες του Χειμωνά. Βρίσκομαι παντού.

Και τότε σκέφτομαι τον ήρωα του Χέρμαν Μέλβιλ, τον Μπάρτλε-

μπι τον γραφέα, που, κλεισμένος μέσα σε ένα γραφείο, αρνείται να δουλέψει, να βγει στον κόσμο, δεν έχει ελπίδα, ο εγκλεισμός του είναι αμετάκλητος όπως και η μεταμόρφωση σε έντομο του ήρωα του Κάφκα.

Ο Μέλβιλ είναι ένας συγγραφέας που τον διαβάζω τακτικά αλλά, υπό τις τωρινές συνθήκες, μου είναι πιο διαυγής, ειδικά στις νουβέλες του, στον «Μπίλι Μπαντ», στον «Μπενίτο Σερένο». Οι χαρακτήρες του Μέλβιλ δοκιμάζονται σωματικά, ηθικά, κοινωνικά, άλλοι επιβιώνουν άλλοι όχι. Και μετά είναι και ο ίδιος ο Μέλβιλ που, απομονωμένος από μια σπάνια αρρώστια και πικραμένος γιατί δεν αναγνωρίστηκε το έργο του όσο ζούσε, πεθαίνει άδοξα πριν τον ανακαλύψει ο μοντέρνος εικοστός αιώνας.

Και να η θαυματουργή ιαση της λογοτεχνίας. Τέτοια κείμενα έρχονται και γιατρέυουν τη ψυχή, χαμένοι και σωσμένοι χαρακτήρες σε παρασύρουν με τις ιστορίες τους. Η καταξίωση μπορεί να ήρθε αργά για τον Μέλβιλ, αλλά το έργο του είναι άτρωτο. Γιατί η λογοτεχνία είναι αμόλυντη, κανένας ιός δεν θα τη μεταλλάξει, θα είναι πάντα εκεί και τα λογοτεχνικά αντισώματα θα μεταμορφώνουν τις ψυχές μας και θα μας οπλίζουν με κουράγιο.

Ο κ. Θεόδωρος Γρηγοριάδης είναι συγγραφέας. Το τελευταίο του βιβλίο, το χρονικό «Το βιβλίο του πατέρα», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

THE NEW POPE

[coming soon]

MESIMVRIA
Το κανάλι MOVIES BEST HD διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες CABLENET και CYTAVISION
www.mesimvria.com

PIKO

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στις οκτώ το βράδυ ακριβώς, η ενημέρωση, με εγκυρότητα και αντικειμενικότητα. Με το πιο εκτεταμένο δίκτυο ανταποκριτών στην Κύπρο και το εξωτερικό, σφαιρική πληροφόρηση από την Κύπρο και τον κόσμο.

Παρουσίαση:
Γωγώ Αλεξανδρινού

Υπεύθυνος Σκηνοθέτης Δελτίου Ειδήσεων:
Στέφανος Φαρμακάς

Καθημερινά
8.00 μ.μ.
PIKO 1

Μια παραγωγή των Ομπάμα και ένα θρίλερ στην Αθήνα

Επιλογές από Netflix και Cinobo

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Crip Camp: Καλοκαίρι για όλους
ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2020)

Σκηνοθεσία: Τζέιμς Λεμπρέχτ, Νικόλ Νιούνμαν

Εμφανίζονται: Τζέιμς Λεμπρέχτ, Τζούντι Χιούμαν, Έβαν Γουάιτ

Amerika Square
ΔΡΑΜΑ (2017)

Σκηνοθεσία: Γιάννης Σακαρίδης
Ερμηνείες: Γιάννης Στάνκογλου, Βασίλης Κουκαλάνι, Μάκης Παπαδημητρίου

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε αυτή την εβδομάδα το ελληνικό «Amerika Square», ένα θρίλερ με νουάρ στοιχεία και φόντο το σύγχρονο αθηναϊκό κέντρο της ανέχειας, των προσφύγων και του ρατσισμού. Εκεί τρεις είναι οι βασικοί πρωταγωνιστές διαφορετικών ιστοριών, οι οποίες με τον τρόπο τους συναντιούνται: από τη μία ο Μπίλι (Γιάννης Στάνκογλου), γέννημα-θρέμμα της πλάτειας, ιδιοκτήτης μπαρ και tattoo artist, ο οποίος γνωρίζει την Τερέζα, μια όμορφη τραγουδίστρια από την Αφρική που έχει μπλεξίματα με τη μαφία. Από την άλλη, ο Νάκος (Μάκης Παπαδημητρίου), κοντά στα 40, άνεργος και περιθωριοποιημένος, ζει ακόμη με τους γονείς του και μισεί τους ξένους, που έχουν κατακλύσει τη γειτονιά του, στερνώντας του το μοναδικό πράγμα που του δίνει ταυτότητα. Τέλος, υπάρχει ο Τάρεκ (Βασίλης Κουκαλάνι), Σύρος πρόσφυγας που ψάχνει απεγνωσμένα τρόπο να φύγει μαζί με τη 10χρονη κόρη του για τη Γερμανία, πέφτοντας και αυτός στα δίκτυα επιτήδειων. Η ταινία ρίχνει μια σύγχρονη, ρεαλιστική ματιά σε ζητήματα που γνωρίζουμε ή υποψιαζόμαστε, συνθέτως ωστόσο παραβλέπουμε μέχρι να μας χτυπήσουν την πόρτα.

Στο «Crip Camp: Καλοκαίρι για όλους» παρακολουθούμε όσα συμβαίνουν στην κατασκήνωση για αναπήρους «Τζένετ». Εκεί οι ομαδάρχες, μέλη οι περισσότεροι του χίπιου κινήματος, μαζί με τους κατασκηνωτές, δημιουργούν μια μοναδική κοινότητα· ο ένας φροντίζει τον άλλο, αναπτύσσοντας ασάβηνους δεσμούς.

HOME CINEMA

Ποδόσφαιρο: η γέννηση «του βασιλιά των σπορ»

Παλιά αριστοκρατία και εργασία συγκρούονται στα γήπεδα του «The English Game».

The English Game
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2020)
Δημιουργός: Τζούλιαν Φέλοους
Ερμηνείες: Εντουαρντ Χόλκροφτ, Κέβιν Γκάβρι, Σάρλοτ Χόουπ

Μπορεί η αγωνιστική δράση να μας λείπει αυτόν τον καιρό, ωστόσο για τους λάτρεις του ποδοσφαίρου – και όχι μόνο – το Netflix έχει μια πολύ ενδιαφέρουσα εναλλακτική. Ο δημιουργός του επιτυχημένου «Downton Abbey», Τζούλιαν Φέλοους, κάνει άλλο ένα ταξίδι στην αγγλική ιστορία, αυτή τη φορά για να μας μεταφέρει στις πρώτες μέρες του δημοφιλέστερου αθλήματος στον κόσμο. Λίγο μετά τα μέσα του 19ου αιώνα, το ποδόσφαιρο είναι κυρίως ένα σπορ των αριστοκρατών και, φυσικά, ερασιτεχνικό. Το δε εθνικής εμβέλειας FA

Cup κερδίζουν σταθερά ομάδες όπως οι Old Etonians, αποτελούμενες από αποφοίτους των διάσημων βρετανικών πανεπιστημίων. Όταν ωστόσο ένας σύλλογος του βιομηχανικού Λάνκασιρ θα στρατολογήσει δύο Σκωτσέζους άσους της μπάλας, οι ισορροπίες θα αλλάξουν και η κυριαρχία των ευγενών θα απειληθεί.

Πέρα από το ποδοσφαιρικό κομμάτι, η γοητεία της μίνι σειράς έγκειται στον ιστορικοκοινωνικό της χαρακτήρα. Με απλά λόγια, εδώ έχουμε τη σύγκρουση δύο κόσμων: από τη μία της παλιάς αριστοκρατίας, που στην ουσία επινόησε το παιχνίδι και το θεωρεί κτήμα της, και από την άλλη των εργατών στα κλωστοϋφαντουργεία του Βορρά με τις δικές τους ομάδες, έχοντας πίσω τους πόλεις που τις στηρίζουν με

πάθος. Αντίστοιχα και οι πρωταγωνιστές, ο Λονδρέζος γιος τραπεζίτη Αρθούρ Κινέρντ από τη μία και ο Σκωτσέζος ιππολάδρος Φέργκους Σούτερ, από την άλλη. Όσο τα επεισόδια προχωρούν, οι δυο τους θα έρθουν πιο κοντά και θα διαπιστώσουν πως έχουν περισσότερα κοινά από όσα είχαν φανταστεί.

Η παραγωγή μάς ταξιδεύει άρτια στην εποχή των ποδοσφαιρικών πονόεργων, αλλά και της ανόδου μιας αριστοκρατίας του (καινούργιου) πλούτου έναντι εκείνης του αίματος. Θα θέλαμε βέβαια το τελικό αποτέλεσμα να ήταν κάπως πιο «βρώμικο» στην όψη – στα πρότυπα του «Peak Blinders», για παράδειγμα – όμως και πάλι δεν έχουμε παράπονο. Μερικά καλά τάκλιν εν μέσω καραντίνας είναι σπουδαίο τονωτικό.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

22.00 The Illusionist

07.30 Θεία λεπτομέρεια
Απευθείας μετάδοση.
10.00 Καμύματα τζι αρώματα
Κωμική σειρά εποχής.
11.00 EU4U, II - (Ε)
Με τη Βίβιαν Κανάρη.
12.00 Χάλκινα χρόνια, III - (Ε)
Δραματική σειρά εποχής.
13.00 Χωρίς αποσκευές V - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Ενημερωτική εκπομπή.

14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.30 Μένουμε σπίτι
Με τον Ανδρέα Πόρτοισι.
16.00 Σπίτι στη φύση - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
16.30 Τετ - Α - Τετ - (Ε)
Talk show.
«Ελεονώρα Ζουγανέλη».

18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Η κυρά του μεταξοϋ - (Ε)
Δραματική σειρά.
18.50 Ο δρόμος έχει
τη δική του ιστορία - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ,
που αναφέρεται στις
επινυμίες των οδών.

19.25 Κάποτε το '80
Κωμική σειρά.

20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Coastal Railways
with Julie Walters - (Ε)
Ταξιδιωτικό ντοκιμαντέρ.
Ο μάγος Αϊζενχάιμ
(The Illusionist).

Δράμα μυστηρίου, με
τους Έντουαρντ Νόρτον,
Πολ Τζιαμάτι, κ.ά.

23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.05 Συνέχεια της ταινίας
00.45 Μένουμε σπίτι - (Ε)
02.30 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
03.45 Επανάληψες

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

21.10 Graham Norton Show

07.05 Προσωπογραφίες
07.55 Παιδική ζώνη
α. Κόκκινο Λεωφορείο
β. Μάγια η μέλισσα
γ. Το θαυμαστό ταξίδι
δ. Ο μικρός Χνουδωτός
ε. Γουίσιπερ
στ. Μπόμπι και Μπιλ

11.00 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.

11.30 Παιδική ζώνη
α. Σπρίτ, το άγριο άλογο
β. Γκάριφντ
γ. Γουίσιπερ

12.35 Παιδική ζώνη
16.00 Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
Κυριακή κωμική σειρά,
με τους Πόπη Αβραάμ,
Ανδρέα Αργυρίδη, κ.ά.

16.30 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
Κυριακή κωμική σειρά,
με τους Γιώργο Ζένιο,
Βάνια Κωνσταντίνου, κ.ά.

17.00 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι
Οικογενειακή σειρά,
με τους Μάικλ Λάντον,
Κάρεν Γκραλ, κ.ά.

17.45 Art of Space - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.

18.15 Σειρά ντοκιμαντέρ.
18.45 Baywatch, VII
Σειρά περιπέτειας.

19.30 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.10 Graham Norton Show
Chat show.

22.00 Άρτος και θεάματα - (Ε)
Κυριακή σειρά.

23.00 Προσωπογραφίες - (Ε)
Πολιτιστικό πρόγραμμα.

23.45 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
00.00 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

22.00 Το κόκκινο ποτάμι

05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή
με τη Φαίη Μαυραγάνη.

09.45 Έλα χαμογέλα
Ψυχαγωγική εκπομπή με
τους Σίσου Χρηστίδου,
Πούλο Σταμάτιου, κ.ά.

13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Ψυχαγωγικό τηλεπαιχνίδι.

15.00 Εικόνες
Ταξιδιωτική εκπομπή
με τον Τάσο Δούση.

16.00 Shopping star - (Ε)
Παιχνίδι μόδας.

17.20 Χαρούμενος ταξιδιώτης
Ταξιδιωτική εκπομπή με
τον Αλέξ. Ταραμουτά.

18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης
(Συνέχεια)

18.30 MasterChef - MasterClass
Διαγωνισμός μαγειρικής,
με τους Πάνο Ιωαννίδη,
Σωτήρη Κοντιζά,
Λευκή Κουταόπουλου.

20.10 **OMEGA NEWS**
21.10 Τροχός της τύχης - (Ε)
Ψυχαγωγικό τηλεπαιχνίδι.

22.00 Το κόκκινο ποτάμι - (Ε)
Δραματική σειρά εποχής,
με τις Μαρία Κίτσου,
Έλλη Τρίγλου, κ.ά.

23.15 Φτερά και πούπουλα
(The Birdcage).
Κωμωδία, με τους Ρό-
μην Γουίλιαμς, Νέιβαν
Λέιν, κ.ά.

00.10 **Τίτλοι ειδήσεων**
00.20 Football stories
Ντοκιμαντέρ.

02.00 Λευκός οίκος - (Ε)
Κωμική σειρά.

02.50 Μαύρος ωκεανός - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

23.15 The Birdcage

06.10 Πρωινή ενημέρωση
06.40 Daddy Cool - (Ε)
Κωμική σειρά.

07.30 Santa Γιολάντα - (Ε)
Κωμική σειρά.

08.10 Para A Toda Madre, I
Κωμική σειρά.

10.00 Εσύ... στον κόσμο σου
Κωμική σειρά.

10.50 Κάτι χωρισμένα
παλικάρια - (Ε)
Κωμική σειρά.

12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
12.50 Ονειροπαλίδα - (Ε)
Κωμική σειρά.

14.20 Την πάτσα - (Ε)
Κωμική σειρά.

15.40 Casa De Mikel - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.

17.00 Para A Toda Madre
Κωμική σειρά.

18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
18.10 Συνέχεια της σειράς
La Pasta Pomiliori (Ε)
Κωμική σειρά.

20.20 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Εσύ... στον
κόσμο σου, II - (Ε)
Κωμική σειρά.

22.20 Άγριες μέλισσες - (Ε)
Δραματική σειρά εποχής,
με τις Μαρία Κίτσου,
Έλλη Τρίγλου, κ.ά.

23.15 Φτερά και πούπουλα
(The Birdcage).
Κωμωδία, με τους Ρό-
μην Γουίλιαμς, Νέιβαν
Λέιν, κ.ά.

00.10 **Τίτλοι ειδήσεων**
00.20 Football stories
Ντοκιμαντέρ.

02.00 Λευκός οίκος - (Ε)
Κωμική σειρά.

02.50 Μαύρος ωκεανός - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.20 Στην υγεία μας

05.50 Οι Τάκκοι - (Ε)
Κωμική σειρά.

07.20 Στο χωρκό μας - (Ε)
Κωμική σειρά.

07.50 Περί ορέξεως - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με τον Α. Δημητρίου, κ.ά.

08.40 Παντρεμένοι κι οι δυο
Κωμική σειρά.

09.20 Αλλού ξημερώνονται - (Ε)
Κωμική σειρά.

10.00 Πρωτοεξέλιδο Junior
11.30 Βουράτς γεπόνιοι - (Ε)
Κωμική σειρά.

12.40 Eurogames - (Ε)
14.40 Για το καλό σου - (Ε)
15.40 Shiloh 2 - Ξένη ταινία.
Θα γίνει της πολυκατοικίας
Κωμική σειρά.

16.50 Guess my age - (Ε)
Ψυχαγωγικό τηλεπαιχνίδι.

17.40 **Γεγονότα σε συντομία**
Guess my age
(Συνέχεια)

18.40 Βουράτς γεπόνιοι - (Ε)
Κωμική σειρά.

20.20 **Τομές στα γεγονότα**
21.20 Στην υγεία μας
ρε παιδιά! - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή με
τον Σπύρο Παπαδόπουλο.

00.30 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.40 Θα γίνει της
πολυκατοικίας - (Ε)
Κωμική σειρά.

01.30 Mayday Aircrash
Investigation - (Ε)
Ιστορίες επιβίωσης και
καταστροφών από τα πιο
τραγικά δυστυχήματα.

02.20 Boom - (Ε)
Ψυχαγωγικό τηλεπαιχνίδι.

03.00 Μόνο μια φορά - (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

22.40 Κάρμα

06.00 Άλλαξέ το - (Ε)
Εκπομπή διακόσμησης.
07.00 24 ώρες - (Ε)
Ντοκιμαντέρ, με τον
Κων/νο Κωνσταντίνου

08.00 Έλα στη θέση μου - (Ε)
Κωμική σειρά.

09.30 Εύκολα και σπιτικά
Εκπομπή μαγειρικής,
με την Αθηνά Λοϊζίδου.

10.00 Σαββατοκύριακο
με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή,
με τον Νίκο Μάνεση.

13.00 Μην αρχίζεις τη
μουρμούρα - (Ε)
Κωμική σειρά.

13.45 Οικογενειακές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.

14.30 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.

15.50 Η φαμίλια - (Ε)
Κωμική σειρά.

17.00 Σπίτι είναι...
Κωμική σειρά.

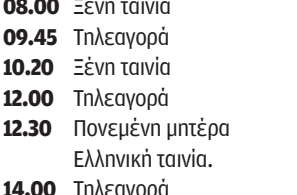
17.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
8 Λέξεις
Ερωτική σειρά με τους
Ανδρέα Γεωργίου, Ειρή-
νη Καραγιώργη, κ.ά.

21.15 8 Λέξεις
Ερωτική σειρά με τους
Ανδρέα Γεωργίου, Ειρή-
νη Καραγιώργη, κ.ά.

22.40 Κάρμα, II
Δραματοποιημένη σειρά
της Χριστιάνας Αρτεμίου.
Μεσάνυχτα

23.40 Με την Ελεονώρα Μελέτη.
World party - (Ε)
01.00 Divided - (Ε)
02.00 Divided - (Ε)
03.30 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Ξένη ταινία
09.45 Τηλεαγόρα
10.20 Ξένη ταινία
12.00 Τηλεαγόρα
12.30 Πονεμένη μητέρα
Ελληνική ταινία.

14.00 Τηλεαγόρα
15.15 Ποιος θανάσιος
Ελληνική ταινία.

17.00 Τηλεαγόρα
19.00 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία

TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.30 Παιδική ζώνη
09.35 Cook Eat - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής.

11.00 Τηλεαγόρα
13.00 Αποδείξεις Live
17.00 Τηλεαγόρα
18.30 Ταξίδι γεύσεων, II
Εκπομπή μαγειρικής.
Travel Guide
Ταξιδιωτική εκπομπή.

20.25 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Ξένη ταινία
00.30 Ξένη ταινία
02.20 Ξένες σειρές
04.50 Video Clips

SMILE TV ΤΗΛ.: 25715126

12.00 Oggy & The Cockroaches
12.30 Sabrina
13.00 Angels Friends
13.30 Heidi
14.00 Glimmies
14.30 Zig And Sharko
15.00 Nonty
15.30 Maya The Bee
16.00 Heidi
16.30 Horseland
17.00 Rabbids, II
17.30 Puppy In My Pocket
18.00 Oggy & The Cockroaches
18.30 The Owl
19.00 Popples
19.30 Glitter Force
20.00 Digimon Fusion

MOVIES BEST

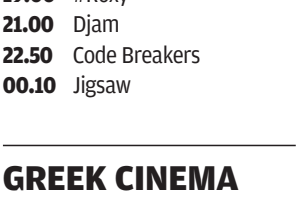
21.00 Djani

06.50 Backtrace
08.30 The Lost Wife
Of Robert Durst
10.00 Leo Da Vinci:
Mission Mona Lisa

11.30 L'Homme Fidele
13.00 Shock And Awe
16.30 Mafia Only Kills
In Summer, II

19.00 #Roxy
21.00 Djani
22.50 Code Breakers
00.10 Jigsaw

GREEK CINEMA

22.00 Η χαρτοπαίχτρα

05.50 Οι αδιόστατοι
07.20 Τζο ο τρομερός
08.45 Το ρομάντζο
μιας καμαριέρας

10.10 Μαρίνα
11.30 Ο μεθύστακας
13.20 Κίτσος, μίνι
και σουβλάκια

14.55 Έγκλημα στο Κολωνάκι
16.55 Αδελφία μου,
αλήτες, πουλιά

18.50 Κολωνάκι διαγωγή μηδέν
20.25 Το συνδυάκι
22.00 Η χαρτοπαίχτρα
23.45 Έρωτας στους
αμμόλοφους

01.05 Η κόρη του ήλιου
02.40 Έλα στον θείο

Η θεία «φωνή» της Αγίας Σοφίας

Η καθηγήτρια του Stanford Μπισέρα Πέντσεβα εξηγεί πώς ο ήχος του επιβλητικού ναού φθάνει σήμερα σε κάθε σπίτι

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Η Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη δημιουργήθηκε από νεοπλατωνιστές αρχιτέκτονες που ενσωμάτωσαν στην κατασκευή της ελληνική γνώση –πυθαγόρεια και πλατωνική– για την πραγμάτωση της επαφής του ανθρώπου με το θείο. Χίλια τετρακόσια ογδόντα τρία (1483) χρόνια μετά τα εγκαίνια του λαμπρότερου χριστιανικού ναού (έγινε στις 27 Δεκεμβρίου 537) η καθηγήτρια του πανεπιστημίου Stanford των ΗΠΑ Μπισέρα Πέντσεβα ολοκλήρωσε μια πρωτοποριακή μελέτη που έχει οδηγήσει, με τη βοήθεια προηγμένων υπολογιστικών συστημάτων, στην πιστή αναδημιουργία του ήχου του Ναού, φέρνοντας στο σήμερα κάτι που μέχρι πρότινος έμοιαζε ότι είχε χαθεί οριστικά: την εμπειρία της συμμετοχής στον Ορθρο και στον Εσπερινό, σαν να βρίσκεσαι στην Αγία Σοφία της βυζαντινής εποχής (δεξιά, κάτοψη του ναού).

Μπορείτε να ακούσετε στον υπολογιστή, στο κινητό, στο tablet, τον ήχο της Αγίας Σοφίας. Θα σαςτίσετε χωρίς υπερβολή.

σπουδές της American Academy of Religion. Η κ. Πέντσεβα μίλησε στην «Κ» και εξήγησε γιατί η επαφή με το θείο που επιτυγχάνεται στην Αγία Σοφία δεν είναι ένα μεσαιωνικό «ειδικό εφέ», αλλά το αποτέλεσμα εφαρμογής πτυχών της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας.

«Επισκέφθηκα την Αγία Σοφία για πρώτη φορά όταν ήμουν 19 ετών σε ένα ταξίδι στην Κωνσταντινούπολη μαζί με μια φίλη μου από την Τουρκία, που ήταν συμφοιτήτριά μου στην Αμερική», λέει. «Πολλά χρόνια αργότερα στο Stanford γνώρισα τον Τζόναθαν Αμπέλ, καθηγητή Υπολογιστικών Ερευνών στη Μουσική και στην Ακουστική (Computer Research in Music and Acoustics)». Η κ. Πέντσεβα άρχισε να αντιλαμβάνεται ότι το ακουστικό αποτύπωμα, η «φωνή» της Αγίας Σοφίας θα μπορούσε να ανακαλυφθεί ξανά, να ανακτηθεί, να υλοποιηθεί ως μορφή λογισμικού.

Τον Μάιο του 2010 επισκέφθηκε ξανά την Αγία Σοφία, κάθισε στη μέση του ναού, έσκασε ένα μπαλόνι και κατέγραψε τον ήχο του. Κάθε χώρος διαχειρίζεται διαφορετικά τον ήχο. Γι' αυτό σε κάθε χώρο ακούμε διαφορετικά τον ίδιο ήχο. Ο συγκεκριμένος καταγεγραμμένος ήχος έφερε το αποτύπωμα της Αγίας Σοφίας. Αυτό το αποτύ-

«**Χάρη** στο πρωτοποριακό λογισμικό του Τζόναθαν Αμπέλ, ο ήχος που άκουσαν και ακούν οι χορωδοί της Capella Romana την ώρα που ερμηνεύουν, αλλά και ο ήχος που ακούν οι παρευρισκόμενοι, είναι ο ήχος που θα άκουγαν αν βρίσκονταν μέσα στην Αγία Σοφία», λέει η Μπισέρα Πέντσεβα.

πωμα έλαβε ο Αμπέλ στην Καλιφόρνια (με το σύστημα fetch) και άρχισε να εργάζεται για να αποσαφηνίσει τις συντεταγμένες του. Ανακαλύφθηκε όχι μόνο ότι η Αγία Σοφία «επιβάλλει» αντήχηση που διαρκεί 11-12 δευτερόλεπτα, αλλά και μία σειρά από λεπτομέρειες

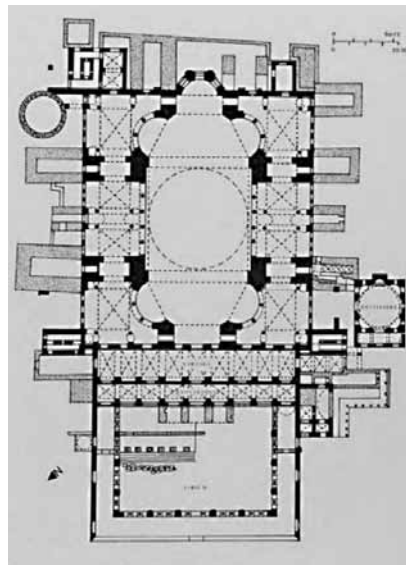
για το πώς ο χώρος διαμορφώνει τον ήχο. Συγκριτικά, η αντήχηση σε σύγχρονες μουσικές αίθουσες διαρκεί 2-4 δευτερόλεπτα. Η Πέντσεβα βρισκόταν ήδη σε επαφή με τη χορωδία Capella Romana, που υπό τη διεύθυνση του Αλεξάντερ Λίνγκας ειδικεύεται στην

ερμηνεία μεσαιωνικών θρησκευτικών ύμνων.

Αφήνουμε την κ. Πέντσεβα να περιγράψει με απλά λόγια αυτό που με την έρευνά της πέτυχε: «Οι ερμηνευτές της Capella Romana απέδωσαν τις ψαλμωδίες του όρθρου, του εσπερινού, καθώς και άλλους

Η πρωτοποριακή μελέτη της Μπισέρα Πέντσεβα είχε ως αποτέλεσμα κάτι που μέχρι πρότινος έμοιαζε ότι είχε χαθεί οριστικά: την εμπειρία της συμμετοχής στον Ορθρο και στον Εσπερινό, σαν να βρίσκεσαι στην Αγία Σοφία της βυζαντινής εποχής (δεξιά, κάτοψη του ναού).

βυζαντινούς ψαλμούς, ακολουθώντας την παράδοση της λειτουργίας σε καθεδρικούς ναούς, που είναι διαφορετική από τη μοναστική παράδοση της εποχής των Παλαιολόγων που επικράτησε αργότερα στο Άγιον Όρος. Ο ήχος πέρασε μέσα από μικρόφωνα που ήταν κολλημένα στο μέτωπο των ερμηνευτών. Στη συνέχεια διοχετεύθηκε στο πρωτοποριακό λογισμικό του Τζόναθαν Αμπέλ και από εκεί στα ηχεία της αίθουσας. Έτσι, ο ήχος που άκουσαν και ακούν οι χορωδοί της Capella Romana την ώρα που ερμηνεύουν, αλλά και ο ήχος που ακούν οι παρευρισκόμενοι είναι ο ήχος που θα άκουγαν αν βρίσκονταν μέσα στην Αγία Σοφία».

Πρόκειται για ένα αριστούργημα, καλλιτεχνικό, τεχνολογικό και θεολογικό. Η Capella Romana θα μπορούσε να φέρει την Αγία Σοφία στο Μέγαρο Μουσικής ή στην Εθνική Λυρική Σκηνή, εάν προκληθεί, όταν φυσικά αρθούν τα ειδικά μέτρα που ισχύουν αυτή την εποχή. «Θα ήταν τιμή μας να δεχθούμε μια τέτοια πρόσκληση από την Ελλάδα», λέει η κ. Πέντσεβα που είναι φίλη της χώρας μας και την επισκέπτεται συχνά. Αν αναζητήσετε το άλμπουμ «Lost Voices of Hagia Sofia» στο YouTube (και αξίζει να αγοράσετε το CD στο Amazon) μπορείτε να ακούσετε στον υπολογιστή, στο κινητό, στο tablet, τον ήχο της Αγίας Σοφίας. Θα σαςτίσετε χωρίς την παραμικρή υπερβολή. Γιατί όμως θα σαςτίσετε; Λόγω μιας έλλογης συγκίνησης που φορτίζει τη γνώση για την Αγία Σοφία ή γιατί υπάρχει κάτι καλύτερο;

Η προσωδία

Στη συζήτησή μας που έγινε μέσω του Skype η κ. Πέντσεβα προσπαθεί να μου εξηγήσει το φαινόμενο. Η σύζευξη των βυζαντινών ψαλμών με την ακουστική της Αγίας Σοφίας αναβιβάζουν τη συνείδηση από το υλικό στο νοητικό και στο πνευματικό πεδίο. «Οι ψαλμοί, μέσα σε ένα περιβάλλον τόσο παρατεταμένης αντήχησης, υπερβαίνουν την απλή πληροφορία και γί-

νονται προσωδία», λέει. Ο ίδιος ο λόγος αποκαλύπτει τον εσωτερικό ρυθμό του, ο οποίος, σε παραλληλία με τη μουσική, προσανατολίζει τη συνείδηση στο άχρονο και στο άπειρο. «Οι ψαλμοί έχουν τον χαρακτήρα μελισμάτων –μουσικές φράσεις με πολλές νότες μελοποιημένες επάνω σε μία μόνο συλλαβή ή φωνήεν– μια συνήθης πρακτική του Γρηγοριανού Μέλους. Προστίθεται η διατονικότητα, η εισαγωγή μη σημασιολογικών ήχων, όπως “χι”, “χε”, “χο”, “γχο”, “γχε” ανάμεσα στις συλλαβές. Ένα κείμενο με αυτά τα χαρακτηριστικά, καθώς αποδίδεται μελωδικά μέσα στην Αγία Σοφία, υπερβαίνει τη νοητή του διάσταση», εξηγεί.

Κατά την καθηγήτρια, τα μελίσματα και οι παρενθέσεις (intercalations) επεκτείνουν την αλληλουχία των σημασιών και έτσι το νόημα των λέξεων παύει να είναι προσεγγίσιμο. Το πέπλο που πέφτει επάνω στις σημασίες εντείνεται με την αντήχηση οδηγώντας την αντίληψη πάνω από το επίπεδο της γλώσσας, στο πεδίο της προσωδίας και της εμπειρίας του θείου, καθώς το άτομο ενθουσιάζεται μέσα σε έναν μη προστό, υγρό ήχο (που ταυτίζεται με το ομηρικό «ὄμνη»). Κατά τη δική μου αντίληψη, όλα αυτά οδηγούν τη συνείδηση πιο κοντά σε ανώτερες δονήσεις, σε πεδία που δεν αντιλαμβανόμαστε στην κανονική ζωή, αλλά που συστηματικά τα συλλαμβάνουν και τα αποκρυπτογραφούν τα μαθηματικά, οι υπερχώροι, οι επιπλέον διαστάσεις και οι υπερχωρές της θεωρητικής φυσικής.

Για να αντιληφθεί κανείς με τη φτωχή του αντίληψη κάτι έστω απειροελάχιστο από αυτά τα πεδία, που βρίσκονται στην πηγή της δημιουργίας του σύμπαντος, δηλαδή σε αυτό που αποκαλούμε «θείο», είτε θα πρέπει να είναι φιλόσοφος και μαθηματικός, είτε θα πρέπει να συμμετέχει με ταπεινότητα και ακινησία σκέψης σε μια ιερή τελετή, όπου ο χώρος και η τελετουργία οργανώνονται μέσα από άυλες αρχές της επιστήμης.

Πώς οι νεοπλατωνιστές «έχτισαν» την ένωση με το θείο

Ιδού οι άυλες αρχές που οριοθέτησαν την Αγία Σοφία, κατά την καθηγήτρια Πέντσεβα: «Σύμφωνα με αξιόπιστες πηγές, οι δύο αρχιτέκτονες της Αγίας Σοφίας, ο Ισιδώρος από τη Μίλητο και ο Ανθέμιος από τις Τράλλεις, ανήκαν στον κύκλο του Αμμωνίου Ερμείου που κατείχε την έδρα της φιλοσοφίας στην Αλεξάνδρεια και είχε μαθητεύσει κοντά στον Πλάτωνα. Η Ακαδημία του Πλάτωνα στην Αθήνα είχε κλείσει το 529 μ.Χ., τρία μόλις χρόνια πριν από την έναρξη κατασκευής της Αγίας Σοφίας. Η Σχολή της Αλεξάνδρειας όμως ακόμη λειτουργούσε και ήταν το κέντρο της ελληνικής γνώσης για τη μηχανική και την ακουστική. Ο Φωκάς, έπαρχος της Κωνσταντινούπολης και στενός συνεργάτης του αυτοκράτορα Ιου-

«**Η Αγία Σοφία παράγει άυλες “εικόνες του Θεού” εμπλέκοντας τους ίδιους τους πιστούς στη διαδικασία αυτή**».

στινιανού, ήταν αυτός που κάλεσε τους δύο αρχιτέκτονες. Είχε και αυτός συνδεθεί με τον κύκλο των νεοπλατωνιστών. Οι νεοπλατωνιστές συνέδεαν σε μία ενιαία φιλοσοφία τις διδασχές του Πυθαγόρα, του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη και των Μυστηρίων. Ο Φωκάς κατηγορήθηκε για παγανισμό το 545 μ.Χ. και αυτοκτόνησε. Διαπιστώνουμε ότι το ελληνικό πνεύμα, «ξένο και παγανιστικό» εκ πρώτης όψης, βρέθηκε

στον πυρήνα της διαμόρφωσης της χριστιανικής ταυτότητας.

Η Αγία Σοφία χτίστηκε από έναν κύκλο νεοπλατωνιστών, οι οποίοι πίστευαν ότι μέσα από την επιστήμη μπορείς να προσεγγίσεις το θείο. Γνωρίζουμε ότι οι νεοπλατωνιστές ενδιαφέρονταν για τις ιδιότητες και τις αντανακλάσεις του φωτός, ότι είχαν γνώσεις γεωμετρίας και ανώτερων μαθηματικών και ότι υπολόγιζαν τις ιδιότητες των στερεών μέσα σε στερεά. Σκεφτείτε ότι ο «Καλλίχορος» της Αγίας Σοφίας είναι ένα στερεό μέσα σε στερεό. Ο Παύλος Σιλεντάριος, μέλος του Αυτοκρατορικού Συμβουλίου, χρησιμοποίησε αυτή τη λέξη τον 6ο αιώνα για να περιγράψει τον χώρο κάτω από τον τρούλο, όπου λαμβάνει χώρα η λειτουργία. Μέσα στην Αγία Σοφία

η ενέργεια του ήχου δεν εξαντίζεται, αλλά αντίθετα συμπυκνώνεται και εντείνεται καθώς ανυψώνεται προς τον τρούλο. Καθώς φτάνει στον τρούλο, επιστρέφει αντηχώντας προς τα κάτω στο πλήθος των πιστών που ψάλλουν και αυτοί ακολουθώντας τους ψάλλουν και ενθουσιάζονται τους πάντες μέσα σε μια ηχητική αίσθηση που θα την αποκαλούσαμε “χρυσή βροχή”. Οι ψάλλτες ψάλλουν. Η Αγία Σοφία απαλλάσσεται από την αντήχηση, αλλά η συνέργεια ανάμεσα στο κτίριο και στους πιστούς».

Η Μπισέρα Πέντσεβα επισημαίνει: «Στον μεσαιωνικό κόσμο δεν υπήρχε η έννοια του “πραγματικού” (real). Υπήρχε η έννοια της “Αλήθειας” (Truth). Ο χώρος της Αγίας Σοφίας είναι έτσι σχεδιασμέ-

νος για να παράγει διαρκώς Αλήθεια, δηλαδή Σοφία. Και η Σοφία ταυτίζεται με το θείο. Η Αλήθεια έρχεται πιο κοντά στις αισθήσεις μας, στον υλικό κόσμο μας, μέσα από το φως και τον ήχο. Σκεφτείτε τη “Μεγαλοφωνία”, τον λαμπερό, ευρύ ήχο που παράγεται μέσα από την ανθρωπινή συμμετοχή στην τελετή, των ψαλτών, αλλά και του χριστεπώνυμου πληρώματος που συμμετέχει στις επαναλήψεις των ψαλμών. Αυτό είναι το φαινόμενο που αποκαλούμε “μυσταγωγία”.

Η Αγία Σοφία παράγει “εικόνες του Θεού”, που δεν είναι υλικές αναπαραστάσεις. Εχουμε μάθει να προσεγγίζουμε το Βυζάντιο μέσα από τις εικόνες των αγίων, αλλά μην ξεχνάτε ότι η βυζαντινή θεολογία έχει μια πολύ ισχυρή

“ανεικονική πλευρά”. Συλλαμβάνει το θείο ως ήχο και ως φως. Ο ήχος και το φως δεν έχουν φόρμα. Δεν απαιτούν το ανθρώπινο χέρι. Έτσι, αποδίδουν ακριβέστερα την ενέργεια που αποτελεί το υπόβαθρο της δημιουργίας. Η Αγία Σοφία χτίστηκε για να παράγει άυλες “εικόνες του Θεού” εμπλέκοντας τους ίδιους τους πιστούς στη διαδικασία αυτή μέσα από τη συμμετοχή τους στην ψαλμωδία. Ψάλλοντας, όλοι οι πιστοί γίνονται εικόνες του Θεού».

Η συνέντευξη σε μεγαλύτερη έκταση στην ιστοσελίδα μας www.kathimerini.gr μαζί με τα links για να αποκτήσετε πρόσβαση και να ακούσετε τις ψαλμωδίες της Αγίας Σοφίας.

Η Καθημερινή της Κυριακής στη πόρτα του σπιτιού σας!

Απλά συμπληρώστε τα στοιχεία σας online καθ' όλη τη διάρκεια
της εβδομάδας ή και την ίδια μέρα της Κυριακής.

**Η εφημερίδα σας θα βρίσκεται στην πόρτα σας!
Αξιόπιστη και Άμεση ενημέρωση στο σπίτι!**

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Η αλήθεια είναι στη γνώση.

Τιμή εφημερίδας με την παράδοση 3 ευρώ | Πληρωμή: με την παράδοση με contact less card
Ισχύει πιλοτικά για παράδοση εντός τους Δήμους Λευκωσίας, Στροβόλου, Λακατάμιας, Έγκωμης, Αγ. Δομετίου, Αγλαντζιάς, Λατσιών.